

ACTA

van de Generale Synode der
Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland,
gehouden te Apeldoorn,
11 september tot 18 oktober 1956

ACTA

van de Generale Synode der
Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland,
gehouden te Apeldoorn,
11 september tot 18 oktober 1956

Het uur van gebed.

Aan de zittingen van de generale synode ging maandag 10 september 1956 een bidstond vooraf. In het kerkgebouw van de Chr. Geref. Kerk, Canadalaan 25 te Apeldoorn, waar ook de zittingen van de generale synode gehouden werden, waren te 8 uur de gemeente van Apeldoorn, de afgevaardigden ter synode, de prae-adviseurs der synode en verdere belangstellenden samen tot de dienst des Woords en der gebeden.

De praeses van de generale synode van Apeldoorn 1953 ging in deze dienst voor en bediende het Woord Gods uit Haggai 1 : 14 en 2 : 1.

Prof. W. Kremer ontvouwde dit Godswoord naar de volgende gedachten:

De ijver voor het Huis des Heren.

Deze ijver wordt opgewekt door het Woord,
leert arbeiden naar het Woord,
doet de tijd verstaan bij het Woord.

Aan het einde van de dienst des Woords werd alle arbeid van de kerk en in het bijzonder de te houden generale synode aan de Here opgedragen.

Eerste Zitting

dinsdag 11 september 1956 van 9—12.30 uur.

Art. 1.

Opening.

De praeses van de kerkeraad van de roepende kerk van Apeldoorn, Ds. J. H. Velema, opent te 9 uur de eerste zitting van de generale synode. Hij laat zingen Psalm 132 : 6 en 9 en leest Jeremia 17 : 5—18, waarna hij voorgeat in gebed.

Uitgaande van het Woord in Jeremia 17 : 14b spreekt hij het volgende openingswoord:

Weleerwaarde en eerwaarde broeders afgevaardigden naar deze breedste vergadering van onze kerken;

weleerwaarde hooggeleerde broeders prae-adviseurs van de synode; zeer geachte broeder, afgevaardigde van buitenlandse kerken, waarmede onze kerken in correspondentie staan!

Temidden van de toenemende wereldspanning in een jaar, dat wegens de vele rampen, de koude en de regen opmerkelijk zal blijven, mogen wij, geleid door de goede hand van onze God, als kerken in synode bijeenkomen.

Want Gij zijt onze lof — dat was Jeremia's belijdenis en pleitgrond! Dat is bij de aanvang van onze synodale vergaderingen onze belijdenis!

De Here, de Koning der Kerk, komt alleen de lof toe, meer: Hij alleen is onze lof voor het feit, dat we sinds de vorige generale synode als kerken mochten bestaan en werken; onze Theologische School met nieuwe krachten werkzaam mocht zijn ten dienste van ons kerkelijk leven; de arbeid in de verschillende takken gestage voortgang mocht hebben, al waren en bleven er grote schaduwen over onze zendingsarbeid; ja zelfs niemand van de afgevaardigden naar de vorige generale synode werd door de dood weggenomen. Gij zijt onze lof! En als wij daarbij letten op onze persoonlijke en ambtelijke zonden, op het klein-menselijke dat ons kerkelijk werk aankleeft, dan begrijpen wij niet hoe de Here door dit menselijk gebroddel heen Zijn werk voortzet en het onze gebruiken wil.

Kerk-zijn is geen zaak van prestatie, maar puur van gratie: Gij zijt onze lof! Maar dit is tegelijk onze pleitgrond!

Weer zijt ge samen in Apeldoorns kerkgebouw. Het is de kerk van Apeldoorn een eer nu niet alleen als gastvrouw te mogen optreden maar ook in feite roepende kerk te zijn.

Het is niet voor de eerste keer, dat de generale synode in Apeldoorn vergadert. In 1928 was dit voor de eerste maal. In 1941 was 's-Gravenhage-Centrum roepende kerk, maar de synode vergaderde te Apeldoorn. Drie jaar later was Apeldoorn zelf aangewezen om de synode samen te roepen in Apeldoorn. De gang van zaken in 1953

kent ge. Zodat vandaag voor de vijfde maal de generale synode in onze gemeente, een dorpsgemeente maar met grote-stadsproblemen samenkomt. Dit is geen geringe eer!

We begrijpen dat we deze eer niet alleen aan onze geografische ligging, maar vooral aan onze kerkelijke positie hebben te danken. „Apeldoorn” is immers een begrip geworden in ons kerkelijk leven en daarbuiten. In Apeldoorn klopt het hart van de kerk omdat hier onze School staat. School en kerk zijn op het nauwst aan elkaar verbonden. Daarom zijn Apeldoorn en de kerken ook nauw met elkaar verbonden, zodat ge het uzelf en de buitenstaander niet kwalijk neemt, wanneer „Apeldoorn” gebruikt wordt als „pars pro toto” en met „Apeldoorn” de Chr. Geref. Kerken worden aangeduid. Met dankbaarheid gedenken we de zegen, die Apeldoorn van de School der kerken heeft ontvangen, al weten wij dat ook Apeldoorn zijn offers gebracht heeft. Niet minder dan drie van haar vroegere dienaren des Woords werden aan de School verbonden: de di. P. J. M. de Bruin, J. W. Geels en W. Kremer, van wie de eerste en de laatste rechtstreeks vanuit Apeldoorn naar de Theologische School gingen.

Een brede uiteenzetting over de verhouding van Apeldoorns gemeente en de School zal u vanmorgen niet interesseren. De vestiging van onze Theologische School brengt zijn eigen vreugden en zijn eigen moeilijkheden mee.

Hoe het ook zij — mannenbroeders — hartelijk welkom in dit Apeldoorn, het hart van ons kerkelijk leven.

We spreken nu reeds de wens uit dat ge u in Apeldoorn thuis zult voelen niet alleen, maar bovenal dat deze synode door de Here gezegend zal worden en in de annalen van onze kerkelijke historie geboekstaafd zal worden als een rijk gezegende samenkomst van mannen-broeders, die voor alle dingen buigen voor de Koning der Kerk, voor Wiens aangezicht zij, hun werk verrichtende, staan op de soliede basis van onze heerlijke Confessie en tegelijk ervaren zijn in het verstaan der tijden.

Om deze drie zaken gaat het vandaag meer dan ooit tevoren. We krijgen er in onze vergaderingen direct of indirect mee te maken.

Het buigen onder Gods Woord is en blijft de primaire eis voor ieder, die kerklid wil zijn. Hoeveel temeer voor hen, die in synodale vergadering geroepen worden de belangen der kerken te behartigen. De ogen der kerk zijn op ons gericht; de ogen van de buitenstaanders. Wat alles zegt: de ogen van de gezegende Koning der Kerk zelf. De grote verzoeking is vandaag niet de brute vijandschap tegen het evangelie, maar juist de generale interesse voor Jezus en Zijn boodschap, opkomend uit een algemeen religieus gevoel, sympathiek aandoend, moeilijk te herkennen, en daarom spoedig binnengehaald en gezegend, maar omgaande buiten de Christus der Schriften, omdat men niet buigt voor de Schrift, die van deze Christus vol is. Zij plaatst ons voor het onontwijkbaar dilemma: komt de mens tot God — zo ja, dan is de Schrift een element, maar niet noodzakelijk; of komt God tot de mens in Christus en daarom in de Schriften, die we als Zijn liefdesbrief hebben te lezen en te ontvangen, aan wier gezag

we zijn onderworpen, zodat ons persoonlijk en ambtelijk leven en niet het minst al onze synode-arbeid komt te staan onder de klem van het: alzo zegt de Here!

Dit brengt mee een staan op en tegelijk een handhaven van onze Geref. Belijdenis, die als rijpe vrucht van theologische gelovige worsteling, als een gave Gods aan Zijn Kerk in deze landen gegeven is.

In tijden waarin dit gouderts der Gereformeerde Belijdenis gaat verbleken en waarin de kracht der Belijdenis van binnenuit wordt verzwakt, komen we samen, niet om te pretenderen: wij zijn het en wij hebben het — het loswekingsproces van de Gereformeerde Belijdenis is in eigen kring ook aan de gang —, maar wel om er elkaar aan te herinneren, dat de papieren der kerk geen formaliteit zijn, maar in het leven der kerk — in prediking en synodale arbeid — hebben te functioneren. Gereformeerd zijn is niet een intellectueel-dogmatische levensinstelling, maar een beslissing van het hart en daarom een gelovige, bevindelijke, existentiële levenshouding. We zijn nooit klaar. We kunnen niet leven uit dogmata en systemen, maar alleen en dagelijks uit de levende Christus der Schriften. De persoonlijke vreze des Heren is het integrerende element van het gereformeerd zijn. En is die vreze des Heren niet het beginsel der wijsheid ook in de komende dagen voor de arbeid, die ons hier wacht?

Tegelijk betekent dit, dat wij ervaren dienen te zijn in het verstaan van de tijden. En dat naar twee zijden. We zullen de geest en de gang van de tijd hebben te signaleren, maar ook de behoefte van en de methode in deze tijd vereist, hebben te peilen en te gebruiken.

Het ligt niet op mijn weg om in dit licht de reële situatie van ons kerkelijke leven te bespreken. Overtuigd van onze roeping en doordrongen van ons bestaansrecht, moeten we diep het hoofd buigen wegens het groter worden van de kloof tussen ideaal en werkelijkheid, het gaan ontbreken van datgene wat we primair niet missen kunnen: de levende geloofsverbinding aan de Drieënige God in Christus, hetgeen gecamoufleerd wordt door oppervlakkigheid en zwaarwichtigheid, door valse oecumeniciteit en sectarische tendenzen, door de roep om iets anders en evenzeer door een star traditionalisme.

Broeders, deze synode moge een echt gelovige, biddende, gereformeerde, katholieke synode zijn!

De agenda, die de eerstvolgende dagen uw volle aandacht vraagt, is een weerspiegeling van de taken en opdrachten, de zorgen en moeiten, die in deze tijden op het pad der kerk geplaatst worden en tegelijk van de situaties waarin de kerk vandaag komt. De diverse deputaatschappen rapporteren u over hun arbeid in deze tijd en het worde u gegeven een antwoord te geven, waarin ge blijk geeft de arbeid die verricht werd, te waarderen en te honoreren met stimulerende richtlijnen, die duidelijk maken wat christelijk gereformeerd zijn betekent in deze tijd.

In de verschillende instructies komt tot uiting de klop van deze tijd enerzijds — en we denken aan die over de emeritikas, over diaconale en sociale zaken, de kerkbouw en het algemeen kerkelijk beleid — en anderzijds wordt ge geplaatst voor de bezinning op de vraag naar

de waarde van de belijdenis — de verhouding tot de kerken in het buitenland — terwijl er zelfs een dringend beroep tot vereniging op de synodale tafel ligt van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.).

Diverse bezwaarschriften bewijzen de zwakheid en gebreken, die het kerkelijk leven aankleven. Het schriftuurlijk-confessioneel standpunt onzer kerken, dat wars is van alle sectarisme en het berijden van stokpaardjes, moge onverzwakt gehandhaafd blijven.

Temidden van al deze arbeid mogen we geleid worden door het woord: Gij zijt onze lof!

Het grote wonder is niet dat wij er zijn en dat er een kerk en een synode is, maar dat de Here zegt van die zondige, ellendige kerk: Hier zal Ik wonen naar Mijn lust, hier is in eeuwigheid Mijn rust. Hier ligt onze pleitgrond! Als het ons werkelijk gaat om de Here en Zijn lof, dus niet om de onze, dan zal de Here ons zegenen.

In het voorgelezen Schriftgedeelte wordt de Here eerst genoemd ons vertrouwen en daarna onze lof! Dat is de juiste volgorde. We zijn onvruchtbaar, ook al doen we nog wat, als we vlees tot onze arm stellen — domineesvlees, professoraal vlees, kerkelijk vlees —; maar we zijn waarlijk vruchtbaar, een groenende boom, als de Here ons vertrouwen is. Hij zal ons leiden in alle netelige kwesties.

De synode vergadert coram Deo — voor Gods aangezicht — en is geplaatst op de weg van de wederkomende Christus. Dat moge ons samenzijn stempelen! Dan wilt ge in uw spreken, denken, stemmen niet anders zijn dan instrumenten Gods tot Zijn lof, want Gij zijt onze lof!

Zo zult ge synode van Christus' Kerk zijn, in het heden de band met het verleden bewarend en het heimwee naar Christus' komst versterkend. Vangt zo uw arbeid aan en zegt: onze hulp is in de Naam des Heren, die hemel en aarde gemaakt heeft. En dan zij de genade van onze Here Jezus Christus, de liefde van God en de gemeenschap van de Heilige Geest met u!

Art. 2.

Lastbrieven.

De lastbrieven van de afgevaardigden van de vier particuliere synoden worden onder leiding van de kerkeraad van Apeldoorn nagezien.

Afgevaardigd zijn

voor de *particuliere synode van het noorden*:

primi:	secundi:
ds. N. Brandsma	ds. M. Holtrop
ds. M. Drayer	ds. L. Holtrigter
ds. W. Meijnhout	ds. P. Zwier
ds. A. C. Noort	ds. A. Ponstein
ds. Joh. Prins	ds. K. J. Velema
ds. J. M. Visser	ds. C. J. Ph. Sobering
oud. F. A. Hazenberg	oud. D. Ruiter

oud. J. Nijland
 oud. G. van Olst
 oud. H. Ramaker
 oud. G. Visser
 oud. ds. C. van der Zaal

oud. A. J. Albers
 oud. B. Roorda
 oud. P. Velema
 oud. W. Fernhout
 oud. F. Draaisma

voor de particuliere synode van het oosten:

primi:
 ds. D. Biesma Jr.
 ds. J. Drenth
 ds. J. W. van de Gronden
 ds. W. de Joode
 ds. A. Hilbers
 ds. J. H. Velema
 oud. H. Achterberg
 oud. B. Hartog
 oud. G. den Hertog
 oud. R. v. d. Kamp
 oud. J. H. van Weerd
 oud. ds. G. Wisse

secundi:
 ds. K. G. van Smeden
 ds. R. Slofstra
 ds. W. Baay
 ds. G. Blom
 ds. H. van Leeuwen
 ds. B. Bijleveld
 oud. J. van Ekeveld
 oud. G. J. Schoemaker
 oud. A. van de Beek
 oud. M. Roos
 oud. H. Morsink
 oud. F. Bos

voor de particuliere synode van het westen:

primi:
 ds. G. Bilkes
 ds. L. S. den Boer
 ds. J. C. Maris
 ds. S. van der Molen
 ds. M. W. Nieuwenhuijze
 ds. H. Toorman
 oud. A. L. de Bruyne
 oud. J. L. Floor
 oud. K. Geleijnse
 oud. J. Groenendijk
 oud. C. de Groot
 oud. L. Post

secundi:
 ds. K. Bokhorst
 ds. P. J. de Bruin
 ds. J. P. Geels
 ds. H. W. Eerland
 ds. C. den Hertog
 ds. J. Kampman
 oud. W. J. Graves
 oud. O. Boon
 oud. D. Meijer
 oud. J. Z. van Rookhuizen
 oud. L. de Jong
 oud. H. Vijn

voor de particuliere synode van het zuiden:

primi:
 ds. M. Baan
 ds. I. de Bruyne
 ds. J. Keuning
 ds. M. v. d. Klis
 ds. M. S. Roos
 ds. P. de Smit
 oud. J. van Bergeijk
 oud. W. Bok
 oud. J. van Dongen
 oud. M. Koole
 oud. A. A. de Lange
 oud. A. Versteeg

secundi:
 ds. H. C. v. d. Ent
 ds. D. Henstra
 ds. A. Zwiep
 ds. B. van Smeden
 ds. E. Venema
 ds. C. Smits
 oud. C. Landheer
 oud. Joh. de Jager
 oud. C. G. Ouwerkerk
 oud. J. C. Fraanje
 oud. A. S. Bil
 oud. W. van Ree

Van de particuliere synode van het noorden, alsmede van die van het westen zijn alle primi-afgevaardigden aanwezig.

Van de particuliere synode van het oosten is de primus-afgevaardigde oud. ds. G. Wisse noch zijn secundus bij de opening aanwezig.

Van de particuliere synode van het zuiden zijn de primi-afgevaardigden ds. J. Keuning en ds. M. S. Roos vervangen door hun secundi ds. A. Zwiep en ds. E. Venema, daar ds. J. Keuning door ziekte en ds. M. S. Roos door vertrek uit het ressort van de part. syn. niet aanwezig kunnen zijn.

Art. 3.

Praeadviseurs.

De dienstdoende zowel als de geëmeriteerde hoogleraren zijn uitgenodigd de generale synode te dienen als praeadviseurs. Ze zijn alle aanwezig, te weten: dr. J. van Genderen, J. Hovius, W. Kremer, dr. B. J. Oosterhoff, L. H. v. d. Meiden en J. J. v. d. Schuit.

Art. 4.

Verkiezing moderamen.

Waar de wettigheid van deze synodale vergadering door het accoordbevinden van de lastbrieven, is vastgesteld, wordt overgegaan tot de verkiezing van het moderamen. Verkozen wordt tot *praeses* ds. J. H. Velema, tot *assessor* ds. J. C. Maris, tot *eerste scriba* ds. I. de Bruyne en tot *tweede scriba* ds. M. Drayer.

Ten aanzien van de benoeming van de *quaestor* van de synode zal het moderamen nadere voorstellen doen.

Art. 5.

Een woord van dank.

Nadat de moderamenleden hun plaatsen hebben ingenomen heet de praeses, dankbaar voor hun aanwezigheid, de praeadviseurs van de synode welkom, als ook rev. J. Tamminga van de Free Christian Reformed Church of Chatham, Canada, die als gast een plaats aan de moderamentafel ontvangt.

De praeses dankt nu de synode, mede namens de andere moderamenleden voor het in hen gestelde vertrouwen, waarbij vooral het praesidium op nog jonge schouders is gelegd. Met de bede dat de Here bekwaamheid schenke en ijver tot de taak die Hij gaf, en een hartelijke lust om het goede te zoeken voor 's Heren huis, wordt de taak aanvaard.

De kerkeraad van Apeldoorn wordt vervolgens dank gezegd voor de samenroeping en voorbereiding van de synode, waarbij in het bijzonder in de commissie van voorbereiding en ontvangst br. M. Spaans Sr. genoemd wordt.

Een woord van hartelijke dank gaat uit naar prof. W. Kremer voor de profetische, magistrale en markante wijze waarop hij de bidstond heeft geleid. Ook wordt grote erkentelijkheid uitgesproken voor de rijke bloemenschat op de synodetafels waarvoor de Aalsmeerse broeders als naar traditie weer gezorgd hebben.

Aandacht wordt besteed aan het feit dat vandaag een rustend dieenaar der kerken, ds. C. S. van der Ven, te 's-Gravenhage ten grave zal gedragen worden. Zijn weg was vol raadselen. God deed hem zoveel jaren als uitgeschakeld ter zijde staan. Aan ds. L. S. den Boer wordt verzocht het medeleven van de synode op de begrafenis te vertolken.

Art. 6.

Instemming met de belijdenis.

Daar we samenzijn in de lijn der vaderen en in continuïteit met de kerk der eeuwen, willen we dat ook opnieuw uitspreken, aldus de praeses. Staande wordt de „Openlijke Verklaring” naar art. 50 D.K.O. t.a.v. de belijdenis der kerk aangehoord en aldus instemming ermede betuigd.

Nadat in aansluiting hierop ps. 80 : 11 is gezongen, draagt de praeses, nu tot daadwerkelijke arbeid overgegaan kan worden, deze op aan de Koning der Kerk.

Art. 7.

Presentie.

Ds. L. S. den Boer en de praeadviseur prof. J. Hovius verlaten in verband met de begrafenis van ds. C. S. v. d. Ven de synodale vergadering. Voor ds. L. S. den Boer neemt zijn secundus ds. P. J. de Bruin zitting, die instemming betuigt met de belijdenis.

Art. 8.

Bezwaar tegen afvaardiging.

Ds. C. van der Zaal vraagt of het juist is, dat een ouderling, die niet als zodanig is bevestigd, ter synode is afgevaardigd.

Als de praeses erop gewezen heeft, dat de wettigheid van de vergadering is vastgesteld, vragen verschillende broeders de aandacht voor deze zaak, die ook reeds op de vergadering van de part. synode van het oosten blijkt gediend te hebben.

Het moderamen zal zich hierover beraden.

Art. 9.

Beraad van het moderamen.

Het moderamen gaat zich nu met de praeadviseurs beraden over de te volgen werkwijze en de orde van vergaderen, waartoe te 10.50 uur de zitting van de synode gedurende enige tijd wordt geschorst.

Art. 10.

Aanvulling van de agenda.

Na heropening van de vergadering te 11.40 uur, deelt het moderamen mede, dat de agenda dient te worden aangevuld met de volgende alsnog ingekomen stukken:

onder *punt 6* van de agenda:

p. van het Geref. Sociologisch Instituut.

q. van rev. J. Hamstra namens de classis van de Old Chr. Ref. Church in Canada.

- r. van de heer L. Kaper inzake de Jeugdraad.
  - s. van de heer L. Wouters Jzn. te Middelburg.
  - t. van het Comité Hongaarse Lectuur.
  - u. van de Vereniging tot Herstel van de kerkelijke Eenheid der Gereformeerde belijders.
  - v. van de classis „East” der Free Christian Reformed Church in Canada.
- onder *punt 7* van de agenda:
- gg. rapport commissie tot samenspreking met de drukker van Jaarboek en Dagkalender.
- op *pagina 9* van de agenda moet onder de instructie B. 1 niet part. synode van het westen, maar: van het oosten, worden gelezen.
- op *pagina 11* moet onder instructie D.: part. synode van het noorden, worden toegevoegd.
- Besloten wordt, dat stukken, die uiterlijk zaterdag 15 september inkomen, nog aan de agenda zullen worden toegevoegd.

Art. 11.

Commissies van rapport.

De synode gaat accoord met het desbetreffende voorstel van het moderamen en benoemt de volgende commissies van rapport:

C o m m i s s i e I voor de zaken betreffende de Theol. School, het rapport Catechese en het Algemeen Kerkelijk Beleid: saamroeper: ds. S. v. d. Molen; rapporteur: ds. Joh. Prins; leden: W. de Joode, oud. W. Bok en oud. J. Nijland; adviseur: prof. dr. B. J. Oosterhoff.
Agendapunten: 7b, 7bb, instructies sub I.

C o m m i s s i e II voor de zaken betreffende de verhouding tot andere kerken in binnen- en buitenland: saamroeper: ds. J. H. Velema; rapporteur: ds. H. Toorman; leden: ds. P. de Smit, oud. J. van Bergeijk, oud. C. de Groot, oud. G. van Olst; adviseur: prof. W. Kremer. Agendapunten: 6b, 6f, 6q, 6u en 6v, 7o, 7s, instructies sub A.

C o m m i s s i e III voor de zaken betreffende de Emeritikas etc.: saamroeper: ds. C. v. d. Zaal; rapporteur: ds. A. C. Noort; leden: ds. J. W. v. d. Gronden, oud. J. van Dongen; oud. R. v. d. Kamp.
Agendapunten: 7c, instructies sub B 1, C 1 en C 3—6.

C o m m i s s i e IV voor de zaken betreffende het werk van de kerk naar buiten: saamroeper: ds. J. C. Maris; rapporteur: ds. A. Hilbers; leden: ds. N. Brandsma, oud. F. A. Hazenberg, oud. L. Post, oud. A. Versteeg; adviseur: prof. L. H. v. d. Meiden. Agendapunten: 7 e—h, 7 aa, 6 r en instructie sub G 4.

C o m m i s s i e V voor de zaken betreffende het werk van de kerk naar binnen: saamroeper: ds. W. Meijnhout; rapporteur: ds. M. Drayer; leden: ds. J. Drenth, oud. M. Koole, oud. A. A. de Lange, oud. G. Visser; adviseur: prof. J. J. v. d. Schuit. Agendapunten: 6 o en 6 p, 7 i en 7 n, instructies sub B 2, C 2, D, F 2, G 1—3.

C o m m i s s i e VI voor de zaken betreffende financiële aangelegenheden en kerkbouw: saamroeper: ds. G. Bilkes; rapporteur: oud. A. L. de Bruyne; leden: ds. E. Venema, ds. J. M. Visser, oud. G. den Hertog, oud. H. Ramaker; adviseur: prof. J. J. v. d. Schuit. Agenda-

punten: 6 c en 6 d, 7 t, 7 u, 7 dd, 7 ee, 7 ff, instructies sub G 5 en sub H.

Commissie VII voor de stukken betreffende de zaak-Westerloo: saamroeper: ds. I. de Bruyne; rapporteur: ds. D. Biesma Jr.; leden: ds. M. Baan, oud. K. Geleijnse, oud. J. Groenendijk, oud. B. Hartog; adviseur: prof. dr. J. van Genderen. Agendapunt: 6 l.

Commissie VIII voor de overige bezwaarschriften: saamroeper: ds. L. S. den Boer; rapporteur: ds. M. W. Nieuwenhuijze; leden: ds. M. v. d. Klis, oud. H. Achterberg, oud. J. L. Floor, oud. J. H. van Weerd; adviseur: prof. J. Hovius. Agendapunten: 6 i, 6 j, 6 k, 6 m en instructie sub F 1.

Art. 12.

Vergadertijden.

Besloten wordt te vergaderen op dinsdag 11 en woensdag 12 september van 9—12 uur en van 2—6 uur, donderdag 13 september van 9—12, van 2—6 en van 7—9 uur en vrijdag 14 september van 9—12 uur. Al naar gelang de zaken in de commissies gevorderd zijn en de synode ze heeft kunnen afwerken, zal aan het eind van deze eerste zittingsweek besloten worden of dinsdag 18 september e.v.d. of op een later tijdstip weer vergaderd zal worden.

Art. 13.

Quaestor generale synode.

Op voorstel van het moderamen benoemt de synode oud. A. L. de Bruyne van Amsterdam-Zuid tot quaestor van de generale synode.

Art. 14.

De pers.

Op de ingekomen verzoeken van de christelijke dagbladpers, alsook van de redactie van „Kerknieuws”, om toegelaten te worden tot de openbare zittingen van de synode, wordt gunstig beschikt, onder conditie, dat de verslaggevers zich nader verstaan zullen met de scribae van de synode.

Art. 15.

Vrijstelling van ambtelijke arbeid voor de scribae synodi.

De synode besluit

aan de kerkeraden van Rotterdam-C en Drachten een verzoek te doen uitgaan om hun predikanten, als scribae van de generale synode, voor een bepaalde tijd vrij te stellen van alle niet direct noodzakelijke arbeid in de gemeente, opdat zij de hun opgedragen synodale taak in de kortst mogelijke tijd kunnen volvoeren.

Art. 16.

Afvaardiging oud. ds. G. Wisse.

De praeses deelt mede, dat na beraad met de praeadviseurs, het moderamen de synode voorstelt, inzake de in geding gebrachte af-

vaardiging van ds. G. Wisse als ouderling voor de part. synode van het oosten, uit te spreken:

De generale synode, gelezen art. 22 D.K.O. verbaast zich over de afvaardiging van ds. G. Wisse als ouderling naar de generale synode, omdat hij nimmer als zodanig in het ambt is bevestigd. Daar, zonder dat dit de generale synode bekend was, dit ook eerder het geval blijkt te zijn geweest, wil de synode ditmaal dit nog dragen, maar zal te dien aanzien een schrijven van afkeuring doen uitgaan, naar de particuliere synode van het oosten en de classis Utrecht

Een brede discussie ontwikkelt zich, waarbij enerzijds sterk de nadruk gelegd wordt op art. 22 D.K.O., waar de bevestiging een integrerend deel van het ouderlingschap is. Anderzijds wordt gewezen op het gehele complex van verhoudingen waar èn de plaatselijke gemeente èn de classis èn de part. synode jaren aaneen deze afvaardiging hebben bekrachtigd. Omdat het hier een zaak der afvaardiging raakt (art. 50 D.K.O.) zullen de mindere vergaderingen hierop geattendeerd worden en stelt het moderamen voor deze afvaardiging te accepteren.

Daar de persoon in kwestie nog niet aanwezig is en de vraag of in dit geval de bevestiging nimmer heeft plaats gehad discutabel wordt gesteld door sommige leden, besluit de synode dat het moderamen eerst nog een samenspreking met de betrokkene zal hebben.

Art. 17.

Sluiting.

De praeses verzoekt prof. L. H. van der Meiden voor te gaan in dankgebed en sluit daarna deze eerste zitting.

Tweede Zitting

dinsdagmiddag 11 september 1956 van 2—6 uur.

Art. 18.

Opening

De praeses opent de tweede zitting van de generale synode, laat zingen ps. 33 : 6 en gaat voor in gebed.

Art. 19.

Appèl-nominaal.

Bij gehouden appèl-nominaal zijn alle afgevaardigden als in de eerste zitting aanwezig. Ook oud. ds. G. Wisse is nu aanwezig.

Art. 20.

Vervolg afvaardiging oud. ds. G. Wisse.

Daar de samenspreking met oud. ds. G. Wisse heeft plaats gehad (zie acta art. 16) deelt de praeses mede, dat gebleken is, dat, hoewel

men en te Driebergen en later te Doorn hem unaniem als ouderling begeerde en heeft benoemd, hij nimmer als zodanig is bevestigd. Gezien het feit, dat dit jaren lang is geaccepteerd ook in de afvaardiging naar de meerdere vergaderingen, handhaaft het moderamen zijn voorstel. Met 15 stemmen tegen wordt het voorstel van het moderamen aangenomen.

Oud. ds. C. v. d. Zaal en ds. W. Meijnhout verzoeken aantekening in de notulen, dat zij dit besluit in strijd achten met de D.K.O.

Een schrijven inzake deze afvaardiging zal uitgaan naar de particuliere synode van het oosten en de classis Utrecht.

Oud. ds. G. Wisse neemt zitting in de synode.

Art. 21.

Acta Generale Synode 1953

De in druk verschenen acta van de generale synode Apeldoorn 1953 komen in bespreking. Waar er geen enkel bezwaar tegen ingebracht wordt, worden ze vastgesteld met dank aan de scribae van 1953 voor het vele werk eraan besteed.

Art. 22.

Telegrammen.

De synode besluit de volgende telegrammen te verzenden:
aan H.M. de Koningin:

De generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen te Apeldoorn, betuigt Uwe Majesteit haar eerbiedige hulde en trouw en bidt U Gods zegen toe in de vervulling van Uw hoge en verantwoordelijke roeping;

en aan H.K. Hoogheid Prinses Wilhelmina:

De generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen te Apeldoorn, bidt Uw Hoogheid, onder betuiging van haar aanhankelijkheid in ruime mate het licht van Gods Geest toe in Uw levensavond.

(beide getekend)

Velema, praeses.

de Bruyne, scriba.

Twee coupletten van het Wilhelmus worden hierna staande gezongen.

Op verzoek van prof J. J. v. d. Schuit besluit de synode spontaan aan ds. P. de Groot, emeritus-predikant te Meerkerk, ter gelegenheid van zijn 80e verjaardag, op 10 september gevierd, telegrafisch de gelukwensen van de generale synode te doen toekomen.

Art. 23.

Mededeling besluiten Generale Synode.

Aan de orde komt nu de instructie van de part. synode van het oosten (E 4) luidende:

„De generale synode geve van haar besluiten aan de kerkeraden

officieel mededeling onmiddellijk na een bepaalde periode of onmiddellijk na de sluiting der synode”.

Na de toelichting van ds. J. W. v. d. Gronden voor de part. synode van het oosten wordt besloten, dat het moderamen onmiddellijk na de sluiting van de synode of zo spoedig als dit mogelijk is, de kerkeraden in kennis zal stellen met belangrijke besluiten.

Art. 24.

Vragen van liefdebeurten.

De instructie (E 2) van de part. synode van het oosten luidt:

„De generale synode bepale dat kerken, die vragen om een liefdebeurt aan kerken met een predikant, dit verzoek niet mogen doen dan na toelichting en toestemming van de classis, waaronder zij ressorteren.”

Ds. A. Hilbers zegt in zijn toelichting voor de part. synode, dat het er om gaat een zekere waarborg te scheppen voor de gewettigheid van deze aanvragen, die uitgaan van kerken die door bepaalde omstandigheden in moeilijkheden komen. Het gaat hier alleen om die aanvragen voor de vervulling van de dienst des Woords waarvoor geen of slechts geringe vergoeding kan worden gegeven.

De synode spreekt als haar oordeel uit, dat, zo in dergelijke gevallen, de kerkeraden, eventueel met advies van de consulent, een duidelijke uiteenzetting geven van de redenen, die leiden tot het verzoek, hier geen nadere bepalingen behoeven gemaakt te worden.

Art. 25.

Wijziging classicale indeling Part. Synode van het Noorden.

De instructie van de part. synode van het noorden (E 1) betreffende de classicale indeling in dit ressort, luidt:

„De part. synode van het noorden geeft in overeenstemming met art. 41 sub 1 g kennis van de wijziging van de classicale indeling in haar ressort en verzoekt de gen. synode de classicale ressorten aldus vast te stellen, dat,

- 1e. de classis Groningen wordt gevormd door de kerken van Groningen, Kornhorn, Leek, Lutjegast, Midwolda, Mussel, Nieuwe-Pekela, Onstwedde, Stadskanaal, Thesinge, Ulrum, Valthermond en Wildervank;
- 2e. de classis Hoogeveen wordt gevormd door de kerken van Assen, Dedemsvaart, Emmen, Emmer-Compascuum, Hoogeveen, De Krim, Lutten, Nieuweroord en Nieuw-Amsterdam;
- 3e. de classis Leeuwarden wordt gevormd door de kerken van Broek onder Akkerwoude, Dokkum, Drachten, Drogeham, Franeker, Harlingen, Leeuwarden, Murmerwoude, Sneek, Veenwouden en Zwaagwesteinde;
- 4e. de classis Zwolle wordt gevormd door de kerken van Elburg, Emmeloord, Hasselt, Heerde, Kampen, Meppel, St. Jansklooster, Steenwijk, Zwartsluis en Zwolle.”

Voor de toelichting bij deze instructie ingezonden door de part. synode van het noorden zie bijlage I.

Tevens is ingekomen een schrijven van de classis Utrecht waarin bij herziening van de kerkelijke indeling de aandacht gevestigd wordt op de situatie in deze classis (bijlage II).

De gen. synode, van oordeel dat een algemene herziening van de kerkelijke indeling nog niet noodzakelijk is, besluit,

waar noodzakelijke wijzigingen in de kerkelijke indeling vanuit de desbetreffende ressorten zelf kunnen opkomen (met inachtneming van art. 41 D.K.O. en bijgevoegde bepalingen), de instructie van de part. synode van het noorden te aanvaarden en stelt overeenkomstig het voorstel de nieuwe indeling in vier classicale ressorten binnen deze part. synode vast.

Art. 26.

Radio-kerkdienstuitzendingen.

In behandeling komt het rapport van de deputaten voor de Radio-kerkdienstuitzendingen (bijlage III).

De voorzitter van de deputaten, ds. C. v. d. Zaal, geeft desgevraagd een nadere toelichting, daar verschillende vragen gesteld worden ten aanzien van het beleid van deputaten, over het gezamenlijk — via het Convent van kerken voor deze uitzendingen — aanvragen van zendtijd voor de televisie. Met nadruk wijst ds. C. v. d. Zaal er op, dat het hier niet gaat om een beslissing of de kerken aan de televisieuitzendingen zullen medewerken, maar om het feit, dat nú de mogelijkheid om in de toekomst rechten te kunnen laten gelden, benut moest worden.

Ook prof. W. Kremer legt er alle nadruk op dat niemand, ook de deputaten niet, dit middel nú wensen te gebruiken.

Sommige leden vragen, daar zij alle gebruik, gezien de practijk, afkeuren, een definitieve uitspraak over het al dan niet gebruiken van de televisie als zodanig. Anderen hoewel evenzeer tegen het gebruik van de televisie voor de dienst des Woords, achten het beleid van de deputaten juist om de mogelijkheid b.v. van uitzending van evangelisatiesamenkomsten in de toekomst open te houden.

Prof. J. J. v. d. Schuit wijst in zijn praeadvies op de problemen door de televisie in het buitenland voor de kerken opgeroepen. In dit experimentele stadium zou hij adviseren het beleid van de deputaten goed te keuren, maar uit te spreken dat de kerken dit middel niet kunnen aanvaarden. Uit de discussie blijkt, dat niemand in dit stadium de televisie zou willen gebruiken voor kerkdienstuitzendingen. Op advies van prof. dr. J. van Genderen besluit de synode,

waar nu geen uitspraak door de kerken gevraagd is over de televisie als zodanig, het beleid van de deputaten in haar geheel goed te keuren, gehoord hun toelichting, daarbij uitsprekend, dat dit geenszins wil zeggen dat de synode de televisie als zodanig kan aanvaarden voor de dienst des Woords.

De deputaten ontvangen de dank voor hun arbeid.

Art. 27.

Rapport van deputaten ad art. 19 D.K.O. (Kas E.B.P.).

Het rapport van de deputaten ad art. 19 D.K.O. wordt in bespreking gegeven, (bijlage IV).

Van verschillende zijden wordt gevraagd of het niet mogelijk is van deze en andere kassen een vollediger inzicht te ontvangen inzake de stand der financiën, dan nu gegeven wordt. Verwezen wordt naar het rapport van de deputaten voor Financiële Controle. Aan de hand van dit rapport zal het financieel beleid der verschillende deputaatschappen beoordeeld moeten worden.

In de bespreking wordt gewezen op de noodzakelijkheid van de verhoging van de uitkeringen aan de studenten. Aangezien deputaten reeds meedelen in hun rapport dat dit geschiedt, wordt dit aan het beleid van de deputaten overgelaten.

De handelingen van deputaten worden goedgekeurd. De gevraagde decharge alsook de benoemingen zullen alsnog volgen.

De deputaten ontvangen de dank der synode voor de arbeid in het belang van de opleiding verricht.

Art. 28.

Collecterooster.

Het rapport van de deputaten tot samenstelling van het collecterooster vraagt nu de aandacht, (bijlage V). Enige toelichting wordt gegeven op de door deputaten in hun rapport gesignaleerde gevallen. Wanneer de gemeente niet vrij in de gelegenheid gesteld wordt haar liefdeoffers voor de verschillende kassen te brengen, maar men naar een bepaalde begroting slechts procentsgewijs de kassen bedeeft, moet de synode dit afkeuren. Het rapport wordt onder dank aan deputaten aanvaard.

Art. 29.

Deputaten voor overleg inzake herziening D.K.O.

Ds. J. C. Maris, secretaris van de deputaten voor overleg inzake de herziening van de D.K.O. brengt mondeling rapport uit.

In deze periode is er geen nader overleg geweest met deputaten van andere kerken, zodat er geen werkzaamheden zijn te rapporteren. De synode acht het toch wenselijk dat er een deputaatschap voor overleg in deze zaak blijft bestaan.

Art. 30.

Deputaten overleg Psalmberijming.

Prof. dr. B. J. Oosterhoff, secretaris van de deputaten voor overleg inzake de psalmberijming, leest het rapport van deze deputaten, (bijlage VI).

Een proeve van 10 psalmen van de Interkerkelijke Commissie voor Psalmberijming, in welke commissie ds. A. Bikker persoonlijk zitting heeft, wordt aan de synode aangeboden. Daar de opdracht van

deze deputaten is de synode op de hoogte te houden van wat er op dit terrein gebeurt, verzoekt de synode aan deputaten deze proeve van 10 psalmen nader te bestuderen.

Besloten wordt geen leden in de Interkerkelijke Werkcommissie voor de psalmberijming te benoemen.

De deputaten ontvangen de dank van de synode voor hun arbeid.

Art. 31.

Sluiting.

Nadat op verzoek van de praeses prof. J. J. v. d. Schuit is voorgegaan in dankgebed, worden de zittingen van de eerste synodedag gesloten, daar in de avond de commissies zullen vergaderen.

Derde Zitting

woensdagmorgen 12 september van 9—12 uur.

Art. 32.

Opening.

De praeses opent de derde zitting van de synode. Hij laat zingen ps. 46 : 1 en 6 en leest psalm 46, waarna hij de arbeid van deze dag aan de Here opdraagt.

Art. 33.

Appèl-nominaal.

Bij het appèl-nominaal blijken alle primi-afgevaardigden aanwezig te zijn, behalve voor de part. synode van het zuiden ds. J. Keuning en ds. M. S. Roos voor wie de secundi ds. A. Zwiep en ds. E. Venema zitting hebben.

Met een enkel woord heet de praeses welkom rev. G. N. M. Collins van de Free Church of Scotland, die als gast aanwezig is.

Art. 34.

Instemming met de belijdenis.

Alsnog betuigt op verzoek van de praeses oud. ds. G. Wisse door opstaan instemming met de belijdenis.

Art. 35.

Notulen.

De eerste scriba leest de voorlopige acta van de eerste en een gedeelte van de tweede zitting van de synode, voor zover het commissie-werk de samenstelling hiervan mogelijk maakte. Deze worden vastgesteld. Het verzoek van de eerste scriba, hem te ontheffen van het commissiewerk, zal het moderamen nader overwegen.

Art. 36.

Het Jaarboek der kerken.

In behandeling komt het rapport van de deputaten ter verzorging van het Jaarboek, (bijlage VII). Op dit rapport zijn geen aanmer-

kingen of vragen, zodat de synode met dank de handelingen van de deputaten goedkeurt.

Art. 37.

De Dagkalender.

De voorzitter van de deputaten voor de dagkalender ds. C. v. d. Zaal leest het rapport van deze deputaten (bijlage VIII).

Met alle waardering voor de inhoud van de voorstukken wordt door sommige leden gewezen op de schilden, waarvan de uitvoering niet altijd in de smaak valt en op de minder bevredigende inhoud van sommige stukjes op de achterzijde van de kalender.

Deputaten stellen alles in het werk om de schilden naar de smaak van heden zo goed mogelijk te doen zijn.

Ten aanzien van de mening in de vergadering geuit, dat er in onze eigen kring schrijvers en schrijfsters zijn, die voor de achterzijden verantwoorde kopij kunnen leveren, houden deputaten zich gaarne aanbevolen voor nadere aanwijzingen.

De synode keurt de handelingen van de deputaten met dank goed.

Art. 38.

Rapport samenspreking met de drukker van Jaarboek en Kalender.

In aansluiting op de beide vorige rapporten stelt de praeses aan de orde het rapport van de ter vorige synode aangewezen deputaten voor samenspreking met de drukker, de heer D. J. van Brummen te Dordrecht, (bijlage IX).

Ds. L. S. den Boer licht dit rapport nader toe. Aangezien van beide zijden niets uit de stukken valt te bewijzen ten aanzien van het eigendomsrecht der uitgaven, stellen deputaten voor dat de synode zich houdt aan hetgeen uitgesproken is door de synode van 1928, acta art. 23, nl. dat deze uitgaven eigendom zijn van de kerken. Ook de drukker heeft zich met de in het rapport voorgestelde regeling accoord verklaard.

De synode aanvaardt de conclusie van het rapport, onder voorbehoud, dat alsnog van de drukker de handtekening voor de accoordverklaring wordt verkregen.

De synode spreekt uit dat, handhavende de uitspraak van de synode 1928, acta art. 23, het jaarboek en de scheurkalender der kerken uitgaven zijn, die het eigendom der kerken zijn. Ook thans bestaat er geen reden om het gewoonterecht, dat in de loop der jaren gegroeid is, te doorbreken, zodat de heer D. J. van Brummen te Dordrecht deze uitgaven voortaan niet meer zou verzorgen.

De gevraagde commissie tot zakelijk overleg voor deze uitgaven zal nader worden benoemd.

De deputaten worden van hun opdracht ontheven en ontvangen de dank der vergadering.

Art. 39.

De Theologische School.

Aan de orde wordt gesteld het rapport van het Curatorium van de Theologische School (bijlage X).

Voor commissie I leest de rapporteur, ds. Joh. Prins, het desbetreffende rapport (bijlage XI sub A 1 en 3, B 1, 3 en 4).

In de bespreking wordt gevraagd naar de toestand van de bibliotheek en of de attesten van de kerkeraden bij het admissie-examen wel voldoende gegevens bevatten.

Met nadruk en ernst wordt door verschillende leden gewezen op het tekort aan predikanten en het geringe aantal studenten dat er is. Deze nood leeft jammer genoeg niet voldoende in de kerken. Is het verantwoord, zo wordt gevraagd, dat in deze situatie nog meer predikanten emigreren? Ook wordt de vraag gesteld of bij benoemingen de synode gebonden is aan de voordracht van het curatorium; 't liefst zag men in elk geval een voordracht van twee personen.

De praeses van het curatorium ds. M. Baan, de vragen beantwoordend, wijst er op, dat de synode te allen tijde het recht heeft een voordracht aan te vullen. Het curatorium dringt er op aan dat de kerkeraden in hun attesten bij het admissie-examen zo volledig mogelijk inlichtingen zullen verschaffen over de adspiranten. Wat het gering aantal studenten en het predikanten-tekort betreft, dit is ook voor het curatorium — overtuigd dat dit niet aan het admissie-examen is te wijten — een oorzaak van gedurige bezinning. Zeker is hier verband met de geestelijke dorheid die ook in onze kerken gevonden wordt.

De rector, prof. dr. B. J. Oosterhoff, geeft desgevraagd een nadere toelichting op het voorstel van het curatorium om de tijd van de theologische studie met één jaar te verlengen. Drie jaar wordt niet voldoende geacht, omdat

- 1e in onze tijd hogere eisen gesteld moeten worden dan vroeger, gezien de toename van de algemene ontwikkeling en de veranderingen in de wereldsituatie; de studietijd aan de School bleef nog steeds gelijk; het tijdgebrek remt de rustige studie en vooral de bezinning op hetgeen bestudeerd wordt;
- 2e de studenten over het algemeen jonger zijn dan vroeger, terwijl toch een zekere geestelijke rijpheid nodig is;
- 3e er meer tijd beschikbaar moet komen bijzonder voor de geestelijke en praktische vorming der studenten, zodat deze uitbreiding niet allereerst bedoeld is om het wetenschappelijk peil van de studie op te voeren, maar om des te beter te kunnen beantwoorden aan het doel: de vorming van dienaren des Woords in de Chr. Geref. Kerken.

De bibliothecaris van de School, prof. J. Hovius, geeft een nader overzicht van de toestand van de bibliotheek. Alle aandacht wordt er aan besteed; jaarlijks kan de uitbreiding doorgaan, noodzakelijk voor de studie van de studenten. Nu de catalogisering voltooid is, kan ook het gebruik van de bibliotheek vanuit de pastorieën, meer gestimuleerd worden.

Als in een tweede ronde van de bespreking de wenselijkheid nog is geuit, dat in de vorming van de studenten naast het praktische geloofsleven ook de problemen van het brede sociale en maatschappelijke leven zullen worden betrokken, komen de voorstellen van het rapport van het curatorium in stemming.

Voorstel A. betreffende de wijziging van art. 2 van het Reglement voor de Theol. School wordt, zoals het geamendeerd door comm. I, is voorgesteld, aangenomen. Dit artikel zal aldus luiden: Art. 2. De Theologische School staat onder het opzicht van Curatoren, die door de generale synode worden gemachtigd en geïnstrueerd. Elke particuliere synode wijst twee Curatoren aan uit de predikanten, die zich in haar ressort bevinden, een wetenschappelijke opleiding hebben genoten en bij voorkeur minstens vijf jaren in het ambt staan. Daarenboven benoemt de generale synode, op voordracht van het Curatorium, een secretaris-curator.

Ten aanzien van voorstel B, rakende de benoeming van een penningmeester en een tweede penningmeester, wordt er n.a.v. de gemaakte opmerkingen op gewezen, dat het begrip „voordracht” het karakter van een binding draagt ten aanzien van de benoeming, terwijl het begrip „aanbeveling” ruimte laat voor aanvulling. De voordrachten ter synode gedaan dragen het karakter van een aanbeveling. Sommigen zagen het liefst in het vervolg een aanbeveling van twee personen. Het moderamen zal zich over de benoeming alsnog met het Curatorium verstaan.

Voorstel C aangaande de verlenging van de studietijd, wordt met algemene stemmen aangenomen en de synode besluit,

gehoord de overwegingen van het Curatorium, op praktische gronden de studie in de theologie aan de Theologische School met één jaar te verlengen.

Het tweede deel van voorstel A nl. de wijziging van art. 11, zal in comité worden behandeld. Voorstel D bij het rapport over „De Wekker”.

Art. 40.

Synodaal archief.

Het rapport van de archivaris van het synodaal archief, br. W. van Wijngaarden te Rotterdam, (bijlage XII), komt in bespreking.

Op de vraag of ook alle acta van de synoden van de Kruisgemeenten aanwezig zijn, antwoordt prof. J. Hovius, dat er naar gestreefd wordt het ontbrekende hierin nog aan te vullen.

Het moderamen zal nog nader een voorstel doen voor de benoeming van een gemachtigde om het eigendomsrecht van en de toegang tot de archiefkast in de kluis van de Rehoboth-kerk te Rotterdam, vast te leggen. Deze acte zal in bewaring komen in de safe van de Theologische School.

Met grote dank voor de arbeid van de archivaris, wordt dit rapport aanvaard.

Art. 41.

Controle van het Synodaal archief.

Het rapport van de deputaten voor Controle van het synodaal archief, (bijlage XIII), wordt in dank aanvaard.

De verkooolde stukken, overig uit de brand van 1940, zullen gezien de zeer hoge kosten ongetwijfeld hieraan verbonden, niet worden gereconstrueerd.

De praeses brengt bijzonder dank aan ds. P. J. de Bruin, nu hij deze arbeid wenst neer te leggen, voor het werk verricht in de vele jaren dat hij mede deze controle oefende.

Art. 42.

Telegram Toradjapredikanten en ds. M. Geleijnse.

De praeses doet voorlezing van een telegram waarvan de synode dankbaar kennis neemt, luidende:

Makassar.

Vol vertrouwen op verdere leiding en verzorging moederkerk bidden Toradjapredikanten en gemeenten generale synode Gods zegen toe. Wederkerig bevelen wij aanstaande synode Toradjakerk in verdrukking in uw gebeden aan.

Thumo—Geleijnse—Bombong.

Art. 43.

Sluiting.

De praeses sluit deze zitting nadat prof. dr. B. J. Oosterhoff is voorgedaan in dankzegging.

Vierde Zitting

woensdagmiddag 12 september 2—6 uur.

Art. 44.

Opening.

De vierde zitting wordt door de praeses geopend. Hij laat zingen ps. 4 : 3 en gaat voor in gebed.

Art. 45.

Appèl-nominaal.

Alle afgevaardigden uit de derde zitting zijn ook nu weer aanwezig.

Art. 46.

Telegram ds. P. de Groot.

De praeses leest een antwoord-telegram voor, getuigend van grote dankbaarheid, ingekomen van ds. P. de Groot, em.pred. te Meerkerk.

Art. 47.

Wijziging in samenstelling van commissie VII.

Het moderamen stelt voor, teneinde het werk van de eerste scriba te verlichten, deze ontheffing te verlenen van zijn taak als saamroeper van commissie VII en in zijn plaats ds. M. Baan aan te wijzen. Ds. I. de Bruyne blijft lid der commissie.

De synode gaat hiermede accoord.

Art. 48.

Buitenlandse afgevaardigden.

De praeses heet officieel welkom de twee afgevaardigden van buitenlandse kerken, waarmede correspondentie of contact onderhouden wordt.

Aanwezig zijn rev. J. Tamminga van Chatham, Ontario, Canada voor de Free Christian Reformed Church in Canada en rev. G. N. M. Collins uit Edinburgh namens de Free Church of Scotland.

Rev. J. Tamminga ontvangt gelegenheid om de synode toe te spreken. Hij zegt o.m., na dank gebracht te hebben voor de hartelijke ontvangst, dat de Free Christian Reformed Church zich — evenals de Old Christian Reformed Church — met recht zusterkerk kan noemen. Van onze leden zijn 95 % afkomstig uit de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland! Daarom brengen wij gaarne de groeten over en betuigen de diepste gevoelens van dank. Wij staan voor hetzelfde beginsel. Ons scheidt alleen de oceaan en geen enkel beginsel. We hebben in wezen dezelfde strijd. De vijanden zijn ook voor ons niet minder gevaarlijk. Modernisme, liberalisme en arminianisme dreigen; het social gospel wordt gepredikt en het materialisme heeft zijn sterke zuigkracht. De ouderen maar vooral de jongeren moeten gewapend worden. De jeugd leeft hartelijk mee, maar de taal-moeilijkheden dwingen ons ons te assimileren aan het volk waarin wij leven, maar tegelijk te isoleren wat betreft de beginselen van Gods Woord ter vervulling van onze roeping. Het moge u als kerken een ere zijn om er aan mede te werken, dat er dienaren des Woords staan in dit grote land voor de zaak van Gods Koninkrijk. De Here wone rijkelijk met de bediening uit Christus door de H. Geest in uw midden.

Prof. L. H. v. d. Meiden als voorzitter van de deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken, beantwoordt rev. J. Tamminga, hem dankend voor zijn goede woorden.

Vervolgens spreekt rev. G. N. M. Collins — vertaald door ds. J. C. Maris —. Hij zegt het een groot voorrecht te achten, dat de synode van haar drukke tijd wil afstaan om naar hem te luisteren ondanks zijn spreken in een vreemde taal. Herinnerend aan reeds eerder gelegde contacten wijst hij er op, dat onze kerken veel aan elkander te danken hebben. In de historie ging er wederzijds invloed uit. We hebben veel gemeen in de geschiedenis onzer kerken — aldus rev. Collins — daar ook de Free Church in 1900 als een klein overblijfsel

zich stellen moest tegenover het modernisme in de strijd voor Gods Woord. Ook wij weten dat het calvinisme niet een zaak is van het hoofd alleen, maar ook van het hart! We zijn zeer dankbaar voor de contacten en hopen dat ook in de emigratielanden onze leden elkaar vinden mogen. Onze gebeden zijn met u en wij hopen dat ook een afgevaardigde uwerzijds de General Assembly van de Free Church zal bezoeken.

Ds. J. C. Maris beantwoordt, als secr. van deputaten voor correspondentie met buitenl. kerken, rev. Collins. Hij wijst op de eerste kennismaking en op de overeenstemming in de strijd om dezelfde beginselen, de hoop uitsprekend, dat ook in de oecumenische contacten de Free Church aan de goede kant van de scheidslijn moge gezien worden. Wij verzekeren u van onze gebeden voor u!

De praeses wijst er op hoe we hier iets kunnen aanvoelen van de catholiciteit der kerk. Dankbaar mogen we zijn te horen niet alleen uit Canada maar ook uit Schotland, dat verstaan wordt dat gereformeerd-zijn niet alleen een zaak van het hoofd maar ook van het hart is! Laten ook wij dat niet vergeten en daaruit leven!

Art. 49.

Vervolg: Theologische School.

In de voortgezette behandeling van het rapport van het Curatorium van de Theologische School (zie acta art. 39 en bijlagen X en XI sub A 2 en B 2) beantwoordt de rapporteur van commissie I allereerst de gemaakte opmerkingen. De synode besluit

met nadruk er op te wijzen dat alle gemeenten de drie voorgeschreven collecten voor de Theol. School dienen te houden.

Ten aanzien van de predikanten nood en het gering aantal studenten wekt de generale synode de kerken op om in persoonlijk gebed en wekelijks in de kerken deze geestelijke nood aan de Here op te dragen; ook het kerkelijk orgaan „De Wekker” moge er gedurig op wijzen.

Art. 50.

„De Wekker”.

Bij de behandeling van het rapport van het Curatorium sub 8 (zie bijlage X) en de voorstellen onder D. in dit rapport, leest ds. J. C. Maris het rapport van de commissie van redactie van „De Wekker”, (bijlage XIV).

Commissie I stelt voor de voorstellen onder D. te aanvaarden (zie bijlage XI sub B 5).

In een uitvoerige discussie wordt enerzijds de wens geuit de commissie van redactie uit jongere leden te doen bestaan en eventueel daarin op te nemen een journalist, en een econoom of jurist, opdat ook de jongeren meer interesse voor het blad zullen krijgen. Voorlichting op alle terrein van het leven in maatschappelijk, economisch en politiek opzicht alsmede constructieve voorlichting op het terrein van de ethiek t.a.v. onze christelijke gereformeerde levenshouding

wordt gewenst. Anderzijds zijn er verschillenden die er de nadruk op leggen dat „De Wekker” principieel voorlichting moet blijven geven voor het kerkelijk en persoonlijk geestelijk leven en wordt het voorstel om de emeriti-hoogleraren in de commissie van redactie te behouden gaarne gesteund.

Na beantwoording van deze opmerkingen door de voorzitter van het Curatorium ds. M. Baan en de redactie-secretaris ds. J. C. Maris, die er op wijzen dat de redactie openstaat voor alle voorstellen die het blad kunnen dienen, brengt de praeses de voorstellen in stemming.

De synode aanvaardt de voorstellen van het Curatorium, waarbij dus besloten wordt prof. W. Kremer te benoemen tot hoofdredacteur van „De Wekker”, aangezien prof. J. J. v. d. Schuit wegens gevorderde leeftijd deze functie wenst neer te leggen. Ds. J. C. Maris wordt benoemd tot waarnemend-hoofdredacteur en de hoogleraren L. H. v. d. Meiden en J. J. v. d. Schuit tot leden van de redactie.

De regeling van de honorering wordt in handen van het Curatorium gelegd.

Art. 51.

Critiek op „De Wekker”.

Een desbetreffende instructie van de part. synode van het zuiden (I 3) luidt:

„De partic. synode van het zuiden verontwaardigd door de zeer onwaardige critiek op ons kerkelijk orgaan „De Wekker”, verzoekt de generale synode:

- 1e haar afkeuring uit te spreken over een zodanige vorm van critiek;
- 2e haar waardering uit te spreken over de algemene inhoud van „De Wekker”;
- 3e haar oprecht verlangen uit te spreken, dat de redactie van „De Wekker” geen nieuwe koers zal volgen naar de geest des tijds, maar kerkelijk en vooral geestelijk leiding zal blijven geven, zoals dit tot heden is geschied”.

De rapporteur van commissie I, ds. Joh. Prins, leest het desbetreffende deel van het rapport van de commissie (bijlage XI sub C).

De synode acht, gehoord het rapport van de commissie van redactie en de daaruit voortgevloeide bespreking, deze instructie voldoende behandeld.

Art. 52.

Afscheid prof. J. J. v. d. Schuit als hoofdredacteur.

De praeses richt zich nu in woorden van hartelijke dank tot prof. J. J. van der Schuit, memorerend hoe deze, na vele jaren medewerker te zijn geweest aan het blad, van wijlen prof. F. Lengkeek de taak van hoofdredacteur overnam, nu bijna 25 jaar geleden. U mocht deze taak vervullen met liefde en met eer. We zeggen u heel hartelijk dank zowel voor de redactionele als voor de commerciële leiding.

Alle menselijke arbeid, zeker de journalistieke, is aan critiek onderhevig. Wij zijn overtuigd dat u in alles nooit uzelf zocht maar in hartelijke liefde tot het beginsel de kerken der Afscheiding diende. Niet het minst spreekt de synode ook haar waardering uit voor wat u, met de vele gaven op dit gebied u geschonken, voor de commerciële zijde van het blad deed. We zijn u dankbaar dat u ook in deze nog wilt blijven medewerken.

Prof. J. J. van der Schuit spreekt zijn diepgevoelde dank uit voor dit warme woord van waardering. Ik vraag vergeving voor de fouten, die ik onbedoeld gemaakt heb. Ik wil hoofd en hart ootmoedig buigen voor Hem, Die mij kracht gaf. De verdeeldheid kan mij smarten, zodat ik vaak scherp het kerkelijk beginsel verdedigd heb met een bloedend hart. „De Wekker” is een erfenis, gedragen door het gebed in het verleden en geheiligd door de tranen van velen is het een blad geworden van enige betekenis. Ik zou niemand weten aan wie ik deze taak liever overdroeg dan aan prof. W. Kremer. Ik ben diep overtuigd, dat in dezelfde koers van het aloude beginsel zal worden voortgevaaren.

Tot prof. W. Kremer, de nieuw benoemde hoofdredacteur, richt thans de praeses een enkel woord en zegt dat de synode in vol vertrouwen de leiding van het blad in zijn handen legt. De Koning der Kerk geve u kracht en wijsheid om de kerken in deze te dienen.

Prof. W. Kremer dankt voor het vertrouwen. Hij spreekt ook namens de commissie van redactie de grote dank uit voor het vele dat prof. J. J. v. d. Schuit sinds 1932 heeft gedaan voor het blad en daarin voor de Theologische School. Dit mag een unicum genoemd worden. Ik neem de taak over, maar beloof niet al de geuite wensen te zullen vervullen, wel zullen we de mogelijkheden aftasten die er zijn om in dezelfde principiële lijn de kerken te dienen. Vergeet niet dat ons blad een kerkelijk blad is en dies gebonden aan bepaalde grenzen, met een financiële betekenis voor onze Theologische School.

Art. 53.

De geestelijke verzorging van de militairen.

De praeses stelt het rapport van de deputaten voor de geestelijke verzorging van de militairen aan de orde (zie bijlage XV). Ds. D. Henstra, secretaris van deputaten, wordt uitgenodigd als adviseur zitting te nemen.

In de bespreking van het rapport wordt gevraagd naar de resultaten van de audiëntie bij de Minister van Oorlog in verband met het reizen op zondag, naar de kerstpakketten, die wel eens laat werden ontvangen, en naar de recrutendagen.

Ds. D. Henstra kan meedelen, dat alle medewerking door de Minister is toegezegd om zoveel mogelijk aan de wensen tegemoet te komen; de kerstpakketten waren het vorig jaar overal op tijd; wat de recrutendagen betreft, deze kunnen ook door samenwerkende plaatselijke kerken worden georganiseerd. Ook zullen deputaten al het mogelijke doen om de standplaatsen van onze legerpredikanten

daar te krijgen, waar contact mogelijk is met een der plaatselijke kerken.

Het beleid van de deputaten wordt goedgekeurd en ze ontvangen de dank der synode voor al de arbeid ten dienste van de militairen verricht.

Art. 54.

Aanvulling reglement op de kerkvisitatie.

In aansluiting op de behandeling van de zaken van de geestelijke verzorging van de militairen komt aan de orde de instructie van de part. synode van het oosten (E 3). Na praeadvies van prof. J. Hovius wordt deze instructie aangenomen en conform besluit de generale synode

het reglement op de kerkvisitatie aan te vullen (c.q. te wijzigen) met de volgende vragen:

Vragen aan de brede kerkeraad:

31. Wordt van het verblijf van leden en doopleden, die in militaire dienst zijn, bericht gezonden aan de betrokken garnizoenskerkeraden?

(De vragen 31 t/m 36, worden resp. 32 t/m 37).

Vragen in garnizoenskerken te stellen:

1. Worden plaats en tijd van de kerkdiensten geregeld in de kazerne(s) bekend gemaakt?
2. Wordt in het catechetisch onderwijs van de in dienst zijnde militairen voorzien?
3. Worden de „begroetingssamenkomsten” bij opkomst van de recruten namens de kerkeraad bezocht?
4. Zijn er maatregelen getroffen dat militairen het weekeind in kerkelijke gezinnen kunnen doorbrengen?

Art. 55.

Correspondentie met de Hoge Overheid.

Prof. J. Hovius, secretaris van de deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid, brengt rapport uit van de handelingen der deputaten, (bijlage XVI). Dankbaar wordt kennisgenomen van de opname in het verband onzer kerken van de voormalige Geref. Gemeente te Mijdrecht en de instituering sedert de vorige synode van een zestal kerken. De synode, goedkeurend de handelingen van de deputaten, brengt hun dank voor al hun arbeid.

Art. 56.

Vertegenwoordiging der kerken.

Naar aanleiding van een desbetreffende vraag in het rapport van de deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid (zie bijlage XVI sub 5), besluit de synode,

dat in alle gevallen rakende het contact met de Overheid de deputaten voor de correspondentie met de H.O. de kerken zullen vertegenwoordigen; en dat

voor alle gevallen die niet behoren tot de competentie van bestaande deputaatschappen, de broeders die het moderamen van de laatstgehouden generale synode vormden, worden gedeputeerd voor eventuele vertegenwoordiging van de kerken.

Art. 57.

Bijbelvertaling.

Prof. dr. B. J. Oosterhoff, secretaris van de deputaten voor overleg inzake de Bijbelvertaling, rapporteert, dat er ook in deze afgelopen drie jaren geen opmerkingen uit de kerken over de Nieuwe Vertaling van de Bijbel zijn ontvangen (bijlage XVII).

Waar de synode toch dit deputaatschap wenst te handhaven, wordt er nogmaals op gewezen, dat de gelegenheid bestaat deugdelijke op- of aanmerkingen over de Nieuwe Vertaling van de Bijbel, uitgegeven door het Ned. Bijbelgenootschap, in te zenden aan de deputaten.

Art. 58.

Sluiting.

Nadat prof. W. Kremer is voorgegaan in dankgebed sluit de praeses de vierde zitting van de synode.

Vijfde Zitting

donderdagmorgen 13 september van 9—12 uur.

Art. 59.

Opening.

De praeses opent de zitting der synode, laat zingen ps. 135 : 1 en 8, leest Joh. 17 en gaat voor in gebed.

Art. 60.

Appèl-nominaal.

Bij gehouden appèl-nominaal blijkt de primus afgevaardigde van de part. synode van het westen oud. A. L. de Bruyne vervangen te zijn door zijn secundus oud. W. J. Graves, die na instemming te hebben betuigd met de belijdenis zitting neemt.

Art. 61.

Notulen.

De eerste scriba leest de voorlopige acta van een deel van de derde zitting en de vierde zitting der synode. Na een enkele opmerking worden ze vastgesteld.

Art. 62.

Aanvulling besluit vertegenwoordiging der kerken.

Op advies van prof. dr. J. van Genderen spreekt de synode uit, haar besluit genomen ten aanzien van de vertegenwoordiging

der kerken (acta art. 56) aanvullend, dat hierdoor het besluit van de generale synode van Rotterdam 1931 acta art. 28 (pg. 22 onder punt 4) wordt teruggenomen.

Art. 63.

Eenheid van de Gereformeerde belijders in Nederland.

Aan de orde komt het rapport van de deputaten voor Eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en correspondentie met buitenlandse kerken voor zover het betreft de Eenheid onder de geref. belijders in Nederland, (bijlage XVIII, sub A.).

Hierover rapporteert voor commissie II de rapporteur ds. H. Toorman, (bijlage XIX, sub A 1).

In de besprekingen over het eerste punt, rakende de verhouding tot de Gereformeerde Kerken worden enkele redactionele wijzigingen voorgesteld in de conclusies van de commissie. Sommige leden wijzen er op dat inderdaad *m e t d r o e f h e i d* moet worden geconstateerd, dat ondanks alle samensprekingen het niet mogelijk blijkt de deputaten van de Gereformeerde Kerken er van te overtuigen dat onze bezwaren t.a.v. de in geding zijnde leergeschillen gerechtvaardigd zijn. Dat er slechts tweemaal contact geweest is ligt mede in de aard van deze samensprekingen, die vooral in de voorbereiding veel tijd vergen. De uitdrukking dat de deputaten met de Gereformeerde Kerken zijn „uitgepraat” wil niet zeggen, dat er geen voortgaande besprekingen meer kunnen zijn, maar wèl dat weinig nieuwe elementen in de besprekingen kunnen worden gebracht. Naar het besluit van 1947 zullen de kerken steeds hun profetische roeping moeten blijven verstaan en waar mogelijk ook volvoeren.

De adviseur van de commissie, prof. W. Kremer, nader op enkele vragen ingaande, wijst er op dat de weinige vorderingen die er in de samensprekingen gemaakt worden, mede voortvloeien uit het feit dat er een verschillende visie op bepaalde situaties kan zijn. Het is een verschil of men vanuit dogmatisch-wijsgerige achtergronden met een zeker logicisme redeneert of vanuit de Schriftwoorden argumenteert, waarbij openheid blijft voor een niet sluitende redenering.

Oud. ds. G. Wisse stelt de vraag: waar vinden wij elkaar? Zullen de kerken elkaar vinden, dan moeten de gelovigen elkaar vinden, maar Gods volk ligt uit elkaar. Dit moest ons veel meer tot smart zijn en tot gebed dringen. Snijd het contact niet af maar houdt bid-dend vol bij de geestelijke gronden waarop een eenheid moet rusten.

Omdat er verschillende amendementen zijn ingediend op de conclusies van commissie II, wordt het rapport voor dit deel teruggewezen naar de commissie voor nadere vaststelling van de redactie der conclusies, (zie acta art. 144).

Art. 64.

De Gereformeerde Bond in de Ned. Hervormde Kerk.

De rapporteur, ds. H. Toorman, leest het rapport van commissie II ten aanzien van sub A 2 uit het rapport van de deputaten hande-

lend over de contacten met de Gereformeerde Bond in de Ned. Hervormde Kerk (zie bijlagen XVIII en XIX sub A 2).

Officieel contact is er niet geweest, dan alleen in de besprekingen over een te vormen convent.

Met waardering wordt kennis genomen van de strijd van de Gereformeerde Bond in de Ned. Herv. Kerk, hoezeer ook het kerkelijk standpunt ons blijft scheiden.

De synode aanvaardt het voorstel van de commissie van rapport en geeft de deputaten opnieuw opdracht open te staan voor elke gelegenheid om het contact met dit belangrijk deel van de gereformeerde gezindte te versterken.

Art. 65.

Gereformeerd Convent.

In het licht van de opdracht aan deputaten in 1953 verstrekt, kennis nemend van het rapport van deputaten sub A 3, (bijlage XVIII) en van het commissie-rapport sub A 3 (bijlage XIX), is de synode dankbaar te vernemen, dat deputaten werkzaam geweest zijn om te komen tot de oprichting van een Gereformeerd Convent, waarin de verschillende groepen van gereformeerde belijders in ons land zoveel mogelijk dienen vertegenwoordigd te zijn.

De synode machtigt de deputaten hun pogingen om te komen tot de vorming van zulk een Convent voort te zetten.

Art. 66.

Vereniging tot herstel van de kerkelijke eenheid der gereformeerde belijders.

Gehoord het rapport van commissie II (bijlage XIX sub B) besluit de synode aan de Vereniging tot herstel van de kerkelijke Eenheid der Gereformeerde belijders, die zich met een schrijven richtte tot de synode (bijlage XX), een antwoordschrijven te zenden. Commissie II zal een antwoord concipiëren, (zie acta art. 145).

Art. 67.

Comité-notulen 1953.

De synode gaat voor het lezen van de acta uit de comité-zittingen van de generale synode 1953 in comité. Ze worden ongewijzigd aanvaard. Daar nu de acta geheel zijn vastgesteld worden ze door het moderamen ondertekend.

Art. 68.

Comité.

Art. 69.

Sluiting.

De vijfde zitting van de synode wordt door de praeses gesloten na dankgebed door prof. J. Hoëvius.

Zesde Zitting

donderdagmiddag 13 september van 2.30—6 uur

Art. 70.

Opening.

Na gehouden moderamenvergadering opent de praeses te 2.30 uur de zesde zitting. Hij laat zingen ps. 48 : 1, leest art. 27 van de Ned. Geloofsbelijdenis en gaat voor in gebed.

Art. 71.

Appèl-nominaal.

Ds. A. Hilbers is vervangen door zijn secundus uit de part. synode van het oosten ds. H. van Leeuwen, die instemming betuigt met de belijdenis.

Art. 72.

Mededeling uitgaande en ingekomen stukken.

De eerste scriba leest het antwoord-telegram dat gezonden zal worden aan de Toradjakerken, -predikanten en ds. M. Geleijnse.

De praeses doet mededeling van een ingekomen telegram van enige leden van de kerk van Zwolle, alsmede een schrijven van ds. L. Holtrigter te Onstwedde verband houdend met het aan het begin der zittingen genomen besluit inzake de afvaardiging van een der ouderlingen uit de part. synode van het oosten. Deze worden voor kennisgeving aangenomen.

Art. 73.

Een groet van de Reformed Church of Australia.

De praeses heet ds. P. H. Pellicaan, predikant van de Reformed Church van Australië te Melbourne, welkom.

In zijn toespraak herinnert ds. Pellicaan er aan hoe de kerken in Australië ontstaan zijn door het samengaan van nederlandse emigranten afkomstig uit de verschillende kerken van gereformeerd belijden in Nederland, waaronder ook Christelijke Gereformeerden. De Reformed Church stelt zich op de grondslag van het onfeilbaar Woord van God en de Drie Formulieren van Eenheid zonder enige nadere synodale toevoeging. Memorierend de moeilijke en zware strijd, die in dit werelddeel door een nog zo kleine groep gereformeerde belijders gestreden moet worden, vraagt hij het blijvend gebed en meelevens van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Prof. L. H. v. d. Meiden beantwoordt, als voorzitter van deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken, ds. P. H. Pellicaan en bidt hem en de kerken in Australië, die getrouw wensen te blijven aan de Koning der Kerk en Zijn Woord, Gods zegen toe.

Art. 74.

Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.).

De rapporteur van commissie II leest nu het deel van het rapport van commissie II (bijlage XIX sub C), dat betrekking heeft op de verhouding tot de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.).

Van deze kerken is een schrijven ingekomen d.d. 10 juli '56 gericht aan de generale synode, (bijlage XXI).

In de breedvoerige bespreking zowel als in het praeadvies van de hoogleraren wordt gewezen op een misvatting, die blijkbaar bij de generale synode van de Geref. Kerken (onderh. art. 31 K.O.) gerezen is door de woorden in de opdracht van 1953 gegeven aan de deputaten: „om van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel onzer kerken nader rekenschap te geven”. Uit de concreet in het schrijven gestelde vragen blijkt, dat men van mening is dat deze opdracht alleen de strekking had om te getuigen van het beginsel en niet om tot verdere samenspreking te komen.

Aangezien er sedert 1951 een weigering geconstateerd moet worden bij de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.) om met de daartoe aangewezen deputaten onzer kerken te handelen en men, evenals in 1953, zich ook nu rechtstreeks van synode tot synode wendt per schrijven, besluit de synode na ernstige discussie:

niet anders dan langs de weg van samenspreking door middel van de deputaten met de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.) contact te onderhouden. Een schrijven dienaangaande zal aan de eerstvolgende generale synode van deze kerken worden gezonden.

Voor het opstellen van een concept wordt deze zaak terug gewezen naar commissie II, (zie acta art. 194).

Art. 75.

Attenties N.C.R.V. en „Sonnevanc”.

Ds. C. v. d. Zaal, die reeds eerder in een der zittingen namens de Ned. Chr. Radio Vereen. sigaren aanbod, doet dit nu namens het christelijk sanatorium „Sonnevanc”, met het aanbod van het bestuur, zo er tijd voor beschikbaar is, de leden der synode op Sonnevanc te willen ontvangen. Deze attenties als ook de uitnodiging worden zeer gewaardeerd. Betwijfeld moet worden of er voldoende tijd beschikbaar blijft om aan de uitnodiging gevolg te geven.

Art. 76.

Kas ad art. 13 D.K.O. (Emeritikas).

Bij de aanvang van de behandeling van het rapport van de deputaten ad art. 13 D.K.O., (zie bijlage XXII), verzoekt de praeses ds. K. G. van Smeden, voorzitter van deputaten, tijdens de behandeling van dit rapport als adviseur zitting te willen nemen.

Ds. A. C. Noort, rapporteur van commissie III, leest het desbetreffende commissie-rapport, (bijlage XXIII, sub A.)

Na enige bespreking worden de voorstellen van de commissie en daarin vervat die van de deputaten aanvaard, zodat de synode besluit:

1. het beleid van de deputaten met dank voor hun goede zorgen in het vele werk voor deze zaak gedaan, goed te keuren;
2. art. 2 van het reglement voor de Kas ad art. 13 D.K.O. aldus te wijzigen: „Deze verzorging dient op een verantwoorde wijze te geschieden”, (op te nemen onder art. 1).
3. de kindergelden vast te stellen op minstens f 200,— per kind;
4. het mandaat van deputaten te verlengen om de omslag, zo nodig, te verhogen;
5. het voorgenomen beleid van de deputaten in verband met het in werking treden van de wet op de ouderdomsvoorziening per 1 januari 1957 (zie bijlage XXII, sub 3) goed te keuren.

De part. synode van het noorden diende de volgende instructie in (C 4):

„De synode besluite, dat bij de uitkeringen uit de Kas Emeriti-predikanten, -weduwen en -wezen geen kortingen zullen worden toegepast wegens uitkeringen krachtens de wet „Algemene Ouderdomsvoorziening”. Zij advisere de kerkeraden om de tractementen van de dienstdoende predikanten zo te verhogen, dat zij de verplichte premie kunnen voldoen.”

Door het sub 5 hierboven beslotene is aan het gevraagde in het eerste deel van deze instructie voldaan.

Het moderamen wordt gemachtigd om de uit het genomen besluit voortvloeiende wijzigingen in het Reglement voor de Algemene Kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti-predikanten, predikants-weduwen en -wezen aan te brengen.

Het herziene reglement luidt nu als volgt:

Reglement voor de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti-predikanten, predikants-weduwen en -wezen.

Art. 1.

De plaatselijke Kerken zijn verplicht overeenkomstig Gods Woord en art. 13 D.K.O. hun emeriti-predikanten, predikants-weduwen en -wezen te verzorgen. Deze verzorging dient op een verantwoorde wijze te geschieden.

Art. 2.

De wezen dienen te worden verzorgd tot op het tijdstip, dat zij de leeftijd van 19 jaar bereikt hebben.

Art. 3.

Als een weduwe hertrouwt en een emeritus-predikant weer in dienst treedt met genot van tractement, vervalt de toegezegde uitkering. Dit zal eveneens het geval zijn, als iemand, die volgens art. 13 D.K.O. verzorgd wordt, ophoudt lid van een Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland te zijn.

Art. 4.

Bij overlijden van een emeritus-predikant, predikants-weduwe of -wezen wordt aan de erfgenamen over het volle kwartaal, dat reeds een aanvang nam, het tractement uitbetaald.

Art. 5.

Om aan de verplichtingen volgens art. 1 en 2 te helpen voldoen, bestaat er een algemene Kas tot steun aan de Kerken, die een aanvraag daartoe bij de in art. 6 genoemde deputaten kunnen indienen, welke, na ontvangen beslissing van de betrokken classis, gerechtigd zijn aan de betrokken kerkeraden een bedrag uit te keren.

Art. 6.

Het beheer der Kas is opgedragen aan vier deputaten, die te dien einde door de Generale Synode worden gemachtigd en geïnstrueerd. Iedere Particuliere Synode wijst één deputaat aan met een secundus. Zij hebben drie jaar zitting, doch zijn bij aftreding terstond herkiesbaar. Bovendien wordt een eerste en tweede penningmeester door de Generale Synode benoemd.

Art. 7.

Aangezien art. 13 beoogt in het levensonderhoud te voorzien kan van de als norm geldende bedragen worden afgeweken in gevallen van bijzondere noden of slechts gedeeltelijke onbekwaamheid tot uitoefening van de dienst. Een en ander ter beoordeling van de deputaten gehoord de belanghebbende. Vermindering van de als norm vastgestelde bedragen vindt niet plaats bij hen, die minstens 35 dienstjaren als predikant hebben.

Art. 8.

De nodige geldmiddelen worden verkregen door de vanwege de Generale Synode voorgeschreven collecten en voorts: giften, erflatingen, enz. De juiste formule voor erflatingen enz. luidt: „Aan de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland ten behoeve van de Algemene Kas tot steun aan de Kerken ten behoeve van de verzorging van Emeriti-predikanten, predikants-weduwen en -wezen”;

of: „Aan de Christelijke Gereformeerde Kerk te ..... ten behoeve van de Algemene Kas tot steun aan de Kerken ten behoeve van de verzorging van Emeriti-predikanten, predikants-weduwen en -wezen.”

Art. 9.

Jaarlijks geven de deputaten verslag van hun werkzaamheden aan de Particuliere Synoden, terwijl tevens een nauwkeurig verslag van de inkomsten en uitgaven moet overgelegd en door mid-

del van de Particuliere Synoden aan de kerkeraden moet worden ter kennis gebracht. Op elke Generale Synode hebben de deputaten een volledig verslag van hun werkzaamheden uit te brengen, alsmede alle gewenste financiële gegevens over te leggen.

Art. 10.

Dit Reglement zal door de Generale Synode gewijzigd, vermeerderd of verminderd kunnen worden, zo dikwijls zij dit nodig acht.

Art. 77.

Emeritering van predikanten belast met de geestelijke verzorging van de militairen.

Instructie B 1 van de part. synode van het oosten luidt:

„De G.S. vulle bijlage III (art. 6 D.K.O.), regelend de kerkelijke positie van predikanten, belast met de geestelijke verzorging van militairen, sub 3 — pag. 60 D.K.O. uitg. 1954 — aldus aan:

„Het recht op een uitkering uit de Algemene Kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti-predikanten, predikants-weduwen en -wezen blijft bestaan, indien niet uit hoofde van zijn dienst in de geestelijke verzorging van militairen een uitkering wordt genoten; zulks met dien verstande dat, indien een uitkering genoten wordt, die lager is dan de uit te keren bedragen volgens de regelen van de Emeriti-kas deze zal worden aangevuld tot het bedrag, zoals dat volgens de regelen van deze Kas zou worden uitgekeerd.”

Voor commissie III rapporteert hierover ds. A. C. Noort (bijlage XXIII, sub B).

Omdat de synode met de commissie van oordeel is, dat deze instructie formeel niet kan worden aanvaard, daar bijlage III (art. 6 D.K.O.) een concept-regeling is, besluit de synode,

gehoord de bespreking en de toelichting van de zijde van de deputaten over de voorgestelde regeling van het departement van Oorlog:

1. Een predikant, belast met de geestelijke verzorging van militairen, ontvangt indien hij om redenen genoemd in art. 13 D.K.O. ongeschikt wordt voor de uitoefening van zijn dienstwerk, emeritaat in overeenstemming met hetgeen in dit artikel is bepaald.
2. Hem wordt volgens de daarvoor geldende regels een uitkering verleend, eventueel verminderd met het bedrag, dat hij in dat geval ontvangt uit hoofde van zijn dienst in de geestelijke verzorging van de militairen.

Art. 78.

Verzorging wezen-Hogendoorn, St. Jansklooster.

In behandeling komt nu de instructie (C 1) van de part. synode van het noorden:

„De G.S. spreke zich uit, over de verzorging van het gezin van wijlen de eerw. heer H. Hogendoorn te St. Jansklooster en eventueel andere dergelijke gevallen”.

Het rapport en de voorstellen van commissie III worden door de rapporteur gelezen, (bijlage XXIII, sub C).

In de nu volgende brede bespreking is men algemeen van gevoelen, dat in dit uitzonderlijke geval geholpen moet worden.

Sommige leden willen de opdracht van de deputaten ad art. 13 D.K.O. hiervoor verruimen, anderen zien hierin vele bezwaren. Uiteindelijk wordt bij meerderheid van stemmen het voorstel van de commissie aangenomen en besluit de generale synode

in dit bijzondere geval aan de wezen-Hogendoorn te St. Jansklooster financiële steun te verlenen uit de kas van de generale synode. Over de uitvoering van dit besluit worden nog nadere voorstellen van commissie III ingewacht, (zie acta art. 173).

Art. 79.

Normen voor de predikantstractementen.

Ook over instructie C 3 van de part. synode van het noorden brengt commissie III rapport uit, (bijlage XXIII, sub D). De instructie luidt:

„De part. synode van het noorden verzoekt de gen. synode over te gaan tot het vaststellen van de wenselijk geachte normen voor predikantstractementen en het onderzoeken van mogelijkheden om deze in de verschillende kerken te realiseren”.

Uit de synode komen bezwaren naar voren tegen het voorstel van commissie III om aan een synodale commissie opdracht te geven een regeling vast te stellen. Verder dan richtlijnen willen vele leden niet gaan, opdat het recht van de plaatselijke kerken niet worde aangetast. Daar men, gezien het feit dat er nog tractementen zijn, die beneden een redelijk minimum liggen, toch niet wil wachten tot een volgende gen. synode, wordt deze zaak vooreerst aangehouden, om commissie III gelegenheid te geven kennis te nemen van een rapport inzake een onderlinge regeling, die door de part. synode van het westen reeds in studie is genomen, (zie acta art. 215).

Art. 80.

Predikantstractementen en de wet „Algemene ouderdomsvoorziening”.

Het tweede deel van de instructie C 4 van de part. synode van het noorden (zie acta art. 76) wordt op voorstel van commissie III (bijlage XXIII, sub E) met algemene stemmen aangenomen.

De generale synode adviseert de kerkeraden deswege om de tractementen van de dienstdoende predikanten zodanig te verhogen, dat zij de verplichte premie bij het inwerking treden van de wet „Algemene Ouderdomsvoorziening” per januari 1957 zonder bezwaar kunnen voldoen.

Art. 81.

Andere wijze van emeritaatsvoorziening.

Een volgende instructie in verband met de Kas voor emeriti-predikanten etc. is de instructie van de part. synode van het noorden (C 5):

„De gen. synode drage de deputaten voor de Emeritikas op om bijgestaan o.m. door een jurist en een econoom, voor het treffen van een voorziening op meer zakelijke grondslag, besprekingen te houden met deskundigen op het terrein van de ouderdoms- en weduwenvoorziening. De part. synode geeft bij deze instructie een rapport met begrotingen, aan haar door de kerkeraad van Kampen via de classis Zwolle overhandigd, zoals dit door deskundigen werd opgesteld aan de hand van het Jaarboek 1954 onzer kerken, met een veronderstelde ingangsdatum van 1 april 1955, zonder dat de classis een oordeel over dit rapport uitsprak, evenmin als de part. synode dit doet”.

Algemeen is men van oordeel dat, gezien de verhoogde uitkeringen uit de Kas en de te verwachten situatie bij het in werking treden van de nieuwe wettelijke maatregelen inzake de „Algemene Ouderdomsvoorziening” op dit ogenblik deze instructie niet behoeft te worden aanvaard.

Conform het voorstel dienaangaande van commissie III (bijlage XXII, sub F) besluit de synode deze instructie niet te aanvaarden.

Art. 82.

Steun aan haar die een ongehuwd predikant hebben verzorgd.

Door de part. synode van het zuiden is de volgende instructie (C 6) ingediend:

„De part. synode van het zuiden stelt de gen. synode voor de wenselijkheid te overwegen aan de deputaten naar art. 13 D.K.O. der Algemene Kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van Emeritipredikanten, -weduwen en -wezen, vrijheid te verlenen, indien zij dit juist oordelen, ook in het onderhoud van haar, die een ongehuwd predikant hebben verzorgd, geheel of gedeeltelijk te voorzien”.

De rapporteur van commissie III geeft het oordeel der commissie (bijlage XXIII, sub G).

Aangezien blijkt dat hier een concreet geval de aanleiding tot het indienen van deze instructie is, gaat de synode ter verdere behandeling van deze zaak in comité.

Art. 83.

Comité.

Art. 84.

Vervolg: steun bij verzorging ongehuwde predikanten.

De synode besloot gehoord de besprekingen en gelet op het voorstel van commissie III de instructie C 6 (zie acta art. 82)

niet te aanvaarden. De synode is van oordeel, dat dergelijke gevallen, liggend op particulier terrein, behoren tot de competentie van de desbetreffende kerkeraden.

Art. 85.

Schorsing van de zitting.

De praeses schorst de zitting in verband met de pauze tot 7 uur.

Voortzetting Zesde Zitting

donderdagavond 13 september van 7—9 uur.

Art. 86.

Heropening.

Bij de heropening waarbij gezongen wordt het 1e en 4e vers uit de Avondzang, blijkt de secundus afgevaardigde ds. H. van Leeuwen weer vervangen te zijn door de primus ds. A. Hilbers.

Art. 87.

Orde van vergaderen.

De praeses deelt mee dat in verband met de tijdrovende taak waarvoor commissie VII zich gesteld ziet, het moderamen voorstelt dat de synode zal vergaderen:

vrijdag 14 sept. van 9—12 uur;

dinsdag 18 sept. van 10—12, 2—6 en 7—9 uur;

woensdag 19 sept. van 9—12 en van 2—7 uur.

Hierna gaat de synode uiteen tot dinsdag 16 oktober a.s. om dan de resterende zaken af te handelen, waaronder het voor die datum uit te brengen rapport van commissie VII.

De synode gaat met deze regeling accoord.

Art. 88.

Steunverlening aan de kerken in de drooggelegde polders.

In behandeling komt het rapport van de deputaten voor steunverlening aan de kerken in de drooggelegde polders, (bijlage XXIV).

De praeses merkt op dat dit voor het polderland een historische dag is, daar juist heden het laatste dijkgat van Oost Flevoland gedicht is.

Ds. A. Hilbers, rapporteur, leest voor commissie IV het rapport (bijlage XXV).

In de bespreking komt, naast grote waardering voor het werk dat verricht wordt, de vraag naar voren of de urgentie van dit werk gezien de nood in de „polders” aan de rand der grote steden, waar geheel nieuwe stadswijken verrijzen, wel zo groot is. De vraag wordt gesteld of bij doorvoering van de plannen van de Directie van de N.O.P. ten aanzien van de vestigingsregeling in deze polder, wel een voldoende bevolkingstoename is te verwachten, die de door deputaten geuite verwachting wettigt.

Nadat de voorzitter van deputaten, ds. C. v. d. Zaal, nader toelichting heeft gegeven over de situaties in de polder en gewezen heeft op het aanmerkelijke verschil tussen de stads-„polders” en de nieuwe polders, besluit de synode op voorstel van commissie IV:

1. het beleid van deputaten, met dank voor hun arbeid, goed te keuren;
2. niet één maar drie generale deputaten, waaronder een penningmeester te benoemen, teneinde stagnatie in het werk door mutatie onder de deputaten zoveel mogelijk te ondervangen;
3. de deputaten te machtigen om te komen tot een eenvoudig gebouw voor het werk in de Wieringermeer;
4. voor deze arbeid twee collecten uit te schrijven per jaar, waarbij verwacht mag worden dat minimaal 50 cent per ziel-per jaar voor deze arbeid zal worden opgebracht.

De deputaten zowel als de commissie ontvangen de dank van de synode.

Art. 89.

Sluiting.

De praeses sluit de zitting, nadat op zijn verzoek prof. dr. J. van Genderen is voorgegaan in dankgebed.

h.c.

Zevende Zitting

vrijdagmorgen 14 september van 9—12 uur.

Art. 90.

Opening.

De zevende zitting wordt door de praeses geopend. Hij laat zingen ps. 107 : 1 en 12, leest Openb. 11 : 1—14 en draagt ook de arbeid van deze morgen de Here op.

Art. 91.

Appèl-nominaal.

Bij gehouden appèl-nominaal blijkt dat de secundus afgevaardigde oud. W. J. Graves weer vervangen is door de primus oud. A. L. de Bruyne.

Art. 92.

Notulen.

De eerste scriba leest een deel van de voorlopige acta van de vierde en vijfde zitting. Ze worden vastgesteld.

Art. 93.

Ambtelijke bearbeiding van de schippers.

In behandeling komt het rapport van de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van de schippers, (bijlage XXVI).

Voor commissie V brengt de rapporteur, ds. M. Drayer, rapport uit, (bijlage XXVII, sub A.).

Algemeen is men dankbaar en onderkent men Gods leiding er in, dat nu gedurende een tweetal jaren daadwerkelijk de ambtelijke bearbeiding van de varende leden onzer kerken kon worden ter hand genomen, waarvoor de deputaten tot aan deze synode een voorlopige opdracht gaven aan ds. L. Kleisen.

De vragen waaromheen een uitgebreide discussie zich ontspint raken alle de juiste kerkrechtelijke opzet van deze noodzakelijke arbeid. De figuur van ouderlingen met een speciale opdracht, die als „varende ouderlingen” ook onder niet-leden van de kerk waartoe deze ouderlingen behoren, ambtelijk zouden hebben te arbeiden tot bijstand van de schippers-predikant, acht men in strijd met de D.K.O.

Op verzoek van de praeses deelt een der aanwezige schippers, br. J. Poker, mede hoe deze arbeid is gegroeid en geeft ds. L. Kleisen nader inzicht in de gang van het moeilijke en tijdrovende werk.

De synode besluit, gehoord de toelichtingen alsook het praeadvies van prof. J. J. v. d. Schuit en prof. J. Hovius, op voorstel van de rapporterende commissie V:

1. de handelingen van de deputaten goed te keuren;
2. de deputaten te machtigen contact te zoeken met een plaatselijke kerk om te komen tot het beroepen van een schippers-predikant;
3. voorstel 3 en 4 van het commissie-rapport betreffende de schippersouderlingen, terug te wijzen naar de commissie voor nader overleg en formulering, bijgestaan door prof. J. Hovius als adviseur en ds. J. W. v. d. Gronden als deputaat;
4. de deputaten te machtigen, zo zij niet aan hun financiële verplichtingen zouden kunnen voldoen, een beroep te doen op de kerken om hierin te voorzien;
5. in de vacature ontstaan doordat ds. J. H. Velema ontheffing als deputaat verzoekt, te benoemen ds. J. M. Visser van Dokkum;
6. de door de commissie voorgestelde redactionele wijzigingen in de concept-instructie voor de schipperspredikant te aanvaarden. (zie voor de tekst acta art. 213 sub C);
7. aan de deputaten op te dragen een instructie voor de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van de schippers te ontwerpen en alsnog deze synode aan te bieden, (zie acta art. 213, sub A).

Ten aanzien van sub A 2 rapport commissie V (bijlage XXVII) wordt de behandeling van instructie B 2 (schippers-ouderlingen) alsmede instructie F 2 (schippersattesten) aangehouden tot deze zaak opnieuw zal dienen op deze synode (zie acta artt. 120 en 213).

Art. 94.

Kerkrechtelijke positie ds. L. Kleisen.

Door de part. synode van het westen is de volgende instructie (C 2) ingediend:

„De part. synode van het westen verzoekt de gen. synode de kerkrechtelijke en financiële positie van ds. L. Kleisen te regelen”.

Ter behandeling van deze instructie gaat de synode in comité.

Art. 95.

Comité.

Art. 96.

Vervolg: kerkrechtelijke positie ds. L. Kleisen.

Nadat de zitting weer openbaar gemaakt is, deelt de praeses mede, dat de synode ten aanzien van de beroeping van een schippers-predikant de deputaten ad hoc verzocht heeft op de ingeslagen weg, overeenkomstig de verleende machtiging, voort te gaan en dat in verband hiermee de afhandeling van instructie C 2 (zie acta art. 94) aangehouden wordt. (zie acta art. 212).

Art. 97.

Sluiting.

Op verzoek gaat ds. J. C. Maris voor in dankgebed en sluit de praeses de zittingen van de eerste synodeweek. De synode gaat uit-een tot dinsdag 18 september.

Achtste Zitting

dinsdagmorgen 18 september van 10—12 uur.

Art. 98.

Opening.

De tweede zittingsweek van de generale synode wordt door de praeses geopend. Gezongen wordt ps. 108:1 en 7, gelezen Daniël 9:1—19 waarna de praeses voorgaat in gebed.

Art. 99.

Appèl-nominaal.

Van de part. synode van het noorden zijn alle primi-afgevaardigden aanwezig. Van de afgevaardigden van de part. synode van het oosten is de primus ds. D. Biesma Jr. vervangen door zijn secundus ds. K. G. van Smeden terwijl ds. J. Drenth bericht van verhindering zond wegens lichte ongesteldheid en zijn secundus nog niet aanwezig is. Van de part. synode van het westen is oud. L. Post, primus, vervangen door zijn secundus oud. H. Vijn. Voor de part. synode van het zuiden zijn de primi-afgevaardigden aanwezig, behalve ds. J. Keuning en ds. M. S. Roos, die nog vervangen zijn door hun respectieve secundi ds. A. Zwiep en ds. E. Venema.

De voor het eerst aanwezige broeders betuigen instemming met de belijdenis.

Art. 100.

Ingekomen stukken.

De praeses doet mededeling van de volgende ingekomen stukken:

1. een antwoord telegram van H.M. de Koningin;
2. een antwoord telegram van H.K.H. Prinses Wilhelmina;
3. een hartelijk schrijven met groet en zegenbede van ds. M. Boertien voor de Jerusalem Kirche te Hamburg. Zal beantwoord worden;
4. een attentie van de kerkeraad van Zierikzee, waarvoor dank zal worden betuigd.

Art. 101.

Notulen.

De eerste scriba leest de notulen van de 6e en 7e zitting van de synode. Met een kleine wijziging in de formulering worden ze vastgesteld.

Art. 102.

De Evangelisatie.

De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de Evangelisatie, met uitzondering van het gedeelte, dat de Stichting Jeugdraad betreft, (bijlage XXVIII).

De rapporteur van commissie IV, ds. A. Hilbers, leest het desbetreffende rapport, (bijlage XXIX).

In de bespreking komen verschillende bezwaren naar voren t.a.v. het voorstel van de deputaten, overgenomen door de commissie van rapport, om de evangelisatie in België aan te vatten, anderzijds wordt door sommige leden de noodzakelijkheid hiervan sterk bepleit. Ook tegen de voorgestelde figuur van „evangelisten” komen bedenkingen. Is er geen gevaar, zo wordt voorts gevraagd, dat de deputaten door hun aandacht te richten op het plaatselijke werk (Emmen, Nijmegen, Amsterdam-W) treden in het werk van de Kassen voor Hulpbehoevende kerken? Aangedrongen wordt op een sterker contact van de deputaten met het Verband van Chr. Geref. Evangelisatiecommissies en op de grote taak die — gelet op de Evangelisatieorde — er voor de deputaten ligt in het stimuleren van de arbeid der plaatselijke commissies en het activeren van het geheel der kerken voor de arbeid van het evangelisatiewerk.

Met nadruk wordt gewezen — in het licht van het door het Verband van Evangelisatiecommissies aan de kerkeraden toegezonden rapport, waarin de resultaten van een gehouden enquête vermeld worden — op de geringe activiteit inzake de evangelisatie, de grote weerstanden in de gemeenten en het niet-leven van het roepingsbesef in de kerken.

Als zowel de rapporteur als de secretaris van de deputaten verschillende vragen hebben beantwoord, waarbij gewezen wordt op het feit, dat ook in de grote steden de geweldige geestelijke nood de krachten van de plaatselijke kerken te boven gaat, besluit de synode mede gehoord het praeadvies, op voorstel van commissie IV:

conclusie 1 van het rapport van de deputaten te aanvaarden en het mandaat van de penningmeester van deputaten te verlengen; conclusie 2 ook te aanvaarden en naast de penningmeester als generaal-deputaat een permanent secretaris-deputaat te benoemen; conclusie 3 nog nader te behandelen (zie acta art. 106, 109 en 128); conclusie 4 te aanvaarden en de handelingen van de deputaten ten aanzien van Emmen, Nijmegen, Amsterdam en Zuid-Limburg goed te keuren.

Ten aanzien van de evangelisatiearbeid in België wordt besloten dit nader te bezien bij de behandeling van de zendingszaken.

Wat het schrijven van de kerkeraad van Rotterdam-Overschie betreft, is de synode van oordeel, dat, wijl het allereerst gaat om het verkrijgen van een eigen predikant, de kerken, zo dit nodig is, zich moeten vervoegen bij de deputaten voor de Kassen van Hulpbehoevende kerken in hun ressort.

Nadat aan de deputaten dank gebracht is voor hun arbeid, onderstreept de praeses aan het einde van de behandeling van de zaken betreffende de evangelisatie, de ernstige noodzaak, dat de deputaten alles zullen doen om de plaatselijke kerken te activeren en wakker te schudden, daar de synode hartelijk overtuigd is van de heilige roeping Gods tot de evangelisatiearbeid. De kerken mogen deze zaak dragen in het gebed en elk kerklid onderzoekte persoonlijk wat de Koning der Kerk, die de Here van de oogst is, in deze van hem vraagt.

Art. 103.

Sluiting.

Op verzoek gaat ds. I. de Bruyne voor in dankgebed waarna de praeses de achtste zitting sluit.

Negende Zitting

dinsdagmiddag 18 september van 2—6 uur.

Art. 104.

Opening.

Na de opening laat de praeses zingen ps. 45 : 7; leest uit de Ned. Geloofsbelijdenis het laatste gedeelte van art. 37 en draagt de arbeid aan de Here op.

Art. 105.

Appèl-nominaal.

Alle afgevaardigden zijn aanwezig als in de achtste zitting. In de loop van de middag komen de primus afgevaardigde ds. D. Biesma Jr., die zitting neemt voor de secundus ds. K. G. van Smeden en de secundus afgevaardigde ds. R. Slofstra, die zitting neemt voor de primus ds. J. Drenth, ter vergadering. De laatste betuigt instemming met de belijdenis.

Art. 106.

Stichting Jeugdraad.

Ter behandeling van het deel van het rapport van de deputaten voor de evangelisatie dat handelt over de Stichting Jeugdraad (bijlage XXVIII, sub E, F en II; bijlage XXIX, sub C), gaat de synode in comité.

Art. 107.

Comité.

Art. 108.

Comité.

Art. 109.

Vervolg: Stichting Jeugdraad.

In openbare vergadering deelt de praeses mede, dat de synode met betrekking tot het gerapporteerde in het rapport van de deputaten voor de evangelisatie (bijlage XXVIII) over de Stichting Jeugdraad besloot:

1. zich nog niet uit te spreken over het beleid van de deputaten voor de evangelisatie in deze zaak;
2. een commissie te benoemen van drie personen met een rechtskundig adviseur om een nader onderzoek in te stellen;
3. over een en ander in de voortgezette zittingen der synode in oktober a.s. nader rapport te doen uitbrengen.

Art. 110.

Wijziging in het reglement voor de Theologische School.

In de comité-vergadering (acta art. 108) is tevens behandeld het voorstel van het Curatorium om art. 11 van het reglement voor de Theologische School betreffende de hoogleraarstractementen te wijzigen (zie bijlage X, sub 9 A en XI sub B 3).

Dit artikel zal nu aldus luiden:

art. 11. Aan de vervulling van de betrekking van hoogleraar aan de School is een tractement verbonden, dat door het Curatorium wordt vastgesteld. Als een hoogleraar door omstandigheden van hem onafhankelijk, niet langer tot het geven van onderwijs in staat is, wordt hem een emeritaattractement uitgekeerd volgens een regeling, door het Curatorium vast te stellen.

Op gelijke wijze wordt voorzien in de verzorging van de weduwen en minderjarige wezen van de hoogleraren.

Ook het tractement van de lectoren wordt door het Curatorium bepaald. Ten behoeve van iemand, die ophoudt lid van een van de Christelijke Gereformeerde Kerken te zijn, zullen vanaf de beëindiging van dat lidmaatschap geen financiële aanspraken meer ontstaan, als in het voorgaande bedoeld.

Art. 111.

Deputaten Financiële Controle.

Bij de behandeling van het rapport van de deputaten voor de Financiële Controle (bijlage XXX) brengt de rapporteur van commissie VI, oud. A. L. de Bruyne, rapport uit (bijlage XXXI).

Desgevraagd geeft de rapporteur een nadere toelichting op de opmerking, gemaakt in het rapport der commissie onder I c., „dat speculatieve beleggingen van kerkelijke gelden vermeden dienen te worden”. Hieronder wordt verstaan, dat de gelden op de meest veilige wijze moeten worden belegd, al blijft er altijd een risico-factor, in dier voege echter, dat kerkelijke gelden alleen belegd dienen te worden als in de kerkelijke sfeer, dus zonder speculatieve bedoelingen, past.

Omdat bezwaar wordt gemaakt tegen het dechargeren van de penningmeesters der diverse kassen, ook al is er nu een vertrouwelijke vermogensstaat door de commissie overgelegd, zonder dat nader inzicht in de financiën is verstrekt, wordt opgemerkt dat de decharge verleend wordt op grond van het rapport van de deputaten voor Financiële controle.

De synode besluit:

1. de plaatselijke kerkeraden er op te wijzen dat het noodzakelijk is, dat zodanige maatregelen worden getroffen, dat het beheer der gelden van de plaatselijke kerken afzonderlijk gehouden wordt van het privé bezit van de penningmeesters;
2. alle deputaatschappen er op te wijzen, dat speculatieve beleggingen van kerkelijke gelden, in de zin van de nadere verklaring hiervan gegeven, vermeden dienen te worden;
3. op grond van het rapport van de deputaten voor de Financiële Controle de penningmeesters van de diverse kerkelijke kassen te dechargeren van hun beheer;
4. dat in het vervolg aan de generale synode in een vertrouwelijk rapport zo volledig mogelijk, door overlegging van de exploitatierekeningen en vermogensstaten der kassen, inzicht in de financiële situatie der kassen moet worden gegeven;
5. er aan te herinneren dat de deputaten het recht hebben zoodoorging zich van deskundige bijstand te voorzien.

Deputaten voor Financiële Controle ontvangen de dank der synode voor alle arbeid door hen verricht.

Art. 112.

Rapport quaestor Generale Synode 1953.

Daar de quaestor van de vorige generale synode, ds. W. F. Laman, naar Canada emigreerde, droeg hij per 6 april 1956 de Kas van de generale synode over aan oud. J. van Leeuwen. Over het tijdvak tot april 1956 is een rapport ingediend, (bijlage XXXII). Hierover rapporteert commissie VI (bijlage XXXI, sub II).

Met nadruk wordt gewezen op de sterke kostenstijging, die deze synode mee zal brengen. Op de uitgave van de acta der synode, waarvan volgens de eerste scriba veel te weinig exemplaren verkocht worden, ziet men niet graag het-aanzien-schadende bezuinigingen toegepast.

Besloten wordt:

1. ds. W. F. Laman, quaestor van de gen. synode 1953, onder dank voor zijn jarenlange arbeid als zodanig, te dechargeren;

2. naast de nieuw benoemde quaestor van deze synode ook een secundus te benoemen;
3. een commissie van controle te benoemen om het beheer van de Kas van de gen. synode te controleren over het tijdvak na het vertrek van ds. W. F. Laman, gevoerd door oud. J. van Leeuwen.

Art. 113.

Centraal Kerkelijk Bureau.

Ingevolge hun opdracht verstrekt door de gen. synode 1953, hebben de deputaten voor Financiële Controle een rapport ingediend over de mogelijkheid van het instellen van een Centraal Kerkelijk Bureau, (bijlage XXXIII). Oud. A. L. de Bruyne brengt hierover voor commissie VI rapport uit, (bijlage XXXI, sub III).

Omdat de commissie niet kan adviseren het voorstel van de deputaten gedaan in hun rapport te aanvaarden, en de synode, overwegende de argumenten van de commissie, daarmee instemt, besluit de synode:

1. een tweetal deputaten te benoemen voor kerkelijke administratie met opdracht het door commissie VI in haar rapport gedane voorstel om naar iemand om te zien, die een begin kan maken met de geleidelijke opbouw van een centrale kerkelijke administratie, zo mogelijk te verwezenlijken;
2. de quaestor van de generale synode te machtigen, in overleg met de deputaten voor Financiële Controle, de aan een eventuele verwezenlijking van deze opdracht verbonden kosten ten laste van de Kas der gen. synode te brengen tot een bedrag van ten hoogste f 1000,— per jaar.

Art. 114.

Algemene diaconale en sociale aangelegenheden.

De praeses stelt aan de orde instructie D van de part. synode van het noorden, luidende:

„De generale synode stelde een deputaatschap in voor algemene diaconale en sociale aangelegenheden.”

Voor bijgevoegde toelichting zie bijlage XXXIV.

Ds. M. Drayer, rapporteur van commissie V, brengt rapport uit, (bijlage XXVII, sub D).

In de bespreking wijst ds. G. Bilkes op de belangrijkheid van deze zaak, die in de kring van diaconieën gevoeld wordt, daar de vraagstukken op diaconaal terrein, niet het minst die, welke liggen op het sociale en maatschappelijke vlak, steeds toenemen. „We hebben het Weeshuis, dat ook de kinderbescherming ter hand nam, de diaconale conferenties, die gewaardeerde voorlichting geven, maar er is behoefte aan een deputaatschap dat, zonder zelf de praktische arbeid ter hand te nemen en zonder in de werkingssfeer der kerkelijke vergaderingen te treden, algemene voorlichting geeft, adviezen kan versterken en in het algemeen de arbeid kan stuwten en leiden.”

Als enkele suggesties worden gedaan ten aanzien van de opdracht

van deze deputaten, en ook prof. W. Kremer in zijn praeadvies nadere omschrijving van het begrip „sociale aangelegenheden” gewenst acht, besluit de synode deze zaak terug te wijzen naar commissie V, om in overleg met ds. G. Bilkes nadere voorstellen in te dienen. (zie acta art. 205).

Art. 115.

Gereformeerd Sociologisch Instituut.

Ingekomen is een schrijven van het Gereformeerd Sociologisch Instituut (bijlage XXXI) met als bijlagen een aantal door het Instituut uitgebrachte rapporten, waaronder het omvangrijk rapport „Jeugd en gezin in het rampgebied Schouwen Duiveland” uitgebracht aan de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Gereformeerde Kerken en organisaties op Schouwen Duiveland.

Ook hierover wordt voor commissie V rapport uitgebracht (bijlage XXVII, sub E).

Uit de nadere toelichting gegeven door prof. W. Kremer en oud. A. L. de Bruyne blijkt de noodzakelijkheid dat bij het sociologisch onderzoek ook van de specifiek gereformeerde levensbeschouwing wordt uitgegaan. De synode besluit,

overtuigd van de waarde van het Instituut ook voor het kerkelijk leven, de gevraagde steun te verlenen. De kerkeraden worden opgewekt het Instituut financieel te steunen, waarbij een binnenkort uitgaand schrijven van het G.S.I. waarin financiële en morele steun gevraagd zal worden, in de bijzondere belangstelling der kerken wordt aanbevolen.

Art. 116.

De plaats van de Diakenen in de kerkeraad.

Ingevolge de in 1953 verleende opdracht rapporteren de hoogleraren bij monde van prof. J. Hovius over de plaats van de diakenen in de kerkeraad, (bijlage XXXVI).

Een zeer uitvoerige principiële discussie ontwikkelt zich, waarbij op de vraag naar de fundering voor de uitspraak dat de diakenen tot de kerkeraad behoren, ook verwezen wordt naar het ter generale synode 1953 reeds dienende rapport van de part. synode van het westen (zie acta 1953, art. 175 en bijlagen LXVI en LXVII).

Enerzijds wordt met name in het praeadvies van prof. J. J. v. d. Schuit en het betoog van verschillende leden, de nadruk gelegd op het feit dat de gelijkwaardigheid der ambten voortvloeit uit de eenheid van de ambten in Christus. Deze gelijkwaardigheid sluit echter nog geen gelijkheid in, zoals ook blijkt uit de D.K.O. in de artt. 16, 23, 25 en het bevestigingsformulier voor de ambtsdragers. Men vreest dat door de dan noodzakelijke wijzigingen van de Kerkorde een positie geschapen zal worden, waardoor zowel in de kerkeraad als op de bredere vergaderingen de diakenen zullen kunnen meestemmen b.v. in tuchtzaken. Hier is de principiële vraag in het geding of ook aan de diakenen het regeerambt is opgedragen.

Anderzijds verdedigen met name prof. J. Hovius naar de historische zijde en prof. dr. J. van Genderen en anderen naar de exegetisch-dogmatische kant de mening, dat, al wil niemand de gelijkheid der ambten aanvaarden, de gelijkwaardigheid der ambten ook in de bredere vergaderingen der kerken moet kunnen uitkomen. In geding komt in het bijzonder de exegese van Fil. 1 : 1 en 1 Tim. 3 waaruit blijkt, dat de diakenen ook mede zorg hebben voor de gemeente Gods, in de zin van het mede leiding geven in algemene zaken aan de gemeente. In de artt. 4, 5, 10, 22, 24 en 80 van de D.K.O. wordt toch gedacht aan een andere kerkeraad dan de z.g.n. „smalle kerkeraad”, ook art. 30 van de Ned. Gel. Belijdenis heeft deze zin.

Art. 117.

Schorsing van de vergadering.

In verband met de pauze schorst de praeses de zitting tot 7 uur.

Voortzetting Negende Zitting

dinsdagavond 18 september van 7—9 uur.

Art. 118.

Heropening.

De praeses heropent de zitting en laat zingen ps. 41 : 1 en 7.

Art. 119.

Vervolg: plaats van de diakenen in de kerkeraad.

In de voortgezette bespreking over het rapport van de hoogleraren ten aanzien van de plaats van de diakenen in de kerkeraad (bijlage XXXVI), geeft prof. J. Hovius een breed historisch overzicht ten bewijze, dat in de kerken der reformatie ook oudtijds diakenen naar de bredere vergaderingen werden afgevaardigd.

Met nadruk wijst o.m. prof. W. Kremer er in zijn praeadvies op, dat niet de gelijkheid der ambten wordt betoogd in de voorgestelde conclusies, maar wel, dat gezien de gelijkwaardigheid der ambten er plaats moet zijn voor de diakenen in de organen der kerk, maar gedifferentieerd naar de taak hun toebetrouwd.

De besprekingen resulteren in enige amendementen en voorstellen, waarvan het amendement-oud. ds. C. v. d. Zaal wordt aangenomen

om conclusie a. van het rapport van de hoogleraren, gezien het feit, dat de H. Schrift ons leert dat de diakenen tot de kerkeraad behoren, te lezen: „omdat de diakenen tot de kerkeraad behoren, spreekt de synode uit etc.”.

het advies van prof. J. J. v. d. Schuit, als voorstel overgenomen door enkele leden, om toe te voegen aan conclusie a.: „gestipuleerd

naar de aard van de D.K.O. en het bevestigingsformulier", wordt verworpen.

Tenslotte worden bij meerderheid van stemmen de door de hoogleraren voorgestelde en nader gewijzigde conclusie a. met conclusie b. en c. aangenomen en spreekt de synode uit:

Omdat de diakenen tot de kerkeraad behoren, moeten zij, met inachtneming van het bijzonder karakter van hun ambt, kunnen worden afgevaardigd naar de meerdere vergaderingen; en besluit de synode

- a. deputaten te benoemen met opdracht het boven genoemde beginsel nader voor de praktijk van het kerkelijk leven uit te werken en de nodige regelingen te concipiëren;
- b. aan deze deputaten te verzoeken hun rapport, indien enigszins mogelijk, zo tijdig bij de kerkeraden in te dienen, dat het ook nog op de laatste classicale en particuliere synodale vergaderingen vóór de a.s. generale synode besproken kan worden.

Art. 120.

Ambtelijke bearbeiding van de schippers.

In bespreking komt nu het nader rapport van commissie V (zie bijlage XXXVII) over het tweede voorstel van de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van de schippers (bijlage XXVI), betreffende het benoemen van schippers-ouderlingen, (zie ook acta art. 93).

Tevens komt in behandeling de instructie van de part. synode van het oosten (B 2):

„De generale synode neme de arbeid onder de Chr. Geref. schippers krachtig ter hand door een schipperspredikant te benoemen en door de wenselijkheid uit te spreken, dat enkele kerkeraden, aan vaarwater gelegen, een broeder schipper tot ouderling benoemen, terwijl de gen. synode de betrokken deputaten vrijheid geve enkele van deze schippers-ouderlingen te benoemen tot deputaat voor de ambtelijke bearbeiding der schippers.”

Hoewel men algemeen van gevoelen is, dat alles gedaan moet worden om de ambtelijke bearbeiding van de schippers-kerkleden zo goed mogelijk te doen functioneren, blijven toch bedenkingen bestaan tegen de kerkrechtelijke figuur van „ouderlingen in algemene dienst” of met „een uitgebreide opdracht”.

Wanneer duidelijk is uitgesproken, dat het ambtelijk gezag van een schipper-ouderling zich, naar het karakter van het ouderlingschap in strikte zin alleen kan uitstrekken over de leden van eigen plaatselijke kerk, waar men verkozen en bevestigd is, (hetgeen evenzeer van de schippers-predikant geldt) aanvaardt de synode het voorstel en spreekt uit:

- a. dat het wenselijk is, dat verschillende aan vaarwater gelegen kerken, uit haar schippers-leden een ouderling benoemen;
- b. dat de generale synode de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van de schippers machtigt een drietal van deze ouderlingen toe te voegen als adviseurs aan het college van deputaten.

Art. 121.

Schippersattesten.

Instructie F 2 van de part. synode van het noorden luidt:

„De part. synode van het noorden, overwegende dat het ambtelijk toezicht op de schippersleden zoveel mogelijk behoort bevorderd te worden, acht de invoering van speciale schippersattesten noodzakelijk. Zij verzoekt de gen. synode om hiertoe te besluiten en deze attesten, desgewenst in meer dan één taal, beschikbaar te stellen. Deze attesten behoren zo geregeld mogelijk elk jaar door de kerk, waartoe deze leden behoren, voor gezien getekend te worden”.

Voor commissie V rapporteert hierover ds. M. Drayer (bijlage XXVII, sub A 3).

Oud. ds. C. v. d. Zaal zou op de attesten vermeld willen zien: „Deze attesten behoren zo geregeld mogelijk elk jaar door de kerk waartoe deze leden behoren, gecontroleerd te worden, zo nodig gewijzigd en voor gezien getekend te worden”.

De synode aanvaardt deze instructie. Het moderamen zal voor de opstelling in vier talen en de uitvoering zorg dragen. (bijlage XXXVIII).

Art. 122.

Geestelijke verzorging van opvarenden ter Koopvaardij.

De praeses geeft nu in bespreking het rapport van de deputaat voor de geestelijke verzorging van de opvarenden ter koopvaardij, ds. J. P. Geels, als zodanig toegevoegd aan de deputaten voor de geestelijke verzorging van de schippers, (bijlage XXXIX).

Tevens komt hier aan de orde de instructie van de part. synode van het westen (G 1):

„De part. synode van het westen dringt er bij de generale synode op aan om over te gaan tot het instellen van een volledig deputaatschap voor de bearbeiding van de varenden ter koopvaardij”.

Over een en ander wordt voor commissie V rapport uitgebracht (bijlage XXVII, sub B 1 en 2).

Aangezien duidelijk is gebleken, dat de belangen van de tot nu toe verbonden deputaatschappen te ver uiteen liggen en de noodzaak gevoeld wordt om meer aandacht te besteden aan onze zeevarende leden en doopleden ter koopvaardij, besluit de synode op voorstel van de commissie:

1. de handelingen van de deputaat onder dank voor zijn werk, goed te keuren;
2. een zelfstandig deputaatschap voor de geestelijke verzorging van opvarenden ter koopvaardij in te stellen;
3. hiervoor drie deputaten te benoemen.

Ten aanzien van het verzoek om blijvende steun voor de Ned. Zeemanscentrale besluit de synode een bedrag van f 250,— te voteren.

Art. 123.

Koninklijke Marine.

Instructie G 2 van de part. synode van het westen vraagt:

„De part. synode van het westen verzoekt de generale synode de deputaten voor de behartiging van de geestelijke belangen der militairen eventueel uit te breiden met een persoon, die kennis van zaken en speciale aandacht heeft voor de geestelijke belangen van de militairen, dienende bij de Koninklijke Marine”.

Gehoord het rapport van commissie V (bijlage XXVII, sub C) wordt besloten aan het gevraagde in deze instructie te voldoen.

Art. 124.

Sluiting.

Te plm. 9.30 uur sluit de praeses deze negende zitting van de synode nadat op zijn verzoek prof. L. H. v. d. Meiden is voorgegaan in dankgebed.

Tiende Zitting

woensdagmorgen 19 september van 9—12 uur.

Art. 125.

Opening.

De praeses opent de tiende zitting en laat zingen ps. 113 : 1 en 3, leest Efeze 2 en gaat voor in gebed.

Art. 126.

Appèl-nominaal.

Bij het houden van het appèl-nominaal blijkt de primus-afgevaardigde, ds. M. W. Nieuwenhuijze vervangen te zijn door diens secundus, ds. C. den Hertog, die instemming met de belijdenis betuigt.

Art. 127.

Notulen.

De door de eerste scriba gelezen notulen van een deel der vorige zittingen worden ongewijzigd vastgesteld.

Art. 128.

Benoemingen.

Daar het noodzakelijk bleek reeds nu enige benoemingen te doen, besluit de synode op voorstel van het moderamen te benoemen:

1. tot secretaris-curator der Theologische School: ds. D. H. Biesma te Haarlem-N;
2. tot eerste penningmeester der Theologische School: A. L. de Bruyne te Amsterdam-Z;
3. tot tweede penningmeester der Theologische School: A. F. Mijnhardt te Hilversum-O;

4. tot commissie voor nader onderzoek inzake de Stichting Jeugd-raad: prof. J. J. van der Schuit, voorzitter; W. E. van Dalen, Ermelo; C. de Groot, den Haag; mr. Th. A. Versteeg, Amsterdam;
5. tot commissie voor controle van de kas van de generale synode over het tijdvak na de overdracht van de quaestor aan br. J. van Leeuwen: B. Hartog te Bunschoten en G. van Olst te Heerde;
6. tot deputaten voor de Financiële Controle: J. van Leeuwen, den Haag; H. van Tricht, Utrecht; J. H. van Duuren, Rotterdam-C; H. A. Visser, 's-Gravendeel.

Art. 129.

Wijzigingen reglement Theologische School.

Op voorstel van het moderamen machtigt de synode het Curatorium van de Theologische School om, zulks onder nadere goedkeuring van de e.k. generale synode, de wijzigingen in het reglement van de Theologische School aan te brengen, die voortvloeien uit het besluit tot uitbreiding van het aantal studiejaren (acta art. 39).

Tevens machtigt de synode het Curatorium der Theologische School een acte van aanstelling voor lectoren te ontwerpen.

Art. 130.

Kerken in het buitenland.

Old- en Free Christian Reformed Church in Canada.

De praeses stelt nu aan de orde deel B. van het rapport van de deputaten voor de Eenheid van de gereformeerde belijders en de correspondentie met buitenlandse kerken, rakende de correspondentie met de kerken in het buitenland, (bijlage XVIII).

Voor commissie II brengt de rapporteur, ds. H. Toorman, rapport uit, (bijlage XL sub 1).

Tevens worden behandeld de volgende ingekomen missiven betreffende verhouding Old- en Free Christian Reformed Church:

- a. een deel van het schrijven van de classis „East” van de Free Christian Reformed Church in Canada, (bijlage XLI);
- b. een schrijven van de classis van de Old Christian Reformed Church in Amerika en Canada, (bijlage XLII);
- c. een schrijven van rev. J. Hamstra van de Old Christian Reformed Church van Hamilton, Ontario, Canada, (bijlage XLIII);

Bij de behandeling van deze zaak is rev. J. Tamminga van de Free Christian Reformed Church als afgevaardigde namens deze kerken aanwezig. De stem van de Old Christian Reformed Church, waarvoor ds. C. Smits van Sliedrecht, laatstelijk predikant bij deze kerken te Grand Rapids zou spreken, maar die momenteel in het buitenland vertoeft, wordt nu vernomen in het ter synode voorgelezen schrijven (zie onder b.).

In de bespreking van deze zaak wordt algemeen uiting gegeven

aan de droefheid over het feit, dat deze beide kerken in Canada en Amerika, ondanks de aangewende pogingen en het dringend verzoek van de vorige generale synode, nog niet tot hereniging kwamen. Van een beoordeling van de oorzaken hiervan wenst de synode zich uitdrukkelijk te onthouden, daar dit de interne zaken van de beide zusterkerken in Canada raakt en dies niet tot de bevoegdheid dezer synode behoort.

Dankbaar neemt de synode kennis van de mededelingen van ds. J. Tamminga, die verklaart dat er zowel in de Old- als de Free Christian Reformed Church een toenemende begeerte is om in de weg van gebed en al nauwer wordende contacten, de eens geslagen breuk te helen.

De synode aanvaardt dan ook gaarne de conclusie van de commissie van rapport en spreekt uit

dat zij met droefheid constateert, dat deze beide kerken nog steeds niet herenigd zijn.

Zij besluit aan beide kerken een schrijven te zenden met harte-lijke opwekking de eis des Heren in acht te nemen en te staan naar vereniging daar er geen verschil in belijdenis is.

De praeses spreekt namens de synode de wens uit dat de beide kerken, zowel de Old- als de Free Chr. Ref. Church, deze opwekking ernstig voor 's Heren aangezicht ter harte zullen nemen en alles zullen doen om toch de scheur te helen.

Art. 131.

Free Church of Scotland.

Ten aanzien van de Free Church of Scotland stelt commissie II (bijlage XL, sub 2) voor, aan het reeds enige jaren aaneen ontvangen verzoek tot het zenden van een afgevaardigde, te voldoen. Als in de bespreking blijkt dat dit bezoeken van elkanders generale synoden door de Free Church of Scotland slechts gezien wordt als een bewijs van vriendschap en meelevens met elkander, besluit de synode

aan het verzoek te voldoen. Ds. J. C. Maris wordt verzocht de kerken op een van de vergaderingen van de general Assembly van de Free Church in Schotland te vertegenwoordigen.

Art. 132.

The Reformed Churches of Australia.

De synode keurt de door de deputaten ontworpen regeling voor de correspondentie met de Reformed Churches of Australia goed.

(zie bijlage XVIII, sub B 3).

Art. 133.

Bezwaarschrift ds. L. Holtrigter.

Op voorstel van de commissie van rapport (bijlage XL, sub 3 b) spreekt de synode uit, dat het bezwaarschrift van ds. L. Holtrigter

te Onstwedde betreffende de correspondentie met de Reformed Churches of Australia, op kerkrechtelijke grond niet in behandeling kan worden genomen.

Art. 134.

The Reformed Churches of New-Zealand.

Van de Reformed Churches of New-Zealand is een verzoek tot volledige correspondentie met de Chr. Geref. Kerken ingekomen, (bijlage XVIII, sub B 4). Op voorstel van de commissie van rapport (bijlage XL, sub 4) besluit de synode,

aangezien deze kerken zich als gereformeerde kerken alleen stellen op de grondslag van de H. Schrift en de Belijdenis, zonder enige nadere synodale toevoeging, aan dit verzoek te voldoen. Ten aanzien van deze correspondentie zullen dezelfde voorwaarden gelden als gesteld ten aanzien van de Reformed Churches of Australia, (zie bijlage XVIII, sub B 3).

Art. 135.

I.C.C.C.

Met betrekking tot de Internationale Raad van Christelijke Kerken (bijlage XVIII sub B 6) stelt de commissie voor (bijlage XL sub 5), het voorstel van de deputaten te aanvaarden en jaarlijks een bedrag aan deze Raad te voteren. Op advies van de quaestor besluit de synode

in principe hiermede in te stemmen, maar het bedrag en de manier waarop het zal worden voldaan, nader vast te stellen bij de behandeling van de voorlopige begroting voor de Kas van de Generale Synode over de komende drie jaren, (zie acta art. 218).

Art. 136.

The Christian Reformed Church of America and Canada.

In een afzonderlijk rapport (deel III) rapporteert commissie II over dat deel van het rapport van de deputaten voor Eenheid van de gereformeerde belijders en correspondentie met buitenlandse kerken, dat handelt over de verhouding tot de Christian Reformed Church in Amerika en Canada (bijlagen XVIII, sub B 5 en XLIV, sub I t/m IV).

Hierbij worden mede behandeld:

1. het eerste deel van het schrijven van de classis „East” van de Free Christian Reformed Church in Canada, (bijlage XLI);
2. het bezwaarschrift van de kerkeraad van Enschede d.d. 24.9.'53 (bijlage XLV);
3. het bezwaarschrift van de kerkeraad van Enschede-Oost d.d. 31.3.'55 (bijlage XLVI);
4. de instructie van de part. synode van het westen (A 1):
„De part. synode van het westen,
overwegende dat het beroepen van Christelijke Gerefor-

- meerde predikanten door de Chr. Ref. Church van de Verenigde Staten en Canada enige verwarring heeft gesticht, omdat het met deze kerken aangegane contact (zie acta G.S. 1950, pag 202) niet het karakter draagt van volledige correspondentie en dus niet het recht geeft, elkaars predikanten te beroepen, spreekt haar bezorgdheid en afkeuring uit over het feit dat niettemin verschillende Chr. Ref. Churches een beroep op een onzer predikanten hebben uitgebracht, en dringt er, gezien deze feiten, bij de generale synode op aan:
- a. te onderzoeken, of het gewenst is het genoemde contact te bestendigen;
  - b. zich nader te bezinnen op de in 1953 genomen beslissing ten aanzien van art. 5 D.K.O. sub B (acta G.S. 1953, art 98)''
5. de instructie van de part. synode van het oosten (A 2):
 „Gezien de verontrusting, welke terecht in onze kerken is ontstaan door het feit, dat een buitenlandse kerk (met name de Chr. Ref. Church) beroepen uitbrengt op predikanten onzer kerken hoewel deze in die kerken niet beroepbaar zijn en dus zulk een beroep niet in overweging behoren te nemen, trede de generale synode in verband met de geestelijke noden van onze emigranten ten spoedigste in contact met de Chr. Ref. Church teneinde een onderzoek in te stellen naar de bereidheid tot intrekken van de betwiste leeruitspraken om daarna dan te kunnen komen tot een mogelijke correspondentie.”
6. de instructie van de part. synode van het zuiden (A 3):
 „De part. synode van het zuiden, overtuigd van de noodzakelijkheid, dat de beleving van ons kerkelijk beginsel eis der Schrift is, niet alleen voor de leden maar ook voor de Dienaren des Woords, verzoekt de gen. synode langs kerkordelijke weg te bereiken, dat het synodebesluit van 1953 inzake het beroepen van predikanten naar buitenlandse kerken, waar geen bijzondere correspondentie mee is aangegaan, worde herzien, opdat in de lijn van het oude art. 5, sub b, aldus worde gelezen: dat een predikant der Chr. Geref. Kerken geen roeping in overweging mag nemen naar een andere gemeente van buitenlandse kerken, waar geen bijzondere correspondentie mede is aangegaan. Bij aanneming van een zodanig beroep houdt deze predikant aanstonds op lid der Chr. Geref. Kerken te zijn en verliest hij ook al de aanspraken op de rechten onzer kerken.”

In de eerste ronde van de bespreking, waaraan vele leden alsmede desgevraagd enige der praeadviseurs deelnemen, komen verschillende vragen aan de orde. Daar sedert de gen. synode 1953 enige predikanten een roeping aannamen naar de Chr. Ref. Church in Canada en met hen gehandeld werd naar de in 1953 aangenomen regeling D.K.O. art. 5 sub B, is deze zaak, die de eigen positie der kerken raakt op enkele kerkelijke vergaderingen ter sprake geweest.

Ds. M. Baan, verdedigend de instructie van de part. synode van het zuiden, betoogt dat er nu met twee maten wordt gemeten. Bij

overgang naar andere kerken in ons land verliest men aanstonds alle rechten, maar bij overgang naar dezelfde kerken in het buitenland houdt men nog zes weken 't recht ambtelijke arbeid te verrichten.

In discussie komt de vraag of de functie van de besluiten van 1908 in de Chr. Ref. Church dezelfde is als die van de besluiten van 1905 in de Geref. Kerken in ons land; voorts of er door de onderscheiding die wij stellen in „correspondentie” en „contact” met kerken in het buitenland van de zijde van de Chr. Ref. Church niet een misverstand is ontstaan, omdat toch naar de bepalingen onzer kerken het „contact” het wederzijds beroepen van predikanten uitsluit. Met name wijst in zijn praeadvies prof. J. J. v. d. Schuit er op dat hier het confessioneel standpunt onzer kerken in geding is. Niet gaarne zou hij het contact met de Chr. Ref. Church verbroken zien. We zullen ook deze kerken er op moeten blijven wijzen, dat de besluiten van 1908 niet naar Schrift en Belijdenis zijn. Hoewel ons besluit van 1953 (D.K.O. art. 5, sub B) een rechtsgrond heeft, adviseert hij er nader aan toe te voegen, dat dit geldt alleen die kerken, waarmee we geen correspondentie onderhouden maar ook geen leer-geschillen hebben.

Ds. J. Tamminga, desgevraagd, verklaart dat de functie van de besluiten van 1908 — ten aanzien van wedergeboorte en doop — in de Chr. Ref. Church in de praktijk zeker geen andere is dan die van de besluiten van 1905 in de Geref. Kerken. Hij wijst op de laatste uitspraak van de gen. synode van de Chr. Ref. Church in 1956 waarbij nadrukkelijk onder de besluiten dier kerken, waaraan predikanten uit het buitenland ook gebonden zijn, zo zij een roeping aannemen naar de Chr. Ref. Church, de besluiten van 1908 worden genoemd. Dringend adviseert hij, gezien de praktijk van het kerkelijk leven in Canada, waar ter wille van het beginsel onze mensen zich veel offers getroosten (in de Free- en Old Chr. Ref. Church) zich toch te houden aan de belijdenis evenals dit in Nederland geschiedt.

Art. 137.

Sluiting.

Nadat op verzoek van de praeses ds. M. Baan is voorgegaan in dankgebed sluit de praeses de tiende zitting.

Elfde Zitting

woensdagmiddag 19 september 1956 van 2—7 uur.

Art. 138.

Opening.

De middagzitting wordt door de praeses geopend. Gezongen wordt ps. 125 : 1 en 2, gelezen Zondag 21 van de Heidelbergse Catechismus, waarna de praeses in gebed de arbeid aan de Here opdraagt.

Art. 139.

Appèl-nominaal.

Alle afgevaardigden zijn weer aanwezig als in de vorige zitting, uitgezonderd de secundus-afgevaardigde ds. C. den Hertog in wiens plaats de primus-afgevaardigde ds. M. W. Nieuwenhuijze weer zitting neemt.

Art. 140.

Vervolg: Christian Reformed Church.

In de voortgezette bespreking van het rapport van de deputaten ad hoc (bijlage XVIII, sub B 5) en het rapport van commissie II (bijlage XLIV, sub 1 t/m IV) over de verhouding tot de Chr. Ref. Church in Canada ontvangt allereerst de rapporteur ds. H. Toorman voor commissie II gelegenheid de conclusies van de commissie van rapport nader toe te lichten. Met nadruk constateert hij dat blijkens het gesprokene niemand het contact met de Chr. Ref. Church wenst te verbreken. De commissie is met deputaten er van overtuigd dat het begrip „contact” misverstand aan de zijde van de Chr. Ref. Church heeft gewekt. In een brede beschouwing geeft hij zijn visie op onze verhouding tot deze kerken.

Daar ds. M. Baan voor de part. synode van het zuiden verklaart heeft, dat in de instructie dezer part. synode (A 3) het woord „lid” in de laatste alinea foutief is en moet zijn „predikant” kunnen de ten deze gemaakte opmerkingen in het commissie-rapport (bijlage XLIV, sub IV) vervallen.

Naar het oordeel van de commissie wordt in art. 5 D.K.O. niet gemeten met twee maten, daar hier de algemene regel gesteld wordt t.o.v. kerken waar ter wereld ook, waarmede geen correspondentie onderhouden wordt, en die leven uit het zelfde beginsel van Schrift en Belijdenis.

In de tweede ronde komen verscheidene leden op de kernvragen van het debat terug en wordt door de zes prae-adviseurs alsmede ds. J. Tamminga advies uitgebracht.

Algemeen is men van gevoelen dat het contact gehandhaafd dient te worden en de profetische roeping ook tegenover de Chr. Ref. Church moet worden geëffectueerd. Nimmer echter is het de bedoeling geweest door de aanvaarding van de bepaling bij art. 5 D.K.O. sub B een deur open te zetten naar de Chr. Ref. Church.

Tenslotte concludeert de praeses saamvattend, dat na vier uur discussie vast staat, dat men het contact wenst te handhaven alsmede de ten uitvoerlegging van onze profetische roeping als kerken terwijl het toch beroepen van predikanten in conclusie 2 wordt veroordeeld. Hij brengt daarop de conclusies van het rapport van commissie II in stemming.

Conclusie 1 wordt met op één na algemene stemmen aangenomen.

Conclusie 2 wordt op voorstel van de commissie gewijzigd, zodat de woorden „niet in de lijn van” worden „in strijd met”. Deze conclusie wordt unaniem aanvaard.

Conclusie 3 wordt evenzo met algemene stemmen aangenomen.

Bij conclusie 4 is er het advies van de praeadviseur prof. J. J. v. d. Schuit, dat als voorstel wordt overgenomen om art. 5 D.K.O. sub B. aan te vullen met de vermelding, dat dit geldt alleen die kerken, waarmede we geen correspondentie onderhouden, maar ook geen leergeschillen hebben;

de part. van het zuiden handhaaft (met wijziging van het woord „lid” in „predikant”) haar instructie;

ds. J. C. Maris dient een voorstel in art. 5 D.K.O. sub B te laten vervallen en mogelijke gevallen te bezien onder art. 5 sub C.

Als de praeses, prioriteit verlenend aan het voorstel van de commissie, conclusie 4 in stemming brengt zijn 26 leden voor deze conclusie en is dus conclusie 4 ongewijzigd aangenomen en zijn de andere voorstellen verworpen.

Prof. J. J. v. d. Schuit verzoekt en verkrijgt als praeadviseur aantekening in de acta, dat hij ernstig bezwaard is over het besluit van de generale synode, dat predikanten die een beroep hebben aangenomen naar de Chr. Ref. Church in Amerika of Canada, op grond van art. 5 D.K.O. sub B., zes weken lang ambtelijke arbeid in de Chr. Geref. Kerken in Nederland mogen blijven verrichten. Hij grondt dit zijn bezwaar op de leeruitspraken van de Chr. Ref. Church in het jaar 1908, die naar luid van onze synodale acta (zie acta 1950, blz. 200 en art. 23) naar onze diepste overtuiging in strijd zijn met Schrift en Belijdenis.

Art. 141.

Schorsing van de zitting.

De praeses schorst de zitting om het moderamen gelegenheid te geven zich te beraden.

Art. 142.

2e Vervolg: Christian Reformed Church.

Na heropening van de zitting deelt de praeses mede, dat het moderamen zich bezonnen heeft op de ontstane situatie. Van oordeel, dat de bepaling bij art. 5 D.K.O. sub B. de algemene lijn geeft, die ons doet staan op het brede vlak der kerk, ligt er de moeilijkheid dat deze bepaling is gebruikt bij de overgang van predikanten naar de Chr. Ref. Church, wat niet de bedoeling was van de synode 1953.

Het moderamen stelt daarom, ter voorkoming van misverstanden, voor dat de generale synode de volgende uitspraak doe:

De generale synode spreekt uit, dat het niet geoorloofd is uit de bepaling bij art. 5 D.K.O. sub B. af te leiden, dat predikanten onzer kerken rechtens een beroep van de Christian Reformed Church in Amerika of Canada in overweging kunnen nemen. Zoals reeds in conclusie 2 is uitgesproken, is zulk een beroep in strijd met het in 1950 met deze kerken aangegane contact.

Met vijf stemmen tegen aanvaardt de synode dit voorstel van het moderamen.

Conclusie 5 van het rapport van commissie II (bijlage XLIV, sub IV) wordt daarna unaniem aanvaard, evenals conclusie 6.

De synode spreekt ten aanzien van de Christian Reformed Church uit:

1. dat zij niet ingaat op het voorstel om het contact met de Chr. Reformed Church in Amerika en Canada te verbreken, omdat de Chr. Geref. Kerken in Nederland in haar historie vóór en na 1908 hebben getoond (acta 1911, art. 30, 32, 54; acta 1913, art. 41a; acta 1934, art. 9, 26, 42, 84; acta 1937, art. 75) een vorm van correspondentie met de Chr. Ref. Church herhaaldelijk te hebben begeerd en beoefend;
2. dat het beroepen van predikanten onzer kerken door de Chr. Reformed Churches in strijd is met het in 1950 aangegane contact, doch dat zij aan haar deputaten opdraagt de tot hiertoe onbevredigende correspondentie betreffende deze zaak opnieuw ter hand te nemen;
3. dat zij de deputaten opdracht geeft zich met de Chr. Reformed Church in verbinding te stellen betreffende „1908”, daar zulks ligt in de lijn van de stipulaties, die gelden in betrekking tot het contact, dat onze kerken met de Chr. Ref. Church aangingen (acta 1950, blz. 200 sub 3, 4 en 5), welke stipulaties door laatst genoemde kerk zelf zijn voorgesteld.
4. dat art. 5 D.K.O. sub B wordt gehandhaafd, gezien ook het feit, dat dit deel van art. 5 niet alleen doelt op de verhouding tot de Chr. Ref. Church;
5. dat in overeenstemming met het vorenstaande en met bijvoeging van de nadere uitspraak der synode zal geantwoord worden aan de Free Christian Reformed Church en aan de kerkeraad van Enschede-oost;
6. dat de instructie van de part. synode van het zuiden (A 3) verworpen is en gehandeld zal worden naar de intentie van de instructies van de part. synoden van het westen en het oosten (A 1 en A 2);
7. dat zij de ook in dit deel van het rapport vermelde handelingen van de deputaten goedkeurt, hen dankend voor alle gewichtige arbeid in deze verricht en opnieuw deputaten zal benoemen.

Aan het eind van de langdurige behandeling van deze belangrijke zaak brengt de praeses de deputaten en de commissie de dank der synode en zegt: „Heel de synode en ook de afgevaardigde van de Free Christian Reformed Church moge de bedoeling van deze uitspraak begrijpen. Deze is om op de juiste wijze kerk te zijn, oecumenisch in de ware zin van het woord. De profetische roeping willen wij verstaan, zonder afsnoering van het buitenland, maar eigen confessioneel standpunt tevens handhaven en daarvoor werkzaam zijn. Wij hopen dat daardoor ook de Free- en de Old Christian Reformed Church een steun in de rug krijgen. De deputaten mogen genade ontvangen om zo te arbeiden, dat ook in Amerika en Canada iets begrepen worde van het standpunt onzer kerken. Ds. Tamminga, wij

geven u als synode de verzekering, dat de Chr. Geref. Kerken niet anders willen, zoals ook de Free- en de Old Christian Reformed Church, dan naar het beginsel Christelijke Gereformeerde Kerken te zijn en te blijven.”

Art. 143.

De Emigratie.

Aan de orde komt nu het rapport van de deputaten voor de emigratie, (bijlage XLVII). Hierover rapporteert eveneens voor commissie II ds. H. Toorman, (bijlage XLIV, sub V).

Voorstel a, van commissie II, conform voorstel 2 van de deputaten, wordt door de synode aangenomen,

zodat in het vervolg de kerkeraden formulieren zullen ontvangen om bij emigratie van leden rechtstreeks de desbetreffende kerken in het buitenland bericht te zenden.

Ten aanzien van het voorstel om uit te spreken dat de synode het zeer toejuicht dat één onzer predikanten beroepen zou worden door de Reformed Churches of Australia, komen bezwaren naar voren gelet op de eigen predikanten nood. Ook ten aanzien van de voorgestelde bijdrage in de kosten van overtocht en emeritering van predikanten die naar Australië zouden kunnen emigreren, is men bevreesd voor de consequenties en zag men gaarne nadere gegevens en concretere voorstellen.

De voorstellen b 1—4 worden ter nadere concretisering terug gewezen naar commissie II, (zie acta art. 195).

De handelingen van de deputaten worden onder dank voor hun werkzaamheden goedgekeurd.

Art. 144.

Vervolg : de Gereformeerde Kerken.

In bespreking komt nu het herziene voorstel van commissie II inzake de conclusies van haar rapport (bijlage XIX) ten aanzien van de Gereformeerde Kerken, (zie acta art. 63). De rapporteur leest het gewijzigde voorstel, (bijlage XLIV, sub VI).

Na een redactionele wijziging aanvaardt de synode de voorgestelde conclusies en spreekt ten aanzien van de Gereformeerde Kerken in Nederland uit:

- a. met droefheid vast te stellen, dat zeer duidelijk gebleken is dat de leerverschillen gebleven zijn;
- b. aan de deputaten op te dragen de samenspreking met de deputaten der Gereformeerde Kerken, indien enigszins mogelijk, te bestendigen.

Art. 145.

Vereniging tot herstel van de kerkelijke eenheid der Geref. Belijders.

Commissie II biedt, naar de hernieuwde opdracht (zie acta art. 66) een concept antwoord-schrijven aan, te richten aan de Vereniging

tot herstel van de kerkelijke eenheid der Gereformeerde Belijders. In de geest van het voorgestelde antwoord, zal een schrijven worden gezonden (bijlage XLIII, sub VII).

Art. 146.

Contact met de Jeugdbonden.

Over het rapport van de deputaten voor Contact met de Jeugdbonden (bijlage XLVIII) rapporteert ds. M. Drayer voor commissie V (bijlage XXXVII, sub B).

Tevens wordt hierin behandeld de instructie (G 3) van de part. synode van het oosten, luidende:

„De generale synode breide de Instructie van de deputaten voor contact met de Jeugdbonden in die zin uit, dat ook rechtstreekse financiële steun verleend kan worden aan stichtingen, die uitgaven van lectuur voor de jeugd bevorderen.

Voorts bezinne de generale synode zich op het jeugdprobleem in het algemeen en vrage zich af of er voldoende nauwe samenwerking bestaat met de Chr. Geref. Jeugdbonden om alles te doen wat dienstig is om de jongeren onzer kerken bij het werk der Jeugdbonden te betrekken.”

Na enige bespreking worden de voorstellen van commissie V aangenomen. De synode besluit:

1. de handelingen van de deputaten goed te keuren;
2. de opdracht van de deputaten in deze zin te verruimen, dat zij niet gebonden zijn aan contacten alleen met de Jeugdbonden als zodanig en deswege deze bonden alleen kunnen steunen, doch dat zij ook andere activiteiten, die tot bewaring en stimulering van het bondsleven dienen, kunnen steunen ten behoeve van de jeugd van onze kerken, zoals b.v. de uitgave van „Ons Jeugdblad”;
3. geen tweede collecte voor te schrijven, maar om tot verruiming van de noodzakelijke geldmiddelen te komen, waarover de deputaten moeten kunnen beschikken, met de meeste klem de vele nalatige kerkeraden op te wekken de collecte voor het Jeugdsteunfonds jaarlijks te houden.

De synode bewilligt in de aanvraag om ontheffing van de deputaten ds. J. C. Maris en oud. W. van Ree, met dank voor alles wat zij in dit deputaatschap voor de jeugd der kerken deden.

Ten aanzien van de Bond van Chr. Geref. Zangverenigingen is de synode van oordeel, dat de deputaten niet gerechtigd zijn om subsidie te verlenen op grond van de overwegingen door de commissie van rapport naar voren gebracht.

De synode is van oordeel dat contacten met de Chr. Geref. Studentenbond zonder meer gerekend moeten worden, als behorend tot de competentie van de deputaten.

Art. 147.

Bezinning Jeugdprobleem.

Over het tweede deel van de instructie van de part. synode van

het oosten (zie art. 146) rapporteert ds. M. Drayer (bijlage XXXVII, sub B).

In de gegeven toelichting voor de part. synode wordt opgemerkt dat het hier niet gaat om enige critiek op de arbeid van de deputaten, maar de kerken hebben zich ernstig te bezinnen op het jeugdprobleem. Mede door middel van de deputaten moet de kerk zich beraden op het voor het leven van onze Chr. Geref. Kerken zo urgente vraagstuk nl. hoe kunnen wij onze jeugd vasthouden en leren leven uit de rijkdom van het beginsel onzer kerken? Met diepe ernst wordt er in de bespreking op gewezen hoe in de kerken een biddende worsteling moet zijn om en voor haar jeugd.

De synode, overtuigd van het grote belang van het jeugdverenigingswerk, beveelt deze arbeid bijzonder in de belangstelling der kerken aan.

Instructie G 3 is hiermede aanvaard.

De praeses dankt de deputaten voor hun arbeid.

Art. 148.

Sluiting.

De praeses geeft aan het eind van deze zitting en daarmee aan het einde van de zittingen van de tweede vergaderweek der synode een overzicht van de verder te volgen gang van het werk der commissies en der synode.

Ds. J. Tamminga neemt met enkele hartelijke woorden afscheid, waarop de praeses hem en de kerken in Canada Gods veilig geleide en rijke zegen toebid.

Nadat oud. ds. G. Wisse in dankgebed is voorgegaan sluit de praeses de zitting.

De synode gaat uiteen tot D.V. dinsdag 16 oktober a.s.

Twaalfde Zitting

dinsdagmorgen 16 oktober 1956 van 10—12 uur.

Art. 149.

Opening.

De praeses opent de twaalfde zitting van de generale synode, laat zingen ps. 106 : 2 en 3 en leest 1 Cor. 3, waarna hij voorgeat in gebed.

Art. 150.

Appèl-nominaal.

Aanwezig zijn voor de part. synode van het noorden alle primi-afgevaardigden met uitzondering van oud. J. Nijland voor wie zijn secundus, oud. A. J. Albers, aanwezig is;

voor de part. synode van het oosten, alle primi-afgevaardigden behalve oud. ds. G. Wisse, voor wie als secundus, oud. F. Bos, zitting neemt;

voor de part. synode van het westen alle primi-afgevaardigden met uitzondering van oud. C. de Groot die vervangen is door zijn secundus oud. L. de Jong;

voor de part. synode van het zuiden alle primi-afgevaardigden behalve ds. M. S. Roos, wiens secundus, ds. E. Venema, opnieuw zitting neemt.

Voor de secundus-afgevaardigde, ds. A. Zwiep is nu de primus, ds. J. Keuning, aanwezig.

De praeses deelt mede bericht te hebben ontvangen van de prae-adviseur prof. L. H. v. d. Meiden, dat hij wegens een lichte ongesteldheid deze week niet ter synode kan zijn.

Art 151.

Instemming met de belijdenis.

Op verzoek van de praeses betuigen de voor het eerst ter synode aanwezige leden door opstaan instemming met de belijdenis.

Art. 152.

Notulen.

De eerste scribe leest de voorlopige acta van de 9e zitting art. 114 tot de 11e zitting art. 148. Onder dank worden ze vastgesteld.

Art. 153.

Ingekomen stukken.

De praeses doet mededeling van de volgende stukken, die na sluitingsdatum nog binnenkwamen:

- a. schrijven van mej. E. van den Bergh van Eysinga, Deventer;
- b. schrijven van het comité stopzetting Atoombomproeven te Driebergen.

Voorts stelt het moderamen voor de volgende ingekomen stukken eveneens voor kennisgeving aan te nemen:

- c. schrijven van de Bond tegen het schenden door het vloeken van Gods Heilige Naam;
- d. schrijven van het comité Uitgave Hongaarse Lectuur met aanbieding van een der uitgaven in het Hongaars;
- e. schrijven van br. L. Wouters te Middelburg.

Ingekomen is ook een tweetal missiven van de generale synode van de Ned. Hervormde Kerk, waarin een exemplaar van het Dienstboek, het Herderlijk Schrijven, de Kerkorde en de Naamlijst van kerkelijke instanties worden aangeboden. Per schrijven zal hiervoor dank worden betuigd.

Ten laatste een schrijven van het Interkerkelijk Protestants Ziekenhuisbureau (I.P.Z.), onder aanbieding van de jaarverslagen en regelmatige toezending van het orgaan van het bureau. Verzocht wordt tot jaarlijkse votering van een eens gegeven bedrag.

De synode is van oordeel dat dit een gift voor eenmaal is geweest en geen herhaling kan verwacht worden.

Art. 154.

Appèl-schrijven van de Classis Groningen e.a. betreffende de kwestie Westerloo.

Ter generale synode zijn ingekomen de volgende stukken, alle betrekking hebbend op de ter classis Groningen en ter part. synode van het noorden gediend hebbende zaak van br. P. Westerloo te Groningen, voorheen predikant der Chr. Gereformeerde Kerk van Zwolle, betreffende zijn wederberoepbaarstelling door de classis Groningen en de nietig verklaring van dit besluit door de part. synode van het noorden:

1. een appèl-schrijven van de classis Groningen, dd. 3 okt. 1955;
2. een „verzoek” van br. H. Korringa, te Groningen, met afschriften van door hem gerichte brieven aan de kerkeraden van Groningen en Zwolle, dd. juli 1956;
3. een verzoek van de classis Groningen aan de roepende kerk van Apeldoorn om de generale synode 1956 vervroegd samen te roepen, dd. 20 okt. 1955 ontvangen 7 juli 1956;
4. een protest-schrijven van de brs. H. Bontkes, W. Dam en Tj. B. Maris, allen te Zwolle, met verzoek om eer- en rechtsherstel voor br. P. Westerloo, met afschriften van een door hen gericht schrijven aan de classis Groningen en van een door hen opgestelde rondzendbrief, met bijvoeging van ruim 100 adhaesie-betuigingen, dd. 12 mei 1956;
5. een appèl-schrijven van de brs. H. Locht, F. van 't Spijker, J. S. de Weerd, K. Dragt, J. A. Harms en C. Timmerman, (destijds) ouderlingen en diakenen te Zwolle, met afschrift van een door hen gericht schrijven aan de part. synode van het noorden, dd. 30 sept. 1954;
6. een appèl-schrijven van de brs. B. Kunnen en H. Dragt Jr. te Zwolle, dd. 30 sept. 1954;
7. een bezwaarschrift van de kerkeraden van Ontswedde, Leek, Thesinge, Assen, Emmen en Emmer-Compasuum;
8. een resumé over de (behandeling van de) zaak-Westerloo, ingezonden door ds. L. Holtrigter te Onstwedde.

Al deze stukken zijn in handen gesteld van commissie VII, welke commissie in een uitvoerig rapport deze zaak behandelt en een reeks conclusies aan de Synode voorstelt.

Ter behandeling van dit rapport en de ingekomen missiven gaat de synode te 11 uur in comité.

Art. 155.

Comité.

Dertiende Zitting

dinsdagmiddag 16 oktober van 2—6 uur en dinsdagavond
van 6.45—9.45 uur.

Art. 156.

Opening.

De dertiende zitting der synode wordt geopend, waarbij alle afgevaardigden als in de 12e zitting aanwezig zijn. De praeses laat zingen ps. 101 : 1 en 2 en leest uit de N.G.B. art. 31, waarna de comité-vergadering wordt voortgezet.

Art. 157.

Comité.

Art. 158.

Vervolg: Appèl-schriften t.a.v. de zaak-Westerloo.

Na de opheffing van de comité-vergadering in de avondzitting te 9.40 uur, deelt de praeses in openbare zitting mede, dat de generale synode na langdurige besprekingen de conclusies van het rapport van commissie VII inzake de appèl-schriften alle betrekking hebbend op de zaak-Westerloo, met algemene stemmen (behalve één conclusie waar één stem tegen was) heeft aanvaard.

De synode heeft besloten:

- 1e. deze conclusies mede te delen aan de classis Groningen;
- 2e. een commissie te benoemen die de opdracht heeft deze besluiten toe te lichten en de classis Groningen van advies te dienen;
- 3e. mededeling te doen van de conclusies aan die overige appellanten, wier stukken ontvankelijk zijn, voor zover ze betrekking hebben op hun appèl-schriften.

De synode sprak, de conclusies aan het eind van het breedvoerig rapport van commissie VII over deze zaak aanvaardend, uit:

- 1e. Aangezien ds. P. Westerloo pertinent weigerde zich met zijn bezwaren, welke ook overigens niet steekhoudend waren, te wenden tot de meerdere vergadering (volgens de weg voorgeschreven in art. 31 K.O. en in het ondertekeningsformulier), en volkomen eigenmachtig zijn ambt van Godswege hem opgelegd en toevertrouwd, neerlegde, moet deze zijn daad gezien en gekwalificeerd worden als „trouweloze verlating van de dienst”.
- 2e. De kerkeraad van Groningen heeft onjuist gehandeld door br. P. Westerloo weer toe te laten tot de gemeenschap onzer kerken, terwijl zijn schuldbelijdenis onvolkomen en zijn conflict met Zwolle nog niet uit de weg geruimd was.
- 3e. De kerkeraad van Groningen heeft zich terecht op het standpunt gesteld, dat — wilde zijn presentatie van br. P. Westerloo op de classis zin hebben en con amore geschieden — br. P. Westerloo eerst met de kerkeraad van Zwolle tot overeenstemming moest komen.
- 4e. De kerkeraad van Groningen heeft onjuist gehandeld door op

- de vergadering van de classis Groningen, dd. 7 oktober 1953, te verklaren geen bezwaar te hebben tegen de behandeling van de aanvraag van br. P. Westerloo om weer beroepbaar te worden gesteld in onze kerken, hoewel ook toen de zaak met Zwolle nog niet in orde was gemaakt.
- 5e. De classis Groningen had in dit stadium de aanvraag van br. P. Westerloo niet in behandeling mogen nemen.
- 6e. De beroepbaarstelling van br. P. Westerloo door de classis Groningen, dd. 12 mei 1954, is onjuist geweest:
- a. op grond van het feit, dat na een eigenmachtig neerleggen van het ambt en daardoor een trouweloze verlating van de dienst, de herstelling in het ambt alleen kan geschieden naar analogie van de synodale bepaling bij art. 80 K.O., dus met „voorkennis en goedkeuring” van de (plenaire) particuliere synode, hetgeen hier niet is geschied;
  - b. op grond van het genoemde conflict van br. P. Westerloo met Zwolle.
- 7e. De appèl-schriften van de kerkeraad van Groningen en Midwolda tegen de beroepbaarstelling zijn juist geweest, zowel formeel als materieel.
- 8e. Het besluit van de particuliere synode van het noorden, dd. 13 september 1954, tot vernietiging van de beroepbaarstelling is wettig geweest:
- a. op grond van het onder 6e. sub a. genoemde en van het nog gebleven conflict br. P. Westerloo-Zwolle;
  - b. op grond van het feit dat de particuliere synode vanwege het appèl van de kerkeraad van Groningen en Midwolda een beslissing moest nemen;
  - c. op grond van het feit dat de classis Groningen — nadat de particuliere synode deze zaak in eerste instantie naar haar teruggewezen had — geen termen aanwezig achtte háár besluit te vernietigen of te herzien;
  - d. op grond van het feit dat deze classis zelf aan de particuliere synode overliet een oordeel uit te spreken over enkele zaken, die met de beroepbaarstelling ten nauwste verband hielden (zaken, die in het appèl als bezwaren waren naar voren gebracht en als zodanig door de particuliere synode niet van betekenis ontbloot waren geacht);
  - e. op grond van het feit, dat zaken, die naar art. 31 K.O. op een meerdere vergadering worden gebracht, door deze meerdere vergadering volgens art. 36 K.O. kunnen worden behandeld en worden beslist en eventueel tot uitvoering worden gebracht, hetgeen ook door de kerkelijke praxis bevestigd wordt.
- 9e. De formulering van het besluit van de particuliere synode inzake de gronden voor de vernietiging van de beroepbaarstelling is onvolledig geweest.
- 10e. Terecht heeft de particuliere synode van het noorden van 12 mei en 8 juni 1955 partiële revisie van haar besluit afgewezen (o.m. op grond van het sub. 8 genoemde).

Dat zij a l g e h e l e revisie van de zaak Westerloo heeft voorgesteld om in die weg te komen tot revisie van haar besluit van 13 september 1954, en tevens richtlijnen voor die te bewandelen weg heeft voorgesteld, moet gezien worden in het licht van haar begeerte om deze zaak niet alleen naar recht, maar ook in liefde te beëindigen, en moet als zodanig worden toegejuicht.

- 11e. a. Het appèl van de classis Groningen laat na voldoende te bewijzen, dat het besluit van de particuliere synode van 12 mei en 8 juni 1955 tegen de H. Schrift, tegen de Confessie en/of tegen de Kerkorde is;
- b. het spreekt van een niet willen negeren van het bedoelde besluit van de part. synode;
- c. het is meer voortgekomen uit de practische onmogelijkheid om de door de part. synode voorgestelde weg te bewandelen in verband met de op die classis gerezen meningsverschillen ten aanzien van de artt. 31 en 36 K.O.;
- d. het appèl van de classis Groningen kan dan ook niet als een appèl worden aanvaard.
- 12e. Wat het beroep betreft, dat door een der appellanten werd gedaan op de uitspraak van de synode van 1919 (art. 43 der Handelingen) is de synode van oordeel, dat de uitspraak van de generale synode van 1919 t.a.v. de aanvaarding van de conclusies uit de Handelingen van 1918, bijlage B niet terzake doet in de onderhavige kwestie, omdat:
- a. uit het rapport (Handelingen der gen. synode 1918 Bijlage B) van de commissie, benoemd door de gen. synode van 1916 (Handelingen art. 35) om te rapporteren aangaande een vraag van de classis Zwolle, blijkt dat deze commissie een zaak als door de classis Zwolle toen aan de orde gesteld, bebeschouwde als te behandelen naar art. 80 D.K.O., zodat zij haar advies baseerde op het bepaalde bij art. 80 (synode 1885), waarvan zij in haar door de synode van 1919 aangenomen conclusies nadere stipulaties gaf;
- b. daar het bepaalde bij art. 80 door de synode van 1947 is gewijzigd, genoemde bepalingen onder deze wijziging vallen, en alzo niet zonder voorkennis en goedkeuring van de particuliere synode in dezen gehandeld kan worden;
- c. genoemd rapport nog geen rekening kon houden met het bestaan van de particuliere synodi, daar deze pas sinds 1919 bestaan.

Art. 159.

Sluiting.

Nadat naar aanleiding van een verzoek, gedaan door een der leden in de comité-vergadering, gezongen is ps. 133 : 1 en prof. W. Kremer in dankgebed is voorgegaan, sluit de praeses de 13e zitting.

Veertiende Zitting

woensdagmorgen 17 oktober 1956 van 9—12 uur.

Art. 160.

Opening.

Nadat de veertiende zitting door de praeses is geopend, laat hij zingen ps. 105 : 4 en 6, leest Rom. 11 : 25—36 en gaat voor in gebed.

Art. 161.

Appèl-nominaal.

Dezelfde afgevaardigden zijn aanwezig als vermeld in de 12e en 13e zitting.

Art. 162.

Notulen.

De eerste scriba leest de voorlopige acta van de zittingen van dinsdag 16 oktober voor zover ze openbaar zijn geweest. Ze worden vastgesteld.

Art. 163.

Evangelieverkondiging onder Israel.

De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israel, (bijlage XLIX). Voor commissie IV leest de rapporteur ds. A. Hilbers het rapport, (bijlage L).

Ds. M. Drayer, secretaris van de deputaten, geeft desgevraagd een nadere toelichting ten aanzien van de in het rapport gemaakte opmerking met betrekking tot het bestendigen van de band met de Jerusalem-Kirche in Hamburg. Reeds ter synode van 1953 werd het als een ideaal gezien „dat onze kerken in de toekomst in staat zullen zijn een zendingsarbeider naar de staat Israel te zenden” (acta 1953, bijlage XLIX). Omdat er zich nu volgens de laatst binnengekomen berichten misschien zulk een mogelijkheid kan voordoen, zouden de deputaten gaarne vrijheid hebben deze te onderzoeken in de komende drie jaar. De deputaten zijn overtuigd dat zij de band met de Jerusalem-Kirche, gezien de kennelijke leiding Gods, niet mogen loslaten.

Vragen ten aanzien van de financiën worden door de penningmeester van de deputaten, ds. D. Biesma Jr., breedvoerig beantwoord. Dankbaar kunnen we zijn, dat de uitgaven voor het werk in Hamburg hoger werden, daar dit voortkwam uit de zegen Gods die het werk deed uitbreiden. De commissie heeft het onderscheid tussen de onkosten in Nederland en de kosten van het werk te Hamburg over het hoofd gezien. Voor het laatste werd in 1953 slechts een schatting gegeven. Ook over de voorgestelde instructie van de deputaten en de concept „orde voor de Evangelieverkondiging onder Israel” worden verschillende vragen gesteld.

Gewezen wordt tevens op de noodzakelijkheid, gezien de eisen die aan een goed opgeleide kracht voor dit werk moeten worden gesteld om, met het oog op de toekomst, uit te zien naar iemand die zich op dit

terrein nu reeds zou willen bekwamen en of er bij eventuele uitbreiding van het werk gezien de financiële consequenties niet een bepaalde limiet gesteld moet worden.

Na uitvoerige bespreking, waarin meermalen dankbaar gewag gemaakt wordt van de gezegende voortgang, die het werk van ds. Boertien te Hamburg mag hebben, besluit de synode:

1. de handelingen van de deputaten met dank goed te keuren;
2. uit te spreken dat de deputaten diligent dienen te zijn voor de toekomstige bezetting van het terrein;
3. aan deputaten vrijheid te verlenen om zich eventueel te richten op arbeid in de Staat Israel;
4. op te dragen aan de deputaten bij eventuele uitbreiding van de arbeid te blijven binnen het raam van de mogelijkheden, geboden door de beschikbare financiën gezien de draagkracht der kerken;
5. vast te stellen dat onder de voorgeschreven Paascollecte verstaan moet worden de collecte te houden op de beide Paasdagen.

Aangezien de secretaris van de deputaten voor ambtelijke arbeid in zijn gemeente deze zitting moet verlaten, wordt de behandeling van de Orde voor de evangelieverkondiging onder Israel aangehouden. (zie acta art. 211).

Art. 164.

Presentie.

De secundus-afgevaardigde voor ds. M. Drayer, ds. L. Holtrigter, neemt zitting, nadat hij instemming met de belijdenis heeft betuigd.

Art. 165.

Buitenlandse zending.

Het rapport van de deputaten voor de Buitenlandse Zending (bijlage LI) met de nadere toevoeging (bijlage LIa) wordt door de praeses in bespreking gegeven.

Op verzoek van de praeses neemt ds. A. Bikker, secretaris van de deputaten, tijdens de behandeling van de zendingszaken zitting als adviseur.

Ds. A. Hilbers rapporteert voor commissie IV over het zendingsrapport, (bijlage LII), waarbij de commissie nog mondeling toevoegt een woord van grote dankbaarheid voor de zegen Gods, dat vóór 50 jaren de eerste stappen genomen werden door de kerken in het benoemen van deputaten voor deze arbeid.

Ter aanvulling van het verschenen rapport is het zendingsdeputaten en zendende kerken een vreugde te kunnen mededelen dat uit de laatste berichten blijkt, dat het vermoeden over de houding van een tweetal predikanten (zie rapport bijlage LI, hoofdst. I „Toestand op het zendingsveld” eind voorlaatste alinea) onjuist is.

Nadat in de bespreking verschillende vragen gesteld zijn over de lectuurproductie en de ontvangst van deze lectuur op het terrein, de kledingactie en of het niet noodzakelijk is om de deputaten op te dragen naar een ander terrein om te zien, gaat ds. A. Bikker uitvoe-

rig in op al deze vragen alsmede op die welke in het commissie-rapport gesteld zijn.

Op de kledingactie kwamen dankbare reacties binnen. De zendingskaart en het begeleidende boekje, een uitgaaf in samenwerking met de Geref. Zendingbond in de Ned. Herv. Kerk vindt goede afname. De uitgave van een Jubileumboek om de zegen des Heren over 50-jaren van arbeid te gedenken, is naar de mening van deputaten ten volle verantwoord.

De toestand op het terrein is moeilijk. Vrees weerhoudt velen van een rustig contact met de zendeling; toch gaat de arbeid door. Biddend mogen we de resultaten afwachten van de nu binnenkort te houden synode van de Toradjakerk. Van de beide zendingen die hierin samenwerken zal de zaak der opleiding aan deze te houden synode worden voorgelegd. De jonge kerk komt tot bewuste zelfstandigheid en zal ook in bredere verbanden positie moeten kiezen.

Op een desbetreffende vraag door de praeadviseur prof. J. J. v. d. Schuit der synode voorgelegd, is de synode van oordeel dat, met erkenning van de zelfstandigheid der Toradjakerk, toch indien even mogelijk door haar geen nationale of internationale contacten zullen worden aangegaan, die bepalend zijn voor haar positie op het wereldfront, buiten de moederkerk om, i.c. zonder contact hierover met de deputaten en zendende kerken.

De synode is overtuigd, dat het roeping is, zolang de deur in Indonesië nog niet geheel gesloten is, alles te blijven doen voor de Toradjakerken wat mogelijk is. Wat het uitzien naar andere terreinen aangaat, daarvoor zijn regelingen opgenomen in de zendingsorde.

De synode aanvaardt de voorstellen van de deputaten, overgenomen door de commissie van rapport en besluit:

1. de handelingen van de deputaten en de zendende kerken met dank voor al de arbeid goed te keuren;
2. opnieuw opdracht en mandaat te geven de zaken der zending te behartigen en al die maatregelen te treffen die de deputaten nodig achten, rekening houdend met de financiële draagkracht der kerken;
3. op te dragen aan de zendingsdeputaten en zendende kerken de zendingsorde opnieuw in studie te nemen en voorstellen tot eventuele revisie in te dienen bij de e.k. generale synode;
4. opnieuw twee generale deputaten (secretaris en penningmeester) te benoemen met hun secundi.

Namens de synode spreekt de praeses nog een woord van grote waardering voor de volhardende arbeid van ds. M. Geleijnse, die nog steeds hopen op nadere contacten, te Makassar toeft en beveelt deze arbeid dringend aan in het gebed der kerken. Hoe overschaduwde dit werk nu ook zij — Gods werk gaat door ook op Celebes of wij er zijn of niet!

Art. 166.

Sluiting.

Nadat ds. S. van der Molen is voorgegaan in dankgebed, sluit de praeses deze morgenzitting.

Vijftiende Zitting

woensdagmiddag 17 oktober 2—6 uur.

Art. 167.

Opening.

Nadat de zitting geopend is wordt gezongen ps. 127 : 1 en 2. De praeses leest uit de Heidelb. Catech. Zondag 21 antw. 55 en gaat voor in gebed.

Art. 168.

Appèl-nominaal.

De afgevaardigden zijn aanwezig als in de vorige zitting, waarbij ook nu ds. M. Drayer vervangen is door zijn secundus ds. L. Holt-rigter.

Art. 169.

Evacuatie- en Oorlogsschade.

Het rapport van de deputaten voor Bijzondere Noden, voorzover het de Evacuatie- en Oorlogsschade betreft komt in behandeling, (bijlage LIII). Voor commissie VI leest de rapporteur, oud. A. L. de Bruyne, het rapport, (bijlage LIV sub A.).

Tevens komt hierbij in behandeling de instructie van de part. synode van het zuiden (G 5):

„De part. synode van het zuiden, g e l e t op het feit, dat de definitieve afwikkeling door de Deputaten voor Evacuatie- en Oorlogsschade van de uitkering der gelden, die in de loop der jaren door de kerken zijn bijeengebracht, nog steeds op zich laat wachten, ondanks de aandrang, die reeds ter Synode 1953 werd uitgeoefend,

o v e r w e g e n d, dat, nu 16 jaar na het aanrichten van de eerste schade door oorlogsgeweld en 11 jaar na de bevrijding de uitkeringen nog niet hebben plaats gehad — schoon voorschotten zijn verstrekt —, de eerst en meest getroffen kerken nog nimmer definitief weten waar zij aan toe zijn;

alsook, dat na zovele jaren in de kerken de urgentie van de jaarlijkse collecte voor de Oorlogsschade sterk vermindert;

v e r z o e k t de generale synode te besluiten, dat de Deputaten nu tot definitieve afsluiting van dit deel van hun arbeid binnen de kortst mogelijke tijd moeten komen en in overleg met alle daartoe in aanmerking komende kerken, tot een bevredigende verdeling der gelden dienen over te gaan.”

Bij de aanvang van de besprekingen verklaren bij monde van ds. I. de Bruyne, de afgevaardigden van de part. synode van het zuiden, dat zij de instructie terugnemen op grond van het feit, dat door de deputaten, gezien hun voorstellen, aan de inhoud daarvan reeds is voldaan.

Tegen het voorstel van de deputaten, gesteund door de commissie, om op grond van de zuivere oorlogsschade der getroffen kerken èn rekening houdend met het behoefte-element der getroffen kerken,

het door hen voorgestelde verdelingsplan te aanvaarden rijst in de bespreking bezwaar.

Door een drietal afgevaardigden worden de bezwaren van de kerk van Enschede naar voren gebracht. Ze zijn van mening dat de deputaten van het billijkheids-motief zijn overgegaan op een barmhartigheids-motief waardoor andere kerken procentsgewijs sterk bevoorrecht zouden worden. Zowel de voorzitter van de deputaten, ds. C. v. d. Zaal, als de rapporteur weerleggen deze gedachte. Ook uit het restant van de kas voor de watersnoodschade mag niet worden geput daar deze kassen gescheiden zijn.

Ds. I. de Bruyne bestrijdt de beschuldiging van onbillijkheid in de handelingen van de deputaten. De kerk van Rotterdam-C. wil openlijk de deputaten en met name oud. J. Groenendijk, danken voor de vele en zeer waardevolle steun, ontvangen bij de wederopbouw-moeilijkheden.

Als de praeses de voorstellen van commissie VI in stemming brengt worden ze met algemene stemmen (uitgezonderd voorstel d. waartegen drie stemmen worden uitgebracht) aanvaard.

De synode besluit:

- a. de deputaten dank te zeggen voor al hun arbeid;
- b. hen op basis van het rapport van de deputaten voor Financiële Controle decharge te verlenen van hun beheer tot 16 juni 1956;
- c. deputaten op te dragen de verdeling der uitkeringen te regelen en daaromtrent te rapporteren aan de eerstkomende generale synode;
- d. de verdeling der gelden te doen geschieden als door de deputaten voorgesteld en in het rapport van commissie VI (bijlage LIV) in overleg met deputaten nader aangegeven;
- e. de jaarlijkse collecte voor de Kas van Evacuatie- en Oorlogschade te doen beëindigen.

De praeses dankt namens de synode de deputaten voor hun werk gedurende een reeks van jaren verricht, waarna ook ds. S. v. d. Molen, die de oorlogshandelingen zowel in Rotterdam als in Arnhem mee heeft gemaakt, gewaagt van grote dankbaarheid jegens de Here die in veel zorgen voorzien heeft.

Art. 170.

Watersnoodschade.

Overgegaan wordt tot behandeling van het rapport van de deputaten voor Bijzondere Noden met betrekking tot de Watersnoodschade (bijlage LV). Ook hierover rapporteert commissie VI in sub B van haar rapport (bijlage LIV).

Enige leden uiten in de bespreking van de voorstellen bezwaren tegen het reserveren van de nog beschikbare gelden voor eventuele verdere arbeid van deze deputaten. Met name ds. M. v. d. Klis be- toogt, staande midden in de praktijk, dat voor Schouwen-Duiveland, gezien de grote wijzigingen, die door het plan voor de wederopbouw

gebracht worden in de woonplaatsen van de bevolking en dies ook van vele leden van de kerk van Zierikzee, de gevolgen van de ramp nog voortduren. Noodkerken zullen moeten worden verplaatst en op andere plaatsen zullen nieuwe kerken moeten worden gebouwd. Andere leden willen de resterende gelden gebruiken voor een Fonds Steun Kerkbouw.

Uit de toelichting van de rapporteur en de voorzitter van de deputaten blijkt dat het gewenst is, aangezien de gevolgen van de watersnoodramp nog niet ten einde zijn en met het oog op mogelijke, zij het onverhoopte gebeurtenissen, de nog beschikbare gelden ter beschikking van de deputaten te laten.

De synode aanvaardt de voorstellen van de commissie en besluit:

- a. de deputaten dank te zeggen voor hun arbeid en de handelingen van de deputaten goed te keuren;
- b. de deputaten op grond van het desbetreffende rapport van de deputaten voor Financiële Controle decharge te verlenen van hun beheer tot 16 juni 1956;
- c. opnieuw deputaten voor Bijzondere Noden te benoemen;
- d. „bouwaangelegenheden” niet meer tot de taak van deze deputaten te doen behoren;
- e. de beschikbare middelen voor de verdere arbeid van deze deputaten te reserveren;
- f. een dankschrijven te richten aan het Bureau van de Bouw- en Restauratie Commissie van de Ned. Herv. Kerk te 's-Gravenhage voor het medebehartigen van de belangen van onze door de watersnoodramp getroffen kerken.

Art. 171.

Fonds Steun Kerkbouw. (F.S.K.)

De praeses stelt nu aan de orde het rapport van de deputaten voor de Financiële Controle betreffende het Fonds Steun Kerkbouw, (bijlage LVI).

In deze bespreking worden mede betrokken:

- a. een schrijven van de part. synode van het oosten inzake Steun Kerkbouw, (bijlage LVII);
- b. een schrijven van de kerkeraad van Rotterdam-Overschie, (bijlage LVIII);
- c. een drietal ingekomen instructies:
  1. de instructie van de part. synode van het oosten (H 1):
„De generale synode bezinne zich op de coördinering van de arbeid van Deputaten voor Bijzondere Noden, van Deputaten tot Beheer van de Jubileumgave 1834—1934, en van het sinds de vorige synode gevormde Fonds Steun Kerkbouw en besluite tot samenvoeging van de verschillende kassen met inachtneming van de verschillende verplichtingen, die de respectieve deputatschappen nog hebben.”
  2. de instructie van de part. synode van het westen (H 2):
„De particuliere synode van het westen, gedrongen door de noodtoestand, waarvoor de naoorlogse kerkbouw plaatst,

verzoekt de generale synode, een deputaatschap van deskundigen op bouwkundig, financieel en organisatorisch gebied te benoemen ten einde, voor zover nodig en mogelijk, in overleg met eventueel reeds bestaande aanverwante deputaatschappen en met gebruikmaking van wat reeds door het Fonds Steun Kerkbouw op dit terrein is verricht, terstond uit te werken op welke wijze krachten en middelen der kerken ten dienste van de kerkbouw kunnen worden aangewend."

3. de instructie van de part. synode van het zuiden (H 3):

„De part. synode van het zuiden, gehoord de instructie van de classis Rotterdam:

De classis Rotterdam stelt de part. synode voor aan de generale synode te verzoeken een kas te stichten om die kerken, welke, gezien de zeer hoge sommen benodigd voor de bouw van kerken, niet in staat zijn deze bedragen op te brengen, voor dit doel renteloze voorschotten te verlenen;

de Generale synode neme daartoe het F.S.K. over;

tevens worde overwogen of het niet nodig en nuttig is de deputaatschappen Bijzondere Noden en dat voor Steun aan de Kerken in de drooggelegde Polders te vervangen door een deputaatschap voor „Steun inzake Kerkbouw”;

besluit de generale synode te verzoeken deze aangelegenheid onder te brengen onder het deputaatschap van Controle en Financiële aangelegenheden en zo mogelijk ook hieronder te brengen de deputaatschappen voor Bijzondere Noden en Steun aan de kerken in de drooggelegde Polders.”

De rapporteur van commissie VI, oud. A. L. de Bruyne, leest het commissie-rapport (bijlage LIX).

In de bespreking, waaraan vele leden deelnemen, wordt algemeen gewezen op de acute nood, die er is en deswege vindt men de weg van fondsvorming alleen door jaarlijkse collecten te lang. Er moet nu, gedragen door de onderlinge band der liefde en der saamhorigheid in het belang van 's Heren kerk in de grote steden en op andere plaatsen, krachtig aangepakt worden.

Sommige leden pleiten voor het verstrekken van leningen voor dit doel uit de reserves van andere kerkelijke kassen, daar men algemeen van oordeel is, dat het karakter der bestaande kassen, die ieder op eigen terrein werkzaam zijn, niet mag worden aangetast, zoals de part. synode van het oosten en ten dele ook die van het zuiden voorstelt.

De rapporteur wijst erop, dat het bouwen van een kerk in feite een plaatselijke kerk hulpbehoevend maakt in deze tijd. Toch moet de eigen verantwoordelijkheid der kerken gehandhaafd blijven. Het gaat niet om het verstrekken van bouwkapitaal, maar om het garant zijn voor de jaarlijks terugkerende lasten en de tekorten, die bij uiterste inspanning van de plaatselijke kerk, jaarlijks open blijven op deze lasten, te dekken. Hier is een taak van christelijke barmhartigheid in eigen kring. Toch moet men ook deze idealen nastreven met werkelijkheidszin! Men legge de kerken niet te zware lasten op.

Vooral regionaal moet dit gaan leven in de kerken, vandaar de voorzichtige aanpak in het voorstel der commissie.

Prof. W. Kremer wijst in zijn prae-advies met ernst op de noodzaak om hier niet de lange weg in te slaan; de acute nood vraagt een spontane aanpak!

Als velen zich nog hebben uitgesproken constateert de praeses, concluderend, dat de synode in haar geheel van oordeel is dat in deze acute nood met christelijke liefde en door onderlinge steun hulp geboden moet worden.

De synode aanvaardt met algemene stemmen de conclusies van het rapport van commissie VI en besluit:

1. de initiatiefnemers van F.S.K. en de leden van deze commissie hartelijk dank te zeggen voor de door hen verrichte arbeid;
2. het werk van F.S.K. over te nemen en een deputaatschap in te stellen voor kerkbouwaangelegenheden;
3. een drietal generale deputaten te benoemen, waaronder een deskundige in bouwaangelegenheden en te bepalen, dat de voorzitter van het deputaatschap voor bijzondere noden qualitate qua lid zal zijn van het deputaatschap voor bouwaangelegenheden, terwijl voorts elke part. synode één deputaat met secundus zal aanwijzen; tot deze aanwijzing zal zijn geschied, belasten de generale deputaten zich met de behandeling en afdoening van alle lopende zaken;
4. een instructie voor de deputaten voor kerkbouwaangelegenheden vast te stellen (zie acta art. 214);
5. jaarlijks door elke kerk een collecte voor dit doel te doen houden waarbij verwacht wordt, dat daarvoor jaarlijks tenminste een bedrag van 25 cent per lid en dooplid zal worden afgedragen en voorts de deputaten te machtigen de offervaardigheid voor dit doel ook overigens te stimuleren;
6. de in de instructie H 1 bedoelde samenvoeging van verschillende kerkelijke kassen niet te doen plaats vinden;
7. uit te spreken dat door deze besluiten aan het gevraagde in de instructie H 2 is voldaan;
8. instructie H 3 niet te aanvaarden;
9. een commissie ad hoc te benoemen voor de controle van het beheer van F.S.K. tot het moment van overdracht aan het nieuwe deputaatschap, zulks gezien het aandeel van de deputaten voor Financiële Controle in dit beheer; deze commissie rapporteert aan de bedoelde deputaten met afschrift aan de e.k. generale synode.

Bij de nu volgende behandeling van de ontwerp-instructie voor de deputaten inzake kerkbouwaangelegenheden worden de artikelen 1, 2, 3, 4 en 6 vastgesteld. Commissie VI zal zich, gezien de bespreking nader beraden op de formulering van art. 5 van dit concept, (zie acta art. 214).

Art. 172.

Comité.

Ter behandeling van de nadere voorstellen van commissie III over

de uitvoering van het besluit genomen inzake de verzorging van de wezen-Hogendoorn te St. Jansklooster (zie acta art. 78) gaat de synode in comité.

Art. 173.

Vervolg: verzorging wezen te St. Jansklooster.

Nadat de generale synode besloten heeft de ondersteuning van de wezen Hogendoorn te St. Jansklooster te verstrekken uit de kas van de generale synode, heeft de synode nader besloten

het onderzoek, noodzakelijk voor de uitvoering van dit besluit (acta art. 78), welke uitvoering geschieden kan door middel van de deputaten ad art. 13 D.K.O., te doen plaats vinden door een nader te benoemen commissie, die opdracht heeft met de hierbij betrokken instanties overleg te plegen.

Art. 174.

Schorsing van de vergadering.

De praeses schorst de zitting tot 6.45 uur in verband met de maaltijd.

Voortzetting Vijftiende Zitting

woensdagavond 17 oktober 1956 van 6.45—9 uur.

Art. 175.

Versterking en verdediging van het Reformatorisch beginsel.

Na heropening van de zitting, waarbij gezongen wordt ps. 44:2 blijkt de secundus ds. L. Holtrigter weer vervangen te zijn door de primus-afgevaardigde ds. M. Drayer. De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten tot Versterking en verdediging van het Reformatorisch beginsel, (bijlage LX). Tegelijkertijd komt in bespreking de instructie van de part. synode van het oosten (G 4), luidende:

„De generale synode besluite alleen dan tot continuering van het deputaatschap ter Versterking en verdediging van het Reformatorisch beginsel, wanneer de synode aan dit deputaatschap de wegen aanwijst om te komen tot verkrijging van de middelen ter bekostiging van eventuele arbeid b.v. door de deputaten vrijheid te geven in overleg met de deputaten voor de Evangelisatie en op kosten van de Kas voor Evangelisatie de h.i. nodige arbeid te verrichten, (lectuur etc.)”

De rapporteur van commissie III, ds. A. Hilbers, leest het rapport van de commissie, (bijlage LXI).

Uit een nadere toelichting van ds. S. v. d. Molen, voorzitter van de deputaten blijkt, dat éénmaal een folder ter gelegenheid van de Hervormingsdag kon worden gedrukt en verspreid door financiële

medewerking van anderen. Deze trok ook in de R.K. pers bijzonder de aandacht. Sindsdien kon, vanwege het ontbreken van de mid-delen geen activiteit naar buiten worden ontplooid.

Algemeen is men van gevoelen dat op deze wijze het deputaatschap niet aan het gestelde doel kan beantwoorden. Nu de arbeid van de evangelisatie zich ook richten gaat op Zuid-Limburg is eenvoudige lectuur zeker nodig.

Uiteindelijk besluit de synode:

- a. het bestaande deputaatschap ter Versterking en verdediging van het Reformatorisch beginsel te ontbinden;
- b. enige leden van het voormalige deputaatschap toe te voegen aan het deputaatschap voor de evangelisatie, waardoor dit deputaatschap, mede gezien de arbeid die ter hand genomen wordt onder de Rooms Katholieke bevolking van Zuid-Limburg, versterkt wordt.

Over de uitvoering zal het moderamen zich nader beraden.

Art. 176.

Methode Catechetisch Onderwijs.

Over het door de deputaten voor richtlijnen Methode catechetisch onderwijs uitgebrachte rapport (bijlage LXII) brengt voor commissie I ds. J. Prins als rapporteur, rapport uit, (bijlage LXIII).

In de bespreking wordt gezien het hoge belang van de catechese de wens geuit, dat ook de kerkeraden en de ouders kennis krijgen van wat in dit rapport geboden wordt. De moeilijkheid om de juiste methode aan te geven blijkt wel uit het zoeken naar de beste vorm, wat ook in andere kerken aan de orde is. Daar het niet mogelijk is dit vraagstuk in een synodale discussie tot oplossing te brengen, besluit de generale synode

met dankbaarheid kennisgenomen hebbend van dit rapport het in de acta op te nemen, opdat het ter kennis van de kerkeraden kome en prof. W. Kremer te verzoeken om in enkele artikelen in „De Wekker” het hoge belang van het catechetisch onderwijs onder de aandacht van de kerken en haar leden te brengen

De deputaten en de commissie ontvangen de dank der synode.

Art. 177.

Nieuwe Bijbelvertaling.

Door de part. synode van het westen is de volgende instructie (I1) ingediend:

„De part. synode van het westen, overtuigd zijnde van de wenselijkheid, dat de generale synode leiding geeft aan de kerken inzake de Nieuwe Vertaling van de Bijbel, tot stand gebracht op last van het Nederl. Bijbelgenootschap en het gebruik daarvan in de samenkomsten der kerken, verzoekt de generale synode uit te spreken:

- a. dat het op zichzelf gewenst is, dat alles in het werk gesteld worde om te komen tot een zo zuiver mogelijke vertaling van de Bijbel;

- b. dat aanvaarding van zulk een vertaling door de kerken geheel verantwoord moet zijn, aangezien door juiste of minder juiste vertalingen verkeerde opvattingen gemakkelijk ingang vinden en de gebruikers van zulk een vertaling op den duur vervreemden van de zuivere leer;
- c. dat de Nieuwe Vertaling van het N.B.G. hoeveel daarin ook te waarden valt in dit opzicht nog niet geheel bevredigend is, zodat in dit stadium aanvaarding door de kerken praematuur geacht moet worden;
- d. dat de kerken eerst dan een uitspraak kunnen doen, wanneer de revisie en daarmee de definitieve vertaling zal zijn gereed gekomen;
- e. dat een oordeelkundig gebruiken van deze vertaling bevorderlijk kan zijn aan het wegnemen van onzuiverheden, maar dat vooralsnog de Statenvertaling voor het officieel gebruik der kerken gehandhaafd dient te worden."

De rapporteur van commissie I, ds. J. Prins, leest het rapport, (bijlage LXIV).

Een brede discussie ontwikkelt zich over dit onderwerp. Enerzijds wordt betwijfeld of wel gezegd kan worden (zie sub b en c van de instructie), dat door de Nieuwe Vertaling verkeerde en onjuiste opvattingen in de kerken zouden worden binnengedragen. Ook is wachten op een beëindiging van de revisie ondoenlijk, daar elke vertaling steeds in revisie blijft. Anderzijds zijn sommige leden van oordeel, dat er geen behoefte bestaat aan een Nieuwe Vertaling gezien het bezit van de Statenvertaling en dat het vrijgeven van de Nieuwe Vertaling voor het gebruik in de eredienst slechts schadelijke gevolgen zal hebben voor de rust in de kerken.

Verschillende leden betogen met nadruk dat de onrust alleen uit onkunde kan voortkomen en dat de kerken verplicht zijn haar leden het Woord Gods in de meest zuivere en duidelijke vertaling te geven.

In zijn praeadvies wijst prof. dr. B. J. Oosterhoff op de ernst van de situatie ten aanzien van de Statenvertaling, die wij feitelijk niet meer kennen. In de gangbare uitgave van de Statenvertaling hebben de drukkers, bij het verzorgen van nieuwe uitgaven, op eigen gezag allerlei wijzigingen aangebracht. Is men bevreesd voor de Nieuwe Vertaling, laten we dan als kerken eerlijk uitspreken dat wij er nog niet rijp voor zijn.

Gehoord de besprekingen neemt de part. synode van het westen de instructie terug.

Ds. J. C. Maris, van oordeel dat het noodzakelijk is dat de kerk zich over de bijbelvertaling uitspreekt, hetgeen tot heden niet is geschied, dient een voorstel in om daartoe in de kerkelijke weg te komen.

Op voorstel van ds. J. C. Maris besluit de synode nu met 27 tegen 21 stemmen

aan de bestaande deputaten voor overleg (hetgeen nu wordt: onderzoek) inzake de Bijbelvertaling te verzoeken de volgende synode van voorlichting te dienen over de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de Nieuwe Vertaling van het Ned. Bijbel-

genootschap. Het deputaatschap zal hiervoor worden uitgebreid.

Oud. ds. C. v. d. Zaal verzoekt aantekening in de acta, „dat hij dit besluit in strijd acht met art. 31 D.K.O. De aanbeveling wordt gehandhaafd om de Nieuwe Vertaling van het N.B.G. bij de bediening des Woords niet te gebruiken. Hierdoor wordt ons de gelegenheid benomen, om de thans bestaande meest zuivere weergave van het door de H. Geest geïnspireerde Woord van God aan de gemeente te brengen. Dit is in strijd met het Woord van God. Ik moet constateren, dat wij de Statenvertaling niet meer kunnen gebruiken in kerk, gezin en school omdat ze in feite niet meer is en wij de Nieuwe Vertaling niet mogen gebruiken. Duidelijk blijkt zo onze armoede”.

Ook verzoeken aantekening in de acta als zijnde bezwaard over het genomen besluit: ds. D. Biesma Jr., ds. A. C. Noort, ds. Joh. Prins, ds. J. M. Visser en de ouderlingen F. A. Hazenberg, J. H. van Weerd en H. Ramaker.

Art 178.

Sluiting.

Nadat ds. L. S. den Boer op verzoek van de praeses is voorgegaan in dankgebed, wordt de zitting gesloten.

Zestiende Zitting

donderdagmorgen 18 oktober 1956 van 8.30—12 uur.

Art. 179.

Opening.

De praeses opent de 16e zitting van de synode, laat zingen ps. 3 : 2, leest Zach. 4 en draagt de arbeid van deze laatste synodedag de Here op.

Art. 180.

Appèl-nominaal.

Alle afgevaardigden uit de 15e zitting zijn aanwezig, uitgezonderd oud. A. L. de Bruyne, terwijl ook diens secundus oud. W. J. Graves niet aanwezig kan zijn door ziekte.

Art. 181.

Comité.

Voor het lezen van de voorlopige acta van de comité-vergaderingen van de 12e en 13e zitting en het afdoen van enkele zaken gaat de synode in comité.

Art. 182 t/m Art. 189.

Comité.

Art. 190.

Mededeling in openbare vergadering.

Na opheffing van de comité-vergadering doet de praeses verschillende mededelingen van in die vergadering genomen besluiten (zie de art. 191 t/m 196).

Art. 191.

Notulen comité-vergadering.

De door de eerste scriba gelezen comité-notulen van de 12e en 13e zitting werden vastgesteld.

Tevens besloot de synode

dat de acta van de comité-vergaderingen, die ter synode gelezen en accoord bevonden zijn, niet meer op een volgende synode zullen worden gelezen en door ondertekening zullen worden vastgesteld. Het moderamen wordt gemachtigd de accoord bevonden acta van de comité-vergaderingen door ondertekening vast te stellen.

Art. 192.

Bezwaarschrift J. Wolting, Hoogeveen.

Ten aanzien van het ingekomen bezwaarschrift van J. Wolting te Hoogeveen, met begeleidende brieven van E. Swiers en A. de Jonge eveneens te Hoogeveen, betreffende handelingen van de kerkeraad aldaar, besluit de synode eerst nader te onderzoeken of zij ontvanke-lijk kunnen worden verklaard. (zie acta art. 206).

Art. 193.

Bezwaarschrift T. de Haas/J. de Haas-Verhagen, Ferwerd.

Eveneens wordt betwijfeld of het bezwaarschrift van T. de Haas en zijn echtgen. J. de Haas-Verhagen te Ferwerd, met bijvoeging van een tweetal door hem uitgegeven brochures: „De bijbelse doop” en „Getuigenis”, kerkrechtelijk juist ter tafel is. Hiernaar zal eerst geïnformeerd worden. (zie acta art. 206).

Art. 194.

Antwoordschrijven aan de Geref. Kerken (onderh. art. 31 K.O.).

In comité-zitting is het door commissie II ingediende concept van een antwoordschrijven aan de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.) gelezen en behandeld (zie acta art. 74).

De tekst van het schrijven werd vastgesteld.

Art. 195.

Emigratie van predikanten naar Australië.

Na breedvoerige bespreking in comité-vergadering van de nadere voorstellen die commissie II indiende ten aanzien van de tegemoet-koming in de overtochtscosten en de emeritering van predikanten die eventueel in Australië zouden kunnen worden beroepen (acta art. 143) sprak de synode uit:

dat het gezien de waardering die de kerken in Australië, daar zij zulk een zware strijd in dit werelddeel hebben te voeren, verdienen, de generale synode spijt op practisch-financiële gronden noch ten aanzien van overtochtscosten, noch ten aanzien van de emeritering iets te kunnen doen.

Art. 196.

Commissie van rapport Stichting Jeugdraad.

Door de commissie ter synode benoemd voor een nader onderzoek in zake de Stichting Jeugdraad (zie acta art. 106 en 128 sub 4) werd in comité-zitting rapport uitgebracht bij monde van prof. J. J. v. d. Schuit. De synode gehoord het rapport van de commissie (bijlage LXV), keurt,

daar nu de zaak van de evangelisatie geheel is behandeld, de handelingen van de deputaten voor de evangelisatie in zijn geheel goed, hen dankzeggend voor hun arbeid.

Art. 197.

Missives inzake de D.K.O.

In openbare zitting rapporteert commissie VIII, bij monde van de rapporteur, ds. M. W. Nieuwenhuijze, over de ingekomen missives van ds. L. Holtrigter te Onstwedde (bijlage LXVI).

Omdat de opmerkingen van ds. L. Holtrigter de redactie raken van verschillende artikelen in de D.K.O. uitgaven 1948 en 1954, gaat de synode accoord met het voorstel van de commissie en besluit de missives ter nadere bestudering in handen te stellen van de deputaten voor overleg inzake herziening van de Kerkorde.

Art. 198.

Bezwaarschrift G. Schalk en T. van Dalen te Assen.

Over het ingekomen bezwaarschrift van G. Schalk en T. van Dalen te Assen, betreffende handelingen van de kerkeraad van Assen inzake de kanselboodschap 1953 (bijlage LXVII), rapporteert eveneens commissie VIII, (bijlage LXVIII).

De synode aanvaardt de voorstellen van commissie VIII en spreekt uit:

- a. dat zij afkeurt de wijze waarop de kerkeraad van Assen zijn bezwaren tegen de kanselboodschap van 1953 heeft bekend gemaakt;
- b. dat het niet op de weg der synode ligt om de bezwaren van de kerkeraad van Assen te beoordelen, daar deze zelf die bezwaren niet in de kerkelijke weg ter tafel heeft gebracht;
- c. hiervan bericht te zenden aan de appellanten, de kerkeraad van Assen, de classis Groningen en de part. synode van het noorden.

Art. 199.

Sluiting.

De praeses verzoekt oud. J. van Dongen voor te gaan in dankgebed, waarna hij de zitting sluit.

Zeventiende Zitting

donderdagmiddag 18 oktober 1956 van 2—6 uur

Art. 200.

Opening.

De zeventiende zitting wordt door de praeses geopend. Gezongen wordt ps. 96 : 4 en 6, gelezen uit de Heidelb. Catechismus Zondag 48, waarna op verzoek van de praeses ds. J. C. Maris voorgaat in gebed.

Art. 201.

Appèl-nominaal.

Alle afgevaardigden uit de 16e zitting zijn aanwezig, terwijl ook de primus afgevaardigde oud. A. L. de Bruyne weer zitting neemt.

Art. 202.

Jubileumgave 1834-1934.

Het rapport van de deputaten tot Beheer van de Jubileumgave 1834-1934 komt in bespreking, (bijlage LXIX).

Uit het rapport blijkt, dat de deputaten nog steeds hun mening handhaven, dat het indertijd gevoteerde bedrag ten behoeve van de uitgave van de catechismuspreken, waarvan een deel uit de inkomsten kon worden terugbetaald en een deel niet, een **geleend** bedrag is waarvan zij nog altijd terugbetaling tegemoet zien. Ds. L. S. den Boer verklaart, dat het in het rapport genoemde bedrag van f 250,— kort geleden is teruggestort.

Nadat ds. W. Heerma, deputaat van deze kas en ter synode aanwezig, op verzoek van de praeses, het standpunt van de deputaten nogmaals heeft belicht, spreekt de synode uit, met verwijzing naar de eerder gedane uitspraak (acta 1953, art. 30),

dat de indertijd voor de uitgave van de Catechismuspreken gebruikte gelden niet geleend werden, maar gevoteerd zijn als dienende, door middel van deze uitgave, tot steun van de vacante kerken.

Art. 203.

Herdenking Afscheiding.

Over de door de part. synode van het noorden ingediende instructie (I 2), luidend:

„Acht de generale synode het gewenst D.V. in 1959 de Afscheiding van 1834 bijzonder te herdenken en een commissie ter voorbereiding daarvan te benoemen?”

rapporteert voor commissie I ds. J. Prins, (bijlage LXX).

De synode besluit, conform het voorstel van de commissie, dat ten aanzien van het in 1959 D.V. te herdenken feit, dat 125 jaar geleden de Afscheiding plaats vond, een al te frequente landelijke herdenking (om de 25 jaar) niet wenselijk is en is dies van oordeel, dat geen voorbereidingen daarvoor getroffen dienen te worden. Een herdenking in de kerkelijke pers en in

de plaatselijke godsdienstoefeningen acht de synode zeer aan te bevelen.

Art. 204.

Spreeken voor de A.V.R.O.

Door de part. synode van het zuiden is de volgende instructie (I 4) ingediend:

„De part. synode van het zuiden verzoekt de generale synode uit te spreken, dat het om praktische redenen niet wenselijk is, dat onze predikanten spreken voor de A.V.R.O.”

Ds. J. Prins brengt als rapporteur voor commissie I hierover rapport uit, (bijlage LXXI).

In de nu volgende bespreking worden bezwaren aangevoerd tegen het voorstel van de commissie. Het woord „apostolair” hier gebruikt, moet naar het praeadvies van prof. W. Kremer hier niet gebruikt worden, aangezien het berust op een verkeerde exegese van de Nieuw Testamentische apostel-positie, wier werkzaamheid bepaald werd door het feit dat de apostelen openbaringsorganen waren. Verscheidene leden ontwikkelen ernstige bezwaren tegen het gebruik maken voor de evangelieverkondiging van de A.V.R.O. (Algemene Vereniging Radio Omroep). Men ziet hierin een neigen naar de „doorbraak”-idee en een soort propaganda voor deze omroep. Anderen verdedigen het goed recht, waar en met welk middel ook, zo men geen bindingen oplegt, het evangelie aan de wereld te brengen. Men wil zeker niet de eigen christelijke organisaties afvallen of minder achten, maar open staan voor en uitgaan tot de wereld.

Met name ds. C. van der Zaal doet een ernstige en bewogen oproep horen om op deze wijze niet voort te gaan. Hebben we een eeuw van biddende worsteling om het goed recht van de christelijke school, de christelijke organisatie en de christelijke omroep dan vergeefs gestreden? Men wil aan het positief belijden nog wel ruimte laten, maar dan alleen bij de gratie van het „algemeen” beginsel.

Op de vraag of de commissie gehoord de bespreking haar voorstel handhaaft, verzoekt de commissie zich nader hierop te mogen beraden. (zie acta art. 208).

Art. 205.

Deputaten voor Algemene Diaconale en Sociale aangelegenheden.

Ds. M. Drayer, rapporteur van commissie V, leest het rapport dier commissie (bijlage LXXII), aangezien de synode eerder (acta art. 114) de rapporterende commissie verzocht een instructie voor het in te stellen deputaatschap te ontwerpen.

Na enige bespreking waarin nogmaals met nadruk gewezen wordt op het feit, dat de taak van dit deputaatschap niet is om enigerlei werk zelf daadwerkelijk ter hand te nemen, maar dat deputaten alleen een adviserende en stimulerende taak krijgen, wordt op voorstel van de commissie de volgende instructie aangenomen:

art. 1 De generale synode stelt een deputaatschap voor algemene diaconale en sociale aangelegenheden in.

- art. 2 Het getal der deputaten is minstens vijf.
- art. 3 De taak der deputaten is:
- a. het geven van voorlichting en adviezen inzake diaconale en sociale aangelegenheden;
  - b. de bevordering van kerkelijk maatschappelijk werk;
  - c. het onderhouden van contacten met bestaande organisaties in eigen kerkelijk leven of daarbuiten en voor zover nodig met overheidsinstanties en andere instellingen;
  - d. de vertegenwoordiging van de kerken bij bespreking van bovenbedoelde taken in interkerkelijk overleg of overleg van andere aard.
- art. 4 Deputaten kunnen de generale synode voorstellen doen voor de nadere organisatie van het kerkelijk maatschappelijk werk, de onderlinge hulpverlening der diaconieën enz.
- art. 5 Deputaten mogen niet treden in het werk van de plaatselijke diaconie (kerkeraad) en van de meerdere vergaderingen.
- art. 6 Deputaten hebben het recht de diaconieën een bijdrage te vragen uit haar ter beschikking staande gelden tot bestrijding van de uit de vervulling van hun taak voortvloeiende kosten.
- art. 7 Deputaten brengen ter generale synode rapport uit van de verrichte werkzaamheden.

Art. 206.

Niet ontvankelijke bezwaarschriften.

De praeses deelt mede, dat uit de verkregen inlichtingen blijkt, dat de bezwaarschriften van J. Wolting c.s. Hoogeveen (acta art. 192) en eveneens dat van T. de Haas en echtgen. te Ferwerd (acta art. 193) niet in de juiste kerkelijke weg ter tafel zijn, daar de part. synode van het noorden geen kennis draagt van deze appèlschriften.

De synode moet ze deswege niet-ontvankelijk verklaren, hetgeen aan de betrokken appellanten zal worden bericht.

Art. 207.

Schorsing van de vergadering.

De praeses schorst in verband met een noodzakelijke korte modera-men-vergadering en het beraad van commissie I de zitting gedurende 15 minuten.

Art. 208.

Vervolg: spreken voor de A.V.R.O.

Na heropening van de zitting dient de rapporteur van commissie I voor deze commissie een herzien voorstel in inzake de instructie van de part. synode van het zuiden (I 4) zie acta art. 204. De commissie stelt voor geen uitspraak als in deze instructie gevraagd te doen, maar te volstaan met een verwijzing naar de uitspraak van de generale synode van 1947, acta art. 96.

Tenslotte blijkt uit de nadere bespreking, dat deze zaak niet in de juiste kerkelijke weg op de tafel van de part. synode is gekomen.

De synode besluit om deze reden de instructie niet verder te behandelen.

In het licht van de reeds gevoerde besprekingen over deze zaak spreekt de synode uit, met verwijzing naar de uitspraak van de generale synode 1947, (acta art. 96), dat zij verwacht dat de predikanten ook in hun optreden naar buiten zich zullen houden aan datgene wat altijd als hun verantwoordelijkheid gegolden heeft ten opzichte van hun ambt en hun positie in de kerken.

Art. 209.

Geestelijke verzorging van doofstommen.

Over een ingekomen schrijven van B. Bruining te Rotterdam, inzake de geestelijke verzorging van doofstommen, rapporteert voor commissie V ds. M. Drayer, (bijlage LXXII, sub B).

De synode besluit conform het voorstel, gelet op de wijze waarop genoemde broeder deze zaak aan de orde stelt, hem te verwijzen naar zijn eigen kerkeraad.

Art. 210.

Echtscheiding en tweede huwelijk.

De instructie van de part. synode van het zuiden (F 2) wordt aan de orde gesteld. Deze luidt:

„De generale synode spreke uit hoe te handelen met iemand, die na echtscheiding en tweede huwelijk begeert tot de gemeenschap der kerk voor het eerst of bij vernieuwing te worden toegelaten.”

De rapporteur van commissie VIII, ds. M. W. Nieuwenhuijze, leest het rapport, (bijlage LXXIII). Na enige bespreking besluit de synode het voorstel van de commissie over te nemen en een commissie te benoemen ter bestudering van deze kwestie om op de e.k. generale synode rapport hierover uit te brengen.

Art. 211.

Vervolg: evangelieverkondiging onder Israel.

De praeses stelt nu aan de orde het resterende deel van het rapport van de deputaten voor de evangelieverkondiging onder Israel (zie acta, art. 163 en bijlage XLIX), handelend over de Orde voor de Evangelieverkondiging onder Israel en de Instructie voor de deputaten.

Ds. M. Drayer, secretaris van de deputaten, deelt mede dat de deputaten het voorstel tot vaststelling van de beide concepten A. en B. terugnemen gelet op de beschikbare tijd en, daar ze met het rapport opgenomen kunnen worden in de acta, ter volgende synode een verzoek tot vaststelling opnieuw zullen indienen. Deputaten handhaven voorstel C. De synode besluit

naast de adviseur ook een tweetal generale deputaten voor dit werk te benoemen (een secretaris en een penningmeester) met hun secundi.

Art. 212.

Kerkrechtelijke positie ds. L. Kleisen.

Waar de synode eerder (zie acta, artt. 94 en 96) de behandeling van de instructie van de part. synode van het westen rakende de kerkrechtelijke positie van ds. L. Kleisen afhankelijk stelde van de nadere mededelingen van de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van de schippers, kunnen deze deputaten nu mededelen, dat zij in beginsel de kerk van Amsterdam-West bereid gevonden hebben in overleg met de deputaten ds. L. Kleisen te beroepen als schipperspredikant.

Hierdoor wordt aan het in de instructie gevraagde voldaan.

Art. 213.

Instructie voor de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van de schippers.

Ds. M. Baan, voorzitter van de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van de schippers, dient overeenkomstig het ter synode gedane verzoek (acta, art. 93 besluit sub 7), een concept-instructie voor de deputaten in.

Na bespreking stelt de synode overeenkomstig de voorstellen de volgende instructies vast:

A. Instructie voor de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van Christelijke Gereformeerde schippers.

art. 1 De generale synode benoemt vier deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van Christelijke Gereformeerde schippers.

De generale synode wijst de penningmeester aan. Deze ontvangt zijn instructies van de deputaten.

art. 2 De deputaten kunnen aan hun college een drietal schippers, zo mogelijk ambtsdragers, als adviseurs toevoegen.

art. 3 Deputaten hebben tot taak:

I. de kerkeraden ieder jaar op te wekken:

a. telken jare huisbezoek te doen bij de schippers, die ter plaatse korter of langer tijd ligplaats hebben, en van dit ambtelijk bezoek aantekening te doen op de schippersattestatie van het betreffend gezin, en kennis te geven aan de kerkeraad van de gemeente, waartoe het betrokken gezin behoort;

b. in elke daarvoor in aanmerking komende gemeente een kleine contact-commissie in te stellen, indien mogelijk uit oud-schippers bestaande, die het contact legt tussen de kerkeraad en het schippersgezin, kennis geeft van aanwezigheid, ligplaats enz.;

c. lijsten samen te stellen met de namen der schippersgezinnen en deze via deputaten te zenden aan de kerkeraden van gemeenten, aan vaarwater gelegen;

d. indien mogelijk gelegenheid te geven voor catechisatie, op voor de schippersjeugd geschikte dagen en uren (acta Gen. Syn. 1941, art. 85).

- II. Kerkeraden, die een predikant beroepen voor de ambtelijke bearbeiding van Christelijke Gereformeerde schippers in dezen van advies te dienen, zonodig met hen samen te werken en hen financieel te steunen, volgens een daartoe gemaakte overeenkomst.
- art. 4 De met het oog op het bepaalde in art. 3, sub II benodigde gelden worden verkregen uit giften, schenkingen, erflatingen, collecten e.d. Indien nodig mogen de deputaten aan de kerken een collecte vragen.
- art. 5 Deputaten zijn van al hun handelingen verantwoording schuldig aan de generale synode.

B. Overeenkomst tussen de Raad der Christelijke Geref. Kerk te ..... en de Deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van Christelijke Gereformeerde schippers betreffende beroeping en arbeid van een predikant voor de ambtelijke bearbeiding van Chr. Geref. schippers (schipperspredikant).

art. 1. Tot beroeping van een schipperspredikant door de kerkeraad, wordt, met inachtneming van de kerkelijke bepalingen betreffende beroepingen, overgegaan nadat over deze beroeping overeenstemming is verkregen tussen de kerkeraad en de deputaten.

art. 2. De deputaten nemen alle kosten die de honorering en de arbeid van de volgens art. 1 van deze overeenkomst beroepen predikant medebrengen, voor hun rekening. De uitbetalingen zullen rechtstreeks door de deputaten geschieden.

art. 3. De redactie van de beroepsbrief wordt, nadat hierover overeenstemming met de deputaten is verkregen, door de kerkeraad vastgesteld.

art. 4. Zo ook wordt de instructie voor de schipperspredikant in overeenstemming met de deputaten door de kerkeraad vastgesteld en zo nodig gewijzigd.

art. 5. Het toezicht op belijdenis en wandel van de schipperspredikant berust bij de Raad van de beroepende kerk. Heeft de schipperspredikant, met goedvinden van zijn kerkeraad en de deputaten zijn woonplaats buiten het ressort van de beroepende kerk, zo dienen, ingeval hij zondigt ten opzichte van leer of leven, de kerkeraad van de beroepende kerk en de kerkeraad waaronder zijn woonplaats alsdan ressorteert, samen te werken en hem te behandelen volgens de kerkelijke bepalingen. Ressorteren beide kerken onder verschillende classes, dan dienen eventueel deze classes samen te werken.

art. 6. Deze overeenkomst kan met wederzijds goedvinden worden gewijzigd.

Ingevolge art. 93 luidt de

C. Instructie voor de schipperspredikant, belast met de geestelijke verzorging van de Christelijke Gereformeerde schippers, als volgt:

art. 1. Aan de dienaar des Woords voor de geestelijke verzorging van de schippers wordt opgedragen om ambtelijke arbeid te verrichten onder schippers.

art. 2. Zijn arbeid omvat de geestelijke verzorging van schippers, die belijdende leden of doopleden zijn van één der Christelijke Gereformeerde kerken in Nederland, alsook de evangelisatie onder schippers, die van het Woord Gods vervreemd zijn.

art. 3. De door hem te verrichten werkzaamheden zijn de volgende:

- a. Het geregeld bezoeken van de schippersgezinnen.
- b. Het verspreiden van christelijke lectuur en evangelisatielectuur onder de schippers.
- c. Het brengen van ziekenbezoeken, in voorkomende gevallen ook aan schippers, die in ziekenhuizen worden verpleegd.
- d. Het bijhouden van een alfabetisch kaartregister, waarin de namen, de scheepsnamen, wal-adressen, kerkelijke domicilies en verdere bijzonderheden van bezochte schippersgezinnen worden aangetekend.
- e. Het corresponderen, indien nodig, met de kerkeraden van de Christelijke Gereformeerde kerken in den lande, waar de bezochte schippers als belijdende- of als doopleden staan ingeschreven.
- f. In die havencentra waar een Christelijke Gereformeerde kerk gevestigd is, zijn arbeid uit te oefenen in overleg met de plaatselijke kerkeraad, eventueel met de contactpersoon of -commissie uit die kerkeraad voor de schippers.
- g. Het bevorderen van schipperscatechisatie door de schippersouderling, waar zulks mogelijk is.
- h. Het indienen van een maandelijks rapport aan de deputaten voor de geestelijke verzorging der schippers waarbij het copieverslag van elk huisbezoek kan worden toegevoegd.
- i. Alle verdere werkzaamheden als: artikelen schrijven, spreekbeurten vervullen etc. die voor de goede gang van de arbeid nodig mochten blijken en er meer bekendheid aan kunnen geven.

Inzake alle andere ambtelijke arbeid, vallend buiten het bovengenoemde is overleg met en toestemming van de deputaten nodig.

art. 4. Naast bovengenoemde arbeid kan de schipperspredikant op verzoek van en in overleg met de deputaten voor de geestelijke verzorging van hen die ter koopvaardij varen, eventueel via de Ned. Zeemanscentrale, contact opnemen met onze zeevarenden ter koopvaardijvloot.

art. 5. De schipperspredikant heeft recht op één maand vacantie per jaar, zulks te regelen in overleg met zijn kerkeraad en met de deputaten voor de geestelijke verzorging van de schippers.

Art. 214.

Instructie voor deputaten inzake kerkbouwaangelegenheden.

De rapporteur van commissie VI, oud. A. L. de Bruyne, dient namens de commissie, gehoord de besprekingen (zie acta art. 171) een gewijzigde formulering in van art. 5 van het concept voor de instruc-

tie van de deputaten inzake kerkbouwaangelegenheden. Deze wordt aanvaard. De synode stelt de volgende instructies vast.

Instructie voor deputaten inzake Kerkbouwaangelegenheden:

art. 1. De deputaten hebben tot taak het bijeenbrengen van gelden en het beheren daarvan met het doel steun te verlenen aan kerken, welke door kerkbouw (nieuwbouw of verbouw, eventueel aankoop) niet in staat zijn aan hun uit de betaling van rente en aflossing voortvloeiende verplichtingen te voldoen.

art. 2. Voorts hebben zij tot taak kerkeraden in voorkomende gevallen desgevraagd ten aanzien van kerkbouwaangelegenheden (daaronder begrepen aankoop van bestaande kerkgebouwen) op bouwtechnisch gebied van advies te dienen. Zij kunnen zich te dien aanzien zonedig van deskundige bijstand voorzien.

art. 3. De sub 1 bedoelde steun van financiële aard wordt uitsluitend verleend door de garantie aan kerkeraden van de dekking van tekorten op de exploitatierekening, zulks tot gelimiteerde bedragen en voor een bepaalde periode. Ter beoordeling van de deputaten worden voor dit doel bij blijkende tekorten als hier bedoeld, renteloze voorschotten dan wel bijdragen zonder terugbetalingsverplichting gegeven.

art. 4. De deputaten stellen verder zelf de richtlijnen vast voor de uitvoering van de hun sub 1 opgedragen taak. Zij dragen er zorg voor, dat deze richtlijnen onder de kerkeraden algemene bekendheid genieten.

art. 5. Het totaal der door de deputaten te verstrekken garanties mag de financiële draagkracht uit eigen middelen met niet meer dan 20 % te boven gaan.

art. 6. Zij regelen hun werkzaamheden overigens zelf en verdelen de functies in hun deputaatschap in onderling overleg.

Art. 215.

Predikantstractementen.

Ds. A. C. Noort, rapporteur van commissie III, leest het aanvullend rapport van deze Commissie naar aanleiding van de besprekingen over de instructie van de part. synode van het noorden (C 3) inzake de normen voor de predikantstractementen (zie acta, art. 79, en bijlage LXXIV).

Kennisgenomen hebbend van het rapport over deze aangelegenheid uitgebracht in de part. synode van het westen, adviseert de commissie dat ook in andere ressorten op dezelfde wijze gewerkt zal worden nl. naar het beginsel van onderlinge bijstand in de part. synoden via de kassen voor Hulpbehoevende kerken, die dan kunnen worden: „Kas voor onderlinge bijstand der kerken”.

In de bespreking worden met nadruk de nadelen die in bepaalde gevallen verbonden kunnen zijn aan het verlenen van vrijstelling van de belasting door de kerkeraden aan de predikant, naar voren gebracht. Men stelde liever het minimale bedrag op een dusdanige hoogte dat de predikant zonder bezwaar zelf de belasting kan voldoen. Bezwaren worden ook geuit tegen het vaststellen van een minimum be-

drag „van bovenaf” i.c. door de generale synode. Ligt hier, zo vraagt men, niet een taak voor de kerkvisitatoren?

In zijn praeadvies legt prof. J. Hovius hierop vooral de nadruk. De kerkvisitation mag geen formaliteit worden, waarin alle predikanten, ervaren of niet, een taak vervullen. De meest ervaren dienaren zullen hier met ernst, ook ten opzichte van de predikantstractementen, moeten toezien bij de visitatie.

Alleen blijft de vraag of alle kerkeraden en classes wel voldoende doordrongen zijn van de noodzaak het tractement te brengen op een dusdanig peil, dat naast de noden voor levensonderhoud ook de behoeften voor bibliotheekvorming, lectuur en studie enz. kunnen worden voldaan.

De praeses kan aan het eind van de bespreking samenvattend concluderen, dat de generale synode van oordeel is dat ten aanzien van de predikantstractementen zo spoedig mogelijk alles gedaan moet worden om ze te brengen op een goed en verantwoord peil.

De synode besluit deswege de instructie te aanvaarden en

- a. een commissie te benoemen, die een onderzoek instelt naar de predikantstractementen;
- b. deze commissie op te dragen alles te doen wat mogelijk is, door de kerkeraden en de classes te adviseren en te stimuleren om waar nodig in de weg van onderlinge samenwerking der kerken te geraken tot een verantwoord minimum-tractement in deze tijd.

Art. 216.

Schorsing van de vergadering.

De praeses schorst de zitting in verband met de pauze van 6—6.45 uur.

Vervolg Zeventiende Zitting

donderdagavond 18 oktober van 6.45—8.30.

Art. 217.

Controle boeken waarnemend Quaestor 1953.

Na heropening van de zitting, waarbij gezongen wordt ps. 141 : 2 geeft de praeses de aangewezen commissie om de boeken van de waarnemend-quaestor van de generale synode 1953 br. J. van Leeuwen, te controleren, gelegenheid verslag uit te brengen.

Bij monde van br. G. van Olst verzoekt de commissie, waar het nodig bleek zich persoonlijk voor nadere inlichtingen met de waarnemend-quaestor te verstaan, te mogen rapporteren op de eerstvolgende generale synode. Aldus goedgevonden.

Art. 218.

Concept begroting Quaestor.

De door de quaestor ingediende voorlopige begroting voor de kas van de generale synode voor de komende drie jaren wordt in behandeling genomen (bijlage LXXV).

Deze begroting wordt door de synode goedgekeurd met dien verstande, dat het opgevoerde bedrag van f 5.000,— voor het deputaatschap voor de Eenheid van de gereformeerde belijders en correspondentie met buitenlandse kerken, insluit een daaruit door deputaten te voteren bedrag voor de Internationale Raad van Christelijke kerken.

Art. 219.

Benoemingen.

Enkele benoemingen zijn reeds ter synode gedaan, andere benoemingen moeten nog plaats vinden. Daarom benoemt de generale synode nu op voordracht van het moderamen de volgende deputaatschappen:

1. De correspondentie met de Hoge Overheid:

primi: prof. J. J. van der Schuit, voorz.; prof. J. Hovius, secr., Daendelsweg 8, Apeldoorn; prof. W. Kremer; ds. S. van der Molen; mr. Th. A. Versteeg;
secundi: prof. dr. B. J. Oosterhoff; mr. C. J. Verplanke; ds. D. Henstra; ds. P. J. de Bruin; ds. Joh. Prins.

2. De Theol. School:

ds. D. H. Biesma, secretaris-curator, Pijnboomstraat 45, Haarlem; oud. A. L. de Bruyne, 1ste penningmeester; A. F. Mijnhardt, 2de penningmeester.

3. „De Wekker”:

prof. W. Kremer, hoofdredacteur; ds. J. C. Maris, waarn. hoofdredacteur; prof. L. H. van der Meiden; prof. J. J. van der Schuit.

4. De behartiging van de geestelijke belangen van de militairen:

prof. J. J. van der Schuit, voorz.; ds. D. Henstra, secr., Adm. de Ruyterstraat 3, Oud-Beyerland; ds. M. W. Nieuwenhuijze; ds. C. J. Ph. Sobering; H. Boendermaker, Koninklijke Marine.

5. De ambtelijke bearbeiding van Chr. Geref. schippers:

primi: ds. M. Baan, voorz.; ds. J. W. van der Gronden, secr.-penn., Veenstraat 18, Enschede; ds. W. Meijnhout; ds. J. M. Visser.
secundi: ds. K. Bokhorst; W. J. Graves; ds. P. N. Ribbers; ds. M. van der Klis.

6. De behartiging van de geestelijke belangen van hen die ter koopvaardij varen:

ds. J. P. Geels, voorz.; ds. B. van Smeden, secr., Dorchtselaan 102d, Rotterdam-Zuid; ds. H. Toorman.

7. Het Contact met de Jeugdbonden:

ds. S. van der Molen, voorz.; ds. D. H. Biesma, secr., Pijnboomstraat 45, Haarlem; ds. I. de Bruyne; oud. K. Geleijnse; ds. W. Meijnhout.

- 8. Steunverlening aan de kerken in de drooggelegde polders:**
ds. C. van der Zaal, voorz.; ds. J. H. Velema, secr. Fabianusstraat 1, Apeldoorn-Zuid; W. E. van Dalen, penn.
- 9. Evangelisatie:**
ds. J. W. van der Gronden, secr., Veenstraat 18, Enschede; W. E. van Dalen, penn.; ds. J. H. Velema; prof. dr. J. van Genderen, adviseur.
- 10. Evangelieverkondiging onder Israel:**
primi: ds. M. Drayer, secr., Torenstraat 3, Drachten; ds. D. Biesma jr., penn.; prof. dr. B. J. Oosterhoff, adviseur.
secundi: ds. K. J. Velema, 2de secr.; A. van den Hoof, 2de penn.
- 11. Buitenlandse zending:**
primi: ds. A. Bikker, secr., Rhijnvis Feithlaan 18, Zwolle; prof. J. J. van der Schuit, penn.; prof. J. Hovius, adviseur.
secundi: ds. A. C. Noort, 2de secr.; ds. G. Bilkes, 2de penn.
- 12. De Eenheid van de Geref. Belijders in Nederland en correspondentie met buitenlandse kerken:**
prof. L. H. van der Meiden, voorz.; ds. J. H. Velema, alg. secr. en secr. binnenl., Fabianusstraat 1, Apeldoorn; ds. J. C. Maris, secr. buitenl., Dr. D. Bakkerlaan 21, Bloemendaal; ds. L. S. den Boer; prof. dr. J. van Genderen; ds. J. Jongeleen; prof. W. Kremer; prof. J. J. van der Schuit.
- 13. De Emigratie:**
ds. P. J. de Bruin, voorz.; ds. H. W. Eerland, secr., Veldhorststraat 46, Lisse; ds. W. de Graaf; ds. W. Heerma.
- 14. De Radio-kerkdienst-uitzendingen:**
ds. C. van der Zaal, voorz.; ds. I. de Bruyne, secr., Statensingel 54c, Rotterdam C2; ds. M. Holtrop; prof. W. Kremer.
- 15. Het beheer van de Jubileumgave 1834—1934:**
primi: ds. N. de Jong, voorz.; ds. K. G. van Smeden, secr.-penn., Amsterdamsestraatweg 456j, Utrecht; ds. W. Heerma.
secundi: ds. P. de Smit; ds. W. Meijnhout; ds. B. van Smeden.
- 16. Het beheer van de Algemene Kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti-predikanten, predikantsweduwen en -wezen naar art. 13 K.O.:**
ds. D. Henstra, 1ste penn.; J. de Jong, 2de penn.
- 17. Het beheer van de Kas voor de opleiding van on- en minvermogene studenten (ex bonis publicis) naar art. 19 K.O.:**
J. ten Hove, 1ste penn.; E. H. van Essen, 2de penn.

- 18. Algemene diaconale en sociale aangelegenheden:**
ds. G. Bilkes, voorz.; mr. C. J. Verplanke, secr., Zuid Voorstraat 46, 's-Gravendeel; L. Bijleveld; C. Driehuizen; H. van der Molen.
- 19. De uitwerking van het besluit inzake de plaats van de diakenen in de kerkeraad:**
prof. J. Hovius, voorz.; ds. D. Biesma Jr.; ds. G. Bilkes; J. Terwel.
- 20. Kerkbouwaangelegenheden:**
J. Groenendijk, voorz.; J. van Dalen; D. Kiljan; ds. C. van der Zaal.
- 21. Bijzondere Noden:**
ds. C. van der Zaal, voorz.; W. A. Hekkert, secr., Nassaukade 172, Amsterdam; B. H. van der Schaaf, penn.; W. J. Graves; J. Groenendijk.
- 22. De samenstelling van het collecte-rooster.**
primi: ds. I. de Bruyne, voorz.; C. Buter, secr., Melis Stokelaan 812, 's-Gravenhage.
secundi: ds. A. Hilbers; P. Aarnout.
- 23. Het Jaarboek:**
prof. L. H. van der Meiden, voorz.; ds. L. S. den Boer, secr., Laan van Meerdervoort 850, 's-Gravenhage; ds. J. C. Maris.
- 24. De Dagkalender:**
ds. C. van der Zaal, voorz.; ds. D. Henstra, secr., Adm. de Ruyterstraat 3, Oud-Beyerland; ds. A. C. Noort.
- 25. Overleg inzake de herziening D.K.O.:**
prof. J. Hovius, voorz.; ds. J. C. Maris, secr., Dr. D. Bakkerlaan 21, Bloemendaal; ds. P. J. de Bruin.
- 26. Overleg inzake de Psalmberijming:**
prof. dr. B. J. Oosterhoff, voorz.; ds. A. Bikker, secr., Rhijnvis Feithlaan 18, Zwolle; ds. M. Baan; ds. W. van 't Spijker.
- 27. Onderzoek inzake de Bijbelvertaling:**
prof. dr. B. J. Oosterhoff, voorz.; ds. W. H. Velema, secr., Plaggenstraat 59, Eindhoven; ds. M. Baan; ds. P. J. de Bruin; prof. W. Kremer; ds. Joh. Prins; prof. L. H. van der Meiden, adviseur.
- 28. Onderzoek en advies inzake de predikantstractementen:**
A. L. de Bruyne, voorz.; J. H. van Duuren; G. den Hertog; J. Ozinga.
- 29. Bestudering van de kerkelijke houding inzake echtscheiding en tweede huwelijk:**
prof. J. Hovius, voorz.; ds. D. Biesma Jr., secr., Wittevrouwensingel 31, Utrecht; ds. L. S. den Boer; prof. dr. J. van Genderen.

- 30. De regeling van de uitvoering van het besluit inzake de verzorging van de wezen-H., te Sint Jansklooster:**
ds. A. C. Noort, voorz.; ds. J. C. Maris; J. L. Floor.
- 31. De controle van de boeken van de waarnemend quaestor van de G.S. (apr.-sept. '56):**
B. Hartog; G. van Olst.
- 32. De controle van het Fonds Steun Kerkbouw:**
B. Hartog; G. den Hertog.
- 33. De kas van de generale synode:**
A. L. de Bruyne, 1ste penn.; C. de Groot, 2de penn.
- 34. De financiële controle:**
H. van Tricht, voorz.; J. van Leeuwen, secr., Frankenslag 84, 's-Gravenhage; J. H. van Duuren; H. A. Visser.
- 35. De kerkelijke administratie:**
J. L. Floor; H. Ramaker.
- 36. Het contact met de drukker van Jaarboek en Dagkalender:**
ds. L. S. den Boer; A. L. de Bruyne; ds. D. Henstra; ds. J. C. Maris.
- 37. Het Synodaal Archief:**
primus: W. van Wijngaarden, archivaris, Rodenrijsestraat 27 b, Rotterdam.
secundus: W. van der Kamp.
- 38. De controle van het Synodaal Archief:**
prof. J. Hovius, voorz.; G. H. Boersma; ds. M. Drayer.
- 39. De machtiging inzake de kluis te Rotterdam:**
ds. B. van Smeden; W. van Wijngaarden.
- 40. Vertegenwoordiging van de kerken:**
- a. bij contacten met de Overheid: de deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid;
  - b. bij andere aangelegenheden niet vallend onder de competentie van bestaande deputaatschappen:
ds. M. Drayer, ds. J. C. Maris; ds. J. H. Velema; ds. I. de Bruyne, secr., Statensingel 54 c, Rotterdam C 2.

Art. 220.

Roepende Kerk generale synode 1959.

De generale synode wijst de kerk van Rotterdam-Centrum aan om D.V. tegen september 1959 de e.v. generale synode samen te roepen, met dien verstande, dat zij, indien het door logies-moeilijkheden of

anderszins niet mogelijk blijkt de generale synode ook te ontvangen, een beroep kan doen op de kerk van Apeldoorn om aldaar de synode te houden.

Art. 221.

Sluiting der generale synode.

Aan het eind gekomen van de synodale arbeid spreekt de praeses een slotwoord. Hij zegt dat wij het een groot voorrecht mogen achten ons gegeven van de Koning der Kerk, dat wij nog in alle vrijheid als kerken in synode werkzaam kunnen zijn. Hij brengt dank aan Hem, die in alles nabij was en kracht gaf tot het afdoen van vele zaken. Zien wij er op — aldus de praeses — wie wij zijn als ambtsdragers — zondige mensen — dan is het een wonder dat tot ootmoed en dank moet stemmen, dat de Here ons tot dit hoge en heerlijke werk wil gebruiken.

Dank wordt gebracht aan allen die op enigerlei wijze medewerkten om alles een vlot verloop te doen hebben, de mede-moderamenleden voor hun hulp en bijstand. Met blijdschap is het vele werk verricht. Ook de praeadviseurs ontvangen de dank voor hun aanwezigheid, de plaats die zij hebben ingenomen en de waardevolle adviezen, waarmee zij de synode hebben gediend.

Ook richt de praeses een woord van dank tot de pers, die de zittingen der synode met begrip en in een juiste verhouding tot de synode hebben verslagen.

In een hartelijk woord van gelukwens richt de praeses zich tot de heer W. C. F. Scheps, die dezer dagen zijn veertig-jarige persarbeid mag gedenken en wenst hem ook voorts Gods zegen toe.

Terugziende mogen we constateren, — aldus de praeses — dat we in de geschiedenis onzer kerken de langste en waarschijnlijk ook de duurste synode hebben gehad. Dit is een reden om blij en verheugd over te zijn, het blijkt n.l. dat wij ook als kerken steeds meer in aanraking komen met de problemen en vragen die in deze tijd aan de orde zijn. Dit voorrecht doet ons soms aarzelen; we moeten een open oog hebben voor de gevaren die dreigen, maar het was ons aller begeerte in dankbare eensgezindheid om Kerk des Heren te mogen zijn ook in 1956. Bij alle verschil van inzicht en zeggen hebben we rijk de eenheid die er is in onze kerken, ter synode mogen beleven. We bidden God en vragen u deze geest in diepe verantwoordelijkheid te bewaren en uit te dragen in ons kerkelijk leven. We hebben een grote taak als Christelijke Gereformeerde Kerken in ons land. Wij weten niet wat er kan gebeuren, maar de Here geve ons dicht bij het Woord des Heren te leven vertrouwend op Zijn belofte met de bede:

Uw Koninkrijk zal komen, Heer,
Reeds licht de morgen aan!
Doe ons in alle tegenweer
Als Uw profeten staan.

De assessor, ds. J. C. Maris, vertolkt de dank van de synode aan de praeses voor zijn leiding. Wij danken God, die u toegerust heeft om de breedste vergadering der kerken voor te gaan.

Tevens spreekt hij een woord van dank aan de regelingscommissie voor de uitnemende verzorging tijdens de synode in Apeldoorn genoten, daarin ook alle gastvrouwen gaarne betrekkend, alsook de organisten. De praeses wordt verzocht de dank aan de kerkeraad van Apeldoorn over te brengen voor de ontvangst en de huisvesting der synode.

Uit naam van de praeadviseurs spreekt prof. dr. J. van Genderen woorden van dank aan de praeses voor zijn leiding en aan de synode voor de plaats die zij in haar midden mochten innemen. Dankbaar voor de besluiten die er genomen zijn, bijzonder ten aanzien van de Theologische School, beveelt hij de belangen van hoogleraren en studenten voortdurend in de liefde der kerken aan.

Tenslotte luistert de synode voor het uiteengaan nog eenmaal naar het Woord des Heren. De praeses leest 1 Petr. 5 : 1—11 en draagt de arbeid die verricht is en de kerken in al haar belangen de Here op.

Nadat staande gezongen is ps. 79 : 7 verklaart de praeses de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken Anno Domini 1956 voor gesloten.

Het moderamen synodi:

J. H. Velema, praeses.
J. C. Maris, assessor,
I. de Bruyne, scriba I,
M. Drayer, scriba II.

BIJLAGEN

BIJLAGE I.

art. 25

TOELICHTING VAN DE PART. SYNODE VAN HET NOORDEN BIJ INSTRUCTIE E 1
(Wijziging classicale indeling.)*A. Urgentie.*

De part. synode, bijgestaan door een daartoe benoemde commissie heeft ernstig en uitvoerig de urgentie van de herziening der classicale indeling in haar ressort overwogen. De tegenwoordige indeling dateert in feite uit het jaar 1913. Daarvóór bestonden er in het huidige ressort van de part. synode van het noorden twee classes, nl. Leeuwarden en Zwolle. Op de generale synode van 1913 kwam de huidige indeling tot stand, (acta art. 45 en 46). De toenmalige classis Leeuwarden omvatte 17 kerken (de kerk van Mussel wordt in de acta niet genoemd, hoewel deze blijkens art. 18 wel reeds was geïnstitueerd) en de classis Zwolle 13 kerken. Na de herindeling van 1913 telde de classis Groningen 11, de classis Leeuwarden 7 en de classis Zwolle 13 kerken. De toen ingestelde indeling is sindsdien niet noemenswaard gewijzigd (in 1928 ging Kornhorn naar de classis Groningen, acta g.s. art. 78, en in 1944 verlieten Almelo en Enschede de classis Zwolle, acta g.s. art. 16, 17, 25 en 26). Enkele kerken als Suawoude, Smilde, Ommen en Nieuw-Leusen hebben sindsdien opgehouden te bestaan, anderen werden geïnstitueerd, zodat momenteel de classis Groningen 16, de classis Leeuwarden 11 en de classis Zwolle 16 kerken telt, terwijl de instituering van andere kerken binnen afzienbare tijd verwacht kan worden. Een reorganisatie van de indeling der kerken kan ruim 40 jaar na het tot standkomen van de huidige indeling niet voorbarig worden genoemd. De classes Groningen en Zwolle hebben momenteel een aantal kerken ongeveer gelijk aan dat van de classis Leeuwarden in 1913. De particuliere synode is van oordeel, dat dit aantal te groot is om vruchtbaar te werken. De omvang van de classicale vergaderingen overtreft die van de part. synode verre. Het werken van de classicale vergaderingen wordt hierdoor eer belemmerd, dan bevorderd, zodat wanneer het mogelijk is tot kleinere indeling te komen, de urgentie daarvan moet worden erkend.

B. Richtlijnen.

Daar het ressort van de particuliere synode van het noorden, enkele uitzonderingen daargelaten, momenteel vier provincies beslaat, zou een nieuwe indeling overeenkomstig de provinciale grenzen zeer aantrekkelijk zijn, te meer daar de kerkelijke indeling in vroeger eeuwen zich steeds nauw aan de gewestelijke indeling heeft aangesloten (kerkelijke en burgerlijke indeling hebben in Nederland overigens elkaar wederkerig beïnvloed). Voor de hand zou dan liggen een indeling in een classis Groningen, Friesland, Drente en Overijssel. De uitwerking van deze gedachte stuit evenwel op moeilijkheden. Niet alleen behoren niet alle kerken in Overijssel tot de huidige classis Zwolle, terwijl enkele kerken in Gelderland er wel bij behoren, maar de spreiding der kerken over de provincies is te ongelijkmatig om tot een enigszins symmetrische indeling te komen. Bovendien zouden historisch gegroeide situaties te zeer worden doorbroken alsmede zou niet genoeg rekening worden gehouden met de geografische verhoudingen. Daarom heeft de part. synode zich laten leiden door de overweging, dat zo weinig mogelijk moet worden ingegrepen in het historisch geworden en getracht moet worden naar een zoveel mogelijk gunstig geografische en symmetrische indeling, al is de part. synode overtuigd, dat met name het laatste slechts bij benadering kan worden bereikt.

C. Besluit.

- Dit alles overwegende besloot de part. synode in haar vergadering van 12 mei 1955 dat:
- 1ste: de indeling van de classis Leeuwarden onveranderd blijft;
  - 2de: de indeling van de classis Groningen en Zwolle wordt herzien in dier voege, dat er drie classes worden gevormd, nl. de classis Groningen, Hoogeveen en Zwolle;
  - 3de: de classis Groningen wordt gevormd door de kerken van Groningen, Kornhorn, Leek, Lutjegast, Midwolda, Mussel, Nieuwe-Pekela, Onstwedde, Stadskanaal, Thesinge, Ulrum, Valthermond en Wildervank (totaal 13 kerken met volgens Jaarboek 1954 4130 leden);
  - 4de: de classis Hoogeveen wordt gevormd door de kerken van Assen, Dedemsvaart, Emmen, Emmer-Compasuum, Hoogeveen, de Krim, Lutten, Nieuweroord en Nieuw-Amsterdam (totaal 9 kerken met 2621 leden);
  - 5de: de classis Zwolle wordt gevormd door de kerken van Elburg, Emmeloord, Hasselt, Heerde, Kampen, Meppel, Sint-Jansklooster, Steenwijk, Zwartsluis en Zwolle (totaal 10 kerken met 2448 leden).

Opm. De classis Leeuwarden telt 11 kerken met volgens voornoemd Jaarboek 4462 leden. Tengevolge van de voorgestelde nieuwe indeling zal de part. synode dus vier classes tellen: twee classes (Groningen en Leeuwarden) ongeveer van dezelfde grootte, resp. 13 en 11 kerken met resp. 4130 en 4462 leden, en twee classes van minder omvang maar ongeveer gelijke grootte (Hoogeveen en Zwolle) resp. 9 en 10 kerken met 2621 en 2448 leden.

D. Overgangsbepalingen en praktische voorzieningen.

De particuliere synode besloot tot de volgende overgangsbepalingen en praktische voorzieningen:

- 1ste: de afvaardiging van de classes naar de part. synode blijft zoals deze door de gen. synode is geregeld;
- 2de: De part. synode wijzigt art. 3 van de instructie voor deputaten voor de Kas voor hulp-behoevende kerken aldus: Het getal der deputaten is minstens acht, bij voorkeur vier predikanten en vier ouderlingen; uit elke classis bij voorkeur een predikant en een ouderling. Elk jaar treden de ambtsdragers uit één classis af; zij zijn terstond her-kiesbaar.
- 3de: Het archief van de huidige classes Groningen en Zwolle wordt afgesloten met de laatste vergaderingen dezer classes en in bewaring gegeven aan daartoe aangewezen kerken. De voorgestelde classes Groningen en Hoogeveen behouden te allen tijde het recht het archief van de huidige classis Groningen te raadplegen voorzover het zaken betreft, die de kerken van de huidige classis aangaan, en evenzo de voorgestelde classes Hoogeveen en Zwolle ten aanzien van het archief der huidige classis Zwolle.
- 4de: Van de laatste ongesplitste vergadering van de classes Groningen en Zwolle worden de notulen gelezen op en geaprobeerd door beide eerstvolgende vergaderingen van de nieuwe classes, resp. Groningen en Hoogeveen, en Hoogeveen en Zwolle.
- 5de: Eens genomen besluiten der oude classes blijven van kracht en zijn bindend voor resp. de nieuw gevormde classes Groningen en Hoogeveen en de classes Hoogeveen en Zwolle; in dier voege, dat voorzover deze besluiten ten aanzien van de voor-gestelde classis Hoogeveen niet met elkaar in overeenstemming zijn, deze classis op-nieuw een beslissing neemt.
- 6de: Stukken betreffende nog aanhangige zaken worden overgegeven in handen van de desbetreffende nieuw gevormde classes.
- 7de: De consulentschappen blijven van kracht totdat op de eerste vergadering der voor-gestelde classes deze opnieuw worden geregeld.
- 8ste: De visitatoren blijven in functie tot op de eerste vergadering der nieuwe classes binnen ieders ressort opnieuw visitatoren zijn aangewezen.
- 9de: Voor de examina wordt een voorlopige regeling getroffen door de laatste vergade-ringen der ongesplitste classes totdat de eerste vergaderingen der nieuwe classes opnieuw een regeling treffen, in dier voege, dat de huidige examinatoren zoveel mogelijk hun vak behouden, tenzij daardoor in het ressort van de classis Hooge-veen twee examinatoren voor één vak zouden komen, in welk geval de huidige classis Zwolle de door haar benoemde examinator ontheffing verleent, en dat voor de door de splitsing vacant wordende vakken voorlopig examinatoren worden aangewezen uit de betrokken classes, waarbij de huidige classis Zwolle dit doet voor de classis Hoogeveen.
- 10de: De correspondenten voor Zending, Theol. School enz. verrichten hun werkzaam-heden tot voor elke nieuw gevormde classis op de eerste vergadering opnieuw cor-respondenten worden aangewezen.
- 11de: De kerkeraden aangewezn tot approbatie van de attesten van inkomende en uit-gaande predikanten blijven in functie tot op de eerste vergadering der nieuwe classes opnieuw kerkeraden daarvoor zijn aangewezen en brengen verslag van de eventuele approbatie uit aan de desbetreffende classis.
- 12de: Diegenen, die toestemming verkregen om een stichtelijk woord te spreken in de kerken van de huidige classes Groningen en Zwolle, behouden dit recht resp. in de voorgestelde classes Groningen en Hoogeveen en de classes Hoogeveen en Zwolle.
- 13de: Het kassaldo van de huidige classes Groningen en Zwolle wordt zo mogelijk ter laatste vergadering opgemaakt en wordt procentsgewijs verdeeld naar het zielental der voorgestelde classes Groningen, Hoogeveen en Zwolle, zodat het saldo van de classis Groningen als volgt wordt verdeeld: 90,91 % voor de nieuwe classis Groningen, en 9,09 % voor de classis Hoogeveen en het saldo van de huidige classis Zwolle 52,56 % voor de nieuwe classis Zwolle en 47,44 % voor de classis Hoogeveen.

- 14de: De laatste ongesplitste classis-vergaderingen (najaarclassis 1956) wijzen voor elk der nieuw gevormde classes een roepende kerk aan voor de eerstvolgende vergaderingen der drie classes, met dien verstande, dat de huidige classes Groningen en Zwolle overeenkomen als roepende kerk voor de eerstvolgende vergadering van de classis Hoogeveen aan te wijzen de kerk van Hoogeveen en als datum voor deze vergadering D.V. donderdag 18 april 1957.
- 15de: De praktische uitvoering dezer reorganisatie zal geschieden met de voorjaarsclasses 1957.

BIJLAGE II.

art. 25

**SCHRIJVEN VAN DE CLASSIS UTRECHT INZAKE WIJZIGING
CLASSICALE INDELING.**

Aan de Generale Synode der Chr. Gercof. Kerken
te Apeldoorn vergaderd op 11 September 1956 en
volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

De classis Utrecht, vernomen hebbende, dat de classis Zwolle classissplitsing nodig acht en een voorstel daartoe zal indienen, verzoekt de Generale Synode bij een eventuele nieuwe kerkelijke indeling de aandacht niet alleen te richten op de classis Zwolle, maar ook op de grote classis Utrecht, aangezien een classis van 17 gemeenten te groot genoemd moet worden. Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

namens de classis Utrecht,
ds. B. Bijleveld, scriba.

Noordeloos, 7 Juli 1956.

BIJLAGE III.

art. 26

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR RADIO-KERKDIENSTUITZENDINGEN.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De deputaten voor Radiokerkdiensten hebben de eer U hierbij een rapport aan te bieden betreffende hun werkzaamheden gedurende de jaren 1953 - 1956.

Uw deputaten, als vertegenwoordigers der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, mogen met dankbaarheid vermelden, dat ook onze kerken gedurende dit tijdvak van drie jaren, op bescheiden wijze mochten medewerken ter bevordering van de uitzending van het evangelie in ons vaderland en daarbuiten.

Zij, die meelevende in ons kerkelijk leven, weten wat deze uitzending betekent voor ouden, zieken en voor allen, die op de dag des Heren verstoken zijn van Gods huis. Om U bij vernieuwing een inzicht te geven in de arbeid van uw deputaten, willen wij daarbij achtereenvolgens deze zaken aan de orde stellen:

1. Deputaten.

Deputaten zijn: ds. I. de Bruyne, Rotterdam, Statensingel 54 c.
ds. M. Holtrop, Leeuwarden, Wijbr. de Geeststraat 18.
prof. W. Kremer, Apeldoorn, Prins Mauritslaan 15.
ds. C. v. d. Zaal, Harlingen, Zuiderhaven 48.

2. Vergaderingen.

Uw deputaten hebben slechts twee keer afzonderlijk vergaderd. In de eerste vergadering kwam het synode-besluit ten aanzien van de uitgave van de gehouden radio-preken ter tafel.

In 1953 sprak de synode uit, dat Uw deputaten de mogelijkheid moesten onderzoeken of de gehouden preken niet in samenwerking met de „Levensbron” konden verschijnen. Voordat een

en ander zijn beslag kon krijgen ontvingen Uw deputaten een aanbod van drukkerij „Holland” te Alphen aan den Rijn. Broeder Buys deed het aanbod om de uitgave geheel voor zijn rekening te nemen.

Dit aanbod is dankbaar aanvaard en sindsdien wordt elke radiopreek, tegen een zeer lage vergoeding, verzonden aan belangstellende luisteraars.

Uw deputaten moesten zich ook bezinnen over het aanvragen van zendtijd voor televisie-uitzendingen.

Deze materie was reeds herhaaldelijk besproken op de vergaderingen van het Convent van Kerken voor Radio-kerkdienstuitzendingen. Besloten werd om met de andere kerken een verzoek te zenden aan de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, teneinde zendtijd te ontvangen voor het uitzenden van deze kerkdiensten. Mocht de Minister op dit verzoek gunstig beschikken, dan houdt dat nog niet voor onze kerken in, dat wij van de televisie-uitzending moeten gebruik maken.

Onze kerken behouden zich dan alle rechten voor.

De verdere werkzaamheden werden per rondschriften verricht.

Als gezamenlijke deputaten van Radio-kerkdienstuitzendingen werd 25 februari 1954, 14 januari 1955 en 5 januari 1956 te Utrecht vergaderd. Deze vergaderingen stonden tot januari 1956 onder voorzitterschap van ds. G. Keressies, nadien onder leiding van ds. D. Scheele.

3. Verdeling Kerkdiensten.

In de verdeling van de kerkdiensten kwam nagenoeg geen verandering. Door het opnemen van het Leger des Heils in het Convent (deze groep heeft twee beurten) kwam voor onze uitzendingen slechts een geringe wijziging. De Gereformeerde Kerken stellen één beurt beschikbaar. De tweede beurt wordt het ene jaar door de Christelijke Gereformeerde Kerken en het andere jaar door de Gereformeerde Kerken (art. 31) afgestaan. Dat wordt er dus één voor onze kerken in de twee jaar.

In het jaar 1956 verzorgen onze kerken zes uitzendingen, omdat 7 november als dankdienst voor het gewas is toegewezen.

4. Het contact met de Nederlandse afdeling Wereldomroep.

In het contact „Wereldomroep” werden onze kerken door ds. C. v. d. Zaal en zijn secundus prof. W. Kremer vertegenwoordigd. Hier staan onze kerken nog meer dan in de gewone uitzendingen voor de moeilijkheden wat betreft: kerk, orgel, predikant, afstand van de studio, enz.

Tot nu toe sprak daarvoor ieder jaar één onzer predikanten.

Uw deputaten menen U hiermede ingelicht te hebben over deze arbeid in het Koninkrijk Gods, die een zegèn kan zijn voor ons volk.

5. Voorstellen.

Uw deputaten willen de synode het volgende voorstellen:

1. de synode keure de handelingen van de deputaten goed;
2. de synode benoeme opnieuw generale deputaten.

Namens de deputaten,
ds. C. v. d. Zaal, voorzitter.
ds. M. Holtrop, secretaris.

Harlingen/Leeuwarden, augustus 1956.

BIJLAGE IV.

art. 27

RAPPORT VAN DEPUTATEN AD ART. 19 D.K.O. (KAS E.B.P.).

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland, te houden op 11 september 1956
e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten ad art. 19 D.K.O. (Kas E.B.P.) kunnen het volgende rapporteren over de werkzaamheden, door hen verricht in het belang van de opleiding aan onze Theologische School, gedurende de cursusjaren 1953 – 1954, 1954 – 1955 en 1955 – 1956.

Deputaten.

In ons college van deputaten kwam in de afgelopen periode enige wijziging, zodat op heden als deputaten voor de Kas E.B.P. fungeren:

- voor de p.s. van het noorden: ds. A. C. Noort (secr. van deputaten);
- voor de p.s. van het oosten: ds. J. Drenth;
- voor de p.s. van het westen: ds. P. J. de Bruin (voorz. van deputaten);
- voor de p.s. van het zuiden: oud. J. van Dongen.

Als penningmeester van deputaten fungeert br. J. A. ten Hove te Apeldoorn. Zijn werk willen deputaten ook nu weer met de grootste waardering vermelden.

Werkzaamheden.

Deputaten vergaderden in deze periode alleen tijdens de admmissie-examina. Hun werkzaamheden betroffen in hoofdzaak het instellen van een onderzoek naar de financiële draagkracht van elke kandidaat, die in aanmerking wenste te komen voor een toelage uit de Kas.

De zorgen van deputaten zijn aanmerkelijk verlicht, sinds de laatste gehuwde student aan het eind van de cursus '53 - '54 de Theol. School verliet.

Aan ds. P. v. d. Bijl, die onze kerken de rug toekeerde, werd met aandrang verzocht, de indertijd door hem genoten toelagen uit de kas zo spoedig mogelijk terug te betalen. Tot heden werd op dit verzoek geen antwoord ontvangen.

Het aantal toelagen.

Gedurende de cursus '53 - '54 ontvingen 9 studenten, onder wie 1 gehuwd, een toelage, tot een totaalbedrag van f 10.022,90;

gedurende de cursus '54 - '55 10 studenten, tot een totaal van f 10.311,-;

gedurende de cursus '55 - '56 11 studenten, tot een totaal van f 11.890,-, van wie 9 de maximum-toelage.

In totaal werd dus over deze 3 jaren aan toelagen uitgekeerd een bedrag van f 32.223,90.

De toelagen.

Het stemt deputaten dankbaar, dat zij door de gunstige stand van de Kas, in staat waren, de toelagen te verhogen.

Ingaande 1 februari 1954, werden bij gelegenheid van de algemene loonronde à 5 % de toelagen ook met 5 % verhoogd.

Verder besloten deputaten, in verband met de sterk gestegen kosten van levensonderhoud, met ingang van het cursusjaar '56 - '57 de toelagen te verhogen met 10 %. De maximum-toelage voor een ongehuwde student bedraagt f 1275,- per jaar, uit te keren over 10 maanden.

Zal er tijdens de studiegang enigszins sprake kunnen zijn van een begin van bibliotheekvorming en aanschaf van voldoende studiemateriaal, dan is ook deze toelage nog vèr van toereikend. Daarom blijven deputaten er op bedacht, de uitkeringen zoveel mogelijk aan te passen aan de hogere kosten van levensonderhoud en studie.

Financiën.

De financiële gang van zaken moge u blijken uit het volgende overzicht van onze penningmeester, br. J. A. ten Hove.

Ontvangsten

Boekjaar	1953	1954	1955
Beginsaldi	13.597,15	18.518,40	21.893,05
Collekten	16.679,86	15.181,58	15.867,11
Giften	871,45	875,-	1.037,-
Legaten	4.646,42	5.644,04	-,-
Restituties	100,-	100,-	1.100,-
Rente	1.068,89	1.290,24	1.852,22
Rente Erf. Huizer	139,-	139,-	139,-
Scheurkalender/Jaarboek	999,33	694,04	695,16
	<u>38.102,10</u>	<u>42.442,30</u>	<u>42.583,54</u>

<i>Uitgaven</i>	Boekjaar	1953	1954	1955
Uitkeringen		14.284,43	10.639,95	12.069,70
Diverse onkosten		59,48	26,05	31,30
Aandeel Curatorenverslag en med. keuringen		—,—	193,75	92,87
Reiskosten		55,30	59,10	49,50
Belegd Kapitaal		5.165,35	9.630,40	21.350,—
Restitutie coll.		19,14	—,—	—,—
Eindsaldi		18.518,40	21.893,05	8.990,17
		<u>38.102,10</u>	<u>42.442,30</u>	<u>42.583,54</u>

Kascontrole, die plaats had op 26 juni 1956, had tot resultaat, dat de controleur de boeken aftekende voor „nagezien en akkoord”.

Voorstellen.

Wij mogen U tenslotte het volgende voorstellen:

Uw vergadering besluite:

1. handelingen van deputaten goed te keuren;
2. de penningmeester te dechargeren t.a.v. zijn beleid in de jaren '53, '54 en '55;
3. de eerste penningmeester, br. J. A. ten Hove, en de tweede penningmeester br. E. H. van Essen, te herbenoemen.

De Geest des Heren leide U in al Uw arbeid!

Voor deputaten ad art. 19 K.O.,
ds. A. C. Noort, secretaris.

Meppel, 16 augustus 1956.

BIJLAGE V. art. 28

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN TOT SAMENSTELLING VAN HET COLLECTEROOSTER.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
vergaderd D.V. 11 september e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Als deputaten door Uw vergadering belast met het jaarlijks samenstellen van het collecterooster onzer kerken, kunnen wij U rapporteren dat ook in de afgelopen drie jaren aan Uw opdracht gevolg is gegeven. Telken jare tegen het eind van het kalenderjaar wordt aan alle kerkeraden het voor het komende jaar vastgestelde rooster verzonden, terwijl altijd meerdere exemplaren op aanvraag verkrijgbaar zijn. Ook nu is weer steeds getracht zoveel mogelijk per part. synode enige spreiding aan de verschillende voorgeschreven collecten te geven. Veel mogelijkheden zijn er echter niet, daar verschillende collecten aan bepaalde data of feestdagen gebonden zijn.

Geregeld blijven uw deputaten er bij alle kerkeraden op aan dringen om toch, zoveel mogelijk is, het rooster te volgen en daardoor een gedurige toevloed van gelden voor de verschillende kassen te bevorderen. Wie echter de verantwoording der ontvangen collecten, van tijd tot tijd gepubliceerd door de penningmeesters der kassen nagaat, ziet dat verschillende kerkeraden zich niet aan de aangegeven data houden, of zelfs niet ten naaste bij zich er aan houden. Of het moet zijn dat dit voortkomt uit het euvel, dat bij de kerkeraden de penningmeesters de getelde collecten langer dan nodig is, soms vele maanden, in kas houden om ze dan pas op te zenden. Dat hierdoor elke regelmaat doorbroken wordt behoeft geen betoog. Afgezien nog van het feit dat op deze wijze voor de kassen van een rente-verlies gesproken kan worden, kan het de penningmeesters die regelmatig uitkeringen moeten doen alleen maar in het ongerede brengen.

Het is naar onze mening alleen maar juist om de getelde collecten ook aanstonds op te zenden

aan de betreffende penningmeesters en zo de gebrachte offers hun bestemming te doen bereiken.

Vervolgens menen wij ook te moeten attenderen op een hopelijk nog maar symptomatisch voorkomend euvel n.l. dat kerkeraden er toe overgaan om één collecte te halveren voor twee doeleinden, of zelfs via een nauwkeurig berekende kerkelijke begroting vast te stellen wat er jaarlijks voor de algemene kassen mag worden uitgetrokken. Men denkt waarschijnlijk daardoor eigen gemeentelijke financiën te kunnen saneren. Dat dergelijke reglementering der liefde fnuikend is voor de spontane offerzin is maar al te duidelijk.

Wij mogen tenslotte U voorstellen:

- 1e. de handelingen van deputaten goed te keuren;
- 2e. opnieuw deputaten (met secundi) te benoemen of te herbenoemen.

Moge Uw vergadering delen in een ruime mate van Gods Geesteslicht!

Uw deputaten v.n.

Rotterdam/Den Haag, juli 1956.

ds. I. de Bruyne.
C. Buter.

BIJLAGE VI.
art. 30

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR OVERLEG INZAKE DE PSALMBERIJMING.

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn 11 september 1956 en volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten voor overleg inzake de Psalmberijming hebben de eer U het volgende te rapporteren.

Van de deputaten, die op de synode van 1953 werden benoemd, vertrok ds. J. Overduin naar Canada, zodat de samenstelling van het deputaatschap thans is: prof. L. H. van der Meiden, voorzitter, ds. M. Baan, prof. dr. B. J. Oosterhoff, secretaris.

Deputaten ontvingen de opdracht om kennis te nemen van het terrein van de Psalmberijming aan de orde is en de volgende synode daarover te rapporteren.

Teneinde zich van deze taak te kwijten, verzochten de deputaten ds. A. Bikker, die tot op dat ogenblik namens de kerken zitting had in de Interkerkelijke Commissie voor Psalmberijming, deze taak te blijven waarnemen en deputaten op de hoogte te houden.

Deze Interkerkelijke Commissie heeft thans een proeve van 10 Psalmen goedgekeurd en aan de deputaten toegezonden. Overeenkomstig hun opdracht hebben zij de eer Uw vergadering deze proeve aan te bieden.

Deputaten stellen voor, dat de synode opnieuw een deputaatschap benoemt, dat zich op de hoogte blijft stellen van wat zich met betrekking tot de Psalmberijming voordoet. Hierbij worde opgemerkt dat prof. L. H. van der Meiden de wens te kennen gegeven heeft, in verband met zijn gevorderde leeftijd, niet opnieuw met deze arbeid te worden belast.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddende,

deputaten voornoemd,
prof. L. H. van der Meiden
ds. M. Baan
prof. dr. B. J. Oosterhoff

BIJLAGE VII.
art. 36

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN TER VERZORGING VAN HET JAARBOEK.

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken, vergaderende te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Gedurende de jaren na de l.l. gehouden synode hebben Uw deputaten hun opdracht betreffende de verzorging van het Jaarboek volvoerd.

De medewerking der kerken wordt beter maar uiteraard zijn Uw deputaten aan hun opgaven gebonden.

Met de heer van Brummen was een prima samenwerking en aan zijn accuratesse is veel te danken.

Uit de bijna algemene waardering voor het jaarboek is wel gebleken van hoeveel belang het is.

Zoveel mogelijk is rekening gehouden met opmerkingen of raadgevingen, om de uitgave zo praktisch mogelijk te maken.

U de leiding des H. Geestes toebiddend,

de Deputaten ter verzorging van het Jaarboek,
ds. L. S. den Boer, secr.

Den Haag, 21 juni 1956.

BIJLAGE VIII.

art. 37

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE DAGKALENDER.

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn, op 11 september 1956 en volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De deputaten voor de jaarlijkse uitgave van een Chr. Geref. Dagkalender, hebben u, omtrent hun arbeid, het volgende te rapporteren:

Inzake de samenstelling van uw deputaatschap moge worden opgemerkt, dat door de vorige synode werd voorzien in de vacature van ds. J. G. van Minnen, en wel door de benoeming van ds. A. C. Noort. De samenstelling is nu als volgt: ds. C. v. d. Zaal, voorz.; ds. D. Henstra, secr. en ds. A. C. Noort.

Gemeenlijk vergaderen deputaten eens per jaar, meest in het gebouw van de Tweede Kamer te Den Haag, welke vergadering dan ook wordt bijgewoond door de uitgever van de Dagkalender, de heer van Brummen van Dordrecht.

De moeilijkheden van dit werk zijn over het geheel niet vele. Vrijwel geregeld blijken onze predikanten bereid te zijn, kopij te schrijven voor de voorzijden van de Dagkalender.

Deputaten streven er naar, met behoud van de vrijheid hiervoor de beste krachten uit te zoeken, zoveel mogelijk predikanten hieraan te doen meewerken.

Wat de meer verhalende kopij voor de achterzijden betreft, doen zich meer moeilijkheden voor. Gezien het in onze kring vrijwel ontbreekt aan bevoegde schrijvers, moet dikwijls een beroep worden gedaan op anderen, die de gaven bezitten om goed proza te schrijven, van een onderhoudende en toch stichtelijke aard.

Voorts staan de deputaten er naar de Dagkalender te doen uitkomen op een alleszins verantwoord schild. Niet altijd echter gelukt het een daarvoor bruikbaar ontwerp te vinden. Niettemin doen Deputaten alle moeite, hierin op bevredigende wijze te voorzien.

Omtrent de financiën kan nog worden medegedeeld, dat over de laatste drie jaren kon worden uitgekeerd, ten behoeve van de Theol. School en de kas der Opleiding, een batig saldo van f 329,89 (1953), f 691,63 (1954), f 562,34 (1955.)

Het saldo over 1956 zal bedragen f 986,20.

Zegene de Here uw synode.

De deputaten voornoemd:

ds. C. v. d. Zaal, voorz.
ds. D. Henstra, secr.

Oud-Beijerland, augustus 1956.

BIJLAGE IX.

art. 38

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN TOT SAAMSPREKING MET DE HEER
VAN BRUMMEN OVER JAARBOEK EN SCHEURKALENDER.

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde
Kerken, vergaderende te Apeldoorn september 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Uw deputaten, benoemd tot saamspreking met de heer van Brummen te Dordrecht, betreffende jaarboek en scheurkalender, hebben U het volgende te rapporteren.

Met de heren van Brummen en zonen hebben we een saamspreking gehad. Vanzelfsprekend kostte het hun enige moeite, om op het bekende standpunt der synode te gaan staan, wat betreft het recht van uitgave. Nochtans hebben we elkaar kunnen vinden in een nadere regeling.

Zoals reeds op de synode van 1928 is uitgesproken en later is bevestigd, bestaan er thans geen redenen om het gewoonterecht dat in de loop der jaren gegroeid is, te doorbreken, zodat de heer van Brummen deze uitgaven niet meer zou verzorgen. Wel moet er een gezondere basis zijn.

Wij zijn overeengekomen, dat wij U zouden voorstellen een „commissie tot zakelijk overleg betreffende jaarboek en scheurkalender” te benoemen, bestaande uit twee redacteuren van het jaarboek en een deputaat tot behartiging van de scheurkalender, met toevoeging van een meer financieel deskundige. Deze commissie krijgt volledig inzage in de exploitatierekening en kan desgevraagd advies geven wat de opzet betreft.

Van de netto-winst zal dan 66 % bestemd zijn voor de kerkelijke kassen. De winstmarge voor de heer van Brummen zal vanzelf een stimulans zijn, om de omzet zo groot mogelijk te maken.

Deze regeling is als akkoord overgenomen door de heer van Brummen.

Namens de deputaten tot saamspreking,
prof. L. H. v. d. Meiden.
ds. L. S. den Boer,
ds. W. F. Laman,
ds. J. C. Maris,

BIJLAGE X.

art. 39, 49, 50, 108, 110, 129

RAPPORT VAN HET CURATORIUM VAN DE THEOLOGISCHE SCHOOL DER
CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn, september 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Het Curatorium van de Theol. School geeft U in dit rapport een overzicht over de periode september 1953 – september 1956.

Voor de volgende onderdelen vraagt het Uw aandacht:

1. De samenstelling van het Curatorium.

Wanneer U de samenstelling van het Curatorium volgens het rapport, uitgebracht ter gen. synode 1953, gaat vergelijken met de tegenwoordige samenstelling, zal U opvallen, dat er in deze jaren verschillende wijzigingen zijn gekomen in de benoeming van primi- en secunduratoren. Deze wijzigingen zijn gevolg van vertrek, benoeming en overlijden.

Part. Syn. v. h. noorden.

Van 1953 – 1954 hadden namens de part. syn. v. h. noorden in het Curatorium zitting de predikanten D. H. Biesma (secundus ds. J. H. Velema) en W. Meijnhout (secundus ds. W. Heerma).

De part. syn. benoemde in 1955 in de plaats van de secundus ds. J. H. Velema, die als gevolg van het aannemen van het beroep naar Apeldoorn het ressort van genoemde part. syn. verliet, ds. Joh. Prins.

In 1956 ontstonden twee vacatures. Ds. D. H. Biesma ging het ressort van deze part. syn. verlaten wegens vertrek naar Haarlem-Noord, terwijl ds. W. Heerma vertrok naar Veenendaal.

De part. syn. benoemde in de plaats van ds. D. H. Biesma als primus-curator ds. Joh. Prins, als diens secundus ds. M. Drayer, en ds. N. Brandsma als secundus in de vacature-ds. W. Heerma.

Part. Syn. v. h. oosten.

Uit deze part. syn. hadden in 1953 in het Curatorium zitting de predikanten W. Kremer (secundus dr. B. J. Oosterhoff) en P. de Smit (secundus ds. I. de Bruyne).

De generale synode 1953 benoemde ds. W. Kremer en zijn secundus dr. B. J. Oosterhoff tot hoogleraar. Ds. P. de Smit verliet deze part. syn. wegens vertrek naar Middelharnis. In de ontstane vacatures benoemde de part. syn. de predikanten I. de Bruyne en A. Hilbers tot primi, en wees als hun secundi aan de predikanten P. M. Jonker en R. Slofstra.

In 1955 benoemde deze part. syn. in de vacature, ontstaan door het vertrek van ds. P. M. Jonker naar Canada, ds. D. Biesma Jr.

In 1956 was er wéér een vacature: ds. I. de Bruyne was verhuisd naar Rotterdam-C. In de vacature werd benoemd ds. J. H. Velema.

Part. Syn. v. h. westen.

Een enkele wijziging voltrok zich in het ressort van de part. syn. v. h. westen. Hier hadden in 1953 in het Curatorium zitting de predikanten L. S. den Boer (secundus ds. M. W. Nieuwenhuijze) en J. C. Maris (secundus ds. D. Biesma Jr.). De secundus ds. D. Biesma Jr. verliet deze part. syn. wegens vertrek naar Utrecht-C. In zijn plaats werd gekozen ds. P. J. de Bruin. De primi bleven gehandhaafd.

Part. Syn. v. h. zuiden.

Voor de part. syn. v. h. zuiden hadden in 1953 zitting de predikanten M. Baan (secundus ds. A. Gruppen) en W. F. Laman (secundus ds. C. Smits).

De part. syn. van 1955 zag zich geroepen te voorzien in de vacatures, ontstaan door het overlijden van ds. A. Gruppen en door het vertrek van ds. C. Smits naar Amerika. In hun plaats werden benoemd de predikanten P. de Smit en H. C. v. d. Ent.

In de curatorenvergadering van 4 juli 1955 zijn enkele woorden van dankbare gedachtenis gewijd aan onze ontslapen br. A. Gruppen, die éénmaal als secundus de vergaderingen heeft bijgewoond. Hij bleek ook in deze arbeid een man te zijn met een warme en principiële liefde tot de School en de kerken.

In het voorjaar van 1956 vertrok ds. W. F. Laman naar Canada. In zijn plaats benoemde de part. syn. ds. P. de Smit tot primus-curator en de predikanten H. C. v. d. Ent en I. de Bruyne tot secundi, resp. van ds. M. Baan en ds. P. de Smit.

De samenstelling van het Curatorium is dus thans als volgt:

ds. W. Meijnhout,	secundus ds. N. Brandsma;
ds. Joh. Prins,	secundus ds. M. Drayer;
ds. A. Hilbers,	secundus ds. R. Slofstra;
ds. J. H. Velema,	secundus ds. D. Biesma Jr.;
ds. L. S. den Boer,	secundus ds. M. W. Nieuwenhuijze;
ds. J. C. Maris,	secundus ds. P. J. de Bruin;
ds. M. Baan,	secundus ds. H. C. v. d. Ent;
ds. P. de Smit,	secundus ds. I. de Bruyne.

In verband met de vele veranderingen in de samenstelling van het Curatorium gedurende deze drie-jarige periode, en de zeer verantwoordelijke taak, die op het Curatorium rust, werd dit jaar aan alle particuliere synodes in een schrijven het dringende verzoek gedaan om bij de verkiezing van curatoren rekening te houden met ervaring en aantal dienstjaren. Het is toch zeer noodzakelijk, dat een curator een bepaald aantal dienstjaren heeft en over ervaring beschikt om te kunnen oordelen en besluiten van dikwijls vérstrekkende betekenis te kunnen nemen. De arbeid van het Curatorium heeft te maken met hoogst gewichtige aangelegenheden. Daarom moet het niet wenselijk worden geacht, dat tot curatoren worden gekozen zij, die slechts enkele jaren in het ambt staan. Met betrekking tot deze zaak heeft het Curatorium Uw vergadering een voorstel te doen.

Voorts brengt het Curatorium onder Uw aandacht, dat de vergaderingen van het Curato-

rium een gedegen voorbereiding vereisen. Dit vraagt, zoals de laatste jaren is gebleken, een intense en veelomvattende arbeid van de secretaris van het Curatorium. Met het oog daarop acht het Curatorium mutatie in het secretariaat door eventueel vertrek naar een andere part. syn. niet wenselijk. Voor een goede en geregelde gang van zaken pleit alles ervoor, dat het Curatorium wordt aangevuld door de benoeming van een vaste secretaris-curator, naar analogie van wat in dit opzicht ook bij andere deputaatschappen gevonden wordt. In deze zin doet het Curatorium Uw vergadering aan het einde van dit rapport een voorstel.

2. Hoogleraren.

Het cursusjaar 1953-1954 is een zeer bijzonder jaar geweest in de geschiedenis van School en kerken. Zelden of nooit zal het aan onze School voorkomen, dat in een en hetzelfde jaar twee hoogleraren wegens verkregen emeritaat afscheid nemen en dat drie nieuwe hoogleraren hun intrede doen, van wie twee doctores theologiae zijn.

De generale synode 1953 verleende op de meest eervolle wijze emeritaat aan de hoogleraren L. H. van der Meiden en J. J. v. d. Schuit in verband met het bereikt hebben van de emeritaatsgerechtigde leeftijd, en deed de volgende benoemingen:

in de vacature prof. L. H. v. d. Meiden voor de Oud-Testamentische vakken: dr. B. J. Oosterhoff;

in de vacature prof. L. H. v. d. Meiden voor de Nieuw-Testamentische en de ambtelijke vakken: ds. W. Kremer;

in de vacature prof. J. J. v. d. Schuit voor de dogmatische vakken: drs. J. van Genderen.

De beide geëmeriteerde hoogleraren hebben hun afscheidscollege gegeven op woensdag 16 december 1953. Prof. L. H. v. d. Meiden sprak over de woorden „Een nieuw verbond” (Jer. 31 : 31), en prof. J. J. v. d. Schuit gaf een uiteenzetting over „De leer der praedestinatie bij Calvijn en Brunner”. De belangstelling bij dit afscheid en een drukbezochte receptie bewezen de warme waardering voor de arbeid, door de scheidende hoogleraren met grote toewijding en trouw verricht in de opleiding tot de dienst des Woords. Met hartelijke dankbaarheid denkt het Curatorium, hoe prof. L. H. v. d. Meiden gedurende vijftien jaren en prof. J. J. v. d. Schuit gedurende een en dertig jaren aan onze School zijn verbonden geweest.

Dinsdagsavond 12 januari 1954 ging de president-curator, ds. W. F. Laman, voor in de dienst des Woords en der gebeden tot bevestiging van de nieuwe hoogleraren. De tekst voor dit bijzonder samenzijn was: „Zonder mij kunt gij niets doen”, Joh. 15 : 5b. Hoofdgedachte was: Levensgemeenschap met Christus de enige voorwaarde tot een Godverheerlijkend leven. Deze gedachte werd als volgt uitgewerkt: 1. hoe deze levensgemeenschap aanvangt; 2. hoe deze levensgemeenschap functioneert en 3. hoe deze levensgemeenschap resulteert.

Na de prediking werden de voorgeschreven vragen gesteld en door de nieuwe hoogleraren ds. W. Kremer, dr. B. J. Oosterhoff en dr. J. van Genderen beantwoord.

Het was een plechtige en rijke avond, zowel voor de nieuwe hoogleraren als voor onze School en kerken.

Een donkere schaduw viel echter diezelfde avond over het levenspad van dr. en mevr. van Genderen: hun jongste kind, dat ernstig ziek was, werd door de Here weggenomen. Gods vertroosting omzoomde deze donkerheid.

Woensdag 13 januari 1954 brak de grote dag aan, waarop de nieuwe hoogleraren de hun toevertrouwde taak aanvingen.

In de morgensamenkomst hield prof. W. Kremer zijn inaugurele rede over het onderwerp „Geestelijke leiding in de prediking”. In de middagvergadering inaugureerde prof. dr. B. J. Oosterhoff met een rede over „Het openbaringskarakter van het Oude Testament”, en na hem prof. dr. J. van Genderen over „Het praktisch syllogisme (de sluitrede des geloofs)”.

Verblijvend, en dus sterkend en bemoedigend, was op deze betekenisvolle dagen de spontane belangstelling en het buitengewoon medeleven van onze kerken. Van de liefde tot de School werd een duidelijk getuigenis afgelegd.

Het Curatorium brengt hier ook in herinnering donderdag 22 oktober 1953. Op die dag verwierf drs. J. van Genderen de graad van doctor in de Godgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Utrecht na verdediging van zijn proefschrift over Herman Witsius. Deze promotie geschiedde cum laude.

Met grote toewijding mogen de vier hoogleraren dr. J. van Genderen, J. Hovius, W. Kremer en dr. B. J. Oosterhoff hun zeer gewaardeerde arbeid aan de School verrichten. De Here spaarde hen deze jaren en gaf steeds weer kracht en lust om hun taak te verrichten. Hij sterke hen ook in de toekomst en geve dat onze kerken nog vele jaren de rijke vruchten van hun arbeid mogen plukken.

Gaarne wil het Curatorium de financiële verzorging van de hoogleraren onder Uw bijzondere aandacht brengen in verband met diverse loonrondes, de daarmede gepaard gaande huur-

verhogingen, de a.s. wettelijke ouderdomsvoorziening, enz. Voor een desbetreffend voorstel verwijst het Curatorium U naar het punt „voorstellen”.

3. Lectoren.

Voor het cursusjaar 1955 – 1956 heeft het Curatorium weer een beroep gedaan op de heer H. A. Helms, om als lector in de Ned. Taal en Letterkunde en moderne talen zijn medewerking te willen geven voor de opleiding in de literaire afdeling. Bereidwillig heeft de heer Helms, die ook tot september 1952 reeds als zodanig aan de School verbonden was, zich bij vernieuwing aan deze taak gegeven. Zijn arbeid wordt ten zeerste gewaardeerd.

Voorts vervult ds. A. Bikker het Lectoraat in de zendingsvakken.

Ook is nog steeds aan de School verbonden de heer Léon J. Stam, gediplomeerd stem- en spraakpaedagoog, die met grote liefde zijn wekelijkse taak verricht, tot tevredenheid van hoogleraren en curatoren. Het kan geconstateerd worden, dat deze lessen de studenten ten goede komen.

4. Schoolbezoek.

In de perioden september-december en januari-april van elk cursusjaar werd schoolbezoek gedaan. De door curatoren-schoolbezoekers uitgebrachte rapporten luiden gunstig. Met toewijding werden de colleges gegeven en met belangstelling gevolgd. Ernstige ziekte kwam niet voor en door de dood werd niemand uit de kring van het docenten- en het studentencorps weggenomen. De Here heeft gezegend en Zijn sparende trouw was ook in deze jaren groot.

5. Studenten.

In 1954 konden vier nieuwe studenten worden ingeschreven.

In 1955 slaagden zeven kandidaten voor het toelatingsexamen, en in 1956 zijn twee kandidaten tot de School toegelaten.

In 1954 slaagden de vier kandidaten voor het eindexamen theologie; zij werden beroepbaar gesteld en dienen reeds onze kerken.

In 1955 bedroeg dit aantal eveneens vier, terwijl in 1956 twee kandidaten zijn beroepbaar gesteld.

In de periode 1953-1956 hebben enige studenten de School moeten verlaten zonder hun studie te kunnen beëindigen; de studie viel hun te zwaar.

Wat het geheel van de studie betreft – in het belang van de opleiding heeft het Curatorium Uw vergadering een bepaald voorstel te doen, dat U aan het slot van dit rapport kunt lezen.

6. Schooldagen.

De drie schooldagen, die in deze periode zijn gehouden, mochten zich in een grote belangstelling verheugen. Dit was vooral het geval met de jubileum-schooldag, gehouden 10 juni 1954, toen het 60-jarig bestaan van de Theol. School werd herdacht. De opkomst die dag was als nooit tevoren! In vier kerkgebouwen werd vergaderd. Het was verkwikkend om zulk een machtige, indrukwekkende manifestatie te zien van de liefde van noord en zuid, van oost en west tot de School van de kerken. Ook broeders en zusters in het buitenland leefden mee, getuige een telegram van de Free Christian Reformed Churches of Canada. Ter gelegenheid van dit jubileum was door het Curatorium verkrijgbaar gesteld het jubileumboek „'k Zal gedenken”, als een blijvende herinnering aan de goede hand des Heren over onze Theol. School.

7. Financiën.

a. Kas Theol. School.

Tot aan april van dit jaar berustte het beheer van deze kas bij de door de generale synode 1953 opnieuw benoemde penningmeester ds. W. F. Laman, die heeft getoond het vertrouwen, dat in hem werd gesteld, volkomen waard te zijn. Met liefde en bekwaamheid heeft hij voor de belangen van deze kas gezorgd. Dankbaar gedenkt het Curatorium zijn arbeid én als curator én als penningmeester. Zijn vertrek naar Canada noopte hem om deze functies neer te leggen. De tweede penningmeester, br. A. L. de Bruyne, heeft de taak van de eerste penningmeester waargenomen, en heeft dat gedaan op een wijze, die het Curatorium volle vrijmoedigheid geeft Uw vergadering voor te stellen hem tot eerste penningmeester te benoemen. In dat geval zal de benoeming van een nieuwe 2e penningmeester eveneens Uw aandacht vragen.

Uw vergadering bezinne zich ook op het feit, dat er, helaas, kerken in ons kerkverband zijn, die de voorgeschreven drie collecten voor de Theol. School niet alle drie of in het geheel niet houden. Door de vertrokken eerste penningmeester zijn deze nalatige kerken reeds aan hun plichten, die het kerkverband ook in dit opzicht medebrengt, herinnerd. De tweede penning-

meester is eveneens actief in het opwekken van trage en nalatige kerken. Toch zal het noodzakelijk zijn, dat Uw vergadering deze kerken op haar roeping wijze. Grote aandacht moet worden besteed aan het houden van de collecten én aan de opbrengst daarvan. Als de uitgaven stijgen en de inkomsten houden daarmede geen gelijke tred, ontstaan moeilijkheden. Hierbij kan terloops worden opgemerkt, dat de bron van inkomsten uit de exploitatie van „De Wekker” nog steeds onmisbaar blijkt te zijn.

b. Fonds „Bouwen en Bewaren”.

Het blijkt steeds meer, dat de School dit fonds niet kan ontberen. Met behulp van de toelage uit dit fonds is en wordt de bibliotheek systematisch opgebouwd en uitgebreid. Dringende verbeteringen aan het exterieur en het interieur van het schoolgebouw, noodzakelijke vernieuwingen en aanvullingen worden door het fonds gefinancierd. Zal op deze wijze kunnen worden voortgegaan, dan is noodzakelijk, dat de daadwerkelijke belangstelling voor dit fonds toeneemt. In al onze kerken dienen actieve agenten te zijn, die voor dit fonds willen werken. Het komt de School ten goede en dus indirect de kerken zelf.

Als penningmeester van dit fonds fungeert ds. J. C. Maris. In de vacature ds. Laman is door het Curatorium ds. M. Baan benoemd, zodat de commissie voor dit fonds thans als volgt is samengesteld:

prof. L. H. v. d. Meiden, voorzitter;

prof. W. Kremer, secretaris;

ds. J. C. Maris, penningmeester;

ds. M. Baan.

8. „De Wekker”

In betrekking tot „De Wekker” wijst het Curatorium Uw vergadering allereerst op de uitwendige verbeteringen, die aan dit orgaan zijn aangebracht. Dankbaar is kennis genomen van alle inspanning, die de commissie van redactie zich getroost ten aanzien van de inhoud van het blad. Het blijkt moeilijk te zijn medewerkers aan te trekken; pogingen in deze richting zijn en worden gedaan. Voor alle opbouwende critiek heeft de redactie een open oor. Het Curatorium spreekt zijn waardering uit voor het streven van de redactie om het blad aan zijn doel te doen beantwoorden.

Zij verwijzen U gaarne naar enkele voorstellen in betrekking tot „De Wekker”.

9. Voorstellen.

A. Wijzigingen in het Reglement voor de Theol. School.

Het Curatorium stelt Uw vergadering voor de artikelen 2 en 11 van het Reglement aldus te wijzigen:

Art. 2. De Theol. School staat onder het opzicht van Curatoren, die door de generale synode worden gemachtigd en geïnstrueerd. Elke particuliere synode wijst twee curatoren aan uit de predikanten, die zich in haar ressort bevinden, een wetenschappelijke opleiding hebben genoten en minstens vijf jaren in het ambt staan.

Daarenboven benoemt de generale synode, op voordracht van het Curatorium, een secretaris-curator.

Art. 11. Aan de vervulling van de betrekking van hoogleraar van de School is een tractement verbonden van minstens f 7000,— 's jaars. Het juiste bedrag wordt door het Curatorium vastgesteld.

Als een hoogleraar door omstandigheden, van hem onafhankelijk, niet langer tot het geven van onderwijs in staat is, wordt hem een emeritaattractement uitgekeerd volgens een regeling, door het Curatorium vast te stellen.

Op gelijke wijze wordt voorzien in de verzorging van de weduwen en minderjarige wezen van de leraren.

Ook het tractement van de lectoren wordt door het Curatorium bepaald. Wie ophoudt lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken te zijn verliest elke aanspraak op bezoldiging.

B. Penningmeester.

Het Curatorium stelt Uw vergadering voor om in de vacature van eerste penningmeester, ontstaan door het vertrek van ds. W. F. Laman naar Canada, br. A. L. de Bruyne te Amsterdam, thans tweede penningmeester, te benoemen tot eerste penningmeester, en br. A. F. Mijnhardt te Hilversum tot tweede penningmeester.

C. Opleiding.

Gehoord het rapport van het college van hoogleraren stelt het Curatorium Uw vergadering voor om op praktische gronden de studie in de theologie aan de Theol. School met één jaar te verlengen. Dit voorstel zal mondeling worden toegelicht.

D. „De Wekker”.

In overeenstemming met een desbetreffend voorstel van de Commissie van Redactie van „De Wekker” stelt het Curatorium Uw vergadering voor om prof. W. Kremer te benoemen tot hoofdredakteur, aangezien prof. J. J. v. d. Schuit wegens gevorderde leeftijd deze functie wenst neer te leggen.

Voorts stelt het Curatorium voor, om ds. J. C. Maris te benoemen tot waarnemend hoofdredakteur, en de hoogleraren L. H. v. d. Meiden en J. J. v. d. Schuit tot leden van de redactie.

Tenslotte stelt het Curatorium Uw vergadering voor, dat de generale synode de regeling van de honorering van de hoofdredakteur en zijn staf legge in handen van het Curatorium.

10. Slot.

Het Curatorium besluit dit rapport met dank aan de Koning der Kerk, Die ons in gunst wilde gedenken en in ruime mate gezegend heeft, en met de bede, dat Hij, de Here, de arbeid aan onze Theol. School bij de voortduur tot rijke zegen stelle voor onze Kerken.

De Here leide en zegene U in al Uw synodale arbeid, in het bijzonder in Uw besluiten in betrekking tot de Theol. School.

Namens het Curatorium,
ds. M. Baan, president,
ds. D. H. Biesma, secretaris.

Dordrecht/Hoogeveen, 25 juli 1956.

BIJLAGE XI.

art. 39, 49 – 51, 108, 110

**RAPPORT VAN COMMISSIE I BETREFFENDE HET VERSLAG VAN HET
CURATORIUM VAN DE THEOL. SCHOOL EN DE INSTRUCTIES AANGAANDE
HET ALGEMEEN KERKELIJK BELEID.**

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn,
11 september 1956 e.v.d.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De commissie van rapport, door u benoemd ter bestudering van het verslag van het Curatorium van de Theol. School, het rapport Catechese en de Instructies aangaande het algemeen kerkelijk beleid, heeft de eer u de volgende beoordeling en voorstellen aan te bieden.

A. 1. Met grote dankbaarheid heeft uw commissie kennis genomen van de inhoud van het Curatorenverslag, dat ook ditmaal getuigenis mocht afleggen van Gods zegen over onze Theol. School, zowel in geestelijk als materieel opzicht.

Gaarne wil zij zich aansluiten bij de waarderende woorden van dit rapport, gewijd aan de onslapen ds. A. Gruppen, die met zoveel trouw de kerken heeft gediend en grote liefde had voor onze Alma Mater en aan ds. W. F. Laman, die de kerken, niet het minst in zijn kwaliteit als quaestor van de Theol. School, zo grote diensten heeft bewezen.

Met blijdschap mag zij constateren, dat de arbeid aan de Theol. School geregeld voortgang kon hebben en dat jaar op jaar een hartelijk meelevend openbaar wordt van de zijde der kerken, gezien o.a. de grote belangstelling op de zgn. Schooldagen.

2. Volgens uw commissie dient onderstreept te worden de opmerking in het rapport van het Curatorium (sub. 7. Financiën), dat nalatige kerken op haar roeping om de voorgeschreven drie collecten te houden, gewezen dienen te worden. Bedacht dient te worden, dat bij nalatigheid ten deze, gemeenteleden, die wél wensen te offeren langs de gebruikelijke weg de gelegenheid daartoe goeddeels ontnomen wordt. Gaarne wil uw commissie met het Curatorium de aandacht vestigen op het Fonds „Bouwen en Bewaren”, aangezien dit fonds helaas in de kerken niet die belangstelling geniet, die het verdient. Gezien het feit, dat de onkosten, die gemaakt moeten worden voor de hoogst noodzakelijke uitbouw van de bibliotheek der school

voor een groot gedeelte bestreden worden uit dit fonds, kan er niet genoeg nadruk op gelegd worden, dat het aller steun nodig heeft.

Uw commissie gaat geheel akkoord met de gedachte, dat in al de kerken agenten dienen te zijn, die de belangen van „Bouwen en Bewaren” behartigen.

3. Met het Curatorium betreurt de commissie het, dat het aantal studenten zo gering is. Zij wil de synode er op wijzen, dat deze nood de kerken dringen moet tot bezinning en gebed. Het is volkomen ongemotiveerd, om het feit, dat zo weinigen werden ingeschreven, te wijten aan het karakter van het admissie-examen. De oorzaak moet veeleer gezocht in geestelijke in-gezonkenheid, die ook onder ons gevonden wordt.

B. 1. Wat de voorstellen van het Curatorium betreft, stelt uw commissie voor om de noodzakelijke wijziging van art. 2 Regl. Theol. School te amenderen. Zij acht het gewenst regel 5 van het voorstel te veranderen en i.p.v. „en minstens vijf jaren in het ambt staan” te lezen: „bij voorkeur minstens 5 jaar in het ambt staan”.

2. Uw commissie wil gaarne overnemen de suggestie een secretaris-curator te benoemen.

3. Wat de voorgestelde wijziging van art. 11 Regl. Theol. School aangaat, uw commissie kan zich hierin geheel vinden.

4. Belangrijk acht zij voorts het voorstel tot verlenging van de studie aan de Theol. School. Zij is van mening, dat deze gewenst is, niet alleen omdat aan een Dienaar des Woords in deze tijd hoge eisen gesteld worden, waardoor een grondige studie vereist wordt, maar óók, omdat de geestelijke en praktische vorming van de studenten daardoor beter tot haar recht zal komen. Daarbij dient bedacht, dat over het algemeen de studenten aan de School jonger zijn dan vroeger. De ervaring leert, dat verschillende studenten daardoor de nodige geestelijke wijsheid missen.

De studenten zelf zouden dit zeer toejuichen. Dat de predikanten nood groot is mag geen overwegend bezwaar zijn. De synode geve aan Curatoren en Hoogleraren gelegenheid zo nodig overgangsmaatregelen te treffen.

5. Uw commissie neemt voorts de voorstellen van het Curatorium betreffende de benoeming van de door u genoemde kandidaten A. L. de Bruyne en A. F. Mijnhardt en de wijziging in de Wekker-redaktie over.

C. Uw commissie neemt de vrijheid hierbij te laten aansluiten haar oordeel over Instructie I 3.

Zij is van mening, dat deze instructie, wat haar vorm betreft, niet in haar geheel kan worden aanvaard.

Wat punt 1 betreft moge zij verwijzen naar het verslag van „De Wekker”, waaruit blijkt dat de kwestie, die mede op de achtergrond van deze instructie staat, tot aller tevredenheid is opgelost.

Bij punt 2 veroorlooft zij zich de opmerking, dat zij de algemene inhoud van „De Wekker” evenals de part. syn. v. h. zuiden waardeert. Dit neemt niet weg, dat bij veel dank ook nog tal van desiderata leven in uw commissie t.a.v. het kerkelijk hoofdorgaan.

Wat punt 3 aangaat: uw commissie verlangt evenzeer als de part. syn. v. h. zuiden, dat de redaktie van „De Wekker” geen nieuwe koers, als in de instructie gewraakt, zal volgen, maar acht dit 3de lid overbodig, omdat zij ten volle vertrouwt, dat deze „nieuwe-koers-tendenzen” in het hoofdorgaan der kerken niet zullen voorgestaan worden.

D. Concluderend, stelt uw commissie voor: 1e de voorstellen van het Curatorium met de genoemde aanvulling aan te nemen onder dankzegging voor de arbeid voor en aan de Theol. School verricht;

2e wat betreft het kerkelijk hoofdorgaan, de redaktie van „De Wekker” te danken voor haar veelvuldige arbeid;

3e de instructie van de part. syn. v. h. zuiden (I 3) in de voorgestelde vorm niet te aanvaarden.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

Apeldoorn, 12 september 1956.

Voor de commissie

Ds. Joh. Prins, rapporteur.

BIJLAGE XII.
art. 40

RAPPORT VAN DE ARCHIVARIS VOOR HET SYNODAAL ARCHIEF.

Aan de generale synode (1956) der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Ondergetekende, door de synode van 1953 herbenoemd tot archivaris van het synodaal archief, heeft de eer U het volgende te rapporteren:

1. Over de plaats van bewaring.

Zoals reeds aan de vorige synode is gerapporteerd, bevindt het archief zich in de kluis van het kerkgebouw van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Centrum, Noordsingel 90.

Overeenkomstig de machtiging van de synode 1953 is een stalen kantoorkast aangeschaft, waarin de verschillende stukken en bescheiden nu behoorlijk en veilig zijn opgeborgen.

Wat het eigendomsrecht op deze archiefkast betreft, de kerkeraad van Rotterdam-Centrum is van harte bereid tot het verlenen van zijn medewerking om dit eigendoms-recht vast te leggen, zodat de Christelijke Gereformeerde Kerken te allen tijde over hun archief kunnen beschikken.

Officieel geregeld is dit echter nog niet, een gevolg mede van het feit, dat ds. W. F. Laman, gemachtigd door de synode 1953, Rotterdam verlaten heeft. Wanneer U in zijn plaats een ander aanwijst, kan ook deze aangelegenheid worden afgewerkt.

We mogen misschien wel opmerken, dat niet alleen moet worden vastgelegd het recht op de kast met inhoud, maar ook het recht op toegang tot deze kast.

2. Wat aan het archief werd toegevoegd.

- a. de stukken van de synode 1953;
  - b. de acta van de synode 1953;
  - c. de jaarboekjes 1892, 1897, 1932, 1937, 1944, 1953, 1954, 1955 en 1956;
  - d. verschillende bescheiden van de Deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid.
- Ten aanzien van de onder a, b, c en d genoemde punten kan worden meegedeeld:
dat gebundeld en geordend zijn de stukken van de synode 1937, 1941, 1944, 1947, 1950 en 1953;
dat de gedrukte acta van 1892 tot 1953 compleet zijn;
dat ons bezit aan jaarboekjes, wat de reeks betreft ná 1892, eveneens compleet is;
dat nu aanwezig zijn de bescheiden van de Deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid van 1 januari 1919 tot 23 oktober 1954.

3. Wat verder aanwezig is.

Wat de jaren vóór 1892 betreft, zijn aanwezig de gedrukte acta 1836, 1840, 1846, 1849, 1851, 1854, 1860, 1863, 1866, 1869, 1875, 1877, 1879 en 1891.

Zoals we reeds eerder hebben gerapporteerd begint ons bezit aan jaarboekjes vóór 1892 bij het jaar 1866. Aan de reeks tot 1892 ontbreken de jaren 1867, 1868, 1873 en 1888.

Wat de geschreven notulen betreft, aanwezig zijn alleen de notulen van 1931 - 1947, alsmede de notulen van de voormalige Synodale Commissie.

Wanneer de ontbrekende acta (en ook de jaarboekjes) van vóór 1892 aan het archief konden worden toegevoegd, zou dat wel zeer verheugend zijn.

En hiermede hooggeachte vergadering, zijn we zo ongeveer aan het einde van ons rapport. Overeenkomstig de gegeven instructies zijn geen stukken uitgeleend, dan alleen een enkele maal aan prof. J. Hovius, die ze na gebruik onmiddellijk retourneerde. De broeders Deputaten voor controle op het synodaal archief hebben op woensdag 20 juni 1956 het archief gecontroleerd. Ik moge volstaan met verwijzing naar hun rapport.

Met een woord van dank aan de broeders die ons bezit aan jaarboekjes voor de jaren na 1892 completeerden, moge ik dan eindigen.

Uw vergadering de zegen des Heren en de leiding van de Heilige Geest toebiddend, verblijf ik inmiddels, met alle hoogachting

W. v. Wijngaarden, archivaris,

Rotterdam, 30 juni 1956.

BIJLAGE XIII.
art. 41

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR CONTROLE
VAN HET SYNODAAL ARCHIEF.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn september
1956 e.v.d.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Ondergetekenden, door de synode van 1953 benoemd tot Deputaten voor controle van het Synodaal archief, hebben de eer U het volgende te rapporteren:

- A. Op 20 juni l.l. hebben deputaten zich van hun taak gekweten en zich te Rotterdam-C. vergewist van de toestand en de bewaring van het archief. Zij kunnen meedelen, alles in de beste orde bevonden te hebben.
- B. Overeenkomstig het besluit der synode van 1953, is een stalen kantoorkast ten behoeve van het archief in de brandvrije kluis van het kerkgebouw aan de Noordsingel 90 te Rotterdam-C. aangeschaft. Het eigendomsrecht op de archiefkast is wel van de kerkeraad verkregen, maar moet nog nader worden vastgelegd, waartoe deskundige hulp werd ingeroepen, daar ds. W. F. Laman, die daartoe met de heer W. van Wijngaarden werd gemachtigd, inmiddels vertrokken is. Dit eigendomsbewijs zal in duplo ons nog verstrekt moeten worden.
- C. Dank werd gebracht aan hen, die ter completering van het archief jaarboekjes en oude acta afstonden, alsmede voor het pakket van bescheiden van de deputaten tot correspondentie met de Hoge Overheid, hetwelk door de archivaris gecatalogiseerd zal worden.
- D. Met lof kan gewag gemaakt worden van de accurate en belangeloze arbeid van de archivaris, waarom wij U voorstellen hem en zijn secundus te herbenoemen.
- E. Nog steeds is geen besluit genomen tot mogelijke reconstructie van de inhoud der verkoolde stukken uit het „historisch stuk”.
- F. Opnieuw dienen deputaten voor controle benoemd te worden, met dien verstande, dat ds. P. J. de Bruin deze arbeid wenst te beëindigen, daar hij reeds zo vele jaren deze taak verricht heeft.

Zegene de Here ook deze arbeid van Uw vergadering, tot heil der Kerken,

G. H. Boersma,
prof. J. Hovius,
ds. P. J. de Bruin, rapporteur.

BIJLAGE XIV.
art. 50

RAPPORT VAN DE COMMISSIE VAN REDAKTIE VAN „DE WEKKER”.

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn 11 sep-
tember 1956 en volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De commissie van redactie van „De Wekker”, benoemd door de generale synode van 1953, heeft de eer U het volgende te rapporteren.

Door de goede hand onzes Gods over ons mochten de redactieleden in de afgelopen drie jaren hun arbeid zonder onderbreking voortzetten. Jaarlijks werd enkele malen vergaderd om de belangen van het blad te bespreken. Herhaaldelijk werd getracht door de medewerking van verschillende schrijvers, zowel niet-theologen als theologen, een grotere verscheidenheid in de inhoud van het orgaan te brengen. Het streven blijft erop gericht, met volledige handhaving van beginsel en doelstelling toch „elck wat wils” te bieden. Gemakkelijk is dit niet. De redactie kan wel bepaalde wensen kenbaar maken en b.v. vragen om populair geschreven, vlot leesbare, actuele bijdragen, maar moet verder afwachten in hoeverre daaraan kan worden voldaan. Wij weten allen dat het aantal schrijvers met waarlijk journalistieke begaafdheid niet zo heel groot is. Niettemin wordt voortdurend naar het beste gestreefd.

Enkele malen is „De Wekker” voorwerp van bespreking geweest in de kerkelijke pers en

op kerkelijke vergaderingen. Het blad ging „door goed en kwaad gerucht”; kritiek en waardering wisselden elkander af. Waar nodig gaf de hoofdredakteur een rectificatie of een rehabilitatie, zoals in verband met een artikel waarin ds. A. Bikker en de kerkeraad van Zwolle waren genoemd. Met genoemde kerkeraad werd over deze zaak nader gecorrespondeerd, hetgeen tot een bevredigende oplossing leidde. Voorts werd afschrift ontvangen van een aan het Curatorium gericht schrijven van de particuliere synode van het noorden, handelend over dezelfde materie. Ook dit schrijven had de volle aandacht der commissie. Deze synode is van oordeel „dat elke schijn als zou de redactie zich de supervisie over kerkelijke vergaderingen aanmatigen voor alle dingen vermeden moet worden door het attaqueren van kerkelijke vergaderingen, alsmede van hen, die allereerst onder opzicht dier vergadering staan, waardoor zo gemakkelijk onrust wordt gewekt of versterkt”. Uw commissie kan het met de bedoeling van deze uitspraak geheel eens zijn, mits zij niet impliceert dat het blad zou moeten zwijgen over hetgeen in het openbaar is gesproken of geschreven. Het kan nodig zijn daarop te attenderen.

Een artikel in het Haags Kerkblad waarin op geestige wijze vorm en inhoud van „De Wekker” werden becritiseerd, was aanleiding dat enkele kerkeraden, alsmede de particuliere synode van het zuiden, hun ontstemming daarover kenbaar maakten en tevens hun waardering voor het blad uitspraken. Het stemt ons tot blijdschap U te kunnen melden dat een samenspreking met de schrijver van genoemd artikel tot de erkenning leidde, dat zijn opmerkingen niet op deze wijze en op deze plaats hadden moeten worden gemaakt. Er is o.i. dan ook geen aanleiding hierop terug te komen.

Met de drukker werden besprekingen gevoerd over het uiterlijk van het blad. Vroeger genoemde bezwaren van typografische aard bleken thans niet onoverkomelijk. In de opmaak is dus enige variatie aangebracht, wat naar veler oordeel het uiterlijk van ons blad ten goede is gekomen.

Ook is de propaganda opnieuw ter hand genomen. Aan de kerkeraden werd een opgave gevraagd van de adressen der leden. Voorzover aan dit verzoek werd voldaan, konden proefnummers gezonden worden aan niet-abonné's. Het resultaat was echter pover. Veel zal wellicht verklaard moeten worden uit de verschijning der diverse plaatselijke en classicale kerkenbladen. Ook blijken velen mede-lezer te zijn. Toch kon de belangstelling groter zijn en onwillekeurig rijst de vraag, in hoeverre dit verschijnsel verband houdt met een algemene verzwakking van het kerkelijk besef.

Wij zouden echter niet gaarne de indruk willen wekken dat er slechts reden tot klagen zou zijn. Tegenover hen die door overlijden of vertrek of om andere redenen van de abonentenlijst moeten worden afgevoerd, staan iedere week nog weer nieuwe abonné's. En al is er enige teruggang, verontrustend is die niet. Het aantal abonné's is niet ver onder de zeven duizend.

Wat de financiën betreft, moeten wij opmerken dat een loonsverhoging in het drukkersbedrijf ook de drukkosten deed stijgen. Niettemin mogen wij met dankbaarheid vermelden dat ook in de afgelopen periode een bedrag van f 48.000,— kon worden gestort in de kas der Theologische School.

In de administratie is thans vereenvoudiging gekomen. Advertenties kunnen nu rechtstreeks naar de drukkerij worden gezonden. De stukken voor de administratie gaan niet meer eerst naar Utrecht, maar direct naar de administrateur, br. D. A. Landaal te Leiden. Dat de hoofdredakteur thans in Utrecht woont, bevordert het contact met de drukkerij en heeft een gunstige invloed op het geheel.

Toch moeten wij U mededelen dat een redaktiewijziging nodig zal zijn. Prof. J. J. van der Schuit, die tientallen jaren zijn krachten aan het blad gegeven heeft, en bij wie sedert 1932 als opvolger van wijlen prof. F. Lengkeek de hoofdredactie berustte, achtte de tijd gekomen om in verband met zijn leeftijd de leiding van „De Wekker” in andere handen te doen overgaan. Voorstellen ter zake zullen door het Curatorium bij Uw vergadering worden ingediend.

De commissie van redactie, benoemd door de synode van 1953, dankt de kerken voor het haar geschonken vertrouwen en stelt bij deze gaarne haar mandaat ter beschikking van Uw vergadering.

U de leiding des Heren toebiddend in alle besprekingen verblijven wij heilbiddend,

de commissie van redactie:

prof. J. J. v. d. Schuit
 prof. W. Kremer
 prof. L. H. v. d. Meiden
 ds. J. C. Maris

BIJLAGE XV.

art. 53

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE BEHARTIGING VAN DE GEESTELIJKE BELANGEN DER MILITAIREN.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn op 11 september 1956 e.v.d.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten voor de behartiging van de geestelijke belangen onzer militairen hebben de eer u te rapporteren omtrent de werkzaamheden, verricht in de afgelopen drie jaren. Met genoegen doen zij dit, en bieden u daartoe het volgende overzicht:

Wat de samenstelling van uw deputaatschap betreft, hebben we allereerst op te merken, dat hierin enige verandering is gekomen, door het besluit uwer laatste synode. Ds. J. P. Geels, die opdracht had de belangen der opvarenden ter koopvaardij te behartigen, is met zijn deputaatschap uit onze kring verdwenen, en ondergebracht bij de deputaten voor de geestelijke verzorging onzer schippers.

Derhalve bestaat het deputaatschap voor de militairen thans uit de navolgende personen: prof. J. J. v. d. Schuit, voorz; ds. D. Henstra, secr./penningm. en voorts de brs. ds. M. W. Nieuwenhuijze en ds. C. J. Ph. Sobering.

Wat de rechtstreekse arbeid onder de militairen betreft, mogen wij u medelen, dat thans twee dienaren onzer kerken als legerpredikant werkzaam zijn. Ds. R. J. van Pagée, die reeds sinds 1954 als zodanig dient, heeft thans zijn standplaats te Weert, en heeft, op verzoek van de Hoofdlegerpredikant ds. de Kluis, en met toestemming van deputaten, een blijvend dienstverband aangegaan, voorlopig voor de tijd van zes jaar. Voor het werk van deze broeder, die voor deze arbeid bijzondere gaven van God ontvangen heeft, wordt door de bevoegde autoriteiten grote belangstelling en waardering aan de dag gelegd, waarvoor we dankbaar mogen zijn.

Met even grote waardering mag gesproken worden van de arbeid van ds. H. W. Eerland, die gediend heeft van voorjaar 1955 tot voorjaar 1956. Hij is thans vervangen door ds. W. van 't Spijker, die sinds dit voorjaar als legerpredikant dient, en die als standplaats heeft toegewezen gekregen: Schalkhaar en naaste omgeving.

Met dankbaarheid mag worden opgemerkt, dat de Staf van de Geest. verzorging der militairen met bijzondere waardering spreekt over het werk van ál onze predikanten, die onder de militairen als legerpredikant hebben gearbeid.

Intussen zal het noodzakelijk zijn, dat telken jare nieuwe legerpredikanten zullen worden gevonden. Ondanks het feit dat de deputaten de moeilijkheden, mede in verband met de huidige predikanten-schaarste in onze kerken, verstaan, hopen zij ten deze diligent te blijven, en nieuwe krachten te vinden, die zich voor dit werk willen geven. Gaarne brengen deputaten, ook langs deze weg, de noodzaak van deze arbeid onder het oog der kerken. Het is en blijft dringend noodzakelijk, dat ook onze kerken hun aandeel blijven leveren in dit belangrijke werk.

Inzake de te houden Recrutendagen kan worden gemeld, dat thans elk jaar in de maand januari, in vrijwel elke provincie (met uitzondering van Limburg) een dergelijke dag wordt gehouden. Het enige bezwaar, dat zich hier voordoet, is gelegen in het feit van het zgn. filler-systeem, waarbij de dienstplichtigen van een bepaalde lichte, geregeld in zes twee-maandelijke groepen onder de wapenen worden geroepen. Dit is wel eens oorzaak dat zij, die in het laatst van het jaar in dienst moeten komen, verzuimen de Recrutendag in het voorjaar bij te wonen. Dit geldt nog meer in 't bijzonder voor degenen, die in het najaar, vóór hun eigenlijke jaar van indiensttreding, worden opgeroepen.

Deputaten willen hier gaarne een beroep doen op onze kerkeraden, om het bezoek aan genoemde Recrutendagen zoveel mogelijk te bevorderen.

Nog kan worden medegedeeld, dat de samenwerking met deputaten der Geref. Kerken, in deze zaak bijzonder aangenaam is. Zij stellen er veel prijs op, dat ook Chr. Geref. sprekers hier van voorlichting dienen. Deputaten zijn dankbaar, dat ook onze jongens in staat gesteld worden, deze belangrijke voorlichtingsdagen, die toch van Geref. zijde worden georganiseerd, bij te wonen.

Omtrent de uitgave van het Militaire Handboekje, waarin de gegevens onzer Garnizoenskerken zijn vermeld, alsmede andere zaken, die voor onze militairen van belang zijn, kan worden medegedeeld, dat intussen reeds een 3e druk daarvan is verschenen, ditmaal in een oplage van 750 exemplaren.

Het zal van belang zijn, dat elke Kerkeraad zorgt, dat dit boekje wordt uitgereikt aan hen, die voor eerste oefening in militaire dienst moeten opkomen.

Wat betreft de financiën kunnen deputaten met dankbaarheid vermelden, dat het besluit der vorige synode, waarbij deputaten machtiging werd verleend, van de kerken te vragen per jaar 2 cent per ziel, zeer gunstig resulteert. Hierdoor zijn deputaten gebaat met een inkomst van plm. f 1000, — per jaar, welk bedrag nodig is, ter bekostiging, zowel van de uitgave van het Mil. Handboekje, als van de te houden Recrutendagen.

Tevens wordt hiervan bekostigd de geregelde zending van lektuur, zowel aan Mil. Tehuizen in binnen- en buitenland, alsmede persoonlijk aan de buitenslands vertoevende militairen, die tevens ieder jaar een Kerstpakket ontvangen. Deze zending bestaat uit onze kerkelijke bladen: „De Wekker”, „Ons Jeugdblad” en „Licht en Waarheid”.

In het najaar van 1955 werd te Amersfoort een eerste bijeenkomst gehouden, van afgevaardigden van onze Garnizoenskerken. Ondanks het feit dat de deelname hieraan jammer genoeg niet volledig kon genoemd worden, heeft deze samenkomst toch belangrijk resultaat opgeleverd. Aan alle Garnizoenskerken kon een schrijven met bepaalde richtlijnen worden gezonden, welke de bedoeling hebben te bevorderen, dat ook in de Garnizoenskerken zoveel mogelijk voor onze Chr. Geref. militairen wordt gedaan. Bij gebleken noodzakelijkheid zullen deze samensprekingen stellig worden herhaald en voortgezet.

Tenslotte mogen deputaten Uw synode nog mededeling doen, van hun bemoeiingen inzake de moeilijke kwestie van het reizen op de zondag door onze militairen. In samenwerking met vertegenwoordigers van de Geref. Gemeenten, van Oud-Gereformeerden, van de Geref. Bond in de Ned. Herv. Kerk, en van de Chr. Onderoff. vereniging, werd bij de Minister van Oorlog en Marine een audiëntie aangevraagd, welke zeer welwillend werd verleend.

In een bespreking van anderhalf uur werden vele zaken, het zondagsreizen betreffende, Zijne Excellentie onder het oog gebracht, alsmede ook de kwestie van het zgn. Cafeteria-systeem, en de oefeningen in internationaal verband, waarbij niet zelden ook de zondag is gemoeid.

Zijne Excellentie toonde bijzondere belangstelling voor een en ander, en zegde, voor zover mogelijk, ten stelligste medewerking toe.

Met dankbaarheid mag worden opgemerkt, dat deze bewindsman persoonlijk een zéér grote voorstander is van de zondagsrust en -heiliging, en als zodanig een uitnemend voorbeeld geeft voor het leger.

Aangezien ook hij echter niet in alle dingen vrij is, moet het resultaat van een en ander nog worden afgewacht.

In verband met deze zo belangrijke zaak, zou het van grote betekenis zijn, als zo mogelijk van Uw Synode een opwekking tot de kerken kon uitgaan, waarin bijzonder gewezen wordt op de verantwoordelijkheid der ouders. Ten diepste toch ligt hier de oorzaak in de verwording van het christelijke gezinsleven.

Uw synode de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

de deputaten voor de Geest. Verz. der Militairen,

prof. J. J. v. d. Schuit, voorzitter
ds. D. Henstra, secr/penningm.

Oud-Beijerland, augustus 1956.

BIJLAGE XVI.
art. 55, 56, 62

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE CORRESPONDENTIE MET DE HOGE OVERHEID.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, D.V. te vergaderen 11 sept. 1956 e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

De deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid hebben de eer U het volgende te rapporteren.

1. Sedert de vorige generale synode (1953) werd de Gereformeerde Gemeente te Mijdrecht als Christelijke Gereformeerde Kerk in het verband der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland opgenomen en zijn Christelijke Gereformeerde Kerken geïnstitueerd te Enschede-West, Stadskanaal, Amsterdam-Zuid, Hengelo (O.), Doorn en Rotterdam-Kralingen. Zij ontvingen resp. de nummers 158, 159, 160, 161, 162, 163 en 164 op de bij de Regering berustende Lijst van de op nummer gestelde Christelijke Gereformeerde Kerken, zoals deze in verband met elkander leven als de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. Zeer kort geleden ontvingen deputaten bericht, dat ook in Haamstede een Christelijke Gereformeerde Kerk is geïnstitueerd. Zij zal, nadat de vereiste correspondentie met de Regering heeft plaats gevonden, als nummer 165 op genoemde lijst worden geplaatst.
Opgemerkt zij, dat in het Jaarboek der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland 1956 de kerken van Teuge, Doorn en Mijdrecht foutief zijn genummerd. In plaats van resp. 157, 161 en 160 leze men 57, 163 en 158.
2. Bij daarvoor in aanmerking komende gelegenheden werden gelukwensen verzonden aan leden van het Koninklijk Huis. Hiervoor werden dankbetuigingen ontvangen.
3. Van de Minister van Justitie kwam het verzoek binnen hem de mening van deputaten kenbaar te maken over een voorstel van India bij de Verenigde Naties inzake kalenderherziening. Deputaten hebben geantwoord, dat zij volledig instemmen met de bezwaren, door de Ned. Herv. Kerk en de Gereformeerde Kerken t.a.v. de voorgestelde herziening ingebracht.
4. Deputaten hebben in een schrijven aan de Minister van Oorlog adhaesie betuigd met strekking en doel van het door de Nat. Chr. Onderofficieren-Vereniging aan de Minister gezonden „Memorandum inzake handhaving van de Christelijke levensstijl in militaire dienst”. Inzonderheid is door deputaten hierbij gewezen op de veelvuldig voorkomende zondags-ontheiliging met dringend verzoek om aan de door deputaten genoemde bezwaren tegemoet te komen.
5. Mr. Th. A. Versteeg heeft deputaten vertegenwoordigd op de door de Regering gegeven receptie in de Ridderzaal te 's-Gravenhage op 27 april 1954 ter gelegenheid van het bezoek van de Koning en de Koningin van Denemarken; prof. J. J. v. d. Schuit en ds. S. v. d. Molen waren namens deputaten aanwezig bij de viering van het 150-jarig jubileum van het Nederlands Bijbel Genootschap te 's-Gravenhage op 16 juni 1954. Verschillende verzoeken om een vertegenwoordiging te zenden konden niet worden ingewilligd.
Deputaten leggen Uw vergadering de vraag voor, of zij het aangewezen college zijn om de Kerken bij allerlei gelegenheden, niet het contact tussen de Kerken en de Overheid rakende, te vertegenwoordigen.
6. De voorzitter van deputaten nam zitting in het aanbevelingscomité voor de lustruminzameling 1955 voor de Stichting 1940 – 1945.
7. In een enkel geval werd door deputaten advies gegeven in verband met moeilijkheden inzake het verkrijgen van geschikte woonruimte voor een predikant.
8. Verschillende circulaires werden door deputaten ontvangen, o.a. van het consulaat van Israël te Amsterdam, het Genootschap Onze Taal, enz.
9. In totaal passeerden sedert de vorige generale synode 221 stukken het secretariaat.
10. Deputaten stellen Uw vergadering voor opnieuw deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid te benoemen.

deputaten voornoemd,
prof. J. J. v. d. Schuit, voorzitter
prof. J. Hovius, secretaris.

Apeldoorn, 4 september 1956.

BIJLAGE XVII.
art. 57

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR OVERLEG INZAKE DE BIJBELVERTALING.

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn, 11 september 1956 en volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Uw deputaatschap heeft de opdracht om eventuele opmerkingen betreffende de nieuwe Bijbelvertaling, door leden der Kerken ingezonden, te verzamelen en door te geven aan het Nederlands Bijbelgenootschap. Deputaten hebben echter niets ontvangen, zodat zij Uw vergadering geen verslag van hun werkzaamheden hebben aan te bieden.

Juist daarom menen deputaten echter Uw vergadering te moeten verzoeken, de kerken nogmaals te wijzen op de mogelijkheid om deugdelijke opmerkingen in te zenden, daar hiermede bij de revisie der vertaling gaarne rekening wordt gehouden.

In verband daarmee komt het Uw deputaten wenselijk voor dat de synode opnieuw een deputaatschap met dezelfde opdracht benoemt.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddend in al haar arbeid,

Uw deputaten,

prof. L. H. van der Meiden, voorzitter,
ds. P. J. de Bruin,
ds. J. Prins,
prof. dr. B. J. Oosterhoff, secretaris.

BIJLAGE XVIII.
art. 62-65, 130-136, 140, 142, 144

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE BELIJDELIJEN EN CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken te vergaderen D.V. dinsdag 11 september 1956 e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

De door de generale synode van 1953 benoemde „Deputaten voor Eenheid van de Gereformeerde Belijders in Nederland en voor correspondentie met Buitenlandse Kerken” – zie acta 1953, art. 177, 17 – hebben het genoegen U hierbij het volgende rapport van hun werkzaamheden sinds de vorige synode aan te bieden.

Deputaten.

De door de synode van 1953 benoemde deputaten: prof. L. H. v. d. Meiden, ds. L. S. den Boer, ds. J. Jongeleen, prof. W. Kremer, ds. W. F. Laman, ds. J. C. Maris, prof. J. J. v. d. Schuit, en ds. J. H. Velema, konden de arbeid, aan dit deputaatschap verbonden, in deze periode geregeld verrichten. Op de verschillende vergaderingen waren de deputaten vrijwel allen telkens aanwezig. Behalve door de verschillende vergaderingen werd per brief contact met elkaar gehouden bij voorkomende gelegenheden. Op de vergadering van 21 februari werd afscheid genomen van ds. W. F. Laman wegens zijn vertrek naar de Free Chr. Ref. Church te Hamilton (Ontario, Canada). Met dankbaarheid gewagen deputaten van zijn trouwe arbeid sinds 1947 in dit deputaatschap verricht.

Ook in deze periode fungeerde prof. v. d. Meiden als voorzitter, terwijl ds. J. H. Velema als algemeen-secretaris en ds. J. C. Maris als secretaris-buitenland dienst deden.

Vergaderingen.

Deputaten vergaderden in eigen kring op 19 februari en 16 september 1954; 24 februari, 21 april en 22 september 1955, 21 februari en 6 juli 1956.

Op 10 juni 1955 werd een gemeenschappelijke vergadering gehouden met de Geref. deputaten en het Hoofdbestuur van de Geref. Bond op uitnodiging van de Geref. deputaten.

Ook deze keer melden we u eerst de binnenlandse activiteiten en daarna de buitenlandse contacten.

A. In Nederland.

In de periode sinds de vorige synode waren er niet zoveel contacten als in vorige perioden. Gegeven de stand van zaken is er op dit ogenblik niet meer te doen. Het blijkt erg moeilijk om verder te komen.

Met de Geref. Kerken zijn we als deputaten uitgepraat. De Geref. Kerken (art. 31) zullen zich per brief tot uw synode wenden. De scheuring alsmede interne moeilijkheden in de Geref. Gemeenten gaven uw deputaten geen vrijmoedigheid in dit stadium opnieuw contact op te nemen. We stonden voor de vraag: met welke groep? terwijl het te voorzien was dat een eventuele poging in dit stadium bij voorbaat zou afgewezen worden.

Onze werkzaamheden beperkten zich tot:

1. de Geref. Kerken.

Op 19 februari 1954 had een korte samenspreking plaats met Geref. deputaten te Apeldoorn in de consistoriekamer van de Brinklaankerk. Ons werd gelegenheid gegeven om uiteen te zetten waarom we weinig heil meer zagen in verdere samensprekingsactiviteiten, overeenkomstig het besluit van de Generale Synode van 1953. Deze bespreking verliep erg stroef. Geref. deputaten stonden op het standpunt dat de eigenlijke samensprekingen nu pas beginnen. Ze drongen er bij ons op aan om geargumenteerde de Vervangingsformule te bestrijden. Hoewel wij van mening waren dat dit in de verschillende samensprekingen voldoende geschied was, werd besloten – teneinde niets onbeproefd te laten om profetisch werkzaam te zijn – een exposé te geven over de Vervangingsformule. Geref. deputaten zullen dan een nota zenden als reactie op dit exposé. Daarna zullen we dan in een gemeenschappelijke vergadering verder kunnen spreken.

Exposé en nota voegen we als aanhangsel aan ons rapport toe. De samenspreking werd gehouden op 24 februari 1955 in hotel Terminus te Utrecht. In deze samenspreking kwamen geen nieuwe gezichtspunten naar voren. Onzerzijds werd sterke nadruk gelegd op een antwoord op de vragen: Betekent het behoren tot het Genadeverbond dat er een inwendige verandering in de Bondeling heeft plaats gehad? Is zalig worden nog een wonder, ja of neen? Is het juist om te menen, dat de Abrahamspositie de Adamspositie opheft? Van Geref. zijde klonk ook nu weer de opmerking: U laat de belofte Gods niet tot zijn volle waarde komen, terwijl tegelijk grote nadruk gelegd werd op de historische interpretatie: de geschriften van Ursinus en de Brès. Dit beroep werd van onze zijde afgewezen. We hebben te maken met de Belijdenis, waarbij men oog moet hebben voor het apologetisch standpunt der vaders. Zij opponeerden tegen de Wederdopers. Men mag niet uit deze defensieve, uitzonderingspositie de Belijdenis verklaren.

Ook nu werd breed getekend de oorsprong van de vervangingsformule. „Ze heeft gezegend gewerkt en uitkomst gegeven. Velen zijn daardoor niet naar art. 31 gegaan. Als we er nu een streep door zouden halen, zou men zeggen: men staat niet meer voor de inhoud”.

Het verschil tussen de Chr. Geref. Kerken en de Geref. Kerken kwam deze middag zeer duidelijk naar voren. Verschillende Geref. deputaten verklaarden, dat ze het verschil nooit zo goed gezien en begrepen hadden als na deze samenspreking.

Deze samenspreking, die stond onder leiding van de voorzitter van Geref. deputaten – prof. Grosheide – heeft verhelderend gewerkt, zij het negatief. Deze samenspreking was feitelijk een soort sluitstuk. Van onze zijde is gezegd: „Laten we rustig afwachten wat de synode van Leeuwarden zegt”.

Aan het slot van deze samenspreking bracht men van Geref. zijde een samenspreking met Geref. Bonders, Chr. Geref. en Geref. deputaten ter sprake. Dit zou de verwezenlijking kunnen zijn van de gedachte van een soort Gereformeed Convent.

2. de Gereformeerde Bond.

Tot een afzonderlijke samenspreking met het Hoofdbestuur van de Geref. Bond kwam het niet. Op een desbetreffend verzoek ontvingen we geen antwoord. Wel werd op 10 juni 1955 een gemeenschappelijke vergadering gehouden met het hoofdbestuur van de Geref. Bond en de deputaten van de Geref. Kerken.

Deze vergadering was uitgeschreven door de Geref. deputaten en stond dus onder leiding van hun voorzitter, prof. Grosheide.

Prof. dr. G. M. den Hartogh gaf in deze samenspreking een breed exposé over de Geref.

Gezindte. Vooral de visie op de Ned. Herv. Kerk domineerde. Breedvoerig stond hij stil bij de situatie, zoals hij die zag. We konden ons met zijn gedachtengang volkomen verenigen.

Een brede bespreking volgde, waaraan vooral door de Geref. Bonders werd deelgenomen. Diep werden we getroffen door de nood, waarin deze broeders zich bevinden. „De situatie is veel erger dan u zich voorstelt”. De midden-orthodoxie is h.i. een groot gevaar. Men wilde van hun kant zo graag dat de kerken van Geref. Belijdenis spraken. „Uw zaak, uw belijdenis is in geding”. De Gen. Synode der Herv. Kerk moet uit de kerken van Geref. Belijdenis tegen- gesproken worden.

Naast hetgeen de Geref. Bonders zelf doen, willen zij zo graag de stem der Geref. en Chr. Geref. Kerken horen. Er moet op de deur van de Hervormde Synode geklopt worden.

In dit verband kwam de gedachte van een Geref. Convent weer naar voren, waartoe onze synode reeds in 1953 besloot. Zulk een convent moest zich kunnen richten tot de Hervormde Synode, b.v. over het gezag van de H. Schrift. Het kerkvolk zou verheugd zijn, als althans dit minimum kon bereikt worden.

Breedvoerig werd hierover van gedachten gewisseld en besloten een voorbereidende bespre- king te houden.

Bij het 50-jarig bestaan van de Geref. Bond op 18 april jl. nodigde het Hoofdbestuur ons deputaatschap uit om de feestelijke vergadering in Tivoli te Utrecht bij te wonen. Prof. Kremer en ds. Velema hebben deze dag meegemaakt. De visie op de Kerk is het grote verschilpunt tussen hen en ons, hetgeen op de Jubileumvergadering duidelijk uitkwam.

3. Gereformeerd Convent.

Gelijk sub 2 reeds vermeld werd op een gemeenschappelijke vergadering van Geref. en Chr. Geref. deputaten en Hoofdbestuur van de Geref. Bond besloten om te komen tot de oprichting van een Gereformeerd Convent. Deputaten verheugden zich hier zeer over. De synode van 1953 drong immers sterk op een dergelijke vorm van contact aan.

Weliswaar was er bij de Geref. deputaten enige reserve in deze gemeenschappelijke verga- dering. Men wilde feitelijk liever wachten met de uitvoering van deze gedachte tot na de sy- node, die in het najaar te Leeuwarden zou worden gehouden. Na zeer sterk aandringen van Uw deputaten werd besloten een voorbereidende bespreking te houden op 15 juli 1955. De voorzitters en secretarissen van de verschillende colleges zouden dan bij elkaar komen. Onzer- zijds werden dus aangewezen: Prof. v. d. Meiden – secundus prof. Kremer – en ds. Velema.

Op de afgesproken datum werd in Utrecht vergaderd onder leiding van prof. Grosheide. Helaas kwamen we op deze vergadering niet veel verder. Duidelijk bleek dat de Geref. deputaten remmend werkten, dank zij het feit, dat zij niet vooruit wilden lopen op de beslissingen van hun synode. Deze houding stelde teleur temeer omdat bij de eerste samenspreking, die met Geref. deputaten gehouden werd, de toenmalige voorzitter van Geref. deputaten, prof. Dijk, de idee van een Geref. Convent reeds opperde.

Inmiddels is bekend via de pers, dat de synode van Leeuwarden gunstig besliste t.a.v. een Geref. Convent. Des te vreemder is het dat tot heden Uw deputaten niets gehoord hebben van de Geref. deputaten, hoewel we onzerzijds ons betrekkelijk spoedig na het bekend worden van deze beslissing tot de Geref. deputaten gewend hebben. De betreffende brief bleef tot dusver onbeantwoord.

Uw deputaten betreuren dit zeer. Zij zien in de oprichting van een Geref. Convent een van de weinige mogelijkheden om iets te doen temidden van de verscheurdheid der Geref. Belij- ders. Gaarne zagen zij, dat niet alleen Geref. Kerken en Geref. Bonders, maar ook de Geref. Gemeenten en de Geref. Kerken (art. 31) in dit Convent vertegenwoordigd waren. Een schrij- ven aan de Synode van Enschede – art. 31 – verzonden, met betrekking tot dit Geref. Con- vent, werd alleen om formele redenen reeds terzijde gelegd.

Andere werkzaamheden betrekking hebbend op het Contact met de Gereformeerde Belijders in Nederland zijn niet te melden.

B. In het buitenland.

Wat de correspondentie met buitenlandse kerken betreft, hebben wij de eer U het volgende te rapporteren.

1. De Old en Free Christian Reformed Churches in Amerika en Canada.

De moeilijkheden tussen deze twee zusterkerken vroegen herhaaldelijk onze aandacht. De gehoopte hereniging liet op zich wachten, evenals de door ds. Zijdeveld in uitzicht gestelde rehabilitatie van ds. J. H. Velema. Deputaten kregen zelfs de indruk dat ds. Zijdeveld op de vergadering van zijn classis een eigen weergave van de in Apeldoorn gehouden besprekingen had geboden en de hem toegezonden officiële verslagen niet had overgelegd. Deze stukken

werden door ons alsnog ter kennis der classis gebracht. De ontvangst ervan werd bevestigd met de mededeling dat deze verslagen nu aan de verschillende kerkeraden waren toegezonden, dat ze als zakelijke weergave der feiten zeer verhelderend hadden gewerkt, en op de vergadering der classis volle aandacht zouden ontvangen.

De scriba van de op 28 april 1954 gehouden vergadering van de classis der Old Christian Reformed Church berichtte dat het besluit aangaande de zogenaamde „Home missionaries” was teruggenomen en voorts dat besloten was de kwestie met ds. Velema te vereffenen. Wat dit laatste betreft, moesten uw deputaten helaas constateren dat van rehabilitatie nauwelijks sprake was, omdat zij n.b. gebaseerd was op een vermeende wijziging in ds. Velema's houding tegenover de emigrantenkerken. Deputaten besloten echter deze zaak maar te laten rusten.

De classis der Old Christian Reformed Church berichtte, dat op 15 juli 1954 een samenspreking had plaats gevonden met afgevaardigden van de Free Christian Reformed Church, evenwel zonder resultaat. Het schrijven stelt vast, dat de schuld hiervan ligt bij de Free Christian Reformed Church.

Deputaten zagen het, overeenkomstig de uitspraak van de synode van 1953, niet als hun taak, in dezen enig initiatief te nemen. Wel werd er bij beide groepen op aangedrongen de onderhandelingen biddend voort te zetten.

In hun vergadering van 24 februari 1955 moesten deputaten tot hun leedwezen vaststellen – op grond van verschillende rapporten, van beide zijden ontvangen – dat de zaak der hereniging nog niets was gevorderd. Opnieuw werd besloten aan beide kerken te berichten dat wij blijven uitzien, overeenkomstig de van beide zijden gedane betuiging dat eenheid eis der Schrift is.

Intussen kwam het bericht dat ds. G.A. Zijderveld, predikant van de kerk van Artesia (Calif.) zich per 1 maart 1955 aan het verband van de Old Christian Reformed Church had onttrokken. Deputaten hebben van deze onverantwoordelijke daad met droefheid en verontwaardiging kennis genomen.

Mede-deputaat ds. W. F. Laman, die in de zomer van 1955 beide kerkengroepen bezocht, rapporteerde dat de besprekingen nog steeds niet tot het gewenste doel hadden geleid. Naar zijn indruk is dit te wijten aan allerlei kwesties en persoonlijke wrijvingen, die rondom het conflict zijn ontstaan.

De Free Reformed Church van Clifton (N. Jersey, U.S.A.), die inmiddels in correspondentie staat met de Old Christian Reformed Church, gaf te kennen dat zij ook met de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland volledig correspondentie wilde aangaan. Hoezeer deputaten dit ook zouden waarderen, zij meenden deze kerk (die gediend wordt door ds. Benjamin Densel) in overweging te moeten geven, zich zo spoedig mogelijk eerst aan te sluiten bij de Old of Free Christian Reformed Church, of bij de herenigde kerken. Ds. Densel berichtte namens zijn kerkeraad deze zienswijze volkomen te delen.

2. Free Church of Scotland.

Van deze kerk werd ieder jaar een uitnodiging ontvangen tot het zenden van een afvaardiging naar haar synode. Aangezien Uw deputaatschap over generlei fonds beschikt, moest het zich beperken tot het zenden van broederlijke groeten. Aan de Free Church werd een uitnodiging gezonden tot het bezoeken van onze synode.

3. Reformed Churches of Australia.

Deze kerkengroep, waarmee sedert 1953 correspondentie wordt onderhouden, stelt ons van haar handelingen op de hoogte door toezending van haar Kerkebrief en van haar Synodale Acta. Pogingen om een Christelijke Gereformeerde predikant uit Nederland te beroepen, hebben tot hertoe gefaald.

Via deputaten voor Emigratie werd ons medegedeeld dat de Gereformeerde Kerken in Nederland een emeritaatsregeling hebben aangenomen voor de predikanten van deze kerkengroep, die tot hertoe allen afkomstig zijn uit Nederlandse Gereformeerde Kerken. Ook wordt in geval van emigratie bijgedragen in de kosten tot een bedrag van vier à vijf duizend gulden. Hieruit resulteert de vraag wat de Christelijke Gereformeerde Kerken eventueel zouden doen als een van haar predikanten een beroep van de Reformed Churches of Australia zou aannemen.

Deputaten konden slechts als hun mening uitspreken dat dergelijke tegemoetkomingen uiteraard niet als verplichting zijn te beschouwen en voorts dat zij op dit terrein ook generlei toezegging konden doen.

Ds. W. de Graaf, van 's-Gravenmoer, heeft intussen de gelegenheid gehad deze kerken in Australië te bezoeken. In samenwerking met Uw deputaten heeft hij zijn indrukken weergegeven:

De christelijke gereformeerde emigranten blijken zich in het algemeen in de Reformed Churches goed thuis te gevoelen. In de prediking wordt doorgaans nadruk gelegd op de noodzakelijkheid van persoonlijke godsvrucht en de beleving daarvan. Men heeft een sterke vrees voor verstarring, zoals die maar al te veel in de Nederlandse kerken wordt gevonden.

De uitspraken der Gereformeerde Kerken over genadeverbond, wedergeboorte en doop zijn door de Reformed Churches niet overgenomen en klinken ook in de prediking niet door. Overigens is er belangstelling voor hetgeen hierover van Christ. Geref. zijde geschreven is; deze lektuur zal aan de verschillende predikanten worden toegezonden.

Zoals te begrijpen is, zien de christelijke gereformeerde immigranten uit naar de komst van een of meer van onze predikanten, mede om de indruk weg te nemen dat de Reformed Churches slechts een dochter van de Gereformeerde Kerken zouden zijn.

Het is voor emigranten uit de Christelijke Gereformeerde Kerken de aangewezen weg om zich te voegen bij de Reformed Churches en zeker niet bij de Australische Presbyterian Church, die gekenmerkt wordt door remonstrantisme en modernisme.

Deputaten hadden een samenspreking met ds. P. H. Pellicaan uit Melbourne, aan wie – overeenkomstig art. 4, 3C sub 2 D.K.O. – preekconsent werd verleend. Bij deze samenspreking bleek dat de indrukken van ds. de Graaf juist waren. Deputaten kwamen diep onder de indruk van de moeiten en gevaren, waaraan de Reformed Churches bloot staan. De worsteling tegen materialisme en modernisme werpt onder Gods zegen deze zusterkerk terug op de fundamenten van het Evangelie.

De correspondentie met deze kerken werd ingevolge besluit van de gen. syn. 1953 geregeld in het volgend schrijven:

Deputaten voor Eenheid van de Gereformeerde
Belijders en correspondentie met
buitenlandse kerken.

Haarlem, 19 Maart 1954

Secretaris: ds. J. C. Maris,
Pijnboomstraat 45, Haarlem.

Aan deputaten voor correspondentie met buitenlandse
kerken van de Reformed Churches of Australia,
p/a de weleerw. heer ds. J. A. Schep,
Penguin. Tas., Australia.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Tot onze spijt zijn wij eerst thans in de gelegenheid u, in opdracht van onze in September j.l. gehouden generale synode, te antwoorden op uw schrijven van 10 Juli 1952, behelzende het verzoek tot volledige correspondentie tussen uw kerken en de onze. Zoals u begrijpt, moesten wij eerst de betreffende stukken ontvangen van de synodi scribae, terwijl voorts in een vergadering van ons deputaatschap enkele punten nog moesten worden besproken.

Intussen verheugt het ons, u thans te kunnen meedelen, dat de generale synode onzer kerken besloten heeft „op grond van eenheid in belijdenis en kerkregering, mede ten behoeve van de emigranten, die vertrokken zijn of nog zullen vertrekken, aan het verzoek van de Reformed Churches of Australia om correspondentie te voldoen”.

Met inachtneming van enkele hierna te noemen bepalingen zal deze correspondentie, overeenkomstig het voorstel uwer synode het volgende omvatten:

- a. het over en weer aanvaarden van elkanders attestaties;
- b. het over en weer beroepbaar stellen van elkanders predikanten;
- c. het aan elkander toezenden van de Acta der synoden;
- d. het, indien mogelijk, bijwonen van elkanders synoden door middel van afgevaardigden, die een adviserende stem zullen hebben;
- e. het raadplegen van elkander inzake ingrijpende maatregelen, als bijv. eventuele herziening van belijdenis of kerkorde, uitbreiding van correspondentie of vermindering ervan enz.;
- f. het bieden van geestelijke en stoffelijke steun, indien nodig en mogelijk.

De synode onzer kerken besloot echter hierbij op te merken, dat bij wederzijdse erkenning der ambten en attesten de Christelijke Gereformeerde Kerken haar (event.) bezwaren handhaven tegen Kerken, waarmede de Reformed Churches of Australia wèl en de Christelijke Gereformeerde Kerken nièt in correspondentie staan.

Deze mededeling, die overigens voorzichzelf spreekt, is te zien tegen de achtergrond van de volgende praktische overwegingen, die wij ontleen aan het rapport, door onze deputaten

ter synode ingediend: „Omdat deze kerken dezelfde volledige correspondentie hebben voorgesteld aan andere kerken in Nederland, waarmede de Christelijke Gereformeerde Kerken géén correspondentie onderhouden, zou b.v. een predikant der Australische Gereformeerde Kerken met verlof in Nederland het recht ontvangen tot de bediening des Woords en der Sacramenten in de Nederlandse gereformeerde kerken, die onderling niet corresponderen. Zelfs zou het mogelijk zijn, dat hij beroepen werd zowel door b.v. een Gereformeerde als door een Christelijk Gereformeerde Kerk in Nederland. Zulk een tweeslachtigheid verdient zeker geen aanbeveling; zij zou alleen maar verwarring stichten.”

Mede in verband hiermede zouden wij inzake „het over en weer beroepbaar stellen van elkanders predikanten” uw aandacht willen vestigen op de volgende bepalingen bij art. 4 en 5 D.K.O., opgenomen onder het hoofd „Overkomst uit andere kerken”:

Art. 4. B. „Wanneer een kerkeraad, de gemeente gehoord een predikant of een beroepbaar gesteld kandidaat uit een kerkgemeenschap in het buitenland wenst te beroepen, vraagt hij advies aan de classis, die haar advies niet zal geven vóór zij inlichtingen omtrent de betreffende kerkgemeenschap en de betreffende persoon ingewonnen heeft bij de deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken.

Wanneer de classis haar goedkeuring heeft gegeven, en de betreffende persoon de roeping der gemeente heeft aangenomen, zal hij niet tot de bediening des Woords en der Sacramenten in de Christelijke Gereformeerde Kerken worden toegelaten en in de gemeente, die hem beriep, bevestigd worden, voordat hij zich ter classisvergadering met gunstige uitslag heeft onderworpen aan een colloquium doctum aangaande leer en wetenschap. Alvorens zulk een colloquium kan plaats vinden, dient een predikant ten genoeg van de classis bewijzen over te leggen van zijn beroeping tot de dienst, benevens getuigenissen aangaande belijdenis en wandel; een kandidaat dient ten genoeg van de classis aan te tonen, dat hij de vereiste studie aan een Universiteit of Theol. School heeft volbracht en toegelaten is om te staan naar het ambt van Dienaar des Woords, waarbij eveneens overgelegd dienen te worden getuigenissen aangaande belijdenis en wandel; (enz. zie art. 4 B en 4 C D.K.O.).

Helaas is het ons niet mogelijk U thans een exemplaar van onze Kerkorde te zenden, daar dit werk momenteel is uitverkocht. Zodra de nieuwe druk is uitgekomen, hopen wij u echter een exemplaar te doen toekomen. Ook de acta onzer laatst gehouden generale synode zullen u bij verschijning worden toegezonden. Tevens hopen wij u binnenkort het Jaarboek 1954 te zenden.

Gaarne spreken wij de hoop uit, dat deze correspondentie tussen uw kerken en de onze onder Gods zegen dienstbaar moge zijn aan het welzijn der Kerken en de komst van Gods Koninkrijk.

De genade zij met U!

Met hartelijke broedergroeten,

namens deputaten voornoemd.

(w.g.) ds. J. C. Maris, secretaris

4. Reformed Churches of New Zealand.

Van deze kerken, eveneens uit Nederlandse immigranten ontstaan, werd per schrijven van 1 februari 1954 een verzoek ontvangen tot volledige correspondentie.

Toen het bleek dat vele Nederlandse immigranten in de bestaande kerken van Nieuw Zeeland hun geestelijk tehuis niet konden vinden, als gevolg van het alom doorgedrongen modernisme, is men tot instituering van deze Gereformeerde Kerken overgegaan. De grondslag is de Heilige Schrift, als het onfeilbaar Woord van God, met de Drie formulieren van Enigheid.

Deputaten menen Uw vergadering te mogen adviseren dit verzoek in te willigen, op dezelfde voorwaarden als gesteld zijn ten aanzien van de Reformed Churches of Australia.

Deputaten hebben gemeend de kerkeraden te moeten adviseren eventuele emigranten naar Nieuw Zeeland op deze Reformed Churches te attenderen.

5. Christian Reformed Church in Amerika en Canada.

In hun vergadering van 21 april 1955 hebben uw deputaten zich ernstig bezonnen op het in 1950 met deze kerken aangegane contact, zulks in verband met de beroepen die op verschillende van onze predikanten zijn uitgebracht. Deze bespreking leidde tot het besluit, aan de synode der Christian Reformed Church het volgende schrijven te richten:

's-Gravenhage 24 mei 1955.
Zwolle

Aan de synode der Chr. Ref. Church
te houden op 8 juni 1955 en volgende dagen
te Grand Rapids U.S.A.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Sinds onze Generale Synode van 's-Gravenhage 1950 besloot om met Uw kerk in contact te treden was het officiële contact, dat uw en onze kerken met elkaar onderhielden uiterst gering.

Per schrijven dd. 21 januari 1949 werd uwerzijds dit contact zo prachtig gestipuleerd in 6 punten, waarin U als derde punt o.a. noemde: „Het onder de aandacht brengen van elkanders geestelijke en kerkelijke problemen met onze wederkerige pogingen tot hun schriftuurlijke oplossing en met aanbieding elkander te willen helpen, als dit zou worden verlangd”.

Op grond van deze stipulatie nemen we de vrijheid ons tot U te wenden in verband met een kerkelijk probleem, dat de laatste maanden urgent begint te worden.

We doen dus niets anders dan U houden aan Uw eigen woord en hebben allerminst behoefte om U ter verantwoording te roepen, maar hebben wel behoefte aan duidelijkheid t.a.v. een zaak, die ons verre van duidelijk is.

Het is U zo goed als ons bekend, dat in 1953 een predikant onzer kerken beroepen werd door de Chr. Ref. Church te Houston. Mochten we toen menen dat dit een incidenteel geval was, nu staan we voor het feit dat in korte tijd drie onzer predikanten door een Chr. Ref. Church werden beroepen, welke predikanten deze beroepen ook aangenomen hebben, zodat binnenkort 4 voormalige Chr. Geref. predikanten de Chr. Ref. Church in Canada dienen.

Nu zouden deze beroepen en het aanvaarden dezer predikanten door Uw kerk ons geen moeilijkheden veroorzaken, als Uw en onze kerk met elkaar in correspondentie waren getreden. Dit is, zoals U bekend is, echter geenszins het geval.

In mei 1948 attendeerden wij U nog op uw beslissing t.a.v. de uitspraak der Geref. Kerken in Nederland, gedaan op de synode van 1908. Naar onze diepste overtuiging zijn deze uitspraken in strijd met Schrift en Belijdenis. Ons bezwaar op dit punt was voor U geen belemmering om toch met ons in correspondentie te treden, want het begrip corresponderende kerk was volgens u iets anders dan het begrip „zusterkerken”.

Onze synode besloot in 1950 om geen correspondentie met U aan te gaan, maar alleen contact met u te onderhouden, welk begrip dus nog zwakker is dan corresponderende kerken.

En nu staan we voor de voldongen feiten, dat ondanks het ontbreken van correspondentie, onze predikanten door u toch beroepen worden om in uw kerk een plaats te krijgen. Ja zelfs met behoud van hun bezwaren tegen uw uitspraak van 1908.

Het heeft ons tenminste hoogst verbaasd dat in een onzer kerkbladen stond te lezen dat ds. P. M. Jonker, die de Chr. Ref. Church van Belleville gaat dienen, op grond van een correspondentie met deze kerkeraad, verklaarde niet te zijn gebonden aan de besluiten van 1908 en hij in prediking en zielszorg Chr. Geref. blijft, zoals in de Chr. Geref. Kerken in Nederland.

Broeders – hier komen verschillende vragen bij ons op.

Hoe rijmt zich een dergelijke verklaring, alsmede het toelaten van onze predikanten in de Chr. Ref. Church, met de besluiten van 1908, die door u toch nog nimmer zijn ingetrokken?

Acht u het juist dat het beroepen van Nederlandse Chr. Geref. predikanten voortgaat?

Welke waarde kent u toe aan 1908? Is bij u de begeerte aanwezig om deze besluiten in te trekken? Zo ja, waarom doet u het dan niet zo spoedig mogelijk, opdat onze synode zich over het openen van de correspondentie met Uw kerk kan beraden? Zo neen, hoe denkt u dan over de verklaring van bovengenoemde kerkeraad en hoe ziet u de positie van zijn predikant?

Broeders, u zoudt ons met een duidelijk en spoedig antwoord op deze vragen zeer verblijden.

Aangezien het hier een zaak betreft, die van betekenis is voor ons kerkelijk leven, bevelen we de behandeling van dit ons schrijven in uw ernstige belangstelling aan.

Uw vergadering de leiding des H. Geestes toebiddend,

met heilbiede en br. groeten,
namens deputaten voornoemd,

L. H. v. d. Meiden, voorzitter.
J. H. Velema, secretaris.

Op dit schrijven werd het volgende antwoord ontvangen; dat we vertaald hier laten volgen:

Grand Rapids, 12 juli 1955.

Geliefde Broeders in Christus,

In antwoord op uw brief van 24 mei 1955, gericht aan de synode van 1955 der Chr. Ref. Church, berichten we u het volgende:

Wij erkennen en waarderen onze eenheid met al de andere Geref. kerken, die tezamen met ons onderschrijven en oprecht liefhebben onze Geref. voorstelling der waarheid, zoals zij is uitgedrukt in de Drie Formulieren van Enigheid.

Wij handhaven de Drie Formulieren van Enigheid en ook bepaalde korte verklarende leerstellige uitspraken betreffende zaken, die in het verleden onze kerken hebben verontrust en die een zekere synodale uitspraak vereisten. De beslissingen van 1908 behoren ook tot die leerstellige uitspraken.

Verder, alle predikanten, die tot ons komen van niet-zusterkerken, worden slechts toegelaten, nadat met hen een colloquium doctum is gehouden.

Met hartelijke christelijke groeten,

De synode van de Chr. Ref. Church, juni 1955.

w.g. R. J. Danhof,
Stated Clerk.

Deputaten hebben met droefheid en teleurstelling moeten constateren, dat deze houding in strijd is met de bepalingen van het contact, zoals die destijds met de Christian Reformed Church zijn overeengekomen.

Een afschrift van bovenstaand antwoord werd gezonden aan de voormalige Christ. Geref. predikanten, die een beroep naar de Christian Reformed Church hebben aangenomen.

6. Internationale Raad van Christelijke Kerken.

Verschillende van onze predikanten en leden hebben deelgenomen aan het derde plenaire congres van de Internationale Raad, dat van 3 – 12 augustus gehouden werd in Philadelphia (U.S.A.). Als stemgerechtigde afgevaardigden traden op Prof. J. J. v. d. Schuit, ds. J. C. Maris, ds. L. Floor, ds. J. Prins en ds. C. den Hertog. Er was voor dit congres grote belangstelling. Vele goede referaten zijn geleverd. De verschillende rapporten spreken van de doorwerking van het getuigenis der waarheid in alle delen der wereld. Het aantal deelnemende kerken steeg met 12, en kwam op 57. Tot leden van het Uitvoerend Comité werden benoemd Prof. dr. B. J. Oosterhoff en ds. J. H. Velema, de laatste in de plaats van ds. J. C. Maris, die een benoeming aanvaardde als algemeen secretaris van de I.C.C.C. voor Europa. Ondanks veel tegenstand kan gezegd worden dat het getuigenis van de Raad, dat niet anders wil zijn dan het getuigenis voor het Woord Gods, geleidelijk aan overal doorklinkt.

Deputaten achten het een eer dat de secr. buitenland, ds. J. C. Maris, tot secretaris van de I.C.C.C. werd benoemd. Deze benoeming betekent niet alleen een waardering van de kwaliteiten van ds. Maris, maar ook een erkenning van onze kerken.

CONCLUSIES.

Resumerend wijzen we erop dat de volgende punten n.a.v. dit rapport uw aandacht vragen:

1. De beoordeling van de handelingen van deputaten t.a.v. de eenheid onder de Geref. Belijders in ons land en de correspondentie met Buitenlandse kerken.
2. Het opnieuw benoemen van 8 deputaten.
3. Het geven van een opdracht t.a.v. de vorming van een Geref. Convent.
4. De regeling van de correspondentie met de Ref. Church of New Zealand.
5. De regeling van de bijdrage aan de I.C.C.C.

Uw vergadering bij de behandeling van deze voor de positie onzer kerken in binnen- en buitenland zo belangrijke zaken de leiding des H. Geestes toebiddend,

Deputaten voornoemd,

prof. L. H. v. d. Meiden, voorzitter
 ds. L. S. den Boer
 ds. J. Jongeleen
 prof. W. Kremer,
 prof. J. J. v. d. Schuit,
 ds. J. C. Maris, secretaris buitenland
 ds. J. H. Velema, algemeen secretaris en
 secretaris binnenland.

BIJLAGE I.

ONZE BEZWAREN TEGEN DE VERVANGINGSFORMULE.

I.

1. De bedoeling van dit stuk is niet om een brede missive te geven, waarin al onze bezwaren zeer uitvoerig worden besproken. Dit zou een brochure eisen. Het gaat slechts om een richtlijn voor onze komende samenspreking. We zouden dus wel graag willen dat uwerzijds uitvoerig op deze onze bezwaren werd ingegaan.
2. Uw steeds herhaalde bewering, dat nog nooit is aangetoond dat de V.f. in strijd is met Schrift en Belijdenis, doet ons reeds bij het begin vragen: hoe lezen wij de Schrift en de Belijdenis?
 Zegt het u niets dat er van verschillende teksten in de V.f. geciteerd een geheel andere exegese mogelijk – o.i. zelfs noodzakelijk – is?
 En wat de Belijdenis betreft – het kan u toch bekend zijn, dat in de Chr. Ger. Kerk vóór 1892 alsook bij Calvijn een andere voorstelling t.a.v. Verbond en Doop is gegeven dan u voorstaat. We denken bv. aan de eerste hoogleraar in de dogmatiek aan de Theol. School te Kampen, Helenius de Cock.
3. Valt het u gemakkelijk uw oor te sluiten voor de bezwaren, die in uw eigen kerken telkens weer geuit worden tegen de V.f.? Moest u dat niet voorzichtiger maken in de bewering dat nog nooit is aangetoond, dat de gewraakte formule in strijd is met Schrift en Confessie?

II.

1. De V.f. wordt ingeleid en afgesloten met de verklaring „dat de zakelijke inhoud van de uitspraken van 1905 en 1942 als in overeenstemming met Schrift en Belijdenis niet prijsgegeven mag worden” en „dat deze nieuwe verklaring dient ter vervanging van die van 1905 ten 4e en 1942 aangaande het genadeverbond sub 2 – 4”.
 Hoe is nu de verhouding tussen V.f. en „1905”?
 Het is ons heel moeilijk om hier iets anders uit te concluderen dan: de verandering in 1946 heeft alleen betrekking op de formulering van dezelfde opvattingen als in 1905 werden uitgesproken. Van een principiële verandering is hier geen sprake. Het is een „vervanging” van woorden, niet van zaken. Vandaar dat niemand der deputaten verklaarde dat het exposé van dr. Dee in strijd was met de V.f. En hij verklaarde met grote klem, dat het een denaturering, ja ontheiliging van de doop zou zijn hem te bedienen aan hen die men op grond van Gods Woord niet voor wedergeborenen en in Christus geheiligden zou mogen houden.
2. Tegen „1905” hebben we grote bezwaren (om van de uitspraken van 1942 maar te zwijgen):
  - a. Uiteindelijk worden hier twee elkaar uitsluitende leervoorstellingen naast elkaar geduld, al weten we dat het er in 1905 niet om ging de veronderstelde wedergeboorte als de alleen legitieme leer ten troon te verheffen.
  - b. Het begin en het slot van 1905 kloppen niet met elkaar.
  - c. Zacht wordt gezegd: het is minder juist om te dopen op grond van veronderstelde wedergeboorte. Dus zit er toch een waarheidselement in? Laat 1905 niet „een evidente weergave van de leer der veronderstelde wedergeboorte” zijn – in deze verklaring wordt deze leer niet radicaal afgewezen.

III.

1. In 1 en 2 van de V.f. komt reeds naar voren, al wordt het niet duidelijk gezegd: Het Verbond is opgericht met de uitverkorenen. Zeer zeker wordt het Verbond alleen gerealiseerd in de uitverkorenen; maar dat is iets anders dan: het is opgericht met de uitverkorenen.
2. In 1 bv. wordt gesproken over het verbond der genade, terwijl in het slot van 1 een citaat uit de Canones wordt overgenomen, dat alleen op de uitverkorenen kan slaan.
3. In 2 wordt gezegd dat de Here in zijn uitverkorenen werkt hetgeen Hij van allen eist „vervullende aan hen al de beloften des verbonds”.
Moet hieruit niet geconcludeerd worden dat de beloften des Verbonds, die aan de uitverkorenen vervuld worden, niet aan alle Bondelingen zijn gedaan? Waarop fundeert u deze mening? Komt u hier toch niet in de buurt van tweeërlei belofte en tweeërlei doop?

IV.

Onze grootste bezwaren raken, zoals u bekend is, het derde punt van de V.f. We duiden deze bezwaren weer aan – in de vorige samensprekingen werden ze ook reeds uitgesproken – opdat ze puntsgewijs kunnen besproken worden.

1. Uitdrukkelijk wordt gezegd, dat de kerk de kinderen moet beschouwen en behandelen etc. Hier is geen sprake van „mogen” of „kunnen”. Hierdoor bindt u ieder aan uw beschouwing, die o.i. een subjectivistische inslag heeft.
2. De formulering „wederbarende genade v. d. H. Geest” bewijst dat in de V.f. geen onderscheid wordt gemaakt tussen de belofte en de vervulling van de belofte. Op grond waarvan?
3. Het is duidelijk dat u met de uitdrukking „delende in de wederbarende genade v. d. H. Geest” meer bedoelt dan alleen de belofte; anders had u geen reden om ze zo te beschouwen. Immers dan was het een feit, dat ze de belofte van de wedergeboorte bezaten en moesten ze dienovereenkomstig worden behandeld.
4. De noot, die aan 3 wordt toegevoegd, laat ruimte voor de opvatting, dat de kinderen zijn te beschouwen als reeds wedergeborenen en voor de opvatting, dat zij zijn te beschouwen als kinderen, die wedergeboren zijn of zullen worden. Dat laatste is ons geheel duister. Hoe moet dat: de kinderen op hetzelfde moment beschouwen als wedergeboren of zullende wedergeboren worden?
Afgedacht hiervan blijft het voor ons een onoverkomenlijk bezwaar, dat men persé de kinderen moet beschouwen als wedergeboren of zullende wedergeboren wordende kinderen. Is het op deze wijze niet duidelijk dat telkens weer het oog gericht wordt op de verborgen dingen – de wedergeboorte (feitelijk de uitverkiezing, want alleen uitverkorenen worden wedergeboren) – en ook de V.f. zich niet houdt aan de geopenbaarde dingen? In deze beschouwing en behandeling gaat men buiten het raam der Openbaring Gods.
5. Het Verbond wordt wel heel sterk gesteld onder de beheersing der uitverkiezing, als bij de beschouwing en behandeling der kinderen, niet gesproken wordt over de kinderen, die niet wedergeboren worden. Dat is toch geen imaginaire mogelijkheid? Bij dit punt had met hen rekening gehouden moeten worden. Het feit dat en onder 3 later gesproken wordt over hen, die in ongelof en onbekeerlijkheid het verbond verachten, en onder 5 aangedrongen wordt op ernstig zelfonderzoek, heft de uitspraak niet op dat alle kinderen moeten beschouwd en behandeld worden als delende in de wederbarende genade des H. Geestes.

V.

Het aangevoerde tekstenmateriaal onder 3 is o.i. wel heel zwak.

1. Bij het bouwen op Gods belofte wordt verwezen naar Ps. 22 : 31; Jes. 44 : 3; 59 : 21. We kunnen met de beste wil in deze teksten geen grond vinden voor uw mening. Wat wordt in Ps. 22 anders gezegd dan dat het zaad zal delen in de verkondiging van het heil en dat dit vrucht zal dragen?
Mag men hieruit concluderen dat de kinderen „moeten beschouwd en behandeld worden als „.....”?. Betekent deze belofte dat alle kinderen reeds delen in de verwerkelijking van die belofte, althans zo beschouwd en behandeld moeten worden? In Jes. 44 : 3 wordt gezegd dat God Zijn Verbond bestendigt en Zijn Kerk bouwt. Er zal ook in verre geslachten een volk zijn, dat Hem vreest. Het Schriftbewijs in deze tekst roept temeer vragen op, als een onverdacht verdediger van de V.f. Prof. J. Ridderbos, van deze tekst zegt in de K.V. „Intussen is hier bij die Geestesuitgieting niet allereerst te denken aan het specifiek-Geestelijke heil (zoals in Joël 2 : 28 v.); de Geest wordt hier allereerst beschouwd als Verwekker van het natuurlijk leven, hier dan van het natuurlijk mensenleven, gelijk elders van het leven der natuur Ps. 104 : 30. Die Geest schenkt dus de zegen der vruchtbaarheid aan het toekomstige geslacht”.

- Zijn deze teksten nu zo zonneklaar, dat de Synode op grond van deze Schriftwoorden als goddelijke waarheid vaststelt de zinsnede over het beschouwen en behandelen der kinderen?
2. Bij de volgende zinsnede „overeenkomstig het spreken der Schrift” worden 3 teksten uit het N.T. aangehaald.
 Marcus 10 : 14: waarom staat hier niet: voor hen is het Koninkrijk Gods? Er staat: „voor zodanigen”. De (Geref.) Kantt. N.V. tekenen aan: voor degenen, die even kinderlijk tot Mij naderen. Maar zelfs al stond er „voor hen”, dan mogen we toch uit het feit dat de Here de koninkrijks-relatie legt met alle kinderen (des Verbonds) nog niet concluderen, dat we nu elk kind hebben te beschouwen en te behandelen als „.....”.
 Hoe kan Hand. 16 : 34 dwingen om te komen tot een beschouwing en een behandeling van de kinderen, zoals de V.f. poneert? Mag één geval richtinggevend zijn voor alle kinderen? Efeze 6 : 1: Kinderen weest uw ouders gehoorzaam in de Here, want dat is recht. Het is in de eerste plaats de vraag of „in de Here” oorspronkelijk is. Volgens prof. van Leeuwen en de N.V. niet. Maar nooit kan dit anders betekenen dan „om 's Heren wil, uit liefde tot Hem en Zijn beschikking, Hem tot ere”.
  3. De noot, die aan 3 werd toegevoegd, mist elke verwijzing naar Schrift en Belijdenis. We vinden dit typerend.

VI.

1. In de discussies rond de V.f. komt sterk naar voren, dat de door ons gewraakte uitdrukking in 3 als achtergrond heeft: de gemeente-beschouwing. De Kerk is de vergadering der gelovigen en we bedienen Gods Woord in het midden der verzoende gemeente. Maar dat geeft ons toch geen recht om hier uit te concluderen, dat nu ook ieder kind, bij de gemeente behorende, beschouwd en behandeld moet worden als „.....”? Waarom wilt u toch telkens uitgaan van en rekenen met de verborgen dingen? U versmalt daardoor de inhoud van het Verbond, waarin de Here laat zien wie Hij voor ons is.
 Uit Hebr. 10 : 29 blijkt duidelijk dat men geheiligd kan zijn door het bloed van het N.T. en toch dit bloed onrein achten en de Zoon Gods verwerpen. In zondag 31 worden in het midden van de gemeente 3 groepen mensen onderscheiden: gelovigen, ongelovigen en zij, die zich niet van harte bekeren. En zouden we dan alle kinderen moeten beschouwen en behandelen als „.....”?
2. Als achtergrond van de V.f. zien we de vereenzelviging van „denken” en „zijn”. Ook de V.f. is niet losgekomen van verbonds-speculatief, idealistisch denken, terwijl de Schrift veel meer de realiteit van het Verbond en de gemeente tekent. Naarmate het N.T. zich ontplooit, wordt het waarschuwend element sterker. We denken aan de brieven aan de Aziatische gemeenten. En alle vermaningen in het N.T. worden niet gefundeerd op het „zijn”, maar op het „behoren te zijn”.
3. Het Verbond is in de Schrift historisch bepaald, niet ideologisch! Denk aan de profeten. Is dit geen vingerwijzing voor ons? Overduidelijk wordt van verbondsbreuk en verbondswraak gesproken: Gen. 17 : 14; Matth. 8 : 12; Luc. 13 : 9; Joh. 15 : 2; Rom. 11 : 17. En deze werkelijkheid wordt in de V.f. niet verdisconteerd bij het beschouwen en behandelen. Daar moet het een essentiële plaats hebben, anders hangt het uiteindelijk in de lucht.

VII.

1. Tenslotte wijzen we U er op, dat in het Verbond de Here een relatie legt. Deze relatie is een Woord-relatie. Het belofte-woord is nr. 1. Het Verbond mag niet verbonden worden aan een verborgen relatie, door de Geest gelegd of nog te leggen. Het Woord, als karakterbepalend voor het verbond wordt dan losgelaten. De Schrift legt een nauw verband tussen Gods Verbond en getuigenissen: ps. 25 : 10. Het Verbond is daar waar de Here zelf Zijn belofte-relatie stelt en verzegelt in de Sacramenten. Hier is geen plaats voor „houden voor” of „veronderstellen”. In het Verbond is niet nr. 1 hoe het hart van de bondeling is (delende in wederbarende genade?), maar wie de HERE is!
 Vgl. 2 Sam. 23 : 5. Voor het verband Verbond-Woord: Hand. 3 : 25 en Rom. 9 : 4.
2. Alleen op deze wijze wordt het fundament gelegd voor de klare Verbondsprediking. Uw beschouwing en behandeling der kinderen, niet in de Schrift gefundeerd en allerminst een eenvoudige uitspraak des geloofs, is voor de praktijk in prediking, catechese en pastoraat, gevaarlijk.
 Het geloof leeft uit de belofte als Gods belofte en concludeert niet verder dan de belofte zelf gaat (dit geschiedt in de V.f. juist wel).
 Omdat het Verbond zijn wezen vindt in de woord-relatie komt het, volgens ons doopsformulier tot ons, als een onderwijzing, vermaning en vertroosting. Hier klemt de noodzaak van geestelijke vernieuwing, wedergeboorte: Joh. 3 : 1 – 8; Hand. 2 : 27 – 41. Op dit

fundament is alleen maar plaats voor de rechte Verbondsbevinding. Ik vijandig aan de God des Verbonds, maar de Here de Waarachtige in Zijn Verbond, Die het doet om Zijns groten naams wil.

Ps. 25 : 14: de verborgenheid des Heren is voor wie Hem vrezen en Zijn Verbond om hun die bekend te maken, wordt hier verstaan.

We hopen dat deze bezwaren door U verstaan worden. Het is door ons reeds verschillende keren gezegd. Misschien geeft deze schematische samenvatting een betere lijn voor een bespreking.

BIJLAGE 2.

Aan Broeders deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken voor eenheid van gereformeerde belijders.

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van het stuk waarin U Uw bezwaren ontwikkeld hebt tegen de z.g. Vervangingsformule onzer Kerken, en wij willen graag daarop antwoorden.

Het lijkt ons echter niet ondienstig vóórdat wij dit in bijzonderheden gaan doen, in het kort U rekenschap te geven van de gedachte die aan de Vervangingsformule ten grondslag ligt.

Wij vinden in de Schrift met betrekking tot het verbond van God twee lijnen.

Enerzijds de lijn van Gods vrijmachtige verkiezing, de krachtdadige werking van Zijn genade en de onwankelbare vastheid van het eeuwig verbond der genade en der verzoening, welke God betoont in de lijn der geslachten. De weg, waarin Hij ons Christus en al Zijn weldaden bekend en deelachtig maakt (Ps. 25 : 14), loopt door de band des bloeds: u en uw kinderen. De Here vergadert Zijn gemeente niet op deze wijze, dat Hij hier een toebrengt en daar een enkeling verlost, zonder enige gemeenschap met elkander, maar Hij volgt de organische orde: Hij bouwt Zijn Kerk uit de gezinnen op, en de Schrift is er vol van, dat „Zijn getrouwheid is van geslacht tot geslacht” (Ps. 100 : 5; 79 : 13; 105 : 8; 135 : 13). En dat in de zin van Zijn verzoenende en verlossende liefde. Wanneer de Here in Gen. 17 : 7 zegt: om u te zijn tot een God en uw zaad na u, en de uitdrukking „tot een God” voor Abraham betekent: Ik ben uw God, in de zin van verzoening en gemeenschap, dan moet deze uitdrukking ten aanzien van de kinderen hetzelfde betekenen (vgl. Gal. 3 : 6; ook in verband met vs 9 en 27–29: indien gij nu van Christus zijt, dan zijt gij zaad van Abraham, en naar de belofte erfgenamen). Dit wordt bevestigd, wanneer de Here later door Mozes verzekert: en de Here, uw God, zal uw hart en het hart van uw nakroost besnijden, enz. (Deut. 30 : 6; vgl. Jer. 4 : 4; 32 : 39; Rom. 2 : 25–29; 4 : 9–12); terwijl in het Nieuwe Testament door Petrus op de Pinksterdag gepredikt wordt: want voor u is de belofte en voor uw kinderen; dat is blijkens het verband de op de Pinksterdag vervulde belofte van de H. Geest (Hand. 2 : 39; vgl. Marc. 10 : 14), en Paulus de kinderen rekent tot de gemeente van Christus, die hij gelovigen noemt (Ef. 1 : 1, 2; 6 : 1).

De tweede lijn in het verbond is die van de roeping tot geloof en bekering, die in de kring des verbonds uitgaat met een geheel eigen klem, en niet slechts sommige, maar alle kinderen der gelovigen als kinderen des verbonds voorhoudt zowel de rijkdom van het hun geschonken voorrecht alsook de zwaarte hunner verantwoordelijkheid, indien zij op zo grote zaligheid geen acht geven. In deze tweede lijn valt het accent meer op de verantwoordelijkheid van de mens; komt de algemene relatie die het verbond met zich meebrengt voor alle kinderen der gemeente meer tot haar recht; en wordt ook sterk gerekend met deze werkelijkheid, dat niet alle kinderen des verbonds tot geloof komen.

Wij kunnen deze beide lijnen ook zó tot uitdrukking brengen. In de eerste valt de nadruk hierop, dat, zonder het verbond der genade te identificeren met de verkiezing, het toch de weg is, waarin de verkiezing gerealiseerd wordt; hier staat de verzoeningsrijkdom van het genadeverbond in het volste licht; en wanneer wij daarop zien, kunnen wij niet anders belijden dan dat het verbond is opgericht in Christus met allen die in Hem begrepen zijn, en dat in het testament in Christus' bloed alleen zijn geschreven die door dit bloed verlost worden. In de tweede lijn ligt het accent op de betekenis van het verbond voor ALLE kinderen der gemeente, tot wie de God des verbonds komt met Zijn belofte en eis; het gaat hier in het bijzonder om de bediening van het verbond der genade, die „historisch en organisch ingaat in het menselijk geslacht”, zodat er zijn die van Israël zijn en behoren tot de kring des verbonds en toch „vanwege hun ongelovig en onbekeerlijk hart nog van alle geestelijke weldaden van dat verbond verstoken zijn” (H. Bavink, *Magnalia Dei*, blz. 310). Men heeft deze twee

lijnen aangeduid door de woorden: wezen en verschijning, wezen en bediening, de in- en uitwendige zijde van het verbond, en sommigen hebben ten onrechte zelfs gesproken van een inwendig en uitwendig verbond. Maar hoe men ze ook noemen wil, het is duidelijk, dat men op tweeërlei wijze in het verbond kan zijn, nl. door geboorte (de tweede lijn) en (of) door wedergeboorte (de eerste lijn).

Deze twee lijnen schijnen tegenstrijdig te zijn. Onze synode van 1943 sprak uit, dat de vraag hoe ze te verenigen zijn, ons plaatst voor een mysterie, dat ons menselijk denken niet kan doorgronden, en ook wij willen dit nog eens met grote nadruk op de voorgrond stellen. Wij moeten dan ook geen poging doen om dit geheimenis op te lossen. Wij moeten ons echter evenzeer wachten voor het loslaten van één van de beide lijnen om de andere eenzijdig te willen vasthouden. Wij zullen de z.g. tegenspraak moeten aanvaarden en het mysterie mysterie laten. En dit niet alleen bij de belijdenis van het verbond der genade, maar ook in de leer van de tekenen en zegelen van dit genadeverbond. De sacramenten stellen ons voor dezelfde vragen, want al zijn ze voor de gelovigen ingesteld; al wil (gelijk wij in art. 33 Ned. Geloofsbel. en antw. 65 e.v. Heidelb. Cat. belijden) de Heilige Geest door deze genademiddelen ons geloof sterken; al zijn zij „daarheen gericht en daartoe verordend, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis als op de enige grond onzer zaligheid wijzen” (vr. 67), ze hebben toch ook betekenis voor allen die ze ontvangen, en dat niet alleen in die zin, dat zij die „onwaardig eten en drinken” zichzelf een oordeel eten en drinken, en de doop eenmaal getuigen zal tegen alle gedoopten die Christus niet hebben aangenomen, maar ook zo, dat God in deze tekenen en zegelen bij Zijn Woord komt met de roepstem der genade, zodat nimmer mag gesproken worden van een schijnloop.

Onze Kerken hebben met haar Vervangingsformule de bedoeling gehad beide bovengenoemde lijnen tot haar recht te doen komen. Naar onze overtuiging hebben wij de Schrift hierin na te volgen, die ze ook beide met elkander verbindt. Haar voorbeeld leert ons, dat, zo zij theoretisch al niet met elkander te rijmen zijn, ze praktisch elkander allerminst uitsluiten. Het leggen van de volle nadruk op de rijkdom van het genadeverbond sluit de eis in, dat ook de verantwoordelijkheid in dat verbond met klem op de harten gebonden worde, want wie genade zegt, zegt tegelijk verantwoordelijkheid; wie de kinderen beschouwen mag als lidmaten van Christus' gemeente zal als vanzelf er bij hen op aandringen, dat zij zich in de weg van bekering en geloof als lidmaten van Christus openbaren.

Beide voorstellingen kunnen elkaar niet missen, zij hebben elkaar nodig en vullen elkaar aan.

Na deze inleidende opmerkingen willen wij nu nog graag op al de door U geopperde bedenkingen afzonderlijk ingaan. Wij volgen daarbij het door U ingediende stuk op de voet.

I. Het Schriftbewijs willen wij hier nog even laten rusten; dat brengt U zelf immers in het vervolg eerst ter sprake. We beperken ons hier dus tot de belijdenis.

Nu zullen wij het er over eens zijn, dat het niet de vraag is, hoe deze of gene latere theoloog de belijdenisuitpraken opgevat heeft, maar dat alles hier aankomt op haar historische zin. Hoe hebben de opstellers ze bedoeld? In welke zin hebben de Gereformeerde Kerken ze geaccepteerd als uitdrukking van haar geloof?

Hierover behoeven wij gelukkig in het minst niet in twijfel te verkeren. En de Brès en Ursinus hebben zich over de onder ons in geding zijnde vragen overvloedig en dat met volkomen duidelijkheid uitgesproken. Zij achten zich van Godswege op grond van diens verbondsbelofte nl., verplicht de kinderen niets minder dan de volwassenen te zien als deelgenoten aan àl Gods heil – zondevergiftigenis en wedergeboorte –; dit is voor hen de beslissende grond voor hun doop, anders zouden zij niet gedoopt mogen worden; terwijl zij tegelijk de tijd waarop God dit heil hun schenken zal, aan Zijn vrijmacht overlaten. Van beiden slechts één citaat: De Brès schrijft in zijn „Wortel, Oorsprong en Fundament der Wederdopers”: Zij (de Wederdopers) weigeren de kleine kinderen de doop, alsof zij ongelovigen waren, doordat zij niet aanmerken, dat de kleine kinderen zowel als de gelovige bedraagden in het verbond Gods staan, wedergeboren zijn, in het bloed van Christus afgewassen en gereinigd zijn en mitsdien het ware wezen des doops hebben, waarmee zij getekend en van het getal van Gods volk zijn (bij Polman, Onze Ned. Geloofsbel. IV blz. 208). En bij Ursinus heet het in allerlei variaties: God wil dat wij de kinderen als bekeerd (pro conversis) aanmerken: de kerk moet ze allen voor gelovigen houden; ze zijn te houden voor heiligen en leden van Christus; voor broeders en leden van Christus; Christus wil dat wij ze allen voor Zijn leden houden. Zij hebben de *inclinatio ad fidem et poenitentiam*, het geloof zelf *potentia et inclinatione*, licet non actu ut in adultis; zij hebben de H. Geest en worden door Hem wedergeboren naar de aard van hun leeftijd, enz. Zie verder Kakes, De Doop in de Ned. Belijdenisschriften, blz. 114, 115, vgl. ook G. Bouwmeester, Zacharias Ursinus en de Heidelbergse Catechismus, blz. 33. We menen dat deze en dergelijke uitspraken, die met nog vele andere te vermeerderen zouden zijn, het

boven alle twijfel verheffen, hoe de belijdenis te verstaan is, wanneer zij over verbond en doop spreekt.

Hoe de Chr. Geref. Kerk vóór 1892 en Calvijn erover gedacht hebben, is hierbij van ondergeschikte betekenis. Overigens moet ons van het hart, dat Uw uitspraak „dat in de Chr. Ger. Kerk vóór 1892 alsook bij Calvijn een andere voorstelling ten aanzien van Verbond en Doop gegeven is” dan wij voorstaan, in haar algemeenheid niet juist is. Helenius de Cock was in dezen een eenling, en dan nog slechts in zijn tweede periode. De eigenlijke vaders der Scheiding dachten er anders over (zie hiervoor het boek van dr. Smilde, Een eeuw van strijd over Verbond en Doop). En dat Calvijn vooral in zijn latere periode meer dan eens verklaart, dat de kinderen in hun doop de bezegeling ontvangen van het heil waarvan zij reeds deelgenoot zijn; dat zij gedoopt worden tot de bekering en het geloof, die zij later zullen hebben, waarvan het zaad door de verborgen werking des Geestes reeds in hen is, ofschoon de gaven zelf nog niet in hen geformeerd zijn; dat hij daarom aan de kinderen fides implicita toekent, mag als bekend verondersteld.

Natuurlijk is dit één kant van de zaak. En de Brès en Ursinus en Calvijn zijn zich bewust dat God de vrijmachtige is, dat niet alle kinderen hoofd voor hoofd zalig worden, laat staan vóór hun doop reeds wedergeboren zouden zijn. De doop verplicht daarom ook tot bekering en geloof en tot een nieuwe gehoorzaamheid. Bovengenoemde uitspraken betreffen de kinderen in het algemeen of het oordeel der liefde, waarmee wij ze zullen beoordelen. Maar dan zien zij doop en wedergeboorte ook onafscheidelijk aan elkander verbonden.

Wat de bezwaren betreft, in onze eigen kerken telkens weer tegen de Vervangingsformule geuit, merken wij op, dat wij daarvoor nooit het oor gesloten hebben, integendeel, steeds ernstig er notitie van hebben genomen, bewijze de brede synodale rapporten, die wij U wel ter lezing zouden willen aanbevelen; maar dáárom er geen gehoor aan konden geven, omdat argumentatie uit Schrift en Belijdenis er ten enenmale aan ontbrak (zie rapporten van de synode van 's-Gravenhage 1949, '50 en Rotterdam '53).

II. Inderdaad is er in de Vervangingsformule van een principiële verandering van de leeruitspraken van 1905 geen sprake. Zij werd alleen gegeven om tegemoet te komen aan de misverstanden, die bij velen ten aanzien van 1905 in de kerkelijke strijd waren ontstaan.

Dat hier „twee elkaar uitsluitende leervoorstellingen naast elkaar geduld worden”, waarmee U schijnt te willen zeggen, dat wij als Kerk hier inconsequent zijn en liever één voorstelling zouden moeten voorstaan, kunnen wij in die zin niet toegeven. Het zijn naar onze overtuiging beide *Schriftuurlijke* uitdrukkingen (de toezegging van het volle heil van het verbond aan de kinderen en hun persoonlijke verantwoordelijkheid), die hier gehonoreerd worden. Wij kunnen die in één formule niet tot uitdrukking brengen. Eerbied voor de Schrift gebiedt ons dan juist ze naast elkaar te laten staan. Het is in de grond hetzelfde probleem waarvoor verkiezing en verantwoordelijkheid ons stellen.

Begin en slot van 1905 kloppen naar onze mening op elkander volkomen. Het „houden voor wedergeboren totdat het tegendeel blijkt” impliceert immers reeds de mogelijkheid, dat de kinderen het niet zijn. Het is evenals bij de volwassen gelovigen een oordeel der liefde. De formule van 1905 is geen spiksplinternieuwe vondst dier Synode, maar door Bavinck aan de oude gereformeerde theologie ontleend (zie Bavinck, Geref. Dogmatiek² IV, 33 noot).

Wat de uitdrukking „dopen op grond van veronderstelde wedergeboorte” betreft, wij geven U gaarne toe dat deze niet juist is, omdat het verbond de enige grond van de kinderdoop is; ook omdat zij de gedachte zou kunnen wekken, dat de wedergeboorte reeds moet hebben plaats gehad, zal de doop echt zijn. Maar een waarheidselement erin is, dat tot de weldaden van het verbond ook de wedergeboorte behoort en de doop als zegel van het verbond daarvan dus niet mag worden losgemaakt.

III. Over de vraag met wie het verbond is opgericht, wordt hier niet gesproken. Wel wordt gezegd, wat God met het verbond der genade beoogt en hoe Hij dit doel bereikt. Het gaat hier dus – om Uw eigen term over te nemen – over de realisering, d.i. de *verwezenlijking* en dus het eigenlijke *wezen* van het verbond. En dat betreft inderdaad alleen de uitverkorenen.

In dit licht zijn ook de uitdrukkingen te zien, waarop onder 2 geattendeerd wordt.

Wat de uitspraak betreft „dat de Here in Zijn uitverkorenen werkt hetgeen Hij van allen eist, vervullende aan hen al de beloften des verbonds” – hierin ligt niet, dat dezelfde beloften niet aan allen *gedaan* zijn, maar dat ze niet aan allen *vervuld* worden. Wij stuiten hier op het probleem van 's mensen ongelooft en de daarachter liggende goddelijke verwerping.

De laatste twee vragen vervallen hiermee.

IV. Dat de Kerk de kinderen *moet* beschouwen en behandelen als zulken die delen in de wederbarende genade van de H. Geest, vloeit voort uit Gods spreken over hen als deelgenoten

aan alle weldaden des verbonds. Op dit moeten, als door Gods Woord geëist, hebben onze vaders tegenover de Wederdopers altoos sterke nadruk gelegd. Zie de boven gegeven citaten.

De uitspraak dat de kinderen te beschouwen en te behandelen zijn als zulken die delen in de wederbarende genade van de H. Geest, berust op het feit, dat deze genade mee in de belofte van het verbond begrepen is. De grond hiervoor ligt in het spreken der Schrift. Natuurlijk geldt dit slechts van de kinderen in het algemeen en moet hier ten volle ruimte gelaten voor de vrijmacht Gods, zoals dit dan ook in het vervolg der Verklaring gedaan wordt.

In dit licht is ook te zien wat in de noot gezegd wordt. Het gaat er in de Verklaring slechts om vast te houden, dat tot de genade van het verbond mee het wederbarende werk van de H. Geest behoort. Overigens wil zij met het oog op de vrijmacht Gods niet binden aan het perfectum, alsof men de kinderen bij de doop had te beschouwen als *reeds* wedergeboren, maar ten volle ruimte laten voor zulk een beschouwing, die het tijdstip der vervulling geheel in het midden laat. Dit laatste is de bedoeling van het „beschouwen als wedergeboren of zullende wedergeboren worden”. Hier is naar onze mening niets duisters in.

Bij deze beschouwing en behandeling der kinderen wordt het oog niet gericht op de verborgen dingen, maar op de geopenbaarde waarheid, dat God de God van de gelovigen en hun zaad is en daarom zelf zo in het algemeen over de kinderen des verbonds spreekt.

Hoe U kunt schrijven, dat in de Verklaring niet gesproken wordt over de kinderen die niet wedergeboren worden, is ons niet duidelijk. Wij zijn het volkomen met U eens, dat dit allermint een imaginaire mogelijkheid is. Hoe zal zich dit echter anders openbaren dan in ongelooft en onbekeerlijkheid? De wedergeboorte is een werk Gods, waarbij de mens geheel passief is en dat wegschuilt in het hart; in ongelooft en onbekeerlijkheid echter treedt de verachting van het verbond en zijn gaven, dus ook van de gave der wedergeboorte aan het licht. Ongewijfeld zijn deze woorden gekozen om de bondsbrekers de volle zwaarte van hun verantwoordelijkheid te doen gevoelen.

V. Wij komen nu tot het Schriftbewijs.

Als in Ps. 22 : 31 gezegd wordt, dat het zaad de Here zal dienen, zegt dit dan niet, dat het in de wederbarende genade des Geestes zal delen? En wie zou hier aan de vrijmacht van de Geest enige leeftijdsbeperking durven opleggen? Het is dezelfde belofte als die van het „Ik zal uw God zijn en de God van uw zaad”, welke belofte bekrachtigd werd met het teken der besnijdenis, dat een zegel is van de rechtvaardigheid des geloofs (Rom. 4 : 11).

Wanneer prof. Ridderbos van Jes. 44 : 3 zegt, dat daarbij niet *allereerst* te denken is aan het specifiek geestelijk heil, ligt in dit „niet allereerst” reeds opgesloten, dat de belofte wel terdege ook een geestelijke strekking heeft, wat blijkens wat volgt ook moeilijk valt te loochenen. Ook de Catechismus voert de tekst dan ook aan als bewijspplaats voor zijn uitspraak, dat de H. Geest de kinderen niet minder dan de volwassenen toegezegd wordt.

Jes. 59 : 21 laat in dezen trouwens niets aan duidelijkheid te wensen over: Geest en Woord worden hier ook aan Israëls kroost toegezegd.

Overigens zijn er natuurlijk nog tal van andere teksten te noemen, waarop de vaders zich tegenover de Wederdopers beriepen om het goed recht van de kinderdoop tegenover hen te handhaven (zie bv. De Brès bij Polman, Onze Ned. Geloofsbel., blz. 205v.).

Wat verder Marc. 10 : 14 aangaat, dat hierbij stellig ook aan de kinderen zelf te denken is, blijkt wel uit wat volgt, nl. dat Jezus ze omarmt, hun de handen oplegt en zegent. Betekent dit volgens U alleen het leggen van een koninkrijksrelatie, niet dat de kinderen ook delen in de zegeningen van het koninkrijk? Ons dunkt, dit is moeilijk vol te houden; onze vaders dachten er anders over. Wanneer U ons hieruit de conclusie laat trekken, dat we nu elk kind hebben te beschouwen en te behandelen als wedergeboren, dan is dit geen getrouwe weergave van de tekst. Er staat: tenzij zij zich als ongelovigen openbaren, beschouwen en behandelen als zulken die delen in de wederbarende genade van de H. Geest. Wij zouden ook kunnen zeggen: Jezus geeft hier te verstaan dat ook de kinderen – en dan in het algemeen natuurlijk – in de zegeningen van het koninkrijk delen.

Uit Hand. 16 : 34 blijkt, dat de bekering van de gevangene consequenties heeft voor zijn gehele huis; het is dezelfde organische gezinsbeschouwing, die wij telkens in de Schrift aantreffen; men denke slechts aan 1 Cor. 7 : 14, de plaats waarop Calvijn zich telkens weer beriep.

Het „in de Here” in Ef. 6 : 1 kan nooit iets anders dan een geloofsrelatie betekenen; vgl. Rom. 8 : 1; 2 Cor. 5 : 17, enz. Dat Paulus de kinderen als medegelovigen, medeleden van de gemeente beschouwt, blijkt immers ook daaruit dat hij ze aanspreekt in een brief die aan „de heiligen en gelovigen in Christus Jezus” gericht is. Ook al zou het „in de Here” niet echt zijn, dan doet dit aan de rechtmatigheid van het beroep op deze tekst voor het in de Verklaring gezegde niets af. In Col. 1 : 2; 3 : 20 is het niet anders.

Dat de noot die aan 3 werd toegevoegd, elke verwijzing naar Schrift en Belijdenis mist, ligt voor de hand, daar die immers reeds in de tekst werd gegeven. Wel mag de uitspraak typerend heten voor de ingetogenheid der synode, die hier niet meer wil zeggen dan waartoe de Schrift haar recht geeft en daarom met volle eerbiediging van de vrijmacht van de Geest over het tijdstip van de vervulling der belofte niets uitspreken wil, zelfs nadrukkelijk de gedachte afwijst, dat men de kinderen bij hun doop per se voor *reeds* wedergeboren zou moeten houden.

VI. Inderdaad is de achtergrond van alles de gemeentebeschouwing. Wij menen op grond van Gods Woord en in overeenstemming met onze Catechismus te moeten belijden, dat de kinderen zowel als de volwassenen in het verbond Gods en in Zijn gemeente zijn begrepen. Zowel als de volwassenen, niets meer, ook niets minder. Hoe beschouwen en behandelen wij de volwassenen? Als levende leden der kerk, zolang niet het tegendeel blijkt; wat intussen niet wegneemt, dat wij met het oog op mogelijk ongelovigen onder hen en die zich niet met waren harte tot God bekeren in evangelieverkondiging en tucht het koninkrijk der hemelen ontsluiten en toesluiten. Welnu, precies zo doen wij ten aanzien van de kinderen. Dit is geen uitgaan van een rekenen met de verborgen dingen, maar ernst maken met wat de H. Schrift ons van de kinderen zegt en wij dienovereenkomstig belijden.

Van vereenzelviging van denken en zijn is in de Vervangingsformule geen sprake. Dit zou wel zo zijn, indien wij zeiden: Alle kinderen *zijn* wedergeboren. Juist het tegendeel is echter het geval: wij *houden ze ervoor* met een oordeel der liefde, zolang niet van het tegendeel is blijk gegeven. En dit is niet maar een puur theoretische visie, maar een geloofsbeschouwing, die zich grondt op en vastklemt aan het woord der belofte: Ik ben de God van u en van uw zaad. Het geloof ziet uit naar de vervulling dier belofte en pleit erop. Maar het begint niet met Gods belofte te wantrouwen, er een vraagteken achter te zetten; het vertrouwt veeleer dat Hij ze waar maken zal. Dit is geen speculatief of idealistisch denken, maar een gelovig leven uit de rijkdom van Gods verbond. En natuurlijk sluit dit geloof de middelen van vermaan, waarschuwing en al wat dies meer zij niet uit, maar juist in.

Dat de ernst van de verbondsbreuk in de Vervangingsformule gemist wordt, is moeilijk vol te houden, gezien wat onder 3, laatste alinea, en 4 daarvan gezegd wordt.

VII. Indien door het verbond alleen een Woord-relatie gelegd werd, was het wel heel arm. Alsof toch het Woord zonder de Geest ons enig waarachtig geestelijk heil zou kunnen bereiden. Hoe zou het verbond dan nog genadeverbond kunnen heten? Hoe zou God er dan in kunnen beleven: Ik ben de God van u en van uw zaad? God Zelf spreekt gelukkig anders. Hij spreekt nadrukkelijk van Geest en Woord, Jes. 59 : 21, van een leggen van Zijn wet in het binnenste en een schrijven ervan in het hart, Jer. 31 : 33, en Paulus noemt de doop, het teken en zegel van het verbond, het bad der wedergeboorte, Tit. 3 : 5, waarnaar ook onze Catechismus in Zondag 26 verwijst.

Daarom kan ook niet gezegd, dat de Vervangingsformule verder concludeert dan de belofte inhoudt. Zij bedoelt juist volle ernst te maken met de rijkdom der belofte. Dat dit tevens onderwijzing, vermaning, vertroosting inhoudt, de verplichting tot ernstige zelfbeproeving of men wel waarlijk gelooft en vruchten der dankbaarheid voortbrengt, m.a.w. wedergeboren *is*, werd reeds opgemerkt en wordt ook onder punt 5 in de Vervangingsformule nadrukkelijk uitgesproken.

'Tenslotte rijst na dit alles de vraag, of de verschillen tussen U en ons op dit punt (over andere bezwaren spreken wij nu niet) zó groot zijn, dat zij een kerkelijke gedeeldheid voor God, Die ons in Zijn Woord tot eenheid roept, kunnen rechtvaardigen.

Is het Uw mening, dat God aan onze kinderen *generlei* belofte heeft gegeven voor wat U zelf pleegt te noemen de realisering van het verbond? Wij kunnen ons dit moeilijk voorstellen. Maar gaat die belofte dan geheel buiten het verbond om, of is ze daarin begrepen? Reeds de uitdrukking „realisering van het verbond” zegt o.i. het laatste. Juist daarom heet het verbond immers ook *genadeverbond*. Maar zouden wij die belofte dan maar mogen laten voor wat ze is? Dat mogen wij immers nooit met Gods beloften doen! Dan hebben wij in het geloof eruit te leven, onze kinderen dienovereenkomstig te zien, voor ze te bidden en aan ze te arbeiden, opdat God in die weg Zijn belofte aan hen vervulle. Wij kunnen het ons niet anders voorstellen dan dat wij het in de grond hierover eens zullen zijn, ook al leggen wij het accent wellicht anders.

Het is onze hartelijke wens dat onze samenspreking ons in dit opzicht dichter tot elkaar moge brengen.

BIJLAGE XIX.

art. 63, 66, 74, 144

**RAPPORT (1e deel) VAN COMMISSIE II OVER HET RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR EENHEID VAN DE Geref. BELIJDEERS EN CORRESPONDENTIE MET BIJ-
TENLANDSE KERKEN.**

Aan de generale synode 1956.

Weleerw. en eerwaarde broeders,

De commissie van rapport voor de zaken betreffende de „verhouding tot andere kerken in binnen- en buitenland” biedt U als eerste deel van haar arbeid aan een beoordeling met daaruit voortvloeiende voorstellen t.a.v. het werk der deputaten in betrekking tot de eenheid van de Geref. Belijders in *Nederland* (deel A van het rapport).

Daarbij aansluitend heeft uw commissie besproken het schrijven van „De vereniging tot herstel van de kerkelijke eenheid der Geref. Belijders”, d.d. 5 september 1956, alsmede het schrijven van de Generale Synode der Geref. Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) van Enschede 1955, resp. de punten 6u en 6b van uw agendum.

Zich aansluitend aan de orde van het rapport, rapporteert uw commissie achtereenvolgens over de werkzaamheden van deputaten in betrekking tot:

- A. 1. de Gereformeerde Kerken
2. de Gereformeerde Bond
3. een Gereformeerd Convent
- B. het schrijven van de Vereniging tot herstel van de Kerkelijke Eenheid der Gereformeerde Belijders
- C. de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.)

Met teleurstelling heeft uw commissie in het rapport gelezen, dat deputaten geen vrijmoedigheid konden vinden om met de Geref. Gemeenten nog eens contact te zoeken.

A. 1. De Gereformeerde Kerken.

Uit het rapport blijkt, dat deputaten slechts tweemaal contact hebben gehad met de Geref. deputaten. De tweede bespreking gold de behandeling van een exposé uwer deputaten over de z.g. Vervangingsformule en de nota der Geref. deputaten als antwoord daarop. Deze samenspreking werkte zeer verhelderend, zij het ook, dat scherper dan ooit tevoren het verschil tussen de Geref.- en de Chr. Geref. Kerken in het licht kwam. Dankbaar is uw commissie, dat genoemd exposé alsmede de antwoord-nota als bijlagen aan het rapport van deputaten zijn toegevoegd.

Het concluderend gevoelen, vrucht van de gevoerde besprekingen, is dus, dat de besprekingen t.a.v. de verschillen tot een zekere afsluiting zijn gekomen zonder positief resultaat. Naderhand is dan nog gekomen het feit, dat de Gen. Synode der Geref. Kerken van Leeuwarden 1955 de Vervangingsformule gehandhaafd en opnieuw geaccentueerd heeft.

Met droefheid constateert uw commissie deze stand van zaken. Niettemin is zij van oordeel, dat de deur onzerzijds open moet blijven om, als zich daartoe de gelegenheid voordoet, deze zaak, voortgaand te bespreken.

Daarom stelt de commissie U voor:

- a. met droefheid vast te stellen, dat duidelijker dan ooit gebleken is, dat de leerverschillen gebleven zijn;
- b. aan deputaten op te dragen diligent te zijn ten einde het contact met deputaten der Geref. Kerken, indien enigszins mogelijk, levendig te houden.

2. De Gereformeerde Bond.

Uw deputaten hebben met het Hoofdbestuur van de Geref. Bond geen zelfstandig contact gehad. Wel werd een gemeenschappelijke vergadering gehouden met dit Hoofdbestuur en deputaten der Geref. Kerken, waarin de zeer moeilijke situatie van de Geref. Belijders in de Ned. Herv. Kerk schrill aan het licht kwam. Ook hier geldt, dat wij contacten moeten kunnen leggen met deze Bond, wanneer dit nodig en mogelijk is.

Daarom stelt uw commissie U voor deputaten opnieuw opdracht te geven open te staan voor elke gelegenheid om het contact met dit belangrijke deel der Geref. gezindte te versterken.

3. Een Gereformeerd Convent.

Teleurstellend was het voor uw commissie in het rapport der deputaten te lezen, dat de pogingen om te komen tot een Geref. Convent nog zo weinig resultaat hebben opgeleverd,

waar toch de synode van 1953 sterk op het vormen van zulk een Convent aandrong.

Wel kan ter aanvulling op het rapport van deputaten nog worden meegedeeld, dat na afsluiting van dit rapport bericht ontvangen is van de deputaten der Geref. Kerken, dat men, gelet op wat de synode van Leeuwarden hierover uitsprak, thans gaarne bereid is mee te werken aan de vorming van een Geref. Convent.

Maar het zou zeer verheugend zijn, wanneer niet alleen de Geref. Bond en de Geref. Kerken, maar ook de Geref. Gemeenten en de Geref. Kerken (onderh. art. 31) zouden meewerken. Helaas heeft de synode van laatst genoemde kerken van Enschede een schrijven van deputaten betreffende dit punt terzijde gelegd.

Uw commissie stelt U voor aan deputaten op te dragen met alle kracht het samenkomen van een Geref. Convent na te streven als een ontmoetingsvlak van, zo enigszins mogelijk, alle Geref. Belijders in Nederland.

B. Het schrijven van „De vereniging tot herstel van de kerkelijke eenheid der Geref. Belijders”, die volgens bijgevoegde statuten, als haar grondslag aanvaardt de H. Schrift, daarbij onderschrijvende de drie Formulieren van Enigheid, behelst een mededeling van het feit, dat een door deze vereniging opgestelde brief, die door meer dan tienduizend Geref. belijders ondertekend was, aan de Geref. synode van Leeuwarden werd gezonden. Gelijkluidend schrijven, waarin de oprechte begeerte beleden wordt, dat de synode vurig moge arbeiden aan het herstel van de kerkelijke eenheid, werd ook bijgevoegd voor uw synode.

Met hartelijke belangstelling heeft uw commissie dit alles gelezen. Zij stelt U voor dit schrijven voor kennisgeving aan te nemen.

C. In de laatste maar niet de minst belangrijke plaats heeft uw commissie in dit eerste deel van haar arbeid nog de taak U te rapporteren omtrent een schrijven aan uw synode van de generale synode der Geref. Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) van Enschede 1955.

Daar de synode van 1953 (Acta art. 119 sub D 3) besloot „*geen* deputaten te benoemen om de vereniging zo spoedig mogelijk haar beslag te doen krijgen, maar *opnieuw* deputaten te benoemen voor samenspreking om van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel onzer kerken nader rekenschap te geven”, zulks in tegenstelling tot het door de synode der Geref. Kerken (onderh. art. 31) gedane verzoek, is er sedert de vorige synode geen contact meer geweest tussen hun en uw deputaten. De synode van Enschede heeft zich thans rechtstreeks tot uw synode gericht in een schrijven. Uw commissie stond voor de vraag hoe zij uw synode het best op de hoogte zou kunnen stellen van de inhoud van deze brief. Uw commissie oordeelde, dat het de bespreking van deze brief in uw vergadering het beste zou dienen, wanneer zij U in beknopte bewoordingen de onderdelen van deze missive onder ogen brengt.

Deze brief bevat zeven onderdelen:

I. Allereerst spreekt de synode van Enschede er haar teleurstelling over uit, dat onze synode van 1953 zich achter haar deputaten gesteld heeft, hoewel de Geref. synode van Kampen 1951 de mogelijkheid aanwezig achtte, dat onze synode dat niet zou doen.

Deze teleurstelling werd nog geaccentueerd door de uitspraak onzer synode, dat van een spoedige vereniging geen sprake kan zijn.

Intussen zag de Geref. synode zich gesteld voor de vraag, hoe zij zou reageren op ons besluit om onze deputaten alleen te instrueren om nader rekenschap te geven van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel onzer kerken.

Met algemene stemmen vond de synode goed om dit te doen door middel van deze brief.

II. In het tweede onderdeel stelt de Geref. synode de vraag wat wij er mee bedoelen, als wij zeggen (Acta 1953 sub D 3), dat er geen sprake kan zijn van een *spoedige* vereniging van beide kerkengroepen.

Is dat slechts een kwestie van *tempo* en van wegneming van *ondergeschikte* belemmeringen? Of ligt hierin opgesloten, dat wij de Geref. Kerken (onderh. art. 31) eigenlijk *niet erkennen* als een op Gods Woord gegronde vergadering en dus niet als ware Gereformeerde Kerk?

III. Het derde onderdeel spreekt nader over deze belemmeringen.

Onze deputaten hebben immers gesteld, dat de methode en inhoud van de prediking der Geref. Kerken (onderh. art. 31), alsmede haar kerkopvattingen en nog enkele zaken (zie missive onzer deputaten dd. 5 Juni 1951, acta 1953 blz. 147) de motieven waren tegen spoedige vereniging.

Vormen deze zaken, zo vraagt de Geref. synode, een belemmering van *ondergeschikte* aard of van vooralsnog doorslaggevende *principiële* betekenis?

En van hieruit wordt opnieuw de vraag gesteld: Erkennen wij de Geref. Kerken (onderh. art. 31) als een *metterdaad* op Gods Woord gegronde vergadering?

IV. In het vierde onderdeel komt dan, naar het oordeel uwer commissie, het belangrijkste van dit schrijven in zicht.

Als wij n.l. kunnen verklaren, dat wij de Geref. Kerken (onderh. art. 31) *metterdaad* zien als een op Gods Woord gegronde vergadering, wat doet dan in dit verband nog ter zake een aparte onderzoeking of gesprek omtrent een „schriftuurlijk-confessioneel beginsel” onzer Chr. Geref. Kerken?

Want een „vergadering gegrond op Gods Woord” wil toch zeggen: zij aanvaardt de Schrift en legt daarvan belijdenis af in de drie Formulieren van Enigheid. Het enige „beginsel” van deze vergadering is dus: deze Formulieren als belijdenis van de inhoud der Schrift.

Maar wat kan dan nog de betekenis zijn van een „schriftuurlijk-confessioneel beginsel” onzer Kerken?

Hebben wij dan een „schriftuurlijk-confessioneel beginsel”, dat niet met de Schrift en de Belijdenis samenvalt? Hebben wij een of andere vorm van aanvulling op de belijdenis? Of hebben wij enige bepaalde „christelijke gereformeerde” manier van interpretatie van de Belijdenis?

En als wij werkelijk zoiets bezitten als een niet zonder meer met de belijdenis samenvallend „schriftuurlijk-confessioneel beginsel”, hoe zou het dan kunnen bestaan, dat wij de Geref. Kerken (onderh. art. 31) zouden kunnen erkennen als een op Gods Woord gegronde vergadering? Gaarne verwacht de Geref. synode onzerzijds hierover een duidelijke uitspraak.

V. In het vijfde onderdeel wijst de Geref. synode naar de *historie*.

In 1834 verklaarden onze vaders „gemeenschap te willen uitoefenen met alle ware Gereformeerde lidmaten en zich te willen verenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering”. Toen keerden zij terug tot de Schrift en de Formulieren van Enigheid. *Dat* was, zo schrijft de Geref. synode, hun „schriftuurlijk-confessioneel beginsel”.

Voorts wijst de Geref. synode ons op ons bekende „Rapport” van 1937. Daarin schrijven wij, dat alle officiële stukken aantonen, dat de afgescheidenen voor al hun rechten zich alleen beriepen op *Gods Woord* en de *Gereformeerde Belijdenis* zonder meer.

„Aan dit „schriftuurlijk-confessioneel beginsel””, aldus de Geref. Synode, „hebben onze kerken zich in haar vrijmaking willen houden; dit beginsel hebben zij bewaard in de mogelijkheid Gods, toen andere „beginselen” gezag over ons kwamen opeisen naast en boven de Schrift en de Formulieren van Enigheid”.

En de conclusie van dit historisch gedeelte is, dat de deputaten der Geref. Kerken (onderh. art. 31) in hun besprekingen steeds hebben vastgehouden aan dit beginsel. Alle „zaken” uit de missive onzer deputaten dd. 5 juni 1951 behoren naar het oordeel der Geref. Synode *geheel ondergeschikt* te zijn aan de gemeenschappelijke instemming met dezelfde belijdenis.

VI. En als onze Synode in 1953 dan besloot om deputaten te benoemen voor samenspreking om *rekenschap te geven* van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel onzer kerken, welke zin, aldus de Geref. synode, houdt het woord „*samenspreking*” dan nog? Dat kan alleen betekenen, dat onze deputaten aan de Geref. deputaten *mededelingen* verstrekken en *informatie* geven. En dat is geen *samenspreking* meer. Daarom heeft de Geref. synode besloten geen deputaten te benoemen, maar een *andere* weg te kiezen n.l. de weg van synode tot synode.

VII. Derhalve vraagt de Geref. synode aan onze synode antwoord op de vraag welke, naar ons oordeel, de verhouding is van de Geref. Kerken (onderh. art. 31) tot Schrift en Belijdenis, èn op de daaraan verwante vraag wat nu precies te verstaan is onder „het schriftuurlijk-confessioneel beginsel” onzer kerken.

En de Geref. synode besluit haar schrijven met te vertolken haar begeerte, dat onze synode zal besluiten dat wij alleen Schrift en Belijdenis als „beginsel” doen gelden en dat wij bij de Geref. Kerken (onderh. art. 31) hetzelfde „beginsel” als alleen bepalend aanwezig achten. Tevens moge onze synode de weg openen voor overleg tussen wederzijds te benoemen deputaten, die een gereformeerde weg naar een spoedige hereniging kunnen betreden.

In bovenstaande heeft uw commissie U een getrouwe weergave gegeven van de inhoud van de brief van de Geref. synode van Enschede 1955.

Er wordt dus – in één zin gezegd – aan uw synode gevraagd: *Zijn de Geref. Kerken (onderh. art. 31) een op Gods Woord gegronde vergadering* en in verband hiermee: *Wat is dan wel ons schriftuurlijk-confessioneel beginsel?*

Uw commissie verzoekt uw synode dit schrijven thans in behandeling te nemen. Zij is gaarne bereid om, gehoord uw bespreking en uw nadere opdracht, U verder te dienen. Uw commissie moge er nu reeds uw aandacht op vestigen:

- a. dat dit schrijven zulk een scherpzinnige analyse bevat van de uitspraak uwer synode, dat aan de woorden een strekking wordt gegeven, die uitgaat boven de bedoeling der synode.
- b. dat uw synode wel inzie, dat U aan de Geref. synode hebt meegedeeld, dat er in 1953 deputaten benoemd zijn, doch dat de Geref. synode een *nieuwe* weg wenst, niet de weg via de door U benoemde deputaten.

Bovendien blijkt uit de brief van de synode – we menen U op dit detail van tevoren even te moeten attenderen – dat de Geref. synode bezwaar heeft, dat deze deputaten de naam dragen: Deputaten voor Eenheid onder de Geref. Belijders, daar dit deputaatschap spreekt naar alle (Geref.) zijden. De Geref. synode kan eigenlijk alleen maar aanvaarden de figuur van deputaten, die de naam van Deputaten voor Eenheid etc. hebben, als zij opdracht hebben om „haastig te verenigen”. Wat de Geref. synode van U vraagt n.l. om rechtstreeks van synode tot synode te spreken, houdt dus in dat U een nieuwe weg gaat met voorbijgang van de door U gestelde deputaten.

- c. Hiermee is tevens verklaard waarom uw commissie thans *eerst* de bespreking van dit schrijven door uw synode wenst te horen.

D. Uw commissie sluit zich gaarne aan bij de dank, die Deputaten uitgesproken hebben aan het adres van ds. W. F. Laman, die emigreerde.

E. Resumerend stellen wij U als resultaat van het eerste deel van onze arbeid voor:

1. de handelingen van deputaten, wat betreft dit deel, goed te keuren;
2. hen te danken voor hun arbeid en opnieuw deputaten te benoemen met opdracht om het contact met de Geref. Kerken en de Geref. Bond te onderhouden en dat met de Geref. Gemeenten zo mogelijk te openen;
3. deputaten op te dragen met alle kracht het samenkomen van een Geref. Convent na te streven als een ontmoetingsvlak van, zo enigszins mogelijk, alle Geref. Belijders in Nederland;
4. het schrijven van „De Vereniging tot herstel van de Kerkelijke Eenheid der Geref. Belijders” voor kennisgeving aan te nemen;
5. het schrijven van de gen. synode der Geref. Kerken (onderh. art. 31) thans in behandeling te nemen en uw commissie te instrueren over wat zij verder t.a.v. dit schrijven te doen heeft.

's Heren Geest leide U,

Voor de commissie van rapport:

ds. H. Toorman, rapporteur.

BIJLAGE XX.

art. 66, 145

SCHRIJVEN VAN DE VERENIGING TOT HERSTEL VAN DE KERKELIJKE EENHEID DER GEREFORMEERDE BELIJDEERS.

Aan de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, vergaderende te Apeldoorn.

Hoogerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Het bestaan van bovengenoemde vereniging, waarvan ook tal van leden Uwer kerken lid zijn, zal U niet onbekend zijn. Haar grondslag en doel worden reeds uitgedrukt in haar naam. Volledigheidshalve echter sluiten wij haar statuten bij dit schrijven in.

Deze vereniging heeft zich tot de reeds in Leeuwarden gehouden Synode van de Gereformeerde Kerken en tot die van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.) gewend met het verzoek zodanige besluiten te nemen, dat hereniging van de in Nederland bestaande Gereformeerde kerken mogelijk wordt.

Tot de Synode te Leeuwarden richtten zich meer dan tienduizend ondertekenaars van de door bovengenoemde vereniging opgestelde brief, die wij, ondertekend door enige Gereformeerde belijders, eveneens hierbij insluiten. (Deze brief is trouwens ook aan U gericht.) Ongetwijfeld kan deze daad van zó veel ondertekenaars een sprekend bewijs genoemd worden van het feit, dat vele duizenden Gereformeerden de eenheid der kerken, die zich in de prediking

en in de tuchttoefening richten naar Gods Woord en de daarop berustende formulieren van enigheid, zien als een van God gewilde zaak, die immers voorwerp van vurig gebed was van de Voleinder des geloofs onze Here Jezus Christus.

Met verwijzing naar dit gebed wenden wij ons tot U, om er bij U op aan te dringen al het mogelijke te doen, om de eenheid te bevorderen en tot werkelijkheid te maken.

Geve God ons allen vast te doen geloven, dat de eenheid komen zal en dat wij door Christus zelf, ook sprekende door Zijn apostelen, geroepen zijn de eenheid te zoeken, niet te achten op de bestaande kerkelijke verdeeldheid en de tot nog toe mislukte pogingen tot herstel der eenheid, doch met het oog des geloofs alleen te volgen het licht van Gods Woord, zoals de Israëlieten eenmaal de wolk, die hun vooging op de woestijnweg.

De Koning der Kerk sterke ons allen om in deze zaak in gehoorzaamheid te handelen, opdat de wereld bekenne, dat wij Zijn discipelen zijn en dat Hij door God gezonden is.

Met zegenbede en hartelijke broedergroet verblijven wij, na betuiging van hoogachting, namens bovengenoemde vereniging.

Uw
A. Groenendijk, secretaris.

Het secretariaat is gevestigd: Schiebroekselaan 32 b, Rotterdam, Tel. 86784.

Rotterdam, 5 September 1956.

Het bovenbedoeld schrijven door vele ondertekenaars gericht aan de gen. synode der Geref. Kerken te Leeuwarden en die der Chr. Geref. Kerken te Apeldoorn luidt:

Aan de Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, vergaderende te Apeldoorn

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Ondergetekenden belijdende leden van de Geref. Kerk te Ede, diepbedroefd over de nog steeds voortdurende kerkelijke gedeeldheid en verscheurdheid van de Gereformeerde belijders in Nederland, een gedeeldheid, die wij niet anders kunnen zien dan als een ernstige zonde, verzoeken U hierbij met de sterkste aandrang, onder inroeping van de zegen van de Koning der Kerk, Uw aandacht in Uw aanstaande vergadering in het bijzonder te richten op het herstel van de kerkelijk eenheid.

Wij smeken onze God, dat Hij Uw geest en hart zo richte en besture, dat U alles wegneemt, wat een hindernis zou kunnen zijn op de weg naar de eenheid der Gereformeerde belijders, en dat U niets zult nalaten, wat dienen kan tot bevordering van die eenheid, opdat de liefde in onze gemeenschap weer die kracht mag hebben, die verscheidenheid van opvatting verdraagt, welke niet in strijd is met het Woord van God.

Ons geweten toetsend aan de eis van dat Woord menen wij niet te mogen nalaten er bij U op aan te dringen (in het besef, dat wij geen gemakkelijke zaak van U begeren), dat U gedreven door de liefde tot de gekruisigde Heiland, de kerkelijke eenwording van alle Gereformeerden zult zoeken te verwezenlijken, door het nemen van zodanige besluiten, dat samenleving in één Kerk mogelijk is van allen, wier belijdenis staat op de grondslag van Gods Woord daarbij onderschrijvende de drie formulieren van Enigheid.

Wij bidden, dat onze God Uw pogen in deze doe slagen en Uw harten vervulle met Zijn Heilige Geest.

BIJLAGE XXI.

SCHRIJVEN VAN DE GENERALE SYNODE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND ENSCHEDE 1955.

Scribaat: Ds. H. Bouma.
Meidoornlaan 4, Assen.

Aan de eerstvolgende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland.

Hoogerwaarde heren en broeders!

I. De generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, samengekomen te Enschede op 12 Juli 1955, nam kennis van de brief d.d. 30 December 1953 van Uw synode van

8-17 September 1953, gehouden te Apeldoorn¹). Uw synode deelde ons daardoor mede, onder punt 1 van haar besluit, dat zij heeft goedgekeurd de handelingen van haar „deputaten voor Eenheid onder de Gereformeerde belijders”, die aan haar verslag uitbrachten van hetgeen tussen hen en deputaten onzer kerken verhandeld was. U moge weten, dat dit Uw besluit ons teleurstelde, daar blijkens besluit onzer gen. syn. te Kampen 1951 (acta art. 120) de mogelijkheid aanwezig werd geacht, dat Uw generale synode een ons bezwarende overtuiging van bedoelde deputaten Uwer kerken niet zou approberen en daarmee een weg tot kerkelijke eenheid aanwezig zou zien, die nu blijkens Uw besluiten niet aanwezig, althans niet geopend wordt geacht. Des te meer zijn wij teleurgesteld door het besluit Uwer synode onder punt 3, alwaar zij met even zovele woorden uitsprak, dat er „van een spoedige vereniging” met onze kerken „geen sprake kan zijn”, en dit ofschoon zij verklaarde „de noodzakelijkheid van vereniging „met elke op Gods Woord gegronde vergadering” te „erkennen” en te „doorvoelen”. Deze teleurstelling mag ook daarom groot zijn, omdat Uw synode haar oordeel fundeerde op „de in de missive van 5 Juni 1951 genoemde zaken”, een missive die reeds door het antwoord onzer deputaten, d.d. 25 Juli 1951, betwist is geworden, terwijl ook onze synode van Kampen 1951 bezwaren heeft geconstateerd tegen de in die missive aangetroffen bedenkingen (acta art. 120, B-2), zonder dat op deze tegenargumentatie Uwerzijds is ingegaan.

Intussen zien wij ons genoodzaakt nota te nemen van hetgeen Uw synode Anno Domini 1953 besloot en te constateren, dat zij de mogelijkheid van een spoedige vereniging afwezig achtte en slechts „opnieuw” deputaten benoemde „voor samenspreking om van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel” Uwer „kerken nader rekenschap te geven”. Hiermede stond onze synode voor de vraag, hoe harerzijds op dit besluit Uwerzijds zou zijn te reageren. Zij heeft met algemene stemmen goedgevonden, dit te doen door middel van deze brief.

II. Uiteraard werd door het besluit Uwer synode de vraag op onze tafel gelegd, of wij nu ook deputaten zouden benoemen om met de van Uw kant benoemde in contact te treden. Het was ons evenwel niet mogelijk deze vraag te beantwoorden, zonder eerst een andere onder ogen te zien, n.l. *hoe U nu eigenlijk de verhouding tot onze kerken ziet*, resp. *hoe U onze kerken ziet in haar relatie tot Schrift en belijdenis*, alsmede *hoe U Uwe kerken tot deze laatste in verhouding ziet staan*. Niet alleen het feit, dat Uw synode deputaten benoemde om „nader rekenschap te geven” van het „schriftuurlijk-confessioneel beginsel” Uwer kerken, noopt tot deze vragen, gelijk straks nader zal blijken, maar ook reeds het ons bedroevende feit, dat zij, alhoewel zij verklaarde te „erkennen” en te „doorvoelen”, „de noodzakelijkheid van vereniging” „met elke op Gods Woord gegronde vergadering”, uitsprak de onmogelijkheid van „een spoedige vereniging” van Uwe en onze kerken.

Wij vragen ons af wat de betekenis van deze woorden is voor de zojuist gestelde vraag. Daarbij leek ons tweërlei exegese van deze Uw uitspraak (gemakshalve schrijven wij hier en vervolgens „U” en „Uw”, e.d., ook waar het geldt besluiten van Uw voorgaande synode, enz.) theoretisch mogelijk. Namelijk,

of U bedoelt, dat U onze kerken toch wel erkent als metterdaad „op Gods Woord gegrond”, zodat U „vereniging” met haar ook metterdaad „noodzakelijk” acht, maar slechts hindernissen ziet op de weg ener SPOEDIGE vereniging; m.a.w. die vereniging ware een kwestie van tempo en wegneming van ondergeschikte belemmeringen;

of – de andere verklaring – U bedoelt eigenlijk, dat U wel IN HET ALGEMEEN erkent de noodzakelijkheid van vereniging met „elke op Gods Woord gegronde vergadering”, maar dat U ONZE kerken – alle goede woorden van Uw kant over haar en haar pretenties, hoe welgemeend ook, ten spijt – toch niet metterdaad aan die eis ziet beantwoorden, zodat U DAAROM een vereniging met onze kerken niet binnen gezichtsbereik ziet liggen; het spreken over „spoedig” zou dan verklaard moeten worden door het feit, dat U eerst bij onze kerken bekering tot Gods Woord noodzakelijk acht en deze niet op korte termijn meent te kunnen verwachten.

III. Nu wijst U ter motivering van Uw oordeel wel op „de in de missive van 5 Juni 1951 genoemde zaken”.

Daaronder zal dan wellicht te verstaan zijn, wat Uw deputaten in deze missive aan ons adres noemden „de methode en inhoud van Uw” (dus onze „prediking” (IV b), etc., „Uw kerkopvatting” (V), „de doelstellingen van de z.g.n. „doorgaande reformatie” (ib.), mogelijk ook de bezwaren van Uw deputaten tegen wat genoemd werd „een kerkelijke vereniging, van boven af” (VI). Nu zijn, gelijk hierboven reeds opgemerkt, deze aanwijzingen als bezwaren

(1 Noot van het moderamen:

Bedoeld schrijven van 30 dec. 1953 is niet afzonderlijk in de acta opgenomen daar het gelijkluidend is aan de uitspraak der Synode. Zie hiervoor acta 1953 art. 119 pag. 50.

tegen vereniging reeds door deputaten onzerzijds (missive 25 Juli 1951) betwist – gelijk ook door de synode van Kampen 1951 is gedaan (acta art. 120, B-2) – en dit zonder weerlegging daarvan Uwerzijds. Maar nu Uw synode gaat stellen, dat op grond van deze „zaken” van „een spoedige vereniging” „nog geen sprake kan zijn”, blijft ook bij deze fundering voor ons een open vraag, of U in deze „zaken” belemmeringen ziet van *ondergeschikte* aard, dan wel van vooralsnog doorslaggevende *principiële* betekenis, m.a.w. of zij slechts belemmeren een vereniging op *korte termijn*, terwijl U toch wel ons erkent als op Gods Woord gegrond (zodat alleen nog gesprek nodig ware om incidentele belemmeringen – verder – uit de weg te ruimen), dan wel dat zij verhinderen een royale erkenning Uwerzijds van onze kerken als metterdaad op Gods Woord en dat alleen gegrond, zodat om deze reden van een vereniging met ons geen sprake kan zijn, in het *algemeen* reeds niet, dus allerminst „spoedig”.

Reeds deze overwegingen van Uw brief dringen ons tot de conclusie: laat de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken duidelijk zich uitspreken over de vraag, of zij onze kerken erkent als *metterdaad* op Gods Woord (en dit zowel gehéél, als alleen) gegronde vergadering, dan wel dat zij dit *niet* doet.

In deze vraag is het woord „metterdaad” *geaccentueerd*, omdat het ons niet slechts er om gaat, of U erkent, dat Gij en wij beiden WILLEN staan op deze basis – aldus reeds Uw deputaten in het begin van hun, door Uw synode goedgekeurde, brief d.d. 5 Juni 1951 in een uitspraak (II; vgl. I), die wij gaarne blijven waarderen – waarmede de mogelijkheid openblijft, dat volgens U deze basis wel door ons *gepretendeerd* wordt, maar niet door U bij ons aanwezig wordt geacht als de enige *norm*, die in werkelijkheid exclusief *geldt*, doch vooral daarom gaat het ons, of U onze kerken in feite als op deze basis gefundeerd erkent. Helderheid omtrent deze vraag achten wij voor de toekomst van Uw en onze verhouding van bepalende betekenis.

IVa. Deze vraag nu hangt in de tweede plaats nauw samen met een direct volgend punt van Uw besluit. U besloot nl., op grond van het uitgesprokene „*geen* deputaten te benoemen met instructie om de vereniging zo spoedig mogelijk haar beslag te doen krijgen”, maar wel „*opnieuw* deputaten te benoemen voor samenspreking om van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel” Uwer kerken „nader rekenschap te geven”. Uit het woord „opnieuw” zou kunnen blijken, dat U Uw vorige deputaten ook reeds met juist deze instructie had gemandateerd; in hoeverre dit al of niet zo is, resp. ons bekend kon zijn en voor het verleden van betekenis had kunnen wezen, laten wij hier buiten beschouwing als voor het ogenblik niet (meer) ter zake doende. Wij constateren het feit, dat U thans in elk geval deputaten met *deze* opdracht benoemt en dat terwijl U een spoedige vereniging met onze kerken reeds niet mogelijk hebt geoordeeld.

Nu vragen wij ons het volgende af, zulks in directe aansluiting bij de hierboven reeds gestelde eerste vraag.

IVb. Indien U de bovengestelde vraag *bevestigend* mocht beantwoorden, met andere woorden, indien U verklaren kunt, ons metterdaad te zien als op Gods Woord gegronde vergadering, dan rijst de vraag wat in *dat* geval en in dat verband nog terzake doet een „schriftuurlijk-confessioneel beginsel” UWER kerken, als iets, dat nog aparte onderzoeking of gesprek vereist tussen U en ons. Immers, het oordeel dat een vergadering „op Gods Woord gegrond” is, zal slechts dan mogelijk zijn en zin hebben, wanneer het betekent, dat zij de Schrift aanvaardt en daarvan confessie aflegt, zoals in deze landen die confessie vastligt in de Drie Formulieren van Enigheid (in welke besloten liggen de drie oude „geloofssommen, namelijk der Apostelen, van Nicéa en van Athanasius”, zie art. 9 N.G.B.), met andere woorden, dat erkend wordt, dat die vergadering als enige maatstaf, ook dus als enig „beginsel”, heeft het geheel van deze Formulieren als belijdenis van de inhoud der Heilige Schrift.

Maar dan ontgaat ons ten enenmale, welke *waarde*, welke *betekenis* en welke *plaats* dan nog daarbij of daarnaast kan innemen een „schriftuurlijk-confessioneel beginsel” UWER kerken. Het feit immers, dat gij spreekt van een zodanig beginsel UWER kerken, terwijl U bovendien zojuist hebt uitgesproken met de ONZE niet spoedig te kunnen verenigen, terwijl U de „noodzakelijkheid” erkent van „vereniging” „met elke op Gods Woord gegronde vergadering”; *dit feit* in *dit verband* kan niet nalaten het vermoeden te wekken, dat U een „schriftuurlijk-confessioneel beginsel” aan Uw kant meent te kunnen aanwijzen, dat niet met de Schrift en de belijdenis zelf samenvalt (zoals wij menen dat alleen maar het geval mag zijn), maar hoe dan ook daarvan onderscheiden is, hetzij als enige vorm van aanvulling op de belijdenis, hetzij als enige bepaalde „christelijke gereformeerde” manier van interpretatie daarvan of verklaring van de Schrift of nog anderszins. Doch dit zouden wij niet kunnen rijmen met het nu even onderstelde geval, dat U onze eerste vraag bevestigend zoudt beantwoorden; een verklaring, dat

U ons wel erkent als op Gods Woord gegronde vergadering, zouden wij niet kunnen rijmen met een aanvaarding of „bezit” Uwerzijds van een daarmee niet zonder meer samenvallend „schriftuurlijk-confessioneel beginsel”. Reden waarom wij in dit geval gaarne daarover een duidelijke uitspraak Uwerzijds verwachten, opdat heus klaar worde, hoe onze verhouding tot elkander en van U en ons tot de Schrift en belijdenis metterdaad IS en wederzijds GEZIEN EN OMSCHREVEN wordt.

IVc. Evenwel, wij moeten ook de mogelijkheid onderstellen, dat U de eerste vraag *ontken-nend* zoudt beantwoorden; met andere woorden, dat U ons niet zonder meer en royaal erkent als op Gods Woord gegronde vergadering. Doch ook in *dit* geval vragen wij: hoe verhoudt zich zulk een – niet gehoopt – oordeel tot Uw oordeel, dat er van een, blijkbaar „eigen” en „specifiek” „beginsel” Uwer kerken sprake kan zijn?

Is het zo, dat zulk een – ons onbekend – eigen „beginsel” ons scheidt? Betekent dit dan, dat U onze kerken niet zonder meer als op Schrift en confessie gegronde kerken ziet, omdat wij, ten spijt van onze fundering op de Formulieren van Enigheid, en deze onverminderd en onvermeerderd, *niet* geacht kunnen worden met het door U voor Uzelf maatgevend geachte „beginsel” in overeenstemming te zijn? Of zijn daar andere oorzaken en redenen, om welke U het oordeel van gegrondheid op Gods Woord over ons niet zonder meer zoudt kunnen uitspreken?

U moge verstaan, dat ook deze zijde van de eerst-gestelde vraag door ons voor het vervolg van de grootste betekenis wordt geacht.

Dat dit laatste zo is, moge U des te duidelijker zijn, wanneer ook nu wordt teruggedacht aan de historie van Uw en onze kerken en haar onderlinge verhouding, in de laatste jaren, maar ook lang voordien.

Gelijk in de laatste jaren vaker is geschied – en zoals de formulering van Uw besluit eigenlijk ook weer deed – gaan de gedachten dan met name terug naar 1834, de Acte van Afscheiding, en de bekende verklaring, daarin bevat: „tevens gemeenschap te willen uitoefenen met alle ware Gereformeerde lidmaten en zich te willen verenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering”, zulks conform de N.G.B., art. 28.

Toen keerden Uwe en onze „vaderen” terug tot de Schrift, de Formulieren van Enigheid, kortom tot de waarachtige dienst des Heren. Mocht in de Hervormde Kerk van die dagen menig ander „beginsel” worden gehuldigd – zoals dat der zg. „tolerantie”, om van andere te zwijgen – zij aanvaardden wederom het „schriftuurlijk-confessioneel beginsel” – als we even deze uitdrukking, zonder haar te keuren of te ijken, mogen overnemen –, dat gevonden wordt in de Heilige Schrift zelve, beleden in één waar katholiek geloof, uitgedrukt in de Formulieren van Enigheid. Zo kon ook artikel 7 N.G.B. weer eerlijk worden onderschreven:

„Men mag ook geener menschen schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijk stellen met de Goddelijke Schriften, noch de gewoonte met de waarheid Gods (want de waarheid is bovenal), noch de groote menigte, noch de oudheid, noch de successie van tijden of personen, noch de conciliën, decreten of besluiten; want *alle menschen zijn uit zichzelf leugenaars en ijdelder dan de ijdelheid zelve.*”

Het zijn *Uw eigen kerken* geweest, die onze kerken – voor haar vrijmaking in 1944, v.v. – daarover eens op ons vandaag nog dankbaar stemmende wijze mochten toespreken, toen Uw synode een rapport van deputaten, daartoe benoemd, deed strekken tot „bredere omschrijving” van de „gronden” waarop een antwoord Uwerzijds aan onze kerken rustte („Rapport. Breder omschrijving van de gronden, waarop het antwoord van de Christelijke Gereformeerde Kerk, Syn. 1934 aan de Gereformeerde Kerken rust”; uitgebracht aan de synode – 1937).

Daarin wordt geschreven:

„De Cock heeft dan ook niets anders gedaan dan de Kerk haar eigen belijdenis herinnerd, gelijk hij die zelf onder goddelijke leiding weer als *de* waarheid had leren kennen.

Zijn eerste daad was daarom niet een plan van reformatie ontwerpen, maar de Kerk haar belijdenis doen kennen. De basis was er, alleen zij moest weer basis der Kerk worden.

De Acte van Afscheiding, evenals de „Toespraak en Uitnodiging aan de Geloovigen en ware Gereformeerden in Nederland”, alsmede alle officiële stukken, die daarna volgden, toonen aan, dat de Afscheidenen voor al hun rechten zich alleen beriepen op *Gods Woord*, en de *Gereformeerde Belijdenis* zonder meer”. (bldz. 5).

Na deze ondubbelzinnige woorden vervolgt het rapport even ondubbelzinnig:

„*Dit is het schriftuurlijk-confessioneel beginsel*”, (wij onderstrepen) „dat bij Ds. H. de Cock, vooral bij de eigenlijke daad der Afscheiding, voor gezeten heeft. Heel de Acte is een doorlopend beroep op Gods Woord en de Belijdenis.

Daaraan wordt het wezen der Hervormde Kerk getoetst, maar ook haar daden beoordeeld en tenslotte de voorgenomen actie gewikt en gewogen" (t.a.p.) „Ziende in het gebod en blind in de toekomst. En de Cock vergat ook niet in de Acte te verklaren, dat zij zich in alles wenschten te houden aan Gods heilig Woord en aan de aloude Formulieren van Eenigheid en ten opzichte van den kerkedienst aan de Dordtsche Kerkenorde.

Tot het betreden van dezen bijbelsch-confessioneele weg waren de bestaande Kerkbesturen niet te bewegen.

Zij weigerden.

Echt bijbelsch-confessioneel hebben de Afscheidenen toen nadruk gelegd op het ambt aller geloovigen" (bldz. 6).

Aan dit „schriftuurlijk-confessioneel beginsel" (we blijven de *uitdrukking* nog gebruiken zonder haar deugdelijkheid te toetsen) hebben onze kerken zich in haar vrijmaking willen houden; dit beginsel hebben zij bewaard in de mogendheid Gods toen andere „beginselen" gezag over ons kwamen opeisen naast en boven de Schrift en de Formulieren van Eenigheid. Het ging toen om „beginselen" die *U als* beginselen in de Gereformeerde Kerken ook voordien reeds beheersend achtte – theologoumena t.a.v. doop, verbond e.a. –; wij meenden en menen, dat het feit, dat wij ons daarvan vrijmaakten, zo spoedig zij kerkgemeenschap-bepalende „beginselen" wilden zijn (immers door het gezag van een bindend leerbesluit te eisen), U kon doen verstaan, hoe oprecht onze kerken wilden blijven bij niets anders dan dat „beginsel" van de Formulieren van Eenigheid zelf, geheel in de lijn van de Afscheiding. Zonder thans een discussie te heropenen over de vraag naar de strekking van onze loslating van „1905" te Groningen 1946, willen wij wél er aan herinneren hoe in de op veel plaatsen in 1944 ingediende „Acte van vrijmaking of wederkeer" – gelezen in de Haagse vergadering d.d. 11 Augustus 1944 – weer dezelfde taal van 1834 is gesproken, een illustratie van de in de Vrijmaking op te merken doelbewuste trouw aan datzelfde, exclusieve, schriftuurlijk-confessioneel beginsel van 1834 en voordien. Dienovereenkomstig hebben onze synoden na de vrijmaking zo spoedig mogelijk het contact met Uw kerken gezocht, zich daarbij wetende „in de lijn der vaderen, die reeds in de „Acte van Afscheiding en Wederkeer" verklaarden, tevens gemeenschap te willen uitoefenen met alle ware Gereformeerde lidmaten en zich te willen vereenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering" etc. gelijk U werd medegedeeld in een brief dd. 26 April 1947 namens onze eerste gewone synode na de Vrijmaking nl. de synode te Groningen 1946. Vervolgens heeft Uw antwoord juist op deze brief ons hoop gegeven op deze ingeslagen weg; want wel sprak U van veel nog heersende onklarheid, maar de maatstaf was duidelijk; „Zullen we ooit samenkomen dan toch alleen op de basis van Schrift en Confessie" (Apeldoorn, Dec. 1947). Het antwoord onzer deputaten (Kampen/'s-Gravenhage, 25 Febr. 1948) sprak dan ook blijdschap uit over het genomen besluit: „Hiermede is contact tot stand gekomen tussen twee kerkengroepen, die ieder voor zich nog steeds ten volle onderschrijven, wat onze vaderen in 1834 in de „Acte van Afscheiding of Wederkeering" verklaarden: .....", waarop ook een aanhaling uit Zondag 21 H.C. volgen mocht. Eveneens werd in dezelfde brief aangesloten bij het bovengenoemde „Rapport" Uwer kerken 1934/1937, waaruit de woorden van Dordt 1618/19 werden aangehaald:

„DAT MEN VAN HET GELOOF DER GEREFORMEERDE KERKEN TE OORDELEN HEEFT NIET UIT PRIVATE OF BIJZONDERE UITSPRAKEN VAN SOMMIGEN, ZOOWEL OUDE ALS NIEUWE LEERAREN, MAAR UIT DE *OPENBARE BELIJDENISSEN* DER KERK ZELF".

In de hierop gevolgde correspondentie en samensprekingen werd onzerzijds steeds aan *deze* maatstaf als de enige vastgehouden, en werd daarop alle aandacht gericht. Daarbij ontging het ons niet, dat Uwerzijds de aandacht is gevestigd op diverse punten, gelijk zijnde aan, of te vergelijken met hetgeen boven reeds werd aangehaald uit de brief Uwer deputaten d.d. 5 Juni 1951; maar wij mochten nog menen, dat het onderlinge contact U zou brengen tot instemming met onze overtuiging, dat al deze „zaken" geheel ondergeschikt hadden te zijn aan de gemeenschappelijke instemming met dezelfde *belijdenis* (vgl. I en II van bedoelde brief Uwer deputaten; en hetgeen hierboven reeds daarover is opgemerkt).

In deze belijdenis immers zeggen Gods gelovigen op Zijn ene zelfde Woord éézelfde gelo-
vig Amen; in dit gemeenschappelijk „amen" herkennen en erkennen zij elkander; een andere maatstaf kennen zij niet.

VI. Daarom heeft ons niet weinig teleurgesteld de zojuist weer genoemde brief Uwer deputaten, d.d. 5 Juni 1951, en nòg meer het nu deze handelingen bevestigend oordeel Uwer synode, alsmede haar „op grond" van de in die brief genoemde „zaken" uitgesproken oordeel over de onmogelijkheid van spoedige vereniging met onze kerken, gepaard met een benoeming

(„opnieuw”) van deputaten „voor samenspreking om van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel” Uwer „kerken nadere rekenschap te geven”.

Ettelijke vragen waren bij deze formulering nog te stellen, waaraan wij nu voorbijgaan. Doch wel vragen wij: welke zin houdt hier nog het woord „samenspreking”?

Welbeschouwd kan het hier nog alleen gaan om deputaten die (éénzijdig) *mededelingen* verstrekken, *informaties* geven. Door dit besluit wordt wel in s c h i j n aangesloten bij het verleden, maar in w e r k e l i j k h e i d de band met de vorige handelingen doorgesneden; toen werd er SAMEN gesproken, nu zou nog slechts van één zijde te spreken, van de andere aan te horen en hoogstens informatief te vragen zijn.

U moge weten, dat wij, hoezeer aanstonds deze feiten aldus onder ogen ziende, nochtans hebben overwogen onzerzijds deputaten te benoemen om van Uwe deputaten deze rekenschap te vragen en te ontvangen. Wij meenden echter tot een andere weg te moeten besluiten, nl. dat wij, gelijk wij deden en doen bij dezen, ons als synode tot U richten en dit aan U als synode Uwer kerken. Wij doen dit, in de overweging dat enerzijds uit de formulering van de opdracht Uwer deputaten blijkt, dat, zoals gezegd, een heuse SAMENSpreking toch niet zal kunnen worden gehouden, terwijl ook anderzijds Uw oordeel, dat van een spoedige vereniging geen sprake zal kunnen zijn, reden geeft tot de vraag welke zin een gesprek van deputaten dan nog kan hebben; wij vrezen ook, dat Uw creatie van de figuur van deputaten voor d e z e opdracht en zonder het concrete perspectief van vereniging op éénzelfde duidelijke basis heel gemakkelijk kan liggen op de lijn van een meer algemene – tegenwoordig ten onrechte „oecumenisch” geheten – contactoefening, op welke naar vele zijden „gesproken” kan worden, zonder evenwel haastig te verenigen op de basis van Schrift en confessie en die alleen. Het is ons in dit verband ook niet ontgaan, dat Uw deputaten in Uw papieren zijn omschreven als ook in bredere zin fungerend nl. „voor Eenheid onder de Gereformeerde Belijders” (zie de brief d.d. 30 December 1953, nr. 41, „voor het moderamen van de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, Apeldoorn 1953” getekend door haar praeses en scriba I), een formulering die bezwaarlijk mag heten, zeker nu een duidelijk concreet uitzicht op vereniging van U en ons, die toch mochten zeggen op dezelfde basis te staan, door U afwezig wordt geacht en U een „beginsel” UWER kerken in geding brengt op een wijze, die de vraag deed rijzen, of dit dan van het beginsel onzer kerken, gelijk van die der Afscheiding, onderscheiden is.

Gegeven reeds zodanige overwegingen, komt het ons doelmatig voor, dat *wij* ons als synode aan U als synode richten, teneinde over en weer de meest mogelijke helderheid te scheppen. Immers kunnen wij als synode spreken voor onze kerken; eveneens kunt gij dit voor de Uwe doen, hetgeen van deputaten, nimmer op even gelijke wijze zal kunnen worden gezegd. En dat is hier van belang, nu het ons gaat om antwoord op de in het begin van deze brief gestelde vragen, die zich concentreren op Uw nauwkeurige beoordeling van de verhouding van Uw en onze kerken tot elkander en van deze beide tot Schrift en belijdenis, alsmede op de aanverwante: wat in dit verband nu precies te verstaan zij onder het „schriftuurlijk-confessioneel beginsel” Uwer kerken, waarvan Gij U bereid verklaart nader rekenschap te verstrekken. Uwerzijds zal het, dunkt ons, geen bezwaar kunnen ontmoeten, deze rekenschap, in de weg die de meeste zekerheid biedt, te verstrekken, nl. door een verklaring Uwer synode rechtstreeks; in zaken waar het gaat om de grondslag, resp. het „beginsel” van kerken, zal immers deze weg de meest betrouwbare mogen heten.

VII. Derhalve willen wij door deze brief bij U aandringen op beantwoording van de door ons voorgelegde vragen, en dus impliciet op het verstrekken van de nadere rekenschap van hetgeen gij het „schriftuurlijk-confessioneel beginsel” Uwer kerken noemt.

Uit al hetgeen boven is gezegd, in aansluiting aan hetgeen in vorige jaren gezegd werd, moge U tevens duidelijk zijn, hoezeer wij begeren, dat U metterdaad zult overgaan tot besluiten, die niet alleen de verzekering geven, dat Uwerzijds metterdaad alleen Schrift en belijdenis als „beginsel” gelden en dat U bij ons hetzelfde als alleen-bepalend aanwezig erkent, maar tevens de mogelijkheid scheppen voor overleggingen tussen door U en ons weer te benoemen deputaten, die een gereformeerde weg naar een spoedige vereniging kunnen betreden in directe aansluiting aan hetgeen door Uw en ons voorgeslacht in 1834 in de Acte van Afscheiding is uitgesproken.

Daartoe zij het ons vergund, ook ditmaal te herinneren aan het schriftuurlijk appèl, dat in onze vorige contacten en laatstelijk door onze generale synode te Kampen 1951 op U mocht worden gedaan, en dit bij dezen op onze wijze te herhalen. Immers mogen Gij en wij ons gelegd weten onder de klem van het Woord der Schriften, dat spreekt van de vergadering van de ware christgelovigen door de Christus, en deswege van de roeping dezer gelovigen zich tot Hem en elkander te laten vergaderen en dus ook samen te komen en elkander mee te nemen

naar de plaats waar de rechterstoelen des Heeren staan opgericht en Israël vrede heeft (Ps. 122; N.G.B., art. 27, 28). Want de schapen kennen de stem van de Herder en zullen dus achter Hem zich voegen als één kudde, die niet anders kan dan samen zijn (Joh. 10 : 3, 4) en openbaar worden als „één kudde” onder „één Herder” (Joh. 10 : 16). Zo willen – naar een ander beeld der Schrift – alle stenen zijn saamgevoegd tot één geestelijk huis (1 Petr. 2 : 5). De muur des afscheidels immers, is afgebroken (Ef. 2 : 14); deswege is het ongeoorloofd, gelovigen van onderscheiden herkomst van elkander gescheiden te houden naar andere maatstaven en „beginselen” dan die van het ongerepte Evangelie – waarom dan ook Paulus eens zijn mede-apostel Petrus bestrafte, toen deze de afgebroken scheidsmuur binnen de kerk weer dreigde op te bouwen doordien hij de ongebroken gemeenschapsoefening inruilde voor een gescheiden vergadering, i.c. naar een „jood-christelijk” en „heiden-christelijk” beginsel (Gal. 2 : 11-14). Tot deze haastige en onberouwelijke samengang van alle ware christgelovigen is des te meer reden, naarmate de dagen boos worden, de woordenstrijd geraffineerd, de valse leer brutaal (1 Tim. 4 : 1 v.; 6 : 3; 2 Tim. 2 : 14, 23; 4 : 3, 4; 2 Petr. 2 : 1 v.; Jud. 3, 4 v.; 1 Joh. 4 : 1); een tijd, waarin het niet minder, maar méér nog aankomt op de nauwgezette inachtneming van de apostolische regels voor inrichting en regering der kerk in ambtelijke weg, uitsluitend naar de regel des geloofs, de leer der zaligheid (1 Tim. 1 : 6 v.; 2 : 15; 2 Tim. 2 : 15; 4 : 5; Titus 1 : 9; 1 Joh. 2 : 24). Zo immers zullen elkander liefhebben zij, die uit God geboren zijn en dus Zijn geboden bewaren (1 Joh. 4 : 7 v.; 5 : 3); ijdel daarentegen ware de liefde tot God, – tot Hem, Die door niemand gezien wordt, – indien zij zich niet richt op de broeder, waar hij in deze wereld aanwijsbaar is (1 Joh. 4 : 20).

Het is door dit alles gedrongen, dat wij eindigen met de wens, dat de God aller genade regere Uw overleggingen, ook in de behandeling van deze onze missive, waar zij beoogt voor de toekomst een zuivere, Hem behagende, weg aan te wijzen en open te maken, op welke wij elkander op verantwoorde wijze kunnen ontmoeten.

Met christelijke groet verblijft

De generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, samengekomen te Enschede, Ao Di 1955.

Namens haar haar moderamen:

H. Vogel, praeses.
E. T. v. d. Born, assessor.
H. Bouma, scriba I.
F. v. Dijk, scriba II.

Enschede, September 1955.

BIJLAGE XXII.

art. 76

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN ART. 13 D.K.O. DER CHRIST. GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND.

Secr.: ds. H. W. Eerland
Veldhorststraat 46
Lisse.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De deputaten naar art. 13 K.O. (tot beheer van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti-predikanten, predikantsweduwen en -wezen) hebben de eer U hierbij een rapport aan te bieden betreffende hun werkzaamheden gedurende de jaren 1953 – 1956. Zij willen daarbij achtereenvolgens deze zaken aan de orde stellen:

1. samenstelling van het deputaatschap;
2. de werkzaamheden gedurende de afgelopen periode verricht;
3. opmerkingen over de situatie zoals die ontstaat door de aanneming van de wet op de ouderdomsvoorziening;
4. voorstellen.

1. *De samenstelling van het deputaatschap.*

De samenstelling van het college van deputaten heeft in deze jaren praktisch geen wijziging ondergaan, terwijl ook het financieel beleid gebleven is in handen van de eerste penningmeester, ds. D. Henstra en van de tweede penningmeester br. J. de Jong.

De particuliere synode van het noorden is vertegenwoordigd in ds. M. Holtrop (primus) en ds. A. C. Noort (secundus). Die van het oosten in ds. K. G. van Smeden (primus), die het voorzitterschap van het college bekleedt en oud. J. Hogenkamp (secundus). De part. syn. van het westen wordt vertegenwoordigd door ds. H. W. Eerland (primus), die als secretaris van deputaten fungeert, en ds. J. P. Geels (secundus). Namens de part. syn. van het zuiden heeft oud. J. van Dongen zitting in het college als primus en zijn secundus is oud. A. A. de Lange.

2. *Werzaamheden.*

Deputaten hebben in de afgelopen periode achtmaal vergaderd om de belangen van de emeriti-kas te behartigen. Deze vergaderingen, die steeds in goede sfeer van samenwerking konden worden gehouden, werden ook trouw bijgewoond door de 1e penningmeester ds. D. Henstra, terwijl de tweede penningmeester, br. J. de Jong aanwezig pleegt te zijn op de voorjaarsvergadering waarop het jaarverslag wordt uitgebracht.

Terugdenkend aan vroeger jaren, waarin de emeriti-kas voortdurend als het zorgenkind van onze kerken moest worden aangemerkt en waarin soms via „De Wekker” de noodklok moest worden geluid, kunnen deputaten niet nalaten met grote dankbaarheid te gewagen van een grondige wijziging in de situatie gedurende de laatste jaren. Mede dank zij een beter begrip voor sociale gerechtigheid, dat ook in onze kerken is gegroeid en de grotere welvaart waarin ons volk zich door Gods goedheid mag verheugen, vloeien de inkomsten voor de kas overvloediger dan ooit. Hierdoor waren we in staat de uitkeringen te verhogen en deze zoveel mogelijk aan te passen aan de wel sterk verhoogde levensstandaard. Dat dit dringend noodzakelijk was, behoeft wel geen nader betoog.

Het is ons dan ook een groot genoegen hier mee te delen, dat wij herhaaldelijk van de emeriti-predikanten of van hun weduwen hartelijke dankbetuigingen mochten ontvangen voor de ietwat royaler wijze waarop de uitkeringen konden plaatsvinden.

Ook voor de extra geboden steun in dagen van ziekte was steeds grote erkentelijkheid. Blijfsprekend is deze dank uiteindelijk voor onze kerken bestemd, waarom wij één en ander graag hier door willen geven.

Omdat de uitgaven stegen en – gezien huurverhoging en stijgende kosten voor levensonderhoud – voortdurend groter werden, zagen wij ons reeds in 1954 genoodzaakt om van het ons door de vorige synode gegeven mandaat, om zo nodig de omslag te verhogen, gebruik te maken. Eigenlijk had de omslag van f 1,50 per lid per jaar op f 1,75 gebracht moeten worden. Omdat we echter vreesden dat dit een te zware belasting voor vele kerken zou worden, hebben we op onze vergadering van 11 maart 1954 besloten de omslag met terugwerkende kracht van 1 januari 1954 af op f 1,65 te stellen. Het stemt tot grote blijdschap en dankbaarheid dat onze kerken, ondanks de late aankondiging van deze verhoging, nog in datzelfde jaar een omslag haalden van f 1,61 per lid.

Wij zijn ervan overtuigd, dat U verlangt te weten hoe hoog de uitkeringen thans zijn. Hier mogen dan enkele gegevens volgen.

Als basis voor de uitkeringen geldt nog steeds het bepaalde in art. 2 van het reglement van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti-predikanten, predikantsweduwen en -wezen. Daarin is het emeritaatsgeld vastgesteld op een minimum van f 1500,- voor een emerituspredikant en voor een predikantsweduwe op f 1050,-. Bovendien worden in dit reglement de kindergelden geregeld.

Thans ontvangen de emeriti-predikanten, die de leeftijd van 70 jaar hebben bereikt, jaarlijks f 3000,- en de weduwen f 2500,-. De kindergelden zijn ongewijzigd gebleven. Daarenboven worden in gevallen van noodzakelijk gebleken verpleging in een ziekenhuis of dergelijke nog extra uitkeringen verstrekt.

Al kan hier nog in het geheel niet van weelde gesproken worden, we menen wel van een aanmerkelijke verbetering te mogen gewagen, waarvoor U met ons ten zeerste dankbaar zult zijn.

Eén en ander is er oorzaak van dat de bedragen, die in de emeritikas vloeien de laatste jaren heel wat groter zijn geworden. Daar staat echter tegenover dat ook de uitgaven enorm zijn gestegen. Dit moge uit de volgende cijfers blijken.
De inkomsten uit collecten bedroegen bijv.:

in 1953 f 79.300,39
 in 1954 f 91.965,37
 in 1955 f 92.594,26

De uitgaven in de overeenkomstige jaren geven resp. de volgende cijfers:

f 81.800, -
 f 86.880, -
 f 95.836,91

Dit laatste bedrag wijst tevens uit dat het bedrag van de uitkeringen dat van de inkomsten uit de collecten met meer dan f 3000, - overtreft. Dit is o.m. te wijten aan het feit, dat sommige kerken ook in 1955 de omslag niet hebben gehaald. De gemiddelde omslag door de kerken in dat jaar opgebracht bedroeg f 1,62. Verder menen we er goed aan te doen er de kerken op te attenderen, dat de inkomsten uit vrije giften de laatste jaren sterk zijn teruggelopen. Bedroegen deze b.v. in 1951 nog ruim f 1500, -, in 1955 kwam aan giften nog geen f 500, - binnen.

Per 1 juni 1956 werden gelden uitgekeerd ten behoeve van 17 predikanten en 24 predikantsweduwen, van wie sommigen nog minderjarige kinderen hebben.

Jaarlijks brengen deputaten verslag uit van hun werkzaamheden aan de particuliere synoden. Zij zenden een financieel overzicht toe aan het curatorium van de Theol. School, voor de samenstelling van het z.g. „Curatorenverslag”. Deputaten voor controle van kerkelijke kassen ontvangen elk kwartaal een financieel verslag, terwijl zij bescheiden en middelen van de kas jaarlijks controleren.

3. *Opmerkingen over de situatie, zoals die ontstaat, door de aanneming van de wet op de ouderdomsvoorziening.*

Door de aanneming van de wet op de ouderdomsvoorziening, zullen ook onze emeriti-predikanten en de predikantsweduwen, die de leeftijd van 65 jaar bereikten, met ingang van 1 januari 1957 een uitkering van rijkswege ontvangen.

In verband daarmee is hier en daar de vraag gesteld of de uitkeringen die deze broeders en zusters vanwege de emeritikas ontvangen, dan niet kunnen worden verminderd. Dat zou, zo zegt men, tot gevolg kunnen hebben dat de omslag die de kerken voor de emeritikas moeten opbrengen, wat verlaagd zou kunnen worden. Wij hebben ons uitvoerig met deze zaak bezig gehouden en zijn daarbij tot de volgende conclusie gekomen:

- a. Verreweg de meesten van onze emeriti-predikanten hebben het, financieel gesproken, in de jaren waarin zij onze kerken dienden, niet al te ruim gehad. Sommigen hebben op de grens van de armoede geleefd. Het zou daarom niet billijk zijn nu, in deze tijd van algemene welvaart, op de inkomsten van deze broeders en zusters een korting toe te passen.
- b. De komende huurverhoging zal onze emeriti-predikanten in het volgend jaar ook weer voor grotere uitgaven plaatsen.
- c. Wij overwegen om bij de uitbetaling van de toelage een duidelijke scheiding te maken tussen een vast basisbedrag en een duurtetoeslag.

Emeriti-predikanten of predikantsweduwen, die nog geen 65 jaar zijn, zullen zowel de basisuitkering als de duurtetoeslag ontvangen, mede in verband met het feit, dat zij ook extra belasting zullen moeten betalen voor de pensioenpremie. Zodra ze de leeftijd van 65 jaar bereiken, zullen wij de duurtetoeslag laten vervallen en alleen het basisbedrag uitkeren.

4. *Voorstellen.*

Wij willen tenslotte de synode het volgende voorstellen:

- a. De omslag voor de kerken te houden op f 1,65 per lid per jaar, met verlenging van het mandaat aan deputaten om deze omslag, zo nodig, te verhogen.
- b. Goedkeuring te hechten aan het voorgenomen beleid van deputaten in verband met het in werking treden van de wet op de ouderdomsvoorziening per 1 januari 1957.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes in ruime mate toebiddend,

namens deputaten voornoemd,

ds. K. G. van Smeden, voorz.
 ds. H. W. Eerland, secr.

BIJLAGE XXIII.
art. 76-84

RAPPORT VAN COMMISSIE III BETREFFENDE ART. 13 D.K.O., ALSMEDE DE
INSTRUCTIES B 1, C 1, EN C 3 - 6.

Aan de generale synode van de Chr. Geref. Kerken ver-
gaderd te Apeldoorn op 11 september 1956 e.v.d.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Uw commissie heeft de eer U het volgende te rapporteren.

A. Rapport Deputaten.

Zij heeft met instemming kennis genomen van de werkzaamheden van de deputaten. De uitkeringen blijken nu verhoogd te zijn tot 200% of zelfs meer dan 200% van de vroeger vastgestelde normen. Alleen de kindergelden zijn ongewijzigd gebleven. Het komt uw commissie gewenst voor, in art. 2 van het reglement van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti-predikanten, predikants-weduwen en -wezen geen bedragen meer te noemen.

Ook meent uw commissie, dat de kindergelden vastgesteld moeten worden op minstens f 200,- per kind.

Het voorgenomen beleid van Deputaten in verband met het in werking treden van de Wet op de ouderdomsvoorziening per 1 januari 1957 lijkt uw commissie zeer juist. Het zou niet billijk zijn, in deze tijd op de uitkeringen een korting toe te passen.

Uw commissie stelt voor:

1. het beleid van Deputaten goed te keuren en erkentelijkheid uit te spreken voor het vele werk en de goede zorgen, aan deze zaak besteed;
2. de eerste en de tweede penningmeester van hun nauwkeurig beheer te dechargeren, met dankzegging voor hun arbeid;
3. art. 2 van bovengenoemd reglement aldus te wijzigen: „Deze verzorging dient op een verantwoorde wijze te geschieden”;
4. de kindergelden vast te stellen op minstens f 200,- per kind;
5. voorstel *a* van deputaten aldus te lezen: „het mandaat aan deputaten, om de omslag, zo nodig, te verhogen, - te verlengen”;
6. voorstel *b* van deputaten te aanvaarden.

Dit voorstel is gelijk aan Instr. C 4, eerste zin.

B. Instructie B 1.

Uw commissie is van oordeel, dat deze instructie *formeel* niet kan worden aanvaard. Immers, het betreft hier een *concept*-regeling, die geen bindende kracht heeft. Toch meent uw commissie, dat de *zaak*, hier genoemd moet worden geregeld. Daarom stelt uw commissie voor, de instructie aldus te wijzigen:

1. Een predikant, belast met de geestelijke verzorging van militairen, ontvangt, indien hij om redenen genoemd in art. 13 D.K.O., ongeschikt wordt voor de uitoefening van zijn dienstwerk, emeritaat, in overeenstemming met hetgeen in dit art. is bepaald.
2. Hem wordt volgens de daarvoor geldende regels (art. 13 sub 2e) een uitkering verleend, eventueel verminderd met het bedrag, dat hij in dat geval ontvangt uit hoofde van zijn dienst in de geestel. verz. v. militairen.

C. Instructie C 1.

Uw commissie meent, dat de wezen-Hogendoorn principiëel *niet* gesteund kunnen worden uit de Algem. Kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verz. v. em.-pred., etc. Het betreft hier een *uitzonderlijk* geval.

Onze kerken hebben indertijd een gemeente met haar voorganger, een godsdienstonderwijzer, met blijdschap aanvaard, toen zij zich bij ons wilden voegen. De voorganger en zijn echtgenote zijn kort na elkaar overleden. De drie minderjarige kinderen behoren financiëel gesteund te worden. Uw commissie is van oordeel, dat dit een plicht is van onze kerken.

Daarom stelt zij U voor, *aan de wezen-Hogendoorn fin. steun te verlenen* uit de *Kas van de generale synode*.

Een geval van wezen-verzorging uit deze kas heeft zich, volgens één der commissie-leden ook in het verleden voorgedaan.

D. Instructie C 3.

Uw commissie stelt voor, deze instructie te aanvaarden.

De generale synode benoeme een *commissie* met de *opdracht*, een regeling voor de minimale predikantstractementen vast te stellen, en dit zo spoedig mogelijk.

De commissie brengt deze regeling ter kennis van de kerkeraden en de classes met het verzoek, het daarheen te leiden, dat er in principe uitvoering gegeven wordt aan deze regeling.

De commissie brengt rapport uit van haar werkzaamheden en geve een concept-regeling voor predikantstractementen aan de volgende generale synode.

E. Instructie C 4.

Uw commissie stelt voor, deze instructie te aanvaarden.

F. Instructie C 5.

Met de p.s. van het noorden is Uw commissie van oordeel, dat het tegenwoordige systeem niet bevredigend is.

Maar, met het oog op het in werking treden van de wet op de ouderdomsvoorziening per 1 januari 1957, acht uw commissie het onjuist, op dit moment deze instructie te aanvaarden.

G. Instructie C 6.

Uw commissie stelt voor, deze instructie *niet te aanvaarden*.

Dergelijke gevallen, als hier genoemd, liggen op *particulier* terrein.

Voor Uw commissie,
ds. A. C. Noort, rapporteur.

BIJLAGE XXIV.

art. 88

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR STEUNVERLENING AAN KERKEN IN DE DROOGGELEGDE POLDERS ROND HET IJSELMEER.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, te vergaderen dinsdag 11 september 1956 e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Het verheugt deputaten voor steunverlening aan kerken in de drooggelegde Polders rond het IJselmeer voor de eerste maal een rapport te mogen aanbieden aan de generale synode. De generale synode van 1953 – zie Acta art. 124 – besloot dit deputaatschap in te stellen. De Polderzaken, die tot dusver ressorteerden onder Evangelisatie-deputaten, werden van de Evangelisatie afgesplitst en afzonderlijk ter behartiging opgedragen aan het nieuwe deputaatschap, dat per 1 september 1954 is gaan werken.

Deze 2 jaar overziende, kan reeds nu met dankbaarheid geconstateerd worden, dat deze splitsing goed gewerkt heeft. Deputaten konden al hun aandacht geven aan de belangen van de Polderkerken en werden door geen andere taken, het deputaatschap opgedragen, in beslag genomen.

De grote schaduwzijde van deze splitsing is alleen geweest het feit, dat deputaten aangewezen waren op één collecte voor dit werk, terwijl het ongesplitste deputaatschap in feite kon beschikken over 2 collecten, waarvan één wel bestemd was voor de evangelisatie, maar die in de praktijk gebruikt werd voor het Polderwerk.

Ondanks dit, was het deputaten een vreugde dit werk te mogen behartigen – een werk van zorg en zegen, van schaduwen en licht.

1. DEPUTATEN.

Het college van deputaten is thans, volgens de besluiten der part. synoden van 1956 als volgt samengesteld:

Aangewezen door de generale synode: ds. C. v. d. Zaal
 „ „ „ p. s. v. h. noorden: ds. S. van Zwoll – sec. ds. A. C. Noort
 „ „ „ „ oosten: ds. J. H. Velema – sec. ds. M. Vlietstra
 „ „ „ „ westen: ds. J. Kampman – sec. oud. J. Groenendijk
 „ „ „ „ zuiden: ds. H. C. v. d. Ent – sec. ds. M. v. d. Klis

Een vergelijking tussen de huidige samenstelling van het deputaatschap met die van 1 september 1954 laat zien, dat alle deputaten sindsdien vervangen zijn door anderen.

Voor de p. s. v. h. noorden had toen zitting ds. J. H. Velema, die inmiddels vertrok naar Apeldoorn.

Voor de p. s. .v. h. oosten ds. Joh. de Waal, die naar Canada ging.

Voor de p. s. v. h. westen ds. L. Floor Jr. die zich in Almelo vestigde.

Voor de p. s. v. h. zuiden ds. A. Gruppen, die nimmer een vergadering van ons deputaatschap bijwoonde terwijl zijn secundus, ds. D. Slagboom, na enige tijd Middelburg en het ressort van de p.s. verliet.

Deze totale vernieuwing van het college van deputaten – hoeveel goede kanten er ook aan mogen zitten – is niet bevorderlijk voor de gang van het werk en het zich inwerken en toetaal op de hoogte zijn van de verschillende facetten van het werk.

Deputaten moesten de secretaris, ds. J. H. Velema, dan ook verzoeken na zijn vertrek uit het noorden, als adviseur de vergadering bij te wonen en als secretaris aan te blijven.

Een en ander is voor deputaten reden U te verzoeken het aantal door Uw synode te benoemen deputaten uit te breiden.

Als voorzitter van deputaten fungeerde ds. C. v. d. Zaal; als secretaris ds. J. H. Velema. De synode van 1953 benoemde geen penningmeester voor dit deputaatschap, zodat deputaten de penningmeester van het ongesplitste deputaatschap verzochten de financiën te willen behartigen. Dhr. W. E. van Dalen te Ermelo werkt in grote eensgezindheid met ons samen.

2. VERGADERINGEN.

Sinds 1 september 1954 werd acht keer vergaderd, waarvan enkele keren met evangelisatie-deputaten ter afdoening van de zaken van het ongesplitste deputaatschap en ter regeling van een eerlijke „boedelscheiding” alsmede ter behandeling van gemeenschappelijke belangen.

In oktober 1954 brachten deputaten een oriëntatiebezoek aan de beide Polders. Voorzitter en secretaris hadden voorts verschillende keren persoonlijk contact met de kerkeraad van Emmeloord in de vorm van gemeenschappelijke besprekingen in Emmeloord over fin. aangelegenheden en het beroepingswerk.

3. TERREINEN.

De werkzaamheden der deputaten hebben zich moeten richten op de Wieringermeer, vooral op de Noord-Oost-Polder, terwijl daar de laatste maanden de Zuid-Oost-Polder bijgekomen is. Van de situatie op elk dezer terreinen geven we u een overzicht.

1. Wieringen en de Wieringermeer.

Dit is het oudste terrein, waar Evangelisatie-deputaten destijds de eerste opdrachten tot de arbeid verstrekten en de eerste Evangelisatie-arbeider in de persoon van br. G. Visser aanstelden.

Sinds Kerst 1950 tot heden werkt in de Wieringermeer ds. J. van Dalen, die bij zijn komst naar de Wieringermeer nog verbonden was aan de kerk van Rotterdam-C. als miss. predikant, maar 14 maart 1954 bevestigd werd als predikant van Slootdorp door ds. L. Floor Jr. destijds te Opperdoes. In overleg met Evangelisatiedeputaten wordt ds. van Dalen sinds juni jl. uitgeleend voor de evangelisatie-arbeid onder de Rooms. Deputaten kunnen u nog niet meedelen of deze uitlening uitloopt op een definitief vertrek van ds. van Dalen uit de Wieringermeer.

De arbeid in deze polder is uiterst moeilijk. De situatie is hier veel ongunstiger dan in de Noord-Oost-Polder. Er wonen in deze polder velen, zoals in geheel Noord-Holland, die geheel van de kerk vervreemd zijn. De vrijzinnigheid of liever de niets-zinnigheid viert er hoogtij. De geestelijke armoede is er zeer groot. Modern heidendom. Toch voelen ze zich rijk in hun geestelijke armoede en vrezen ze de dood niet. Het evangelisatiewerk is er zeer moeilijk. Ze geloven het wel. Zelfs het Leger des Heils heeft een paar jaar geleden de arbeid opgegeven, omdat het vruchteloos was. Tegen deze achtergrond mag met dankbaarheid gewaagd worden van de zegen, die de Here gaf op de arbeid.

In Slootdorp is een gemeente geïnstitueerd, terwijl Den Oever als evangelisatiepost fungeert.

Bij de instituering, ruim 5 jaar geleden, telde de kerk 58 leden t.w. 27 belijdende en 31 doopleden. Per 1 mei 1956 zijn deze getallen 127 leden: 63 belijdende en 64 doopleden. Dit aantal zou stellig groter geweest zijn, indien niet tientallen de polder weer hadden verlaten door vestiging in andere gemeenten, emigratie enz.

In Den Oever wordt vergaderd in het gebouw „Land in Zicht”, terwijl in Slootdorp de 3e vergaderplaats is betrokken; een der lokalen van de Chr. Nat. School te Wieringerwerf. Hier komen ongeveer 40 kerkgangers, in Den Oever 30.

De gemeente is zeer getrouw in de kerkgang, ook bij leesdiensten. Het verspreid wonen

der leden brengt zeer veel moeilijkheden met zich. Er zijn er die elke zondag 24 km per fiets moeten afleggen.

Catechisaties worden gehouden in Slootdorp voor de kleinen uit de polder, in Middenmeer voor de groteren en in Den Oever voor de kleinen van Wieringen en een belijdeniscatechisatie. De kerkauto bewijst voor het vervoer der kinderen onschatbare diensten.

Een van de urgente problemen, waarvoor deputaten staan, is de zorg voor een vergadergelegenheid in dit gebied.

Deze kleine gemeente heeft zelf gedaan wat ze kon en reeds f 10.250,- bij elkaar gebracht. Een maquette van een nieuw te bouwen kerkje staat in de huidige vergadergelegenheid. De wijzers van de torenklok wijzen de stand van de spaaractie aan - kwart over 10. (f 10.250,-).

Het ligt in de bedoeling, wanneer dit gebouwtje eens mocht verrijzen, het te plaatsen in Wieringerwerf. Het kan zo inderdaad niet blijven. Bovengenoemde actie bewijst, dat men werkelijk ook zelf de handen uit de mouwen wil steken en er niet op uit is z'n hand maar op te houden.

Jarenlang heeft men zich nu reeds beholpen met de bestaande gelegenheid. Pogingen om de noodkerk van Klundert naar dit gebied te brengen mislukten, omdat de tekening van dit gebouwtje werd afgekeurd.

Deputaten doen een dringend beroep op de synode om wegen en middelen aan te wijzen, opdat er in de eerste IJselmeerpolder een eigen gebouwtje komt.

De arbeid daar is moeilijk. De gemeente en de kerkeraad hebben vaak de gedachte dat zij op een vergeten post arbeiden. Het zou o.i. van grote betekenis zijn voor de gemeente ter bemoediging en voor de omgeving tot getuigenis, wanneer dit eigen gebouwtje, waarover reeds vaker gesproken is, er eindelijk zou komen.

Een kenmerk van deze gemeente is de grote verscheidenheid der leden, afkomstig uit streng kerkelijke en ook onkerkelijke kringen. Toch is deze bonte verscheidenheid geen chaos, maar onder Gods zegen gegroeid tot een hechte gemeenschap waarin wederzijds begrip en liefde heerst.

Verblijvend in deze gemeente is de belangstelling voor het verenigingsleven en de grote offervaardigheid.

De taak, die op de schouders van de evangelisatie-arbeider ligt, is wel buitengewoon zwaar; 4 x 's zondags voorgaan in gelegenheden, die daarvoor niet geschikt zijn. Hier moet hulp worden geboden, zeker wanneer ds. van Dalen eventueel voorgoed naar Limburg zou vertrekken, waarover nu nog niets definitiefs is te zeggen.

2. De Noord-Oost-Polder.

Deze polder had in de afgelopen periode wel zeer in het bijzonder de belangstelling van deputaten. Er zit in het werk, dat hier verricht wordt, veel meer groei en leven. Uiterlijke omstandigheden werken daartoe mee. De Wieringermeer is een gesloten polder geworden. De N.O.P. is echt een open polder, wier inwonertal in enkele jaren verdubbelde. Ook ons kerkelijk leven heeft hier iets van meegekregen. Bovendien vestigden zich verschillende gemeentelieden van Zierikzee in deze polder na en tengevolge van de Ramp.

De groei van het kerkelijk leven bewijst zich in de volgende cijfers van het ledental: 1955 - 231; 1956 - 292; juni 1956 - 323. Een bewijs dat onze kerk in deze polder geen overbodige luxe is, maar terdege levensvatbaarheid bezit.

Met grote dank aan de Here des oogstes melden deputaten dat in het voorjaar 1956 ds. A. Rebel, gekomen van Doesburg, zijn intrede deed in de Polderkerk. Het beroepingswerk van de kerkeraad, dat in hartelijk en harmonisch overleg met deputaten plaats vond en in 1955 een onderwerp was van allerlei besprekingen in verschillende vergaderingen van deputaten met een deputatie van de kerkeraad of een delegatie van deputaten met de kerkeraad, werd hierdoor heerlijk bekroond.

Het feit, dat er nu twee arbeiders zijn in de N.O.P. betekent wel een verhoging der uitgaven en een verzwarend der lasten, maar tegelijk een vermeerdering van werkkraft. Onder de zegen des Heren zal dit de consolidatie en uitbouw van de kerk in de N.O.P. ten goede komen. Dit is zeer nodig. Deze kerk toch heeft zijn eigen problemen. Dat van de grote afstanden en het afgelegen wonen is wel zeer urgent. Dit levert moeilijkheden op voor een geregelde kerkgang en doet ernstig tekort aan de beoefening van de gemeenschap der heiligen. Ook in deze polder komt men uit alle oorden van het land, meest onbekend aan elkaar. Zelfs een niet onbelangrijk deel der gemeente heeft zich door overkomst uit andere kerkformaties bij onze kerk gevoegd. Dit stelt de kerkeraad voor de grote opgave te zorgen, dat de kerk geen onsamenvangend geheel wordt. Met waardering gewagend van de pioniersarbeid van br. G. Visser, zijn deputaten dankbaar dat naast hem nu een predikant werkzaam is, terwijl br. Visser langza-

merhand zijn aandacht kan gaan wijden aan de Zuid-Oost-Polder, waar opnieuw ingespannen pioniersarbeid zal moeten worden verricht.

De salariëring van ds. Rebel werd op prettige wijze met de kerkeraad geregeld. De deputaten suppleren het tractement. Het is het ernstig streven van kerkeraad en gemeente deze suppletie steeds te doen verminderen, zodat uiteindelijk de predikant geheel voor rekening van Emmeloord komt en de kerk daar dan „self-supporting” is. Het is u duidelijk dat dit een gezonde situatie is. Het zal deputaten ten zeerste verblijden, wanneer hun bemoeiingen niet meer nodig zijn.

Op drie plaatsen wordt in de N.O.P. dienst gehouden.

Allereerst in Emmeloord, waar een eigen kerkgebouw is. Deze kerk is zonder medewerking van deputaten gebouwd, zodat de schuldenlast etc. geheel drukt op het budget van de gemeente. Sinds kort is bekend dat niet 40 %, maar 50 % van de bouwkosten door de Directie N.O.P. zal worden uitgekeerd.

Lange tijd was de kerk hier klein. Het op zichzelf genomen goede kerkbezoek, maar in verhouding tot de ruimte van het kerkgebouw geringe aantal kerkgangers, juist in de hoofdplaats van de N.O.P. gaf geen prettige en bij buitenstaanders zelfs verkeerde indruk van het kerkelijk leven in deze polder.

In de laatste tijd hebben zich hier enige Chr. Geref. gezinnen gevestigd, wat ook voor de kerkdiensten op zondag in het ruime kerkgebouw aantrekkelijker wordt. Verder worden er diensten gehouden in een schoollokaal te Rutten. De leden daar zijn bijna alle gevestigde boeren, voor een groot deel afkomstig uit Zeeland. De helft is woonachtig in Creil. De uitbreiding ligt niet in dit gedeelte van de polder. Het gebied is bijna geheel bewoond. Deputaten hebben zich reeds verschillende malen beraden op een gebouw in dit gedeelte. Er was echter geen eenstemmigheid over de plaats, waar het komen moest: in Rutten of Creil.

De laatste berichten luiden: de vraag is overwogen of het in de naaste toekomst niet gewenst is dat Rutten zich 's zondags bij Emmeloord voegt.

Het zou de vulling van de kerk te Emmeloord ten goede komen en de onkosten drukken. Of een en ander uitvoerbaar is en niet weer andere bezwaren oproept zal de toekomst leren. Met belangstelling zullen deputaten deze ontwikkeling volgen.

De 3e post is gevestigd te Ens. Deze bestaat hoofdzakelijk uit leden, die geen zelfstandig bedrijf hebben, dus meest landarbeiders. Van de drie plaatsen is Ens wel de meest aaneengesloten gemeenschap. De cirkel, waarbinnen de leden wonen, is niet zo groot, zodat het kerkelijk leven daar gemakkelijker geleid kan worden.

Ook de levensvatbaarheid voor verenigingen is daar groter dan elders in de polder. Het ledental daar breidt zich nog steeds uit.

Het bestaande gebouw – een houten woning, vroeger als Hervormde Pastorie gebruikt – waarin tot dusver ook een gezin woonde, is uitgebreid. Dit was mogelijk omdat het gezin een andere woning kreeg. Dit betekent een belangrijke verbetering, welke meest met eigen krachten tot stand is gebracht.

Uit een en ander moge u blijken, dat er in het kerkelijk leven in de N.O.P. een verblijvende uitbreiding is te constateren.

3. Oost-Flevoland.

Een derde object voor de werkzaamheden van deputaten is de Zuid-Oost-Polder: Oost-Flevoland. Het stemt deputaten tot vreugde, dat we u hierover nu reeds iets kunnen rapporteren. Want dit bewijst dat we in ieder geval in de derde IJselmeerpolder niet te laat of net op het nippertje als kerk aan het werk zijn gegaan.

Dit is mede te danken en aan de plannen van de Directie van de N.O.P., die geleerd door ervaring, aan de geestelijke verzorging van de nieuwe polder van meetaf heeft gedacht en aan de gelukkige omstandigheid, dat er in Lelystad een zeer actief belijdend lid onzer kerk woont.

Reeds in het voorjaar van 1954 werden deputaten uitgenodigd een vertegenwoordiger te zenden bij een oriënterende bespreking, door de Directie van de N.O.P. belegd met de gedeputeerden der verschillende kerken. Bij deze bespreking deelde de directie het plan mee om in 1955 een gebouw te openen, bestemd voor de geestelijke verzorging te Lelystad, waarvan de verschillende kerken, zonder vergoeding van kosten, gebruik kunnen maken. Begin 1956 werd dit gebouw geopend bij welke gelegenheid deputaten zich deden vertegenwoordigen door hun secretaris. Inmiddels was er in dit nieuwe gebied reeds gewerkt. Allereerst door de actieve Evangelisatiecommissie van Harderwijk, die verschillende avonden heeft georganiseerd voor de dijkwerkers.

In de zomer van 1955 hield ds. van Zwoll onder leiding van de kerkeraad van Kampen de eerste kerkdienst in dit gebied. Voorlopig gaan alle Protestanten naar één Prot. kerkdienst.

Deze kerkdienst staat onder leiding en verantwoordelijkheid van de kerkeraad, die aan de beurt is om de kerkdienst te verzorgen. Op de duur zal deze „oecumenische situatie” geen stand kunnen houden.

In overleg met de Commissie Oostelijk Flevoland der Ned. Herv. Kerk zijn aan onze kerken zes zondagen toegewezen om de kerkdiensten te verzorgen. Het is een erezaak voor onze kerken deze diensten bezet te krijgen. Vanzelfsprekend is de honorering voor deze diensten voor rekening van deputaten.

Niet alle kerken houden op de hun toegewezen zondagen twee kerkdiensten. Kerken, die dit wel gewoon zijn organiseren op deze zondagen dan een tweede dienst. De Geref. Kerken zijn hiermee begonnen. Het is nodig dat dit ook van onze kerken uit geschiedt. Voor deze tweede diensten zouden dan predikanten uit de buurt kunnen worden aangetrokken. Dit is reeds gebeurd. Ook dit brengt weer kosten mee.

Deputaten hebben dhr. Visser opgedragen om in de Z.O.P. één dag per week te gaan arbeiden. Dhr. Visser is met ijver en voortvarendheid aan deze arbeid begonnen en bericht nu reeds dat één dag per week te weinig is voor deze arbeid. Deze arbeid bestaat niet allereerst in de verzorging van onze eigen mensen en hen, die als Chr. Geref. erkend willen worden, maar voornamelijk uit evangelisatiewerk onder de diverse arbeiders, die aan de drooglegging van de nieuwe polder werken. Br. Visser legt bezoeken af in kampen, barakken en op schepen. De gehele ringdijk van dit polderland is zijn arbeidsterrein. Zijn arbeid wordt gewaardeerd. Vraagavonden en dagsluitingen zijn een belangrijk element van deze arbeid. Zelfs mocht hij reeds gezegende contacten maken. Verblijvend is de medewerking, die hij ondervindt, van de zijde van de Directie der Zuiderzeewerken alsmede van aannemers en kapiteins van sleepboten, die hem kosteloos naar de plaats van bestemming brengen en terughalen. Dit bespaart een belangrijke som aan vervoerkosten.

Het zal de synode duidelijk zijn, dat hier nog een breed arbeidsterrein ligt en dat br. Visser hier in de toekomst nog werk in overvloed heeft.

We hopen zeer, dat onder de zegen van de Koning der Kerk de kruisvaan in dit nieuwe land ontplooid zal worden en Christus' gemeente daar geplant.

4. FINANCIEN.

Een afzonderlijk financieel overzicht gaat hierbij.

Alleen willen we met nadruk onder uw aandacht brengen, dat de uitgaven, waarvoor deputaten staan, hoog zijn.

Er moet gezorgd worden voor de salarissen – geheel of gedeeltelijk – van drie arbeiders: één in de Wieringermeer en twee in de Noord-Oost-Polder; een belangrijke tegemoetkoming moet gegeven in de kosten van de auto's van ds. van Dalen en dhr. Visser – voor de aktie door prof. v. d. Schuit gevoerd om de aankoop van deze laatste auto mogelijk te maken, zijn deputaten nog steeds dankbaar – alsmede voor de honorering van de preekbeurten in Lelystad en de extra-kosten, die het werk van dhr. Visser mee brengt.

De vorige synode bepaalde dat per ziel f 0,25 per jaar voor deze arbeid diende gecollecteerd te worden. Met de meeste klem verzoeken deputaten u om voortaan 2x per jaar een collecte te laten houden in onze kerken. Een bijzondere onderstreping van deze collecte uwerzijds is o.i. zeer nodig. Het door de vorige synode bepaalde minimum is lang niet bereikt.

5. BESLUIT.

Voor de verrichte arbeid sinds september 1954 zijn deputaten dankbaar. Er waren grote zegeningen en grote zorgen. Telkens moet helaas worden geconstateerd dat deze tak van kerkelijke arbeid niet voldoende leeft bij ons volk. Het raakt en de uitbreiding van Gods Koninkrijk en de eretaak en -zaak van onze kerken. We mogen en in de oude en in de nieuwe polders geen verstek laten gaan. Onze hand moet doen wat ze vindt om te doen. En we behoeven deze arbeid niet eens te zoeken. Ze wordt ons in de hand gelegd. Laten wij doen wat de Here van ons vraagt.

6. CONCLUSIES.

Resumerend stellen deputaten uw vergadering voor de volgende conclusies te behandelen:

1. De synode beoordele het beleid van deputaten.
2. De synode benoeme niet één, maar drie generale deputaten, w.o. een penningmeester.
3. De synode wijze wegen en middelen aan om te komen tot een gebouwtje in de Wieringermeer.
4. De synode schrijve twee collecten voor deze arbeid voor en noeme f 0,25 als minimum bedrag dat per ziel per collecte voor deze kas dient gecollecteerd te worden en dringe er met de meeste klem bij de kerken op aan, dat dit bedrag door de kerken wordt opgebracht.

Uw vergadering ook in de beraadslaging over deze belangrijke zaken de leiding des H. Geestes toebiddend,

namens deputaten tot Steunverlening aan
Kerken in de drooggelegde polders
ds. J. H. Velema, secretaris.

1 Bijlage financieel overzicht

BEGROTINGSOVERZICHT VAN DE KAS VAN DEPUTATEN TOT STEUN AAN DE KERKEN IN DE DROOGGELEGDE POLDERS ROND HET IJSELMEER.

1957 - 1958 - 1959

Ontvangsten		Uitgaven	
Collecten	f 14.000,-	Tractementen	f 10.000,-
Giften	2.000,-	Bijdrage hon. ds. Rebel	4.000,-
Bijdrage hon. ds. J. v. Dalen	520,-	Reis- en verg.kosten	300,-
Bijdrage hon. evang. G. Visser	520,-	Expl. Wieringermeer	1.250,-
T E K O R T	2.210,-	Expl. N.O.P.	1.250,-
		Adm.kosten en „Licht en Waarheid”	200,-
		Spaarfonds evang. G. Visser	250,-
		Expl. Z.O.P.	2.000,-
	<hr/> f 19.250,-		<hr/> f 19.250,-

OMSCHRIJVING VAN DE POSTEN.

ONTVANGSTEN.

Collecten.

Aansluitend op het voorstel van deputaten, vastgelegd in de conclusie, is deze post begroot op f 14.000,- per jaar. Opgemerkt mag worden dat zeer de aandacht er op gevestigd dient te worden, dat dit bedrag niet ontvangen zal worden, indien niet elke kerk zich aan het eventuele besluit van de synode houdt. Nog steeds zijn er veel kerken die geen collecte inzenden.

Giften.

Dit bedrag is gebaseerd op de afgelopen jaren. Dank wordt gebracht aan hen, die regelmatig de kas steunen. Er komen giften van particulieren, van diverse verenigingen, van akties e.d. binnen. Als bijzonderheid mag worden gemeld, dat één broeder maandelijks een bedrag stuurt voor deze arbeid.

Bijdrage honorarium ds. J. v. Dalen en evang. G. Visser.

De kerken van Slootdorp en Emmeloord dragen elk f 520,- per jaar bij in het tractement van hun dienaren

UITGAVEN.

Tractementen.

Dit bedrag is nodig voor de predikant te Slootdorp en de evangelist in de overige polders.

Bijdrage honorarium ds. Rebel.

Volgens overeenkomst met de kerkeraad van Emmeloord dragen deputaten een bedrag van f 4.000,- per jaar bij in het tractement van ds. Rebel. Deze bijdrage wordt van jaar tot jaar vastgesteld in overleg met de kerkeraad.

Reis- en Vergaderkosten.

Dit bedrag is geraamd voor deze onkostenpost.

Exploitatie Wieringermeer en de N.O.P.

De kerkeraden van Slootdorp en Emmeloord ontvangen elk f 1.000,- per jaar als vergoeding voor de te maken autokosten. Dit bedrag is vastgesteld daar voor de arbeid van de predikanten en evangelist een auto beslist noodzakelijk is. Terwijl in verband met de grote af-

standen ook het vervoer op zondag uit deze post mede gedekt wordt. Opgemerkt moet worden dat òn in de Wieringermeer òn in de N.O.P. nog een aanzienlijk bedrag meer wordt uitgegeven voor dit doel. Daarom is deze post per polder f 250, – hoger geraamd. Elk jaar worden deze uitgaven met deputaten vastgesteld.

Adm. kosten en verspreiding „Licht en Waarheid”.

Voor administratiekosten en verspreiding „Licht en Waarheid” is dit bedrag nodig. „Licht en Waarheid” wordt verspreid als evangelisatiemiddel, zowel in de Wieringermeer als in de N.O.P.

Spaarfonds evangelist G. Visser.

T.b.v. de heer Visser is destijds een spaarfonds ingesteld bij de N.V. Nationaal Spaarfonds te Den Haag.

Exploitatie Z.O.P.

Zoals in het rapport is gemeld, hebben deputaten in de Z.O.P. een nieuw werkkerrein gevonden.

Hoewel het bedrag van de juiste uitgaven voor dit werkkerrein nog niet bekend is, mag toch zeker verwacht worden dat het geraamd bedrag per jaar noodzakelijk is. Niet alleen worden de kosten voor de arbeid van de evangelist uit deze post bestreden, maar tevens die voor de preekvoorziening op Lelystad.

ALGEMEEN.

Het is deputaten niet mogelijk gebleken U een sluitende begroting aan te bieden. Daar echter de uitgaven en werkzaamheden van deputaten zich uitbreiden, is het nodig gebleken U cijfers aan te bieden, die de werkelijkheid zeker zullen benaderen. Afgaande op de vorige jaren zijn de te ontvangen posten U optimistisch voorgesteld. Misschien wel te optimistisch. Aan de andere kant is het ook zo, dat deputaten steeds weer verder hebben kunnen werken, hoewel de positie van de kas meestal dermate slecht is, dat de normale onkosten niet geregeld op tijd betaald konden worden. Feitelijk zouden deputaten een kapitaal van f 10.000. – achter de hand moeten hebben om in de komende jaren hun liquiditeit staande te kunnen houden. Deputaten kunnen niet meer dan de poldergemeenten steunen in hun eigen exploitatiekosten. Het mede-financieren van een te bouwen kerkgebouw of vergaderlokaal is hun niet mogelijk gebleken.

De penningmeester,
W. E. v. Dalen

Juli 1956.

BIJLAGE XXV.
art. 88.

**RAPPORT VAN COMMISSIE IV OVER HET RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR
STEUNVERLENING AAN KERKEN IN DE DROOGGELEGDE POLDERS.**

Aan de generale synode te Apeldoorn 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde heren,

Het is uw commissie een vreugde u op deze dag, die van historische betekenis is voor de polders, te mogen rapporteren over het werk dat de deputaten voor Steunverlening aan Kerken in de drooggelegde polders hebben verricht.

Uw commissie is er van overtuigd dat de g. s. van '53 juist gehandeld heeft door splitsing van het deputaatschap voor Evangelisatie. Het is nu gebleken, dat de deputaten voor het werk der kerken in de polders een omvangrijk en belangrijk werk verrichten.

Hoe gezegend de arbeid ook mag zijn in de Wieringermeer, uw commissie acht het niet gewenst, dat de Evangelisatiepredikant elke zondag 4 x preken moet, n.l. te Slootdorp en te Den Oever. Dit is een te zware last. We zijn van mening dat deputaten aan deze situatie een einde moeten maken. Mogelijk is met medewerking van Opperdoes iets te bereiken.

Gezien de mogelijkheid dat ds. J. van Dalen een nieuw arbeidsterrein zal ontvangen, n.l. in Zuid-Limburg, zal bij het beroepen van een nieuwe predikant voor Slootdorp, eventueel met genabuurde kerken overleg gepleegd kunnen worden.

Uw commissie kan uiteraard hier niet verder op ingaan, omdat er over een eventueel vertrek van ds. van Dalen nog niets definitiefs valt te zeggen.

Wat een (eventueel) gebouwtje betreft te Wieringerwerf – een vraag die deputaten uw vergadering voorleggen in ten derde – meent uw commissie, dat deputaten zelf moeten komen met een voorstel, dat door de g.s. bekrachtigd kan worden. Het spijt uw commissie, dat deputaten in gebreke gebleven zijn zulk een voorstel te doen.

De arbeid in de N.O.P. verheugt zich in kennelijke zegen van boven. Hier ontwikkelt zich een normaal kerkelijk leven. Dankbaar neemt uw commissie kennis van de gegevens van het rapport.

Waar hier op drie plaatsen vergaderd wordt, nl. in Emmeloord, Rutten of Creil, en Ens meent de commissie te moeten opmerken, dat de bearbeiding voor één predikant te zwaar wordt, wat wel spoedig blijken zal als br. Visser zich meer gaat concentreren op de Z.O.P.

Wat de Z.O.P. betreft, moeten we dankbaar gewagen van het vele evangelisatiewerk dat br. Visser daar verricht. Het rapport meldt vele goede dingen. Wel meent uw commissie deputaten de wenk te moeten geven de Evangelist op te dragen ook de eigen gemeenteleden in de Z.O.P. op te zoeken en zo mogelijk te activeren voor het evangelisatiewerk.

De zg. „oecumenische situatie” te Lelystad is begrijpelijkerwijs geen ideale. Deputaten zullen alles in het werk moeten stellen om hier een eigen gemeente in een eigen gebouw te verkrijgen.

Het oude advies, meer publicatie aan het werk in de polders te geven door middel van ons kerkelijk orgaan „De Wekker” geeft uw commissie deputaten nog eens in overweging. Ze menen dat meer bekendheid de offervaardigheid voor dit werk zal stimuleren.

Tenslotte meent de commissie de g.s. te moeten voorstellen: conclusie 1 en 2 over te nemen, conclusie 3 terug te wijzen naar deputaten, conclusie 4 als noodzakelijk de kerken voor te leggen. Dan zal de ingediende begroting in de komende 3 jaren geen tekort geven van 3 x f 2.210, – maar zeker sluitend worden.

Voor Uw commissie:
ds. A. Hilbers, rapporteur.

BIJLAGE XXVI.
art. 93, 120, 213

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE AMBTELIJKE BEARBEIDING VAN CHR. Geref. SCHIPPERS.

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde
Kerken D.V. in vergadering bijeen te Apeldoorn, op 11
september 1956, e.v.d.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Deputaten voor de Ambtelijke bearbeiding van Chr. Geref. Schippers hebben de eer U het volgende rapport aan te bieden.

Samenstelling van het Deputaatschap, benoemd door de g.s. van 1953:

ds. M. Baan – Dordrecht, voorzitter,
ds. J. W. v. d. Gronden – Enschede, secretaris,
ds. J. H. Velema – Apeldoorn,
ds. J. P. Geels – Haarlem, (voor de Koopvaardij)

De eerste samenspreking van deputaten vond plaats 18 februari 1954 te Utrecht. Daarbij bleek dat door voorgaande deputaten de werkzaamheden altijd schriftelijk werden afgedaan, zodat nu het eerste notulenboek werd aangelegd.

Op deze eerste vergadering vond reeds een ontmoeting plaats met ds. L. Kleisen, die later door de voorzienige leiding des Heren tot het nader contact geleid heeft, zoals thans bestaat.

Op deze vergadering werden verschillende richtlijnen besproken en tevens besloten voor de koopvaardij contact op te nemen met de deputaten van de Ger. Kerken om zo mogelijk een samenwerking tot stand te brengen.

De tweede vergadering vond plaats op 13 mei in Gouda, op verzoek van de kerkeraad van Boskoop in samenwerking met de classis Den Haag, vertegenwoordigd door de brs. ds. L. S. den Boer en ouderl. J. Groenendijk.

De aanleiding tot deze gang van zaken was een schrijven van onze deputaat ds. J. P. Geels aan de classis Den Haag, op verzoek van ds. Henstra, deputaat voor de geestelijke verzorging van Militairen, om de belangen van ds. Kleisen ter classis te behartigen. Ds. Kleisen verkeerde in de preciaire positie, na de beëindiging van zijn werk als Veldpredikar, geen emeritus-predikant te zijn, zodat de Kerkeraad van Boskoop en daaruit voortvloeiende de p. s. v. h. westen zich de eretaak zag toegewezen betreffende het levensonderhoud van deze predikant.

Daarbij is de mogelijkheid van arbeid onder de schippers genoemd. Deputaten beschikken echter niet over geldmiddelen. De classis ziet hier echter een mogelijkheid tot tewerkstelling van ds. Kleisen, indien schippers-deputaten hiertoe bereid zijn, buiten bezwaar van financiële lasten. De laatsten rusten op classis en p.s. tot de e.k. synode. Schippers-deputaten gaan hiermede in principe akkoord en ds. Kleisen is hiertoe van ganser harte bereid. De volgende vergadering heeft plaats 21 juni 1954 te Utrecht, waarbij een instructie wordt opgesteld voor ds. Kleisen. De benoeming van ds. Kleisen is in principe akkoord, geboren uit de nood der omstandigheden, doch kan eerst door de gen. synode haar kerkrechtelijke basis verkrijgen. Officiële bevestiging als schipperspredikant kan dan ook niet plaats vinden. Het is zuiver een interim-situatie waarvan Deputaten vertrouwen volledig begrip te vinden bij de a.s. synode. Het karakter van deze aanstelling wordt ds. Kleisen duidelijk uiteengezet. In feite was dit een ingrijpende beslissing en een historisch moment, de benoeming van ds. Kleisen als schipperspredikant in algemene dienst, zij het met het voorlopig karakter, als boven omschreven, en onder uitdrukkelijk voorbehoud van de beslissing onzer synode.

Hoewel de aanleiding tot dit alles uit de nood geboren is, blijkt al spoedig, dat deze zaak een klankbodem vindt bij onze schippers zelf. Dit blijkt op de e.v. vergadering 21 oktober 1954 te Den Haag, waar ook een broeder schipper verschijnt om de belangen der schippers te bepleiten. Hij acht het zeer wenselijk en mogelijk, dat de schippers HUN EIGEN PREDIKANT ONDERHOUDEN. Hij voegt de daad bij het woord en legt als eerste bijdrage f 2000, — op tafel. Zie hier een wending, die verrassend en verblijdend is en deputaten mogen hier toch de leiding des Heren in zien, die de harten neigt als waterbeken. Dit is een stimulans om door te zetten en intensief contact op te nemen met onze schippers, om te vernemen of dit inderdaad bij de schippers leeft. Daarop zijn vergaderingen met schippers belegd in Amsterdam, Rotterdam, Leeuwarden, Groningen en Zwolle.

Hoewel lang niet alle schippers waren te bereiken, getuigden deze samensprekingen van groot enthousiasme en van offerbereidheid. Zouden de schippers deze arbeid zelf kunnen bekostigen, dan zou naar de mening van deputaten dit een jaarlijkse bijdrage van gemiddeld f 50, — per schippersgezin betekenen. De financiële uitkomst wordt u geboden in bijgaand overzicht waaruit blijkt dat in twee jaar tijd, reeds rond f 10.000, — is geofferd.

Bij dit alles is een eenvoudig contact-blaadje in het leven geroepen, bij U allen bekend als „De Varende Gemeente”. Deze naam moet nog gewijzigd worden aangezien de Hervormde schippers dezelfde naam hebben voor hun contactblad.

Door ds. Kleisen is inmiddels een adresboekje met de namen der ons bekende schippers samengesteld. Dit bevat de adressen van ongeveer 200 gezinnen.

De p.s. v. h. westen heeft een beroep gedaan op de hulp van deputaten in de salariëring van ds. Kleisen. Deputaten zijn hierin uiterst voorzichtig te werk gegaan, gezien het voorlopig karakter dat dit alles draagt. Toch meenden zij hieraan iets te moeten doen. De p.s. betaalde f 250, — per maand. Deputaten hebben toen voorgesteld dit te brengen op f 300, — per maand, ter bemoediging van ds. Kleisen, en tot de synode van 1956 hierin de helft bij te dragen.

Dit is een besluit genomen op de vergadering van 31 mrt 1955. Daarnaast is beschikbaar het preekgeld en mag ds. Kleisen ook Amsterdam-Oost aanhouden voor het geven van catech. onderwijs en het doen van ziekenbezoek. Dit laatste is inmiddels vervallen. Ds. Kleisen beschikt voorts over een spoorabonnement om het gehele land te kunnen doorkruisen.

Een nader contact met de schippers werd opgenomen op een vergadering te Zwolle, 2e Paasdag 's middags en te Rotterdam-West 2e Pinksterdag 's middags. Een soort Jaarvergadering is gehouden 9 februari te Amsterdam (1956) in de Lauriergrachtkerk, waar een 50-tal schippers aanwezig was. Ds. Kleisen brengt geregeld verslag uit over zijn werkzaamheden aan deputaten. Daarnaast is door deputaten een enquête gehouden onder de schippers om hun bevindingen weer te willen geven. Die is globaal genomen over de gehele linie gunstig. Wel ontmoet het hier en daar enige bezwaren, dat de schippers, door de gang van zaken, geen eigen keuze hebben gehad in de benoeming van een schipperspredikant, een benoeming, die trouwens nog tot een feit moet worden door de gen. synode zelf. Deputaten zelf zien hier geen andere weg.

Gezien de ervaringen van de laatste jaren, waarbij ook overleg gepleegd is met de schippers zelf, zouden deputaten de volgende voorstellen willen doen:

VOORSTELLEN.

1. De generale synode machtige deputaten om in samenwerking met één nader door haar aan te wijzen kerk, een schipperspredikant te beroepen.
2. De generale synode spreke de wenselijkheid uit, dat verschillende aan vaarwater gelegen kerken, uit haar schippersleden een ouderling benoemen.
3. De generale synode machtige deputaten een drietal van deze ouderlingen toe te voegen aan het college van deputaten.
4. De generale synode machtige deputaten in geval zij niet aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen, een beroep te doen op de Kerken om hierin te voorzien.
5. De generale synode benoeme voor dit werk weer een drietal deputaten. Hierbij zij opgemerkt dat ds. J. H. Velema van Apeldoorn meende zich niet meer hiervoor beschikbaar te kunnen stellen.

Namens de deputaten voornoemd,
ds. J. W. v. d. Gronden

BIJLAGEN

kasoverzicht
instructie schipperspredikant (zie acta art. 213 C.).

RECAPITULATIE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN SCHIPPERSKAS

over de gehele periode van 15 juli 1954 tot 12 juni 1956

Bijdragen schippers	f 10.430,60	Honorarium ds. Kleisen	f 80, -
Huw. collecten	„ 251,66	(twee zondagen)	
Giften	„ 268,50	Bijdrage p. s. v. h. westen	
Collecten Wezel	„ 115,85	in salaris ds. Kleisen	„ 1.800, -
		Reis- en verblijfkosten	
		ds. Kleisen	„ 1.625,70
		Telefoon ds. Kleisen	„ 236,66
		Onkosten deputaten	„ 173,20
		Diversen	„ 336,66
		Exploitatie „Varende Gemeente”	
		Drukker en verz.kosten 1540,41	
		ontv. abonnementsgeld 1309,50	
			„ 230,91
			„ 4.483,13
		Saldo	„ 6.583,48
			f 11.066,61
	f 11.066,61		

KAPITAAL

Rotterdamse Bank, IJmuiden	f 4000, -
Saldo Postgiro	„ 2312,82
Kas	„ 270,66
	f 6583,48

v. d. Gronden

BIJLAGE XXVII.

art. 93 - 96, 114, 115, 121 - 123.

**RAPPORT I VAN COMMISSIE V INZAKE HET WERK VAN DE KERK
NAAR BINNEN.**

Aan de generale synode, Apeldoorn 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

De commissie door U benoemd om o.a. te rapporteren over het rapport van de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van Chr. Geref. Schippers en dat van deputaten voor de gees-

telijke verzorging van de opvarenden ter koopvaardij, alsmede voor de instructies in het agendum genoemd onder de letters B 2, C 2, D, F 2, G 1 en 2, en van het ingekomen stuk vermeld onder punt 6 letter p, rapporteert U het volgende:

A. Ambtelijke bearbeiding van Chr. Geref. Schippers.

1. Wat het rapport betreft merkt Uw commissie op, dat met dankbaarheid mag worden constateerd dat de ambtelijke bearbeiding van Chr. Geref. Schippers daadwerkelijk ter hand genomen is, waartoe de positie, waarin ds. L. Kleisen na de beëindiging van zijn veldpredikerschap kwam te verkeren, de eerste aanleiding gaf. De spontane en enthousiaste wijze waarop de schippers zelf hun medewerking boden, heeft niet alleen de voortzetting van dit initiatief mogelijk gemaakt, maar tevens getoond hoezeer dit initiatief wordt gewaardeerd en aan de behoefte van de betrokkenen beantwoordt. Uw commissie kan ten volle instemmen met de uitspraak der deputaten dat zij in de gang van zaken ten dezen de leiding des Heren zien.

De Commissie meent dan ook dat de handelingen van deputaten moeten worden goedgekeurd. Voor het bezwaar dat de schippers door de gang van zaken geen vrije keuze hebben gehad in de benoeming van een schipperspredikant heeft Uw commissie wel begrip, maar zij acht het kerkrechtelijk onmogelijk om aan dit bezwaar van de schippers tegemoet te komen.

Betreffende de voorstellen van deputaten constateerde uw commissie dat in het rapport geen enkele toelichting werd gegeven omtrent noodzaak en mogelijkheid om ouderlingen te benoemen uit **s c h i p p e r s l e d e n**.

Desgevraagd deelde een der deputaten mede dat deze zaak door schippers zelf aan de orde was gesteld. Eén hunner had zich hierover met prof. J. Hovius verstaan, wat uiteindelijk geleid had tot het bewuste voorstel. De bedoeling is dat verschillende aan vaarwater gelegen kerken uit haar schippersleden een ouderling benoemen om de schipperspredikant bijstand te verlenen in zijn arbeid, zowel in het geven van advies als in het plegen van overleg, en om in zekere zin opzicht te hebben over de schipperspredikant en over de schippers zelf. Natuurlijk kunnen zij geen tucht oefenen in die zin, dat deze tot bepaalde maatregelen voert. Dat is en blijft het recht van de kerkeraden, bij wie de betrokkenen hun domicilie hebben. Wat dit betreft kunnen zij ten hoogste signaleren en deze kerkeraden ervan in kennis stellen. Maar daar zij zelf varen, zijn ze beter op de hoogte van wat er leeft onder de schippers, en als ouderling kunnen zij met ambtelijk gezag optreden. Deputaten menen dat er vijf van dergelijke ouderlingen benoemd moeten worden. Wanneer van deze vijf drie bij het college van deputaten zouden gevoegd worden, zouden deputaten beschikken over mensen, die uit de praktijk van advies kunnen dienen.

Op de vraag van uw commissie waarom geen commissie benoemd kon worden uit de schippers, antwoordde de deputaat, dat er een dergelijke commissie is geweest, maar dat dit niets uitwerkte. Indien er ouderlingen zijn, kunnen zij met gezag handelen, waardoor hun arbeid een ander karakter krijgt dan die van een commissie. De idee van gezag werkt meer.

Een der commissieleden stelde voor om elke gemeente aan vaarwater gelegen een ouderling te doen kiezen speciaal belast met de arbeid onder de schippers, die daarvan rapport biedt aan de kerkeraad, onder wie de schipperspredikant komt te ressorteren. Dan functioneerde de zaak z.i. zuiverder. De geraadpleegde deputaat merkte op dat dit reeds altijd gevraagd is en daarom als vanzelfsprekend kan worden beschouwd, maar niet beantwoordt aan hetgeen deputaten zich voorstellen.

Uw commissie was van oordeel, dat, zou het voorstel van deputaten aanvaard worden, dan in elk geval er aan toegevoegd behoorde te worden: „in overleg met de deputaten” om verwarring te voorkomen. Uw commissie echter meende dat dit voorstel moeilijk uitvoerbaar is en praktisch weinig effect oplevert. Zij stelt daarom een andere oplossing voor nl. dat alle aan vaarwater gelegen gemeenten een of zonedig twee ouderlingen kiezen, bij voorkeur ex-schippers, met opdracht om onder schippers te werken. Deze brengen rapport van hun bevindingen uit aan de deputaten, bijv. per drie maanden, en in voorkomende gevallen aan de kerkeraad waar de betrokken schipper domicilie heeft, c.q. aan de schipperspredikant.

Resumerend stelt Uw commissie voor:

- 1e de handelingen van deputaten goed te keuren;
- 2e het eerste voorstel van deputaten als volgt gewijzigd te aanvaarden:
De generale synode wijze een kerk aan om in samenwerking met deputaten een schipperspredikant te beroepen;
- 3e het tweede voorstel te verwerpen. Uw commissie stelt in plaats daarvan voor: Alle aan vaarwater gelegen kerken kiezen één of zonedig twee ouderlingen, bij voorkeur ex-schippers, met opdracht om onder de schippers te werken. Deze brengen per drie maanden rapport uit van hun bevindingen aan de deputaten, en in voorkomende gevallen aan de

- kerkeraad waar de betrokken schipper domicilie heeft, c.q. aan de schipperspredikant;
 4e het derde voorstel als volgt gewijzigd te aanvaarden: De generale synode machtige deputaten een drietal schippers toe te voegen aan het college van deputaten als adviseurs;
 5e het vierde en vijfde voorstel van deputaten onveranderd te aanvaarden.

Betreffende de „instructie voor ds. Kleisen” meent Uw commissie dat art. 1 gewijzigd dient te worden: „het brengen van het Woord Gods aan” worde veranderd in „om ambtelijke arbeid te verrichten onder”. Voorts worde aan art. 3 toegevoegd: „Inzake alle andere ambtelijke arbeid, vallend buiten het bovengenoemde is overleg met en toestemming van deputaten nodig.”

2. Instructie B 2 en C 2 zijn in het bovenstaande reeds behandeld. Uw commissie veroorlooft zich U daarnaar te verwijzen.

3. Aangaande instructie F 2 adviseert Uw commissie tot invoering van speciale schippersattesten volgens het bijgevoegde concept over te gaan en deze in de Nederlandse, Franse, Duitse en Engelse taal te verstrekken, daar deze attesten de ambtelijke bearbeitung der schippers ten goede kunnen komen en het contact met de kerken verstevigen. Wel attendeert Uw commissie er op dat in het verlengde hiervan ligt de invoering van attesten voor doopleden-schippers, waarvoor het aangeboden concept mutatis mutandis kan dienen.

B. Geestelijke verzorging van opvarenden ter koopvaardij.

1. Wat het rapport van de deputaat voor de geestelijke verzorging van de opvarenden ter koopvaardij betreft, deelt uw commissie mede met belangstelling te hebben kennis genomen van het verslag dat Uw deputaat, ds. J. P. Geels, daarin biedt van de arbeid van de Nederlandse Zeemanscentrale. Zij kan volledig onderschrijven dat deze arbeid de warme belangstelling der kerken verdient. Wanneer echter deze arbeid en wat er voorts verband mee houdt slechts aan één deputaat blijft opgedragen – ook al is hem min of meer „onderdak” gewezen bij het aanverwante deputaatschap voor ambtelijke bearbeitung van Chr. Geref. Schippers wiens arbeid toch anders gericht is – dan meent Uw commissie dat deze taak te omvangrijk is om voldoende tot haar recht te komen op deze wijze, en dat het instellen van een volledig deputaatschap noodzakelijk is, met name ook om de mogelijkheid tot meer effectieve arbeid, gelijk in het rapport omschreven, te onderzoeken en te benutten waarbij de medewerking van een ter zake kundige zeer dienstig is te achten.

Uw commissie stelt U voor:

- 1e de handelingen van Uw deputaat goed te keuren;
- 2e de combinatie met het deputaatschap voor de ambtelijke bearbeitung van de Chr. Geref. schippers te beëindigen en een zelfstandig deputaatschap voor de geestelijke verzorging van opvarenden ter koopvaardij in te stellen;
- 3e daarvoor drie deputaten te benoemen aan wie de bevoegdheid wordt verleend een ter zake kundige aan te trekken voor de administratie.

Wat het verzoek van Uw deputaat betreft om „evenals andere jaren een bedrag beschikbaar te stellen voor de arbeid van de Nederlandse Zeemanscentrale” deelt Uw commissie mee dat haar niet bekend is, noch gebleken dat voorheen door de generale synode een bedrag werd beschikbaar gesteld. De Acta van de g. s. van 1953 spreken van „nog resterende fondsen” die beschikbaar waren „van de arbeid onder hen die buitenslands vertoefden”. Zij meende daarom U hieromtrent geen voorstel te kunnen bieden.

2. Betreffende de instructie G 1 verwijst Uw commissie naar het bovenstaande onder 2e, dat deze instructie impliceert.

C. Geestelijke belangen van de militairen dienende bij de marine.

Aangaande instructie G 2 rapporteert Uw commissie dat deze instructie haar volle instemming heeft als onmisbaar onderdeel van de arbeid van deputaten voor de behartiging van de geestelijke belangen der militairen. Zij stelt voor deze instructie te aanvaarden.

D. Algemene diaconale en sociale aangelegenheden.

Met grote belangstelling heeft Uw commissie kennis genomen van de toelichting, die gevoegd is bij instructie D. Uw commissie is diep doordrongen van de vele vragen en moeilijkheden, die door de huidige ontwikkeling van het sociale leven worden opgeworpen. De tijd dat de „dienst der barmhartigheid” alleen met plaatselijke zaken te maken had, is voorbij in deze gecompliceerde tijd. Daarom is het van harte toe te juichen dat een deputaatschap wordt ingesteld, gelijk in de instructie wordt gevraagd. Uw commissie is onder de indruk van de opzet, die in de toelichting gegeven is, en meent dat deze aan het in te stellen deputaatschap

als richtlijn zeker kan worden meegegeven. Daar deze aangelegenheid een zaak is die uiterste deskundigheid vereist, heeft Uw commissie zich niet gewaagd aan verdere beoordeling van de toelichting, overtuigd dat het voorgestelde deputaatschap hiertoe beter in staat zal zijn.

Uw commissie stelt voor deze instructie aan te nemen en tot instelling van een deputaatschap voor diaconale en sociale aangelegenheden over te gaan.

E. Gereformeerd Sociologisch Instituut.

Aan Uw commissie werd ter fine van advies in handen gegeven een schrijven van het Geref. Sociologisch Instituut met een zestal bijlagen. De commissie acht zich ontslagen van de taak dit instituut U nader voor te stellen, daar het alleszins bekend mag worden geacht. Mocht U nader informatie wensen, blijkens genoemd schrijven zijn ter synode bestuursleden van het instituut aanwezig, die deze gaarne zullen verstrekken. Gevraagd wordt aan de synode medewerking te willen verlenen tot het verkrijgen van steun uit de kerken door aan te bevelen een gift voor deze arbeid beschikbaar te stellen, maar bovenal door morele steun aan het werk van het G.S.I. te geven. Uw commissie kan dit verzoek van harte ondersteunen en stelt voor een schrijven met verzoek om de voorbede en belangstelling der kerken en steun door een financiële bijdrage, dat het G.S.I. aan de kerken hoopt te zenden, — waarvan voorbeeld is bijgevoegd — in de bijzondere belangstelling der kerken aan te bevelen.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

de commissie voornoemd,
ds. M. Drayer, rapporteur.

Apeldoorn, 12 september 1956.

BIJLAGE XXVIII.

art. 102, 106, 107, 109, 196

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE LANDELIJKE EVANGELISATIE DER CHR. Geref. KERKEN IN NEDERLAND.

Aan de generale synode der Chr. Ger. Kerken, D.V. in vergadering bijeen te Apeldoorn op 11 sept. 1956 e.v.d.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Deputaten voor de Evangelisatie der Chr. Ger. Kerken, hebben de eer U het volgende rapport bescheidenlijk aan te bieden.

Sinds de vorige generale synode is de dubbele taak: Kerkewerk en Evangelisatiewerk, die onder de éne noemer van Deputaten Evangelisatie was ondergebracht, gesplitst. Daardoor hebben deputaten, die vóórdien geheel door het werk in de drooggelegde Polders, in beslag genomen werden, zich geheel aan de Landelijke Evangelisatie kunnen wijden, in het kader van de Evangelisatie-orde, zoals opgenomen in de D.K.O.

A. DEPUTATEN. Het college van deputaten, is thans volgens de vergaderingen der part. synoden 1956, als volgt samengesteld:

Gekozen door de particuliere synode van het noorden:

primi:

ds. A. Ponstein

Gekozen door de particuliere synode van het oosten:

ds. J. W. v. d. Gronden

Gekozen door de particuliere synode van het westen:

ds. C. v. d. Weele

Gekozen door de particuliere synode van het zuiden:

ds. A. Zwiép

secundi:

ds. S. van Zwoll

ds. R. J. van Pagée

ds. J. Kampman

ds. W. de Graaf.

Penningmeester, benoemd door de gen. synode 1953: dhr. W. E. v. Dalen, Hoogeveen, die sedert kort is verhuisd naar Horsterweg 168, Ermelo.

Wisselingen in het college. Bij de start in 1954, na de benoemingen der part. synoden, voor de eerste maal alleen als deputaten voor de Evangelisatie, was de samenstelling: ds. A. Pon-

stein, voorz., ds. P. M. Jonker, ds. A. Zwiép, ds. J. W. v. d. Gronden, secretaris. Penningmeester als boven genoemd. Ds. Jonker is inmiddels vertrokken naar Canada. In zijn plaats werd benoemd ds. W. H. Velema van Eindhoven. Ds. v. d. Gronden vertrok uit de p. s. v. h. westen naar die van het oosten, doch bleef op verzoek van deputaten aan als secretaris zulks met adviserende, niet met beslissende stem. Zijn secundus ds. Seggelink nam inmiddels het beroep naar Maarssen aan, zodat de plaatsen van primus en secundus deputaat v. d. p. s. van het westen vacant kwamen. Het college is thans samengesteld als boven aangegeven.

B. VERGADERINGEN. In de afgelopen drie jaren werd 12 maal vergaderd, waarvan tweemaal met deputaten voor de arbeid in de drooggelegde Polders. De eerste maal om te komen tot een juiste boedelscheiding. De tweede maal in verband met de arbeid onder de roomse bevolking in het Zuiden van Limburg. Zie hierna.

C. AFBAKENING TERREIN. De arbeid van deputaten Evangelisatie dient tot buiten de Polders beperkt te blijven. In verband hiermede namen Polderdeputaten voorsnóg de evangelisten ds. J. van Dalen en br. Visser over, zulks met ingang van 1 sept. 1954. De Herv. Pastorie te Ens waarin samenkomsten gehouden werden, werd eveneens overgenomen, met de schulden daarop rustende. Daarbij werd door dep. Evangelisatie aan deputaten Polders, een bedrag geschonken van f 2500,— destijds uit de kas van dep. Evang. betaald bij de aankoop van het gebouw te Ens. Het preekgeld voor Emmeloord (voor predikanten die daar worden aange trokken) kwam na 1 sept. voor rekening van de Polderdeputaten.

Deze splitsing was een zware belasting voor Polderdeputaten, doch kon niet anders, in het raam der nieuwe omstandigheden, vandaar de soepele houding van dep. Evang. geen vordering te behouden op het andere deputaatschap.

De verstandhouding met Polderdeputaten is prima, wat ook uit het vervolg blijkt.

D. WERKZAAMHEDEN Het is duidelijk dat deputaten Evangelisatie zich geheel opnieuw dienden in te stellen, nu zij voor de eerste maal de handen vrij hadden om het eigenlijke Evangelisatie-werk in onze Kerken te bevorderen.

De volgende projecten kwamen in behandeling:

a. EMMEN. Met de kerkeraad van Emmen hebben samensprekingen plaats gehad over het beroepen van een Evangelisatie-predikant onder auspiciën van deputaten voor de Evangelisatie. Het verzoek om steun in deze was reeds op de vorige synode als juist erkend en overgelaten aan de competentie van deputaten. In eerste instantie mochten deze samensprekingen niet met een gunstig gevolg worden bekroond. De gemeente Emmen, in samenwerking met Emmercompascuum, gaf de voorkeur aan zelfstandig beroepen. Inmiddels kwam Emmen tot de aankoop van een eigen kerkgebouw en daarmede voor zware lasten, die het beroepings-werk stagneerden. Hierop volgde een hernieuwd contact met deputaten om een kleinere bijdrage, dan bij de vorige samenspreking, welke aanvraag door deputaten werd gehonoreerd, zodat naar gehoopt mag worden, binnen niet al te lange tijd, in dit grote industriegebied, een eigen predikant zal arbeiden, met een speciale opdracht tot evangeliseren.

b. NIJMEGEN. Inmiddels was van de gemeente Nijmegen een verzoek ontvangen om te komen tot het beroepen van een Evangelisatie-predikant, die naast de kleine gemeente van Nijmegen, het roomse Zuiden zou bearbeiten.

Verschillende vergaderingen werden gehouden met de kerkeraad van Nijmegen. De richtlijnen voor de arbeid van een Evangelisatie-predikant vastgesteld. Het honorarium geregeld. Nijmegen kon beroepen. Zelfs samensprekingen met studenten vonden plaats. Het beroepings-werk werd echter een grote teleurstelling, zó, dat Nijmegen meende het contact met deputaten te moeten verbreken, en trachtte geheel zelfstandig te beroepen. Dit is ook teleurstellend voor deputaten. Veel werk werd voor niets verricht.

c. AMSTERDAM. Daarna hebben deputaten hun oog geslagen op AMSTERDAM, om zo mogelijk daar te kunnen komen tot aanstelling van een Evangelisatie-predikant. Zulks in samenwerking met Amsterdam-West. Verschillende samensprekingen met deze kerkeraad zijn gehouden. Ook werd contact opgenomen met de zusterkerken daar. Amsterdam-W moet tot kerkinstituering komen in „Nieuw West” en des zondags vier diensten beleggen. De bedoeling is dat een Evangelisatie-predikant des zondags A'dam-W. mede dient in de bediening des Woords, naast ds. Nieuwenhuijze, doch in de week geheel van pastoraal werk ontslagen is. Dit betekent een gedeeltelijke tegemoetkoming in het salaris van de zijde van A'dam-W. Gezien de beperkte geldmiddelen voor deputaten zeer gewenst. Hierover werd volkomen overeenstem-

ming bereikt. Helaas de rechte man op de rechte plaats kon nog niet gevonden worden. Wij blijven hopen, maar het is wel duidelijk dat het voor deputaten een worsteling is, op de juiste wijze voet aan de grond te krijgen. Van overijld handelen mag hier geen sprake zijn.

d. **ZUID-LIMBURG.** Een nieuw gezichtspunt werd ons geopend door de kerkeraad van Eindhoven, die reeds op de p. s. v. h. oosten, vorig jaar, de wenselijkheid naar voren gebracht heeft van de arbeid onder de roomse bevolking in het zuiden van Limburg, met als uitgangspunt Sittard en als aanknopingspunten de enkele verspreide leden van de Chr. Ger. Kerk in Eindhoven, die in dat ressort wonen. De aangewezen man hiervoor scheen ons ds. v. Dalen, die vroeger veel in België gewerkt heeft, vóór hij ging studeren aan onze Theol. School. Overleg met deputaten voor de drooggelegde Polders, ds. v. Dalen en zijn kerkeraad vond daarna plaats. Resultaat was het besluit om ds. v. Dalen, te verzoeken bij wijze van proef, drie maanden daar te arbeiden.

Ds. v. Dalen is begin juni die arbeid begonnen met veel elan en onder toezicht van de kerkeraad van Eindhoven. De tot dusverre bekende rapporten zijn zeer gunstig. Deputaten stellen zich voor, met inachtneming der goedkeuring van alle betrokken partijen, bij gunstig gevolg, ds. v. Dalen voor deze arbeid over te nemen, vooropgezet dat zich geen bezwaren hiertegen voordoen.

e. **BELGIE.** Via ds. Maris werd vanuit België door de heer J. K. Overbecke uit Antwerpen een beroep gedaan op onze kerken, of wij geen ereschuld hebben te betalen in de Zuidelijke Nederlanden (van voorheen) waar dikwijls de synoden vergaderden en door één hunner dienaars, Guido de Brès een belijdenis is geschonken aan de Kerken. Deze mogelijkheid wordt door deputaten onderzocht. Niet dat wij ons hiertoe financieel in staat achten, doch wel om ons hiervan niet direct te distanciëren. Zou hier iets in kunnen liggen voor zendelingen in onze kerken, die mogelijk tijdelijk geen arbeidsterrein hebben? De velden zijn dichtbij ook wit om te oogsten.

E. **STICHTING JEUGDRAAD.** Tenslotte hebben deputaten een sombere mededeling te verstrekken. De Stichting Jeugdraad is per 1 juli 1956 opgeheven, als zijnde onrendabel en met een schuld van ca. 2500 gulden. Te Uwer oriëntering is hierbij gevoegd een schrijven van dhr. Boerrigter uit Utrecht dd. april 1955, dat U een duidelijk inzicht verschaft over de gang van zaken.

Bij nadere kennismaking moeten deputaten zichzelf beschuldigen, dat zij ten deze niet voldoende controle hebben uitgeoefend.

F. **MUTATIES.** Onder verwijzing naar het punt: „wisselingen in het college”, moeten wij er wederom de aandacht der synode op vestigen, dat sterke wisselingen nadelige invloed hebben op een goede gang van zaken. Hieruit is ook te verklaren, dat bij Deputaten geen recht inzicht bestond t.a.v. hun verantwoordelijkheid in de Stichting Jeugdraad.

G. **CONCLUSIES.** Deputaten stellen resumerend Uw vergadering voor:

1. het mandaat van de penningm. dhr. W. E. v. Dalen te vernieuwen;
2. naast de penningmeester een permanente secretaris te benoemen (generaal-deputaat);
3. hun excuus te aanvaarden, wat betreft de droeve zaak van de Stichting Jeugdraad, waaraan door de heren Weijnenberg en Boerrigter veel arbeid is besteed, doch die niet tot het gewenste doel mocht leiden;
4. de handelingen der deputaten goed te keuren t.a.v. a. Emmen, b. Nijmegen, c. Amsterdam, d. Zuid Limburg;
5. de begroting van deputaten goed te keuren;
6. tenslotte is hierbij gevoegd een schrijven van de Kerkeraad van Overschie, waarover Deputaten gaarne advies zouden ontvangen, hoe hier te handelen.

Krone de Here Uw arbeid tot heil onzer Kerken, namens deputaten voornoemd:

ds. J. W. v. d. Gronden, secr.

Bijlagen:

- I. Begroting 1957/59.
- II. Brief Jeugdraad.
- III. Schrijven Overschie.
- IV. Bijvoegsel versl. Dep. v. d. Land. Evang. (België).
- V. Kas-overzichten '54/'55.

I. DEPUTATEN LANDELIJKE EVANGELISATIE DER CHR. GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND.

Jaarbegroting voor de jaren 1957 - 1958 - 1959

ONTVANGSTEN		UITGAVEN	
Collecten	f 7.500,—	Tractem. Predik. Limb.	f 5.000,—
Giften	„ 1.000,—	Chr. Geref. Kerk Emmen	„ 1.000,—
Zendingsdagen	„ 1.500,—	Evang. arb. Amsterdam	„ 6.000,—
Te kort	„ 4.500,—	idem Limburg	„ 1.500,—
		Overige onkosten	„ 1.000,—
	<hr/>		<hr/>
	f 14.500,—		f 14.500,—

TOELICHTING op de begrotingscijfers.

ONTVANGSTEN:

Collecten.

Op basis van de ontvangen collecten in de afgelopen jaren (1954 en 1955) worden deze ontvangsten begroot op f 7.500,— per jaar. Van deze post moet worden opgemerkt dat steeds een aantal gemeenten nalaat een collecte te houden.

Giften.

De opbrengsten van de giften is sterk afhankelijk van de te voeren acties. Als Deputaten hun werkzaamheden verder kunnen ontplooiën en kunnen wijzen op bepaalde doelen, stimuleert dit de kerken tot offervaardigheid. De ontvangsten hiervan worden gepubliceerd in „De Wekker”. Er is echter een sterke behoefte deze arbeid en ontvangsten giften in eigen blad te publiceren, zoals bijv. de Zending het doet in het blad „U.K.K.”.

Zendingsdagen.

Van verschillende zendingsdagen ontvangen deputaten een gedeelte van de opbrengst of een gehouden collecte. Meer en meer vindt de gedachte ingang dat niet alleen de Buitenlandse Zending aandacht verdient, maar ook die van de Binnenlandse Zending. Verwezen wordt naar het voorstel van deputaten om te besluiten 1/3 van de netto-opbrengst af te staan voor het werk der landelijke Evangelisatie.

Nu de arbeid onder de Roomse bevolking is begonnen, is het temeer noodzakelijk dat op onze zendingsdagen hieraan aandacht wordt geschonken.

Er is bij deputaten grote dankbaarheid dat de organisatoren van de zendingsdagen de laatste jaren hun medewerking in dezen tonen.

UITGAVEN:

Tractement predikant in Limburg.

Voor deze post is het bedrag aangenomen dat de laatste jaren aan tractement is betaald voor de predikant in de Wieringermeerpolder.

Indien de arbeid wordt voortgezet is dit bedrag hiervoor noodzakelijk.

Chr. Geref. Kerk, Emmen.

In gevolge de opdracht van de vorige synode is aan de gemeente van Emmen een bedrag van f 1.000,— per jaar toegezegd als suppletie voor de te beroepen predikant. Verwacht wordt dat deze predikant naast zijn pastorale arbeid de Evangelisatie in ruime zin zal dienen. Mocht de gemeente van Emmen een predikant ontvangen, dan achten deputaten voorlopig dit bedrag verantwoord.

Zie verder over deze aangelegenheid het rapport van deputaten.

Gemeente Amsterdam.

Voor de Evangelisatiearbeid in Amsterdam is een bedrag van f 6.000,— begroot. Ook hier wordt verwezen naar het rapport.

Arbeid Limburg.

De begroting van dit bedrag is nog zeer moeilijk te ramen, daar nog niet bekend is welke omvang dit zal krijgen. Deputaten zijn echter van mening dat bij uitbreiding van deze arbeid, dit bedrag zeker niet toereikend zal zijn.

Overige kosten.

Hiervoor is f 1.000,— per jaar begroot. Naast de te maken vergaderkosten verwachten deputaten onkosten als: vergoeding verhuiskosten, lectuurvoorziening e.d.

Algemeen.

Augustus 1954 is de splitsing tot stand gekomen tussen deputaten voor Evangelisatie en deputaten Steun Kerken in de drooggelegde Polders.

Zoals U in het rapport kunt lezen, kwamen deputaten voor de vraag te staan welke arbeid aangepakt moest worden. In dit tijdsbestek aug. 1954 – juni 1956 heeft de arbeid naar buiten dus stil gestaan. Dit had tot gevolg dat de positie van de Kas in deze periode zich kon verbeteren. (Verwezen wordt naar de Kas-overzichten). De schuld aan het Jub. fonds, groot f 2.000,—, kon in 1955 worden afgelost en in 1956 is nog een lening op de aankoop pastorie Ens, groot f 1.800,— voor de Polderdeputaten door deputaten Evangelisatie afgelost.

Een grote teleurstelling werd echter geboekt door het feit dat het nadelig exploitatie-saldo van de Stichting Jeugdraad voor rekening van deputaten kwam. De contante schuld hiervan is f 4.500,— (leningen door deze Raad aangegaan), terwijl het uiteindelijk nadelig saldo na algehele liquidatie wordt geraamd op plm. f 2.500,—. Vanaf 1 juli 1956 hebben deputaten de administratie van deze „Stichting in liquidatie” overgenomen. Het te begroten nadelig saldo, ad f 4.500,— per jaar, zou voor een periode van twee jaren kunnen worden opgevangen. Deputaten hopen echter, dat, indien de arbeid weer op ruime schaal kan worden begonnen, zo veel blijken van belangstelling worden ondervonden, dat het betrekkelijk klein kapitaal mag worden behouden, zodat een groeiende arbeid niet wordt afgeremd door het ontbreken van de nodige geldmiddelen.

De penningmeester:
W. E. v. Dalen

Ermelo, 30 juni 1956.

II. STICHTING VOOR HET WERK DER CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN ONDER DE BUITENKERKELIJKE JEUGD.

Secretaris: H. Boerrigter, Cremerplein 7,
Utrecht, Tel.: 24489-K. 30.

Deputaten voor Evangelisatie der Christelijke Gereformeerde Kerken, p/a de Weleerwaarde heer ds. J. W. v. d. Gronden, Marconistraat 5, IJmuiden.

Weleerwaarde broeders,

Zoals U wellicht bekend, is bij akte dd. 30 november 1950 opgericht de Stichting: „Stichting voor het werk der Christelijke Gereformeerde Kerken onder de Buitenkerkelijke Jeugd”.

Doelstelling van de stichting zal ik niet nader behoeven te omschrijven, deze zal U ongetwijfeld ook nog bekend zijn.

Opdat bovengenoemde Stichting haar afdelingen mettertijd financieel zou kunnen steunen is destijds opgericht een copieerinrichting waar het instructieblad uitgaande van de Zondagsschoolvereniging, de Stichting voornoemd en het Verband van Chr. Geref. Evangelisatiecommissies en tevens stencilwerk voor derden vervaardigd zou worden.

Goedkeuring hiervoor werd van deputaten voor Evangelisatie verkregen in haar vergadering te Utrecht dd. 9 februari 1951. Een daartoe uitgegeven verklaring werd getekend namens deputaten door de di. J. C. Maris, voorzitter en dr. B. Oosterhoff, waarn. scribe alsmede door de commissie van voorbereiding de di. D. Henstra, W. F. Laman en de heer R. Schoemaker.

Uit de door ons ingediende rapporten hebt U van onze arbeid kennis kunnen nemen en hebt U eveneens kunnen lezen, dat wij met name de eerste jaren met grote tekorten hebben gewerkt. De oorzaak van deze tekorten hebben wij ook in voorgaande rapporten steeds genoemd.

Aangezien er geen kapitaal aanwezig was, hebben deze tekorten altijd zeer remmend gewerkt en was het moeilijk de zaak te financieren.

Na vele besprekingen hebben wij dan ook moeten besluiten de copieerinrichting aan de heer L. Kaper over te doen.

De akte van overdracht is gepasseerd ten overstaan van notaris van Drimmelen te Apeldoorn d.d. 31 augustus 1954.

De copieerinrichting is verkocht voor een bedrag van f 4200,—, waarvan f 1000,— ineens is betaald en het restant afgelost wordt met bedragen van f 100,— per maand tot 1 september 1955, daarna minimaal f 50,— per maand. Rente 4 % per jaar.

Van de kerkelijke omzet geniet de Jeugdraad permanent een provisie van 5 %. De balans opgemaakt bij overdracht van de copieerinrichting ziet er als volgt uit:

BALANS PER 1 SEPTEMBER 1954.

Kaper	f 4200,-	Leningen	f 5450,-
Debiteuren	„ 763,38	Crediteuren	„ 1382,18
Abonnementsgeld Kompas	„ 14,52	4 maanden Kompas drukken	„ 800,-
Waarde voorraad goederen (over-		rente te betalen	„ 26,90
genomen door Kaper)	„ 381,96		
Kas	„ 82,06		
Giro	„ 112,61		
Nad. saldo op afrekeningen	„ 2104,55		
	<hr/>		<hr/>
	f 7659,08		f 7659,08

Allerlei in deze balans niet opgenomen te betalen kosten zoals telefoon, premie Grafische Bedrijfsfondsen, belastingen, notariële kosten, rentezegels, reiskosten bestuursleden, afschrijvingen wegens oninbare posten op debiteuren, hebben dit nadelig saldo per heden doen oplopen tot plm. f 2500,-.

De Balans per heden ziet er als volgt uit:

BALANS PER 31 MAART 1955.

Giro	f 730,72	Leningen	f 4855,-
Kas	„ 8,11	Crediteuren	„ 529,-
Debiteuren	f 330,—	Nog uit te geven nummers	
Dubieus	„ 100,-	Kompas voor 1955 (8 x 190)	„ 1520,—
Nog te vorderen abonnements-	„ 230,-	Rente 1955	„ 60,—
geld op Kompas tot 31 dec.		Te betalen onkosten	„ 10,-
1955 plm.	„ 1000,-	Kaper	„ 201,74
Kaper	„ 2500,-		
Rente en provisie	„ 100,-		
Nadelig saldo op afrekeningen	„ 2606,91		
	<hr/>		<hr/>
	f 7175,74		f 7175,74

Het zal U uit bovenstaande duidelijk zijn, dat het voor ons ondoenlijk is op deze wijze door te werken, reden waarom wij Uw college voorstellen de Jeugdraad te liquideren.

De consequenties hiervan zijn, dat door Uw college een bedrag gelijk aan het tekort per 31 maart gevoteerd zal moeten worden. Weliswaar zal een klein gedeelte hiervan terugkomen uit hoofde van de 5 % provisie uit de kerkelijke omzet en de eventuele winst op het vervaardigen van het Kompas, doch deze bedragen zullen ook over enige jaren gerekend, niet gelijk te stellen zijn met het bedrag van het nadelig saldo.

Ten aanzien van het vervaardigen van het Kompas, dient nog opgemerkt te worden, dat wij aan Kaper toegezegd hebben dit Kompas voor een tijd van 5 jaar te mogen vervaardigen onder de voorwaarde door hem gesteld, dat indien de uitgave van dit blad voor 1 september 1959 wordt stopgezet of indien de vervaardiging daarvan, om welke reden ook, buiten schuld van Kaper, niet meer door Kaper geschiedt, wij aan Kaper een vergoeding van f 15,- moeten betalen voor elk nummer dat tot september 1959 had behoren te verschijnen.

We zijn er ons van bewust, dat de financiële consequenties verbonden aan de liquidatie van voornoemde Stichting voor Uw college een moeilijk te verteren pil zal zijn, doch spreken niettemin gaarne het vertrouwen uit, dat U begrip zult hebben voor de moeilijke situatie waarin wij verkeren en hopen, dat U zult kunnen besluiten ons voorstel te accepteren.

Het zal zeker niet nodig zijn, U er op te wijzen, dat wij in alles gehandeld hebben namens en in opdracht van deputaten en de volledige aansprakelijkheid voor de door ons aangegane verplichtingen dus ook berust bij deputaten.

Onze voorzitter, ds. Ponstein, welke tevens zitting heeft in Uw college, zal gaarne bereid zijn deze brief in Uw vergadering mondeling toe te lichten.

Met hartelijke broedergroeten en heilbede teken ik,

namens het bestuur van de Jeugdraad,

H. Boerrigter, secretaris.

Utrecht, april 1955.

III. CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK ROTTERDAM-OVERSCHIE.

Scriba: J. Terwel,
Prins Mauritsingel 42a
Overschie

Aan deputaten voor de Evangelisatie der Chr. Geref. Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Namens en in opdracht van de Raad van de Chr. Geref. Kerk van Rotterdam-Overschie, ben ik zo vrij mij doordezen tot U te wenden met het volgende:

Zoals U wellicht bekend is, wordt het ressort van onze gemeente gevormd door de voormalige burgerlijke gemeente Overschie, die in de laatste wereldoorlog geannexeerd werd door de burgerlijke gemeente Rotterdam. Sedertdien heeft het dorp Overschie, dat plm. 7000 inwoners telde, een enorme uitbreiding ondergaan, voornamelijk sedert 1950. Er verzezen machtige huizenblokken op plaatsen, waar enkele jaren geleden het vee nog graasde, en een 7-tal grote flatgebouwen van 9 etages biedt alleen al woonruimte aan meer dan 700 gezinnen. Het aantal inwoners van de wijk Overschie bedraagt thans plm. 40.000.

Nu is het zo, dat de nieuwe bewoners – voornamelijk jonge gezinnen – overwegend ongodsdienstig zijn, de stijging in het ledental van de verschillende plaatselijke Prot. Kerken (N.H., Geref., Geref. art. 31 en Chr. Geref.) blijkt in geen verhouding te staan tot de stijging van het totale aantal inwoners.

Voor wat onze gemeente aangaat, gelden de volgende cijfers: bij de instituering van de gemeente op 12 mei 1950 (dus nog vóór de massale uitbreiding) bedroeg het aantal leden 50, per 1 januari jl. was dit 164.

Hoewel de bouw van woningen nog niet helemaal stilstaat, behoort de grootste activiteit op dit terrein voorlopig wel tot het verleden.

Onze kerk beschikt niet over een eigen kerkgebouw; de godsdienstoefeningen der gemeente worden gehouden in een daartoe gehuurde zaal, die als vergader- en feestzaal geëxploiteerd wordt door een café-houder; de vergaderingen van kerkeraad, mannenvereniging en dameskrans worden bij de leden aan huis gehouden, terwijl de vergaderingen van de evangelisatie-meisjesclub (die steeds goed bezocht worden) gehouden worden in het catechisatielokaal van de Ned. Herv. Gemeente.

De kerkeraad is unaniem van oordeel, dat het zeer gewenst is, dat onze gemeente (die de enige prot. kerk ter plaatse is zonder eigen predikant) zo spoedig mogelijk een eigen Herder en Leraar krijgt, en daartoe werd – met bescheiden steun van dep. voor Hulpbeh. Kerken – reeds enkele malen een beroep uitgebracht, echter zonder voor ons verblijvend resultaat. Heelaas moet gezegd worden, dat het geboden tractement eigenlijk te laag is, maar het is de kerkeraad niet mogelijk een hoger bedrag te garanderen. Nu rees in onze kring de vraag, of wellicht de mogelijkheid bestaat, dat door Uw deputaten ons een bedrag als suppletie op het tractement wordt gegeven. We zouden het zeer op prijs stellen te mogen vernemen, of die mogelijkheid inderdaad bestaat en zo ja, welk bedrag eventueel Uwerzijds per jaar beschikbaar gesteld kan worden en onder welke voorwaarden. Uiteraard zijn we gaarne bereid tot het verstrekken van alle nader gewenste inlichtingen.

Hopende op een voor onze gemeente verblijvend antwoord, verblijf ik,

met hart. br. gr. J. Terwel, scriba.

IV. BIJVOEGSEL BIJ HET VERSLAG VAN DEPUTATEN VOOR DE LANDELIJKE EVANGELISATIE VOOR DE GENERALE SYNODE 1956 TE APELDOORN.

BELGIE.

Met verwijzing naar hetgeen wij hierover schreven in ons rapport, kunnen wij hieraan nog het volgende toevoegen:

Door bemiddeling van en in gunstige samenwerking met de alg. secr. van de I.C.C.C. ds. J. C. Maris, Bloemendaal, hebben wij maandag 9 juli een samenspreking gehad met dhr. J. K. Overbeeke te Antwerpen, die op onze kerken een dringend beroep heeft gedaan een aandeel te nemen in de evangelisatie-arbeid in Vlaanderen.

Het terrein daar is zo groot, dat de groepen die daar werken, zelfs in de verste verte niet

1/10 daarvan kunnen bestrijken. Grote provinciesteden zullen dus generaties lang verstoken blijven van evangelieprediking. De nood is even groot als in Nieuw Guinea, als men rekent met de realiteit van het romanisme, zoals het zich daar uit. Er zijn verschillende mogelijkheden die doorgepraat kunnen worden. Werken in één der voorsteden van Antwerpen, of een post openen in één of meer provinciesteden van de Kempen. Grote steden als Herenthals, Geel, Lokeren, Lier, Mol, elk met meer dan 20.000 inwoners hebben niets. Er zijn meestal slechts één of twee protestantse gezinnen in zulke steden wonend. De rest is ultra-romanistisch.

Voor het argument dat al weer een kerkelijke evangelisatie naast de bestaande zou gaan werken, als overbodig, is geen enkele grond. Wanneer door de bestaande kerken of groepen slechts 1/10 bereikt kan worden, is dat duidelijk genoeg.

De heer Overbeeke noemt o.a. twee redenen voor onze kerken daar te gaan arbeiden: 1e. Onze verantwoordelijkheid t.o. Rome; 2e. Een gunstige invloed op het protestantisme in België. Het betekent numeriek en wezenlijk een versterking voor de waarheid van het zuivere evangelie.

Ook de onkerkelijke mensen zijn sterk met het Rooms humanisme besmet (algemeen goed doen). Deze taak moeten wij niet te licht opvatten. Wij moeten zelf voor alles zorgen wat de kosten betreft. Het eventueel te bearbeiten terrein kan gemakkelijk zo uitgekozen worden dat z.g.n. dubbele-zending vermeden wordt.

De Herv. Kerk daar doet niets naar buiten uit. De Belg. Chr. zendingskerk (onderscheiden van de Belg. Evang. zendingskerk) telt 6200 leden; 38 predikanten. Betalen alles zelf (vrij v. d. Staat). Jaarl. budget 3 mill. francs.

Dhr. Overbeeke vestigde er de aandacht op, dat tijdens het bewind van Parma een 100.000 mensen naar Noord-Nederland gevlucht zijn. Een klein gedeelte bleef achter en werd Rooms. Antwerpen was toen een ontvolkte stad. Het gras groeide op de straten. Die honderdduizend hebben ons land versterkt in de Reformatie. Hebben wij daardoor geen ereschuld?

Verslaggever: ds. J. W. v. d. Gronden.

V. EXPLOITATIE-OVERZICHT OVER 1955.
DEPUTATEN VOOR DE LANDELIJKE EVANGELISATIE VAN DE CHR. GEREFD.
KERKEN IN NEDERLAND.

ONTVANGSTEN:

Collecten:	
P.S. van het Noorden	f 1737,38
P.S. van het Oosten	„ 1991,27
P.S. van het Westen	„ 2357,66
P.S. van het Zuiden	„ 1347,11
Giften	„ 1805,73
Opbrengst Zendingdagen	„ 1557,63
Diversen	„ 228,47
	<hr/>
	f 11025,25

UITGAVEN:

Aflossing schuld Jub. fonds	f 2000,—
Rente v. schuld	„ 65,09
Verkeerd gezonden collecte v.	
1954 overgem. n. dep. Pold.	„ 216,26
Reis- en verblijfkosten	„ 181,16
Diverse onkosten	„ 175,35
Voordelig saldo	„ 8387,39
	<hr/>
	f 11025,25

KASOVERZICHT :

1- 1-'55 Saldi Kas en Giro	f 4.260,92
Ontvangsten	„ 11.025,25
	<hr/>
	f 15.286,17
Uitgaven	„ 2.637,86
	<hr/>
31-12-'55 Saldi Kas, Bank, Giro	f 12.648,31

Giro 11.98.26 Dep. Land. Evang.
v. d. Chr. Geref. Kerken in Neder-
land.

Penningmeester: W. E. van Dalen.

BIJLAGE XXIX.

art. 102, 106, 107, 109

RAPPORT VAN COMMISSIE IV OVER HET RAPPORT LANDELIJKE EVANGELISATIE

Aan de generale synode Apeldoorn 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Uw commissie heeft het rapport van de deputaten voor de Evangelisatie nauwkeurig bekeken. Het is ons duidelijk geworden, dat het eigenlijke Evangelisatiewerk nog geheel in de kinderschoenen staat.

A. Het spijt ons dat te Emmen, Nijmegen en Amsterdam de arbeid nog niet kon aangevangen worden. We delen de teleurstelling der deputaten inzake Nijmegen, waar veel werk voor niets verricht werd. Uiteraard tasten we in het duister bij de vraag naar de oorzaak.

We spreken de wens uit, dat voor Amsterdam spoedig de rechte man op de rechte plaats mag komen. Uw commissie is hoopvol gestemd over het initiatief tot de bearbeiding van Z. Limburg. Dit werk moge voortgang vinden.

B. Wat België betreft, meent uw commissie, dat de tijd gekomen is voor nadere bezinning. Uw commissie meent met deputaten dat hier een roeping voor ons ligt. Uw commissie waagt zelfs de g.s. de mogelijkheid in overweging te geven om geschikte jonge mensen in te schakelen als Evangelist, na een eenvoudige opleiding. Een nadere instructie zou dienaangaande deputaten ter hand moeten worden gesteld. Over deze opleiding zou eventueel gesproken kunnen worden in samenwerking met het Curatorium.

C. Een minder welwillend geluid moet uw commissie laten horen ten opzichte van de Jeugdraad.

Uw commissie is van oordeel dat van de zijde der deputaten een beleidstekort geconstateerd moet worden. Naar onze overtuiging hadden zij de taak geregeld toezicht te houden. In hoeverre dit beleidstekort te wijten is aan de mutaties in het college kan uw commissie uiteraard niet beoordelen.

Het spijt ons dat het financieel beleid van de Jeugdraad op deze wijze onder de aandacht der synode gebracht moet worden.

Uw commissie acht deze gang van zaken zeer onbevredigend. Zij moet erkennen niet in staat te zijn dit beleid volledig te kunnen beoordelen. Wellicht verdient het aanbeveling dat de synode een tweetal financieel deskundigen aanwijst om deze zaak nauwkeurig te onderzoeken en tot bevredigende oplossing te brengen. Mogelijk kunnen deze deskundigen nog rapporteren tijdens de synode, anders rapporteren zij aan deputaten.

D. Wat de conclusies betreft meent uw commissie de synode te moeten voorstellen: 1 en 2 te aanvaarden.

Voor 3 een nader onderzoek in te stellen door 2 fin. deskundigen (zie boven).

4 te aanvaarden.

5 ten aanzien van de financiën, meent uw commissie zich zijn oordeel te moeten voorbehouden, daar de overgelegde begroting te weinig houvast biedt en voorts ook samenhangt met de bovengenoemde kwestie inzake de Jeugdraad.

E. Wat het schrijven van de kerkeraad van Overschie betreft, meent Uw commissie, dat er in principe geen bezwaar is aan dit verzoek te voldoen; met in achtneming van de steun Hulpbehoevende kerken, kunnen deputaten altijd steun verlenen mits de te beroepen predikant inderdaad voor een belangrijk gedeelte evangeliserend werkzaam zou zijn.

We zijn zo vrij deputaten te verwijzen naar Art. 2. Evangelisatie-orde, bijlage X Art. 21 D.K.O.

Voor uw commissie:
ds. A. Hilbers, rapporteur.

BIJLAGE XXX.

art. 111.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE FINANCIËLE CONTROLE.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn, september 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Alvorens, ingevolge de desbetreffende instructie, U omtrent de werkzaamheden van deputaten in te lichten en U te rapporteren omtrent de verrichte verificaties van de Generale Kassen mogen wij eerst enige mededelingen omtrent ons deputaatschap doen voorafgaan.

Werd door de generale synode van 1950 ingesteld het deputaatschap voor „Controle, Advies en Overleg betreffende het beheer der kerkelijke Kassen”, door de generale synode, gehouden in september 1953 werd de naam veranderd in: „Deputaten voor Financiële Controle”, waarbij ook een gewijzigde instructie werd vastgesteld. Bovendien werd het deputaatschap van drie tot vier deputaten uitgebreid. Benoemd werden: ds. J. W. v. d. Gronden, voorzitter, de brs. A. Roodenburg, Oegstgeest; H. v. Tricht, Utrecht en J. van Leeuwen te 's-Gravenhage, secretaris br. A. Roodenburg is inmiddels naar Australië geëmigreerd, zodat één plaats vakant is.

De werkzaamheden van ons deputaatschap betreffen de controle en het toezicht op de administratie en aktiva en het adviseren omtrent de financiën.

Voorts nog een enkele opmerking, en wel deze, dat de middelen nodig ter voorziening in de vele behoeften van ons kerkelijk leven voldoende zijn toegevloeid, zelfs kon hier en daar nog een vermeerdering van de aktiva worden gekonstateerd.

Hier past het de Koning der Kerk te erkennen voor de stoffelijke weldaden ons geschonken, daar er nog zoveel offervaardigheid was, dat aan alle verplichtingen kon worden voldaan. Al is het waar dat nog wel enkele opmerkingen zouden zijn te maken wat betreft de geldelijke bijdragen, laten wij de zegeningen in deze niet voorbij zien.

Het mag ook de verschillende deputaatschappen wel tot voldoening en dankbaarheid stemmen, dat voor de toekomst nog wat kon worden opzij gelegd. Het is ook o.i. juist gezien dat getracht wordt uit de ontvangen middelen een deel te reserveren, opdat ook in moeilijker jaren of bij onvoorziene grotere uitgaven, de benodigde gelden aanwezig zijn. Mocht dit streven juist een reden zijn tot meerdere offervaardigheid der kerken. Het niet bezorgd te zijn is geen reden tot zorgeloos beheer.

Thans volgen onze bevindingen:

Controle etc.

De administratie van de penningmeesters der Generale Kassen werd periodiek geverifieerd aan de hand van de benodigde bescheiden en kasstukken, waarbij ook de aktiva werden nagegaan en gecontroleerd. In voorkomende gevallen werden adviezen gegeven.

Het doet deputaten een genoegen U mede te delen, dat de conclusies steeds gunstig waren. De administraties werden zonder onderscheid in orde bevonden en werden correct gevoerd.

Aan de penningmeesters komt zeker een woord van dank toe voor de dikwijls vele werkzaamheden door hen verricht.

De penningmeesters der verschillende kassen kunnen dan ook gedechargeerd worden voor het gevoerde beheer over het tijdvak 1 januari 1953 – 31 december 1955.

Aan de betreffende deputaatschappen werd een en ander eveneens gerapporteerd, waarbij een opgaaf van de aanwezige middelen werd verstrekt.

Voorts zij vermeld, dat deputaten hebben nagegaan en ook konden vaststellen, dat de beheerde kassen afzonderlijk zijn gehouden van de particuliere bezittingen. Bank- en Girorekeningen stonden op naam van de onderhavige deputaatschappen.

Vanzelfsprekend is het ons niet bekend of dit ook het geval is met het beheer der gelden van de plaatselijke kerken. Daarom is het o.i. wel nodig de kerkeraden hierop te attenderen, zulks ter voorkoming van eventuele moeilijkheden.

De administraties welke werden geverifieerd zijn:

Theologische School,
Fonds Emeritering Hoogleraren,
Fonds „Bouwen en Bewaren”,
Kas „Ex Bonis Publicis”,
Emeriti-kas,
Buitenlandse Zending,
Zending onder Israel,
Bijzondere Noden (evacuatie en oorlogsschade),
Kas Jubileumgave 1834-1934,
Kas Jeugd-Steunfonds,
Kas Evangelisatie,
Administratie „De Wekker”,
Kas Generale Synode (tot de overdracht door de penningmeester ds. W. F. Laman),
Geestel. verzorging Militairen,
Steun Polders.

Overzicht Collecten.

Tot onze spijt werd door de penningmeesters niet voldaan aan het verzoek, zie ons rapport van 1953, om periodiek een opgaaf te verstrekken van de ontvangen collecten.

Door ons werd thans een overzicht samengesteld omtrent de collecten in de jaren 1953, 1954 en 1955, zulks aan de hand van de gegevens uit de verslagen van het Curatorium.

Deze overzichten zijn als bijlagen aan dit rapport gehecht.

In verband met ons afzonderlijk rapport omtrent eventuele instelling van een Centraal Bureau achten wij het voorshands niet nodig in deze nader aan te dringen.

Beleggingen.

Wat betreft de beleggingen van de gereserveerde gelden, hiermede konden deputaten akkoord gaan.

Behalve de saldi bij de spaarbanken, giro etc. bestaan de aanwezige fondsen in hoofdzaak uit rentedragende obligaties, zoals pandbrieven enz., voorts enkele aandelen en leningen.

Door het gescheiden zijn van de activa der verschillende kassen, waardoor een behoorlijk bedrag bij spaarbanken is gedeponeerd, zou bij centralisatie zeker een meerdere opbrengst kunnen worden verkregen. In dit verband mogen wij U verwijzen naar het rapport omtrent een eventuele instelling van een kerkelijk bureau.

Waar wij in ons rapport van 1953 hebben gewezen op het kleine percentage van de totale middelen, hetwelk is uitgeleend aan eigen kerken voor nieuwbouw of aankoop, mogen wij met genoegen constateren, dat hierin ook enige wijziging is gekomen en thans dit beleggingscijfer iets hoger ligt.

Hoewel naar onze mening in dit opzicht evenwel meer kon worden gedaan; een belangrijk bedrag is nl. nog in effecten belegd.

Aangezien aan de diverse deputaatschappen opgaven werden gedaan van de aanwezige activa, achten wij het thans niet meer nodig cijfers in dit rapport te noemen.

Hiermede mogen wij thans besluiten en bij vernieuwing deze materiële zaken in Uw belangstelling aanbevelen.

Daar volgens de instructie één onzer deputaten moet aftreden, is hieraan voldaan door het vertrek van br. A. Roodenburg.

Uw vergadering de onmisbare leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

ds. J. W. v. d. Gronden, voorzitter,
J. van Leeuwen, secretaris,
H. van Tricht.

Bijlage 1.

Statistisch overzicht collecten 1953.

	Theol. school	per lid	E.B.P.	per lid	Em.kas	per lid	Evang.	per lid	Israël	per lid
Kerk 1953	20723,58	0,37	16679,86	0,29	79983,40	1,42	9970,99	0,18	6282,81	0,11
P. S. v. h. noorden	4457,64	0,34	3416,—	0,26	19091,31	1,44	2650,02	0,20	1509,14	0,11
P. S. v. h. oosten	5221,11	0,35	3831,36	0,26	20770,26	1,42	2424,86	0,17	1680,93	0,11
P. S. v. h. westen	5969,54	0,40	4706,40	0,32	21198,65	1,42	2848,99	0,19	2035,72	0,14
P. S. v. h. zuiden	5075,29	0,37	4726,10	0,34	18923,18	1,39	2047,12	0,15	1057,02	0,08
	20723,58		16679,86		79983,40		9970,99		6282,81	
Classis										
Groningen	1360,58	0,30	1287,75	0,29	6571,86	1,46	664,37	0,15	551,19	0,12
Leeuwarden	1545,82	0,36	1014,14	0,23	6412,69	1,50	892,31	0,21	415,10	0,10
Zwolle	1551,24	0,35	1114,11	0,25	6106,76	1,35	1093,34	0,24	542,84	0,12
	4457,64		3416,—		19091,31		2650,02		1509,14	
Amersfoort	1770,66	0,34	1222,62	0,25	6959,89	1,43	825,36	0,17	414,85	0,09
Apeldoorn	1511,51	0,32	1105,13	0,24	6363,71	1,36	772,12	0,17	538,73	0,11
Utrecht	1938,94	0,38	1503,61	0,29	7446,66	1,45	827,33	0,16	727,35	0,14
	5221,11		3831,36		20770,26		2424,86		1680,93	
Haarlem	1891,05	0,40	1896,84	0,42	6591,49	1,46	1222,94	0,27	750,50	0,16
Amsterdam	1703,47	0,40	1142,95	0,26	5783,60	1,35	633,57	0,15	587,74	0,11
's-Gravenhage	2375,02	0,40	1666,61	0,28	8823,56	1,49	992,48	0,17	697,48	0,12
	5969,54		4706,40		21198,65		2848,99		2035,72	
Dordrecht	1639,—	0,32	955,88	0,18	7592,34	1,46	560,29	0,11	410,21	0,08
Middelburg	658,75	0,25	2028,40	0,75	3542,66	1,32	781,02	0,33	194,76	0,07
Rotterdam	2775,54	0,47	1741,82	0,30	7788,18	1,33	705,81	0,12	452,05	0,08
	5075,29		4726,10		18923,18		2047,12		1057,02	

Voor de 5 fondsen: Theol. School, E.B.P., Em. kas, Evang. en Israël

droeg de kerk in 1953 bij:	133.640,64	of	2,37	per lid	per jaar
1. De Part. Synode v. h. noorden	31.124,11	of	2,35	per lid	per jaar
2. De Part. Synode v. h. oosten	33.928,52	of	2,32	" "	" "
3. De Part. Synode v. h. westen	36.759,30	of	2,50	" "	" "
4. De Part. Synode v. h. zuiden	31.828,71	of	2,31	" "	" "
1. de classis Groningen	10.435,75	of	2,32	" "	" "
2. de classis Leeuwarden	10.280,06	of	2,43	" "	" "
3. de classis Zwolle	10.408,30	of	2,30	" "	" "
1. de classis Apeldoorn	11.193,38	of	2,30	" "	" "
2. de classis Amersfoort	10.291,20	of	2,21	" "	" "
3. de classis Utrecht	12.443,94	of	2,43	" "	" "
1. de classis Amsterdam	9.851,33	of	2,30	" "	" "
2. de classis 's-Gravenhage	14.555,15	of	2,47	" "	" "
3. de classis Haarlem	12.352,82	of	2,74	" "	" "
1. de classis Dordrecht	11.157,72	of	2,15	" "	" "
2. de classis Middelburg	7.205,59	of	2,70	" "	" "
3. de classis Rotterdam	13.465,40	of	2,30	" "	" "

Bijlage 2.

Statistisch overzicht collecten 1954.

	Theol. school	per lid	E.B.P.	per lid	Em.kas	per lid	Evang.	per lid	Israël	per lid
Kerk 1954	21961,21	0,38	15181,58	0,26	92216,52	1,61	7271,96	0,13	7543,66	0,13
P. S. v. h. noorden	4438,16	0,32	2775,58	0,20	20634,27	1,51	1807,59	0,13	1917,22	0,14
P. S. v. h. oosten	5353,65	0,36	3534,28	0,24	24528,56	1,64	1950,69	0,13	2117,11	0,14
P. S. v. h. westen	6119,56	0,41	4553,87	0,30	24596,91	1,64	1935,77	0,13	2141,04	0,14
P. S. v. h. zuiden	6049,84	0,45	4317,85	0,32	22456,78	1,65	1577,91	0,12	1368,29	0,09
	21961,21		15181,58		92216,52		7271,96		7543,66	
Classis										
Groningen	1448,91	0,32	773,63	0,17	7098,24	1,56	767,30	0,17	786,12	0,17
Leeuwarden	1433,39	0,32	938,05	0,21	6922,08	1,55	465,77	0,10	472,67	0,10
Zwolle	1555,86	0,33	1063,90	0,23	6613,95	1,42	574,52	0,12	658,43	0,14
	4438,16		2775,58		20634,27		1807,59		1917,22	
Amersfoort	1758,62	0,35	1117,44	0,22	8449,87	1,71	700,99	0,14	640,04	0,13
Apeldoorn	1679,31	0,36	1131,56	0,24	7171,19	1,54	490,46	0,11	590,09	0,12
Utrecht	1915,72	0,36	1285,28	0,24	8907,50	1,67	759,24	0,14	886,98	0,16
	5353,65		3534,28		24528,56		1950,69		2117,11	
Amsterdam	1585,95	0,37	1058,16	0,24	7143,87	1,66	430,42	0,10	598,26	0,14
's-Gravenhage	2589,88	0,43	1637,58	0,27	10152,78	1,69	768,21	0,13	630,78	0,10
Haarlem	1943,73	0,42	1858,13	0,40	7300,26	1,58	737,14	0,16	912,—	0,19
	6119,56		4553,87		24596,91		1935,77		2141,04	
Dordrecht	1395,20	0,25	1156,90	0,22	8771,62	1,69	610,78	0,12	476,62	0,09
Middelburg	1718,50	0,64	1638,25	0,60	4174,90	1,57	420,45	0,16	190,54	0,07
Rotterdam	2936,14	0,51	1522,70	0,26	9510,26	1,67	546,68	0,10	701,13	0,12
	6049,84		4317,85		22456,78		1577,91		1368,29	

Voor de 5 fondsen: Theol. School, E.B.P., Em. kas, Evang. en Israël

droeg de kerk in 1954 bij:	144.174,93	of	2,52	per lid	per jaar
1. De Part. Synode v. h. noorden	31.572,82	of	2,31	" "	" "
2. De Part. Synode v. h. oosten	37.484,29	of	2,50	" "	" "
3. De Part. Synode v. h. westen	39.347,15	of	2,63	" "	" "
4. De Part. Synode v. h. zuiden	35.770,67	of	2,69	" "	" "
1. de classis Groningen	10.874,20	of	2,39	" "	" "
2. de classis Leeuwarden	10.231,96	of	2,30	" "	" "
3. de classis Zwolle	10.466,66	of	2,25	" "	" "
1. de classis Amersfoort	12.666,96	of	2,56	" "	" "
2. de classis Apeldoorn	11.062,61	of	2,37	" "	" "
3. de classis Utrecht	13.754,72	of	2,58	" "	" "

1. de classis Amsterdam	10.816,66	of	2,51	„	„	„	„
2. de classis 's-Gravenhage	15.779,23	of	2,62	„	„	„	„
3. de classis Haarlem	12.751,26	of	2,80	„	„	„	„
1. de classis Dordrecht	12.411,12	of	2,39	„	„	„	„
2. de classis Middelburg	8.142,64	of	3,06	„	„	„	„
3. de classis Rotterdam	15.216,91	of	2,66	„	„	„	„

Bijlage 3.

Statistisch overzicht collecten 1955.

	Theol. per school lid	E.B.P. per lid	Em.kas per lid	Evang. per lid	Evac. per lid	Israël per lid
Kerk 1955	23899,91 0,41	15867,11 0,27	92792,11 1,62	7433,42 0,13	6830,72 0,12	8896,19 0,15
P. S. v. h. noorden	5138,67 0,37	3193,87 0,23	21831,01 1,60	1737,38 0,13	1708,54 0,12	2153,53 0,16
P. S. v. h. oosten	6303,01 0,41	4138,05 0,27	24894,67 1,65	1991,27 0,12	1728,78 0,11	2386,32 0,15
P. S. v. h. westen	6344,44 0,42	4887,12 0,32	24752,65 1,65	2357,66 0,16	2000,80 0,13	2660,04 0,17
P. S. v. h. zuiden	6113,79 0,46	3648,07 0,26	21313,78 1,57	1347,11 0,10	1392,60 0,10	1696,30 0,12
Classis	23899,91	15867,11	92792,11	7433,42	6830,72	8896,19
Groningen	1536,58 0,33	1065,89 0,23	7321,84 1,60	551,43 0,12	560,20 0,12	848,34 0,18
Leeuwarden	1668,71 0,39	870,43 0,21	6730,81 1,59	439,95 0,10	600,89 0,12	623,53 0,14
Zwolle	1933,38 0,40	1257,55 0,26	7778,35 1,64	746,— 0,15	547,45 0,12	681,66 0,14
	5138,67	3193,87	21831,01	1737,38	1708,54	2153,53
Amersfoort	2220,48 0,44	1453,38 0,29	8305,39 1,66	734,32 0,15	549,54 0,11	710,96 0,14
Apeldoorn	1524,67 0,32	1079,37 0,23	7802,40 1,66	522,01 0,11	393,97 0,09	720,81 0,15
Utrecht	2557,86 0,47	1605,30 0,26	8786,88 1,62	734,94 0,14	785,27 0,14	954,55 0,17
	6303,01	4138,05	24894,67	1991,27	1728,78	2386,32
Amsterdam	1682,05 0,39	1046,60 0,24	6686,80 1,56	530,73 0,12	406,97 0,09	645,— 0,15
's-Gravenhage	2592,06 0,42	1855,25 0,31	10608,10 1,75	826,04 0,13	864,36 0,14	1024,89 0,16
Haarlem	2070,33 0,44	1985,27 0,42	7457,75 1,61	1000,89 0,21	792,47 0,15	990,15 0,21
	6344,44	4887,12	24752,65	2357,66	2000,80	2660,04
Dordrecht	1591,31 0,31	982,94 0,19	7924,01 1,52	493,78 0,09	396,17 0,07	560,41 0,11
Middelburg	1490,05 0,55	1017,40 0,39	4452,57 1,64	277,17 0,10	374,53 0,14	318,32 0,12
Rotterdam	3032,43 0,52	1647,73 0,29	8937,20 1,59	576,16 0,10	621,90 0,11	817,57 0,14
	6113,79	3648,07	21313,78	1347,11	1392,60	1696,30

Voor de zes fondsen: Theol. School, E.B.P., Em.kas, Evang., Evac. en Israël,

droeg de kerk in 1955 bij:	155.719,46	of	2,71	per lid per jaar
1. De Part. Synode v. h. noorden	35.763,—	of	2,62	„ „ „ „
2. De Part. Synode v. h. oosten	41.442,10	of	2,74	„ „ „ „
3. De Part. Synode v. h. westen	43.002,71	of	2,87	„ „ „ „
4. De Part. Synode v. h. zuiden	35.511,65	of	2,60	„ „ „ „
1. de classis Groningen	11.884,28	of	2,57	„ „ „ „
2. de classis Leeuwarden	10.934,32	of	2,58	„ „ „ „
3. de classis Zwolle	12.944,43	of	2,70	„ „ „ „
1. de classis Amersfoort	13.974,07	of	2,80	„ „ „ „
2. de classis Apeldoorn	12.043,23	of	2,56	„ „ „ „
3. de classis Utrecht	15.424,80	of	2,84	„ „ „ „
1. de classis Amsterdam	10.998,15	of	2,56	„ „ „ „
2. de classis 's-Gravenhage	17.770,—	of	2,92	„ „ „ „
3. de classis Haarlem	14.233,86	of	3,07	„ „ „ „
1. de classis Dordrecht	11.948,62	of	2,30	„ „ „ „
2. de classis Middelburg	7.930,04	of	2,93	„ „ „ „
3. de classis Rotterdam	15.632,99	of	2,72	„ „ „ „

BIJLAGE XXXI.
art. 111 – 113

RAPPORT I VAN COMMISSIE VI (financiële aangelegenheden en kerkbouw) betreffende
rapport van deputaten Financiële Controle:
verslag van de quaestor der generale synode 1953;
rapport van deputaten voor de bestudering van de mogelijkheid van een centraal kerkelijk bureau.

Aan de generale synode Apeldoorn 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

I. Rapport deputaten Financiële controle.

De commissie heeft de eer uw vergadering hieromtrent het volgende te rapporteren:

a. Scheiding kasbeheer en privé bezit.

Het verheugt de commissie, dat deputaten hebben kunnen vaststellen, dat de beheerde kassen afzonderlijk zijn gehouden van het privé bezit der onderscheiden penningmeesters. Zij ondersteunt het voorstel van deputaten, dat Uw vergadering de kerkeraden er op zal attenderen dat het noodzakelijk is, dat ook plaatselijk zodanige maatregelen worden getroffen ten aanzien van het beheer der gelden van de kerken zelf.

b. Inlichtingen omtrent vermogenssituatie.

De voorzitter van deputaten heeft uw commissie desgevraagd medegedeeld, dat het deputaten gebleken was, dat na de publicatie van de balansgegevens der diverse kassen en van de gecombineerde balans in de Acta 1953 (pag. 278 e.v. daarvan) hier en daar de vrees bij andere deputaatschappen en kerkelijke instanties is gerezen, dat het bekend maken van deze bijzonderheden bij niet ingewijde lezers de offervaardigheid ongunstig zal beïnvloeden. Enkele leden van uw commissie hadden dus persoonlijk de ervaring, dat deze vrees zelfs niet ongegrond is.

Mede naar aanleiding van de in uw tweede zitting terzake door een der synode-leden gestelde vraag heeft onze commissie zich in overleg met haar adviseur hierover beraden. Hoewel over het algemeen genomen niet gezegd kan worden, dat de offervaardigheid na de publicatie van 1953 merkbaar is gedaald (integendeel, de zelfs gestegen totale inkomsten der diverse kassen is verheugend en stemt tot dankbaarheid) meent de commissie, dat er aanleiding bestaat in deze met voorzichtigheid te handelen. Zij acht alle aanleiding aanwezig de leden der synode vertrouwelijk te hunner persoonlijke informatie mededeling van de vermogenspositie als hier bedoeld te doen, doch zij stelt voor deze gegevens niet in de Acta te publiceren.

Deputaten hebben de commissie inmiddels de bedoelde gegevens verstrekt.

c. Beleggingen.

De commissie vestigt er de aandacht op, dat deputaten rapporteren, dat de aanwezige fondsen in hoofdzaak bestaan uit rentedragende obligaties, zoals pandbrieven enz., voorts enkele aandelen en leningen. Het komt de commissie juist voor, dat deputaten er op toezien, dat speculatieve beleggingen van kerkelijke gelden vermeden worden. Zij stelt U voor deputaten dienovereenkomstig te instrueren.

d. Werkterrein Deputaten en slot-opmerkingen.

De commissie acht het nuttig er op te wijzen, dat deputaten niet alleen een controlerende maar ook een *adviserende* taak hebben ten aanzien van het financiële beleid in onze kerken. Zij acht het nuttig dat uw vergadering de diverse deputaatschappen opwekt van deze adviesmogelijkheid in voorkomende gevallen gebruik te maken, mede ter bevordering van de eenheid in het financiële beheer en in het belang van een zo doeltreffend mogelijke belegging.

Het verheugt de commissie, dat deputaten kunnen voorstellen de penningmeesters der verschillende kassen onder dankzegging voor het door hen in de periode 1 januari '53 – 31 december 1955 gevoerde beheer decharge te verlenen. Zij stelt Uw vergadering voor hiertoe te besluiten, tevens onder dankzegging aan deputaten voor de door hen in dit opzicht verrichte arbeid.

Voor de goede orde herinnert de commissie er aan dat in de vacature van deputaat door het vertrek van br. A. Roodenburg door uw vergadering moet worden voorzien.

II. Rapport quaestor generale synode 1953.

Dit rapport geeft uw commissie geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen. Het blijkt, dat de directe kosten der vorige synode en de overige ten laste van deze kas gebrachte uitgaven

(in totaal rond f 12.000,-) gedekt konden worden door de bijdragen der particuliere synodes op basis van de toegepaste omslag (laatstelijk f 8,- per 100 zielen). Uw commissie verwacht echter een belangrijke stijging van de kosten uit dezen hoofde, in het bijzonder van die der synodale vergaderingen zelf, gezien de algemene kostenstijging, in het bijzonder ook van de papier- en drukwerkprijzen. Bovendien moet nog een bedrag van f 1000,- van een lening uit vroegere jaren worden afgelost. De penningmeester der synode zal derhalve genoodzaakt zijn hogere bijdragen dan tot nu toe uit de kerken te vragen.

De commissie wil er nog uw aandacht op vestigen, dat blijkens het eerder genoemde rapport van deputaten Fin. Controle de bescheiden van de quaestor der synode 1953 zijn gecontroleerd tot het vertrek van ds. Laman. Controle over de sindsdien verstreken periode tot de datum van opening der synode 1956 dient derhalve nog plaats te vinden.

Daar deputaten Fin. Controle deze taak niet op zich kunnen nemen nu een hunner met de waarneming van het penningmeesterschap is belast geweest, stelt de commissie voor deze controle aan een daartoe door Uw vergadering te benoemen commissie ad hoc op te dragen.

Het is de commissie een genoegen U op grond van het rapport van deputaten Fin. Controle te kunnen voorstellen ds. Laman decharge te verlenen voor zijn beheer over de periode 6 juli 1953 - 6 april 1956, zulks onder dankzegging voor zijn arbeid in deze. Ook br. van Leeuwen komt dank toe voor zijn bereidheid als waarnemend penningmeester op te treden.

III. Rapport kerkelijk bureau.

De commissie heeft grote waardering voor het idealisme, waarmede deputaten zich gekweten hebben van hun door de synode van 1953 gegeven opdracht, de mogelijkheid te bestuderen om te komen tot het instellen van een Centraal kerkelijk bureau (hierna aan te duiden als CKB). Zij kan het met de commissie als een ideaal zien, dat ons kerkelijk leven in zijn verschillende activiteiten van de diensten van een CKB gebruik kan maken. Daaraan zouden verschillende voordelen verbonden zijn, waarvan het rapport van deputaten terecht blijk geeft. De commissie kan dit slechts onderstrepen. Zij kan echter tot haar leedwezen niet voorstellen de conclusies van deputaten te volgen.

Haar grootste bezwaar is dat van de centralisatie van de administratie van alle kerkelijke kassen, welke wordt beoogd en dan gekoppeld aan een centraal beheer van de aanwezige gelden gezamenlijk. De kwaliteit van de leiding van het CKB spreekt hierbij zo sterk mede, dat het naar het oordeel der commissie praematuur zou zijn - zo men al een CKB zou kunnen stichten - hiertoe te besluiten zonder dat de synode kan weten, wie t.z.t. met de leiding der administratie zal kunnen worden belast. Het is nodig daarbij te bedenken, dat onze kerkelijke - ook financiële - mogelijkheden gering zijn, zodat toch altijd gedacht zal moeten worden aan een „eenmanskantoor”, een situatie, welke bij de in handen van deze ene man te leggen verantwoordelijkheden, grote risico's meebrengt (ziekte, vertrek op korte termijn naar een andere werkkring enz.). In de door deputaten gedachte situatie zullen weliswaar deputaten voor een CKB met toezicht en verantwoordelijkheden worden belast, doch het is duidelijk dat dit laatste toch slechts tot de algemene lijn beperkt zal kunnen blijven. Voorts acht de commissie, hoewel deputaten dit uiteraard niet bedoelen, het vrijwel onvermijdelijk, dat de voorgestelde centralisatie bezwaren met zich medebrengt voor de beleidvoering der diverse deputaatschappen. Deputaten beogen immers een centrale belegging waaraan consequenties verbonden kunnen zijn ten aanzien van het vrijhouden of bijv. op korte termijn vrij maken van door bepaalde deputaten benodigd kapitaal.

Een verder bezwaar is ook thans - evenals in 1953 - dat der kosten. De begroting van ontvangsten der deputaten wijst een eventueel beschikbaar komend bedrag van f 5500,- per jaar aan. Kennelijk zijn deputaten van mening, dat hieruit de uitgaven (salaris, kantoorhuur etc.) bestreden zullen kunnen worden. De commissie acht dit onmogelijk. De verantwoordelijkheid van de eventueel te benoemen functionaris maakt het ondenkbaar deze te kiezen op een salarisoniveau van bv. f 200,- of 250,- per maand, wat nodig zou zijn om met ongeveer f 5500,- per jaar te kunnen volstaan.

De commissie is er zeker van dat de jaarlijkse kosten f 11000,- à f 12.000,- zouden bedragen. Zij wijst er daarbij op, dat deputaten over het hoofd zien dat een hogere opbrengst aan rente uit hoofde van beleggingen (deputaten berekenen dit op f 1500,- per jaar) risico van koersverlies uit hoofde van deze beleggingen meebrengt, zodat per saldo de baten aan rente teloor zouden kunnen gaan door koersdalingen der beleggingen.

Gezien de reeds bestaande financiële behoeften in ons kerkelijk leven en de reeds geschetste overige bezwaren heeft commissie VI geen vrijmoedigheid uw vergadering te adviseren het voorstel van deputaten te aanvaarden.

De commissie heeft gezocht naar een weg om het constructieve element van het rapport van deputaten althans enigszins te kunnen verwezenlijken. Zij ziet er een voordeel in, indien iemand

zou kunnen worden gevonden die zich zou willen geven voor de geleidelijke opbouw van een kerkelijke administratie. Zij denkt aan iemand, die tegen een wat bescheiden vergoeding ons kerkelijk leven zou willen dienen.

Een zodanige broeder zou gewaardeerde diensten kunnen verlenen aan diverse deputaatschappen, b.v. Schippersdeputaten voor de registratie van varenden, voor die van zeevarenden, voor registratie der contacten, welke dep. voor emigratie nodig hebben, ook assistentie kunnen verlenen aan de scriba van de g.s., mogelijk aan de samenstellers van het jaarboek, etc.

De commissie stelt U voor een tweetal deputaten te benoemen voor kerkelijke administratie met de opdracht terzake diligent te zijn en indien dit deputaten mogelijk en gewenst voorkomt deze gedachte te verwezenlijken, onder rapport aan en goedkeuring door de g.s.

De penningmeester van Uw vergadering worde daarom gemachtigd in overleg met dep. voor financiële controle de aan eventuele verwezenlijking van deze opdracht verbonden kosten ten laste van de Kas der g.s. te brengen, tot een bedrag van ten hoogste f 1000,- per jaar.

De rapporten van uw commissie omtrent de overige haar opgedragen onderwerpen volgen nog.

Voor Uw commissie voornoemd,
oud. A. L. de Bruyne, rapporteur,

12 september 1956.

BIJLAGE XXXII.
art. 112

KAS VAN DE GENERALE SYNODE DER CHRISTELIJKE
GEREFORMEERDE KERKEN.

Ontvangsten:		Onkosten synode 1953:	Uitgaven:
Saldo per 6 juli 1953	f 397,75	Reis- en verblijfkosten	f 2284,40
p. s. v. h. zuiden	f 2.930,-	Vergaderkosten	„ 2637,16
p. s. v. h. oosten	„ 3.205,-		f 4921,56
p. s. v. h. westen	„ 2.600,-	Drukken der acta	„ 3425,66
p. s. v. h. noorden	„ 2.905,-		
	f 11640,-	Deputaatschappen:	
Geleend van Kas Theol. School	„ 3500,-	Ger. Bel. en Buitenl.	
Terugontv. ged. reiskosten	„ 72,-	Kerken	f 813,57
Bijdragen voor I.C.C.C.	„ 944,65	Emigratie	„ 235,16
Verkochte acta	„ 193,40	Hoge Overheid	„ 116,01
		Radio Kerkdiensten	„ 103,77
		Geest. verz. Schippers	„ 118,60
		Overl. Psalmberijming	„ 7,88
		Financiële Controle	„ 183,73
		Jaarboek	„ 58,72
		Collecten-Rooster	„ 84,25
		Kalender	„ 15,50
		Richtl. Cat. onderw.	„ 26,50
			f 1763,69
		Archiefkast	„ 234,-
		Div. (geschenken, reisk., kosten	
		I.C.C.C.)	„ 284,75
		Reiskosten ds. de Graaf en	
		ds. Laman (Emgr.)	„ 820,-
		Kosten scriba	„ 108,51
		Kosten Penningmeester	„ 51,80
		Afgedragen bijdragen I.C.C.C.	„ 807,77
		Terugbetaling Theol. School	„ 4000,-
		Saldo op 6 april 1956	„ 330,06
	f 16747,80		f 16747,80

Per 6 juli '53 schuld aan Theol. School	f 1500,-
Geleend 6-7-53 - 6-4-56	„ 3500,-
	<hr/>
	f 5000,-
Terugbetaald 6-7-53 - 6-4-56	„ 4000,-
	<hr/>
Blijft schuld aan Theol. School	f 1000,-
Nog af te dragen aan I.C.C.C.	f 136,88

Gedaan te 's-Gravenhage, juli 1956
 J. v. Leeuwen,
 waarn. penningmeester.

BIJLAGE XXXIII.
 art. 113

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE BESTUDERING VAN DE MOGELIJKHEID
 VAN EEN CENTRAAL KERKELIJK BUREAU.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde
 Kerken in Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn,
 september 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Inleiding.

Door de generale synode van 1953 werd aan ons deputaatschap (voor financiële controle) een afzonderlijke opdracht gegeven, nl. de mogelijkheid te bestuderen om te komen tot het instellen van een administratief centrum, z.g. Centraal Kerkelijk Bureau, zulks naar aanleiding van een instructie, ingezonden door de p.s. van het oosten.

Hoewel deze materie niet de moeilijke problemen raakt van ons kerkelijk leven, — het ligt immers op het stoffelijk vlak, — geldt dit toch een onderwerp, dat van alle zijden nauwkeurig moest worden bezien en gewogen. Immers, op de synode van 1953 werd de vrees uitgesproken voor hiërarchische tendenzen.

Uiteraard zijn deputaten voorstanders van zulk een administratief centrum, zoals reeds in ons rapport 1953 opgemerkt werd en gezien de instructies in deze, wordt in onze kerken ook meer de behoefte daaraan gevoeld, doch daarbij zullen de bezwaren niet zonder meer over het hoofd kunnen worden gezien.

Door de p. s. van het oosten werd op de gen. synode 1953 een instructie ingediend tot instelling van een Kerkelijk Bureau, waarbij werd voorgesteld hiervoor 5 deputaten te benoemen. Bij deze instructie is uitsluitend gedacht aan administratieve werkzaamheden, zoals ook bij andere kerken het geval is, o.m.:

vermenigvuldigen en verzenden van aanschrijvingen, mededelingen aan de kerken en rapporten van deputaatschappen en daardoor administratieve hulp verlenen;
 statistieken samen stellen van de kerken etc.;

voorbereiding van de synode (verzorgen van correspondentie);

incasseren van de collecten voor de generale kassen en daarvan opgaven verstrekken aan de classes (de gelden dus niet beheren, maar alleen incasseren en doorzenden).

De rapport-commissie concludeerde toen, dat hoewel het instellen van een zodanig centrum alleszins kan worden toegejuicht, de niet geringe kosten daaraan verbonden, niet van de kerken mogen worden gevraagd.

Gezien de toelichting bij de instructie, als bovengenoemd, kunnen deputaten de gedachten-gang van de rapport-commissie verstaan, aangezien de instructie alleen administratieve werkzaamheden bedoelde. Echter, naar onze mening zou bij een dergelijk Bureau geen sprake kunnen zijn van hiërarchische tendenzen; het zou toch alleen maar administratie zijn!

Deputaten zijn echter van mening, ook om de zaak financieel mogelijk te maken, dat hoewel vanzelfsprekend een volledige statistiek moet worden opgebouwd, zodat in het algemeen inlichtingen kunnen worden verstrekt en adm. hulp kan worden geboden, ook de financiën der generale kassen hierbij betrokken dienen te worden, zoals in het vervolg van ons rapport zal

worden uiteengezet. In verband met deze zijde van de zaak hebben deputaten nauwkeurig er op gelet, dat hier geen super-deputaatschap zou ontstaan.

Voorstellen.

De gedachten van deputaten gaan derhalve uit naar een Centraal Bureau, waar niet alleen inlichtingen en adm. hulp van algemene aard kunnen worden verkregen, maar dat ook zorgt, naast het incasseren en administreren van de collecten, voor belegging van niet direkt benodigde geldmiddelen. Hierdoor zou al aanstonds een groot deel van de onkosten kunnen worden bestreden, nl. uit de meerdere rente-opbrengst, waar thans voor de verschillende kassen een groot bedrag op Giro-rekeningen en Spaarbanken staat. Direkt willen wij hieraan toevoegen, dat hier in geen geval bedoeld wordt in het werk van deputaatschappen en van hun penningmeesters te treden.

Deputaten zijn van mening, dat, indien tot instelling van een Kerkelijk Bureau zou worden besloten, dit niet, althans niet in het begin, van een grote opzet behoeft te zijn; laten wij eenvoudig beginnen, opdat een en ander, aan de praktijk aangepast, kan uitgroeien.

De voordelen aan zulk een Bureau verbonden, zullen blijken uit de werkzaamheden, hierna nader op te geven.

Vorm.

Het beheer van het Kerkelijk Bureau wordt opgedragen aan vier of hoogstens vijf deputaten; eventueel zou een bestaand deputaatschap kunnen worden uitgebreid met „En Beheer van het Kerkelijk Bureau”.

Door deze deputaten wordt met goedkeuring van de generale synode een administrateur benoemd, die dus de werkzaamheden verricht in overleg en op aanwijzing van deputaten. Deze administrateur is dus geen deputaat, zodat deputaten kunnen vergaderen zonder de administrateur. Zulks mede om het verkrijgen van een te grote „macht” tegen te gaan en voorts mede met het oog op de uit te oefenen controle.

De deputaten en niet de administrateur zijn verantwoordelijk voor de gang van zaken en brengen rapport uit aan de generale synode.

Werkzaamheden.

a. De administrateur legt in overleg met deputaten een staat van gegevens aan omtrent ons kerkelijk leven, teneinde inlichtingen omtrent algemene zaken te kunnen geven. Deze inlichtingen mogen niet betreffen aangelegenheden van deputaatschappen.

Zoals ook in de instructie van de p. s. van het oosten 1953 genoemd, kan het Bureau mede werkzaam zijn bij de samenstelling van het Jaarboek (voorlopig wordt de samenstelling niet aan het Bureau opgedragen). De opstelling van het collecte-rooster kan door deputaten worden uitgevoerd enz.

b. Teneinde meer tot centralisatie van de financiën te komen, worden alle collecten voor de generale kassen aan het Bureau gezonden en door haar geadministreerd. Daartoe wordt een kaartstelsel aangelegd en bijgehouden. Elke kerk heeft dus een kaart. Hierdoor kan steeds worden vastgesteld of alle kerken aan de collecte-plicht hebben voldaan en zo niet, hieromtrent door het Bureau gerappelleerd.

De rapporten betreffende de collecten aan de classes kunnen derhalve in één overzicht samengevoegd, rechtstreeks worden toegezonden, voorzien van eventuele opmerkingen omtrent niet gehouden collecten.

Aan de penningmeesters van de kassen wordt voorts maandelijks een opgaaf van de ontvangen collecten en eventuele giften verstrekt. Deze kunnen dus aan de hand van de ontvangen staten volstaan met één boekpost!

Deze collecte-gelden komen dus in één centrale kas, doch worden, zoals reeds vermeld, voor de diverse kassen afzonderlijk geadministreerd.

Aan de penningmeesters wordt maandelijks, of indien nodig tussentijds, een bedrag overgemaakt, hetwelk zij nodig hebben voor hun uitgaven, welk bedrag wordt vastgesteld door de deputaten van de kassen. Hoewel dit wellicht op het oog moeilijk uitvoerbaar lijkt, zal dit naar ons oordeel in de praktijk meevallen. Immers, het is niet de bedoeling de kassen van de generale deputaatschappen te beheren. De penningmeesters dienen over voldoende middelen te beschikken.

Hieruit volgt, dat in geen geval door het Kerkelijk Bureau in de werkzaamheden van enig deputaatschap mag worden getreden. De penningmeesters blijven als zodanig het beheer voeren en ook verantwoordelijk voor de overgemaakte gelden.

Het beoogde doel is uitsluitend om de reserves welke nu verspreid zijn over verschillende Spaarbanken etc. gezamenlijk te beleggen om zodoende rente-verlies te voorkomen. Deze meer-

dere rente zal misschien moeten gebruikt worden voor de kosten van het Bureau, maar er is nog een ander belang; hierover een volgend punt.

c. Behalve het verstrekken van inlichtingen in het algemeen en het verlenen van adm. hulp aan deputaatschappen, zal het Bureau ook hulp kunnen verlenen aan de plaatselijke kerken voor het lenen van bouwkapitaal of anderszins, zoals b.v. het uitschrijven van obligatie-leningen.

Belegging.

De administrateur belegt de gelden niet op eigen hand, doch doet een voorstel ter goedkeuring aan deputaten voor het Kerkelijk Bureau. In de praktijk zal het mogelijk zijn enige deskundige deputaten hiervoor aan te wijzen.

Hierbij zal het mogelijk zijn, en dit is het andere belang waarop wij doelden, gelden uit te lenen aan eigen kerken voor kerkbouw of -aankoop, zodat ons eigen kerkelijk leven in de eerste plaats geholpen kan worden.

Wij willen direkt aantekenen, dat het o.i. aanbeveling verdient bij het verstrekken van leningen voor het genoemde doel te bepalen, dat in zulk geval eerst advies moet worden ingewonnen bij deputaten voor Bouwaangelegenheden of het nieuw in te stellen deputaatschap voor hulp aan kerken (zie rapport inzake Fonds Steun Kerkbouw). Hier dient goed in het oog te worden gehouden, dat het Kerkelijk Bureau niet is om steun te verlenen, maar om een solide belegging te verkrijgen. De instantie voor eventuele steunverlening dient derhalve geheel afzonderlijk te blijven van de werkzaamheden van het Kerkelijk Bureau.

Deputaten voor het Beheer van het Kerkelijk Bureau dienen voortdurend controle te houden over de werkzaamheden van de administrateur, in het bijzonder over de aanwezige gelden en activa.

Vanzelfsprekend zullen de diverse kassen hun recht behouden op de rente van de belegde gelden, waartoe deputaten van het Bureau jaarlijks een rekening opmaken, onder overlegging van een specificatie van de beleggingen, opdat de deputaatschappen voldoende inzicht behouden in een en ander. Tevens moeten zij het recht hebben te allen tijde, indien zij dit nodig achten, zulk een opgaaf te vragen. Wellicht is het raadzaam aan de diverse kassen een vaste rente te vergoeden.

Samenvattend zou dus een Kerkelijk Bureau een dubbele reden van bestaan hebben, nl.: het kan door deputaatschappen, commissies, kerkeraden enz. worden ingeschakeld voor het gereedmaken en verzenden van aanschrijvingen, rapporten etc. en in het algemeen behulpzaam zijn en daarbij zou centralisatie van aanwezige reserves en van collecten-administratie kunnen worden verkregen.

Deputaten zijn van oordeel, dat de mogelijkheid om tot een adm. centrum te komen aanwezig is. In dit verband nog iets over de financiële konsekwentie.

Financiën.

Een belangrijk punt is de vraag, op welke wijze zal een dergelijk bureau moeten worden gefinancierd? De administrateur zal tenslotte een vergoeding moeten hebben en er zijn algemene kosten (de direkte kosten, zoals papier, porti, enz. worden opdrachtgevers in rekening gebracht). O.i. is het niet nodig het gehele benodigde bedrag rechtstreeks aan de kerken te vragen: dit gebeurt bij anderen ook niet. De kosten zouden b.v. als volgt kunnen worden verdeeld:

te verwachten meerdere rente-opbrengst	f 1500, --
door b.v. 10 deputaatschappen (kassen) wordt gemiddeld, ter vergoeding van de hulp in verband met collecten-incasso en coll. administratie, bijgedragen f 150, --	„ 1500, --
bijdrage uit de kas generale synode	„ 800, --
inkomsten uit opdrachten	„ 500, --
Bijdragen door de kerken (b.v. iedere kerk slechts f 7,50 per jaar)	„ 1200, --

Totale inkomsten f 5500, --

Ten besluite.

Deputaten geven U de volgende conclusies in overweging, indien de synode haar goedkeuring aan onze voorstellen kan geven:

- a. de synode benoeme ten hoogste vijf deputaten, of breide een bestaand deputaatschap daartoe uit, met opdracht tot:
  - het instellen en beheren van een Kerkelijk Bureau van de Chr. Geref. Kerken in Nederland en het toezicht houden op de werkzaamheden;
  - van een en ander rapport uit te brengen aan de volgende generale synode.
- b. aan bedoeld deputaatschap machtiging te verlenen, eventueel in overleg met het moderamen, een administrateur te benoemen;

- c. voorts het deputaatschap C.K.B. te machtigen een instructie voor de administrateur en de werkzaamheden van het bureau op te stellen en de financiële vergoeding van de administrateur te regelen.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

ds. J. W. v. d. Gronden, voorzitter.

J. van Leeuwen, secretaris.

H. van Tricht.

's-Gravenhage, juli 1956.

BIJLAGE XXXIV.

art. 114.

TOELICHTING bij Instructie D. (deputaatschap voor algemene diaconale en sociale aangelegenheden).

1ste Onder „sociale aangelegenheden” o.a. te verstaan: jeugdzorg, gezinszorg, bejaardenzorg op *kerkelijk* terrein, of indien men wil: *kerkelijk maatschappelijke zorg*.

2de Onder „algemene” te verstaan, datgene wat *niet door de plaatselijke kerken, classis of particuliere synode, maar uitsluitend in synodaal verband* behartigd kan worden. Deze term bepaalt de omvang van de taak van het eventuele deputaatschap.

3de Wat betreft de *noodzakelijkheid*: de diaconale en sociale zorg neemt de laatste jaren voortdurend in omvang toe; in de nabije toekomst zal dit nóg meer het geval zijn.

Enkele voorbeelden van hedendaagse vraagstukken:

a. De nieuwe taak van de Veren. van Chr. Geref. Diaconieën (het Weeshuisbestuur) nl.: de *Kinderbescherming*;

b. De hulpverlening aan *vluchtelingen*, waar ook onze diaconieën in vertegenwoordigd zijn;

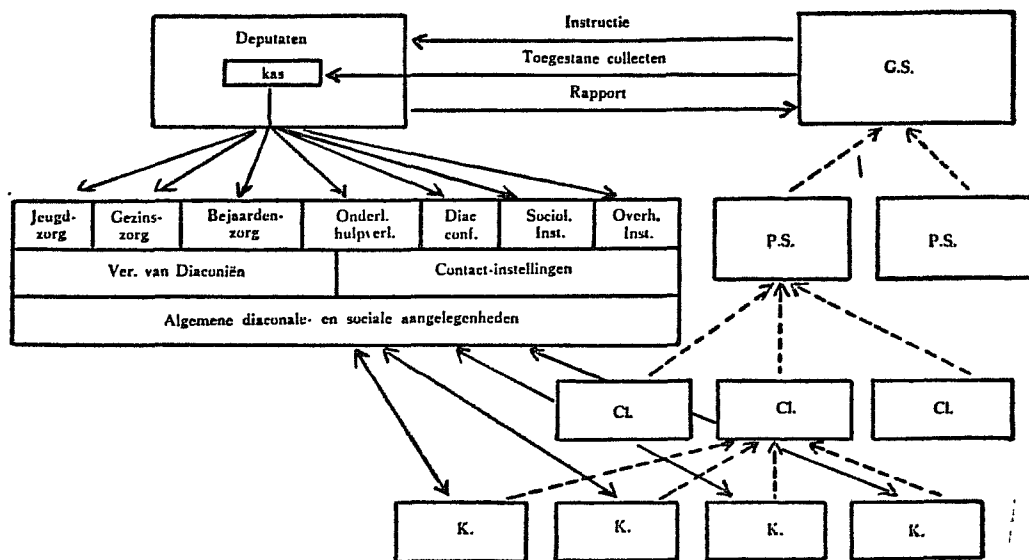
c. Het vraagstuk van de *onderlinge hulpverlening*;

d. Het voortdurend onderhouden van *contact met sociologische Instituten*;

e. De *vervangning* van de huidige *Armenwet*, waarover een rapport is uitgebracht;

f. De toekomstige mogelijkheid van *subsidie* voor de oprichting van *Bejaardentehuizen*.

Daar de synode om de drie jaar bijeenkomt, is het o.i. gewenst, dat een speciaal daartoe geïnstrueerd deputaatschap onze kerken in de perioden tussen de zittingen van de synode vertegenwoordigt bij de betrokken instanties, en als overkoepelend orgaan leiding geeft aan de diaconale en sociale arbeid in onze kerken. Bijgaand, uiteraard onvolledig schema, moge een en ander enigszins verduidelijken:

De part. synode geeft bovenstaande toelichting met schema, via de Classis Zwolle ontvangen van de Kerkeraad van Zwolle, door met dien verstande dat het bedoelde deputaatschap uiteraard niet aan dit schema gebonden is.

BIJLAGE XXXV.
art. 115

SCHRIJVEN VAN HET Geref. SOCIOLOGISCH INSTITUUT.

Aan de generale synode 1956 der Christelijke Gereformeerde Kerken.

Weleerwaarde en eerwaarde heren,

Het bestuur van het Gereformeerd Sociologisch Instituut stelt er prijs op langs deze weg uiting te geven aan zijn erkentelijkheid voor de steun, welke het tot nu toe bij zijn arbeid uit de Christelijke Gereformeerde Kerken mocht ontvangen. In het bijzonder denkt het daarbij aan de financiële steun, welke Uw deputaten voor bijzondere noden het G.S.I., met name in verband met onze arbeid ten behoeve van de gevolgen van de watersnood op Schouwen Duiveland, hebben verleend.

Het komt ons bestuur niet nodig voor in dit schrijven uitvoerig Uw aandacht voor de doelstellingen van het G.S.I. te vragen. Ook Uw kerkelijke pers heeft aan ons Instituut bij herhaling aandacht besteed, terwijl het ons een genoegen is U te kunnen mededelen, dat onze bestuursleden, die deel van Uw synode zullen uitmaken, zich bereid hebben verklaard U dienaangaande desgewenst nader in te lichten.

Doel van dit schrijven is Uw medewerking te vragen voor het verkrijgen van verdere steun uit Uw kerken. Ons werk is in zijn voortgang mede daarvan afhankelijk, het is kostbaar en de middelen zijn beperkt.

Vandaar dat het ons heeft verheugd, dat de generale synode van dit jaar van de Gereformeerde Kerken besloot ons werk bij deze kerken hartelijk aan te bevelen en de kerken op te wekken deze arbeid door het beschikbaar stellen van een gift te steunen. Te Uwer informatie voegen wij een exemplaar van ons rondschrĳven, dat terzake aan de Gereformeerde Kerken werd gezonden, hierbij.

Ook de generale synode der Gereformeerde Gemeenten van dit jaar heeft aan ons werk aandacht geschonken. Zij besloot eveneens de gemeenten op te wekken ons werk te steunen.

Ons Bestuur houdt zich ook voor een besluit van Uw synode ter ondersteuning van het werk van het G.S.I. hartelijk aanbevelen. Wij hebben in de eerste plaats dringend de morele steun van ons gereformeerde volksdeel in zijn onderscheiden groeperingen nodig. Zeer zou het ons verheugen, indien U het G.S.I. in de voorbede en de belangstelling der kerken zoudt willen aanbevelen en indien U daaraan ook Uwerzijds de opwekking tot financiële steun – te verlenen op de wijze welke U het meest geëigend voorkomt – zoudt willen verbinden.

Uw vergadering in deze de leiding van Gods Geest toewensend,

Namens het Bestuur voornoemd,
Prof. Dr. R. Schippers, voorzitter.
A. L. de Bruyne, penningm.

BIJLAGE XXXVI.
art. 116, 119

RAPPORT OVER DE PLAATS VAN DE DIAKENEN IN DE KERKERAAD.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken D.V. te vergaderen 11 september 1956 e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Bij de generale synode van 1953 waren door een tweetal particuliere synoden instructies ingediend inzake de plaats van de diakenen in de kerkeraad. De door de generale synode benoemde commissie van rapport nam de gedachten en verschillende conclusies van een door de particuliere synode van het westen bij haar instructie aan de leden der generale synode ter bestudering aangeboden rapport over. De generale synode was evenwel niet rijp voor het nemen van een beslissing. Zij gaf aan de hoogeraren der Theologische School opdracht de „gehele zaak nader in studie te nemen”, en aan de volgende generale synode de resultaten van hun studie

aan te bieden, zie Acta 1953, art. 175, bijlagen LXVI en LXVII. In 't algemeen kunnen de hoogleraren zich verenigen met de gedachtengang van het bovengenoemde rapport van de particuliere synode van het westen. Zij hebben de volgende conclusies vastgesteld:

1. Het drievoudig ambt van Christus is de wortel van de in de Heilige Schrift genoemde en in de kerken der Calvinistische Reformatie functionerende ambten. Hieruit vloeit de principiële eenheid der ambten, in casu dat van dienaar des Woords, dat van ouderling en dat van diaken, voort.
2. Aan het door Christus ingestelde ambt, dat zich verder, onder leiding des Heiligen Geestes, verbijsondert, is de algemene leiding van de gemeente van Christus opgedragen. Niet is aan te wijzen, dat de diakenen hiervan zijn uitgesloten, eerder het tegendeel. Als de ambtsdragers in het adres van de brief aan de Filippenzen afzonderlijk worden genoemd, worden opzieners en diakenen zonder meer naast elkander gesteld, (Fil. 1 : 1). En het feit, dat volgens 1 Tim. 3 hetzelfde vereiste geldt voor de diakenen als voor de opzieners (vs 12 en 4), nl. dat zij hun eigen huis wel moeten regeren, wijst op de gelijkwaardigheid der ambten, ook wat de verzorging van de gemeente Gods aangaat, (vs 5).
3. De Nederlandse Geloofsbelijdenis, art. 30 stelt terecht, dat de diakenen tot de kerkeraad behoren.
4. De Kerkorde, die de diakenen nu eens wel en dan weer niet bij de kerkeraad neemt, kan aanleiding geven tot discriminatie van het diakenambt, met als gevolg, dat de diakenen als een lager soort ambtsdragers worden beschouwd.
5. Het is onjuist de diakenen, die niet geheel van de grondvergaderingen der kerk, nl. de kerkeraden, uitgesloten zijn, wel geheel van de meerdere vergaderingen uit te sluiten. Dit klemt te meer nu allerlei diakonale zaken wel op de kerkeraadsvergaderingen maar niet op de meerdere vergaderingen tot haar recht komen, of kunnen komen, wat tot gevolg heeft gehad, dat men andere wegen heeft gezocht om voorlichting te ontvangen teneinde tot verantwoorde beslissingen te komen, en deze heeft men o.a. gevonden in de „diakonale conferenties”, die een semi-officieel en straks waarschijnlijk een voor de praktijk vol-officieel karakter dreigen te krijgen, zulks in strijd met Belijdenis en Kerkorde.
6. Uitgaande van de gelijkwaardigheid van de ambten moeten t.a.v. de afvaardiging naar de meerdere vergaderingen de mindere vergaderingen de vrijheid bezitten of ouderlingen of diakenen of, in bepaalde gevallen, beiden te deputeren.
Hierop lettende geven de hoogleraren Uw vergadering in overweging:
  - a. uit te spreken, dat de diakenen tot de kerkeraad behoren en moeten kunnen worden afgevaardigd naar de meerdere vergaderingen;
  - b. deputaten te benoemen met opdracht het onder a genoemde beginsel nader voor de praktijk van het kerkelijk leven uit te werken en de nodige regelingen te concipiëren;
  - c. aan deze deputaten te verzoeken hun rapport, indien enigszins mogelijk, zó tijdig bij de kerkeraden in de te dienen, dat het ook nog op de laatste classicale en particulier-synodale vergaderingen vóór de a.s. generale synode besproken kan worden.

Uw vergadering worde ook in dezen geleid door de Heilige Geest!

De hoogleraren der Theol. School:
 prof. dr. J. v. Genderen,
 prof. J. Hovius,
 prof. W. Kremer,
 prof. dr. B. J. Oosterhoff.

BIJLAGE XXXVII.
 art. 120, 146, 147

**RAPPORT II VAN COMMISSIE V INZAKE HET WERK VAN DE KERK NAAR
 BINNEN. (SCHIPPERSOUDERLINGEN; JEUGDBONDEN).**

Aan de generale synode Apeldoorn 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Uw commissie ontving in de zitting van jl. vrijdag opdracht zich andermaal te bezinnen op het tweede voorstel van de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van Chr. Geref. Schip-

pers alsmede op de instructie B 2 van het agendum. Zij biedt U hierbij het rapport over deze zaak aan en tevens rapport inzake de instructie genoemd onder letter G 3 en het rapport van deputaten voor contact met de Jeugdbonden.

A. Voorstel, resp. instructie tot het benoemen van schippers tot ouderling.

Uw commissie heeft deze zaak uitvoerig besproken en daarbij advies ingewonnen van een uwer deputaten alsmede van ds. Kleisen en een drietal vertrouwensmannen van de schippers, te weten van de brs. Duinkerken, Feenstra en Poker.

Laatstgenoemden hebben met warmte het voorstel van Uw deputaten gesteund. Grote overeenstemming bestond er tussen dezen en Uw commissie betreffende de vraag of er iets moest worden gedaan om de geestelijke bearbeiding der schippers tot haar recht te doen komen.

Hierop was het antwoord ondubbelzinnig bevestigend. De meningen divergeerden over de wijze waarop in dit verband gearbeid moet worden.

Het resultaat van de gevoerde bespreking was dat hierop tweërlei visie kan worden gegeven. Enerzijds was een deel van uw commissie van gevoelen dat alles gedaan moet worden om het zo lang verwaarloosde contact met de schippers te verstevigen en dus gezocht moet worden naar alles wat daartoe dienstbaar is, doch niet met krenking van de Kerkorde.

Dit deel der commissie was van oordeel dat het door de deputaten en de schippers beoogde – wat in haar Rapport I onder A, 3de voorstel niet wordt bereikt – toch langs z.i. rechte weg gevonden kan worden, terwijl het voorstel van deputaten naar Kerkorde en Formulier voor de bevestiging van ouderlingen z.i. niet mogelijk is. Daarom stelt dit deel der commissie voor dat de schippers zelf hun contact-mensen kiezen, die het contact onderhouden met elkaar, met de schippers, met de zendende kerk van de schipperspredikant, met de schipperspredikant en met de deputaten. Op deze wijze krijgen de schippers zelf een efficient aandeel in de leiding van het werk, daar zij meer dan anderen bekend zijn met de praktijk ervan. Zo ontstaat er geen conflict met Kerkorde en Formulier, waarin de ouderling alleen ambtelijk opzicht heeft in de eigen gemeente en niet daarbuiten, terwijl practisch hetzelfde bereikt wordt.

Anderzijds was een deel der commissie van mening, dat waar de noodzaak van contact van beide zijden erkend wordt, het verschil van visie culmineert in de vraag of dit contact al of niet ambtelijk behoort te zijn. De kerkrechtelijke bezwaren kon dit deel der commissie niet zo sterk aanvoelen, terwijl de „contact-mensen” nimmer ambtelijk kunnen optreden wanneer zij ergens, hetzij met de schipperspredikant, hetzij met een predikant of ouderling „van de wal” bijv. op huisbezoek gaan. Deze contact-mensen hebben noch de verantwoordelijkheid noch het ambtelijke gezag van een ouderling. Wat het bezwaar betreft, meende dit deel dat ook al heeft een predikant een zending van de gehele kerk, zijn ambtelijk optreden in art. 16 van de Kerkorde toch evenzeer gebonden is aan de begrenzing van de plaatselijke kerk als dat van de ouderling in art. 23. Waar nu krachtens kerkverband via de samenwerking met een zendende kerk de „ambtelijke bearbeiding” en het opzicht over bepaalde leden wordt gedelegeerd aan een predikant – minder juist aangeduid als – „in algemene dienst”, bv. de schipperspredikant, waartegen geen kerkrechtelijke bezwaren worden ingebracht, daar kan tegen het benoemen van ouderlingen als voorgesteld ook geen overwegend bezwaar worden ingebracht, volgens de mening van dit deel der commissie. In geen enkel opzicht bedoelt dit deel het ambt van ouderling op deze wijze te identificeren met dat van Dienaar des Woords, doch naar analogie en parallelie de mogelijkheid te scheppen, dat ambtelijk opzicht en ambtelijke bearbeiding door de plaatselijke kerkeraad wordt gedelegeerd aan ouderlingen, die in overleg met de deputaten benoemd worden door verschillende aan vaarwater gelegen kerken uit haar schippersleden.

Resumerend kan gezegd worden dat het ène deel der commissie voorstelt, dat de synode de wenselijkheid uitspreekt, dat de schippers zelf contactmensen kiezen om het gewenste contact te onderhouden en om aldus mede leiding te geven aan het werk, alsmede dat de verschillende aan vaarwater gelegen kerken nog meer dan tot nu toe de bearbeiding der schippers ter hand nemen. Terwijl het andere deel der commissie voorstelt het tweede voorstel van deputaten te aanvaarden met bijvoeging der woorden „in overleg met de deputaten”.

Het derde voorstel van deputaten (laatste zinsnede van instructie B 2) worde alnaar de beslissing van het tweede behandeld, of conform het vierde voorstel in Rapport I van commissie V, of conform het voorstel van deputaten met bijvoeging van de woorden: „als adviseurs”.

B. Contact met de Jeugdbonden.

1. Met grote belangstelling heeft uw commissie kennis genomen van het rapport, dat de deputaten voor contact met de Jeugdbonden hebben ingediend. De sterke mineur-toon, die in dit rapport doorklinkt heeft uw commissie getroffen. De vrees dat de kerk via de jeugdorganisaties

de greep op een groot deel van de jongeren begint te verliezen, zo al niet verloren heeft, kan niet onderdrukt worden.

De instelling van vele jongeren – en onlosmakelijk daarmee samenhangend van vele ouderen – is hier van grote betekenis. De geestelijke „doorbraak” van deze tijd heeft tallozen gegrepen. Bezinning op het „jeugdprobleem” acht uw commissie alleszins noodzakelijk en gerechtvaardigd.

Het standpunt dat uw deputaten en de jeugdbonden innamen ten opzichte van het staats-subsidie-vraagstuk kan uw commissie ten volle onderschrijven daar de jeugdverenigingen nimmer zijn te beschouwen als een of andere „culturele” organisatie, die als eerste doel heeft de jeugd „van de straat” te houden.

Ten aanzien van de vraag, die uw deputaten aan u voorleggen of zij ook gerechtigd zijn subsidie te verlenen aan de Bond van Chr. Geref. Zangverenigingen meent uw commissie dat deze vraag ontkennend moet worden beantwoord, in de eerste plaats omdat zangverenigingen niet in de strikte zin van het woord jeugdverenigingen zijn en in de tweede plaats, omdat deze niet direct de „geestelijke bouw van onze kerkelijke jeugd” beogen, volgens de doelstelling, die door deputaten scherp voor ogen wordt gehouden.

Betreffende de voorstellen van deputaten merkt uw commissie op dat het haar niet geheel duidelijk is wat deputaten bedoelen met hun eerste voorstel. Al naar de klemtoon gelegd wordt heeft de commissie zich afgevraagd of bijv. de Chr. Geref. Studentenbond wordt bedoeld, dus of het gaat om activiteiten buiten de Bonden van J.V., K.V., M.V. en J.M.V. Het voorbeeld dat genoemd wordt („Ons Jeugdblad”) kan toch als een activiteit worden beschouwd van reeds gesubsidieerde bonden, zodat de verleende steun zeker aan genoemd blad ten goede mag komen. Volgens informatie wordt echter bedoeld de rechtstreekse subsidiëring van „Ons Jeugdblad” om moeilijkheden tussen de betrokken bonden te voorkomen.

Uw commissie meent dat hiertegen geen bezwaar kan bestaan.

Resumerend stelt uw commissie voor:

- a. de handelingen van uw deputaten goed te keuren;
- b. het eerste voorstel in bovengenoemde zin te aanvaarden;
- c. het tweede voorstel eveneens, in dier voege, dat geen tweede collecte worde voorgeschreven, maar dat met de meeste klem de vele nalatige kerkeraden worden opgewekt de collecte voor het Jeugdsteunfonds te houden;
- d. te bewilligen in de ontheffing als deputaat van ds. J. C. Maris en br. W. van Ree en in deze vacatures te voorzien.

2. Inzake instructie G 3 eerste lid merkt uw commissie op dat deze in de huidige redactie onaanvaardbaar is, daar deze te ruim is gesteld. Indien uitsluitend Chr. Geref. Stichtingen zijn bedoeld, die uitgaan van de bestaande jeugdbonden, dan kan uw commissie verwijzen naar hetgeen reeds is gerapporteerd inzake voorstel a. van deputaten.

Betreffende het tweede lid van deze instructie oordeelt uw commissie dat bezinning op het jeugdprobleem behoort tot de taak van de deputaten voor contact met de Jeugdbonden, welk contact blijkens hun eigen rapport door hen zeker niet louter formeel-financieel wordt gezien. De noodzaak van voortgaande, eventueel gespecialiseerde bezinning acht zij voldoende in genoemd rapport aangetoond, waarmee zij van harte instemt.

In de tweede zinsnede van het tweede lid meent uw commissie een toon van critiek te beluisteren op het beleid van de deputaten, die de samenwerking met de Chr. Geref. Jeugdbonden onderhouden, als zou deze niet „voldoende” zijn. Uw commissie is het hartelijk erover eens, dat alles gedaan moet worden „wat dienstig is om de jongeren onzer kerken bij het werk der Jeugdbonden te betrekken”, maar het is uw commissie niet bekend of uw deputaten in dezen tekort schieten. Mochten er bepaalde desiderata ten dezen zijn, dan is uw commissie overtuigd dat uw deputaten hierin tenvolle diligent zijn.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

de commissie voornoemd,
ds. M. Drayer, rapporteur.

Apeldoorn, 17 september 1956.

BIJLAGE XXXVIII.
art. 121

BIJLAGE BIJ INSTRUCTIE F 2 VAN DE PART. SYNODE VAN HET NOORDEN.
CONCEPT SCHIPPERSATTESTATIE.

L.S.

De Raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te ..... verklaart hier-
door dat het lid/de leden: ..... geb. ....

..... geb. ....

voorzover hem bekend, gezond in het geloof en onbesproken in de wandel is/zijn.
Wij bevelen daarom voornoemde broeder (en) zuster elke kerk, in welker plaats zij zich zullen
bevinden, aan en verzoeken de opzieners van die kerk hem/haar/hen onder hun opzicht en
bestuur te nemen, tot het gebruik van de Heilige Sacramenten toe te laten en in alle gevallen
met Christelijke raad en daad bij te staan, zolang hij/zij zich daar ter plaatse zal/zullen be-
vinden.

De Raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te .....
....., praeses,
....., sciba.

Dit attest is geldig tot .....
....., de ..... 19....

Gezien, ... de ..... 19....
Voor de Kerkeraad,

Gezien, ... de ..... 19....
Voor de Kerkeraad,

Gezien, ... de ..... 19....
Voor de Kerkeraad,

Gezien, ... de ..... 19....
Voor de Kerkeraad,

Gezien, ... de ..... 19....
Voor de Kerkeraad,

(aan de keerzijde)

Huisbezoek gehad op ..... 19.... te .....
idem op ..... 19.... te .....
idem op ..... 19.... te .....
idem op ..... 19.... te .....

Bezoek van de schipperspredikant gehad op ..... 19.... te .....
op ..... 19.... te .....
op ..... 19.... te .....
op ..... 19.... te .....
op ..... 19.... te .....

NAMEN VAN DE KINDEREN

..... geb. .... gedoopt de ..... 19....
te ..... door .....
..... geb. .... gedoopt de ..... 19....
te ..... door .....
..... geb. .... gedoopt de ..... 19....
te ..... door .....

.....	geb.	gedoopt de	19.....
te	.....	door	.....
.....	geb.	gedoopt de	19.....
te	.....	door	.....
.....	geb.	gedoopt de	19.....
te	.....	door	.....
.....	geb.	gedoopt de	19.....
te	.....	door	.....
.....	geb.	gedoopt de	19.....
te	.....	door	.....

Dit attest behoort zo geregeld mogelijk elk jaar door de kerkeraad van de kerk waartoe men behoort voor gezien getekend te worden.

Indien men ambtelijk bezoek wenst, wende men zich spoedig na aankomst tot de kerkeraad van de plaats, waar men tijdelijk vertoeft.

BIJLAGE XXXIX.
art. 122.

RAPPORT VAN DE DEPUTAAT VOOR DE GEESTELIJKE VERZORGING VAN
OPVARENDEN TER KOOPVAARDIJ.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde
Kerken in vergadering bijeen te Apeldoorn,
september 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Door de kerken tot deputaat benoemd voor de behartiging van de geestelijke verzorging van de opvarenden ter koopvaardij, als zodanig toegevoegd aan de deputaten voor de geestelijke verzorging van de schippers, heb ik de eer U het volgende te rapporteren.

Als bestuurslid van de Nederlandse Zeemanscentrale woonde ik de vergaderingen van deze vereniging regelmatig bij en had een werkzaam aandeel in het uitvoeren van de besluiten. Doeltreffend en zegenrijk is het werk van de N.Z.C. Onder eigen vlag en in nauwe samenwerking met andere instellingen voor „zeemans-welveren” in het buitenland, worden er steeds meer zeemanstehuizen in de grote havensteden geopend. In Londen, Antwerpen en Rouen zijn de door oorlogshandelingen verwoeste huizen weer herrezen. In Hamburg worden stappen ondernomen om ook daar weer vaste voet aan wal te krijgen. Deze tehuizen dienen om de varensgezellen, zowel matrozen als officieren, in vreemde havens een veilig en gezellig tehuis te bezorgen met volledige hotelaccommodatie. Tijdens het dokken, bunkeren of andere werkzaamheden aan het schip, is het de gewoonte dat het personeel het schip verlaat en elders onderkomen zoekt. Doordat in alle havensteden nederlandse medewerkers, die zich het lot van de zeeman hebben aangetrokken, de mannen zoveel mogelijk naar de zeemanstehuizen loodsen, worden er op deze manier velen bewaard voor het pad der verleiding. Overal ter wereld, of ge komt in Singapore, Makassar of New York, kunt ge in de zeemanstehuizen een Hollands hoekje vinden, waar de driekleur op een tafeltje prijkt en waar de nederlandse zeeman iemand vindt om in eigen taal met hem te praten en van raad en goede lektuur te voorzien. Ook hebben onze koopvaardijpredikanten hun eigen kamer in de tehuizen, waar ze met de zeeman alleen kunnen zijn, om geestelijk contact te onderhouden. Het zeemanstehuis aan de Veerhaven in Rotterdam wordt geheel, gelijk het tehuis te Antwerpen, door de N.Z.C. geëxploiteerd. Het spreekt vanzelf dat daar meest buitenlanders komen en mannen, die geen eigen home meer hebben. Als onze mensen thuis varen gaan ze natuurlijk naar hun eigen gezin of thuis. Maar door buitenlanders en alleenstaanden wordt een intensief gebruik van ons tehuis gemaakt. Plm. 80 man bezoekt per dag deze inrichting, om er te eten, te slapen of zich op te houden in de gezellige sfeer van de conversatiekamer. In 1955 werd er b.v. aan 2645 personen logies verstrekt. De voedingskosten bedroegen f 45.832,-. Uit deze paar cijfers spreekt duidelijk wat er omgaat in één tehuis. Om het vertoeven in de tehuizen te

stimuleren worden de pensioenprijzen zo laag mogelijk gehouden (ƒ 1,80 p.p.p.d.). Het Rijk, de gemeente Rotterdam en de grote maatschappijen zorgen voor de rest.

Vooraf de rederijen blijken zeer geïnteresseerd te zijn voor de morele belangen van hun employés en voteren daarvoor grote bedragen. De gelden, die de kerken en de contribuanten ter beschikking stellen, worden meer voor de geestelijke kant van het werk der N.Z.C. gebruikt. Hierdoor kan christelijke lectuur aan alle zeemanshuizen worden gezonden; een „varende bibliotheek” met ruim 46000 boeken op de schepen rouleren. Ook verzorgt de N.Z.C. het kerstfeest op zee. Dan ontvangt iedere varensgezel, die bij de N.Z.C. bekend is, waar hij zich ter wereld ook bevindt, met kerstfeest een pakketje. Reeds in het najaar worden de geschenkkisten verzonden om op tijd op de schepen te zijn.

Door dit exposé krijgt U een beeld van wat er zoal gedaan wordt ten behoeve van onze varende natie. Het zal U duidelijk zijn, dat hier grote mogelijkheden liggen voor evangelisatie. De bekende ds. H. Janssen, leger- en vlootpredikant, besefte dit en is één van de hoofdfiguren van de N.Z.C. geweest. Zijn naam wordt nog steeds met grote waardering genoemd. Na hem verzocht men mij in het bestuur zitting te nemen. Deze plaats bezet ik ruim veertien jaar. Eerst als particulier, later als deputaat onzer kerken.

Het is nodig dat ons eigen geluid in deze kring wordt gehoord. Vanwege het wereldomvattend karakter van de arbeid vindt ge in deze kring vogels van diverse pluimage. Toch is het verblijdend dat men naar ons luistert en het mogelijk is op principiële basis samen te werken.

Zal de geestelijke verzorging van de opvarenden ter koopvaardij echter tot haar recht komen, dan is een volledig deputaatschap noodzakelijk. Een instructie van de p. s. van het westen is daartoe dienende. De N.Z.C. moge de arbeid der kerken mogelijk maken, het werk zelf moet door de kerken geschieden. In dit verband is de positie van de N.Z.C. het best te vergelijken met het P.I.T. en Pro Rege voor de Militairen. Voor de geestelijke belangen onzer soldaten hebben wij echter deputaten nodig, die er voor zorgen dat er o.a. veldpredikers komen. Zo hebben de andere kerken een deputaatschap voor de geestelijke verzorging van de opvarenden ter koopvaardij. Ds. v. d. Gronden, schippersdeputaat, en ondergetekende hebben correspondentie gevoerd en een onderhoud gehad met deputaten van de Geref. Kerken. Buitengewoon vriendelijk werden wij in hun vergadering ontvangen. Wij konden alle gewenste inlichtingen verkrijgen en zij zegden ons toe, dat – zo wij overgingen tot de instelling van een deputaatschap –, wij gebruik konden maken van hun administratief apparaat. Ook wilden zij nauw met ons samenwerken, zodat de geestelijke verzorging zo efficiënt mogelijk kon plaats vinden.

De geestelijke verzorging, zoals de Gereformeerde Kerken deze behartigen bestaat in:

- a. het opsporen van namen en adressen van de opvarenden van eigen kerken. Van belang zijn daarbij vooral de gegevens omtrent de maatschappij waarvoor en de schepen waarop zij varen. En niet te vergeten het waladres, waar het contact met ouders of echtgenote moet worden onderhouden;
- b. een regelmatig schriftelijk contact met de opvarenden. Dit kost heel wat administratieve zorg;
- c. het beroepen van een koopvaardijpredikant. Zijn werk vindt veelal buitengaats plaats, om de zeelieden ergens op te vangen. Maar op zijn tijd moet hij terug keren tot eigen kerken om daar de aandacht op zijn werk te vestigen en de gezinnen van de zeevarenden te bezoeken.

Nog te weinig dachten onze kerken aan de geestelijke belangen onzer zeevarenden. En dat terwijl er van ons zovelen zijn, die de zeeën bevaren. Van de koopvaardijpredikanten der Geref. Kerken – ziedaar een eerste vrucht van samenwerking – kreeg ik reeds de namen van een 20-tal mannen en jongens, die zij zo terloops ergens ter wereld tegengekomen waren en tijdelijk onder hun hoede hadden genomen. Natuurlijk zijn er veel meer, maar die moeten, evenals de schippers, nog opgespoord worden. En niet alleen voor eigen mensen geldt de geestelijke verzorging, ook de buitenkerkelijken komen alsoo onder ons bereik.

De zaak van de geestelijke verzorging onzer koopvaarders is echter zeer urgent. Deputaten der Geref. Kerken deelden ons o.a. mede dat er bij de regering plannen in vergevorderd stadium zijn om de geestelijke verzorging van de koopvaardijvloot krachtig te steunen. Op eenzelfde wijze als ook de geestelijke verzorging onder de militairen mogelijk is, nl. door bezoldiging uit 's lands schatkist. De regering kan echter niet met iedere kerk afzonderlijk onderhandelen. Daarom is er een overkoepelend orgaan in het leven geroepen, waarin de deputaatschappen van verschillende kerken zitting hebben. Zullen onze kerken daar ook plaats in kunnen nemen, dan is het nodig dat wij spoedig een volledig deputaatschap instellen. Het veelzijdige en geheel andersoortig werk kan niet gecombineerd worden met een ander deputaatschap.

Gaat de synode er toe over een deputaatschap in te stellen, dan is het van belang dat één

dezer deputaten ter zake kundig is en over veel vrije tijd kan beschikken om de administratie te voeren. Als U daarvoor een oud-gezagvoerder of zo kon aantrekken, dan zou dit buitengewoon prettig werken. Ook de Gereformeerde deputaten hebben zo iemand in hun midden.

Refererend aan het genoemde, dring ik er bij de generale synode op aan:

- a. dat zij een volledig deputaatschap instelle;
- b. dat zij evenals andere jaren een bedrag beschikbaar stelle voor de arbeid van de Nederlandse Zeemanscentrale.

Menend Uw vergadering zo volledig mogelijk te hebben in- en voorgelicht, verblijf ik met broedergroeten onder toebidding van de leiding des Heiligen Geestes,

Uw deputaat voor de geestelijke verzorging van de opvarenden ter koopvaardij,

ds. J. P. Geels.

Haarlem, juli 1956.

BIJLAGE XL.
art. 130 - 135

**RAPPORT VAN COMMISSIE II (tweede deel) OVER HET RAPPORT VAN DE
DEPUTATEN VOOR EENHEID VAN DE Geref. BELIJDEERS
EN CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN.**

Aan de generale synode Apeldoorn 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Uw commissie inzake de „verhouding tot andere kerken in binnen- en buitenland” heeft de eer Uw synode het tweede deel van haar rapport aan te bieden met conclusies en voorstellen. In dit deel houdt Uw commissie zich bezig met de beoordeling van hoofdstuk B. van het rapport der deputaten voor Eenheid van de Geref. Belijders en correspondentie met buitenlandse kerken, echter met uitzondering van B 5 betreffende de Christian Reformed Church in Amerika en Canada.

Tevens behandelde Uw commissie de missiven, die bij Uw synode zijn binnengekomen, rakende de thans in behandeling zijnde onderdelen van hoofdstuk B van genoemd rapport, t.w.

- een deel van een schrijven van de Free Christian Reformed Church in Canada;
  - een schrijven van de Old Christian Reformed Church in Canada, met een schrijven van rev. J. Hamstra te Hamilton;
  - een bezwaarschrift van ds. L. Holtrigter te Onstwedde;
- resp. de punten 6 v, 6 q en 6 k van Uw agendum.

Zich aansluitend aan de orde van het rapport, rapporteert Uw commissie achtereenvolgens over de werkzaamheden van deputaten in betrekking tot:

1. De Old- en Free Christian Reformed Church in Amerika en Canada.
2. The Free Church of Scotland.
3. The Reformed Churches of Australia.
4. The Reformed Churches of New Zealand.
5. De Internationale Raad van Christelijke Kerken.

1. De Old- en Free Christian Reformed Churches in Amerika en Canada.

Uw commissie refereert zich volkomen aan deputaten wat betreft de aan de Old Christian Reformed Churches gegeven rehabilitatie van ds. J. H. Velema.

Zij spreekt haar blijdschap erover uit, dat de Old Christian Reformed Church het besluit aangaande de z.g. „home-missionaries” heeft teruggenomen.

Zij betreurt het zeer, dat de gescheidenheid tussen de Old- en Free Christian Reformed Churches nog steeds voortduurt. Uit de op de verhouding van deze kerken betrekking hebbende brieven blijkt, dat de kern van de moeilijkheden ligt in het feit, dat er in Hamilton destijds naast de Old Chr. Ref. Church een Free Chr. Ref. Church geïnstitueerd is. Elk dezer kerken heeft een predikant resp. ds. J. Hamstra en ds. W. F. Laman. De Old Chr. Ref. Church is van oordeel, dat het ontstaan en voortbestaan van een Free Chr. Ref. Church in Hamilton onschrijftuurlijk en onkerkrechtelijk is.

Maar het verheugde Uw commissie, dat uit de beide brieven van genoemde kerken blijkt, dat wederzijds de broederband blijft trekken en dat er begeerte is de destijds geslagen breuk te helen. Men blijft bezig met pogingen tot hereniging. De Old Chr. Ref. Church deelt mee, dat aan ds. C. Smits vóór zijn vertrek uit Amerika is verzocht om ter synode te zijn en desgewenst inlichtingen te verstrekken, terwijl de Free Christian Reformed Church schrijft dat door haar classes ds. J. Tamminga is afgevaardigd. Blijkens het schrijven van de Old Chr. Ref. Church staat zij in volledige correspondentie met de Free Ref. Church te Clifton, wier predikant ds. B. Densel is. Mondeling deelde ds. Tamminga mee, dat de Free Chr. Ref. Church in dezelfde betrekking staat tot deze Free Ref. Church te Clifton.

Uw commissie stelt U voor:

- a. dat zij met droefheid constateert, dat deze beide kerken nog steeds niet herenigd zijn;
- b. aan beide kerken een schrijven te zenden met hartelijk opwekking de eis des Heren in acht te nemen en te staan naar vereniging waar geen verschil in belijdenis is.

2. The Free Church of Scotland.

Gelet op de mededeling van Deputaten, dat deze kerk, met wie wij in contact staan, jaarlijks een uitnodiging zendt om een afgevaardigde van ons op haar synode te mogen begroeten, stelt Uw commissie voor aan dit verzoek te voldoen, te meer omdat deze kerk thans ook een afgevaardigde naar deze synode gezonden heeft.

3. The Reformed Church of Australia.

A. Deputaten hebben door de reis van ds. W. de Graaf naar Australië en de samenspreking met ds. P. H. Pellicaan uit Melbourne veel indrukken ontvangen over de situatie van deze kerken. Uw commissie kwam door de nadere mededelingen, die daarover in haar vergadering werden gegeven, onder de indruk van de zware strijd, die deze kerken te voeren hebben.

Zij gevoelde hoezeer deze kerken onze hartelijke steun behoeven.

De synode van 1953 (acta art. 96) besloot aan het verzoek van deze kerken om correspondentie te voldoen „naar nader door de deputaten vast te stellen regeling”.

Uw commissie stelt U voor de door deputaten volgens opdracht der synode van 1953 getroffen regeling van de correspondentie met deze kerken goed te keuren.

B. In dit verband moet Uw commissie nog melding maken van een ingekomen bezwaarschrift van ds. L. Holtrigter te Onstwedde, tegen de handelingen der deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken.

Ds. Holtrigter maakt daarin bezwaar tegen de door deputaten in praktijk gebrachte betekenis van het begrip „correspondentie”, bijzonder in betrekking tot de Reformed Churches of Australia.

Uw commissie is van mening, dat dit bezwaar in de normale kerkelijke weg behoort aanhangig te worden gemaakt en stelt U daarom voor dit bezwaarschrift niet te behandelen.

4. The Reformed Churches of New Zealand.

Deze kerken hebben een verzoek ingediend tot volledige correspondentie met onze kerken. Het voorstel van deputaten, dit verzoek in te willigen op dezelfde voorwaarden als gesteld zijn ten aanzien van de Ref. Churches of Australia neemt Uw commissie over en zij verzoekt U dienovereenkomstig te besluiten.

5. De Internationale Raad van Chr. Kerken.

Uw commissie stelt voor over te gaan tot vaststelling van een jaarlijks door Uw synode te verstrekken bijdrage aan deze Raad. Het lidmaatschap brengt de morele verplichting mee een bijdrage te voteren. De wijze, waarop tot dusver deze bijdrage werd bijeengebracht, n.l. door bijdragen van kerkeraden afzonderlijk, kan niet worden bestendigd.

Resumerend stelt Uw commissie Uw synode voor:

- a. t.a.v. de Old- en Free Chr. Ref. Churches
  1. met droefheid te constateren, dat deze beide kerken nog steeds niet herenigd zijn;
  2. een schrijven te zenden aan beide kerken, met hartelijke opwekking de eis des Heren in acht te nemen, en te staan naar vereniging, waar er toch geen verschil in belijdenis is.
- b. t.a.v. de Free Church of Scotland
  - te voldoen aan het verzoek een afgevaardigde te zenden naar de Synode van deze kerk.
- c. t.a.v. de Reformed Churches of Australia
  - de door Uw deputaten getroffen regeling van de correspondentie met deze kerken goed te keuren;

- d. t.a.v. de Reformed Churches of New Zealand
te voldoen aan het verzoek tot volledige correspondentie, zulks op dezelfde voorwaarden als gesteld ten aanzien van de Ref. Churches of Australia.
- e. t.a.v. de Intern. Raad van Chr. Kerken
te besluiten dat Uw synode een jaarlijkse bijdrage votere voor deze Raad.
- f. t.a.v. het bezwaarschrift van ds. L. Holtrigter
uit te spreken, dat Uw synode dit niet in behandeling neemt op kerkrechtelijke gronden.
- g. de handelingen van deputaten gerapporteerd in deel B 1, 2, 3, 4 en 6, goed te keuren en hen te danken voor hun werk.

's Heren Geest leide U!

voor Uw commissie,
ds. H. Toorman, rapporteur.

BIJLAGE XLI.
art. 130, 136

SCHRIJVEN VAN DE FREE CHR. REF. CHURCH OF CANADA.

Aan de generale synode der Chr. Geref. Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn Sept. 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde heren,

Wanneer wij beginnen U de zeer hartelijke groeten over te brengen en de diepste gevoelens van aanhankelijkheid U te betuigen, dan doen wij dit in de wetenschap tolk te zijn van al onze ambtsdragers, leden en doopleden onzer Free Christian Reformed Church in Canada.

Hoe zou het ook anders kunnen, daar wij voor zeker 80 % uit Uwe kerken zijn voortgekomen en onze kerken in Canada uit hetzelfde beginsel leven en voor dat beginsel strijden als Uwe kerken in het vaderland.

Eenzelfde Woord van God is ons lief, Uw confessie is de onze, de Geref. Kerkorde van 1618-19 is zowel voor U als voor ons regel voor ons kerkelijk leven. Ons scheidt alleen de oceaan, verder niets. De Koning der Kerk bestendige dit tot in verre tijden.

Om het hierboven gezegde te concretiseren, besloten de classes „East” en „West” spontaan Ds. J. Tamminga naar Uw Synode af te vaardigen. De kerkeraad van Chatham werd bereid gevonden zijn herder en leraar voor deze afvaardiging af te staan.

Zeer zouden wij het op prijs stellen, dat, wanneer „emigratie” en „buitenlandse kerken” op Uw vergadering ter sprake komen, ds. J. Tamminga wordt geraadpleegd, als dit Canada betreft, daar hij U gegevens kan verschaffen uit de praktijk.

Al zijn wij er van overtuigd, dat U met onze kerken in Canada hartelijk meeleeft, gelijk wij in Canada met Uwe kerken, toch hebben wij er behoefte aan U te zeggen, dat Uw strijd ten aanzien van de Schriftuurlijke toepassing der Reformatorische beginselen – in de Afscheiding weer zo helder aan het licht getreden – ook de onze is.

Met name de Christian Reformed Churches spreken zich duidelijk uit over „1905”, door haar overgenomen in 1908.

De laatste Synode (1956) sprak uit:

„Betreffende predikanten, die mochten komen van kerken met welke wij slechts beperkte gemeenschap hebben, ingeval zij een beroep van een onzer kerken zouden ontvangen, besloot de Synode, dat zij „schriftelijk op de hoogte gesteld zullen worden van de verschillende tevoren genoemde uitspraken onzer Synode en hun gezegd zal worden, dat aan-neming van het beroep verstaan moet worden als in te houden de belofte, dat men zich bij de dienst in het ambt van predikant in de Christian Reformed Church zal houden aan deze uitspraken en dat zij in geen geval bevestigd zullen worden zonder een colloquium doc-tum geleid door de classis in tegenwoordigheid van de afgevaardigden voor examinatie””
Tot die uitspraken behoren ook, naar de Synode zelf uitdrukkelijk verklaart, de conclusies van Utrecht 1905, door de Christian Reformed Church aanvaard in 1908.

Hieruit blijkt zonneklaar, dat de Christian Reformed Church nog steeds een leer en predi-king duldt, die naar Uwe en onze diepe overtuiging niet is naar Schrift en belijdenis.

Predikanten, die uit de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland naar de Christian Reformed Church zijn gegaan, hebben daarom al hebben zij zulks bedoeld noch gewild, in feite hun beginsel verloochend, omdat zij als ambtsdragers mee verantwoordelijk zijn voor de handhaving van en het leven naar „1908”.

Dit brengt voor U deze noodzakelijke consequentie mee, dat U U hebt te beraden op het in de toekomst beroepen van Uw predikanten door de Christian Reformed Church in de U.S.A. en Canada.

Met blijdschap hebben wij kennis genomen van de activiteit van Uw Deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken, die zeer juist de Christian Reformed Church erop gewezen hebben, dat enig „contact” heel iets anders is dan „volledige correspondentie”. Alleen het laatste geeft recht elkanders predikanten te beroepen. Wanneer door de Christian Reformed Church „contact” wordt gelijk gesteld met „correspondentie”, zouden wij U in overweging geven zelfs dat „contact” te verbreken.

Dat echter de Christian Reformed Church zelf wel terdege onderscheid ziet tussen „contact” en „correspondentie” blijkt duidelijk uit de hierboven aangehaalde Synode-uitspraak. Juist omdat er geen volledige correspondentie is tussen de Christian Reformed Church en de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, zullen predikanten van laatstgenoemde kerken, die een beroep van een Christian Reformed Church ontvangen, de uitspraken der Synoden toegezonden krijgen. En aanneming van een beroep impliceert dan niet slechts het *kennen* van die besluiten, dus ook van „1908”, maar de *belofte* zich bij de ambtelijke dienst te *houden* aan die synode-uitspraken, dus ook aan „1908”.

Omdat de situatie zo is, willen wij er bij U ten eerste op aandringen de leden Uwer kerken precies in te lichten en alle ambtsdragers op het hart te binden de emigranten naar Canada niet te verwijzen naar de Christian Reformed Church. Nog steeds komt het voor, dat emigranten van hun predikant of ouderlingen het advies meekrijgen zich te voegen bij de kerk, die een leer en prediking duldt die de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland op grond van Schrift en belijdenis terecht bestrijden.

Wel heel pijnlijk en smartelijk wordt zulks wanneer dit advies mensen geldt, die zich vestigen in of vlakbij een plaats, waar een onzer kerken is.

Zeer belangstellend zult U zijn naar de stand van zaken ten aanzien van de Old Christian Reformed Church en de Free Christian Reformed Church.

Wij kunnen U meedelen, dat er behalve de persoonlijke contacten en informele besprekingen een paar maal een officiële vergadering tot samenspreking is geweest.

Die vergaderingen kenmerkten zich door eerlijke openheid en broederzin. Zowel in de Old Christian Reformed Church als in de Free Christian Reformed Church leeft de begeerte tot elkander te komen en de destijds geslagen breuk te helen.

De samensprekingen hebben tot vrucht gehad, dat sommige moeilijkheden opgeruimd zijn, terwijl andere nog besproken worden met het doel ze, indien ook maar enigszins mogelijk, tot een oplossing te brengen.

De Old Christian Reformed Church deed de toezegging een volgende vergadering bijeen te roepen.

Heel graag doen wij de toezegging, zodra er iets meer bereikt is, dit aan Deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken te berichten.

Onze kerken in Canada staan voor vele en moeilijke vraagstukken. De kerken staan nog volop in het teken van de opbouw en uitbouw. Het gebouw van het kerkelijk leven moet van de grond af worden opgetrokken. Dat dit werk heel wat zorgen en inspanning met zich meebrengt, behoeven wij U niet te zeggen.

Uit bovenstaande moge U genoegzaam blijken, dat, al wonen wij in een ander werelddeel als U, wij toch ons aandeel hebben in de strijdende kerk.

Groot, zeer groot is het voor U en ons te weten, dat de Koning der Kerk de strijd achter Zich heeft. Hij heeft overwonnen, opdat Hij overwinne.

Dit zij ook Uw troost in druk U toegelegd.

Dit lere U en ons Hem achteraan te kleven.

Aan Zijn voeten blijve onze plaats van ontmoeten.

Weest van ons intens meelevend met U ten eerste overtuigd.

Blijft onzer gedenken.

Een rijke zalving van de Heilige Geest in Uw vergadering U toebiddend, blijven wij Uw zusterkerken van overzee.

Namens de Free Christian Reformed Church, de classis „East”:

ds. J. Overduin, praeses.

ds. W. F. Laman, scriba.

BIJLAGE XLII.
art. 130

SCHRIJVEN VAN DE OLD CHRISTIAN REFORMED CHURCH
IN AMERIKA EN CANADA.

Aan de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland
in Generale Synode bijeen te Apeldoorn op 12 September
en volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De vier gemeenten van de classis der Old Christian Reformed Church zenden U bij deze hun hartelijke broedergroeten en bidden Uw vergadering de genadige leiding van Gods Geest toe opdat door Uw arbeid het heil en de welstand van Sion moge worden gediend en de zaak des Heeren en de komst van zijn Koninkrijk bevorderd.

Broeders, hoewel het door omstandigheden ditmaal niet mogelijk is een afvaardiging te zenden ter bijwoning van Uw vergadering, houdt U er nochtans van overtuigd dat wij – bijzonder in deze gewichtige dagen – van harte met U medeleven.

Het was dan ook onze behoefte U een kort verslag aan te bieden van de gang en stand van zaken in onze kerk.

Allereerst mogen wij dankbaar vermelden dat ondanks alle strijd en moeite, het kerkelijk leven voortgang heeft gehad. En niet zonder zegen. Steeds meerderen vonden in onze kerk wat zij in andere kerkformaties tevergeefs zochten, n.l. de belijdenis en de beleving der Waarheid, zoals zij in Christus Jezus is en die zich openbaart in een schriftuurlijk-bevindelijke prediking. Wij worden hierdoor bevestigd in onze overtuiging dat onze kerk, hoewel klein van omvang en zwak in zichzelf, nochtans een grote taak is toebetrouwd in dit machtige, wijde werelddeel. Dankbaar mogen wij ook gewagen van kennelijke, geestelijke zegen in de toebreding van zondaren tot en de opbouw van Gods volk in het allerheiligst geloof.

Mogen wij dus getuigen van zegen, ook de strijd bleef ons niet gespaard.

De gemeente Artesia, die in de herfst van 1954 in ds. G. A. Zijderveld haar eerste predikant ontving, werd nauwelijks een half jaar later jammerlijk verscheurd door het optreden van haar predikant. Het lust ons niet en het zou ons ook te ver voeren om breed op deze zaak in te gaan. Met grote droefheid moeten wij verklaren dat wij de daden van ds. Zijderveld niet anders dan als hoogst onverantwoord, trouweloos en verwoestend kunnen kwalificeren. Zonder enige oorzaak of aanleiding van onze zijde, zonder ook maar ooit een klacht of bezwaar te hebben ingebracht, heeft hij het bestaan de kudde die hem was toebetrouwd en waarover hij zo kort tevoren met het „Ja ik, van ganser harte” in de Naam des Heeren het opzicht had aanvaard, te verwoesten in plaats van ze te weiden. Uit de officiële verslagen van zijn overgang tot de Ger. Gem. in de „Saambinder” van 14 Juli 1955 en „The Banner of Truth” August 1955 kan duidelijk blijken dat Z. in deze zaak opzettelijk en met voorbedachte rade is te werk gegaan. Een officiële kennisgeving werd nooit ontvangen.

De Heere was de gescheurde gemeente van Artesia gedachtig. De kern bleef getrouw, het ledenaantal breidde zich verrassend uit, kerk en pastorie bleven behouden, het kerkelijk leven mag zich in toenemende stabiliteit verheugen, ook het beroepingswerk kon weer ter hand worden genomen, tot heden echter niet met het gewenste resultaat.

Een andere zaak, die ons tot droefheid moet stemmen is het voortbestaan van de scheur, waardoor de Free Chr. Ref. Churches ontstonden.

Wij willen en mogen niet verhehlen dat er lichtpunten zijn. De broederband bleef trekken. Er was herhaaldelijk contact en de samensprekingen hebben er toe geleid dat enige oude struikelblokken uit de weg werden geruimd.

De kwestie van het ontstaan van de Free Chr. Ref. Church te Hamilton blijft de grote hinderpaal om tot verdere toenadering te komen. Wij wachten nog steeds op een antwoord op een schrijven van onze classis aan de classis der „Free” te dezer zake. Ons schrijven ging uit 18 April j.l. Wij blijven uitzien naar een antwoord, waarvan we hopen, dat het zó moge zijn, dat het een goede basis geeft om op vruchtbare wijze verder te spreken om te komen tot het gestelde doel: weer in vrede samenleven. Moge de Heere daartoe krachtig werken door Zijn Geest.

Wij memoreren verder nog dat Grand Rapids tot haar leedwezen haar herder en leraar ds. C. Smits naar Holland zag vertrekken en dat Smithville verblijd werd met de komst van een eigen herder en leraar in ds. Joh. de Waal.

Tenslotte zij nog vermeld dat onze kerk met de Free Ref. Church te Clifton, predikant

ds. B. Densel, officieel in volledige correspondentie staat. Deze correspondentie werpt vele goede vruchten af. Eén ervan komt openbaar in de uitgave van ons kerkelijk orgaan „The Gospel Banner”, waaraan ds. Densel als hoofdredacteur meewerkt.

Broeders zie hier een summier verslag van het leven onzer kerk. Wij wilden volstaan met het geven van enkele hoofdlijnen, daar wij er op rekenen dat ds. Smits aanwezig zal zijn om desgewenst nadere toelichting te geven, zoals wij hem verzocht hebben.

Broeders, moge de Koning der Kerk Zich over Zijn Sion ontfermen, hier en in het oude Vaderland.

Onder betuiging en gevoelens van hartelijke verbondenheid en toebidding van de leiding des Heiligen Geestes groeten U de Gemeenten en tekenen,

Namens Artesia (Cal.)

John Veenendaal, praeses.
Adrian R. Kroes, scriba.

Grand Rapids (Mich.)

C. Noordijke, praeses.
Arthur C. Phillips, scriba.

Hamilton (Ont.)

Rev. J. Hamstra.
Onleesbaar

Smithville (Ont.)

Rev. J. de Waal.
John de Pater.

BIJLAGE XLIII.
art. 130

SCHRIJVEN VAN REV. J. HAMSTRA, HAMILTON - CANADA

Aan de generale synode der Chr. Geref. Kerken in Nederland
p/a dhr. D. Odijk, Zutphensestraat 135,
Apeldoorn, Nederland.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Door 's Heeren goedheid is het in onze gemeenten redelijk wel.

Op onze laatste classisvergadering is ds. Smits gevraagd, om de stand der zaken van hier mondeling aan U mede te delen, en de groeten over te brengen van de Classis der Old Christian Reformed Church. Toch voelde ik behoefte om u ook persoonlijk te schrijven.

Door het vele werk en de kosten eraan verbonden gaat het moeilijk om Uw vergadering in Nederland te bezoeken. Het verblijdde ons zeer, dat ds. J. de Waal het beroep naar de gemeente van Smithville aannam.

Ds. Tamminga en de zijnen zijn nog steeds niet teruggekeerd tot onze gemeenten. Zoals U bekend is, hebben wij zodra dezen zich van onze gemeenten afscheidden, gevraagd om een samenspreking. Dit is door ds. Tamminga geweigerd.

Zodra we wisten, dat „Home Missionaries” als onkerkrechtelijk werden gezien, hebben we dit struikelblok opgeruimd. We hadden dit gedaan naar voorbeeld van de Christian Reformed Church of America, en zoals de Kerken in Nederland werkten onder de mensen in de Zuiderzee Polders, waar ook een Evangelist werkte.

Nadat het Home Miss.-besluit onzer Classis was terug genomen, is dit aan ds. Tamminga medegedeeld.

Tweemaal hebben we een samenspreking gehad met ds. Tamminga en de afgevaardigden van de Free Christ. Reform. Church. Nog zijn we niet tot een oplossing gekomen. Het grootste bezwaar is het ontstaan en het voortbestaan van de gemeente door ds. Tamminga hier in Hamilton gesticht.

Wij zien deze daad als onschriftuurlijk en onkerkrechtelijk. Een commissie van onze Classis heeft deze zaak besproken. Hierover heeft onze classis aan de classis der Free Christian Reformed Church geschreven in April 1956. Tot nogtoe hebben wij hierop geen antwoord ontvangen.

De gemeente die ds. Tamminga in Hamilton naast onze gemeente heeft gesticht, is ontstaan uit een groep, die onze gemeente verlaten heeft. We doen U van hun uitreden een

afschrift toekomen. Zonder verdere bezwaren te hebben ingebracht zijn deze van ons heengegaan.

Zoals U kunt lezen in hun schrijven zou het o.a. zijn, omdat in onze gemeente de Sacramenten verwaarloosd werden, hetwelk onwaarheid is.

We menen dat dit geen gronden kunnen zijn om een gemeente te verlaten en een gemeente naast de onze te stichten. We menen ook dat deze daad onschriftuurlijk is.

Dit is een commissie der classis van de Free Chr. Ref. Church medegedeeld door onze commissie op de vergadering van Maart j.l. Ook heeft onze classis, mede op advies van ds. Densel, die met onze gemeenten in correspondentie staat, dit in een schrijven bekend gemaakt aan de classis der Free Chr. Ref. Church.

Zo schreef ook prof. J. J. van der Schuit in „De Wekker” in navolging van Calvin: „Een Gereformeerde Kerk, die haar plaats en bestaansrecht niet tot de belijdenis kan terugbrengen en in de belijdenis kan funderen, heeft haar positie prijsgegeven, erger, maakt zich schuldig aan het verscheuren van het lichaam van Christus.”

We hopen dat dit struikelblok ook opgelost mag worden en dat de Free Chr. Ref. Church terug mag keren tot onze gemeenten.

Voorts willen wij U mededelen, dat het onverantwoordelijk geschrijf van ds. Zijderveld nooit door onze classis geaccepteerd is; dit is bovengenoemde ook medegedeeld.

Het is U bekend dat ds. Zijderveld onze gemeenten heeft verlaten zonder hiervan officieel kennis te hebben gegeven.

De Koning der Kerk gedenke de kerken in Nederland en ook onze gemeenten in Zijn gunst. Wij bidden Uwe vergadering de leiding des Heiligen Geestes toe.

Met hartelijke broedergroeten, en heilbede,
J. Hamstra.

Hamilton, Ont. Canada, Juli 5, 1956.

BIJLAGE XLIV.

art. 136, 140, 142 - 145

RAPPORT COMMISSIE II (derde deel) OVER HET RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE BELIJDELIJKE EN CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN.

Aan de generale synode, Apeldoorn 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Uw commissie van rapport voor „de verhouding tot andere kerken in binnen- en buitenland” heeft de eer U thans het laatste deel van haar arbeid voor te leggen.

Dit deel behandelt deel B 5 van het Rapport van de deputaten voor Eenheid van de Gereformeerde Belijders en correspondentie met buitenlandse kerken, betrekking hebbend op de *Christian Reformed Church in Amerika en Canada*.

Tevens komt hierbij ter sprake het onderdeel van de eerder genoemde brief van de Free Christian Reformed Church (punt 6 v van Uw agendum), alsmede een bezwaarschrift van de kerkeraad van Enschede dd. 24-9-53 (punt 6 f) en van de kerkeraad van Enschede-Oost dd. 31-3-55 (punt 6 g).

Ook zag uw commissie zich geroepen te bespreken de instructies van de p. s. v. h. westen, de p. s. v. h. oosten en de p. s. v. h. zuiden (A1, A2 en A3 van Uw agendum), alle betrekking hebbend op dezelfde materie.

Tenslotte vroeg nog het rapport van de deputaten inzake de Emigratie haar aandacht.

Bovendien werd nog een aanhangsel toegevoegd.

I. De Christian Reformed Church.

Het rapport van uw deputaten behelst de weergave van de correspondentie, die zij voerden met deze kerk in verband met de beroepen, die harerzijds op verschillende van onze predikanten werden uitgebracht.

Ons bleek, dat het de deputaten ging om *informatie* over dit feit; hoewel het aangegane contact niet insluit het beroepen van elkaars predikanten, hebben verschillende Christian Reformed Churches dit toch gedaan, terwijl die beroepen predikanten daarna met hun bezwaren tegen de besluiten van 1908 geaccepteerd zijn.

Wel hebben Uw deputaten een antwoord-schrijven ontvangen, maar de synode van de Chr. Ref. Church is niet ingegaan op de gestelde vraag.

Het spijnt Uw commissie, dat deze synode de gevraagde inlichtingen niet heeft verstrekt. Zij stelt Uw synode voor de handelingen van deputaten ten deze goed te keuren.

II. **Bezwaarschrift van de kerkeraad van Enschede dd. 24-9-53**, behelzende een appèl tegen het nog niet gepubliceerde besluit van de G. S. 1953, „hetwelk aan predikanten der Chr. Geref. Kerken toestemming geeft om een beroep uit een buitenlandse kerk, waarmee de Chr. Geref. Kerken niet in correspondentie staan, in overweging te nemen, en die predikanten tevens toestemming verleent om na eventueel aannemen van het beroep nog enige tijd de Chr. Geref. Kerken voor te gaan in de dienst des Woords”.

Nader bezwaarschrift, thans van de kerkeraad van Enschede-Oost dd. 31-4-55: „De Raad der Chr. Geref. Kerk te Enschede-Oost, gehoord de besluiten der g.s. van 1953 en gelezen die besluiten in de Acta g. s. 1953 pag. 40 sub B (art. 98), is van oordeel, dat in deze regeling aangaande predikanten, die een beroep aannemen naar een kerk in het buitenland, waarmee geen correspondentie onderhouden wordt, een inconsequentie schuilt, weshalve hij de g. s. verzoekt deze inconsequentie te doen vervallen, of het besluit in te trekken”.

Uw commissie veroorlooft zich hier op te merken, dat de synode van 1953 ten deze niets nieuws gecreëerd heeft, maar slechts uitvoering heeft gegeven aan wat de synode van 1913 (art. 41 a) reeds besloot. De synode van 1953 heeft slechts de stipulatiën gegeven, die nog steeds niet waren vastgesteld. (Acta 1953, pag. 40 sub B, D.K.O. art. 5 sub B). Art. 5 sub 5 in onze uitgave van de D.K.O. van 1948 rust evenzeer op de uitspraak van 1913 (art. 41a).

Voorts merkt Uw commissie op, dat genoemd besluit van 1953 niet alleen een beslissing was, die de Chr. Ref. Church raakte, maar een besluit in betrekking tot *alle* kerken in het buitenland, waarmee wij geen correspondentie onderhouden.

Tenslotte stelt Uw commissie vast, dat de beslissing t.a.v. dit bezwaarschrift moet vallen bij het besluit Uwer synode over de instructies A 1, A 2, en A 3.

III. Het andere deel van de brief van de Free Christian Reformed Church.

In het thans door Uw commissie te bespreken deel van dit schrijven spreekt deze kerk haar blijdschap uit over de in punt 1 van dit commissierapport gememoreerde activiteit Uwer deputaten.

Gelet op het antwoord van de synode van de Chr. Ref. Church is zij van oordeel, dat Uw synode zich te beraden heeft op het in de toekomst beroepen van uw predikanten door de Christian Reformed Churches in de U.S.A. en Canada.

Als corresponderende kerk geeft de Free Chr. Ref. Church U in overweging het „contact” met de Chr. Ref. Church te verbreken indien laatst genoemde kerk „contact” gelijk stelt met „correspondentie”.

Aangezien deze zaken ook in de instructies A 1, A 2 en A 3 ter sprake komen, zal daar de beslissing moeten vallen.

IV. De instructies A 1, A 2 en A 3.

Deze drie instructies betreffen alle dezelfde zaak.

Zij zijn voortgekomen

A. uit het feit, dat, hoewel de synode van 1950 geen volledige correspondentie, doch slechts contact aanging met de Chr. Ref. Church in de U.S.A. en Canada, deze kerken toch predikanten hebben beroepen.

B. uit het feit dat de beroepen predikanten een dergelijk beroep in overweging namen en aanvaardden, waarbij de procedure gevolgd werd, die onze kerken in 1953 hadden aangenomen. (Acta g.s. 1953, art. 98; D.K.O. art. 5 sub B).

De intentie van deze instructies is, in volgorde van ver-strekkendheid:

a. instr. van de p. s. v. h. zuiden (A 3): praktisch een *teniet doen* van het in 1953 bepaalde ten aanzien van de mogelijkheid van beroeping van onze predikanten door een buitenlandse kerk, waarmee onze kerken geen correspondentie in engere zin hebben aangegaan.

De p. s. v. h. zuiden stelt niets minder voor dan „dat een predikant der Chr. Geref. Kerken geen roeping in overweging mag nemen naar een andere gemeente van buitenlandse kerken waarmee geen bijzondere correspondentie is aangegaan”.

Bovendien wordt nog gesteld: „Bij aanneming van een zodanig beroep houdt deze predikant aanstands op lid der Chr. Geref. Kerken te zijn en verliest hij ook al de aanspraken op de rechten onzer kerken.”

b. De instructie van de p. s. van het westen (A 1) dringt aan op *nadere bezinning* omtrent het al of niet bestendigen van het contact met de Chr. Ref. Church. Bovendien vraagt zij zich opnieuw te beraden ten aanzien van art. 5 D.K.O. sub B.

c. Door de p. s. v. h. oosten (A2) wordt voorgesteld n.a.v. het uitbrengen van beroepen door Chr. Ref. Churches op predikanten onzer kerken en de onrust daarover, dat de generale synode *een onderzoek* instelle bij de generale synode van de Chr. Ref. Church naar de bereidheid tot intrekking van de betwiste leeruitspraken om daarna te komen tot een mogelijke correspondentie.

Ten aanzien van a (Instr. A 3) merkt Uw commissie op:

1. dat hierbij teruggegaan wordt achter een besluit van 1913, waarbij de mogelijkheid van beroepen naar een buitenlandse kerk, waarmede geen correspondentie wordt onderhouden, open staat;
2. dat hier een tuchtmaatregel op betreffende predikanten wordt voorgesteld – „houdt deze predikant aanstonds op lid der Chr. Geref. Kerken te zijn” – die wel aan het verenigingsrecht, maar niet aan het kerkrecht ontleend kan worden. Nooit verklaart de kerk, dat iemand van het kerklidmaatschap vervallen is enkel op grond van het feit, dat een bepaalde daad door dat kerklid verricht is.

Ten aanzien van b (Instr. A 1) merkt Uw commissie op, dat, gezien de behandeling van deze zaak ter synode, de begeerde bezinning reeds aanwezig is.

Wat c betreft (Instr. A 2) merkt Uw commissie op, dat door deputaten voor correspondentie met Buitenlandse kerken, gezien wat zij vermelden in hun rapport (B sub 5), reeds getracht is over deze zaak een correspondentie te openen. Dit heeft niet tot het gewenste resultaat geleid, nl. helderheid over het beroepen van onze predikanten zonder bestaande correspondentie.

Wat verder in deze instructie wordt voorgesteld kan geacht worden te liggen in de lijn van het in 1950 met de Chr. Ref. Church aangegane contact (Acta blz. 202 sub 3, 4 en 5).

Ter adstruering van het standpunt Uwer commissie in deze zaak heeft zij er behoefte aan Uw synode enkele gegevens uit de historie onzer kerken onder Uw aandacht te brengen. Uit de notulen van de *Vergadering van leden der Chr. Geref. Kerk* op 20 juli 1892:

„Besloten wordt aan Hare Majesteit de Koningin-Regentes daarvan (nl. van het besluit „te blijven wat men tot 17 juni 1892 was: wettige voortzetting der aloude Gereformeerde Kerk in deze landen, onder de naam van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland”) kennis te geven en de Christelijke Gereformeerde Kerk in het buitenland bijzonder in Noord-Amerika, met de loop der zaken bekend te maken, *ten einde van stonden aan de gemeenschap met die Kerken te onderhouden*”. (blz. 4, not. 1892).

Uit de notulen van het verhandelde in de zittingen der synode van de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland, gehouden te Utrecht, op 25, 26 en 27 juli 1911:

„De synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland heeft breedvoerig over het verzoek van de Chr. Geref. Kerk in Noord-Amerika (nl. om met deze kerk in correspondentie te treden) geoordeeld en naar aanleiding daarvan besloten, dat *zij volgaarne de aangeboden correspondentie aanvaardt*; maar dat zij met het oog op de leergeschillen die er, zowel tussen ons en de Geref. Kerken in ons vaderland, als in de Chr. Geref. Kerk in Amerika bestaan, niet kan overgaan tot erkenning van de wederzijdse attestatiën”, (uit art. 54).

Uit idem van de *Synode van 1913*:

„Ds. Janssen stelt voor: als een predikant onzer Chr. Geref. Kerk eene roeping aanneemt naar eene „gemeente” van eene andere „kerkgemeenschap” in *ons* land, zal hij onmiddellijk moeten eindigen met de bediening des Woords en der Sacramenten, terwijl een predikant, die eene roeping aanneemt naar een *buitenlandse Kerk* al de aanspraken op de rechten onzer Kerk verliest en de *Kerkeraad omtrent den tijd van overgang in overleg treedt met de Clas. Commissie* .....

Het voorstel-Janssen wordt aangenomen” (uit art. 41 a).

Thans legt Uw commissie aan Uw synode enkele conclusies voor:

1. Zij stelt voor niet in te gaan op het voorstel om het contact met de Chr. Ref. Church van Amerika en Canada te verbreken, omdat de Chr. Geref. Kerken in Nederland in haar historie vóór en ná 1908 hebben getoond (Acta 1911, art. 30, 32, 54; Acta 1913, art. 41 a; Acta 1934 art. 9, 26, 42, 84; Acta 1937, art. 75) een vorm van correspondentie met de Chr. Ref. Church herhaaldelijk te hebben begeerd en beoefend.
2. Zij stelt U voor als Uw oordeel uit te spreken dat het beroepen van predikanten onzer kerken door Chr. Ref. Churches niet ligt in de lijn van het in 1950 aangegane contact, doch dat aan Uw deputaten opgedragen worde de tot hiertoe onbevredigende correspondentie betreffende deze zaak, opnieuw ter hand te nemen.
3. Zij stelt U voor, dat Uw deputaten voorts opdracht ontvangen zich met de Christian Reformed Church in verbinding te stellen in betrekking tot „1908”, daar zulks ligt in de lijn van de stipulatiën, die gelden in betrekking tot het contact, dat onze kerken met de Christian Reformed Church aangingen (Acta 1950 blz. 202 sub 3, 4, 5), welke stipulatiën door

laatstgenoemde kerk zelf zijn voorgesteld.

4. Zij stelt U voor art. 5 D.K.O. sub B te handhaven, gezien ook het feit, dat dit deel van art. 5 niet alleen doelt op de verhouding tot de Christian Reformed Church.
5. Zij stelt U voor in overeenstemming met vorenstaande te antwoorden aan de Free Christian Reformed Church en aan de kerkeraad van Enschede-Oost, en te constateren, dat bij aanvaarding van deze conclusie de instructie van de p. s. v. h. zuiden (A 3) verworpen is en dat gehandeld wordt naar de intentie van de instructies van de part. synoden van het westen en het oosten (A 1 en 2).
6. Zij stelt U voor ook het in dit rapport besproken deel van de handelingen Uwer deputaten goed te keuren, hun dank te zeggen voor al hun gewichtige arbeid en opnieuw deputaten te benoemen.

V. Rapport deputaten inzake emigratie.

In betrekking tot de voorstellen van deze deputaten stelt Uw commissie Uw synode voor:

- a. Voorstel 2 te aanvaarden.
- b. t.a.v. voorstel 3
  1. *uit te spreken*, dat Uw synode het zeer toejuicht, dat één onzer predikanten een beroep zou ontvangen en kunnen aannemen naar één der Reformed Churches of Australia;
  2. *te besluiten*, daar de reiskosten volledig door de Overheid worden vergoed en er slechts zeer beperkte kosten eventueel zullen resteren (het aantal kub. meters bagage van een predikantsgezin zal nl. misschien iets groter zijn dan het aantal kub. meters, waarvoor geen vracht behoeft te worden vergoed), te voldoen aan het verzoek van de Reformed Churches of Australia en deze mogelijke kosten voor haar rekening te nemen;
  3. *te besluiten*, dat onze kerken gedurende tien jaren na de datum van ontslag alhier van een door die kerken te beroepen Chr. Geref. predikant de lasten, voortvloeiend uit een eventuele emeritering van deze predikant tijdens zijn dienst bij één der Reformed Churches of Australia, op zich nemen.
  4. van deze uitspraak en deze besluiten kennis te geven aan de Ref. Churches of Australia.
- c. De handelingen van deputaten goed te keuren, hen te danken voor hun arbeid en opnieuw deputaten te benoemen.

Aanhangsel.

VI. GEREFORMEERDE KERKEN.

Ook had uw commissie nog opdracht zich, gehoord de besprekingen Uwer synode, opnieuw te beraden over de conclusie van haar rapport (eerste deel) in betrekking tot de *Gereformeerde Kerken*.

Zij stelt U thans de volgende gewijzigde conclusies voor:

- a. met droefheid vast te stellen, dat zeer duidelijk gebleken is, dat de leerverschillen gebleven zijn;
- b. aan deputaten op te dragen de samenspreking met de deputaten der Geref. Kerken, indien enigszins mogelijk, te bestendigen.

VII. Concept-antwoord aan „De Vereniging tot herstel van de Kerkelijke Eenheid der Geref. Belijders”.

Inplaats van conclusie 4 uit haar eerste rapport stelt uw commissie voor:

4. het schrijven van „de Vereniging tot herstel van de Kerkelijke Eenheid der Geref. Belijders” worde met een hartelijk schrijven beantwoord, naar het volgend concept:

Aan het Bestuur van de Vereniging tot herstel van de
Kerkelijke Eenheid der Gereformeerde Belijders te Rotterdam.

Geacht Bestuur,

Met hartelijke belangstelling heeft de synode der Chr. Geref. Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn op 11 september e.v.d. kennisgenomen van Uw schrijven van 5 september 1956.

De synode deelt U mee, dat zij zich van ganser harte met biddende ijver bezig houdt met

wat er leeft in de boezem van Uw vereniging: kerkelijke eenheid van alle Gereformeerde Belijders.

Zij wenst U toe de leiding des Geestes in al Uw arbeid,

Met broedergroet,

De generale synode der Chr. Geref. Kerken,
namens haar,

De Heilige Geest leide U!

Namens Uw commissie,
ds. H. Toorman, rapporteur.

BIJLAGE XLV.
art. 136

BEZWAARSCHRIFT VAN DE KERKERAAD VAN ENSCHEDE.

Van de kerkeraad
der Christelijke Gereformeerde Kerk
te Enschede.
p.a. Dr. v. Hoekstraat 8.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en eerwaarde Heren,

De kerkeraad der Christelijke Gereformeerde Kerk te Enschede heeft in zijn vergadering van 23 September 1953 met algemene stemmen besloten in appèl te gaan tegen het besluit der Generale Synode van September 1953, hetwelk aan predikanten der Chr. Ger. Kerken toestemming geeft om een beroep uit een buitenlandse kerk, waarmee de Chr. Ger. Kerken niet in correspondentie staan, in overweging te nemen, en die predikanten tevens toestemming verleent om na eventueel aannemen van het beroep nog enige tijd in de Chr. Geref. Kerken voor te gaan in de dienst des Woords.

Aangezien de tekst van dit besluit nog niet is gepubliceerd, zal de kerkeraad bovengenoemd, zodra de officiële tekst bekend is, dit „in-appèl-gaan” nader toelichten en motiveren.

Inmiddels verblijven wij, met broederlijke groeten en heilbede, namens de kerkeraad der Chr. Ger. Kerk te Enschede:

Ds. J. M. Visser, voorzitter.
L. M. v. d. Boomgaard, scriba.

Enschede, 24 September 1953.

BIJLAGE XLVI.
art. 136

BEZWAARSCHRIFT VAN DE KERKERAAD VAN ENSCHEDE-OOST.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK
Enschede - Oost - Renatakerk - Brinkstraat 70

Aan de generale synode der Christelijke Geref. Kerken in
Nederland, vergaderd te Apeldoorn A.D. 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De Raad der Chr. Geref. Kerk te Enschede-Oost, gehoord de besluiten van de g. s. van 1953 en gelezen die besluiten in de Acta g. s. 1953, pag 40, sub B (art. 98), is van oordeel

dat in deze regeling aangaande predikanten die een beroep aannemen naar een kerk in het buitenland, waarmee geen correspondentie onderhouden wordt, een inconsequentie schuilt, weshalve hij de g. s. verzoekt deze inconsequentie te doen vervallen, of het besluit in te trekken.

De Here zegene Uw vergadering.

In opdracht van de kerkeraad voornoemd,
Met broedergroeten en heilbede.

G. Bargeman, praeses.

A. Hamstra, scriba.

Enschede, 31 augustus 1955.

BIJLAGE XLVII.

art. 143, 195

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN DER CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND INZAKE EMIGRATIE.

Aan de generale synode der Chr. Geref. Kerken in Nederland in vergadering bijeen te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten inzake emigratie hebben de eer, U hierbij een overzicht aan te bieden van hun werkzaamheden gedurende de periode van juli 1953 tot juli 1956. Omdat deze werkzaamheden vrij beperkt waren, kan dit verslag kort zijn.

Als regel vergaderen zij tweemaal 's jaars, zodat zij in deze drie jaren zesmaal bijeen kwamen. Eénmaal vond een samenspreking plaats met de deputaten voor emigratie van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Zoals bekend kan zijn, bestond de opdracht die ze destijds van de synode van Utrecht (1947) ontvingen in:

- a. het verstrekken van adviezen aan kerkeraden en emigrerende leden van onze kerken,
- b. het aanleggen en bijhouden van adreslijsten,
- c. het oefenen van contact met organisaties die bij het werk van de emigratie zijn betrokken. Bovendien verzocht de synode van Apeldoorn (1953) ons
- d. te bevorderen dat zo nu en dan één onzer predikanten als geestelijk verzorger zou meegaan met een emigrantenschip.

Ad a. Deze werkzaamheden zijn tot een minimum beperkt gebleven. Van de Chr. Emigratie Centrale te Den Haag, ontvangen wij maandelijks een opgave van namen en adressen van hen die zich bij deze organisatie voor emigratie hebben aangemeld. Aan deze adressen worden dan de bekende „richtlijnen”, opgesteld door deputaten, verzonden.

Het aantal adressen dat we van de C.E.C. ontvingen is echter de laatste jaren voortdurend teruggelopen, zodat slechts enkele exemplaren van de „richtlijnen” konden worden geplaatst.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat waarschijnlijk sommigen (of velen?) van onze mensen via andere organisaties of arbeidsbureaux emigreren, zodat wij van hun vertrek onkundig blijven.

Ad b. Het aanleggen en bijhouden van adreslijsten van leden onzer kerken die emigreren, is in de praktijk vrijwel onmogelijk gebleken.

Enkele kerkeraden uitgezonderd, verzuimen verreweg de meeste, ook na herhaalde aanmaning via „De Wekker” en per circulaire, de namen en adressen van vertrekkende leden aan deputaten door te geven. Daardoor blijft deze lijst onvolledig, terwijl zij spoedig waardeloos wordt, omdat we van de veelvuldig voorkomende verhuizingen in het emigratieland, onkundig blijven. Het lijkt ons juister dat de kerkeraden gedrukte formulieren ontvangen die door hen, na te zijn ingevuld, direct aan de raad van de kerk waaronder de emigrant in zijn nieuwe vaderland zal ressorteren, kunnen worden verzonden. Dit zou de administratie zeer vereenvoudigen.

Ad c. Het contact met de Christelijke Emigratie Centrale (C.E.C.) is ook in deze periode gehandhaafd, hoewel het vrijwel uitsluitend daarin bestond dat wij van deze centrale de hierboven genoemde opgaven ontvingen. Wij waren in deze periode door allerlei omstandigheden niet in staat de jaarvergaderingen van de C.E.C. bij te wonen.

Enig contact van betekenis met de kerken in Canada is er deze jaren niet geweest. Een enkele maal zonden we een adreslijstje van zeer bescheiden omvang aan ds. J. Tamminga te Chatham.

Zoals hierboven al werd aangegeven, vergaderden we éénmaal met de deputaten voor emigratie van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Deze samenkomst vond plaats op 8 september 1954 te Utrecht, op uitnodiging van de Gereformeerde deputaten.

Het betrof hier een bespreking over het eventueel beroepen van Chr. Geref. predikanten door de Reformed Churches in Australië en Nieuw Zeeland. Het was namelijk gebleken dat enkele kerken in genoemde landen er veel voor gevoelden een predikant uit onze kerken te beroepen. In verband hiermede waren er echter twee bezwaren, beiden voortvloeiend uit de nog zwakke financiële positie van de emigranten-kerken:

1. De overtocht van een naar Australië of Nieuw Zeeland beroepen predikant kan door de beroepende kerken niet bekostigd worden. Daarom hebben de Gereformeerde Kerken in Nederland tot dusver steeds deze kosten op zich genomen. Men achtte het echter billijk dat de eventuele overtocht van een Chr. Geref. predikant door onze kerken zou worden betaald.
2. De Reformed Churches zijn ook nog niet in staat om een fonds voor emeritering van predikanten te vormen waaruit, indien nodig, geëmeriteerde predikanten kunnen worden onderhouden. Daarom hebben de Gereformeerde Kerken in Nederland op zich genomen de eerste tien jaar nog verantwoordelijk te blijven voor de lasten voortvloeiend uit een eventuele emeritering van predikanten.

Onzerzijds is geantwoord, dat wij het zeer op prijs zouden stellen als ook Chr. Geref. predikanten de kerken van Australië en Nieuw Zeeland zouden kunnen dienen, maar dat we als deputaten niet de beschikking hebben over een eigen kas, zodat we in financieel opzicht geen enkele toezegging kunnen doen. Bovendien is opgemerkt dat wij indien we als kerken financiële steun ten aanzien van de emeritering zouden bieden, hieruit ook consequenties zullen voortvloeien voor de kerken in Canada waarmee we correspondentie onderhouden. We hebben echter toegezegd deze zaken aan de eerstvolgende synode voor te leggen. Hetgeen bij deze geschiedt.

Ad d. Overeenkomstig het verlangen van de synode van 1953, hebben wij pogingen in het werk gesteld om predikanten onzer kerken als boordpredikant mee te zenden met een emigrantenschip. Ds. W. Heerma en ds. W. F. Laman hebben zich, met goedvinden van hun kerkeraden, beschikbaar gesteld voor een reis naar Canada. Bij informatie bij de Geref. deputaten bleek evenwel, dat in dat jaar slechts één van beiden in aanmerking zou kunnen komen. In goed overleg met ds. Heerma is besloten dat ds. Laman deze reis zou maken. Deze zou dan in Canada tevens contact opnemen met de Old- en de Free Chr. Ref. Church.

Op onze vergadering van 7 november 1955 heeft ds. Laman mondeling verslag van zijn reis uitgebracht. Hij roemde de voortreffelijke medewerking die hij voor deze reis had ontvangen van het A.K.B. (Algemeen kerkelijk bureau van de Gereformeerde Kerken in Nederland). Ook de service aan boord was heel goed, terwijl hij de beschikking had over voldoende bijbels en andere lectuur ter verkoop of uitdeling aan de emigranten. In Canada heeft ds. Laman zowel in de Old als in de Free Christian Reformed Church gepreekt en lezingen gehouden. De situatie tussen deze twee kerken in Hamilton achtte hij uiterst moeilijk. Voorts legde hij er de nadruk op dat onze mensen in Canada voortdurend onze volle steun behoeven.

Van deputaten voor emigratie der Gereformeerde Kerken ontvingen we, als antwoord op een desbetreffend schrijven, bericht, dat wegens het geringe aantal boten dat met emigranten naar Canada vertrekt, in 1956 geen Chr. Geref. predikant in aanmerking kon komen om als boordpredikant naar dat land mee te gaan. Wel was er plaats op een boot naar Australië beschikbaar. Wij vonden ds. W. de Graaf van 's-Gravenmoer bereid deze taak op zich te nemen. Ds. de Graaf is met zijn echtgenote 13 maart met de Sibajak naar Australië vertrokken en via Indonesië, waar het schip repatriërenden aan boord nam, op 31 mei behouden in ons land teruggekeerd. Uit een schriftelijk verslag, door hem mondeling toegelicht op onze vergadering van 27 juni j.l., is vermeldenswaard dat ds. de Graaf een hele goede reis gehad heeft, voor de boodschap van het Evangelie zowel bij emigranten als repatriërenden een ruime plaats heeft gevonden, maar ook tot de ontdekking is gekomen dat vele emigranten slecht voorbereid en met zuiver materiële motieven vertrokken. Hoewel de boot slechts korte tijd in de verschillende havens van Australië bleef liggen, heeft ds. de Graaf toch gelegenheid gevonden contact op te nemen met diverse predikanten van de Reformed Church en met enkele emigranten die vroeger tot onze kerken behoorden. De ontvangst door de predikanten van de Reformed Church was allerhartelijkst. In zijn verslag legt ds. de Graaf er alle nadruk op dat er vooral bij „onze mensen” maar ook bij anderen een sterk verlangen is naar versterking van de gelederen door

Chr. Geref. predikanten. Overigens had ds. de Graaf de indruk gekregen, dat al het mogelijke werd gedaan, om te voorkomen dat de indruk zou worden gewekt dat de Reformed Churches slechts een filiaal van de Geref. Kerken in Nederland zouden vormen. Hij sprak de hoop uit dat aan het Theological College te Ceelong een Chr. Geref. leerkracht zou kunnen worden benoemd.

Voorstellen:

1. De synode vervulle de vacature in ons college ontstaan door het vertrek van ds. W. F. Laman naar Canada.
2. De synode wijzige de opdracht in betrekking tot de administratie zoals hierboven onder ad b. is aangegeven.
3. De synode spreke zich uit over de wens van de Reformed Churches van Australië en Nieuw Zeeland in betrekking tot het beroepen van onze predikanten en overwege of en zo ja in hoeverre en langs welke wegen hier financiële steun kan worden geboden.

Namens deputaten inzake emigratie,
ds. P. J. de Bruin, voorzitter
ds. H. W. Eerland, secr.

BIJLAGE XLVIII.
art. 146

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR CONTACT MET DE JEUGDBONDEN.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde
Kerkenvergaderd te Apeldoorn, september 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten voor contact met de Jeugdbonden bieden U over de periode september 1953 – september 1956 het volgende verslag aan:

I. Samenstelling van het deputaatschap.

In de vacatures, in 1953 ontstaan door de benoeming van ds. W. Kremer en dr. B. J. Oosterhoff tot hoogleraar en door het aftreden van br. P. Stutvoet, benoemde de generale synode, in september 1953 te Apeldoorn gehouden, tot deputaten de predikanten D. H. Biesma en I. de Bruyne en ouderling W. van Ree.

Door deze benoemingen werd de samenstelling van het deputaatschap als volgt: ds. S. v. d. Molen, voorz.; ds. D. H. Biesma, secr.; ds. J. C. Maris, penn. (v. h. Jeugdsteunfonds); ds. I. de Bruyne en oud. W. van Ree, terwijl mej. M. A. Klomp als zeer gewaardeerde adviseuse geregeld de vergaderingen van deputaten bijwoonde.

Van br. W. van Ree is bericht ontvangen, dat hij tot zijn spijt zich genoodzaakt ziet om aan U ontheffing van zijn benoeming te vragen. Deputaten kunnen de redenen, die hem tot dit verzoek hebben geroept, ten volle billijken, en zij adviseren U om aan br. van Ree de gevraagde ontheffing te verlenen. Zij hebben zeer veel waardering voor datgene wat br. van Ree in deze functie heeft kunnen verrichten.

Ds. J. C. Maris, die jarenlang, eerst als secretaris-penningmeester en daarna als penningmeester van het Jeugdsteunfonds, op uitnemende wijze de belangen van dit deputaatschap en van de jeugdbonden heeft behartigd, achtte de tijd gekomen om eveneens ontheffing te vragen. Node berusten deputaten in dit verzoek van ds. Maris. Toch zijn zij van mening, dat aan ds. Maris deze ontheffing dient te worden verleend, gezien zijn veelomvattende arbeid op het brede terrein van Gods Koninkrijk.

II. Financiën.

Uit het Jeugdsteunfonds, daartoe in staat gesteld door die kerken, die regelmatig een kollekte zonden, kon aan de bonden elk jaar een bedrag tot ondersteuning van hun arbeid worden uitgekeerd. Zeer gaarne hadden deputaten grotere financiële steun willen verlenen tot stimulering en uitbouw van de arbeid van de bonden, maar zij waren daartoe niet in staat. Dat grotere steun dringend noodzakelijk is, moge blijken uit het feit, dat de Raad van Beheer en de Redactie van „Ons Jeugdblad” gedurig met moeilijkheden hebben te worstelen in verband met de uitgave van het orgaan. Dit gecombineerde orgaan kan slechts eenmaal per veertien dagen in een omvang van 8 pagina's uitkomen. Uit een Nota, door de Raad van Beheer en de Redactie aan Uw deputaten gezonden, ontlenden wij het volgende:

„De moeilijkheden waarvoor de redactie zich tengevolge van de gecombineerde uitgave van

„Ons Jeugdblad” voor het werk van de J.V. en de M.V., mede in verband met heel de situatie „van het jeugdwerk in onze kerken geplaatst ziet, zijn vele. Steeds weer moet de redactie de „verzorging van het blad behartigen door rekening te houden met de volgende compromissen:

- a. Het moet een blad zijn voor jongens en meisjes. Het meisje is nu eenmaal anders geaard dan de jongen, en omgekeerd. Deze tegenstelling heeft de redactie reeds veel hoofdbreken gekost. Wat het meisje graag leest, vindt de jongen wat flauw en zoetig.
- b. Het is voor alles een bondsorgaan en tegelijk moet gedacht worden om de talrijke oudere lezers, zonder wier steun het blad niet zou kunnen bestaan. De oudere lezers vinden het blad niet aantrekkelijk wanneer het bondswerk een grote plaats inneemt. De leden der vereniging hebben recht op een blad, dat ingesteld is vóór alle dingen op de belangen van het bondswerk.
- c. Het moet principiële voorlichting geven, liefst in zeer gedegen artikelen, en het moet anderzijds de jeugd zeer aanspreken. Was het blad groter, dan kon een grotere variatie worden betracht. Bij de huidige stand van zaken is dit geen gemakkelijke opgave.

„Steeds is er naar gestreefd de exploitatie sluitend te houden, hetgeen met grote krachtsin-,spanning en het betrachten van de uiterste soberheid mocht gelukken. Helaas zijn de ver-,wachtingen, dat de omvang geleidelijk zou kunnen worden uitgebreid en dit orgaan weke-,lijks zou kunnen verschijnen, niet in vervulling gegaan.”

In de maand juli van dit jaar ontvingen deputaten een schrijven van de commissie van redactie en de raad van beheer ter kennisneming. In dit schrijven wordt er de nadruk op gelegd, dat het onmogelijk is het blad te blijven uitgeven, wanneer niet de steun wordt ontvangen van een groot aantal leden van onze kerken, die niet direkt bij het jeugdverenigingsleven zijn betrokken. Gelukkig is er zulk een lezerskring, maar – en hier citeren wij uit bedoeld schrijven – „het bedroevende feit heeft zich voorgedaan, dat van de aangeboden kwitanties voor de lopende jaargang (1 nov. 1955 – 1 nov. 1956) er enkele honderden onbetaald zijn teruggekomen!” Dat deze immorele daad redactie en raad van beheer zéér teleurstelde, dat zij ontmoedigend werkt, en dat de uitgave van het blad op deze manier gevaar loopt is duidelijk. Bovendien is dit on-christelijk. Hier treedt een levensinstelling aan het licht, die de onze niet mag zijn. Dergelijke verschijnselen zijn diep-bedroevend. Voor hun vorming, geestelijk en kerkelijk, zijn onze jonge mensen goeddeels op „Ons Jeugdblad” aangewezen. Om, wanneer dit orgaan reeds met dergelijke moeilijkheden heeft te kampen, nu ook nog te denken aan andere wijze van lektuurvoorziening, is wel bijna geheel uitgesloten, tenzij hier wegen en middelen worden gevonden om onze jeugd die voorlichting te geven, die zij voor haar jeugdwerk en jeugdvorming dringend nodig heeft. Deputaten zijn van mening, dat hier iets moet worden gedaan, en willen U gaarne dienaangaande enkele voorstellen doen.

Hier moet niet alleen steun worden gegeven aan het lopende werk, om dat op gang te houden, maar hier is meer nodig. Deputaten zouden heel graag willen beschikken over meer financiële mogelijkheden voor intensivering en uitbouw van de arbeid van de Bonden!

Deze wensen nemen niet weg, dat deputaten zeer dankbaar zijn voor de middelen, die de kerken aan het Jeugdsteunfonds hebben verschaft. Zij kunnen U daarover het volgende mededelen:

De collecten voor genoemd fonds hebben in 1953 opgebracht f 4614,86 (111 kerken hielden een collecte, 5 zonden een gift); in 1954 was de opbrengst van de collecten f 4975,23 (103 kerken hielden een collecte, 6 zonden een gift); in 1955 was de opbrengst f 5216,75 (111 kerken hielden een collecte, 5 kerken zonden een gift terwijl 1 gift van een particulier werd ontvangen).

Het stemt tot dankbaarheid, dat zulk een groot aantal kerken regelmatig de collecte voor het Jeugdsteunfonds houdt. Het is jammer, dat telkens een aantal kerken achterblijft. Werkten ook de nalatige kerken mede, het zou de jeugd der kerken ten goede komen.

Dank zij deze steun, konden de volgende bedragen worden uitgekeerd:

in 1953 ontvingen de Jongelings- en Meisjesbond elk f 1250,- en de Knapenbond en Jonge-meisjesbond elk f 500,-;

in 1954 waren deze bedragen respectievelijk f 1200,-, f 1400,-, f 600,- en f 700,- terwijl bovendien aan de Jongelingsbond een jubileumgift kon worden overhandigd van f 500,-;

in 1955 waren de bedragen voor elk van de bonden resp. f 1400,-, f 1400,-, f 700,- en f 700,-, terwijl de Meisjesbond een jubileumgift ontving van f 200,-.

Voorts werd een klein bedrag gereserveerd voor kapitaalvorming, om niet verlegen te staan wanneer de Bonden plotseling voor bijzondere en zeer noodzakelijke uitgaven, betreffende de uitbreiding van hun arbeid, komen te staan.

Toch is het contact van deputaten met de jeugdbonden allerminst van financiële aard. Dat blijkt uit hun vergaderingen.

III. Vergaderingen.

In hun vergaderingen zien deputaten het ook vooral als hun taak om de arbeid van de Bonden geestelijk en moreel te steunen en zich op de hoogte te stellen van de stand van het bondsleven en van de jeugd van de kerken in het algemeen. Ook de Bonden zelf zien dit als een zéér belangrijk onderdeel van de taak van deputaten, getuige de contacten, die over en weer zijn gehouden en die steeds door een prettige sfeer zich kenmerken. Ernstig en openhartig zijn de belangen van het jeugdwerk besproken. En meer dan eens hebben de Bonden zich tot de deputaten gewend om een samenspreking. Er is bv. een contact-vergadering gehouden met het bestuur van de Jongelingsbond, waar gesproken werd over het al of niet aanvragen van staats-subsidie voor het jeugdwerk. De bespreking, die zich door grote eenstemmigheid van gevoelens kenmerkte, had als resultaat, dat geadviseerd werd om niet de weg op te gaan van het aanvragen van staats-subsidie, gezien het karakter van het werk van onze jeugdbonden, en gelet op het gevaar, dat wij hoe langer hoe meer drijven in de richting van een totalitaire staat. Wij dienen de doelstelling van ons werk scherp voor ogen te houden, namelijk de geestelijke bouw van onze kerkelijke jeugd.

Tegen deze achtergrond van het besluit om géén subsidie ten behoeve van het jeugdwerk te vragen aan de Staat, doen deputaten een dringend beroep op Uw vergadering om mogelijkheden te scheppen, dat het verenigings- en het bondsleven meer kan worden uitgebouwd. Hier is onder meer gedacht aan de wenselijkheid van het bezit van een eigen bondsbureau. De grote moeilijkheid is telkens: hoe komen we aan de gelden? Wij kunnen en mogen niet alles doen afhangen van hetgeen onze jonge mensen er zelf voor over hebben. Dat zou ook voor vele ouders bezwaarlijk zijn. Bovendien is de sterk gestegen kostenfactor in de jaren na de oorlog ook een belemmering voor het werk.

Voorts vestigen de Bonden de aandacht van deputaten op de verminderde belangstelling voor het verenigingswerk, waardoor een geestelijke armoede aan de dag treedt, die met zorg vervult. Deze verminderde belangstelling is niet alleen een verschijnsel bij de jeugd zélf, maar wordt ook gevonden bij ouders en ouderen in onze kerken. Op dit verontrustende verschijnsel hebben deputaten de kerken gewezen in een „open brief” in „De Wekker” en onze andere kerkelijke organen, terwijl in een schrijven alle kerkeraden en predikanten werden opgewekt om zich de nood van de jeugd aan te trekken.

Eveneens hebben deputaten een samenspreking gehad met de raad van beheer van „Ons Jeugdblad” en de redaktie. Hier bleek, dat de verenigingen moeite hebben om aan hun financiële verplichtingen te voldoen. Ideaal is, dat het jeugdwerk „self-supporting” is en dat de kerken aanvullende steun bieden voor bijzondere werkzaamheden. Daar zijn we nog niet aan toe. Er is een loomheid in ons jeugdwerk in het algemeen. De J.V. en de M.V. trekken niet meer. De kerk is de greep op de jeugd voor een belangrijk deel kwijt. Moeten we niet, hoe dan ook, ons kerkelijk leven zó aktiveren, dat we wel over de middelen beschikken om tot uitbouw van ons jeugdwerk te komen? Een betere lektuurvoorziening is dringend geboden.

Gelukkig vielen ook opwekkender en opgewekte klanken te beluisteren. Dankbaar werd geconstateerd, dat er nog in onze kerken door de jeugd geluisterd wil worden als men ze maar concreet aanspreekt. In verhouding tot andere kerken is de kerkgang en het catechisatie-bezoek en de belangstelling van de jeugd nog niet zo slecht.

En deputaten én jeugdbonden én redaktie én raad van beheer van „Ons Jeugdblad” weten zich in al hun arbeid diep afhankelijk van de leiding en de werking van des Heren Geest. Waar geklaagd moet worden over geesteloosheid en tekort aan praktijk der godzaligheid ook in ons dagelijks leven, past ons schuldbelijdenis en verootmoediging voor eigen tekorten en zonden. Daarom laat echter de nood van onze jeugd ons niet los en ook daarom menen wij, dat de kerken in dit opzicht de hand blijvend aan de ploeg moeten slaan, met de bede, dat de Koning der Kerk álle middelen tot uitbouw van het jeugdwerk ten zegen stelle.

Deputaten ontvingen ook een verzoek van de Bond van Chr. Geref. Zangverenigingen om subsidie. Deputaten zijn van mening, dat hun mandaat hun niet toestaat om dit verzoek in te willigen. Wel willen zij – op verzoek van genoemde Bond – deze aanvraag ter Uwer kennis brengen en Uw oordeel vernemen.

Tenslotte komen deputaten met de volgende

IV. Voorstellen.

- a. De generale synode verruime de opdracht van de deputaten in deze zin, dat de deputaten niet gebonden zijn aan contacten alleen met de jeugdbonden als zodanig en deswege alleen deze bonden financieel kunnen steunen, doch dat zij ook andere activiteiten, die tot bewaring en stimulering van het bondsleven dienen, kunnen steunen ten behoeve van de jeugd van onze Kerken, zoals bv. de uitgave van „Ons Jeugdblad”.

- b. De generale synode zie om naar wegen, waardoor de middelen, waarover deputaten in de toekomst zullen kunnen beschikken, ruimer zullen zijn dan de laatste jaren het geval was.
- c. De generale synode verlene aan ds. J. C. Maris ontheffing als deputaat en benoeme in zijn vacature ds. W. Meijnhout.
- d. De generale synode verlene aan br. W. van Ree ontheffing als deputaat en voorzie in deze vacature.

V. Slot.

Deputaten zijn de Koning der Kerk dankbaar voor de arbeid, die zij hebben mogen verrichten in het belang van de jeugd. Voor wie de grote lijnen ziet, is het werk onder en ten behoeve van het zaad der kerk een rijk werk. Aan de soms merkbare geest van *défaitisme* zij niet toegegeven, maar gedaan worde wat er gedaan kan worden en verder zij het overgegeven aan de Koning der Kerk, Die Zijn verbond gedenkt, Die dus óók aan de jeugd der Kerk denkt.

Gaarne bevelen deputaten de jeugdarbeid in Uw hartelijke belangstelling en voorbede aan.

De Heilige Geest leide U in al Uw besprekingen en zegene Uw werk óók ten goede van ónze jeugd.

De deputaten,
 ds. S. v. d. Molen, voorzitter.
 ds. D. H. Biesma, secretaris.
 ds. J. C. Maris, penningmeester.
 ds. I. de Bruyne.
 oud. W. van Ree.

BIJLAGE XLIX.

art. 163, 211

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE EVANGELIEVERKONDIGING ONDER ISRAEL.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, vergaderende te Apeldoorn, september 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

De deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israel hebben de eer U het volgende rapport aan te bieden betreffende hun arbeid sinds de synode van 1953:

A. DEPUTATEN.

Met weemoed maken deputaten melding van het verscheiden van hun mede-deputaat ds. A. Gruppen op 5 februari 1955. Sinds 1947 had hij zitting in het college van deputaten. Met grote dankbaarheid gedenken zij hoe hij zich met hart en ziel gegeven heeft aan de na-oorlogse opbouw van het werk der Evangelieverkondiging onder Israel. Wars van alles wat met christelijke gerechtigheid en barmhartigheid niet strookte wist hij zich schuldenaar jegens Israel in zijn lijdensweg door „christelijk” Europa. De felheid waarmede hij zich tijdens de oorlog had gekeerd tegen de daemonische machten, die Israels ondergang begeerden, werd overtroffen door de bewogenheid van warme liefde, die Israels eeuwig behoud begeerde en het was hem een vreugde zich daartoe in de arbeid van de Evangelieverkondiging onder Israel te mogen inzetten. De worsteling ontkomen mag hij nu daar zijn, waar alle divergentie tussen Jood en Griek is opgehouden en God is boven allen te prijzen in eeuwigheid.

Voor het overige heeft de samenstelling van het college van deputaten weinig verandering ondergaan. In de vacature-Gruppen koos de part. synode van het zuiden diens *secundus* ds. M. van der Klis. Door het aftreden van dr. B. J. Oosterhoff wegens zijn benoeming tot hoogleraar moest de part. synode van het oosten een nieuwe *primus-deputaat* verkiezen; gekozen werd ds. D. Biesma jr. Diens vertrek uit de part. synode van het westen veroorzaakte aldaar een vacature, die vervuld werd door ds. J. van Dijken. Onder de *secundi-deputaten* hadden de volgende mutaties plaats: de part. synode van het noorden verkoos ds. P. N. Ribbers in de plaats van ds. C. Verhage; de part. synode van het oosten verkoos in de plaats van ds. van Dijken ds. W. Ruijter en in de plaats van ds. P. de Smit ds. J. Overduin en na diens vertrek ds. J. H. Carlier; de part. synode van het westen verving ds. L. Floor jr door ds. A. W. Drechsler; de part. synode van het zuiden koos in de plaats van ds. van der Klis ds. H. C. v. d. Ent en Oud. A. A. de Lange in de plaats van ds. C. Smits.

Sinds de vergaderingen van de part. synodi 1956 is het college van deputaten dus als volgt samengesteld:

voor de part. synode van het noorden:	ds. M. Drayer,	sec. ds. P. N. Ribbers,
	ds. K. J. Velema,	sec. ds. A. Ponstein,
voor de part. synode van het oosten:	ds. D. Biesma jr.,	sec. ds. W. Ruiter,
	ds. K. G. van Smeden,	sec. ds. J. H. Carlier,
voor de part. synode van het westen:	ds. L. S. den Boer,	sec. ds. S. van der Molen,
	ds. J. van Dijken,	sec. ds. A. W. Drechsler,
voor de part. synode van het zuiden:	ds. M. van der Klis,	sec. ds. H. C. van der Ent,
	oud. G. J. Ornstein,	sec. oud. A. A. de Lange.

Door de generale synode van 1953 als adviseur aangewezen heeft prof. Oosterhoff Uw deputaten steeds met zijn gewaardeerde adviezen ter zijde gestaan.

B. Zendende Kerk.

De samenwerking met de kerkeraad van de zendende kerk van Groningen heeft wederzijds grote voldoening gegeven. In de beste harmonie werden alle besluiten t.a.v. de Evangelieverkondiging onder Israel te Hamburg e.o. genomen. De vergaderingen van kerkeraad en deputaten werden voor de kerkeraad bijgewoond door een tweetal gedeputeerden, ds. Joh. Prins en oud. I. Veldstra.

C. Vergaderingen.

Sinds de synode van 1953 werd achtmaal vergaderd, nl. 12 oct. 1953, 27 jan., 19 mei en 28 juni 1954, 27 jan. en 5 sept. 1955, 19 jan. en 22 mei 1956. Doorgaans was ds. Boertien in de gelegenheid deze vergaderingen bij te wonen om de aan de orde gestelde zaken ook mondeling toe te lichten.

D. Financiën.

Inzake de financiële verslagen over de jaren 1953, 1954 en 1955 kunnen Uw deputaten verwijzen naar de resp. Verslagen van Curatoren enz., waarin deze gespecificeerd zijn opgenomen resp. op blz. 22vlg., 28vlg. en 28vlg. Ter recapitulatie zij meegedeeld dat het totaal der ontvangsten in deze jaren bedroeg resp. f 7305,21, f 10232,23 en f 12041,27 en dat der uitgaven resp. f 5117,56, f 9971,18 en f 10503,78. Het saldo per 31 dec. 1955 bedroeg f 31637,-, waarvan f 29613,43 rentegevend was belegd. De arbeid in Hamburg vroeg in 1954 een bedrag van f 3514,10 en in 1955 van f 6117,59. Dit laatste bedrag overtreft aanmerkelijk de bijdrage die deputaten zich aanvankelijk voorstelden in hun additioneel rapport aan de synode van 1953 (Acta 1953, blz. 238). De ontwikkeling van het werk in Hamburg was van die aard, dat hun schatting niet juist bleek te zijn. Met grote dank constateren zij dat in toenemende mate de liefde voor deze arbeid in de kerken ontwaakt, die resulteert in grotere offervaardigheid, zodat sinds 1950 de inkomsten verdubbeld zijn en de stijging der uitgaven een beroep op de reserve onnodig maakte.

Evenzo mag met dank worden geconstateerd, dat de meeste kerken de Paascollecte voor de Evangelieverkondiging onder Israel houden. Een overzicht daarvan bieden U de bovengenoemde Curatorenverslagen. Een enkele kerk geeft blijk van volharding in nalatigheid. Helaas menen deputaten te moeten constateren dat sommige kerken slechts eenmaal collecteren. Gaarne verzoeken zij de Synode er bij de kerken op aan te dringen deze collecte op de beide Paasdagen te houden en geheel te bestemmen voor de Evangelieverkondiging onder Israel.

E. Voorlichting.

Betreffende de voorlichting, die deputaten behoeven om hun arbeid te verrichten, zij verwezen naar het rapport aan de generale synode 1953 (Acta 1953, blz. 230). Zij waren deze jaren niet in de gelegenheid zelf verschillende conferenties e.d. bij te wonen, die het werk onder Israel betreffen. Wel heeft ds. Boertien enige conferenties bezocht en daarvan aan deputaten verslag geboden, nl. die 6. Studentagung über Kirche und Judentum, gehouden te Mannheim 23-26 febr. 1954, de 5de internationale zomercursus van the International Committee on the Christian Approach to the Jews, gehouden te Paron 6-16 juli 1954, die 7. Studentagung te Hildesheim 28 febr. - 4 maart 1955, het Internationaal Gereformeerd Congres te Detmold 1-8 aug. 1955, die 8. Studentagung te Lübeck 27 febr.-2 maart 1956 en de Internationale Zomercursus te Haslev (Denemarken) 1-10 aug. 1956.

Het contact met de heer J. Pilon voorheen zendingsarts te Mamasa, nu verbonden aan het Zendingshospitaal van de Schotse Zending te Tiberias, is in deze periode zeer spaarzaam geweest. Deputaten pogen dit contact te intensiveren om ingelicht te blijven omtrent het werk in de staat Israel.

F. Opleiding.

Tengevolge van enkele juridische moeilijkheden kon ds. Boertien het candidaatsexamen in de semietische taal- en letterkunde pas op 30 sept. 1954 afleggen. Dit examen werd met een gunstige uitslag bekroond. Daar voortzetting van de studie zowel voor de huidige praktijk als voor de toekomst van de grootste betekenis is, hebben deputaten gaarne willen instemmen met en hunnerzijds alle steun willen toezeggen aan de plannen om zich voor te bereiden voor het doctoraal examen, waarvoor het volgende project ontworpen is: als hoofdvak Hebreëws met Aramees en Syrisch, waarbij 't Jodendom in de tijd van het N.T. 't hoofdaccent krijgt, als bijvakken: het Nieuwe Testament vanuit de verhouding Jodendom-Christendom en Arabisch vanuit de Koran, de oorspronkelijke verhouding van Jodendom en Christendom tegenover de Arabieren. Hiervoor volgt ds. Boertien enige colleges te Hamburg. Gezien de vele arbeid die van ds. Boertien in Hamburg gevraagd wordt, is het nog niet te zeggen wanneer dit programma kan voltooid worden.

G. Arbeidsterrein.

1. Uitzending van ds. Boertien.

Woensdag 27 januari 1954 werd ds. Boertien in een Plechtige Dienst des Woords van de kerk van Groningen afgezonderd tot de arbeid onder Israel. Ds. Boertien werd bevestigd door ds. Joh. Prins, die tot tekst had gekozen: Rom. 11 : 17, 18, 24, 25, 30 en 31. De nieuwe Missionair-Dienaar des Woords ging tot zijn arbeid in met een predicatie over Rom. 15 : 7-9. Gelet de verslagen, die van deze dienst gegeven zijn zowel in „De Wekker” (5-2-54) alsook in „Vrede over Israel” (Bijlage U.K.K. april 1954) kan het overbodig geacht worden hierover nader te rapporteren. Dankbaar mogen de kerken op deze hoogtijdag terugzien, een keerpunt in het kerkelijke leven nu de eerste missionaire predikant voor de Evangelieverkondiging onder Israel, na 1892, tot zijn arbeid werd ingeleid. Hier werd naar een der Kerkbladen schreef (Kerkklok, 5-2-54), de taak die de kerken hebben in Zending en Evangelisatie volkroond, doordat ook uit naam van de kerken gezamenlijk en daadwerkelijk onder Israel gearbeid wordt. Pastor Helmut Weber, predikant-directeur van het met de Jeruzalem-Kirche verbonden Diaconessen- en Ziekenhuis, een der toen aanwezige afgevaardigden van de Jeruzalem-Kirche, wees op het Woord des Heren tot Abraham: Ik zal zegenen die u zegenen, en vervloeken die u vervloekt. De Chr. Geref. Kerken zegenen Abraham door tot zijn nakroost ook in Hamburg te gaan met het Evangelie, dat zal naar de belofte des Heren ten zegen worden voor deze kerken.

Na een voorspoedige reis arriveerde ds. Boertien met zijn gezin vrijdag 29 jan. te Hamburg, waar hem een hartelijke ontvangst werd bereid. Zondag 7 febr. deed ds. Boertien zijn intrede in de Jerusalem-Kirche met een predicatie over Matt. 5 : 17-19. Verschillende genabuurde Landeskirchen en andere instanties lieten zich hierbij vertegenwoordigen.

2. Verhouding Hamburg-Nederland-Ierland.

De samenwerking tussen de Chr. Geref. Kerken in Nederland, de Jerusalem-Kirche in Hamburg en de Presbyterian Church in Ierland is steeds uitstekend geweest. De Ierse kerk, die de Jerusalem-Kirche krachtig heeft geholpen om het in de oorlog verwoeste kerkgebouw te restaureren, heeft het honorarium van ds. Boertien grotendeels voor haar rekening genomen alsmede de huur van de door ds. Boertien bewoonde woning, wat vrij kostbaar is (op plm. f 50,- per week te stellen). Tevens heeft de Ierse Kerk een auto voor het werk beschikbaar gesteld, gezien de enorme afstanden die ds. Boertien steeds moet afleggen. Een paar maal heeft ds. Boertien een bezoek aan Ierland gebracht voor nader overleg. Met vreugde constateerde hij de grote dankbaarheid die daar leeft, voor de steun die de Chr. Geref. Kerken aan de Jerusalem-Kirche bieden. In juli 1955 heeft de toen 96-jarige dr. Frank een bezoek aan Hamburg gebracht (zie Acta 1953, blz. 236), tot grote vreugde van heel de Jerusalem-Kirche. Uiteraard heeft ds. Boertien vele en belangrijke besprekingen toen met hem gevoerd. Herhaaldelijk merkte hij op dat in het anderhalf jaar dat ds. Boertien in Hamburg werkte, reeds veel is gebeurd, terwijl ds. Boertien het gevoel had nog maar nauwelijks begonnen te zijn. Ondanks zijn hoge ouderdom leek dr. Frank welhaast onvermoeibaar en sprak hij niet alleen enthousiast de gemeente op een gemeente-avond toe maar bediende ook nog het Heilig Avondmaal op zondag 10 juli. De morele steun die deze in de dienst van zijn Messias verrijste zoon van Abraham aan ds. Boertien geeft (2 aug. 1884 werd hij in het ambt bevestigd) is van grote betekenis.

Het contact tussen Nederland en Hamburg loopt uiteraard via de persoon van ds. Boertien. Regelmatig ontvangen zendende Kerk en deputaten rapport van ds. Boertien waarin hij in journaal een overzicht geeft van zijn werk en uitvoerig verslag biedt van de gang van zaken in Hamburg, zodat de kerkeraad van Groningen en de deputaten nauwkeurig kunnen meelevens. Zeer dankbaar is men in Hamburg voor de steun die de Chr. Geref. Kerken in Nederland bieden om ds. Boertien toe te rusten tot zijn arbeid (vergoeding auto-kosten, leatuurvoorziening,

ondersteuning, contactmogelijkheden enz.). Hiervan hebben enkele bezoeken vanuit Nederland de overtuiging gegeven. In deze periode hebben zowel een deputatie van de kerkeraad alsook van de deputaten een bezoek aan Hamburg gebracht, niet alleen om ds. Boertien en gezin alsmede de Jerusalem-Kirche bewijs van medeleven te geven, maar ook om door persoonlijk contact de situatie waarin ds. Boertien moet verkeren en arbeiden, te beter te leren kennen.

Wat de verhouding tot andere kerkgemeenschappen in Hamburg betreft, kan worden meegedeeld dat deze zeer goed is. De onlangs overleden bisschop van de Lutherse Kerk in Hamburg (gestorven in het Jerusalem-Krankenhaus), voorzitter van de Lutherse vereniging voor zending onder de Joden, bood sympathieke steun in de kringen van de Landeskirche. Ook met de Reformierte Gemeinde in Hamburg en in Altona houdt ds. Boertien contact, alsmede met de Schotse Kerk in Hamburg.

3. Algemene situatie voor het werk in Duitsland.

Uiteraard was het niet gemakkelijk voor ds. Boertien om zich in het na-oorlogse Duitsland te oriënteren. Bij de predikanten trof hij wel enige belangstelling aan, maar ontstellend weinig kennis van het Jodendom en de huidige staat Israel, wat welhaast niet te verwonderen is in een kerk, die een van haar predikanten afzette omdat hij van Joodsen bloede was, wiens weduwe ds. Boertien ontmoette. Voortdurend wordt ds. Boertien geconfronteerd met kwesties van de zgn. Wiedergutmachung, niet alleen voor de in 1938 door de Gestapo in beslag genomen gebouwen en goederen van de Jerusalem-Kirche, maar ook voor de gedupeerde Joden, die de hel der vervolgingen zijn ontkomen. Over het algemeen neemt men de houding aan van niets geweten te hebben van de gruwelijkheden van het Nazisme. Men ziet nog steeds niet in hoe gruwelijk het verleden is geweest, wil de jaren 1933-45 't liefst doodzwijgen. Zelfs onder de krijgsgevangenen in Rusland leeft het anti-semitisme nog, zoals een uit Rusland teruggekeerde Jood aan ds. Boertien meedeelde, die overigens vermeld stond over de hulp die de Jerusalem-Kirche aan zijn gezin had verstrekt. Met smart moet zelfs geconstateerd worden dat ook in de kringen van „Bijbelgetrouwe” Christenen de volledige breuk met het verleden wordt gemist. Slechts enkelen hebben het gevoel onder de schuld van de vaders kapot te gaan, en zien de volle realiteit ervan. Waar praktisch het hele Duitse volk lid van de kerk is, daar is het enerzijds nog steeds latente- en anderzijds nog nimmer tenvolle verloochende anti-semitisme een ontzettende belemmering om de Jood met het Evangelie te benaderen. Aangrijpend is de gedachte dat de Duitse horden naar Nederland zijn gekomen in de jaren '40-'45 om hier het zaad van de haat tegen de Jood te zaaien – wat Uw deputaten ook hebben ervaren in hun werk –, en nu, na alle ellende die het Nederlandse volk van de Duitsers heeft ondergaan, de Nederlandse Kerken naar Duitsland mogen gaan om daar te arbeiden tot het wekken van waarachtige liefde voor de Jood.

4. Algemene situatie van de Joden in Duitsland.

De ellende die over het oude volk der Joden gekomen is in deze eeuw, is bekend. En toch ook weer niet „bekend”. De rapporten van ds. Boertien laten er iets van zien, d.w.z. van de gevolgen, de lidtekenen, die nog altijd te zien zijn. Het leed, de ellende die hij onder de Joden in Duitsland aantrof, is niet te beschrijven. Van de 28000 leden, die de Joodse gemeente in Hamburg vóór de Nazi-tijd telde zijn er nu nog een 1300 over, voor het merendeel omdat zij met Christenen getrouwd waren, waarom ze niet direct vergast werden. Ds. Boertien vermoedt dat het merendeel der Christelijke huwelijkspartners slechts nominaal Christen is, zodat de toch al niet bijster hoog aangeschreven Christennaam nog meer van zijn waarde verliest. Het meeleven met de synagoge is niet zeer sterk, er zijn slechts weinig getrouwen meer. Bij een bezoek aan de synagoge bij een dienst, waarin een jongen als lid werd opgenomen – een grote zeldzaamheid – bleek ds. Boertien, dat slechts enkelen voldoende kennis van het Jodendom hebben om intensief mee te bidden. Het zijn ontzaglijk zware jaren geweest, waarin het behoren tot Israel aan den lijve werd gevoeld. Het ene bezoek na het andere brengt ds. Boertien in aanraking met mensen die door de vervolging geestelijk en/of lichamelijk gestoord zijn. De naweeën van het derde rijk zijn verschrikkelijk: gebroken levens, gespleten geesten, prachtige loopbanen, die veelbelovend begonnen op een totale mislukking uitliepen, kapotte lichamen en zielen. Haast ieder mist familieleden, soms zelfs alle, omgekomen in Hitlers gas-kamers en concentratiekampen. Of zo er nog sommigen overgebleven zijn, zijn met name de jongeren uitgeweken naar andere landen. En voorzover men door een gemengd huwelijk niet zo zwaar vervolgd is, is de geestelijke druk door de nazi's voortdurend uitgeoefend in de jaren '33-'45 en de maatschappelijke nood daarna zó groot geweest, dat ook die levens in feite onherstelbaar verwoest zijn. Het is te begrijpen, dat de voortdurende confrontatie met al die ellende het arbeiden ontzettend vermoeiend maakt. Maar tevens dat ds. Boertien als Nederlan-

der spoediger aansluiting bij deze mensen, veelal wrakken, heeft dan een Duitser. Daar deze ellende niet halt heeft gehouden bij de Jerusalem-Kirche vergt ook het eigenlijke gemeentewerk ontzettend veel. Toch mag ds. Boertien ook ervaren dat velen in de gemeente de kracht van het geloof hebben ondervonden. Gebroken naar het lichaam, maar niet in het geloof! Zoals bijv. een Joodse moeder, die 30 van haar familieleden zag omkomen, maar in het concentratiekamp van Theresienstadt met enkele anderen nog korte kerkdiensten in het geheim wist te beleggen.

Uit het bovenstaande is zondermeer duidelijk dat het zo gemartelde Joodse volk in Duitsland niet sterk meer is. Het is een kleine rest. Daarbij sterk verouderd. Op een onlangs gehouden Joodse jeugdconferentie voor heel West-Duitsland waren slechts 50 jonge mensen aanwezig. Er hadden er ongeveer 100 kunnen zijn! Heel veel jongeren emigreren. Te vrezen valt dat de Joodse gemeenschap in Duitsland op de duur uitsterft en slechts een kleine rest overblijft, die naar het woord van een rabbijn op de herdenkingssamenkomst in het vroegere concentratiekamp Bergen-Belsen, het liefst met rust gelaten wordt omdat haar kracht gebroken is.

5. Positie van de Jerusalem-Kirche.

Moet de kerk aan dit verzoek, deze smeekbede welhaast, gevolg geven en de Jood met rust laten in de zin van: links laten liggen, ook met het Evangelie van de Messias? Het antwoord hierop kan en mag slechts ontkennend zijn, hoezeer daarbij begrip voor de situatie, waarin het Joodse volk verkeert, meespreekt en schaamte, dat het daartoe moest komen in „christelijk” Europa. De Kerk heeft de „beminden om der vaderen wil” duidelijk te maken, dat zij wil meewerken dat de Jood rust, de ware rust leert kennen in zijn Messias. En daarom bestrijdt zij zonder ophouden alle anti-semitisme en wijst zij de Christenheid op het geheim Israels. Daarom gaat zij naast hem staan in zijn leed en eenzaamheid om de echte ontmoeting te zoeken met het wormke Jacobs en zeggen waarom zij niet verteerd zijn.

Dat is in Hamburg sinds 1848 geschied, toen de Iers Presb. Kerk van Belfast dr. Graig naar Hamburg zond om onder de Joden daar in het Evangelie te arbeiden. Ongetwijfeld was de situatie toen anders dan nu, maar in wezen niet. Rijk is de Evangelie-arbeid in Hamburg gezegend. In 1862 kon reeds een kerk worden gebouwd. Dr. Craig werd in 1873 opgevolgd door ds. Aston, die tot 1936 in Hamburg arbeidde, en in 1884 dr. Frank naast zich kreeg. Vooral onder leiding van dr. Frank heeft het werk een hoge vlucht genomen. Door het Missionshaus (in de oorlog verwoest) en het blaadje „Zions Freund” (sinds 1899, door Hitler in 1936 verboden) was het hem mogelijk vele contacten te leggen. In 1912 kwam het prachtige complex tot stand dat nu „Jerusalem” vormt: een monumentale kerk, een diaconessenhuis (een 80 à 90 diaconessen) en een ziekenhuis (ruim 100 bedden). Tevens deed toen de derde predikant zijn intrede: ds. Moser. Tussen beide wereldoorlogen ontstond nog een soort dépendance in Danzig. Het bloedige regiem van Hitler heeft aan deze rijkgezegende arbeid een verschrikkelijk einde gemaakt. Dr. Frank en ds. Moser moesten vluchten, de gemeente werd uit elkaar geslagen en het kerkgebouw gebombardeerd tijdens de oorlog.

Pas in 1951 kon met de wederopbouw van kerk en gemeente worden begonnen. Het kerkgebouw is grotendeels herbouwd. Het Missionshaus is niet herbouwd omdat de mogelijkheden om op de oude wijze te werken – onderdak en werk verschaffen aan Joden – uiterst miniem zijn geworden. Het Diaconessenhuis en het ziekenhuis hadden mogen doorwerken, mits men zich niet met Joden bemoeide, maar worstelen na de oorlog met het alom bekende feit dat steeds minder jonge vrouwen de weg kiezen, die naar het moeilijke werk der barmhartigheid voert. Toch is de oude energie van „Jerusalem” niet gedoofd. Na de oorlog werd in samenwerking met de Intern. Hebrew Christian Alliance het Kinderheim „Jerusalem” te Bevensen (een 80 km ten zuiden van Hamburg op de Lünenburger heide) gesticht voor Joodse kinderen van omgekomenen of van vluchtelingen en voor kinderen die anderszins de „naweeën van het derde rijk” aan lichaam en ziel ondervinden. Voorts bestaan er plannen (in verband met de Wiedergutmachung) om een tehuis voor Joodse ouden van dagen op te richten, die totaal vereenzaamd achter zijn gebleven en wier geestelijk evenwicht vaak zo gestoord is dat hun lichamelijke of geestelijke zwakheid groter is dan met hun ouderdom overeenkomt.

Eerst met de komst van ds. Boertien kon met de wederopbouw van de verwoeste gemeente goed worden begonnen, die in alle opzichten nog de wonden en lidtekenen van het verleden draagt. Terwijl bijv. in de tijd van dr. Frank het hele werk zichzelf zonder steun van Ierland kon bedruipen, is de gemeente met moeite in staat de restauratie van het kerkgebouw te voltooien en de verwarming te betalen. Hoewel het gemeentewerk uiteraard niet in de eerste plaats de taak is van ds. Boertien maar het contacten zoeken en leggen met Joodse mensen, vergt de wederopbouw van de gemeente veel van zijn tijd en werkkracht omdat de gemeente het uitgangspunt voor zijn werk is en goed moet functioneren om dat te kunnen zijn. Het is deputaten gebleken uit de rapporten alsmede uit contact ter plaatse dat ds. Boertien

een goede ingang heeft bij de Jerusalem-Kirche en zich met de inzet van zijn gehele persoon geeft voor dit verre van gemakkelijke werk. Uit alles is merkbaar dat jarenlang vaste centrale leiding ontbrak. De grote afstanden bevorderen het kerkelijke leven allerminst. De grote stad, maar ook de overwegend Lutherse omgeving doen sterk invloed gelden in de gemeente die toch al zo ontzettend geleden heeft en bovendien ten gevolge van het verleden sterk verouderd.

De positie van de Jerusalem-Kirche en daarmee de taak van ds. Boertien kan van drieërlei standpunt bezien worden, nl. als basis-centrum, als informatie-centrum en als opvang-centrum.

In de eerste plaats de functie van basis-centrum. Hiermede wordt bedoeld dat de Jerusalem-Kirche fungeert als basis, van waaruit ds. Boertien zijn arbeid verricht. Naast het min of meer „gewone” gemeentewerk als catechisatie enz. betreft deze arbeid eigenlijk in hoofdzaak het zoeken, leggen en onderhouden van contacten met mensen van Joodsen bloede, hetzij deze lid van de synagoge zijn, hetzij in meer of mindere mate of zelfs in het geheel niet met de synagoge meeleven en vaak eerst weer moeten weten Jood te zijn voor zij met het Evangelie benaderd kunnen worden. Na de oorlog was dit werk opnieuw aangevat door de diacones Caroline Heissner, die een 18 jaar in Israel had gearbeid en zich in 1944 had laten uitwisselen voor een in het concentratiekamp op zijn dood wachtende Jood. Zo kwam zij weer in Hamburg terug in het Jerusalem-diaconessenhuis waar zij opgeleid werd indertijd. Zij bezocht na de oorlog trouw Joden en Joden-Christenen, die zij hielp met uit Amerika ontvangen pakketten. Daardoor deed zij veel contacten op, die met de komst van ds. Boertien verder uitgewerkt konden worden. Het is ondoenlijk hierover uitvoerig te rapporteren. Grote steun ontvangt ds. Boertien hierbij van Schw. Caroline Heissner, die door de Ierse Kerk tot Gemeindeschwester is benoemd (in Nederland te vergelijken met sociaal-werkster). Gezien de grote ellende, waarmee deze contacten in aanraking brengt, is het onmogelijk met ledige handen te blijven staan. Zij het met de grootst mogelijke voorzichtigheid biedt ds. Boertien steun aan hen die nog met het Evangelie in aanraking moeten worden gebracht. Dat bij al deze contacten naast vele bemoeidende ook vele teleurstellende zijn, met name in geval van verleende ondersteuning, behoeft niemand te verbazen. Wanneer de ondersteuning gegeven wordt in de Naam van Christus, dan zal dit toch zijn uitwerking hebben ook al zijn zij die haar ontvangen 't onwaardig en maken zij er geen goed gebruik van. Voorts laat ds. Boertien geen mogelijkheid ongebruikt om met het oude volk in aanraking te komen, hetzij door een uitgebreide correspondentie, hetzij door het geven van Hebreeuwse cursus, het leiden van discussiegroepen of anderszins. Van onverdachte zijde mocht worden vernomen, dat de Joden in Hamburg het gevoel hebben na al die jaren van verschrikkingen in de predikant van de Jerusalem-Kirche iemand te hebben die werkelijk naast hen staat.

In de tweede plaats fungeert de Jerusalem-Kirche als informatie-centrum. Deze functie had „Jerusalem” ten tijde van dr. Frank in sterke mate. Uiteraard was dit werk in de jaren 1933-'45 totaal vernietigd. Langzaam en met grote inspanning van de zijde van ds. Boertien herstelt zich deze functie weer, dat ieder in Noord-Duitsland die op enigerlei wijze met de Evangelieverkondiging onder Israel in aanraking komt, weet dat hij verwijzen kan naar of terugvallen op „Jerusalem”. Waar ook maar mogelijk treedt ds. Boertien gaarne op om de liefde en de belangstelling te wekken voor Israel. In de laatste tijd ontvangt ds. Boertien niet alleen uitnodigingen uit Hamburg en naaste omgeving (voor de Hamburgers is het werk van de Jerusalem-Kirche het werk in Noord-Duitsland; men verwacht niet anders dan dat „Jerusalem” zich diepgaand bezig houdt met de in de nazi-tijd vervolgd) maar ook uit Hannover, Lübeck, Berlijn, Zuid-Duitsland, Kopenhagen enz. Ds. Boertien ervaart hierbij dat dit werk niet tevergeefs is, dat er oor is ook voor de boodschap over Israel.

Tenslotte de Jerusalem-Kirche als opvangcentrum. Daaronder wordt verstaan het „opvangen” van hen die tot het geloof zijn gekomen, beter nog: het bieden van een kerkelijk „tehuis”. In dit opzicht is de Jerusalem-Kirche vóór de nazi-tijd wel een van de rijkst gezegende zendingsposten ter wereld geweest. Maar ook toen waren, naar dr. Frank vertelde, bekeringen uitzonderingen. Velen met wie contact werd gelegd, toonden ook toen weinig geestelijke interesse en de meerderheid verdween weer na verloop van tijd. Begrijpelijk is dan dat na alles wat er sinds 1933 gebeurd is, geen wonderboom verwacht mag worden. Dr. Frank heeft het eens kernachtig uitgedrukt: Heidenmission ist Netzmission, Judenmission ist Angelmission! Ten gevolge van de bloedige decimering in de Hitlertijd, de sterke veroudering van de Joodse bevolking moet de verwachting dat de tijden van Frank nog eens terugkeren, tamelijk illusoir worden geacht. Toch heeft ds. Boertien reeds vele contacten gehad die iets beloofden, maar een groot deel hiervan gaat weer verloren, doordat met name jonge mensen niet in Duitsland willen blijven en gaan emigreren. Deze arbeid vraagt evenals elke geestelijke arbeid geduld. Zo ergens dan wordt dat geduld in deze arbeid op de proef gesteld. De kerk mag het zaad van het Evangelie ook in deze oude akker zaaien, mag vertrouwen in de kracht van het zaad, mag daarom niet ongeduldig worden: de oogst zal komen! Ook al zal gelden: „ik zal

de halmen niet meer zien, noch dragen ooit de volle schoven, maar doe mij in de oogst geloven, waarvoor ik dien."

Het zal niemand verwonderen, dat ondanks de steun van Schw. Caroline Heissner de taak, die op ds. Boertien rust, voor één man te zwaar is. Meermalen hebben deputaten zijn schier tomeloze energie moeten temperen, opdat hij geen roofofbouw op eigen krachten zou plegen. Na verloop van tijd bleek het dringend noodzakelijk dat meer hulp geboden werd, opdat hij niet zou ondergaan in allerlei bijkomende maar desniettemin noodzakelijke arbeid. Voor allerlei bezoekwerk, vooral in a-sociale gezinnen, voor de uitgebreide correspondentie en de toenevende administratie gelukte het een der diaconessen te vinden, Schwester Lina Engelmann, die na voorheen reeds met Schw. Caroline Heissner te hebben samengewerkt de laatste jaren in de bunkers en kampen voor ontheemden had gewerkt. Zij kon van de „Bunkerarbeit" worden losgemaakt en de leiding van het Diaconessenhuis was bereid haar voor deze taak vrij te geven tegen vergoeding van voeding, huisvesting en pensionering. Op voorstel van ds. Boertien benoemden deputaten haar tot „Gemeindeschwester". De bijdrage die aan het Diaconessenhuis moet worden betaald bedraagt DM 3240,-. De overeenkomst is wederzijds opzegbaar. Ook van Schw. Lina Engelmann ontvangen deputaten af en toe rapport, waaruit haar grote liefde voor Israel spreekt. Met een warm roepingsbesef verricht zij haar arbeid en is ds. Boertien tot grote steun niet alleen in hetgeen hierboven genoemd is, maar ook in het jeugdwerk en in de uitgave van de „Gemeinde-Rundbrief", die ds. Boertien uitgeeft in de hoop eens tot heruitgave van de vroegere „Zions Freund" te kunnen komen. 19 oktober 1955 is Schw. Engelmann haar werk begonnen.

Ten volle kunnen deputaten onderschrijven wat Rev. Leuner, secr. van de Intern. Hebrew Christian Alliance, schrijft in *The Hebrew Christian*, Autumn 1954, page 90 over ds. Boertien en zijn werk: A brother with a fervent love for God's chosen people. When I met him again in Hamburg and saw some of the work he had accomplished in a very short time, when I noticed his great gift for making friends and contacting Jewish people, and the exemplary manner of his collaboration with Pastor Weber, I could not help thanking God for guiding those who were looking for the right man. The way in which the people of the Jerusalem Church were led to ds. Boertien is an up-to-date illustration of the Divine answer to the prayers of His faithful children, and it is the same unshakable confidence in the God who cannot deny Himself, and for ever stands by His promises, which entitles us to hope that a new era of blessing is dawning for Hamburg's Jerusalem Church, though we have no illusions as to the difficulties and the obstacles barring the road to easy success, and calling for loyal intercession.

6. Perspectief.

In het additionele rapport inzake het arbeidsterrein, dat Uw deputaten uitbrachten ter generale synode 1953 (Acta, blz. 234), alsmede in het rapport van commissie XIII dezer synode betreffende de Zending onder de Joden is de hoop uitgesproken dat de Kerken in de toekomst in staat zouden zijn een Zendingarbeider naar de staat Israel te zenden, waartoe de arbeid onder de Joden in de Diaspora een goede voorbereiding door praktische vorming naast de genoten theoretische toerusting kan zijn. Uw deputaten achten zich geroepen hierop in dit rapport terug te komen omdat de vraag overwogen moet worden of en in hoeverre een definitief arbeidsterrein is gevonden. Nu alles nog in het stadium van wederopbouw verkeert is deze vraag moeilijk te beantwoorden. De Ierse Kerk heeft de arbeid in Hamburg weer aangevat in de overtuiging dat een stad als Hamburg altijd weer Joden tot zich zal trekken. De Here kan ook in Hamburg nog rijke mogelijkheden schenken. Zijn werk heeft altijd toekomst! Toch mag het feit niet verwaarloosd worden dat de Joodse bevolking in Duitsland sterk veroudert. In de Jerusalem-Kirche ontbreekt eigenlijk de generatie die na 1936 volwassen werd. Er zijn weinig kinderen in de gemeente. Hoe kennelijk de Here ook de weg naar Hamburg wees, toch menen deputaten in deze dingen een aanwijzing te mogen opmerken om zich niet definitief op dit arbeidsterrein vast te leggen maar een open oog te houden voor eventuele mogelijkheden tot het entameren van arbeid in de staat Israel. Welke deze zullen zijn is momenteel nog niet te zeggen. Deputaten hopen D.V. ter generale synode 1959 met concrete plannen te kunnen komen.

H. Activering en bezinning.

Bij de voortgang van het werk werd telkens weer de noodzaak gevoeld verschillende problemen, die zich daarbij voordoen, nader te overwegen. De nadere bezinning op het werk onder Israel is onontbeerlijk. Op voortreffelijke wijze heeft prof. Oosterhoff onlangs de bespreking ingeleid met een onderwerp over: „Bezinning omtrent enige vragen rondom het probleem Israel". Hierbij mochten Uw deputaten ook het zeer gewaardeerde advies van prof. Kremer ontvangen. Deputaten hopen deze „bezinning" voort te zetten.

Inzake de noodzakelijke activering der kerken stuitten de deputaten op het ontbreken van een orgaan, waarin zij regelmatig de kerken op de hoogte konden houden van de stand van zaken. Door de welwillende medewerking van de deputaten voor de Buitenlandse Zending konden zij in deze leemte voorzien door de uitgave van een bijlage bij het blad dezer deputaten, „Uw Koninkrijk Kome”, onder de titel „Sjalom al-Israel” (vrrede over Israel). Sinds april 1954 is deze bijlage zevenmaal uitgegeven (tot sept. 1955). Hoezeer ook dankbaar voor de mogelijkheid hierin geboden, meenden Uw deputaten toch dat intensievere activering mogelijk was door een zelfstandige uitgave van hun blaadje, dat in plaats van de driemaandelijke bijlage voorlopig tweemaandelijks zou moeten verschijnen in uitgebreider vorm. Van enkele zijden bereikte deputaten het verzoek, gelet op het grote aantal periodieken dat reeds verschijnt, de bijlage te bestendigen. Zij hebben deze zaak nauwkeurig overwogen en kwamen tot de conclusie dat voortzetting van de bijlage van U.K.K. minder gewenst was, daar uiteraard de uitgave van de bijlage geheel door deputaten moest worden bekostigd terwijl er geen directe inkomsten tegenover stonden. De noodzakelijke uitbreiding zou de onkosten nog meer opvoeren. Deputaten meenden dat het niet verantwoord was geheel gratis per kwartaal een 6000 blaadjes uit te geven. De mogelijkheid om door verhoging van de abonnementsprijs van U.K.K. de onkosten geheel of gedeeltelijk te dekken moest ook uitgesloten worden geacht, daar een dergelijke verhoging doorgaans schadelijk is voor hen die het blad uitgeven. Daarom besloten deputaten tot zelfstandige uitgave over te gaan van een 2-maandelijks blaadje. De redactie wordt gevormd door ds. K. G. van Smeden (eind-redacteur), ds. L. S. den Boer en G. J. Ornstein. Het blaadje is zeer welwillend ontvangen en heeft momenteel een bevredigend aantal abonneementen.

Om het contact met de classes te verstevigen — en zodoende met de kerkeraden — hebben de classes op verzoek van deputaten correspondenten aangewezen voor de Evangelieverkondiging onder Israel, aan wie enige instructie is gegeven. Deputaten hopen met hun medewerking de liefde en de belangstelling voor deze arbeid te stimuleren. Plannen om deze aangelegenheid verder uit te bouwen zijn in voorbereiding.

In januari '56 heeft ds. Boertien een tournee door Nederland gemaakt om op een tiental plaatsen over zijn werk te spreken en desgewenst met foto's toelichting te geven. Dit tournee is uitnemend geslaagd. De opkomst was over het algemeen zeer goed. De belangstelling en liefde voor het werk onder Israel, die overal aanwezig bleek te zijn heeft ds. Boertien zeer goed gedaan en deputaten verheugd.

Betreffende de bibliotheek, die door deputaten in stand gehouden wordt ten behoeve van de studenten aan de Theol. School, waarover ook reeds in het Rapport-1953 iets is meegedeeld, kan worden gerapporteerd dat deze op bescheiden schaal wordt uitgebreid onder de deskundige leiding van prof. Oosterhoff, die ds. Boertien is opgevolgd als bibliothecaris. Kon in het Rapport-1953 melding worden gemaakt van financiële steun door deputaten aan de studenten van de Theol. School geboden, opdat zij ten behoeve van de arbeid onder de Joden sprekers konden laten optreden, gedurende deze periode is geen enkel verzoek om steun ontvangen zodat geconcludeerd moet worden dat zij of „selfsupporting” zijn geworden in dezen, of deze voorlichting niet meer nodig hebben.

I. Orde voor de Evangelieverkondiging onder Israel.

Nu de daadwerkelijke arbeid onder Israel op gang gekomen is, meenden deputaten dat het noodzakelijk was te komen tot een orde voor de Evangelieverkondiging onder Israel naar analogie van de Zendingsorde voor de Buitenlandse Zending. In de bij dit rapport gevoegde bijlage bieden zij U een concept daarvoor aan.

J. Besluit.

Het is dit jaar 25 jaar geleden dat de generale synode van Rotterdam-1931 besloot deputaten voor de Zending onder de Joden te benoemen, nl. ds. W. Kremer, ds. N. Brandsma en ds. J. Reesink, (Acta, art. 29). Moeizaam is deze arbeid op gang gekomen. Tijdens de oorlog leek het of alles vernietigd was, wat bereikt werd, zodat in 1946 bij een der part. synoden de vraag rees of door de veranderde omstandigheden het niet gewenst was deze arbeid voorlopig te onderbreken. Hoewel op een andere part. synode in dat jaar werd gerapporteerd, dat na de bevrijding reeds eenmaal werd vergaderd en besloten werd dit werk met kracht voort te zetten (de Notulen hiervan ontbreken), toch duurde het nog tot begin 1949 alvorens met deze voortzetting kon worden begonnen. Van voortzetting was toen geen sprake meer, een totaal nieuw begin moest worden gemaakt. Wat gedurende de laatste zeven jaren in de gunst van Israels God is gegeven, vervult het hart met ootmoedige dank. Zo er één tak van arbeid is geweest, die afgedacht nog van tegenwerking van binnenuit, te worstelen heeft gehad met daemonische vijandschap, die alle arbeid schier onmogelijk zo niet hopeloos en uitzichtloos

maakte, dan is het deze arbeid onder Israel geweest. Daarom te meer worde opgemerkt de trouw van Israels God, die Zijn volk niet heeft verstoten, maar nog wegen en middelen wil geven opdat de Kerk die schuldenaar is jegens Israel tot Israel mag uitgaan met het Evangelie van Jezus Messias, van Israels God gegeven. Waar Hij 3000 jaar geduld heeft gehad met Israel, daar mag de Kerk geduldig Zijn tijd verbeiden: en alzo zal geheel Israel zalig worden.

Uw vergadering de leiding des Geestes toebiddend,

namens deputaten voornoemd,
M. Drayer, secr.

Drachten, 15 augustus 1956.

Bijlage.

A. Concept

ORDE VOOR DE EVANGELIEVERKONDIGING ONDER ISRAEL.

Artikel 1

Om inzake de Evangelieverkondiging onder Israel naar de vereiste orde te leven, heeft de gemeente van Christus nodig de diensten, overeenkomst van samenwerking, opzicht over de leer en Christelijke tucht, waarover in de volgende artikelen zal worden gehandeld.

VAN DE DIENSTEN

Artikel 2

De diensten zijn tweemaal: de kerndienst, zijnde de ambtelijke Dienst des Woords in prediking, sacramentsbediening, zielszorg en catechese, en de nevendiensten, zijnde de beoefening van de Christelijke barmhartigheid, opvoeding en onderwijs.

Artikel 3

De dienaar voor de Evangelieverkondiging onder Israel draagt de naam Missionaire Dienaar des Woords.

Artikel 4

De toelating tot de missionaire Dienst des Woords en der Sacramenten van hen die het ambt van Dienaar des Woords nog niet hebben bekleed, geschiedt overeenkomstig art. 4 der Kerkorde.

Artikel 5

De beroeping van een Missionair Dienaar des Woords die reeds aan een der Kerken verbonden is, geschiedt overeenkomstig art. 5 der Kerkorde.

Artikel 6

Zij die volgens de voorgaande artikelen beroepen zijn, zullen opgeleid worden voor de dienst van de Evangelieverkondiging onder Israel. De wijze waarop dit geschieden zal, wordt geregeld door de generale synode.

Artikel 7

Vóór de uitzending tot de Evangelieverkondiging onder Israel zullen de door de Kerken aangewezen Deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israel zich overtuigen van de goede uitslag der opleiding volgens art. 6 door een examen dat de volgende vakken omvat:

- 1ste: Kennis van de geschiedenis en de cultuur van het Joodse volk en de Joodse religie met name in betrekking tot het terrein waar de beroepene zal arbeiden;
- 2de: Geschiedenis van de Evangelieverkondiging onder Israel;
- 3de: Theorie daarvan naar Gereformeerde beginselen;
- 4de: De Elenctiek in betrekking tot de Joodse Godsdienst.

De deputaten kunnen gehele of gedeeltelijke vrijstelling van dit examen verlenen.

Artikel 8

Na aanneming van het beroep zal voor een candidaat het peremptoir examen plaats vinden naar art. 4 der Kerkorde door de Classis waaronder de roepende Kerk ressorteert en zonodig het examen naar art. 7.

Artikel 9

Na gunstige uitslag zal de bevestiging van de beroepene plaats hebben in de Kerk door welke hij voor de Evangelieverkondiging onder Israel beroepen is, volgens het Formulier voor de bevestiging van Missionaire Dienaren des Woords door de generale synode vastgesteld.

Artikel 10

De Missionaire Dienaar des Woords blijft ook op het terrein waar hij werkt, de dienaar der zendende Kerk. Hij ontvangt zijn instructies voor het werk van de Raad der zendende Kerk en vraagt in twijfelachtige gevallen advies inzake zijn arbeid aan die Raad.

Artikel 11

Tot de taak van de Missionaire Dienaar des Woords behoort het Evangelie te verkondigen onder Israel en onder de zegen des Heren mede te helpen aan de planting van de Kerk van de Here Jezus Christus ter plaatse waarheen de Kerk hem zendt.

Artikel 12

De zendende Kerk is verplicht, haar Dienaar, die haar in het Evangelie dient, een behoorlijk honorarium voor levensonderhoud te waarborgen. Dit honorarium zal duidelijk in de beroepsbrief omschreven moeten zijn.

Artikel 13

De gelden die hij ten behoeve van zijn arbeid nodig heeft, zullen hem, na omschreven en toegestaan verzoek, door de zendende Kerk worden verstrekt.

Artikel 14

Het verlenen van emeritaat aan de Missionaire Dienaar des Woords en, in geval van overlijden, de onderhouding van zijn weduwe en wezen zal geschieden volgens de bepalingen van art. 13 der Kerkorde.

Artikel 15

De regeling en verzorging van de nevendiensten, alsmede de vaststelling van de instructie van hen die in deze nevendiensten werkzaam zijn, wordt overgelaten aan de zendende Kerk in overleg met de deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israel volgens bepalingen door de generale synode vastgesteld.

VAN DE OVEREENKOMST VAN SAMENWERKING

Artikel 16

De uitzending van een Missionaire Dienaar des Woords geschiedt door een plaatselijke Kerk, hetzij met, hetzij zonder medewerking van andere plaatselijke Kerken.

Artikel 17

Werken meerdere Kerken samen, dan geschiedt dit overeenkomstig de volgende bepalingen: Een Kerk kan samenwerken met enkele Kerken van haar classis, maar zal daartoe de goedkeuring van deze classis behoeven. Zij kan ook samenwerken met alle Kerken van haar classis, maar daartoe zal de goedkeuring van de particuliere synode nodig zijn. Dit zal eveneens het geval zijn als verschillende classes samenwerken.

In al deze gevallen zal echter het advies van de deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israel worden ingeroepen.

Artikel 18

Indien er geen Kerk is die alleen of in samenwerking met andere Kerken de uitzending vraagt, zullen genoemde deputaten zelf zich met een of meer Kerken in verbinding stellen om de uitzending te bevorderen.

Artikel 19

De Kerken verlenen door haar deputaten medewerking aan de zendende Kerk tot het uitzenden van een Missionaire Dienaar des Woords voor de Evangelieverkondiging onder Israel.

Artikel 20

Door iedere particuliere synode wordt een tweetal deputaten met hun secundi aangewezen. Zij hebben zitting voor de tijd van twee jaar, tenzij zij in die tijd het ressort van hun particuliere synode verlaten.

De generale synode benoemt de secretaris en de 1ste en 2de penningmeester van het deputaatschap. Deze treden op elke generale synode af en zijn opnieuw herkiesbaar.

Artikel 21

De generale synode kan adviseurs aan het deputaatschap toevoegen.

Artikel 22

De deputaten worden door de generale synode gemachtigd en geïnstrueerd. Zij zijn gehouden een verslag van hun werkzaamheden te geven aan elke particuliere en generale synode.

Artikel 23

De Kerkeraad van de zendende kerk en de deputaten zullen zo dikwijls bijeenkomen als dat door de Kerkeraad of door de deputaten zal nodig worden geacht. De Kerkeraad kan zich doen vertegenwoordigen door gecommiteerden.

De deputaten hebben het recht, van alle stukken die betrekking hebben op deze arbeid kennis te nemen, en hun oordeel ter kennis te brengen van de Kerkeraad die in overleg met en in tegenwoordigheid van de deputaten deze arbeid behartigt.

Artikel 24

Het werk der beroeping en uitzending van een Missionaire Dienaar des Woords voor de Evangelieverkondiging onder Israel geschiedt door de zendende Kerk uit een voordracht, door de Kerkeraad en de deputaten vastgesteld.

Artikel 25

De beroepsbrief en de instructie worden vastgesteld door de kerkeraad en de deputaten.

Artikel 26

Het arbeidsveld van de uit te zenden Dienaar wordt door de zendende Kerk aangewezen op advies en met goedkeuring van de deputaten die daartoe de machtiging van de generale synode behoeven.

Artikel 27

Indien ingeval van dringende noodzaak van arbeidsveld veranderd moet worden treden de kerkeraad en de deputaten handelend op onder verantwoordelijkheid aan de generale synode.

Artikel 28

De kosten van de uitzending en nadere toerusting van de Missionaire Dienaar des Woords worden door de zendende Kerk gedragen, alsmede de kosten voor zijn levensonderhoud.

De deputaten zijn bevoegd de zendende kerk te steunen door bovengenoemde kosten geheel of gedeeltelijk uit de Generale Kas te voldoen, maar hebben toe te zien dat geen onnodige posten daarin worden opgenomen.

Artikel 29

De benodigde gelden voor de Generale Kas worden bijeengebracht door: giften, schenkingen, erflatingen en collecten, met name door de Paascollecte. De deputaten hebben het recht, als het nodig is, een extra-collecte van de Kerken te vragen.

Artikel 30

Het beheer van de Generale Kas is toevertrouwd aan de penningmeester der deputaten. Hij ontvangt zijn instructies van de deputaten en doet alleen op hun last uitbetalingen.

Artikel 31

De penningmeester doet jaarlijks rekening en verantwoording aan de deputaten in een door hen vastgestelde vergadering. Dezen zullen alleen hun goedkeuring geven na advies van de commissie die jaarlijks wordt aangewezen om de boeken na te zien. De deputaten doen elke keer rekening en verantwoording aan de generale synode.

VAN DE LEER EN DE CHRISTELIJKE TUCHT

Artikel 32

De bij de dienst van de missionaire arbeid te gebruiken Bijbelvertalingen, Catechetische leer- en dienstboeken, Formulieren voor Doop en Avondmaal enz. worden door de Missionaire Dienaar aan de kerkeraad voorgelegd en met advies van de deputaten aan de goedkeuring

der generale synode onderworpen. De Missionaire Dienaar vergewist zich vooraf of er niets in gevonden wordt dat strijdig is met Gods Woord en de leer der Kerken.

Artikel 33

Het toezicht op de belijdenis en wandel van de Missionaire Dienaar berust bij de Raad van de zendende Kerk.

Indien hij zondigt ten opzichte van leer of leven en de zendende Kerk daarvan zekerheid krijgt, zal zij hem overeenkomstig de daarvoor in de Kerkorde vervatte bepalingen behandelen.

SLOTBEPALING

Artikel 34

De artikelen dezer orde kunnen door de generale synode gewijzigd, vermeerderd of verminderd worden, waartoe de deputaten voorstellen mogen indienen.

B. Concept INSTRUCTIE VOOR DE DEPUTATEN.

Overeenkomstig art. 22 van bovengenoemde concept-orde voor de Evangelieverkondiging onder Israel stellen Uw deputaten U de volgende instructie voor:

Artikel 1

De deputaten zorgen voor de praktische uitvoering van de bepalingen der orde voor de Evangelieverkondiging onder Israel, met name van de bepalingen die de medewerking der kerken aan de zendende kerk betreffen.

Artikel 2

De deputaten zijn geroepen de geestelijke en stoffelijke belangen van de Evangelieverkondiging onder Israel te behartigen.

Artikel 3

De regeling van de opleiding tot de Missionaire Dienst is aan hen opgedragen. De wijze waarop deze geschiedt, leggen zij ter goedkeuring voor aan de generale synode. Zij zullen zich vóór de uitzending overtuigen van de goede uitslag dezer opleiding.

Artikel 4

De zorg voor de bibliotheek en het archief ten behoeve van de Evangelieverkondiging onder Israel is aan hen opgedragen. Zij benoemen functionarissen voor het beheer daarvan volgens hun instructie.

Artikel 5

- Zij hebben met de penningmeester het beheer der gelden onder de navolgende bepalingen:
- a. zij zorgen voor een goede bewaarplaats en eventuele belegging van de gelden;
  - b. zij bepalen de som die aan de zendende Kerk voor de Evangelieverkondiging onder Israel wordt uitgekeerd;
  - c. zij zijn bevoegd de reiskosten van de deputaten en andere uitgaven, nodig voor hun arbeid, uit de Generale Kas te voteren;
  - d. zij zijn gehouden telkenmale rekening en verantwoording te doen aan de generale synode.

Artikel 6

Zij rapporteren over hun werkzaamheden aan elke particuliere en generale synode.

C. Voorstel. ter uitvoering van art. 20 van bovengenoemde orde voor de Evangelieverkondiging onder Israel.

Indien de generale synode het ingediende concept aanvaardt en als Orde voor de Evangelieverkondiging onder Israel vaststelt, stellen de deputaten voor ter uitvoering van art. 20, lid 2 de volgende Generaal-Deputaten te benoemen: tot secretaris en 1ste penningmeester de huidige functionarissen, resp. ds. M. Drayer en ds. D. Biesma jr., en tot 2de penningmeester de Heer A. van den Hooff, Dantelaan 9, Utrecht.

BIJLAGE L.
art. 163

**RAPPORT VAN COMMISSIE IV BETREFFENDE HET RAPPORT VAN DE
EVANGELIE-VERKONDIGING ONDER ISRAEL.**

Aan de generale synode Apeldoorn 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De commissie, die het lijvig rapport van de secretaris van het deputaatschap van Ev.-verk. onder Israel, bestudeerde, meent dat een woord van dank voor de heldere uiteenzetting en de brede weergave van de werkzaamheden op zijn plaats is.

Met deputaten denkt ook de commissie met weemoed aan het heengaan van de mede-deputaat ds. A. Gruppen.

Het oriënterend overzicht geeft weinig vragen of opmerkingen, die de comm. de g. s. ter overname moet aanbieden.

De verdere opleiding van ds. Boertien ter voltooiing van zijn studie, de uitzending van ds. Boertien naar Hamburg, de verhouding Hamburg-Nederland-Ierland, de algemene situatie van de Joden in Duitsland, de positie van de Jerusalem-Kirche geven ons niet slechts een overzicht van de werkzaamheden die deputaten en ds. Boertien te verrichten hebben, maar ook een inzicht in de droeve toestand op het terrein der werkzaamheden.

De vragen van de commissie hebben betrekking op het financieel beleid, dat deputaten voerden. Naar het oordeel van de commissie is de weergave van het gevoerde beleid in het rapport weinig overzichtelijk en onvoldoende.

De secretaris verwijst naar het curatorenverslag. Dit verslag geeft aanleiding tot de volgende opmerking:

de post uitgaven – we beperken ons tot het boekjaar 1955 – komt ons vrij hoog voor.

Het verslag maakt niet duidelijk waarvoor de gelden besteed zijn. We noemen even: honoraria, arbeid in Hamburg, bureaunkosten.

De commissie vraagt zich af of deputaten gemachtigd zijn de post uitgaven, ter vorige synode op f 4000, – gesteld, te verhogen tot f 10.503,78.

Ook rees de vraag of zich het blaadje „Vrede over Israel” kan bedruipen.

De commissie is van mening, dat, gezien de treffende omstandigheden waaronder de arbeid in Hamburg is begonnen, deputaten zich consciëntieus hebben af te vragen of de band aan de Jerusalem-Kirche ook na een eventueel vertrek van ds. Boertien, bestendig moet blijven of niet. Het verheugt de commissie dat dit deputaatschap dit jaar zijn zilveren jubileum mag vieren.

Over de concept-orde voor de evangelie-verkondiging onder Israel, als bijlage bij het rapport gevoegd, maakt de commissie enkele opmerkingen:

1. Art. 2 spreekt van kerndienst en nevendiensten. Een nadere verklaring van deze woorden achten we gewenst.
2. Men voege achter de laatste woorden van art. 8: „van deze orde”, zulks om verwarring te voorkomen.
3. Art. 10 spreekt o.a. over „twijfelachtige gevallen”. We hadden gaarne een omschrijving van de twijfelachtige gevallen, wat moet daaronder worden verstaan.
4. In artikel 15 lezen we de woorden: volgens bepalingen door de gen. synode vastgesteld. We vragen welke bepalingen?
5. Het woord: „goedkeuring” in art. 17 worde vervangen door: „kennisgeving aan”.
6. Art. 20 stelt dat de g.s. 3 deputaten benoemen moet. De commissie meent, dat 1 deputaat nl. de secretaris door de g. s. benoemd moet worden.
7. De commissie is van oordeel, dat de artikelen 24 en 25; en de art. 26 en 27 rustig samengevoegd kunnen worden.
8. De laatste zin van art. 29: de deputaten hebben het recht, als het nodig is, een extra-collecte van de kerken te vragen, acht de commissie disputabel.
9. Wat betreft B. Instructie voor deputaten, vraagt de commissie zich bij art. 4 af, waarom functionarissen benoemd moeten worden, (waarom twee?), en of deze uit of buiten het deputaatschap gezocht moeten worden.

Wat voorstel C betreft, meent de commissie dat de g. s. met de benoeming van 1 deputaat kan volstaan.

De commissie wil gaarne attenderen op de Paascollecte. De commissie is van mening dat hiermee bedoeld is de collecte van de Paaszondag.

Voor Uw commissie:
ds. A. Hilbers, rapporteur.

BIJLAGE LI.
art. 165

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE BUITENLANDSE ZENDING.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderende te Apeldoorn, september 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten voor de Buitenlandse Zending en de Zendende kerken hebben de eer U het volgende rapport aan te bieden, van hun werkzaamheden over het afgelopen tijdperk van september 1953 tot heden en van de voornaamste gebeurtenissen op het zendingsterrein.

Voor de overzichtelijkheid verdelen we ons rapport in de volgende hoofdstukken:

1. Toestand op het zendingsveld, groei der gemeenten, bezetting van het terrein.
Ds. Geleijnse.
2. Probleem van de opleiding op het terrein.
Ds. Bikker.
Ds. Floor.
Situatie bij de Geref. Zendingsbond.
3. Binnenlandse actie:
Inzameling voor de vervolgde Toradja's.
Uitgave kaart van het terrein met boekje ter beschrijving.
Uitgave gedenkboek onzer Zending.
Vorming zendingsbibliotheek.
Bezetting der deputaatschappen.
4. Vertaling van de bijbel in het Toradja's door dr. v. d. Veen.
5. Uitzicht op de toekomst.
6. Voorstellen.

Hoofdstuk I. Toestand op het zendingsveld.

De tijd van lijden en druk is voor het Toradjavolk nog niet voorbij. Nog duurt het schrikbewind der guerillatroepen voort. Geheel Zuid-Celebes is nog in staat van oorlog en beleg. De leider der guerilla's, Kahar Musakkar, is nog heer en meester in de binnenlanden, uitgezonderd enkele kleine gebieden. De regering staat machteloos tegenover deze terreur. Meer dan 20.000 guerilla's maken de binnenlanden onveilig. Honderden bruggen zijn verbrand, duizenden mensen werden in deze jaren vermoord en meer dan 100.000 mensen zijn volkomen dakloos en voeren in armoedige kampen een lijdend bestaan. Er is onder de bevolking een soort angstpsychose die verlamdend werkt op een gezonde ontwikkeling van het zendingswerk. Ook ons terrein behoort tot het zg. „gesloten gebied”.

Ds. Geleijnse, die van begin januari tot eind oktober 1954 in ons vaderland vertoefde, keerde eind oktober 1954 per vliegtuig weer naar Makassar terug, maar kon niet verder komen. Pas in oktober 1955 gelukte het hem naar het Toradjaland te gaan, waar hij bijna twee maanden toefde, maar hij moest eind december 1955 op last van de militaire overheid weer naar Makassar terugkeren. Dat was een grote teleurstelling voor ds. Geleijnse. Toen hij in het Toradjaland was, had hij geen hinder van de bevolking. Waar hij was toonde de bevolking veel hartelijkheid, maar ook veel vrees. Die vrees bleek ook de voorgangers van de Toradjakerk te beheersen, waardoor hun verhouding tot ds. Geleijnse zeer gereserveerd bleef.

Op de Synode van 1953 was ds. Geleijnse gekozen tot voorzitter van de K.U.G.T., dat wil zeggen Komissie urusan geredja Toradja (deputaatschap tot regeling van de zaken der Toradjakerk). In dit deputaatschap zaten ook enkele Toradjapredikanten. Op de synode van eind oktober 1955, voor welke synode ds. Geleijnse juist een paar dagen te laat in het Toradjaland kwam, werd dit deputaatschap niet weer herbenoemd, maar vervangen door een ander deputaatschap waarin ds. Geleijnse niet werd benoemd, ook geen der Toradjapredikanten en waarvan de heer L. Soselisa een Ambonese onderwijzer voorzitter werd. Ds. Geleijnse verdenkt de heer Soselisa ervan, dat hij, gebruik makende van de vrees voor de Mahammedaanse overheden, bij deze overheid in het geveel wil komen en zodoende een greep heeft gedaan naar de macht in de Toradjakerk.

Nu heeft ds. Geleijnse van begin januari dit jaar tot half mei in Makassar gewacht op de komst van de Toradjapredikanten naar Makassar. Het al of niet naar Makassar komen van de Toradjapredikanten was voor hem een testcase voor de vraag of de Toradjakerk nog

verdere samenwerking met de Zendende kerk zou willen hebben of niet.

In april zond ds. Geleijnse een telegram met het verzoek of hij met vervroegd verlof mocht komen, omdat hij begon te denken, dat de Toradjapredikanten niet zouden komen, maar half mei zijn er twee predikanten met de schrijver van het kerkelijk bureau, naar Makassar gekomen.

Ook was in maart de oude ds. Pattikayhatu in Makassar gekomen. Vermeerderd met de Toradjapredikant die in Makassar werkt nl. ds. Thumo kon ds. Geleijnse toen in mei een conferentie houden met de predikanten P. Pattikayhatu, ds. Esau Pampang, ds. Gustaaf Passau, ds. Roberth Thumo, de schrijver L. Maloga en een paar kerkeradsleden van Makassar.

Een paar dagen tevoren was de bovengenoemde heer L. Soselisa in Makassar geweest, maar deze kreeg bij de Toradja's geen voet aan de grond.

Er waren dus twee predikanten in het Toradjaland achtergebleven, nl. ds. Paulus Podo en ds. Christiaan Demalima.

De oorzaak van hun niet-komen is niet bekend.

De conferentie besloot tot het houden van een synode, te beginnen op 30 juli in Mamasa en verzocht de gemeente van Mamasa de technische voorbereidingen voor die synode te treffen.

Verschillende voorstellen voor de synode werden op die conferentie overwogen. Plannen werden gemaakt voor de toekomstige verdere opleiding van de gemeentevoorgangers, waarbij vooral ook werd overwogen hoe het best de gemeenten zouden kunnen worden opgewekt om ook financieel deel te nemen in de kosten van de opleiding.

Na deze conferentie zijn ds. Thumo en ds. Podo naar Djacarta geweest ter bijwoning van een vergadering van de Raad van kerken in Indonesië.

De predikanten, die de conferentie bijwoonden beloofden, dat ze bij de overheid pogingen zouden doen, opdat ook ds. Geleijnse de synode te Mamasa zou kunnen bijwonen. Nu heeft ds. Geleijnse echter begin augustus een telegram gestuurd, waarin hij meldt dat de synode nog niet doorgaat en dat hij naar huis komt. Na dien hebben we tot op heden nog geen schrijven gehad van ds. Geleijnse en moeten we er naar gissen hoe de zaken zich hebben ontwikkeld. We vermoeden dat de synode niet is doorgegaan, omdat de leidende figuren, waaronder voornamelijk de heer Soselisa het niet eens waren met de besluiten van de conferentie in Makassar. Er zijn vermoedelijk twee partijen, de ene partij die in Makassar vertegenwoordigd was en zoveel mogelijk contact zoekt met de Zending, en een andere partij onder leiding van de heer Soselisa en mogelijk gesteund door de predikanten Podo en Demalima, die zich zover mogelijk verwijderd willen houden van de Hollandse leiding.

Maar..... we tasten hier veelszins in het duister en wachten met verlangen de terugkomst van ds. Geleijnse af, die zich gereed maakt om naar Holland te komen en zeker graag de synode zal willen bijwonen als het enigszins kan. Zeker zal hij zijn best doen om een re-entry-permit te krijgen opdat hij, wanneer hij zulks wil, weer terug kan gaan, maar het is bekend, dat het niet gemakkelijk is voor een Hollander om zulk een permit te krijgen.

Wanneer hij zou weggaan zonder zulk een permit, dan is terugkeer naar Celebes voor ds. Geleijnse zo goed als uitgesloten.

Groei der gemeenten.

We hebben na de vorige synode tweemaal een statistiek ontvangen van de gemeenten op het terrein. Deze statistieken zijn volledig opgenomen in het zendingsblad Uw Koninkrijk Kome. De eerste was zonder de gemeenten van Kalumpang, de laatste bevatte ook de gemeenten van Kalumpang.

Uit deze statistieken blijkt, dat in de laatste jaren, over het hele terrein genomen, de gemeenten zijn vooruit gegaan, vooral in Kalumpang, waar nu 48 gemeenten zijn met ruim 9 duizend leden.

De gehele Toradjakerk van ons zendingsgebied omvat 147 gemeenten met ruim 30 duizend zielen.

Wonderlijk is deze groei. Het aantal christenen is in de 10 jaren na de oorlog ongeveer verdubbeld. Niettegenstaande de druk van buiten en de geringe personele hulp uit Holland, nam het aantal christenen bij duizenden toe. Bij alle moeilijkheden in verband met de bezetting door Hollandse krachten mogen we vertrouwen hebben in de vitaliteit van de Toradjakerk, die blijkbaar in het geheel van het Toradjavolk aan betekenis heeft gewonnen en nu bijna de helft van het volk omvat. Het zaad, dat gezaaid werd heeft wortel geschoten en we mogen vertrouwen, dat de Here ook verder zal waken over dit deel van Zijn planting.

Hoofdstuk II. De opleiding op het terrein.

De verdere opleiding tot predikant voor de Toradjakerk heeft de deputaten in deze periode sterk beziggehouden en verschillende vergaderingen werden aan deze kwestie gewijd. Samen

met het Hoofdbestuur van de G.Z.B. werd besloten tot de stichting van een Theologische School in het Toradjaland, zo mogelijk in de hoofdplaats Rante-Pao waar het centrum is van de arbeid van de G.Z.B.

Ds. van der Kooy, missionair predikant van de G.Z.B., zou met ds. Bikker samen de stichting van deze school met de Toradjakerk regelen en als docenten zouden in eerste instantie optreden voor de G.Z.B. ds. Balke en voor onze zending werd aangezocht en bereid gevonden ds. L. Floor Jr., thans te Almelo.

Deze plannen konden tot dusver nog niet worden uitgevoerd. Ds. v. d. Kooy van de G.Z.B. is tijdens zijn ziekteverlof in Holland vorig jaar overleden. Ds. Bikker kreeg tot vandaag geen visum. Ds. Balke vertrok begin van dit jaar naar Celebes en is op het terrein van de G.Z.B. aangekomen, maar zover we weten, heeft hij nog geen definitieve voorstellen aan het Hoofdbestuur van de G.Z.B. gezonden, terwijl ds. Floor nog steeds wacht op een oproep van de Toradjakerk waarin deze zijn komst verzoekt. Pas daarna kan voor ds. Floor een visum worden aangevraagd.

Zo verkeren we, wat de plannen voor de opleiding betreft, in een impasse, waarvan we de uitkomst nog niet kunnen overzien.

De situatie bij de G.Z.B. is vergeleken met onze zending iets gunstiger, omdat het in de naaste omgeving van Palopo, Rante-Pao en Makale betrekkelijk veilig is vanwege de goede militaire bezetting in deze plaatsen.

Om deze plaatsen te bereiken moet men echter over zee naar Palopo reizen en vandaar naar het binnenland.

Ook de G.Z.B. wacht nu op voorstellen van ds. Balke, voordat verdere maatregelen inzake de opleiding kunnen worden getroffen.

Ondertussen volgt ds. Floor een opleiding aan het Zendingscentrum in Baarn, waar hij in verschillende vakken, zoals kennis van de Islam, Indische Filosofie enz. wordt bekwaamd. Ds. Bikker geeft aan ds. Floor les in de Maleise taal.

Ds. Bikker is sedert maart 1954 losgemaakt van zijn gemeente te Amsterdam, in afwachting van zijn visum voor Indonesia. Ondertussen heeft hij twee boeken geschreven in de Maleise taal en wel een prekenbundel voor de bediening van het H. Avondmaal en een jaarbundel met 53 preken voor het hele jaar. Deze boeken zijn gedrukt en worden verspreid over geheel Indonesia door het Christelijk Maleise Lectoraureau te Djakarta.

Aan de Toradjavoorgangers zijn voldoende van deze boeken toegezonden, d.w.z. van het eerste boekje, het tweede verschijnt binnenkort en zal ook aan de gemeentevoorgangers en de predikanten worden verstrekt.

Ds. Bikker is van plan tijdens zijn dienstwerk in Zwolle een bundel preken over de Heidelbergse Catechismus in het Maleis klaar te maken.

Hoofdstuk III Binnenlandse Actie.

Op verzoek van ds. Geleijnse werd in 1954 in onze kerken een grootscheepse inzameling gehouden van kleding, naaigerei, verbandmiddelen enz. Op koninklijke wijze hebben onze kerken op deze oproep geantwoord. Het resultaat van deze inzameling, 95 kisten, werd medio 1955 verzonden en een restant van 20 kisten werd in juli jl. naar Makassar verzonden.

Uit het verslag van de conferentie te Makassar in mei jl. blijkt, dat ds. Pattikayhatu, die weer naar Kalumpang terugkeerde 40 kisten met kleding enz. heeft meegenomen naar dit sterk geteisterde gebied.

Het lijkt ons waarschijnlijk, dat ds. Geleijnse de aankomst van de tweede zending in Makassar nog afwacht, opdat hij de verdere expeditie naar het binnenland nog kan regelen.

Kaart van het Zendingsterrein.

Reeds lang werd de behoefte gevoeld aan een goede duidelijke kaart van ons zendingsterrein. In samenwerking met de Ger. Zendingsbond is vorig jaar een kaart verschenen, vergezeld van een boekje met uitvoerige beschrijving van het terrein, bewerkt door ds. H. Pol en ds. A. Bikker. De kaart heeft een afmeting van 54 bij 80 centimeter. Het boekje neemt de lezer mee op reis door het Toradjaland en is verlucht met vele foto's. Kaart en boekje samen zijn verkrijgbaar voor f 3, -.

Uitgave Gedenkboek

Het zal dit jaar 50 jaar geleden zijn, dat onze kerken de zaak der buitenlandse zending opnieuw begonnen te behartigen. Daarom besloten deputaten tot de uitgave van een Gedenkboek in het najaar van 1956. Een Commissie, door de deputaten benoemd, heeft de kopij klaar gemaakt. Over een paar maanden zal het boek verschijnen met artikelen over de geschiedenis van de Zending onzer kerken vanaf 1834 tot heden. Dit boek zal worden verlucht met een groot

aantal foto's. De bedoeling van het boek is om de gang van het zendingswerk, inzonderheid van de laatste 30 jaren voor ons volk duidelijk uit te beelden.

Zendingsbibliotheek.

In deze periode is de vorming van een zendingsbibliotheek een feit geworden. Al is het nog op bescheiden schaal, het begin is er. Een catalogus is verkrijgbaar voor alle leden onzer kerken, die verder willen studeren in de zendingswetenschap, in de geschiedenis der zending, in de beschrijving van aparte zendingsterreinen, in biografiën van Zendingarbeiders enz.

Bezetting van deputaatschappen.

Wat de deputaatschappen der p. s.-en betreft onderging de p. s. van het noorden geen verandering. Wat de p. s. van het oosten betreft ging oud. T. Visser heen. Hij verhuisde naar Zutphen. In zijn plaats werd gekozen oud. Hartog van Bunschoten. Tot secundus van ds. Slofstra werd in de plaats van ds. J. M. Visser gekozen ds. M. Vlietstra en in de plaats van oud. Hartog werd gekozen oud. G. den Hertog van Mijdrecht.

De p. s. van het westen verloor in deze periode ouderling Overduin van Leiden als haar deputaat voor de zending. Oud. Overduin werd door de Here opgeroepen, nadat hij vele jaren de zending had mogen dienen als deputaat van het westen. In zijn plaats werd gekozen ds. H. Toorman van den Haag. In plaats van de secundi ds. D. Biesma en oud. Rhijnsburger zijn gekozen ds. J. P. Geels en oud. C. de Groot.

De p. s. van het zuiden verloor haar oud.-deputaat br. Vermeer, die ook vele jaren de zending had mogen dienen. In de plaats van br. Vermeer werd tot deputaat gekozen oud. van Dongen van Dordrecht, en in de plaats van ds. Roos kwam ds. Baan van Dordrecht. Als secundi treden thans op oud. Koole van Middelburg en ds. Henstra van Oud-Beijerland.

Hoofdstuk IV Vertaling van de bijbel in het Toradja's.

Dr. H. van der Veen, taalgeleerde in dienst van het Ned. Bijbelgenootschap mocht in deze periode zijn vertaling van de gehele Bijbel in de Toradjataal voltooiën. Na een diensttijd van 40 jaar in het Toradjaland, mocht hij in de loop van dit jaar naar het vaderland terugkeren. Nadat enkele jaren geleden het N. Testament in het Toradja's verscheen, kunnen we nu de druk van het Oude Testament in deze taal tegemoetzien.

Dr. van der Veen heeft hiermede een dienst van onschatbare waarde voor het Toradjaland verricht.

Hoofdstuk V Uitzicht op de toekomst.

Deputaten en Zendende kerken ontveinzen zich niet, dat de uitzichten voor de toekomst niet erg moedgevend zijn. De teleurstelling betreft niet zo zeer de interne gang van zaken in de Toradjakerk, als wel de politieke verhoudingen met en in Indonesië, waardoor een onbemlemde arbeid van Hollandse krachten in het Toradjaland in feite momenteel onmogelijk is. En het ziet er niet naar uit, dat dit binnen afzienbare tijd veranderen zal. De verhouding van Nederland-Indonesië is er in deze periode niet beter op geworden en vertoont eer de neiging om slechter te worden. Er komen maandelijks veel meer mensen uit Indonesië naar Nederland terug, dan dat er naar Indonesië toegaan.

Ondertussen vertoont de staatkundige en economische situatie van Indonesië een droevig beeld. Celebes is er wel het ergste aan toe en verkeert nog steeds in staat van oorlog en beleg.

Geen wonder dat van verschillende zijden de gedachte is geopperd en ook aan de deputaten is voorgesteld, of de tijd niet is aangebroken om Celebes als zendingsterrein onzer kerken los te laten en om te zien naar een ander zendingsterrein.

Meermalen is deze vraag een onderwerp van bespreking geweest op onze deputaten-vergaderingen. Deputaten hebben gemeend tot op heden nog geen reden te hebben het werk op te geven, zolang de deur, al is het slechts weinig, toch nog open staat en de Toradjakerk nog verzoekt om haar te blijven steunen. Van de rapporten welke ds. Geleijnse straks zal uitbrengen zal het afhangen, hoe in de naaste toekomst deze zaken zich zullen ontwikkelen. Het lijkt ons in dit stadium niet gewenst definitieve plannen te publiceren.

Ook al mocht het zo zijn, dat in de naaste toekomst een verder arbeiden in het Toradjaland niet mogelijk zou zijn, dan is dat geen bewijs dat de arbeid der zending onzer kerken vruchteloos zou zijn geweest. Het heeft God behaagd dit werk rijk te zegenen in de toebrengring van duizenden en tienduizenden Toradja's. De kerk dezer Toradja's is er en leeft en we mogen haar met een gerust hart aan Gods leiding verder toevertrouwen, met de bede dat het aan onze kerken mag gegeven worden nog enige tijd voort te werken tot verdere stabiliteit van het leven dezer kerk inzonderheid tot de toebereiding van jonge predikanten die er nodig zijn.

Hoofdstuk VI Voorstellen.

Deputaten en Zendende kerken doen de volgende voorstellen aan de synode:

- a. De synode spreke haar goedkeuring uit over de handelingen van deputaten en Zendende kerken in de afgelopen periode, zoals deze vermeld zijn in bovenstaand verslag.
- b. De synode geve opnieuw aan de Zendingsdeputaten en Zendende kerken opdracht en mandaat, de zaken der Buitenlandse Zending onzer kerken te behartigen en daarvoor zodanige maatregelen te treffen, als zij nodig achten, rekening houdende met de beginselen onzer kerken, zoals die zijn neergelegd in de Zendingsorde en met de financiële draagkracht onzer kerken.
- c. De synode benoeme opnieuw twee deputaten met hun secundi.

Deputaten en Zendende kerken bevelen het werk der buitenlandse zending hartelijk aan in het gebed der synode en der kerken.

Deputaten en Zendende kerken zullen in de naaste toekomst komen te staan voor zeer gewichtige en wellicht moeilijke beslissingen. De Toradjakerk zit nog in grote druk en moet door veel vervolgingen heen. Maar wij geloven dat de Koning der Kerk ook hierin uitkomsten zal geven en een verrassend God zal zijn, die wegen toesluit maar ook wegen baant.

De Here geve U, synode, wijsheid en kracht tot het nemen van de juiste besluiten in alle zaken. Hij schenke U allen de leiding van Zijn Heilige Geest.

Namens de deputaten voor de Buitenlandse Zending en de Zendende Kerken,

A. Bikker, secretaris.

Zwolle, 24 augustus 1956.

BIJLAGE LIa.
art. 165

**AANVULLING RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE
BUITENLANDSE ZENDING.**

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Op de vergadering van de deputaten voor de Buitenlandse Zending en de Zendende Kerken, gehouden te Utrecht op 6 sept. j.l. werd besloten U onderstaande mededelingen en voorstellen toe te zenden ter aanvulling van het rapport over de Zending, dat U reeds werd toegezonden.

Mededeling: Van ds. Geleijnse kwam bericht binnen, dat de Overheid toestemming heeft verleend tot het houden van een synode in Mamasa en dat ds. Geleijnse toestemming heeft ontvangen om die synode bij te wonen. Waarschijnlijk zal deze synode worden gehouden eind september of begin oktober.

Ds. Geleijnse zal trachten reisgelegenheid te vinden om naar Mamasa te komen ter bijwoning van deze synode. De komst van ds. Geleijnse naar Nederland is daarmee minstens enkele maanden uitgesteld.

Voorstel:

Aangezien de Zendingsorde onzer Kerken naar het gevoelen der Deputaten en Zendende Kerken verouderd is en bepalingen bevat, die in de praktijk der laatste jaren niet meer worden gevolgd of noodzakelijk wijziging behoeven, stellen Deputaten en Zendende Kerken aan de synode voor Deputaten en Zendende Kerken opdracht te geven in de komende periode de Zendingsorde in studie te nemen en op de volgende synode voorstellen in te dienen tot revisie van de Zendingsorde.

U bij Uw besprekingen en beslissingen de leiding van Gods Geest toebiddende, namens de Deputaten voor de Buitenlandse Zending en de Zendende Kerken,

de secretaris, A. Bikker.

Zwolle, 11 september 1956.

BIJLAGE LII.
art. 165

RAPPORT VAN COMMISSIE IV OVER RAPPORT VAN DEPUTATEN DER
BUITENLANDSE ZENDING.

Aan de Generale Synode Apeldoorn 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Uw commissie nam nota van het uitgebreid rapport, dat ds. Bikker, secretaris van het deputaatschap voor de buitenlandse zending, namens dit deputaatschap en de zendende kerken, ter synode heeft ingediend.

De overzichtelijkheid van het rapport maakt kennisname van de huidige situatie op het zendingsterrein gemakkelijk. De oriëntatie had dientengevolge een vlot verloop.

De toestand in het Toradjaland is in geen enkel opzicht verbeterd. Het schrikbewind duurt ongestoord voort. De binnenlanden zijn en blijven onveilig. Slechts de enkele mededeling, dat 20.000 guerilla's de binnenlanden onveilig maken, honderden bruggen verbrand zijn, duizenden mensen vermoord zijn en meer dan 100.000 mensen, volkomen dakloos, een lijdend bestaan voeren, zegt voldoende over de toestand.

Ds. Geleijnse kan nog steeds niet verder komen dan Makassar, waar hij okt. '54, na zijn verlof in Holland, zijn intrek heeft genomen. De aan het rapport toegevoegde mededeling, dat ds. Geleijnse van de Overheid toestemming ontvangen heeft, de synode van de Toradja-kerk te Mamasa bij te wonen, is een eerste lichtpuntje sinds oktober 1954 betreffende het wederzijds contact der kerken.

Wel is ds. Geleijnse eind oktober 1955 in het Toradjaland geweest, deze reis bracht evenwel geen resultaat. De heer L. Soselisa schijnt het deputaatschap tot regeling der zaken van de Toradjakerk, waar ds. Geleijnse voorzitter van was, ontbonden te hebben en een ander, onder zijn leiding, daarvoor in de plaats gesteld te hebben.

Blijkens het rapport staat ds. Geleijnse zelf voor de vraag of de Toradjakerk nog verdere samenwerking met de zendende kerk begeert. De te Makassar in mei '56 gehouden conferentie besloot tot het houden van een synode te Mamasa, terwijl daar ook plannen voor de toekomstige opleiding van de gemeentevorgangers overwogen zijn. Intussen is ds. Geleijnse bezig met de voorbereiding van zijn reis naar Mamasa, ter bijwoning van de synode. De Here geve hem een voorspoedige reis en behouden terugkeer. Mogelijk geeft deze synode meer licht in het moeilijke vraagstuk van de verhouding tot de kerken in Holland.

Het rapport van ds. Geleijnse, dat hij bij deputaten zal indienen, wanneer hij straks met verlof in Holland mag komen, zal dit vraagstuk wel voldoende belichten.

Het verblijdt uw commissie, dat de groei der gemeenten zich in de laatste 10 jaren verdubbeld heeft. De Here gaat door met de Toradjakerk en zegent rijkelijk, ondanks de teleurstellingen onzerzijds.

Ook stemt het de commissie tot voldoening dat ds. Floor van Almelo zich voorbereidt op zijn taak als docent aan de te stichten Theol. School voor de Toradjakerken. De commissie spreekt de wens uit, dat ds. Floor spoedig een oproep van de Toradjakerk mag ontvangen, opdat het visum kan worden aangevraagd.

Wat de grootscheepse inzameling van kleding, naaigerei, verbandmiddelen etc. betreft, vraagt de commissie zich af of deze actie naar de opvatting van deputaten, zin heeft. Vervoersmoeilijkheden zijn niet gering. Ook de distributie onder de mensen, voor wie het bestemd is, stelt voor vele moeilijkheden.

De uitgave van een kaart van het zendingsterrein, met een boekje dat een uitvoerige beschrijving van het terrein geeft, alsook de uitgave van het Gedenboek, ter gedachtenis van een halve eeuw zendingsarbeid onzer kerken, doet de vraag rijzen bij de commissie of deze acties niet al te grote financiële consequenties met zich mee brengen.

Met interesse nam de commissie kennis van de berichten aangaande zendingsbibliotheek, bezetting van het deputaatschap, vertaling van de bijbel in de Toradjataal door dr. H. v. d. Veen, en last not least, het uitzicht op de toekomst.

Begrijpelijkerwijs heeft het laatste hoofdstuk de commissie lange tijd bezig gehouden. We zijn overtuigd van de moeilijkheden, waarvoor deputaten staan. Vooral in het huidige stadium, nu gewacht moet worden op de laatste rapporten van ds. Geleijnse. Toch acht de commissie hfdst. V wat pover. Gaarne waren enige voorstellen van deputaten vernomen, waaruit bleek, dat men metterdaad bezig is, een ander zendingsterrein te zoeken. Wat meer voortvarendheid had de commissie gaarne willen bemerken, alhoewel nu het voorzichtige beleid van deputaten te prijzen is.

De voorstellen in hfdst. VI door deputaten gedaan, wil de commissie gaarne steunen. Ook het later ingediende voorstel, handelende over de revisie van de zendingsorde.

Gaarne wil de commissie hierbij aan de synode de vraag voorleggen of aan deputaten misschien niet moet worden opgedragen om te zien naar andere mogelijkheden voor zendingsarbeid, eventueel in andere landen.

De commissie bedoelt niet de Toradjakerk in de steek te laten, maar vraagt zich af of via de internationale contacten der kerken, niet onderzocht moet worden of onze kerken, eventueel in samenwerking met andere kerken, het zendingswerk elders moeten inzetten.

Ook zouden wij in dit verband willen wijzen op een passage uit het rapport van dep. voor de Evangelisatie betreffende België.

Voor Uw commissie,
ds. A. Hilbers, rapporteur.

BIJLAGE LIII.
art. 169

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR BIJZONDERE NODEN. (EVACUATIE- EN OORLOGSSCHADE).

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De door de generale synode van 1953 herbenoemde deputaten, voorheen voor Evacuatie- en Oorlogsschade, hebben onder de door deze synode gewijzigde naam van „Deputaten voor Bijzondere Noden”, hun werkzaamheden voortgezet.

Deze werkzaamheden bestonden hoofdzakelijk uit onderhandelingen met de kerken van Arnhem, Klundert, Poederoyen en Rotterdam-Centrum.

Voorts verstrekten deputaten advies aan die kerken, die bouwplannen hadden, en deputaten daarvan in kennis hadden gesteld.

Eveneens werd door de bijzondere bemoeiingen van deputaten een Rijksbijdrage voor de kerk van Poederoyen verkregen, hoewel door het Ministerie van Wederopbouw het kerkgebouw niet als verwoest werd aangemerkt.

Hoewel aan deputaten door de generale synode van 1944 bij instructie werd opgedragen te beoordelen of en in welke mate een door oorlogsschade getroffen gemeente financiële hulp nodig heeft, menen deputaten nu de definitieve uitkering vanwege de Kas „Evacuatie en Oorlogsschade” kan plaats hebben, aangezien de laatst vernielde kerk (Klundert) is herbouwd, er goed aan te doen Uw sanctie te vragen op de door hen gedachte verdeling.

Deze verdeling is een zaak die vele moeilijkheden met zich meebrengt.

De offervardigheid der Kerken voor deze bij uitstek allen aangaande zaak, is namelijk niet zodanig geweest, dat naar werkelijke behoefte kon worden bijgesprongen.

Bovendien gaat het Rijk bij het bepalen van de bijdrage slechts uit van de werkelijke oorlogsschade, dus van het verloren gegane object.

De omstandigheid, dat praktisch geen enkel kerkgebouw van gelijke omvang kon worden herbouwd, hetzij door grotere plaatselijke behoefte, hetzij door het feit, dat de inrichting niet aan de redelijk te stellen eisen voldeed, enz., bracht met zich, dat groter moest worden herbouwd, waarvan de kosten als behorende tot de uitbreiding of verbetering uiteraard niets met oorlogsschade uitstaande hadden en derhalve geheel voor rekening van de getroffen gemeenten kwamen.

Deputaten menen, dat bij de uitkering uit onze Kas, van dit zelfde beginsel moet worden uitgegaan als zijnde het meest objectieve gegeven.

De inventarisschade kan daarbij gevoeglijk buiten beschouwing blijven, ten eerste omdat deze de schade voor alle kerken toch met een vrijwel gelijk percentage zal doen stijgen en ten tweede omdat de Rijksbijdrage in het algemeen op zijn minst gezegd zeer bevredigend is.

Het Departement van Wederopbouw stelde, naar in onderling overleg vastgestelde richtprijzen, het basisbedrag voor de herbouw ten tijde van de aanbesteding vast, waarvan voor de kerkgebouwen 75 % en voor de bijgebouwen en vergaderlokalen 65 % werd vergoed.

De werkelijke oorlogsschade voor de getroffen kerken bedraagt dus de resterende 25 resp. 35 %. Deze geheel of zoveel mogelijk te vergoeden is dus de taak van deputaten.

Reeds werden door deputaten aan enkele kerken voorschotten verleend, die boven het te verwachten aandeel liggen. De reden hiervan is, dat deze kerken anders in zodanige financiële nood kwamen, dat van herbouw nimmer sprake had kunnen zijn.

Hoe ongaarne ook, omdat hierin o.i. juist de moeilijkheden zijn gelegen, zien deputaten zich dan ook genoodzaakt het bovengenoemde principe slechts ten dele toe te passen.

Na gedane oproep blijkt, dat nog enkele gemeenten, ondanks het feit dat het kerkgebouw niet werd verwoest, schade geleden hebben en derhalve een beroep op onze Kas doen.

Na ampele overweging leggen wij U de volgende berekeningen voor.

Berekening zuivere oorlogsschade verwoeste kerken.

ARNHEM:

Basisbedrag of herbouwkosten verloren object ten tijde van de herbouw:		
Kerk	f	65997,35
Vergaderzalen	„	7380,-
		<hr/>
Totale oorlogsschade	f	73377,35

Rijksbijdrage:

Kerk	f	49498,-
Vergaderzalen	„	4797,-
		<hr/>
Totale vergoeding	„	54295,-

Uit eigen middelen te voldoen f 19082,35

ENSCHEDÉ:

Basisbedrag:		
Kerk(en)	f	247415,34
Kosterwoning	„	12966,93
		<hr/>
Totale oorlogsschade	f	260382,27

Rijksbijdrage:

Kerk(en)	f	185562,-
Kosterwoning	„	8428,50
		<hr/>
Totale vergoeding	„	193990,50

Uit eigen middelen te voldoen f 66391,77

ROTTERDAM-C.:

Basisbedrag:		
Kerk	f	170053,-
Vergaderzalen	„	26882,-
Kosterwoning	„	13653,-
		<hr/>
Totale oorlogsschade	f	210588,-

Rijksbijdrage:

Kerk	f	118229,88	+	f	9309,80	=	f	127539,68
Vergaderzalen	„	16436,-	+	„	1037,44	=	„	17473,44
Kosterwoning	„	8348,-	+	„	526,23	=	„	8874,23

Totale vergoeding „ 153887,35

Uit eigen middelen te voldoen f 56700,65

KLUNDERT:

Basisbedrag kerk (totale oorlogsschade)	f	29758,-
Rijksbijdrage	„	22319,-
		<hr/>

Te voldoen uit eigen middelen f 7439,-

Berekening zuivere oorlogsschade beschadigde kerken uit bijdrageregeling.

BAARN:

Uitkering f 1655,75 = 75 % schade.	
Zuivere oorlogsschade derhalve $\frac{4}{3} \times f$ 1655,75 = ...	f 2207,67
Ontvangen	„ 1655,75
	<hr/>
Te voldoen uit eigen middelen	f 551,92

VLISSINGEN:

Uitkering kerk f 5136,30 = 75 %	
idem bijgebouwen f 1206,40 = 65 %	
Zuivere oorlogsschade $\frac{4}{3} \times f$ 5136,30 = ...	f 6848,40
„ „ $100/65 \times f$ 1206,40 = ...	„ 1856,-
	<hr/>
Totaal	f 8704,40
Ontvangen	„ 6342,70
	<hr/>
Te voldoen uit eigen middelen	f 2361,70

IJMUIDEN:

Uitkering f 6959,54 = 75 % schade.	
Zuivere oorlogsschade derhalve $\frac{4}{3} \times f$ 6959,54 = ...	f 9279,39
Ontvangen	„ 6959,54
	<hr/>
Te voldoen uit eigen middelen	f 2319,85

POEDEROYEN:

Vastgestelde schade	f 4843,-
Ontvangen uitkering	„ 3633,-
	<hr/>
Te voldoen uit eigen middelen	f 1210,-

Niet door het Rijk vergoede zuivere oorlogsschade.

Arnhem	f 19082,35
Enschede	„ 66391,77
Rotterdam-C.	„ 56700,65
Klundert	„ 7439,-
Baarn	„ 551,92
Vlissingen	„ 2361,70
IJmuiden	„ 2319,85
Poederoyen	„ 1210,-
	<hr/>
	f 156057,24

Het fonds heeft een bezit van f 88000,-. Bij de verdeling moet voorts in rekening worden gebracht dat Enschede een bedrag van f 39500,- ontving uit ten eigen bate gehouden collecten en giften.

De uitkering zal dus kunnen bedragen ongeveer 81,7 %.

Derhalve zouden kunnen ontvangen:	
Arnhem	f 15591,70
Enschede f 54248,05 minus f 39500,-	„ 14748,05
Rotterdam-C.	„ 46323,02
Klundert	„ 6072,33
Baarn	„ 451,-
IJmuiden	„ 1895,50
Vlissingen	„ 1929,70
Poederoyen	„ 988,70
	<hr/>
Totaal	f 88000,-

Deze zuiver objectieve verdeling leidt evenwel voor twee gemeenten tot onoverkomenlijke moeilijkheden.

Van deze twee, n.l. Arnhem en Klundert, kon de laatste daaruit worden gered, dank zij ontvangen hulp van andere zijde, waardoor met een bijdrage van f 5500,- en een voorschot van f 500,- kon worden volstaan.

Arnhem daarentegen is beslist niet in staat met het objectief berekende bedrag uit te komen, hoezeer ook met een sobere bouw werd volstaan; slechts een bijdrage uit het fonds van f 25000,- zal deze gemeente in staat stellen aan haar verplichtingen te voldoen.

Indien met deze factoren rekening wordt gehouden en het zal wel moeilijk anders kunnen, zullen de overige gemeenten dus ponsd-ponsgewijze minder moeten ontvangen, daarbij evenwel rekening houdende met de positie van Rotterdam-C., welke gemeente eveneens voor schier onoverkomenlijke moeilijkheden staat.

Stellen we de bijdrage voor Rotterdam-C. en Klundert op resp. f 45000,- en f 5500,- dan moeten, om Arnhem op de vereiste f 25000,- te brengen, de overige gemeenten f 25000,- — (f 15591,70 + f 1323,02 + f 572,33) is f 7512,95 minder ontvangen of ca. 12,8 % van het objectieve bedrag.

De verdeling wordt dan als volgt:

Arnhem	f 25000,-
Enschede f 47400,- — f 39500,-	„ 7900,-
Rotterdam	„ 45000,-
Klundert	„ 5500,-
Baarn	„ 395,-
Vlissingen	„ 1690,-
IJmuiden	„ 1650,-
Poederoyen	„ 865,-
	<hr/>
Totaal	f 88000,-

De kas kan nu tot aanvulling van het ontbrekende tussen Rijksbijdrage en werkelijke schade worden aangewend.

In de jaren 1944 t.m. 15 aug. 1956 werd in totaal f 83971,85 gecollecteerd.

Bij omslag over 55000 leden komt dit uit op ruim f 1,52 per lid voor 13 jaren of nog geen f 0,12 per lid per jaar.

Voor de Kas werden collecten afgedragen gedurende 1 augustus 1953-31 december 1953 door 17 kerken, in 1954 door 119 kerken, in 1955 door 117 kerken, vanaf 1 januari 1956-15 augustus 1956 door 99 kerken, terwijl gedurende deze periode van 3 kerken giften in plaats van collecten werden ontvangen.

De totale stand der collecten sedert het bestaan der Kas is 1195 voor 159 kerken.

Onze geldmiddelen werden belegd in obligaties met verschillende rentetypes.

De mogelijkheid van verdere stijging der rentestand is op de kapitaalmarkt aanwezig. In het algemeen echter wordt om verschillende redenen een verdere daling der koersen geremd. De waarde van het effectenbezit werd opgenomen naar de genoteerde prijzen per 15 augustus 1956.

De boeken en bescheiden van de penningmeester werden op 19 maart 1955 door de heer A. Roodenburg en op 16 juni 1956 door de heer J. van Leeuwen als deputaat voor de Financiële Controle nagezien en accoord bevonden.

Teneinde U een volledig inzicht te geven van de financiën onzer Kas voegen wij hierbij:

1. Balans en Staat van Lasten en Baten per 15 augustus 1956.
2. Staat van giften over de jaren 1944 t.m. 15 augustus 1956
3. Staat van collecten over de jaren 1944 t.m. 15 augustus 1956
4. Recapitulatie van collecten en giften over het tijdvak 1944 t.m. 15 augustus 1956.

Inzake de Kas Evacuatie- en Oorlogsschade stellen deputaten voor, dat de synode:

1. bijgaande verslagen goedkeurt;
2. de jaarlijkse collecte voor deze Kas doet beëindigen;
3. sanctie verleent aan de verdeling der gelden overeenkomstig laatstgenoemde basis.

U in Uw arbeid Gods zegen toebiddend,

namens de deputaten:
ds. C. v. d. Zaal, voorz.
W. A. Hekkert, secr.

Kas: Evacuatie- en Oorlogsschade.
Bijlage 1.

BALANS per 15 Augustus 1956.

Liquide middelen.		Saldo fonds	
Kas	f 212,39	per 31 juli 1953	f 68659,76
Postgiro	„ 5525,05	toename van	
Rott. Bank N.V., Amsterdam-C.	„ 7631,10	1 augustus 1953 -	
	<u>f 13368,54</u>	15 augustus 1956	„ 19362,40
			<u>f 88022,16</u>
Effecten.			
f 6000,- 3½% Int.			
Bk for Rec. & Dev.			
91 %	f 5555,67		
f 12.000,- 3¾%			
België '55 92 7/16 %	„ 11260,-		
\$ 1000,- 4¼%			
Unie v. Zuid-Afrika			
100 1/8 %	„ 3837,95		
	<u>„ 20653,62</u>		
Voorschotten.			
Christ. Geref. Kerk, Arnhem	f 33000,-		
Christ. Geref. Kerk, Klundert	„ 6000,-		
Christ. Geref. Kerk, Rotterdam-C.	„ 15000,-		
	<u>„ 54000,-</u>		
	f 88022,16		<u>f 88022,16</u>

Lasten en Baten van 1 Augustus 1953 - 15 Augustus 1956.

Onkostenrekening	f 238,08	Collecten Kerken	f 20001,76
Renterekening		Giften idem	„ 37,50
nadelig saldo waardering			<u>f 20039,26</u>
effecten per 15-8-'56	f 1239,65	Overige giften	„ 40,90
minus			
ontvangen interest	„ 759,97		
	<u>f 479,68</u>		
Saldo	„ 19362,40		
	<u>f 20080,16</u>		<u>f 20080,16</u>

Bijlage 4.

Recapitulatiestaat van collecten en giften evac. en oorlogsschade 1944 - 1956.

Classis	aantal kerken	aantal gehouden collecten	Collecten en giften 1-8-53 15-8-56	Totaal 1-8-53 15-8-56	1944-15-8-56 collecten	collecten en giften 1944- 15-8-56	Totaal 1944- 15-8-56
Groningen	16	44	f 1695,—		136	f 6581,98	
Leeuwarden	11	30	„ 1583,32		112	„ 6817,30	
Zwolle	16	41	„ 1601,81	f 4879,63	124	„ 4687,70	f 18086,98
	43	115			372		
Amersfoort	10	27	f 1992,—		84	f 6156,95	
Apeidoorn	14	24	„ 1147,51		88	„ 5158,96	
Utrecht	17	37	„ 2219,49	„ 5359,09	114	„ 11737,08	„ 23052,99
	41	88			286		
Amsterdam	11	25	f 1456,42		79	f 7145,28	
's-Gravenhage	16	41	„ 2362,58		133	„ 8549,45	
Haarlem	12	25	„ 1968,78	f 5787,78	87	„ 10035,91	f 25730,64
	39	91			299		
Dordrecht	13	20	f 1203,63		85	f 5440,96	
Middelburg	7	7	„ 922,12		42	„ 4263,60	
Rotterdam	16	33	„ 1887,01	f 4012,76	111	„ 9177,68	f 18882,24
	36	60			238		
Totaal	159	354		f 20039,26	1195		f 85752,85

BIJLAGE LIV.
art. 169-170RAPPORT II VAN COMMISSIE VI (financiële aangelegenheden en kerkbouw)
(Evacuatie- Oorlogs- en watersnoodschade)

Aan de generale synode 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Naar aanleiding van het rapport van de deputaten van Bijzondere Noden heeft de commissie de eer U het volgende te rapporteren:

A. Evacuatie- en oorlogsschade.

1. Bestudering van het rapport van deputaten omtrent dit onderwerp heeft de commissie tot de overtuiging gebracht, dat deputaten een moeilijke en precaire taak hebben te vervullen, zo zelfs dat zij er de voorkeur aan hebben gegeven niet ingevolge de hun verleende opdracht zelf de verdeling der beschikbare gelden definitief te regelen, doch over hun plannen tevoren Uw sanctie te vragen.

2. De commissie acht dit om praktische redenen juist. *Zij stelt Uw vergadering voor aan de wens van deputaten te voldoen en hun verdelingsplan in behandeling te nemen.*

3. Deputaten hebben zich t.a.v. de verdeling der gelden door de volgende richtlijnen laten leiden:

- uitgangspunt voor de bepaling van het schadebedrag is het door het Rijk als zodanig vastgestelde bedrag (hetgeen betekent dat uitbreidingen en verbeteringen buiten beschouwing zijn gelaten);
- inventarisschade is buiten beschouwing gelaten;

- c. daar het Rijk van de aan kerkgebouwen geleden schade 75 % vergoedde en van die aan vergaderlokalen 65 %, bleef te dekken door de kas van deputaten resp. 25 % en 35 %;
- d. de aldus resterende schade beloopt in totaal *f* 156.057,24;
- e. deputaten hebben ter verdeling de beschikking over *f* 88.000,-, terwijl voor zij met hun arbeid begonnen door Rotterdam-C. *f* 14.845,- uit de kerken werd ontvangen (zie Acta 1950, pag 117) en door Enschede, zoals het rapport van deputaten vermeldt, *f* 39.500,-
- 4.
- a. Deputaten moesten, ingevolge hun instructie niet alleen beoordelen of, *maar ook in welke mate* getroffen kerken financiële hulp behoeven. Dit laatste was het moeilijkste deel van hun taak, omdat zij daarbij het behoefte-element der getroffen kerken in beschouwing moesten nemen.
- b. Op grond van dit behoefte-element zijn deputaten ten aanzien van Arnhem en Rotterdam-C afgeweken van de objectieve verdeling op basis van 81.7 % voor alle kerken (zie hun rapport). De uitkering voor Arnhem is verhoogd van *f* 15519,70 tot *f* 25.000,-. Om dit bedrag beschikbaar te kunnen stellen moest de uitkering aan alle overige getroffen kerken worden verlaagd, hetgeen, alweer op grond van het behoefte-element, het minst geschiedde ten aanzien van Rotterdam-C.
- c. Rekening houdend met het in sub 3 reeds vermelde bedrag van *f* 14.845,- dat Rotterdam-C reeds eerder ontving, wordt de door deputaten gegeven eindverdeling als volgt:
Rotterdam-C (<i>f</i> 45.000,- + <i>f</i> 14.845,-)	<i>f</i> 59.845,-
Enschede (<i>f</i> 7.900,- + <i>f</i> 39.500,-)	47.400,-
Arnhem	25.000,-
Klundert	5.500,-
Baarn	395,-
Vlissingen	1.690,-
IJmuiden	1.650,-
Poederoyen	865,-
	<i>f</i> 142.345,-

- De commissie merkt op, dat deze bedragen nog enige verandering zullen ondergaan als gevolg van een nagekomen aanvraag van Nijmegen tot een gering bedrag ($\pm$ *f* 1000,-).
- d. Het was Uw commissie uiteraard niet mogelijk een eigen onderzoek in te stellen naar de draagkracht der getroffen kerken. Zij moet zich in dit opzicht verlaten op de bevindingen van deputaten. Uit met vertegenwoordigers van enkele getroffen kerken gepleegd overleg, dat speciaal betrekking had op de zwaarst getroffen kerken Rotterdam-C en Enschede, heeft Uw commissie echter de overtuiging gekregen, dat de door deputaten voorgestelde regeling rechtvaardig en billijk is. Zij wijst er in dit verband op dat Enschede een rijksbijdrage heeft gekregen van *f* 193990,50 en Rotterdam van *f* 153887,35 en dat, naar ze van deputaten vernam, de schuld per lid en dooplid te Rotterdam-C thans nog het dubbele beloopt van dit bedrag te Enschede.
5. Met betrekking tot instructie G 5 is de commissie van mening, dat zij ten onrechte de gedachte oproept dat deputaten nalatig zouden zijn geweest in de afwikkeling van zaken. Eerst na de herbouw van de laatste kerk (Klundert) waren de kosten bekend. Ook de thans nog ingekomen aanvraag van Nijmegen bewijst, dat het voor deputaten moeilijk was hun arbeid eerder af te sluiten. Bovendien wensten zij met de eindafrekening te wachten tot de synode. De instructie kan gevoegelijk teruggenomen worden resp. buiten behandeling blijven.
6. Resumerend stelt de commissie voor:
- a. deputaten dank te zeggen voor hun arbeid;
  - b. hun op basis van het rapport van deputaten Financiële Controle decharge te verlenen voor hun beheer tot 16 juni 1956;
  - c. de deputaten op te dragen de verdeling der uitkeringen te regelen en daaromtrent te rapporteren aan de e.v. generale synode;
  - d. te bepalen, dat de verdeling der gelden zal geschieden als door onze commissie voorgesteld, en in dit commissierapport nader aangegeven;
  - e. de jaarlijkse collecte voor deze kas te doen eindigen.

B. Watersnoodschade.

Dit deel van de arbeid van deputaten geeft Uw commissie geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen. De ontvangen steun uit de Christian Reformed Church stemt tot grote dank-

baarheid, terwijl het verheugend is, dat deputaten in de gelegenheid waren op de door hen verantwoorde wijze steun te verlenen aan de arbeid van het Gereformeerd Sociologisch Instituut, een arbeid die ook aan onze kerk te Zierikzee belangrijke diensten kon verlenen.

De commissie stelt voor:

- a. deputaten dank te zeggen voor hun arbeid en deze goed te keuren;
- b. deputaten op grond van het desbetreffende rapport van deputaten voor Fin. Controle decharge te verlenen voor hun beheer tot 16 juni 1956;
- c. opnieuw deputaten voor bijzondere noden te benoemen;
- d. te bepalen, dat „bouwaangelegenheden” niet meer tot de taak van deze deputaten zal behoren;
- e. de beschikbare middelen voor de verdere arbeid van deze deputaten te reserveren, zulks behoudens nadere besluiten van Uw vergadering.

Voor de commissie voornoemd,
oud. A. L. de Bruyne, rapporteur.

Apeldoorn, 18 september 1956.

BIJLAGE LV.
art. 170

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR BIJZONDERE NODEN. (WATERSNOODSCHADE).

Aan de generale synode Apeldoorn 1956.

Weleerw. en eerwaarde broeders,

In opdracht van de generale synode 1953 hebben deputaten hun arbeid i.z. de watersnoodschade voortgezet.

Na de reeds in het vorig rapport verantwoorde gift van de Christian Reformed Church werd opnieuw van deze kerken een cheque ontvangen, groot \$ 2402.-, welke f 9061,70 opbracht.

Om de eerste nood op het zwaar getroffen Schouwen en Duiveland te lenigen werd onmiddellijk voor de leden aan de kerk van Zierikzee een bedrag van f 15000,- uitbetaald.

Deputaten hebben aan de kerkeraden van de in het rampgebied gelegen gemeenten, 12 in getal, vragenlijsten toegezonden met het doel de nood van de leden uit deze kerken te peilen.

Om tot een billijke en verantwoorde verdeling te komen, hebben deputaten met de afgevaardigden van deze kerken vergaderd en in onderling overleg, naar aanleiding van de binnengekomen cijfers, richtlijnen vastgesteld.

Daarna is over 1135 gevallen in deze 12 kerken een bedrag van f 56425,- uitgekeerd.

Aan de kerken van Dussen, 's-Gravendeel en Papendrecht werd ter doorbetaling voor bijzonder nagekomen gevallen nog f 1309,96 uitgekeerd. Voor Klundert en Zierikzee moest worden gerekend op f 5830,82.

De Stichting „Gereformeerd Sociologisch Instituut”, gevestigd te Amsterdam, wendde zich eveneens tot deputaten.

Haar doelstelling is door het instellen van sociologische onderzoeken de gereformeerde gezindte haar plaats te geven in deze speciaal in de na-oorlogse jaren opgekomen arbeid en daardoor mede de arbeid der kerk te dienen.

Zij verzocht: tot deelname in het stichtingskapitaal en tot het bijdragen in de kosten van het sociologisch onderzoek op Schouwen en Duiveland.

Gerekend naar de bedragen door andere kerken gefourneerd, en naar het ledenaantal onze kerken zouden wij resp. f 1700,- en f 3000,-, dienen bij te dragen.

Na grondige overweging hebben deputaten gemeend uit de beide ontvangen giften f 3000,- beschikbaar te stellen en uit de Kas van onze kerken deel te nemen in het stichtingskapitaal met f 1700,-.

Inmiddels is van het sociologisch onderzoek op Schouwen en Duiveland reeds een uitvoerig rapport verschenen.

De ontvangen giften hebben hiermede hun bestemming verkregen, waarvoor bijgaande staat van uitkeringen.

Ten bate van de Kas van onze kerken werd door ds. J. H. Velema overgemaakt f 553,50, zijnde de opbrengst van zijn preek: „Als de stormklok luidt”.

Voorts werden nog ontvangen de collecten van de kerken Ermelo en Leeuwarden, totaal f 1027,81, alsmede van de kerk te Zaandam f 101,26.

Uitgekeerd werd uit de Kas als bijdrage voor de kerk van de gemeente Klundert f 8000,- en aan de gemeente Rozenburg f 46,98.

De noodkerk te Noordgouwe van de gemeente Zierikzee werd eveneens door deputaten gefinancierd. Als bijdrage werd ten laste van onze Kas f 2441,07 geboekt.

De gekozen afwikkelingsprocedure in de categoriën van de diverse schaden heeft voldaan. De bijdragen mogen in het algemeen zeer bevredigend worden geacht, zodat voor verdere uitkering tot nu toe geen aanleiding bestond. In een bepaald geval, waar latere schade is gerapporteerd, is onderzoek gaande.

Belegging der vlottende middelen vond plaats tot een waardebedrag per 15 augustus 1956 van f 22724,29.

Het totaal bezit van ons fonds bedraagt f 30417,41.

Met betrekking tot deze arbeid verzoeken deputaten de synode:

1. haar fiat te verlenen op de verrichte werkzaamheden;
2. bijgaande verslagen goed te keuren;
3. voor het Deputaatschap voor Bijzondere Noden de nog beschikbare gelden geheel of gedeeltelijk te reserveren;
4. Deputaten voor Bijzondere Noden opnieuw te benoemen.

U in Uw arbeid wijsheid en des Heren zegen toebiddend,

namens Deputaten voor Bijzondere Noden,
ds. C. van der Zaal, voorzitter.
W. A. Hekkert, secretaris.

Bijlage 1

BALANS per 15 augustus 1956.

Postgiro	f 559,52	Saldo fonds	
Deelname in Stichtingskapitaal		per 31 juli 1953	f 39.720,20
Geref. Soc. Inst., A'dam	1.700,—	minus van	
		1 aug. 1953 tot	
E f f e c t e n		15 aug. 1956	9.302,79
f 4.000,— . 3½ % Int. Bank			
for Rec.& Dev. à 91 % f 3.703,78			
f 8.000,— . 3¾			
België 1955			
à 92 7/16 % „7.506,67			
\$ 3.000,— . 4¼ %			
Unie van Zuid-Afrika			
à 100 ⅛ % „11.513,84			
	f 22.724,29		
V o o r s c h o t			
Chr. Geref. Kerk			
Zierikzee	5.433,60		
	f 30.417,41		f 30.417,41

LASTEN EN BATEN van 1 augustus 1953 – 15 augustus 1956.

Onkostenrekening	f 527,31	Collecten kerken:	
Schadeuitkering i.z.		Ermelo	f 26,26
kerk Rozenburg	„ 46,98	Leeuwarden	1.001,55
kerk Klundert	„ 8.000,—	Zaandam	101,26
kerk Zierikzee	„ 2.441,07		f 1.129,07
		Opbrengst preek	
		„Als de stormklok luidt” van	
		ds. J. H. Velema	„ 553,50
		Interest	
		ontvangen inter. f 1.107,81	
		minus nadelig saldo	
		waardering effecten	
		per 15-8-'56 f 1.077,81	
		Saldo (nadelig)	„ 30,—
			„ 9.302,79
	f 11.015,36		f 11.015,36

Bijlage 2

UITKERINGEN i.z. giften van de Christian Reformed Church te Grand-Rapids. (U.S.A.)
BALANS per 15 Augustus 1956.

Uitkeringen i.z.		Saldo fonds 31-7-'53	f 72.504,18
Dussen	f 200,—	Ontvangen 2e gift \$ 2.402,— . . .	9.061,70
idem	„ 500,—		
	<hr/>		
	f 700,—		
's-Gravendeel	f 6800,—		
idem	„ 509,96		
	<hr/>		
	„ 7.309,96		
Klundert	f 4650,—		
idem	„ 4500,—		
	<hr/>		
	„ 9.150,—		
Middelharnis	„ 9.900,—		
Oud-Beijerland	„ 625,—		
Oud-Vossemeer	„ 125,—		
Papendrecht	f 2125,—		
idem	„ 300,—		
	<hr/>		
	„ 2.425,—		
Puttershoek	„ 125,—		
Vlissingen	„ 625,—		
Werkendam	„ 2.650,—		
Zierikzee	f 15.000,—		
idem	„ 26.700,—		
idem	„ 1.030,82		
idem	„ 300,—		
	<hr/>		
	„ 43.030,82		
Zuidland	„ 1.900,—		
Geref. Soc. Inst. Amsterd.	„ 3.000,—		
Onkosten	„ 0,10		
	<hr/>		
	f 81.565,88		f 81.565,88

BIJLAGE LVI.
art. 171

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR FINANCIËLE CONTROLE.
(FONDS STEUN KERKBOUW).

Aan de generale synode der Chr. Geref. Kerken in
Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn,
september 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

In vervolg op ons eerste rapport inzake de werkzaamheden van de Financiële Controle, mogen wij nog een dringende aangelegenheid onder Uw aandacht brengen, opdat de synode zich daaromtrent uitspreke en een definitieve regeling treffe.

Inleiding.

Het is deputaten niet ontgaan, dat verschillende kerken in ernstige moeilijkheden verkeren, nl. wat betreft de plaats van samenkomst, aangezien men niet beschikt over een eigen kerkgebouw of kerkzaal.

Toen ook prof. W. Kremer in „De Wekker” deze moeilijkheid onder de aandacht van de kerken bracht, voelden deputaten (privé) zich geroepen deze zaak nader te bezien en zo mogelijk middelen te zoeken, opdat in deze de helpende hand zou kunnen worden geboden.

Deze zaak was te urgent om zich hieraan te onttrekken. Immers, al zou de onderhavige kwestie aan de synode van 1956 worden voorgelegd, dan zou hier toch weder geruime tijd mede gemeoid zijn en voor verschillende kerken de mogelijkheid, om tot aankoop van een gebouw over te gaan, passeren.

Welnu, in verband hiermede werd door deputaten contact opgenomen met prof. J. Hovius, prof. W. Kremer en br. J. Groenendijk te Gouda, (dep. bijz. noden en bouwaangelegenheden), teneinde de mogelijkheid tot steunverlening te overwegen en de weg daartoe te zoeken.

De eerste vergadering had plaats op 29 juli 1954, waarbij oriënterende besprekingen werden gevoerd.

Waar de behoefte werd gevoeld ook een onderzoek in te stellen naar de meningen van de kerken, die nauw bij deze zaak betrokken zijn, en deze kerken te horen, werd een vergadering belegd, waarbij vertegenwoordigers van 18 kerken werden uitgenodigd. Deze bijeenkomst werd gehouden op 29 september 1954 te Utrecht. Aan de uitnodiging hadden 17 kerken gehoor gegeven.

De van te voren overwogen mogelijke vormen tot steunverlening werden aan deze vergadering voorgelegd en besproken, namelijk:

- a. oprichting van een Landelijke Stichting. Hieraan zouden alle kerken kunnen deelnemen. De stichting zou gelden kunnen opnemen en aan de kerken leningen voor bouw of aankoop kunnen verstrekken;
- b. oprichting van een stichting in beperkter vorm, waaraan alleen die kerken deelnemen, die direkt bij het probleem kerkbouw betrokken zijn;
- c. oprichting van een Waarborgfonds, eventueel stichtingsvorm, met het doel zich garant te stellen bij het opnemen van bouwkapitaal voor de z.g. ongedekte top. De stichting zou dan moeten bijspringen als een kerk onverhoopt in gebreke zou blijven;
- d. het instellen van een z.g. Steunfonds. Ook hier zou de vorm eveneens een stichting kunnen zijn, met het doel uitsluitend steun te verlenen, indien een kerk niet geheel bij machte mocht blijken te zijn de rente zelf geheel op te brengen.

Bij c. en d. zou het fonds over middelen dienen te beschikken in verband met de verplichtingen, welke uit hoofde van de garantie worden aangegaan en welke middelen door de kerken moeten worden opgebracht.

Ook in een andere kerkformatie werd een Stichting opgericht, met het uitsluitend doel steun te verlenen bij betaling van rente en/of aflossing. Daar werd een stichting opgericht door 16 personen uit verschillende part. synodes. Door het aanvragen van collecten en giften wordt getracht een kapitaal te vormen. Bovendien wordt, naar wij vernamen, ook door classeskerken f 1,- per lid bijgedragen ten behoeve van kerkbouw in de nieuwe wijken.

Tenslotte werd op een vergadering, gehouden op 2 december 1954 besloten tot oprichting van het Fonds Steun Kerkbouw, voorlopig tot de synode 1956. In het vervolg van dit rapport komen wij op deze vorm nader terug.

Toelichting.

Eerst nog een korte toelichting wat de zaak zelf betreft, hoewel voldoende bekend, waar dit aan alle kerken schriftelijk is uiteengezet.

In de eerste plaats zijn in de laatste jaren de grotere steden belangrijk uitgebreid en zijn nieuwe woonwijken gevormd. Voor vele leden, in de nieuwe wijken woonachtig, wordt de afstand des zondags te groot en zou de onkerkelijkheid in de hand worden gewerkt. Het was dan ook noodzakelijk om in deze plaatsen tot splitsing over te gaan. De nieuwe afgesplitste kerken zijn echter in de regel klein en financieel niet sterk genoeg om een zware rente- en aflossingslast, in verband met kerkbouw of aankoop, alleen te dragen.

Voorts mag met dankbaarheid worden gemeld, dat in enkele plaatsen een kerk kon worden geïnstitueerd. Hier gelden echter dezelfde moeilijkheden, als hierboven gesignaleerd. Door het ontbreken van een kerkgebouw en vergaderruimte wordt het kerkelijk leven zeer belemmerd; dikwijls wordt in scholen of zalen kerkdienst gehouden.

Oprichting Commissie F.S.K.

Terugkomend op de vraag naar de vorm, zij er eerst op gewezen, dat van het voor de hand liggend denkbeeld, nl. een stichting, is afgezien om de volgende redenen: Immers, een Stichting wordt door particulieren opgericht en bestaat slechts uit een „bestuur”, waaruit het dagelijks bestuur wordt gekozen. Zulk een stichting staat dus geheel naast onze meerdere kerkelijke vergaderingen, m.a.w. is niet „kerkelijk”. Naar onze overtuiging dient deze materie door de generale synode te worden geregeld en derhalve in kerkelijke banen te worden geleid, opdat het niet een zaak van enkele personen zij.

Hoe zal een Stichting een collecte mogen uitschrijven? Het is waar, met dank mogen wij zulks vermelden, verschillende kerken hebben ook na advies van de classes, voor onze Commissie een collecte gehouden, doch dat was uiteraard geheel vrij.

Deze zaak geldt heel de kerk en dus zullen de lasten door heel de kerk moeten worden gedragen.

Misschien zou het raadzaam zijn een stichting in het leven te roepen, als het doel zou zijn zelf gelden op te nemen en dan aan de kerken uit te lenen (dus als een z.g. Kerkelijke Bank), maar hieraan zullen wij voorlopig wel niet toekomen.

Voorshands wordt de stichtingsvorm, hetzij in groter verband of beperkter, beslist niet gewenst geacht.

Wat betreft het verlenen van steun zij nog opgemerkt, dat naar onze mening, de moeilijkheden niet zo zeer liggen in het lenen van kapitaal, doch in de betaling van rente en aflossing, voor zover zulks de financiële draagkracht van een kerk te boven gaat.

Het doel, dat ons duidelijker voor ogen kwam, is derhalve uitsluitend te steunen, indien een kerk in verband met noodzakelijke nieuwbouw of aankoop niet bij machte is de lasten zelf geheel te dragen. Hier zou b.v. tot een beperkt bedrag een toezegging kunnen worden gedaan, voor een bepaald aantal jaren, waarbij dan de te garanderen bedragen lager worden naar gelang de duur der toezegging. In de praktijk is deze gedragslijn juist gebleken, daar een tweetal kerken tot aankoop zijn overgegaan met een dergelijke garantie dezerzijds. Het is duidelijk, dat ook op deze wijze gemakkelijker gelden kunnen worden geleend.

Vandaar, dat, zoals boven reeds vermeld, besloten werd een Commissie te vormen, eventueel tot de generale synode 1956, met het doel een fonds bijeen te brengen tot steun als boven omschreven. Onder aanbeveling van Deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid werd dit fonds aangediend als „Fonds Steun Kerkbouw” (F.S.K.). Als leden van deze Commissie zijn toegetreden: prof. J. Hovius, Apeldoorn; prof. W. Kremer, Apeldoorn; ds. K. G. van Smeden (Dep. Jubileumgave 1834–1934); ds. C. van der Zaal (Dep. Bijz. noden en bouwaangelegenheden); br. A. L. de Bruyne, Amsterdam; br. J. Groenendijk (Dep. Bijzondere noden en bouwaangelegenheden).

Voorts deputaten voor Financiële Controle: ds. J. W. van der Gronden, voorzitter; br. H. van Tricht, Utrecht, penningmeester; br. J. van Leeuwen, 's-Gravenhage, secretaris.

Wat betreft de werkwijze mogen wij verwijzen naar de richtlijnen, welke na bespreking en ingewonnen advies werden vastgesteld en waarvan een afschrift als bijlage is aangehecht.

Teneinde volledig opening van zaken te geven, volgt hier een verkorte rekening en verantwoording per 1 juni 1956:

Ontvangsten:			Uitgaven
Collecten en bijdr. kerken	f 6.416,57	Diverse onkosten	f 116,92
Giften van particulieren	f 1.181,62	Saldo per 1 juni 1956	f 7.538,50
Rente	f 57,23		
	<hr/> f 7.655,42 <hr/>		<hr/> f 7.655,42 <hr/>

Hoewel de middelen nog bescheiden zijn, werden wij hiermede toch in staat gesteld, zoals reeds aangehaald, aan twee kerken een toezegging te doen, zodat deze een passend gebouw konden aankopen, waarin thans reeds de kerkdiensten worden gehouden.

Besluit.

Onder dringende aanbeveling leggen wij deze zaak hiermede in handen van de generale synode, opdat zij een en ander, onder inwachting van de zegen des Heren, kerkelijk moge regelen.

Tenslotte mogen wij enige suggesties ter overweging hieraan toevoegen:

- a. zoals reeds uiteengezet, menen wij, dat de juiste weg is, dat de generale synode een deputaatschap instelt, waardoor dan heel onze kerk bij deze bijzondere nood betrokken wordt;
- b. aan deze deputaten wordt machtiging verleend om eventueel verschillende deskundige personen aan te trekken en in het deputaatschap op te nemen;
- c. aan deputaten worden bijdragen uit de kerken gegeven door verplichte collecten en wordt voorts een weg aangegeven om te komen tot een basiskapitaal.

Uw vergadering de leiding des H. Geestes toebiddend,

mede namens genoemde Commissie,
ds. J. W. van de Gronden, voorzitter,
H. van Tricht, penningmeester,
J. van Leeuwen, secretaris.

's-Gravenhage, juli 1956.

RICHTLIJNEN VOOR DE COMMISSIE „FONDS STEUN KERKBOUW”. („F.S.K.”)

De commissie wordt gevormd door deputaten voor de Financiële Controle en andere leden daartoe door deputaten aangezocht. Het aantal leden zal ten hoogste 9 (negen) bedragen.

1. Het doel der commissie is het bijeen brengen en beheren van gelden om steun te verlenen aan Chr. Geref. Kerken, voor kerkbouw.
2. Deputaten Financiële Controle vormen tezamen het moderamen.
3. De commissie benoemt uit haar midden een 1e en 2e penningmeester tot aan de eerstkomende synode.
4. Ten name van Deputaten Fin. Controle en F.S.K. wordt een rekening geopend bij de postcheque- en girodienst. De penningm. treedt als gemachtigde van deputaten op. Als tweede gemachtigde de plaatsvervangend penningmeester. De penningmeester beheert de gelden in overleg met het moderamen.
5. De penningmeester dient jaarlijks, binnen drie maanden na het afsluiten van het boekjaar, of zo dikwijls als de commissie dit verlangt, een schriftelijke rekening en verantwoording in, waarbij moet worden overgelegd een Balans en Verlies- en Winstrekening en voorts de door de commissie gevraagde gegevens.
6. De besluiten van de commissie worden genomen bij gewone meerderheid van stemmen. Bij staking van stemmen wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. De commissie kan alleen besluiten nemen bij aanwezigheid van tenminste 2/3 van het aantal harer leden.
7. De in art. 1 bedoelde steun betreft uitsluitend het verlenen van gelden indien een kerk, in verband met nieuwbouw, niet geheel bij machte is de rente- en/of aflossingsplicht zelf na te komen. De gelden kunnen verstrekt worden als voorschot of als gift, ter beoordeling van de commissie.
Het voorschot is direkt opvorderbaar bij verbreking van het kerkverband.
8. Aanvragen om financiële steun moeten vóórdát tot nieuwbouw wordt overgegaan, schriftelijk worden ingediend bij de commissie en gezonden worden aan de secretaris. Het moderamen onderzoekt de aanvragen en de daarvoor benodigde stukken, balans, exploitatierekening, begroting, nadere gegevens, etc., en brengt verslag en advies uit op de vergadering der commissie. De commissie beslist bij meerderheid van stemmen (met inachtneming van art. 6) over het al of niet verlenen van steun.
9. De geldmiddelen voor het Fonds Steun Kerkbouw bestaan uit:
  - a. opbrengst van collecten, over het aanvragen waarvan door de commissie wordt beslist;
  - b. testamentaire vermakingen en beschikkingen;
  - c. andere ontvangsten.
10. De commissie rapporteert op de e.k. synode over de door haar verrichte werkzaamheden en stelt haar middelen en functies ter beschikking van de synode.

BIJLAGE LVII.

art. 171

**SCHRIJVEN VAN DE PART. SYNODE VAN HET OOSTEN INZAKE
FONDS STEUN KERKBOUW.**

Aan de generale synode te Apeldoorn,
vergaderende 11 september 1956 e.v.d.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Namens de part. synode van het oosten, vergaderd hebbende donderdag 21 juni 1956, hebben we het genoegen U bijgaand rapport toe te zenden, dat door de classis Utrecht aan de part. synode was aangeboden.

De part. synode heeft dit rapport niet overgenomen – een andere instructie over deze materie aanvaardende – maar meende dat in de beraadslagingen over de zaken die kerkbouw raken, dit rapport, waaraan veel tijd en studie besteed is, mede betrokken kon worden.

Uw vergadering de leiding des H. Geestes toebiddend,

Namens de part. synode voornoemd
met heilbede en br.gr.,
J. Drenth, praeses.
J. H. Velema, scriba.

Apeldoorn, 22 juni 1956.

Adviescommissie van de Classis Utrecht
der Chr. Geref. Kerken
inzake Steun Financiering Kerkbouw.

Hilversum, 7 april 1956.

Aan de classis Utrecht der Chr. Geref. Kerken.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Op de najaarsvergadering 1955 der classis diende de gemeente Hilversum-Oost een instructie in luidende:

„De kerken vormen tezamen een fonds „Fonds Steun Kerkbouw” door storting van f 10, – per lid, waaruit – zo nodig – kerkbouw wordt gefinancierd”, Deze instructie was voorzien van een „toelichting”.

Ontstaan, opdracht en samenstelling der Advies-commissie.

De classisvergadering hield zich met dit probleem uitvoerig bezig.

Met het oog op de vele aspecten, de moeilijke materie en de urgentie van de onderhavige zaak besloot de classis een commissie te benoemen, die haar op de a.s. voorjaarsvergadering breder van advies zou dienen over de mogelijkheden en gevolgen van financiële steun bij kerkbouw door de kerken gezamenlijk.

De commissie werd samengesteld uit de broeders: ds. D. Biesma Jr., te Utrecht, voorzitter; H. A. Brans te Zeist; G. den Hertog Czn. te Mijdrecht; A. F. Mijnhardt te Hilversum-Oost; J. Schoon te Eindhoven en J. A. Zilvold te Hilversum-Oost, secretaris.

Ds Biesma, aanvankelijk als secundus aangewezen, trad in de plaats van ds. de Bruyne, toen bekend was dat deze naar elders zou vertrekken.

Principia voor hulpverlening.

Moge kerkbouw in het algemeen reeds moeilijkheden geven door de enorme bouwkosten, niet op te lossen is dit vraagstuk voor een gemeente, die vrij plotseling voor dit feit wordt geplaatst. De commissie denkt hierbij met name aan de grote-stads-gemeenten, die door de snelle uitbreiding voor de directe noodzaak van kerkbouw staan en die geen voldoende financiële basis hebben om de bouw te bekostigen.

De commissie is van oordeel, dat – wanneer bepaalde gemeenten niet in staat zijn de kerkbouw te financieren – de kerken gemeenschappelijk tot taak hebben deze gemeenten hulp te bieden.

Vervolgens: dat de hulp op generlei wijze de plaatselijke zelfstandigheid der bouwgemeente mag aantasten; dit brengt dan anderzijds ook mede de eigen verantwoordelijkheid der bouwgemeente t.a.v. de financiële konsekwenties.

De commissie heeft de mogelijkheden onder ogen gezien om te komen tot een doeltreffende hulp, waarbij bedacht is, dat spoedige hulp dringend geboden is.

Na in een vijftal vergaderingen de inmiddels opgedane ervaringen en informaties te hebben uitgewisseld is de commissie tot de slotsom gekomen, dat onze kerken – te meer waar zij niet talrijk zijn – alleen gediend zijn met een plan dat eenvoudig van opzet is, dat als redelijke bijdrage een minimum van wat nodig is vraagt en dat de kerken niet plaatst voor niet te overziene financiële konsekwenties.

Huidige F. S. K.

De commissie maakt met waardering gewag van de actie van het huidige F.S.K., waardoor het onderhavige vraagstuk in onze kerken bekendheid kreeg en belangstelling trok.

Zij acht het zeer gewenst dat F.S.K. zijn aktie voortzet, opdat hierop D.V. t.z.t. kan worden ingehaakt, nadat dit fonds is omgebouwd in onderstaande zin en de generale synode het een kerkrechtelijke basis heeft gegeven.

Advies.

De commissie heeft de eer de classis, ingevolge de haar gegeven opdracht, unaniem als volgt te adviseren:

a. Vorm.

Aan het Fonds Steun Kerkbouw worde de vorm van een Stichting gegeven. Het behoeft geen betoog, dat het Stichtingsbestuur behoort te worden samengesteld uit mensen, die ten aanzien van financiering en met kerkbouw verband houdende zaken als deskundig zijn aan te merken.

b. Doel.

Het kapitaal der Stichting F.S.K. zij bedoeld als waarborgfonds, i.c. worden rente en aflossing van die bouwgemeenten, welke kunnen aantonen dat zij zelf de financiële consequenties van de kerkbouw niet kunnen dragen, hieruit gegarandeerd.

c. Middelen.

Het jaarlijks benodigde bedrag geraamd op f 90.000,— worde verkregen:

- 1e. uit particuliere bijdragen. Hiertoe worde een goed geleide organisatie in het leven geroepen om een krachtige aanpak te verzekeren;
- 2e. uit een jaarlijkse omslag door de kerken bijeen te brengen. Het eerste jaar, als nog niet gerekend kan worden op de inkomsten ad 1e, zal de omslag f 1,50 per hoofd dienen te bedragen; daarna zal deze omslag naar rato van de particuliere bijdrage, minder kunnen bedragen.

Slotopmerking.

De Advies-Commissie meent hiermede aan haar opdracht te hebben voldaan. Tot het geven van nadere toelichting blijft zij gaarne bereid.

Zij heeft haar taak met inspanning en liefde verricht in afhankelijkheid van de Koning der Kerk, in Wiens gunst zij haar classis hartelijk aanbeveelt.

De Classis-advies-commissie voornoemd.

BIJLAGE LVIII.

art. 171

**SCHRIJVEN VAN DE KERKERAAD VAN ROTTERDAM-OVERSCHIE, INZAKE
FONDS STEUN KERKBOW.**

Aan de generale synode van de Chr. Geref.
Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Namens en in opdracht van de Raad van de Chr. Geref. Kerk van Rotterdam-Overschie heb ik de eer mij door deze tot U te wenden met het dringende verzoek toch vooral te trachten wegen en middelen te vinden om de veelal kleine en weinig draagkrachtige kerken in de nieuwe wijken van de grote steden te helpen in hun pogingen om te komen tot het bezit van een eigen kerkgebouw en aan het inmiddels gevormde Fonds Steun Kerkbouw (F.S.K.) de juiste kerkrechtelijke basis te geven.

Ter illustratie moge ik U mededelen, dat onze, thans $\pm$ 160 leden tellende gemeente, die in 1950 geïnstitueerd werd en toen slechts 50 leden telde, zich bevindt in een wijk, die thans reeds omtrent 40.000 inwoners telt. We maken voor onze godsdienstoefeningen gebruik van een achter een café gelegen zaal, die in de loop van de week gebruikt wordt voor bruiloften, feestavonden, uitvoeringen, enz. De catechisaties worden gehouden ten huize van een gemeentelid; de kerkeraadsvergaderingen ten huize van de scriba; de vergaderingen van Mannenvereniging en Dameskrans bij de leden aan huis; de vergaderingen van de Evangelisatie-meisjesclub in het catechisatielokaal van de Ned. Herv. Gemeente.

Het zal U duidelijk zijn, dat een en ander een normale ontwikkeling van kerkelijk- en verenigingsleven niet ten goede komt, waarom de Kerkeraad indien dat enigszins mogelijk zou zijn, zo spoedig mogelijk tot de bouw van een eenvoudig kerkje of een kerkzaal zou willen overgaan.

De wijze waarop onze kerk zich thans genoodzaakt ziet zich te presenteren, is onzes inziens de Kerk van onze Here Jezus Christus onwaardig!

De lasten, waarvoor een gemeente als de onze, met veel jonge, zich uitbreidende gezinnen, die noodgedwongen hoge huren verwonen, zich geplaatst ziet, zijn vele, zoals: zaalhuur, honoraria predikanten, voorgeschreven collecten, vorming bouwfonds, vorming beroepingsfonds, enz.

De moeilijkheden van gemeenten als de onze in Uw welwillende aandacht aanbevelende en U's Heren leiding in al Uw besprekingen toebiddende, verblijf ik,

met hart. br. gr.
J. Terwel, scriba.

Rotterdam-Overschie, 23 juni 1956.

BIJLAGE LIX.
art. 171, 214

RAPPORT III VAN COMMISSIE VI (financiële aangelegenheden en kerkbouw)
INZAKE STEUN KERKBOUW.

Aan de generale synode 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Uitgangspunt voor de arbeid van Commissie VI bij de bestudering van bovengenoemd onderwerp was het Rapport der Commissie Fonds Steun Kerkbouw (FSK). De werkzaamheden van deze commissie nog eens overziende zijn wij bevestigd in onze eenparige zienswijze, dat het hier gaat om een zeer belangrijke aangelegenheid, welke onze kerken in het gemeen raakt.

Kerkbouw is in deze tijd een aangelegenheid, die zo ingrijpend is voor de stoffelijke belangen van een plaatselijke kerk, dat vrijwel altijd aangenomen moet worden dat zij daardoor voor geruime tijd hulpbehoevend wordt. Slechts in uitzonderingsgevallen, indien het een financieel draagkrachtige gemeente betreft of indien met eenvoudige middelen in de behoefte aan een kerkgebouw kan worden voorzien, zal het mogelijk zijn de schuldenlast evenredig te doen blijven aan de draagkracht van de plaatselijke kerk.

Toch doet zich de behoefte aan een eigen kerkgebouw bij verschillende van onze plaatselijke kerken gevoelen. In het bijzonder zien de kerken in de snel groeiende grote steden zich voor het probleem geplaatst dat ontstaat door de vorming van nieuwe stadswijken en de groei van zodanige afstanden in het stadsverkeer, dat tot splitsing van bestaande kerken moet worden overgegaan. Op verschillende plaatsen behelpt men zich reeds jarenlang met schoollokalen of anderszins. Doch ook ten plattelande kunnen zich omstandigheden voordoen, welke voorziening in dit opzicht noodzakelijk maken. Te denken valt daarbij aan streken, waar door de industrialisatie een snelle bevolkingstoename plaats vindt met soortgelijke consequenties als zich in de grote steden voordoen.

Wij hebben dan ook alle lof voor het initiatief, dat in de afgelopen jaren door enkele deputaatschappen is genomen, om ten aanzien van dit probleem tot een centrale hulpverlening te komen.

Toch zien wij de ontwikkeling wel met enige zorg aan. Men kan zich n.l. afvragen of het wel juist is, dat zich in ons kerkelijk leven verschillende gecentraliseerde vormen van onderlinge bijstand voordoen. Het is uiteraard naar de eis van Gods Woord, dat de kerken onderlinge hulpvaardigheid betonen, doch artikel 11 DKO bepaalt (zij het kennelijk in verband met de „verzorging der dienaren”) dat iedere p.s. deputaten zal benoemen voor het beheer en de verdeling der gelden van een kas voor hulpbehoevende gemeenten in haar ressort.

Hiervan uitgaande verdient het o.i. overweging als algemeen beginsel te stellen, dat indien mogelijk onderlinge hulpverlening, voor welke nood ook, regionaal dient te worden georganiseerd. Steun voor kerkbouw zou daar in principe ook toe gerekend kunnen worden.

De samenwerkende deputaatschappen zijn in de laatste jaren bij de aanpak van dit werk echter een andere weg gegaan. Het is in verband daarmee naar wij menen niet het doel dienende dit werk alsnog te decentraliseren, waar nog bijkomt, dat er wel praktische argumenten zijn aan te wijzen voor een gecentraliseerde actie.

Wij noemen als zodanig de omvang van de hulpverlening, welke in bepaalde gevallen, wil zij doeltreffend zijn, de mogelijkheden van een p.s. gemakkelijk te boven kunnen gaan. Voorts moeten wij oog hebben voor het praktische bezwaar, dat wij in feite maar een kleine kerkformatie zijn, waardoor krachtenbundeling in breder verband voor bepaalde doeleinden eerder gewenst is.

Op grond van een en ander zijn wij tot de conclusie gekomen, dat er aanleiding is Uw vergadering voor te stellen te bepalen, dat op de ingeslagen weg zal worden voortgegaan en dat een centrale instantie zal worden geschapen voor hulpverlening en advies in kerkbouwaanlegenheden.

In dit verband verdient het schrijven van de p.s. van het Oosten de aandacht (punt 6 c van Uw agenda), waarbij – uitsluitend ter informatie van Uw vergadering – een rapport is overgelegd (zie acta bijlage LVII) van een door de classis Utrecht ingestelde adviescommissie inzake steun financiering kerkbouw. In bedoeld rapport, dat van 7 April 1956 dateert, is men tot dezelfde conclusie als de hierboven weergegevene gekomen, echter met dien verstande, dat bedoelde adviescommissie de instelling van een Stichting voorstaat.

Wij zijn bij overweging tot de conclusie gekomen, dat het voorstel van FSK (zie acta bijlage LVI) de voorkeur verdient. Ook wij achten, op de in dat rapport omschreven gronden, het

juister deze zaak geheel in kerkelijke banen te leiden en verenigen ons dan ook met het voorstel van FSK een deputaatschap in te stellen.

De vraag doet zich hierbij voor of er aanleiding bestaat deze arbeid te combineren met die van andere deputaatschappen, zoals de instructies H 1 en 3 beogen.

Wij ontraden deze gedachte. Elk der bestaande deputaatschappen, welke voor combinatie in aanmerking zouden komen, heeft een eigen werkkerrein; de onder hun beheer gestelde gelden hebben een bepaalde bestemming, met name geldt dit voor Dep. Steun Polders en Deputaten Jubileumgave. Combinatie van kerkbouw en bijzondere noden zou betekenen het bestemmen van het kapitaal van laatstbedoelde deputaten voor kerkbouw. Wij ontraden dit. Laatstbedoeld kapitaal is, gezien de bestemming, slechts bescheiden (f 30.417,41 - f 1.700,- derhalve f 28.717,-, waarvan ruim f 5.000,- als voorschot uitstaat - zie bijl. 1 rapport Dep. E. en O. bijlage LIII), het dient o.i. voor bijzondere noden gereserveerd te blijven.

Hier komt bij, dat wij het, gezien de betekenis van de nieuwe opdracht, van groot belang achten, dat er apart aandacht aan geschonken wordt. Onze kerk moet nog in belangrijke mate worden geactiveerd voor dit doel. Deputaten zullen zich ook in de contacten met de desbetreffende kerken zelf voor een omvangrijke taak geplaatst zien.

Wat betreft de opdracht van de te benoemen deputaten zijn wij van oordeel, dat er niet naar dient te worden gestreefd dit deputaatschap tot een soort financierings-instelling te maken. De daarvoor nodige middelen zouden ons ten ene male ontbreken. Ook hier moeten wij onze krachten niet overschatten.

Bij kerkbouw dient voorop te staan, dat de plaatselijke kerk zelf wegen behoort te vinden zich het benodigde kapitaal te verschaffen (zelf offeren en sparen, en hypotheek, obligatielening en anderzins).

Ook moet als beginsel gelden, dat de plaatselijke kerk zelf haar eigen lasten aan rente en aflossing moet kunnen dragen. Daar, waar dit niet mogelijk blijkt, is plaats voor hulp, uit onderlinge verbondenheid en wederzijdse liefde, om Christus' wil. Op dit beginsel dient deze arbeid te zijn gegrond. Aan deputaten worde opgedragen zakelijk en met voorzichtigheid te handelen, in dezelfde geest als waarin het fonds FSK tot nu toe is werkzaam geweest. Een ontwerp instructie voor deputaten, waarin er naar gestreefd is hun een zo groot mogelijke mate van zelfstandigheid te laten, voegen wij hierbij.

Teneinde in deze zin werkzaam te kunnen zijn, zullen deputaten over de nodige middelen moeten kunnen beschikken. Het is moeilijk de grootte daarvan te schatten. De Utrechtse commissie noemt een jaarlijks bedrag van f 90.000,-. Het zou ideaal zijn indien dit te bereiken ware. Het lijkt ons echter beter het werk aan de mogelijkheden aan te passen. Wij adviseren U de kerken deze noden met klem op het hart te binden en een krachtige oproep te doen uitgaan om deputaten van de nodige middelen te voorzien. Een omslagstelsel lijkt ons niet de aangewezen weg. Het is voor een doel als dit, dat nog lang niet in alle kerken als noodzakelijk wordt gevoeld, te geforceerd. Wij zijn van mening, dat deze zaak zal moeten groeien en dat veel zal afhangen van de wijze, waarop deputaten hun arbeid bij onze mensen zullen weten te introduceren. Onder de zegen des Heren zal het dan stellig gelukken een jaarlijks bedrag bijeen te brengen, waarmee deputaten iets zullen kunnen doen, laat ons hopen in toenemende mate steun zullen kunnen bieden.

Een weg om te komen tot een basiskapitaal, een direct voor ons oog aanwijsbare weg, zoals blijkbaar de commissie FSK bedoelt, zien wij niet. Wel weten wij, dat des Heren zijn het goud en het zilver en alle rijkdommen van deze tijd van hoogconjunctuur. Hij weet ook onze behoeften. Laat dit ons bemoedigen om zonder uitzicht op een basiskapitaal de hand aan de ploeg te slaan in het geloof, dat het niet onze zaak is, welke wij dienen, maar de zaak van een rijk en zegenend God.

Alvorens U onze conclusies te recapitulieren moeten wij nog melding maken van het schrijven van de kerkeraad van Overschie (zie bijlage LVIII). Hierin worden de moeilijkheden van deze kerk omschreven en de noodzaak van het treffen van maatregelen als de boven omschrevene onderstreept.

Tenslotte nog ingaande op de instructies over dit onderwerp merken wij het volgende op:

Instructie H 1 is reeds besproken. De hier bedoelde coördinatie heeft niet onze instemming. Natuurlijk kan een deputaatschap, dat een tijdelijke voorziening aan kasmiddelen behoeft, zich altijd met een ander deputaatschap verstaan. Wij menen echter, zoals gezegd, dat er geen aanleiding bestaat de doelstellingen van bestaande fondsen aan te tasten ten behoeve van kerkbouw.

Instructie H 2 ligt in de lijn van onze voorstellen. Wij achten het juist, dat het in te stellen deputaatschap zich niet alleen met de financiële zijde van het kerkbouwvraagstuk zal bezighouden, doch ook met de technische kant daarvan, n.l. in voorkomende gevallen als adviesinstantie ten aanzien van kerkeraden, die daaraan behoefte hebben.

Instructie H 3 is ongetwijfeld goed bedoeld. Waar zij voorstelt over te gaan tot het verstrekken van renteloze voorschotten, mist zij echter voldoende werkelijkheidszin, terwijl de taak van het deputaatschap voor controle en advies zou worden misverstaan, indien dit zou worden belast met de zorgen van deze arbeid.

Onze conclusies zijn na het vorenstaande de volgende:

1. Er is alle aanleiding de initiatiefnemers van FSK en de leden van deze commissie hartelijk dank te zeggen voor de door hen verrichte arbeid.
2. De synode neme het werk van FSK over en stelde een deputaatschap in voor kerkbouw-aangelegenheden.
3. Zij benoeme een drietal generale deputaten, waaronder een deskundige in bouwaangelegenheden en bepale voorts dat de voorzitter van het deputaatschap voor bijzonder noden qualitate qua lid zal zijn van het deputaatschap voor bouwaangelegenheden, terwijl voorts elke p.s. een deputaat (met secundus) zal aanwijzen. Tot deze aanwijzing zal zijn geschied belasten generale deputaten zich met de behandeling en afdoening van alle lopende zaken.
4. Zij stelde voor deputaten een instructie vast volgens bijgaand ontwerp.
5. Zij bepale, dat jaarlijks door elke kerk een collecte voor dit doel zal worden gehouden, en bevele de kerkeraden aan de offervaardigheid zodanig te stimuleren, dat jaarlijks tenminste een bedrag van f 0,25 per lid en dooplid worde afgedragen, dit als richtlijn, niet als verplichte aanslag.
6. De in instructie H 1 bedoelde samenvoeging van verschillende kassen vinde niet plaats.
7. Instructie H 2 is bij aanvaarding van bovenstaande voorstellen tevens aangenomen.
8. Instructie H 3 dient niet aanvaard te worden.
9. De synode benoeme een commissie ad hoc voor de controle van het beheer van FSK tot het moment van overdracht aan het nieuwe deputaatschap, zulks gezien het aandeel van Deputaten Financiële Controle in dit beheer van FSK. Deze commissie rapporteert aan bedoelde deputaten met afschrift aan de e.v. generale synode.

De Heilige Geest leide Uw vergadering bij de overweging van bovenstaande voorstellen!

Voor de commissie voornoemd,
oud. A. L. de Bruyne, rapporteur.

12 October 1956.

Ontwerp-instructie voor deputaten inzake kerkbouwaangelegenheden.

1. Deputaten hebben tot taak het bijeenbrengen van gelden en het beheren daarvan met het doel steun te verlenen aan kerken, welke door kerkbouw (nieuwbouw of verbouw, eventueel aankoop) niet in staat zijn aan hun uit de betaling van rente en aflossing voortvloeiende verplichtingen te voldoen.
2. Voorts hebben zij tot taak kerkeraden in voorkomende gevallen desgevraagd ten aanzien van bouwaangelegenheden (daaronder begrepen aankoop van bestaande kerkgebouwen) op bouwtechnisch gebied van advies te dienen. Zij kunnen zich te dien aanzien zo nodig van deskundige bijstand voorzien.
3. De sub 1 bedoelde steun van financiële aard wordt uitsluitend verleend door de garantie aan kerkeraden van de dekking van tekorten op de exploitatierekening, zulks tot gelimiteerde bedragen en voor een bepaalde periode. Ter beoordeling van Deputaten worden voor dit doel bij blijkende tekorten als hier bedoeld renteloze voorschotten dan wel bijdragen zonder terugbetalingsverplichting gegeven.
4. Deputaten stellen verder zelf de richtlijnen vast voor de uitvoering van de hun sub 1 opgedragen taak. Zij dragen er zorg voor, dat deze richtlijnen onder de kerkeraden algemene bekendheid genieten.
5. Het totaal der door deputaten te verstrekken garanties mag hun beschikbare middelen niet te boven gaan.
6. Deputaten kunnen naar wegen zoeken om ook door het verkrijgen van particuliere bijdragen te komen tot versterking van hun financiële mogelijkheden.
7. Zij regelen hun werkzaamheden overigens zelf en verdelen de functies in hun deputaatschap in onderling overleg.

BIJLAGE LX.
art. 115

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN TER VERSTERKING EN VERDEDIGING VAN
HET REFORMATORISCH BEGINSSEL.

Aan de generale synode van de Christelijke
Gereformeerde Kerken in Nederland, welke
vergadert 11 september 1956 e.v.d.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De synode van 1953 benoemde opnieuw tot deputaten ter versterking en verdediging van het Reformatorisch beginsel de broeders, die in 1950 werden aangewezen, toen de synode van 's-Gravenhage dit deputaatschap instelde nl. de brs. ds. A. Bikker, prof. dr. J. van Genderen, ds. S. van der Molen, oud. J. Slagboom en ds. J. H. Velema.

Het spijt deputaten dat ze U geen uitgebreid rapport van hun werkzaamheden kunnen doen toekomen. Dat zou immers een bewijs zijn, dat dit deputaatschap aan de destijds uitgesproken verwachtingen had voldaan en alom in deze drie jaren had kunnen arbeiden.

Deputaten hebben in deze periode slechts eenmaal vergaderd en wel op 9 februari 1955 te Utrecht. Uitvoerig is daar gesproken over de stand van zaken. We zien momenteel weinig mogelijkheden voor deze arbeid. De voorzitter van deputaten ds. S. van der Molen vertegenwoordigt ons in Protestants Nederland, waarin verschillende verenigingen samenwerken. Samenwerking met eventueel Geref. deputaten, zoals aanvankelijk in de opzet lag, heeft geen zin, omdat de Geref. Kerken geen deputaten voor deze arbeid hebben, behalve prov. deputaten in de provincies Noord-Brabant en Limburg. Hoewel Uw deputaten van de arbeid dezer deputaten gebruik kunnen maken – men heeft ook een Evangelisatie-bureau – lijkt het ons toch niet de juiste weg om als Chr. Geref. generale deputaten met Geref. provinciale deputaten samen te werken, temeer niet, omdat we geen duidelijk arbeidsveld voor ons zien. De versterking en verdediging van het Reformatorisch beginsel is een zaak, die de kerken in heel het land aangaat.

Uw deputaten hebben ook hun aandacht laten gaan over eventuele mogelijkheden van contact met Evangelisatie-deputaten, wanneer deze broeders een werker aanstellen voor de specifiek Roomse gebieden. Tot dusver was er met deze deputaten geen contact. In de toekomst zou dit kunnen plaats hebben.

Uw deputaten denken ook aan de uitgave van eigen evangelisatie-lektuur, speciaal bestemd voor onze Roomse landgenoten. Een nauwe samenwerking met Evangelisatie-deputaten is dan gewenst. En..... financiering. Zolang deputaten niet over middelen beschikken zal de arbeid van dit deputaatschap gering blijven en geen andere waarde hebben dan een mogelijkheid om bij bepaalde, onvoorziene gelegenheden, op te treden. Met vreugde denken deputaten terug aan de enige concrete arbeid die zij verricht hebben: de uitgave van een folder ter gelegenheid van de Hervormingsdag 1951. De financiering daarvan baarde echter toen reeds zorgen. Wanneer de synode niet de weg aanwijst om aan geldmiddelen te komen of daarover te beschikken, zal dit deputaatschap latent blijven.

Resumerend dringen we er bij de synode op aan U uit te spreken over deze twee vragen:

1. Acht de synode continuering van dit deputaatschap ter versterking en verdediging van het Reformatorisch beginsel gewenst?
2. Zo ja, welke wegen kan de synode dan aanwijzen om eventuele arbeid van deputaten te bekostigen?

Uw vergadering de leiding des H. Geestes toebiddend,

met hartelijke broedergroeten,

namens deputaten voornoemd,
ds. J. H. Velema, secretaris.

BIJLAGE LXI.
art. 175

RAPPORT VAN COMMISSIE IV OVER HET RAPPORT VAN DEPUTATEN TER
VERSTERKING EN VERDEDIGING VAN HET REFORMATORISCH BEGINSEL
EN INSTRUCTIE G 4.

Aan de generale synode van Apeldoorn 1956,
Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Het rapport van dit deputaatschap stelt ons meteen voor de kernvraag: continuering, ja of neen. Zonder financiën kan geen enkel deputaatschap enige daadwerkelijke arbeid verrichten. Ook dit deputaatschap niet.

De gedachten der commissie gaan in dezelfde richting als die van deputaten.

Eventuele mogelijkheden van contact met Evangelisatie-deputaten, nu deze zich bezinnen op hun taak ten opzichte van de specifiek roomse gebieden, komt de commissie gewenst voor. Zonder verantwoorde lectuur kan de evangelisatie in de roomse streken weinig beginnen. Zo meent de commissie dat hier een taak ligt voor dit deputaatschap. Een taak, die in overleg met deputaten voor Evangelisatie nader dient omschreven te worden.

Bij de overweging van instructie G 4, betreffende dezelfde zaak, meent de commissie de synode te moeten berichten, dat continuering van dit deputaatschap in zijn huidige vorm, zonder financiële steun geen zin heeft.

Gezien het feit, dat wij als kerken niet slechts een anti-thetisch maar ook een positieve roeping hebben tegenover onze Rooms-Katholieke landgenoten, mogen wij niet zonder meer adviseren tot ontbinding van dit deputaatschap.

Het komt uw commissie gewenst voor, dat dit deputaatschap – mogelijk enkele leden van dit deputaatschap – wordt opgenomen in het deputaatschap voor de Evangelisatie in diër voege, dat zij dan zorgen voor positieve evangelisatielectuur voor de bearbeiding van de Rooms-Katholieken.

Uw commissie heeft het volste vertrouwen, dat bij daadwerkelijke aanpak van deze arbeid, de kerken in milddadige offervaardigheid de nodige steun verlenen.

Voor Uw commissie,
ds. A. Hilbers, rapporteur.

BIJLAGE LXII.
art. 176

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR RICHTLIJNEN METHODE
CATECHETISCH ONDERWIJS.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn,
september 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

De door de generale synode van 1953 benoemde deputaten voor richtlijnen methode catechetisch onderwijs hadden tot taak – volgens art. 160 van de acta synode 1953 – richtlijnen op te stellen „over de beste methode van catechetisch onderwijs in het algemeen en de behandeling van de Heidelbergse Catechismus in het bijzonder”.

Tot deputaten werden benoemd: prof. W. Kremer, voorzitter, ds. D. H. Biesma, ds. W. Heerma, P. Wardekker.

Zij vergaderden eenmaal te Hoogeveen en eenmaal te Groningen; de verdere werkzaamheden werden per rondschrijven verricht.

Deputaten hebben de eer u het volgend rapport aan te bieden:

RAPPORT CATECHESE.

De noodzaak.

De Kerken uit de Reformatie hebben terecht verstaan dat de dienst van de kerk zich

ook moet uitstrekken tot de jeugd van de kerk. Zij is, zowel als de volwassenen, in het verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen.

In deze opvatting hebben de Kerken getoond, de eis des Heren te verstaan.

Reeds onder het O.T. gaf de Here opdracht de jeugd in te leiden in Zijn openbaring. Deut. 6 : 7; Deut. 11 : 19; Ps. 78 : 1 - 7 e. a. pl.

Dat in de kerk onder het N.T. in de aanvang, niet zo sterk de nadruk valt op de onderwijzing van de jeugd vindt oorzaak in het feit, dat deze allereerst te doen had met volwassenen, die of uit het Jodendom of uit het heidendom tot haar geleid werden.

’Och wordt ook daar de onderwijzing noodzakelijk geacht: Luc. 1 : 4; Handel. 18 : 25; Gal. 6 : 6; Hebr. 6 : 1 - 3.

Deze onderwijzing was nodig voor hen, die van buitenaf tot de gemeente kwamen en voor het eerst kennis kregen van de openbaring Gods onder het Nieuwe Verbond, maar niet minder voor de gemeente zelf, die weten moet wat de Here geopenbaard heeft en op welke wijze.

De Here schakelt in Oud- en Nieuw Verbond Zelf de onderwijzing in als een middel tot het kennen van Hem en Zijn Heil. En door deze onderwijzing wil Hij Zijn Verbondsgemeente bewaren, zegenen en bouwen.

Wie in de heilige kring der kerk zal leven, moet ingewijd en ingeleid worden in aard en betekenis van de schatten der kerk. Efeze 4 : 12 - 15.

Tot deze schatten behoren allereerst het Woord Gods, maar ook de belijdenis, uit dat Woord geput, gedachten naar dat Woord gevormd, vormen van leven en dienst op dat Woord gebouwd.

Hier heeft de kerk een bijzondere taak. Hoewel ook het gezin en de school hier een taak hebben, blijft die van de kerk een uitzonderlijke omdat zij door het ambt, dat Christus gaf, geschiedt. Efeze 4 : 11.

Het uitgangspunt.

Van meer dan één gezichtspunt uit kan de arbeid aan de jeugd der kerk in de catechisatie gezien worden.

Dit kan geschieden vanuit het recht dat God, de Here, op alle mensen en inzonderheid ook op de jonge mensen heeft.

De arbeid kan ook gezien worden uit het oogpunt van het belang, dat hij voor de betrokkenen heeft. Het is nodig voor de jonge mens de weg des levens, der bekering en des geloofs te kennen. De waarde van de enkele ziel is de arbeid der kerk ten volle waard.

Deze gezichtspunten krijgen echter hun volle betekenis wanneer wij deze zien in het licht van het Verbond, dat de HERE met de kerk en haar zaad heeft. In deze verbondsrelatie is tot stand gebracht de verbondsheiligheid, d.w.z. het ten volle betrokken zijn in de relatie, die de HERE legt door het geven van Zijn Woord als belofte en eis, aan de kerk en haar zaad.

Het verbond met zijn tekenen is van deze relatie het goddelijk statuut.

Deze Woord-belofte-eis-relatie heeft een veelzijdige betekenis. Het is roeping; wie er onder leeft is deze roeping deelachtig. Het is ook dreiging; wie zal ontvlieden, wanneer hij op zo grote zaligheid geen acht geeft? Voor de kerk van het N. Verbond is dit nog klaarder en vaster vanuit Christus, dan voor die van het O. Verbond, al is hier geen wezenlijk onderscheid.

Het zaad van de kerk moet uit kracht van deze door God zelf gelegde band onderwezen worden. Zo stelt ook de derde vraag aan de ouders het in het Formulier van de kinderdoop.

De kerk belijdt met grote vreugde dat de Here naar Zijn eeuwige trouw, Zelf zijn verbond bedient tot zaligheid, maar zij weet anderzijds ook dat de Heilige Geest het onderwijs der kerk gebruikt tot een leren kennen van de ware beleving van het verbond der genade, welke beleving de kennis van wat de catechismus noemt de „drie stukken”, volkomen insluit.

Het doel.

In verband met dit uitgangspunt is het, naar de mening van uw commissie onjuist het doel van de catechese te eenzijdig te stellen in het brengen tot „kerkelijke mondigheid”. Eveneens eenzijdig moet geacht het nadruk leggen op „het doen van een keuze” of „het aanvaarden van zijn doop”. Ook eenzijdig is het dit te stellen in „het toegang vragen tot het H. Avondmaal”, of „het belijden der waarheid”.

Er is voor de bondeling maar één weg; als zondaar, de God der genade, in de door Hem geopende weg nodig te krijgen. Daarin wordt de Drieënige God, de God van de Doop, een God van volkomen zaligheid.

Waar deze geloofsband ontstaat is de belijdenis daarvan vrucht. Het is dit geloof waarop de kerken zelf in haar beslissingen van 1913 en 1950 in deze aangelegenheid het oog hadden.

Uit zulk een geloof zal voortvloeien het vinden van de rechte verhouding tot het Woord en het sacrament Gods, alsook tot de kerk en het leven.

Het wezen.

In overeenstemming met het omschreven doel zal nu ook de aard van het onderwijs dat de kerk geeft, hebben te zijn.

Dit zal niet eenzijdig verstandelijk dienen te zijn. Teveel is, naar de mening van Uw commissie in het verleden er een kloof gevallen tussen een „voorwerpelijke catechisatie” en een „onderwerpelijke prediking”, met als gevolg een geringe kennis van de betekenis van de beleden waarheid voor de praktijk van het leven.

Teveel was de catechisatie onderwijs in de dogmatiek en te weinig, naar het opschrift boven de Catechismus, „onderwijzing in de christelijke religie”.

Het Convent van Wezel heeft in zijn uitspraken op dit gevaar reeds gewezen. De catechisatie zal er daarom op gericht dienen te zijn, dat de jeugd van de kerk onderwezen wordt in de vreze des Heren.

De catechisant.

Nu zal het zaak zijn, willen we „als een goed instrument” in die Christelijke religie onderwijzen, er acht op te slaan, hoe God jonge mensen doet opgroeien. Om ze te kunnen leiden „naar de eis van hun weg”.

Een eis, niet omdat die weg, die ontwikkelingsgang, autonoom zou zijn, maar omdat de werkmeester van die weg, Gods H. Geest, organisch werkt. In Zijn wijsheid roept Hij het zaad der kerk in te leiden in de openbaring van de Weg, de Waarheid en het Leven, doet Hij tegelijk het leven van jonge mensen, zo tussen 12 en 22 jaar, ontplooiën naar de zedelijk-religieuze achtergronden daarvan.

Begeleid door ontredderingsverschijnselen, zoals koppigheid en onhandigheid treedt ongeveer op het twaalfde levensjaar de lichamelijke en geestelijke puberteit in. De ogen gaan open voor de abstracte dingen en voor allerlei verhoudingen in het leven. Rond het 15e jaar is er een zekere rustperiode. De jonge mens gaat nu verder allerlei waarden (sociale, zedelijke en religieuze) voor zichzelf formuleren en trachten er een eigen belevingsvorm aan te geven; tegelijk is er een zeer kritische instelling ten opzichte van de beleving van die waarden door ouderen, bij meisjes meer een directe zedelijke beoordeling op persoonlijke motieven, bij jongens meer op sociale overwegingen. Door tekorten en teleurstellingen bij de ouderen zien we vaak een afwenden van de tot dan aanvaarde vormen en beginselen en het optreden van religieuze twijfel.

Het is sterk van het milieu afhankelijk of de persoonlijkheid van de jonge mens zich meer ontwikkelt naar de kant van het kennen en denken, of naar die van het willen en handelen, dan wel naar die van het gevoelen. Over het algemeen ligt in de puberteitsontwikkeling op het platteland het accent op het doen, de verantwoordelijkheid, het wilsleven. Men wordt daar pas erkend als iets te kennen, na het bewijs geleverd te hebben van iets te kunnen. Waar de industrialisatie doorzet, komt, als in de stedelijke milieus, een omschakeling naar het rationele; het diploma wordt het garantiebewijs van het kennen.

Enkele didactische opmerkingen.

De puberteit is dus a.h.w. een actief en expressief doorstoten naar de achtergronden.

Dat betekent dus (achtergronden) dat de H. Schrift zelf gehanteerd moet worden en zó gekend, dat de jonge mens er vertrouwd mee is.

Dan (actief) zal de catechese niet mogen zijn een doceren, waarbij passiviteit van de catechisanten verwacht wordt – met alle gevaren van uit de band springen! – maar een door opdrachten brengen tot zelf vinden, al lezende, vergelijkende en combinerende. De vraag- en antwoord-vorm moet men zien als uitstekend geschikt voor hen, die het antwoord, al parafrazerende, nazoeken, doordenken en funderen, maar gevaarlijk door de verleiding die er van uitgaat om klakkeloos en onnadenkend na te praten, waarmee de zaak dan ook niet gekend wordt en het veel moeite kost te memoriseren – immers de belangstelling daartoe, de motivatie ontbreekt.

Ook moet (expressief) gelegenheid geboden worden om langs de weg van eigen vormgeving te komen tot formulering van de confessie. Geëigende vormen daartoe zijn: opstel, parafraze, gedicht, tekening. Om tot gewenste expressie te brengen, ook ter nadere instructie en om tegemoet te komen aan de visuele instelling kan men gebruik maken van plaat en projectie en atlasen, ook zo mogelijk voorwerpen; een en ander vooral bij de jongere catechisanten.

Het blijkt, dat het wenselijk is de catechisanten in te delen in de volgende leeftijdsgroepen: ongeveer 12 jaar – ongeveer 15 jaar; ongeveer 15 jaar – ongeveer 18 jaar; ongeveer 18 jaar en ouder.

Als de ogen open gaan voor het abstracte en de relaties zal het meer en meer mogelijk en

nodig zijn om met symbolische voorstellingen verschillende zaken te verduidelijken. (Schrijfbord in het lokaal nodig).

In deze periode ook worden de vroeger concreet (= in eigen wereld verweven) gedachte voorstellingsgehelen gewantrouwd en vaak overboord gezet, en met de voorstelling ook dikwijls de inhoud daarvan: Bijbelse geschiedenis; kerk; geloof; God.

Voor en omstreeks die tijd blijkt het nodig de Bijbelse geschiedenis te geven in gehelen, in volgorde, elk onder belichting van een zekere gedachte, een motto. Op de bekende Bijbelse geschiedenis steunende en die begeleidende moeten daaruit nu de „abstracties”, de dogmata opkomen, dus (nog) niet als systematische dogmatiek.

De concreetheid van de Bijbelse geschiedenis, wordt nu van een andere soort. Nodig is: in het licht te stellen de contemporaine profane geschiedenis, gebruik te maken van kaarten, platen, voorwerpen, dus Bijbelse Aardrijkskunde en Oudheidkunde. Voor de profetische en dichterlijke boeken en de brieven komt meer belangstelling. Elke leeftijd brengt zijn eigen kijk op de zaak mee. De catecheet moet daarmee rekening houden, zonder de met de leeftijd overeenkomende visie te laten gelden als enige, als het optimum, maar teruggrijpende en vooruitduidende, het totaalbeeld laten „proeven”. Het volgende schema – en niet meer dan dat – moge hier dienen:

Leeftijd	Bijbelse Geschiedenis		Kerkgeschiedenis
12 – 13	Jezus als voorbeeld	Bijbelheiligen typen	de „helden” middeleeuwen
14 – 15	Jezus als rustpunt	koningen	organisatie van de kerk
15 – 16	Jezus als traditiebreker	profeten	kerk als ketterijbreker
17	Jezus als bringer van gerechtigheid	apostelen brieven	hervorming; zending
18	Jezus als borg heilbrenger	en dichterl. boeken	de kerk „moeder” contemporaine K.G.

Nogmaals zij opgemerkt, dat deze dingen niet naar voren komen met uitsluiting van de andere, maar dat het een voorbeeld is – en zeker geen wèt – van wat op een bepaalde leeftijd het meest aanspreekt.

Zo na het 18e jaar komt dan de tijd, dat de geloofsleer meer systematisch behandeld kan worden; de tijd ook, dat de jonge mens gaat zien, wat het doen van belijdenis inhoudt; er worden vragen over gesteld, evenals over verloving en huwelijk.

Gevaren.

Onder zeer armoedige en/of liefde-arme omstandigheden treedt de puberteit vervroegd op, maar werkt als 't ware niet uit. De puber blijft dan typisch in de utiliteitshouding (wat heb je er aan), een mens van het ogenblik.

In ongeschikte milieus wordt de ontwikkeling vaak verstikt in „ervaring opdoen” (als surrogaat volwassen worden, volwassen-doen) op het *genotsterrein*, om voor vol te worden aangezien. De lichamelijke kant wordt dan overwaardig beleefd, voor het geestelijke zijn ze (schijnbaar) onverschillig; daar wordt geen nut in gezien voor de zelfhandhaving.

Gezag en overtuiging zijn persoon-gebonden, het moge dan lijken of gezagserkenning en overtuigd zijn later op beginselen overgaat, als daar achter niet beleefd wordt de persoon van de levende God is er toch een gevaarlijk zedelijk vacuum. Gezag en overtuiging zijn meer dan rationeel. Discrepantie (of zelfs maar vermeende) tussen leer en leven bij de catecheet is voor de puber funest; het is „verhinderen om in te gaan”. Ditzelfde geldt ook voor het gemeentelijk leven; waar geen levende kerk is, wordt menselijkerwijs gesproken geen leven geboren.

De ontwikkeling is niet een rationele, maar omvat de gehele persoon. Ieder hoede zich voor eenzijdig verstandelijke of eenzijdig gevoelsmatige aanpak van de dingen; het zou de jonge mens of afstoten of (waar reeds een „hang” naar een van de kanten is) scheef doen groeien.

De ontplooiing is ook niet los te denken van de sexuele ontwikkeling. Sexuele voorlichting zal onontbeerlijk blijken, vaak juist daar, waar er schijnbaar geen behoefte aan is.

Er dreigt ook gevaar van de „puberteitsbekering”, waarbij het niet gaat om de persoon van Christus, maar om de christelijke beginselen. Anderzijds is de puberteitstwijfel niet gelijk te stellen met ongelooft.

Hiertegenover past geen „autoritaire” houding, maar spreken uit overtuiging en eigen ervaring in het leven. Ook zal men bijtijds spreken over de grenzen van het gebed; laten zien, dat vergeving geen automatisme is. Men mag – juist ook omdat die twijfel vaak een intellectuele aanleiding heeft – dogmata niet brengen als geloofsleer in het intellectuele schema, noch als – in wezen dogmatisch indifferent – subjectivisme, maar als levende kennis in overtuigd getuigenis en leerstellig en mystiek.

Nog enkele paedagogische opmerkingen.

De puber moet allereerst zedelijk gevormd; bij de opvoeder mag er geen discrepantie bestaan tussen leer en leven. De normen moeten getoond (niet aangepreft) in eigen en anderer leven; geen compromis, levensecht, maar persoonlijk gevarieerd beleefd. De puber is voornamelijk kritisch t.o.v. „beleving”, nog niet principieel.

In de ontwikkeling tot de volwassenheid wordt meer en meer de vanzelfsprekende, zelfbewuste autoriteit in twijfel getrokken, het recht tot autoriteit wordt min of meer ontkend. Vooral komt er verzet tegen een een-vormig strafstelsel en tegen groepsstraffen.

Voor de gezagshandhaving is het nodig door de symptomen, het uiterlijk gedrag heen te kijken, (spot, onverschilligheid, enz.) om conflict-situaties te vermijden. Echte humor, als uiting van diep vrome rust is hier van grote waarde.

Ego-centrici (en dat zijn pubers, juist omdat het in hun ontwikkeling om de ontdekking van het ego gaat, allemaal min of meer) zien teleurstellende ervaringen, bejegeningen of gezegden als aanvallen op hun persoon, het eigen ik, daarom ook: veel kritiek en zelfmedelijden, verweer ook in persoonlijke sfeer.

Gezagshandhaving mag (en voor de catecheet – ook deze kan een egocentrische instelling hebben – en voor de puber) nooit zijn: eigengeraaktheid vergelden.

Na ongeveer het 18e levensjaar – dan begint de tijd van de adolescentie – kunnen we spreken van een mechanisatie van de verkregen ontplooiing: de onhandigheid, de lummelachtigheid gaat over, de ontwikkeling wordt beheerst en reacties beginnen meer en meer strikt persoonlijke kleur te vertonen, waarvan de jonge mens zich ook bewust is. De adolescentie is de tijd, dat men gaat begrijpen en doorzien, wat de consequenties moeten zijn van het godsdienstig beleven onder de verschillende omstandigheden op allerlei gebied. De vrije jeugdvorming is hier ook van groot belang.

Waar de behoefte zich in te passen in een organisch verband en er deel aan te hebben, sterk spreekt in deze periode, is het van groot belang, dat er een bloeiend geestelijk en kerkelijk leven gevonden wordt.

De jonge mens moet groeien tot een zedelijk en religieus verantwoord handelend „ik”. De catechese behoeft dan ook een persoonlijke toespitsing; het is onderwijzen en leren en toe-passen. Milieu en persoon van de catecheet blijken van grote betekenis ten goede of ten kwade. De realiteit van de zonde in het mensenhart richt alle ontplooiing van God af en doet de frustratie optreden, waardoor het de mens om het eigen „ik” gaat in plaats van om God, wat eigenlijk een gebonden kramphouding is. Tenslotte zal alleen de Geest des Heren waarlijk vrij maken en waarlijk doen ontplooiën tot het wezenlijke doel.

De positie van de catecheet.

Het onderwijs aan het zaad der gemeente in de Christelijke religie, in de „voorzeide leer” is een levensbelang der kerk.

De catecheet moet zich zijn plaats terdege bewust zijn.

Is hij zijn plaats en taak ten deze niet bewust en ziet hij deze arbeid als „een noodzakelijk kwaad”, dat er nu eenmaal bij hoort, maar niet de minste liefde van zijn hart heeft, omdat dit werk inderdaad geen geringe moeilijkheden met zich mee brengt, dan kan er ook weinig verwachting zijn, dat er enige kracht van zal kunnen uitgaan.

De catecheet moet zich ook hier zijn roeping van Godswege bewust wezen. Hij moet weten van Godswege verplicht te zijn deze jongens en meisjes te onderwijzen in de leer der zaligheid.

Daarbij is nu juist niet bedoeld de leerlingen tot de nuchtere en alleen maar verstandelijke erkenning te brengen, dat Gods Woord de waarheid is.

Dat het catechetisch onderwijs van een andersoortig karakter is dan het onderwijs op onze Christelijke scholen, ook dan het godsdienstonderwijs dat daar gegeven wordt, moet ook in de manier, waarop het gegeven wordt, uitkomen.

Dit karakter zou ook te omschrijven zijn als onderwijzing in de belofte des verbonds. Tegelijkertijd komt hier als vanzelf de positie van de catechisant naar voren. Hoe is die te beschouwen en te behandelen?

De positie van de catechisant.

Het uitgangspunt, dat dr. A. Kuyper in zijn Encyclopaedie voor de Catechetiek aangeeft en dat ook in de zgn. Vervangingsformule gehandhaafd is, dienen onze catecheten als onschriftuurlijk en gevaarlijk te onderkennen. Ook deze dwaling tast het geheel der geopenbaarde waarheid aan, want wij kunnen het punt, hier in geding, niet isoleren van de andere kerkelijke vragen.

Laat de geest van de tijd er ons niet toe brengen om dit te taxeren als een splinterig twistgeding, dat hier buiten de orde zou moeten blijven. Dit uitgangspunt raakt de waarheidsvraag. De afzonderlijke leerstukken bestaan niet onafhankelijk van en los naast elkaar, maar ze vormen tezamen een sluitend geheel. Wij spreken niet ten onrechte van de waarheid.

Het gevaar zou niet denkbeeldig zijn bij afwijzing van de Kuyperiaanse visie op de catechisanten, een min of meer „neutraal” uitgangspunt te kiezen en over de positie van de catechisant eigenlijk geen mening te hebben.

De belofte des verbonds of des evangelies, in de doop verzegeld, moet hier ons uitgangspunt zijn. Op de vraag, of men ook de jonge kinderen zal dopen, wordt met nadruk gezegd, dat zij in het verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen zijn en dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, die het geloof werkt, niet minder dan de volwassenen toegezegd wordt.

Hier is de belofte. Ook aan onze catechisanten komt de belofte toe. Belofte is niet de openbaring van Gods onveranderlijk voornemen.

Belofte heeft hier niet het karakter van voorzegging.

De catecheet heeft zijn catechisanten te zien in de verbondsbetrekking, waarin de Here zelf hen gesteld heeft.

Wij gaan bij dit onderwijs uit van de gedachte, dat de belofte aan het geloof voorafgaat. Dat is schriftuurlijk.

Gezag.

De kracht van zijn onderwijs, het gezag, waarmee de catecheet mag optreden, ligt o.i. uitsluitend in het spreken Gods, enerzijds opdracht, anderzijds belofte. Wie deze belofte in al zijn rijkdom niet in het minst kent, kan nimmer catechiseren. Want ook dit werk is „bewegen tot het geloof”.

In grote afhankelijkheid van de Here behoort hij deze arbeid te verrichten, want het is de Heilige Geest alleen die deze onderwezen belofte toepast, Hij maakt het onderwijs vruchtbaar in het hart.

Gezag en tucht brengen uit de aard van dit onderwijs mee, dat geleerd en onder bedauwing van Gods Geest ook verstaan wordt, dat wij in deze weg van God zelf geroepen worden tot geloof en bekering. En van God zelf geroepen tot de belijdenis van Zijn Naam.

Ook gezien tegen de achtergrond van de goddelijke opdracht dient de catechese een sterk gezags-element in zich te dragen.

De kerk spreekt met autoriteit, overtuigd als zij is van het heilig gezag der openbaring Gods en der waarheid, die daarin spreekt.

De jeugd van de kerk moet leren zich aan dit hoog gezag te onderwerpen en dit lief te krijgen.

De kerk zal zich daarom in de catechisatie niet kunnen laten leiden door de vraag „wat wenst de jeugd?” Ook in de catechisatie dient door te klinken: Alzo zegt de HERE!

Hieruit vloeit verder voort dat het onderwijs der kerk een sterk traditioneel element heeft. De kerk dient het van Godswege vaststaande door te geven aan het volgende geslacht. De Christelijke Gereformeerde kerk heeft een eigen schat, die doorgegeven moet worden, zal er continuïteit in het bestaan der kerk op aarde zijn.

Van belang is voorts, dat in het onderwijs de verhouding van geloof en openbaring tot zijn recht kome. Waar deze verhouding scheef getrokken wordt, blijven de bittere vruchten niet uit.

De openbaring is het voorwerp van het geloof.

De catecheet schrome niet de catechisanten vertrouwd te maken met de taal der kerk, de taal van Schrift en confessie. Hij wete zich bevoegd om ook meer speciaal de taal van het intieme geloofsleven niet buiten de bespreking te laten, opdat de jonge mensen verstaan mogen dat ook bevinding en leiding des Geestes hun deel mogen zijn.

Tucht.

Daarbij moet ook de tucht niet vergeten. Tucht in de schoolse zin is hier minder bruikbaar en o.i. zelfs ongewenst. De catecheet moet vriendelijk en hartelijk zijn. Hij drage zorg voor de nodige variatie in het onderwijs, dwinge en door beslist optreden en door de verheven inhoud van het onderwijs niet alleen een zeker respect, maar zelfs een zekere eerbied af.

Staat ook het catechetisch onderwijs niet teveel onder invloed van de geest van deze tijd? Die tijdgeest heeft het toegelegd op de ondermijning van gezag en tucht en wil de banden ontbinden, waarmee God ook jonge mensen, het zaad der gemeente gebonden heeft.

De twijfelzucht, die in de wereld haar duizenden verslaat, maakt ook op het erf der Kerk haar slachtoffers.

Daarom moet de catecheet er niet voor terugschrikken ook de *eis* des Heren te vertolken om het Woord Gods met een hartelijk geloof te geloven.

De belofte Gods is niet „vrijblijvend”. Ook dat moet de catechisanten als ingeprent worden. Niemand zal zich voor zijn verloren gaan met recht en reden kunnen verontschuldigen.

De verplichting tot hartelijk geloof en tot waarachtige bekering dient ook onze jonge mensen op het hart gebonden te worden, dat men zich in zijn ongelooft en onbekeerlijkheid schuldig weet.

Reeds op de catechisatie van de jongere leerlingen (twaalf jaar) behoort het einddoel voor ogen te staan.

Dit motief dient het geheel te beheersen.

Dit is bepalend voor gezag en tucht. Het tekent dit gezag als het gezag van het Woord Gods en deze tucht wil zijn tucht des Geestes.

De eisen van de stof.

Zal de kerk werkelijk „kerk” zijn en blijven, zal zij in deze wereld openbaring zijn van het lichaam des Heren, zal in en door haar het Koninkrijk Gods worden gezien, dan is absoluut noodzakelijk, dat haar jeugd groeit in de kennis en in de genade van de Here Jezus Christus. Deze groei naar verstand en hart geeft de Here door Zijn Woord en Geest. Het geloof is uit het gehoor en het gehoor is door het Woord van God.

Daartoe moet vanzelfsprekend begonnen met de Heilige Schrift te laten spreken. Hier en daar mag men dat misschien overbodig achten – we hebben immers onze christelijke scholen! – maar in de praktijk blijkt toch telkens, dat op de catechisatie moet worden teruggegrepen naar de kennis van de Bijbelse geschiedenis. Daarom zal onderwijs in de kennis van de Bijbel gewenst en in bepaalde gevallen zelfs noodzakelijk zijn. Maar bij behandeling van de Bijbelse geschiedenis (enkelvoud!) zal voortgebouwd moeten worden op wat het kind op school van de Bijbel heeft geleerd, zodat o.i. de catecheet geen vertelling van de Bijbelse geschiedenis zonder meer geeft, en in geen geval de inhoud van Gods Woord fragmentarisch doorgeeft, d.w.z. zonder samenhang, maar de lijn van de Godsopenbaring tracht te doen zien, opdat de rijkdom van Gods Woord meer en meer voor de catechisant open ga. Wanneer deze lijn vastgehouden wordt, heeft men reeds bij de behandeling van de Bijbelse geschiedenis stof genoeg om belangrijke onderdelen van de Geloofsleer bij te brengen, om vanuit Gods Woord te wijzen op wat onze belijdenisschriften daarover zeggen, om voorts te spreken over de kerk als Gods genadewerk in deze wereld en over de zending.

Bij de behandeling van de Bijbelse geschiedenis is het ook aanbevelenswaardig om goede aandacht te schenken aan de betekenis van de christelijke heilsfeiten, omdat de praktijk wel eens doet ervaren, dat men zelfs in kerkelijke kringen (!) deze betekenis niet eens weet.

Laat men ook de betekenis van Israëls feesten, van bepaalde gewoonten en gebruiken, gaan vertellen en verklaren: dit zal mede dienen tot een steeds beter verstaan van Gods Woord.

Een en ander zal bij de oudere catechisanten meer gespecialiseerd moeten worden. Een streng doorgevoerd systematische behandeling van de leerstof is gebiedend noodzakelijk. Dit zal duidelijk zijn, wanneer we er rekening mee houden, dat in de samenstelling van de catechisaties soms grote veranderingen plaats grijpen: jongeren gaan naar ouderen-catechisaties bij het bereiken van een bepaalde leeftijd. En zullen zij die met vrucht kunnen volgen, dan moet een behoorlijke ondergrond aan kennis aanwezig zijn. Met het oog hierop zal een doelmatig samengesteld leerboek een bezit zijn, waar naar gestreefd dient te worden.

Ook dient terdege aandacht te worden geschonken aan de behandeling van de belijdenisschriften, opdat de jeugd van de kerk weet wát de kerk belijdt en waaróm de kerk belijdt. Bij de bespreking hiervan zal in de meeste, zo niet alle, gevallen kunnen worden teruggegrepen naar Gods Woord. Hetgeen vanzelfsprekend is.

Onderwijs in Kerkgeschiedenis en Zendingsgeschiedenis is nodig, omdat de kerk als schepping van de Heilige Geest bij de leden der kerk de grootste interesse moet hebben. Prof. G. Wisse zegt in zijn Dictaat Catechetik hierover het volgende: „God laat het genadewerk niet opgaan in „slechts” individuele bekeringen, maar de Here bedoelt bepaald de opbouw van het lichaam van Christus. In Hem is zelfs het geheel er voor de delen. Naar Hand. 2 : 47b wordt duidelijk aangetoond, dat zij, die zalig werden, nu ook tot het lichaam der kerk werden toegevoegd; dit was de kroon van Hand. 2 van het werk des H. Geestes. Voorts moet hierdoor de gaping tussen het heden en het verleden voor de catechisanten

worden aangevuld en dienen zij te zien de sporen, die zij hebben te volgen. Met name de geschiedenis van eigen kerk."

En wat de Zendingsgeschiedenis betreft, het onderwijs hierin moet bevorderen: de liefde tot de zending, moet ons onze plicht aantonen, maar dient bovenal om te laten zien hoe God Zijn woord en raad vervult.

Niet vergeten mag worden principiële aandacht te besteden aan de zedeleer. Dit kan gedaan worden bij de behandeling van de Wet.

De stof voor de catechese is dus in de eerste plaats de H. Schrift, voorts de belijdenisschriften, de geschiedenis van de kerk, hoofdzaken van kerkrecht en liturgie, ethiek, zending, waarbij ook gewezen worde op de evangeliieverkondiging onder Israel.

Zal deze omvangrijke stof voldoende kunnen worden verwerkt, zowel door de catecheet als door de jeugd, dan moeten de hoge eisen, die aan dit ambtelijk werk worden gesteld, met grote ernst worden nagestreefd.

Hoewel uw commissie overtuigd is van de grote verscheidenheid in praktische aanpak en mogelijkheden, meent zij toch, dat het ideaal moet blijven: een systematische behandeling.

Dit vraagt niet een minimum, maar een maximum aantal uren. Dit vraagt óók een krachtige medewerking van de kerkeraad, en van de ouders niet het minst! De geweldige betekenis van het catechetisch onderwijs moet weer meer en meer in de belangstelling worden gebracht. Hier staat ontzaglijk veel op het spel: het persoonlijk geestelijk welzijn van de jeugd en de opbouw van Gods Kerk.

Welke stof op de Belijdeniscatechisatie?

De hoofdzaak van wat op de belijdeniscatechisatie moet worden behandeld, zal repetitie moeten zijn. Het mag verwacht worden, dat zij, die de belijdeniscatechisatie volgen, in de voorgaande jaren geleerd hebben. De praktijk is wel eens anders. Helaas! Ook dient rekening gehouden te worden met hen, die uit een onkerkelijk milieu tot de kerk zijn gebracht en die begeren belijdenis te doen. Met de verschillende gevallen zal rekening moeten worden gehouden. Desnoods neme men zulken apart.

Bij de repetitie zal over het algemeen kunnen worden volstaan met het Kort Begrip of een eigen dictaat.

Materialen.

Als boeken en hulpmiddelen dienen in het catechisatie-lokaal ter beschikking te zijn Bijbels en psalmboekjes.

Het aanwezig zijn van een wandkaart van Palestina en van de zendingsreizen van Paulus is zeer gewenst, om niet te zeggen noodzakelijk. Zo mogelijk enkele duidelijke platen, b.v. van tabernakel en tempel. En voor de zending een kaart van Celebes! Er is een veelheid van leerboeken en -boekjes, teveel om op te noemen. Een keuze zal moeten worden gedaan.

Ook dienen de kerkeraden aandacht te schenken aan het lokaal, waar gecatechiseerd wordt. Laten deze lokalen toch ruim en helder, netjes en doelmatig ingericht zijn, opdat er eventueel ook gelegenheid is voor de catechisanten om enkele aantekeningen te maken. Een schrijfbord behore tot de inventaris!

Met goede catechisanten en goed materiaal is het een vreugde om dit belangrijke ambtelijke werk te verrichten!

De behandeling van de Heidelbergse Catechismus.

Wat nu de behandeling van de Heidelbergse Catechismus in het bijzonder betreft, moge uw commissie allereerst verwijzen naar de in het voorafgaande geformuleerde beginselen. Zij is verder van mening, dat de bewoordingen van de Catechismus ongewijzigd moeten worden gehandhaafd; het leren en leren hanteren van de veelal pregnante uitdrukkingwijze zal voor het verstaan van prediking en godsdienstige geschriften bevorderlijk zijn. Een eigen formulering laten leren zou willekeur bevorderen en tevens betekenen een band temeer aan het verleden doorsnijden.

In de behandeling vraagt dit natuurlijk de nodige voorbereiding en bespreking, steunend op bekende Bijbelse geschiedenissen. De hoofd- en bijzinnen moeten wel onderscheiden worden; liefst worde dit op een schrijfbord schematisch voorgesteld. Sommige woorden zullen ook een aparte verklaring behoeven. Het schema kan eventueel worden overgenomen door de catechisanten, terwijl het ook zeer nuttig is, de opdracht (mee) te geven een parafraze te leveren. Eigen bewoordingen en die van de H. Cat. kunnen dan vergeleken worden. In de in het lokaal aanwezige Bijbels kunnen ook de nodige basisteksten opgezocht worden; dit is

tegelijk een goede oefening in het leren hanteren van de Bijbel en het vlug opzoeken van een opgegeven tekst.

Een voorbeeld (ontleend aan : De Heidelbergse Catechismus voor schoolgebruik, in opdracht van de C.v.U. v. Ger. Schoolverband.) moge een en ander toelichten.

„De behandeling van Vr. en Antw. 27 vinde steun in de geschiedenis van Jozef, waarin Gods voorzienige leiding duidelijk uitkomt. (op het bord kan het volgende schema komen:)

Wat verstaat gij door de voorzienigheid Gods?

De almachtige en alomtegenwoordige kracht van God,
 door welke Hij hemel en aarde,
 mitsgaders alle schepselen,
 gelijk als met zijn hand nog onderhoudt, en
 alzo regeert,
 dat loof en gras,
 regen en droogte,
 vruchtbare en onvruchtbare jaren,
 spijs en drank,
 gezondheid en krankheid,
 rijkdom en armoede, en
 alle dingen,
 niet bijgeval,
 maar van zijn vaderlijke hand ons toekomen.

(daarnaast dan ter verduidelijking het volgende:)

1. VOORZIENIGHEID

De voorzienigheid is de kracht van God,
 waardoor Hij alle schepselen nog onderhoudt en regeert.

Hand. 17 : 25.

Die kracht van God,
 waardoor Hij alle schepselen nog onderhoudt en regeert,
 is almachtig en alomtegenwoordig.

Hand. 17 : 28.

2. ONDERHOUDING

God onderhoudt hemel en aarde, en alle schepselen.

Col. 1 : 17.

Hij onderhoudt dat alles, als met Zijn hand.

3. REGERING

God regeert zo,
 dat alle dingen,
 niet bij geval,
 maar van Zijn vaderhand ons toekomen.

Ps. 135 : 6.

Wensen.

Tenslotte wil uw commissie enige wensen formuleren, die bij haar leven ten aanzien van een goede en goed georganiseerde catechese:

- a. Bij de opleiding van de aanstaande predikanten worde voldoende aandacht geschonken aan het psychologisch-pedagogisch aspect van de wachtende taak.
- b. Er worde nog eens een goede methode samengesteld, met leesboeken, die de gehele catechese-stof omvatten,
 die geïllustreerd zijn,
 voorzien van kaartjes, schema's en symbolen,
 geschreven in zuivere taal en stijl,
 die ruimte bieden en aanwijzingen geven voor opdrachten.
- c. Ter bevordering van eenheid in optreden en mogelijkheid tot een goede aansluiting bij verhuizing van catechisanten, is het gewenst, dat in alle kerken een (beknopt) leerplan voor de catechisatie wordt ingevoerd, waarvoor een concept in bijlage gegeven wordt.
- d. Als de catechisaties beginnen, roepe de kerkeraad de gehele daarvoor in aanmerking komende jeugd bijeen, om het belang van de catechisatie toe te lichten en het geregeld bezoek te bevorderen. Dit gebeure toch in frisse vorm, waarbij tegelijk het vrije jeugdwerk kan worden gestimuleerd.

- e. Tegelijk zende de kerkeraad aan de daarvoor in aanmerking komende ouders van catechisanten een kaartje, om hen op te wekken tot medewerking.
- f. Van eventuele verzuimen in het catechisatie-bezoek worde aantekening gehouden. Betreft het een verzuim zonder kennisgeving, dan kan eventueel een berichtje aan de ouders gezonden worden.
- g. Het komt uw commissie voor dat in verband met het opgemerkte ook de veelal gevolgde praktijk van de z.g.n. *belijdeniscatechisatie*, wijziging behoeft. Deze is geen aangelegenheid van de predikant alleen. Van meetaan dient hierin de kerkeraad betrokken te worden en dient de catechisant de volle verantwoordelijkheid van wat deze doet te beseffen. Daartoe is naar uw commissie meent nodig:
- Dat de catecheet met hen die begeren belijdenis des geloofs af te leggen, veelzijdig en duidelijk bespreekt, wat het afleggen van belijdenis inhoudt en de consequenties daarvan voor heel het leven.
  - Dat daarna de kerkeraad of een commissie uit deze met de betrokkenen persoonlijk spreekt over begeerte en motief tot de belijdenis. Na dit onderzoek laat de kerkeraad toe tot de belijdeniscatechisatie of adviseert deze nog niet te volgen.
  - De z.g.n. „belijdeniscatechisatie” zij geen voorbereiding tot een examen in de leer maar stelle ook ten volle in het licht de noodzaak en de rijkdom van het geestelijk beleven van wat de kerk belijdt. Verbondsbediening en verbondsbeleving dienen daarbij in de juiste verhouding gezien te worden.
  - De kerkeraad stelle voor hij toelaat tot de openbare belijdenis, een onderzoek in naar de kennis van en het inzicht in de belijdenis der kerk. Gescheiden van een onderzoek naar de zuiverheid van de motieven (als onder b. genoemd) gaat het hier dus om een onderzoek naar de zuiverheid van de belijdenis.
  - Bij de openbare belijdenis worde niet uit een idealiteit geleefd, (te hoge verwachting, kerkelijk zowel als persoonlijk) waarbij het gevaar van de sacramentisering van de belijdenis dreigt.
  - Het toelaten tot het afleggen van belijdenis beperke men nooit bindend tot één maal per jaar.

Het eigenlijke rapport is hiermede afgesloten.

Gaarne zou Uw commissie nog het volgende onder Uw aandacht willen brengen:

Uw commissie is niet van mening, dat de aangegeven richtlijn onveranderd moet worden gevolgd. Zij heeft slechts getracht U een advies te geven en zij verzoekt U deze richtlijnen dan ook als zodanig te aanvaarden.

Mocht U daartoe kunnen besluiten, dan beveelt zij U aan, deze (al of niet aangevulde en/of gewijzigde) richtlijnen met de bijlage toe te zenden aan de kerkeraden van onze Christelijke Gereformeerde Kerken. Zodoende zal deze arbeid het meest effect kunnen sorteren.

Zegene de Here Uw vergadering,

Deputaten voornoemd,

prof. W. Kremer, saamroeper.
 ds. D. H. Biesma.
 ds. W. Heerma.
 P. Wardekker, rapporteur.

Bijlage: concept leerplan catechisatie.

BIJLAGE.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK

van .....

LEERPLAN VOOR HET CATECHETISCH ONDERWIJS.

Wezen.

De catechese zij ambtelijke onderwijzing aan de jeugd der Kerk in de Christelijke religie; tegelijk opvoeding tot de vreze des Heren, opdat

Doel.

onze jonge mensen in geloofsgehoorzaamheid leren antwoorden op des HEREN belofte-woord.

Methode.

Als eerste eis moet worden gesteld, dat de Openbaring Gods, de bron van de kennis der zaligheid, ook door de leerlingen zelf gehanteerd worde.

De leervorm zij niet alleen de mededelende, noch alleen de vraag en antwoordvorm, maar er worde ook naar gestreefd een leergesprek op te bouwen.

Aandacht worde geschonken ook aan eventuele schriftelijke verwerking van opdrachten, en aan het begrijpen van inrichting en praktijk van de kerk.

Niet alleen de auditieve, maar ook de visuele en motorische elementen dienen zo veel mogelijk tot hun recht te komen.

Het onderwijs in de geloofswaarheden zij gebaseerd op dat in de Bijbelse geschiedenis.

Indeling.

De catechisanten worden gegroepeerd in de leeftijdsklassen van:

12 - 15 jaar

15 - 18 à 19 jaar

ouderen

en verder nog de Belijdeniscatechisanten.

Leerstof.

12 - 15 jaar: Bijbelse geschiedenis O.T., hoofdlijnen, b.v. schepping, val, ontwikkeling van het menselijk geslacht, zondvloed, spraakverwarring, roeping van Abram, vorming van het volk Israel, richters en koningen.

Occasioneel enkele vragen uit het Kort Begrip en enkele verhalen uit de kerkgeschiedenis.

Vragen Kort Begrip:

1, 2, 5, 6, 7,

14, 15, 19, 21, 29, 31, 39, 40, 41, 44, 48, 49,

50, 52,

67, 68, 71, 72,

Vertelstof Kerkgeschiedenis:

1. wezen en inrichting van de kerk
2. verwoesting van Jeruzalem
3. bloedgetuigen: naar keuze te vertellen over: Ignatius, Polycarpus, Blandina en Ponticus, Vivia Perpetua en Felicitas
4. Constantijn de Grote
5. Augustinus
6. Gregorius VII t. o. Hendrik IV
7. Bernard van Clairveaux of Franciscus van Assisi
8. Voorlopers der Hervorming: naar keuze te vertellen over: Wiclif, Waldus, Huss, Savonarola.
9. Hervormers: Luther, Zwingli, Calvijn, Knox
10. Menno Simons
11. de Coligny
12. Ignatius van Loyola
13. Gustaaf Adolf
14. Remonstranten, Synode van Dordt
15. Wesley - Whitefield
16. Piëtisten: Spener - Francke - Zinzendorf
17. Hendrik de Cock
18. dr. A. Kuyper
19. Zending: naar keuze te vertellen over: Egede, Livingstone, Kruyt, Nommensen, van Hasselt
20. Zending onder de Toradja's.

15 - 19 jaar: N.T. het historisch gedeelte.

Bijbelse geschiedenis O.T.: profeten en hun betekenis.

Bijbelse geschiedenis N.T.: brieven en Openbaring.

Catechismus met verwijzing naar en bespreking van de andere belijdenisschriften.

Bespreking van onderdelen van de ethiek en de liturgie.
 Kerkgeschiedenis: Hervorming, Afscheiding, Doleantie, Vereniging, enz.
 Zending op Celebes en onder Israel.

19 jaar en ouder:

Catechismus en ander belijdenisschriften.
 Kerkgeschiedenis, speciaal de nieuwste.
 Inrichting van het kerkelijk leven.
 Enkele belangrijke stromingen en secten.
 Ethische en liturgische vragen.

Belijdeniscatechisatie:

De hoofdzaak van wat op de belijdeniscatechisatie moet worden behandeld, zal repetitie moeten zijn. Het mag verwacht worden, dat zij, die de belijdeniscatechisatie volgen, in de voorgaande jaren geleerd hebben. Ook dient rekening gehouden te worden met hen, die uit een onkerkelijk milieu tot de kerk zijn gebracht en die begeren belijdenis te doen. Met de verschillende gevallen zal rekening moeten worden gehouden. Desnoods neme men zulken apart. Bij de repetitie zal over het algemeen kunnen worden volstaan met het Kort Begrip of een eigen dictaat.

Materialen:

Als boeken en hulpmiddelen in het catechisatie-lokaal dienen ter beschikking te zijn: Bijbels en psalmboekjes.

Aanwezig zijn: een wandkaart van Palestina en van de zendingsreizen van Paulus. Enkele duidelijke platen b.v. van tabernakel en tempel. Voor de zending een kaart van Celebes! Een schrijfbord moet in het lokaal aanwezig zijn, terwijl er voor de catechisanten gelegenheid moet zijn tot het maken van aantekeningen.

Te gebruiken leerboeken:

Voor de behandeling van de inrichting van het kerkelijk leven moet ook gebruik kunnen worden gemaakt van De Kerkorde en van de kerkbode.

Opmerkingen:

De catechisaties worden gehouden van ..... tot .....
 Bij het begin van deze periode worden alle te verwachten catechisanten opgeroepen tot een gemeenschappelijke samenkomst met de kerkeraad; hun ouders wordt een verzoek om medewerking gezonden. De catecheet is gehouden nauwkeurig aantekening te doen van verzuimen; wanneer een catechisant(e) .....-maal zonder kennisgeving absent was, zendt hij daarvan een kennisgeving aan de betrokken ouders; zonodig wordt de catechisant(e) bezocht.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de
 Christelijke Gereformeerde Kerk te .....
 op .....

, praeses.
 , scriba.

BIJLAGE LXIII.
 art. 176

RAPPORT VAN COMMISSIE I, OVER HET RAPPORT CATECHESE.

Aan de generale synode van de Chr. Geref. Kerken in
 Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn, 11 september 1956 en volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Commissie I, door uw vergadering aangewezen tot bestudering en beoordeling o.m. van het Rapport catechese moge U het volgende rapport uitbrengen.

Uw commissie wil allereerst haar dankbaarheid uitspreken voor de arbeid van de deputaten, die op de synode van 1953 werden benoemd om richtlijnen op te stellen „voor de beste methode van catechetisch onderwijs in het algemeen en de behandeling van de Heidelbergse Catechismus in het bijzonder”.

Zij zou gaarne zien, dat dit rapport, dat zulke voortreffelijke wenken bevat, ter kennis kon worden gebracht van de kerken.

Uw commissie heeft er echter ernstige bedenking tegen om het in deze vorm in publicatie te brengen. Daarbij dient haars inziens de inhoud op tal van punten gewijzigd te worden.

De commissie is van gevoelen, dat het slechts tweemaal vergaderen van de deputaten de arbeid, door hen verricht, ernstig heeft geschaad.

Uw commissie mist in dit rapport de goede compositie. Het verraadt al te zeer, dat verschillende auteurs zonder voldoende onderling overleg hebben gewerkt.

Dezelfde desiderata treden b.v. telkens naar voren.

Is het rapport enerzijds volgens uw commissie te weinig nauwkeurig belijnd opgezet, anderzijds is het in de onderdelen soms al te schematisch.

De commissie betreurt het voorts, dat de definities niet scherp genoeg zijn en dat in de verschillende paragrafen zaken te berde worden gebracht, die niet aan de orde zijn.

Ook zijn bepaalde uitdrukkingen niet zonder bedenking. Bovendien zal het rapport, wil het leesbaar zijn voor een brede lezerskring, moeten worden vereenvoudigd en de stijl op enige punten moeten worden herzien.

Enkele momenten uit het brede rapport mogen nader belicht.

Wat de noodzaak, uitgangspunt en doel betreft – uw commissie gaat hiermede gaarne accoord. De vergelijking met de prediking lijkt uw commissie abundant en verwarrend. Waarom niet de tweede zin aangevuld met: doch alzijdig gericht?

De hierop volgende psychologische en didactische opmerkingen zijn zeer waardevol. Wij onderstrepen het pleidooi voor de goede leermiddelen en het vertellen van de contemporaine geschiedenis. Overigens lijkt ons de uitvoerbaarheid van het ontworpen leerplan niet zonder bedenking.

De uitdrukking onder het opschrift „Gevaren”: „Discrepantie (of zelfs maar vermeende)” acht de commissie minder juist. Deze dient aangevuld tot: „Een werkelijk aanwezige of zelfs maar vermeende discrepantie”.

Waarom zo vraagt de commissie is bij de positie van de catecheet het ambtelijk karakter van dit deel van zijn arbeid niet belicht?

De pericoop over het „Gezag” mist de distinctie, die verwacht mocht worden. Er heerst hier begripsverwarring. De vraag of het cat. onderwijs niet teveel staat onder de geest van deze tijd, bevreemdt uw commissie.

Wat moet zij verstaan onder het begrip „groeien” in het hoofdstuk dat handelt over „de eisen van de stof”? Moet er bij de catechisanten het nieuwe leven latent aanwezig worden geacht? Verduidelijking is hier zeer nodig.

De wensen van deputaten worden door uw commissie gedeeld. Erkentelijk is zij ook voor de bijlage, die het belangrijke schema biedt.

De grote waardering van uw commissie voor het werk van deputaten heeft echter de onvoldaanheid t.a.v. tal van punten niet kunnen wegnemen.

Concluderend adviseert uw commissie deputaten te danken voor de arbeid aan dit rapport besteed, maar overwegend dat correcties dienen aangebracht te worden zowel wat aangaat de vorm, die te weinig goede compositie vertoont, alsook wat betreft de stijl en inhoud, dit rapport, zoals het uw vergadering wordt aangeboden niet te aanvaarden, maar deputaten dringend te verzoeken het te reviseren opdat het aldus in de bestaande behoefte beter kan voorzien.

Bestrale Gods Geest uw vergadering met Zijn licht en verlene Hij U de wijsheid, die van Boven is.

Apeldoorn, 18 september 1956.

Voor de commissie voornoemd,
ds. Joh. Prins, rapporteur.

BIJLAGE LXIV.

art. 177.

RAPPORT VAN COMMISSIE I, INZAKE INSTR. I. 1 (NIEUWE BIJBELVERTALING).

Aan de generale synode der Chr. Geref. Kerken in Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn, 11 september 1956 en volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Namens commissie I moge u rapport worden uitgebracht van de besprekingen en beoordeling van instructie I.1, van het agendum uwer vergadering.

Uw commissie moet allereerst de g. s. mededelen, dat het haar niet gelukt is, u een eenstemmige beoordeling en een gelijkloidend voorstel betreffende bovengenoemde instructie aan te bieden.

Na een diepgaande bespreking stelt een deel van uw commissie de synode voor van deze instructie alleen punt d. over te nemen en wel op deze wijze: dat de Kerken eerst dan een uitspraak kunnen doen, wanneer de revisie van de Nieuwe Vertaling van het N.B.G. zal gereed gekomen zijn.

Een ander deel van commissie I is echter van oordeel, dat door de synode, evenals dit in 1947 op de synode van Utrecht werd besloten ten aanzien van de Friese Vertaling (zie acta 1947, art. 42), reeds thans aan de kerkeraden de vrijheid moet worden gegeven, gebruik te maken van de Nieuwe Vertaling van het N.B.G.

Dit deel der commissie is de overtuiging toegegaan, dat bij alle waardering en dankbaarheid voor de Statenvertaling toch moet worden vastgesteld, dat de Nieuwe Vertaling reeds in dit stadium de oorspronkelijke tekst van de H.S. — die alléén als regel voor geloof en leven gelden mag — dichter benadert dan die, welke tot op heden in onze kerken alleen gelding heeft.

Bestrale Gods H. Geest uw vergadering met Zijn licht.

Apeldoorn, 13 september 1956.

Voor uw commissie voornoemd,
ds. Joh. Prins, rapporteur.

BIJLAGE LXV.

art. 196

RAPPORT VAN DE COMMISSIE TOT ONDERZOEK INZAKE DE STICHTING JEUGDRAAD.

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeengeroepen in 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

In de zitting Uwer synode van 19 september 1956 is ingesteld een commissie, bestaande uit de broeders: prof. J. J. van der Schuit, voorzitter, te Utrecht; C. de Groot te 's-Gravenhage, lid; W. E. van Dalen te Ermelo, lid, en mr. Th. A. Versteeg te Amsterdam, adviserend lid.

Aan deze commissie is opgedragen, U te adviseren omtrent het Rapport van Deputaten voor de Landelijke Evangelisatie der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, voor zover dit rapport betrekking heeft op de Stichting voor het werk der Christelijke Gereformeerde Kerken onder de buitenkerkelijke jeugd, welke stichting in dit rapport van deputaten wordt aangeduid als „Stichting Jeugdraad”.

Voormelde commissie heeft vergaderd te Utrecht op 29 september 1956 en kan te uwer voorlichting het navolgende opmerken en adviseren:

Het werk onder de buitenkerkelijke jeugd ressorteert onder Deputaten voor de Landelijke Evangelisatie. Onder auspiciën van deze deputaten is indertijd opgericht de „Stichting Jeugd-raad”, die in zover zelfstandig was, dat deze stichting eigen rechtspersoonlijkheid verkreeg

en daardoor ook eigen rechten en plichten had. De stichting kreeg een eigen bestuur en een directeur voor de dagelijkse leiding, terwijl er ook de mogelijkheid was om personeel aan te stellen. Van deze mogelijkheid werd gebruik gemaakt, doordat de heer L. Kaper te Apeldoorn werd aangenomen als werknemer in dienst van de stichting. De heer Kaper was dus werkzaam onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid van directeur en bestuur, terwijl deze laatste onder supervisie van deputaten stonden.

Met dit woord supervisie zijn de bevoegdheden van deputaten slechts zeer globaal en zeer zwak aangeduid, omdat aan deputaten zeer grote bevoegdheden werden toegekend in de statuten van de stichting. Zo kregen deputaten het recht om bestuurders te benoemen en te ontslaan en om de functies in het bestuur te verdelen en daarvan weer te ontheffen. Voor bepaalde transacties had het bestuur een goedkeuring van deputaten nodig en deputaten konden te allen tijde inzage verlangen van de boeken.

Naar aan voormelde commissie werd meegedeeld, was voor de toenmalige deputaten de reden tot het onderbrengen van een deel van hun taak in een zelfstandige stichting gelegen in de verwachting, dat het langs deze weg mogelijk zou zijn voor dit deel van hun werk overheidssubsidie te kunnen verkrijgen. In elk geval was dit één van de redenen tot oprichting der stichting. Later is gebleken, dat de hier bedoelde verwachtingen te optimistisch zijn geweest, doordat niet kon worden voldaan aan de nader van overheidswege gestelde voorwaarden. Doordat bij de opzet van de omvang van het werk echter onwillekeurig reeds enigermate werd vooruitgelopen op de gekoesterde verwachtingen, lijkt het aannemelijk, dat hier één van de oorzaken ligt voor de latere mislukking.

Als aanvankskapitaal kreeg de stichting een bedrag van f 100,- mee. Toen gemeend werd, dat als outillage voor het wachtende werk een stencilbedrijf moest worden opgezet, was dit bedrag uiteraard onvoldoende. Ter voorziening in bedrijfskapitaal werd een tweetal geldleningen gesloten tot een gezamenlijk bedrag van f 4.500,-.

De liefde en ijver, waarmee dit werk is opgezet en enige jaren volgehouden, hebben niet kunnen voorkomen, dat ook het stencilbedrijf niet heeft beantwoord aan de verwachtingen.

Onder de bescheiden, die door deputaten ter beschikking van voormelde commissie zijn gesteld, bevindt zich de copie van een brief, gedateerd 3 februari 1954, waaruit blijkt, dat door één van de bestuursleden van de stichting, namens de stichting, aan de heer L. Kaper werd gevraagd een voorstel te doen voor het overnemen van de copiëerinrichting. Bij de stichting was dus reeds vóór die datum de opvatting gerijpt, dat de copiëerinrichting - hiervóór aangeduid als stencilbedrijf - diende te worden geliquideerd. Althans bleek het bestuur van mening, dat het bedrijf niet langer voor rekening en risico van de stichting en dus indirect voor rekening en risico van deputaten mocht blijven.

Eenmaal vooropgesteld, dat het bestuur van mening was, dat de copiëerinrichting voor de eigenlijke taak van de Jeugdraad van te grote omvang was, acht voormelde commissie het juist, dat het bestuur zich voor de overname gewend heeft tot de heer Kaper. Wanneer volstaan was met verkoop van de inventaris en van de aanwezige papiervoorraad op een veiling of aan een willekeurige buitenstaander, zou de opbrengst zeer beslist minder zijn geweest.

Bij de becijfering van het eindresultaat zijn deputaten en het bestuur van de stichting tot de conclusie gekomen, dat een totaal verlies werd geleden van ruim f 2.500,-. Niettemin hebben deputaten de voorgenomen liquidatie van de stichting doorgezet. Het bedrijf is verkocht aan de heer Kaper. De stichting is ontbonden. De door de stichting aangegane geldleningen zijn door deputaten betaald. De restant koopschuld, die door de heer Kaper nog moet worden voldaan, zal voldaan worden aan deputaten.

Nu deputaten eenmaal de schulden van de stichting voor hun rekening hebben genomen, heeft het geen zin meer om na te praten over de vraag of zij daartoe juridisch verplicht waren. Voormelde commissie merkt hiertegen op, dat de besteding van gelden, die aan deputaten ter beschikking stonden, ten behoeve van verplichtingen van de stichting zeker ligt binnen de grenzen van de belangen, die aan deze deputaten ter behartiging werden toevertrouwd. De stichting werd immers opgericht ter behartiging van een deel der belangen, die vielen onder het werkterrein van deze deputaten.

Deputaten hebben in hun rapport de hand in eigen boezem gestoken en daarbij welbewust op niemand een blaam willen werpen voor de teleurstelling, waarvoor zij kwamen te staan. Zij hebben zich zelf beschuldigd, „dat zij ten deze niet voldoende controle hebben uitgeoefend”.

Het ligt niet op de weg van voormelde commissie om deputaten te verontschuldigen. Wel wil uw commissie er op wijzen, dat zij zich kan indenken, dat de telkens wisselende individuele deputaten zich niet onmiddellijk bewust konden zijn van de verantwoordelijkheid, die op hen drukte met betrekking tot de zelfstandige, door de „toenmalige” deputaten in het leven geroepen stichting.

Er blijft nog één punt over, waaromtrent voormelde commissie meent een opmerking te moeten maken.

In de bijlage, die gevoegd is bij het rapport van Deputaten voor de Landelijke Evangelisatie en betrekking heeft op de hier besproken stichting, zou de indruk kunnen worden gewekt, dat enige blaam zou rusten op de heer Kaper voornoemd met betrekking tot zijn werk voor de stichting en met betrekking tot de overname van het bedrijf der stichting. Ongetwijfeld is het niet de bedoeling van deputaten of van wie dan ook geweest om enige blaam op iemand te leggen en daardoor eigen teleurstelling af te reageren. Voormelde commissie heeft de briefwisseling, die er tussen de verschillende betrokkenen is geweest, nagelezen en meent op grond daarvan te mogen uitspreken, dat ook een „schijn van blaam” in deze onjuist zou zijn.

Utrecht/Amsterdam, 1 oktober 1956.

Namens voormelde commissie:
 prof. J. J. van der Schuit, voorzitter.
 mr. Th. A. Versteeg, adviserend lid.

BIJLAGE LXVI.
 art. 197

**RAPPORT VAN COMMISSIE VIII OVER INGEKOMEN MISSIVEN
 BETREFFENDE DE D.K.O.**

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde
 Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Door uw vergadering werd aan uw commissie een schrijven van ds. L. Holtrigter te Onstwedde met diverse missiven ter behandeling gegeven. Uw commissie heeft de eer u het volgende te rapporteren.

In zijn schrijven deelt ds. L. Holtrigter mee, dat hij enkele stukken aan de generale synode ter behandeling heeft gezonden. Het zijn „protesten-bezwaarschriften”, die hij echter met een mildere term heeft omkleed teneinde moeilijkheden te voorkomen. Al zijn stukken hebben betrekking op kerkrechtelijk gebied. Eerst was zijn plan een verzoek ter synode in te dienen om de nieuwe kerkorde aan de kant te zetten en terug te keren tot de uitgave van 1937, daar de herziene uitgaven van 1948 en 1954 niet deugen en vol hiërarchische addertjes zitten. Als voorbeeld wordt art. 50 D.K.O. Par. 2 genoemd, een aanhaling van de generale synode van 1915. In de herziene uitgave staat „tenzij het moderamen anders adviseert”. Dat heeft z.i. de generale synode van 1915 niet besloten. Het betekent een hiërarchale macht leggen in de hand van een moderamen. Dat zou volgens hem een bewijs zijn dat het water van de Tiber uit Italië ook nog in het kanaal van Apeldoorn was terecht gekomen.

Zo zit z.i. de nieuwe redactie vol.

Zijn wens is dat de synode de „breuken” verbindt, waarvan zijn „protest-bezwaarschriften” enkele artikelen aan de orde stellen, en dat de synode zelf op eerbiedwaardige wijze art. 50 van de D.K.O. herstelt.

Aan het slot verklaart ds. L. Holtrigter: „Ik heb daarom over dat art. der D.K.O. dan ook geen protest-bezwaarschrift ingediend, om de generale synode zelve de gelegenheid te geven”.

De missiven betreffen: de Naam onzer kerk; Art. 12, 13 en 14 D.K.O.; het praesidium betreffende de art. 13, 36, 41 en 47 D.K.O.; Art. 47, 41 en 50 D.K.O.; Wederopnamebesluit Synode 1857 en de Clausule onder art. 80 D.K.O. en de 1e vraag uit het reglement kerkvisitatie.

Uw commissie is van oordeel, dat wij in het schrijven met begeleidende missiven meer te doen hebben met opmerkingen dan directe bezwaarschriften. Zij adviseert dan ook deze opmerkingen door te geven aan onze deputaten voor overleg inzake herziening D.K.O. opdat zij eventueel met deze opmerkingen hun winst kunnen doen.

Namens uw commissie,
 ds. M. W. Nieuwenhuijze, rapporteur.

BIJLAGE LXVII.
art. 198

BEZWAARSCHRIFT VAN G. SCHALK EN T. VAN DALEN TE ASSEN.

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken, D.V. 11 september 1956 te Apeldoorn.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Daar ondergetekenden ernstig bezwaard zijn over de houding van de Kerkeraad van Assen aangaande de Kanselboodschap van de G.S. 1953, en wij ons hebben gewend tot de classis Groningen en de P.S. van het Noorden maar deze geen definitieve uitspraak hebben gedaan, zien wij ons verplicht onze bezwaren te Uwer vergadering kenbaar te maken.

Wij zijn er van overtuigd dat de Kerkeraad het recht heeft de Kanselboodschap niet voor te lezen. Maar heeft zij wel het recht en is het tot opbouw der gemeente om voornoemde boodschap uit haar verband te rukken en deze te beschouwen als zelfs gevaarlijk voor de gemeente? Wij moeten dan tot de overtuiging komen, dat het grootste deel der ambtsdragers van de synode de waarheid naar het Woord Gods niet meer verstaat en ze een boodschap in de kerken afgeven, die daarop gegrond is, maar volgens het tegenschrift van de Kerkeraad van Assen zelfs gevaarlijk is voor de gemeente hier ter plaatse. Als dit zo is, is ze dat ook voor heel de Kerk.

Broeders het is voor ons noodzaak, dat wij hierop een definitief antwoord ontvangen en wij met een gerust geweten lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken kunnen zijn.

U de voorlichting van de H. Geest toebiddend in deze zo ernstige zaak,

met heilbiede en broedergroeten
G. Schalk
T. van Dalen.

BIJLAGE LXVIII.
art. 198

RAPPORT VAN COMMISSIE VIII OVER HET BEZWAARSCHRIFT
VAN G. SCHALK EN T. VAN DALEN, ASSEN.

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, Apeldoorn 1956.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

In handen van uw commissie werd een appèlschrijven gesteld van de brs. G. Schalk en T. van Dalen, belijdende leden van onze Chr. Geref. Kerk te Assen.

Daarin verklaren zij ernstig bezwaard te zijn betreffende de houding van de kerkeraad van Assen inzake de kanselboodschap van de generale synode van 1953.

Daar zij zich gewend hadden tot de classis Groningen en de part. synode van het noorden, maar deze geen definitieve uitspraak gedaan heeft, zien zij zich genooddaakt hun bezwaren aan onze vergadering kenbaar te maken.

Op zichzelf zijn appellanten ervan overtuigd dat de kerkeraad het recht heeft de kanselboodschap niet voor te lezen. Hun bezwaar raakt echter het feit, dat de kerkeraad van Assen in een schrijven aan de leden van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Assen heeft toegelicht waarom de kerkeraad deze kanselboodschap niet heeft laten voorlezen en daarin een aantal bezwaren tegen de kanselboodschap heeft opgesomd, waardoor naar 't inzicht van de appellanten de kanselboodschap uit elkaar is gerukt en zelfs als gevaarlijk voor de gemeente is voorgesteld. Gaarne ontvangen zij nu van de generale synode een definitief antwoord, zodat zij met een gerust geweten lid kunnen zijn van de Chr. Geref. Kerken.

Uw commissie heeft ook kennis genomen van het schrijven van de classis Groningen en de part. syode van het noorden. De classis Groningen, erkennende het goed recht van een kerkeraad om voorlezing van een synodale kanselboodschap na te laten, heeft uitgesproken dat voorlezing op zijn plaats was geweest, maar tevens met alle nadruk de suggestie afgewezen, die door het schrijven van appellanten was gewekt, als zou de kerkeraad van Assen iets anders begeren dan de geestelijke belangen van Gods kerk te behartigen.

De part. synode van het noorden heeft in haar vergadering van 17 juni 1954 besloten aan de bezwaarde broeders te laten meedelen, dat naar het oordeel van de part. synode de kerkeraad van Assen zijn bezwaren tegen de kanselboodschap op onjuiste wijze en op de verkeerde plaats heeft kenbaar gemaakt en dat aan de kerkeraad van Assen het advies is gegeven in deze zaak de kerkelijke weg te bewandelen en zich dus met zijn bezwaren tot de eerstvolgende generale synode onzer kerken te wenden. Zolang de kerkeraad van Assen dit niet heeft gedaan, kan en mag de part. synode niet nader ingaan op de inhoud van hun bezwaarschrift.

Deze zaak diende opnieuw in de vergadering van de part. synode van het noorden op 21 juni 1956. Daar besloot de synode het volgende te berichten:

1. dat de kerkeraad van Assen volkomen gerechtigd was de kanselboodschap van de generale synode van 1953 niet voor te lezen, daar de kerkeraad in dezen vrij is;
2. dat het juist was, dat de kerkeraad van het niet-voorlezen van de kanselboodschap een verklaring aan de leden heeft gegeven, waartoe hij niet verplicht was;
3. dat de synode de inhoud van de genoemde verklaring geheel voor rekening laat van de kerkeraad van Assen, daar niet de part. synode maar de generale synode deze verklaring heeft te beoordelen, terwijl de synode het onjuist acht, dat de kerkeraad zijn bezwaren alleen ter kennis heeft gebracht aan de ondertekenaars van de kanselboodschap der generale synode en het onjuist zou zijn wanneer de kerkeraad deze bezwaren niet bij de generale synode zelf zou inbrengen.

De commissie heeft moeten constateren, dat de kerkeraad van Assen de door de part. synode voorgestelde kerkelijke weg niet heeft bewandeld, zodat er geen bezwaarschrift tegen de kanselboodschap op de synodale tafel aanwezig is. Derhalve oordeelt uw commissie dat het op kerkrechtelijke gronden niet op de weg der synode ligt om de inhoud van de verklaring van het niet-voorlezen van de kanselboodschap te beoordelen.

Zij stelt uw vergadering voor om uit te spreken:

- a. dat zij afkeurt de wijze, waarop de kerkeraad van Assen zijn bezwaren tegen de kanselboodschap van 1953 heeft bekend gemaakt;
- b. dat het niet op de weg der synode ligt om de bezwaren van de kerkeraad van Assen te beoordelen, daar deze zelf die bezwaren niet in de kerkelijke weg ter tafel heeft gebracht;
- c. hiervan bericht te zenden aan de appellanten, de kerkeraad van Assen, de classis Groningen en de part. synode van het noorden.

Namens uw commissie
ds. M. W. Nieuwenhuijze, rapporteur.

BIJLAGE LXIX.
art. 202

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN TOT BEHEER DER JUBILEUM-GAVE 1834 - 1934.

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn, 11 september 1956 en volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten tot beheer der Jubileum-gave 1834 - 1934 mogen uw aandacht vragen voor de gang van zaken gedurende de laatste drie jaren, sedert de jongste generale synode. Deze verliepen in aangename rust. Slechts tweemaal werd vergaderd, daar de lopende zaken per rondschrijven konden worden afgedaan.

Vergelijking van bijgaand financieel verslag met dat van voor drie jaren doet zien dat de kaspositie aanmerkelijk is verbeterd. Dank zij ingekomen giften groeide het **stamkapitaal** van f 22.471,11 tot f 23.663,92, dus een vermeerdering van f 1.192,81.

De **bezittingen** stegen van f 23.973,09 tot f 27.235,67, wat een vermeerdering te zien geeft van f 3.262,56.

De **rente-rekening** liep op van f 1.501,98 tot f 3.571,75, wat een vooruitgang betekent van f 2.069,77.

Hierdoor kwam er een climax in de baten aan rente, en is er het streven om de jaren met nadelige saldi voorgoed te beëindigen. Dit is alleen mogelijk wanneer het renteverlies van afgeloste gelden tijdig door nieuwe soliede beleggingen kan worden weggewerkt. Dit is

wel de moeilijkste zijde van het beheer. De vreugde van het inboeken der giften wordt slechts overtroffen door de voldoening het kerkelijk leven waar nodig met een uitkering te kunnen steunen.

Een zwarte plek is nog altijd de dubieuze post ad f 2000,- wegens geleend geld aan een vroegere generale synode. Deputaten hopen van harte dat uw vergadering tot verevening van dit bedrag kan besluiten, waarbij de synode dan een rabat krijgt van f 1000,-, waartoe uw deputaten in staat zijn gesteld door de offervaardigheid van een milddadige broeder. Mocht onverhoopt ondanks deze niet onbeduidende reductie ook de tegenwoordige synode niet genegen zijn dit voorschot te restitueren, dan verwachten uw deputaten toch zeer stellig terugbetaling van de f 250,- of méér, genoemd op blz. 136, regel 15 v.o., acta 1953.

In alle stilte werd het vierde lustrum der Kas gevierd. Sedert de stichting werd uitgekeerd aan de particuliere synode van het noorden f 5400,-; midden f 3400,-; oosten f 400,-; zuiden f 1600,-; westen f 400,-. Totaal f 11.200,-.

Gezien het stamkapitaal f 22.000,- bedroeg, is dus ruim 50 % weer in de kerk teruggevoerd, waarmede het nut dezer kas afdoende is bewezen.

Art. 3 der Instructie luidt: Zoveel mogelijk wordt uit elke particuliere synode een deputaat met een secundus benoemd. Zij hebben drie jaar zitting. Of de tegenwoordige deputaten al dan niet kunnen worden gecontinueerd en c.q. hun aantal met één moet worden uitgebreid, moge worden overgelaten aan het oordeel uwer vergadering. In het algemeen is een veelvuldige mutatie niet bevorderlijk aan een inwerken in deze zaken.

Op onze laatste vergadering werden de functies zodanig verdeeld, dat ondergetekende tevens met het scribaat werd belast.

Uw vergadering in al uw overwegingen, handelingen en besluiten de onmisbare leiding des Heilige Geestes toebiddende,

namens deputaten voornoemd,
K. G. van Smeden secretaris-penningmeester.

FINANCIËEL VERSLAG KAS JUBILEUM-GAVE 1834 - 1934.

Ingevolge art. 10 van hun Instructie hebben de deputaten het genoegen uw vergadering hierbij een specificatie te geven omtrent: A. de bezittingen; B. de gekweekte rente; C. de uitgegeven gelden.

A. Bezittingen (per ultimo juli 1956).	
Renteloos voorschot gen. syn. ten behoeve van de	
Catechismus-uitgave; Acta 1947, art. 24	f 2000,-
Lening (Hyp.) C. G. Kerk EINDHOVEN, à 4 %	f 7000,-
Lening C. G. Kerk HEERDE, à 4 %	f 3550,-
Lening (Obl.) C. G. Kerk ROTTERDAM-C. à 3,5 %	f 3000,-
Lening (Hyp.) C. G. Kerk SASSENHEIM, à 4 %	f 3050,-
Lening C. G. Kerk SASSENHEIM, à 4 %	f 3900,-
Lening (Obl.) Stichting „DE OPBOUW”, à 5 %	f 200,-
Lening (Obl.) Stichting „DE OPBOUW”, à 5 %	f 1000,-
Lening (Obl.) Stichting „DE OPBOUW”, à 5 %	f 3000,-
Lening C. G. Kerk ZEIST, à 3,5 %	f 2000,-
Boaz-Spaarbank BUNNIK, à 2,5 %	f 278,64
Postrekening	f 57,03
	<hr/>
	Totaal f 29035,67
	Geleend van de Emeritikas f 1800,-
	<hr/>
	Blijft f 27235,67

Ingevolge art. 5 der Instructie is het stamkapitaal onaantastbaar.

Dit stamkapitaal, dd. 31 juli 1953	f 22471,11
sedert dien vermeerderd met giften, enz. ad.	f 1192,81

is gegroeid tot een bedrag van	f 23663,92
--	------------

De stand is dus: Bezittingen	f 27.235,67
Kapitaal-rekening	f 23.663,92
	<hr/>
Rente-rekening	f 3.571,75

Aangezien ingevolge acta synode 1934, art. 51 de Jubileum-gave alleen zal dienen om het beroepingswerk ter hand te kunnen nemen, behoort de lening ad f 2000,— aan de generale synode ten behoeve van de Catechismus-uitgave te worden terugbetaald.

Het is buiten kijf dat de deputaten van het hun toevertrouwde geld geen schenkingen mogen doen buiten hun Instructie om. En waar van de mindere vergaderingen geen instructie was ingezonden om gelden aan deze Kas te onttrekken voor een ander doel, moet het besluit in art. 30 der jongste acta in strijd worden geacht met art. 30 D.K.O. Geen enkele generale synode mag zichzelf, uit welke Kas ook, iets schenken. Hier werd een precedent geschapen, waartegen op grond van goede trouw bezwaar moet worden ingebracht.

De gedeefde rente van dit voorschot, gerekend tegen 3 %, is al die jaren al opgelopen tot f 618,12.

De stand is aldus: geleend	f 3.000,—
terugbetaald	f 1.000,—
rest	f 2.000,—
gift van N.N., speciaal voor dit tekort	f 1.000,—
nog te vorderen	<u>f 1.000,—</u>

Dit bedrag is aanmerkelijk lager dan dat, genoemd op blz. 281 der jongste acta, maar wordt dan ook stellig van de generale synode terugverwacht. Zie óók blz. 136, acta 1953.

B. GEKWEekte RENTE

C. UITGEGEVEN GELDEN

1953

Rente	f 910,27	Rente Emeritikas	f 118,50
Giften	f 54,—	Uitkeringen	f 200,—
		Onkosten	f 102,99
		Voordelig saldo	f 542,78
Totaal	<u>f 964,27</u>	Totaal	<u>f 964,27</u>

1954

Rente	f 878,48	Rente Emeritikas	f 98,30
Giften	f 1064,—	Uitkeringen	f 200,—
Koerswinst	f 10,31	Onkosten	f 70,16
		Voordelig saldo	f 1584,33
Totaal	<u>f 1952,79</u>	Totaal	<u>f 1952,79</u>

1955

Rente	f 1121,61	Rente Emeritikas	f 101,52
Giften	f 66,—	Onkosten	f 56,35
		Voordelig saldo	f 1029,74
Totaal	<u>f 1187,61</u>	Totaal	<u>f 1187,61</u>

De penningmeester
K. G. van Smeden.

BIJLAGE LXX.
art. 203

RAPPORT VAN COMMISSIE I, VOOR DE INSTRUCTIES AANGAANDE HET
ALGEMEEN KERKELIJK BELEID. (HERDENKING AFSCHIEDING).

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn, 11 september 1956 en volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De commissie door uw vergadering aangewezen om te rapporteren betreffende Instructie 2, onder punt I van uw agenda vermeld, moge u ten aanzien van de daarin gestelde vraag haar standpunt kenbaar maken.

Uw commissie, hoezeer overtuigd van de noodzakelijkheid om juist in een tijd van kwijnend kerkelijk besef de daden Gods in 1834 in het licht te stellen, maar overwegende, dat een al te frequente landelijke herdenking (om de 25 jaar) niet wenselijk is,

is van oordeel, dat een herdenking als in de instructie van de particuliere synode van het noorden is aangeduid, geen aanbeveling verdient en stelt voor geen commissie van voorbereiding te benoemen.

Een herdenking in de kerkelijke pers en in de plaatselijke godsdienstoefeningen acht uw commissie zeer aan te bevelen.

Gods Geest leide uw vergadering!

Apeldoorn, 18 september 1956.

Voor de commissie voornoemd:
ds. Joh. Prins, rapporteur.

BIJLAGE LXXI.
art. 204, 208

RAPPORT VAN COMMISSIE I, VOOR DE INSTRUCTIES AANGAANDE HET
ALGEMEEN KERKELIJK BELEID. (SPREKEN VOOR DE A.V.R.O.).

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn, 11 september 1956 en volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Commissie I, benoemd ter bestudering en beoordeling van het Verslag van het Curatorium der Theol. School, het Rapport Catechese en de Instructies aangaande het algemeen kerkelijk beleid heeft U het volgende te rapporteren en voor te stellen betreffende Instructie I. 4.

Uw commissie heeft overwogen welke de bezwaren van de particuliere synode van het zuiden tegen het spreken van onze predikanten voor de A.V.R.O.-microfoon kunnen zijn.

Door alle leden werden deze bezwaren wel aangevoeld en door sommige ook gedeeld.

Daarnaast overwegend, dat

- 1e. het opzicht over het doen en laten van de predikanten ter beoordeling ligt allereerst van hun resp. kerkeraden en classes;
- 2e. het zeker niet wenselijk is voor allerlei aangelegenheden bindende bepalingen te maken;
- 3e. het onjuist zou zijn de kerken en haar dienaren te hinderen in het vervullen van de apostolaire opdracht;

is zij van oordeel de synode te moeten adviseren deze instructie niet aan te nemen.

Voor de commissie voornoemd,
ds. Joh. Prins, rapporteur.

Apeldoorn, 13 september 1956.

BIJLAGE LXXII.
art. 208, 209

**RAPPORT III VAN COMMISSIE V INZAKE
HET WERK VAN DE KERK NAAR BINNEN. (ALGEMENE DIACONALE
EN SOCIALE AANGELEGENHEDEN
EN GEESTELIJKE VERZORGING DOOFSTOMMEN).**

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Uw commissie ontving bij de behandeling van haar rapport over instructie D van het agendum de opdracht, om in overleg met ds. G. Bilkes zich te bezinnen omtrent de instructie voor een deputaatschap ter behartiging van algemene diaconale en sociale aangelegenheden.

Zij biedt U hierbij een concept aan met enkele overwegingen. Tevens rapporteert zij U over het nog resterende punt van de stukken, die U haar ter behandeling heeft toevertrouwd, nl. agendapunt 6 onder letter o.

A. Instructie voor deputaten voor algemene diaconale en sociale aangelegenheden.

Met ds. Bilkes onderschrijft uw commissie dat er behoefte is aan een deputaatschap tot behartiging van algemene diaconale en sociale aangelegenheden. Bepaalde taken zijn reeds in de kring der kerken breder aangevat, zoals die der kinderbescherming. Met waardering moet bovendien melding gemaakt worden van het werk der diakenenconferenties, dat een eigen terrein bestrijkt en niet door de arbeid van het in te stellen deputaatschap hoeft te worden doorkruist.

Onder algemene diaconale en sociale aangelegenheden worden verstaan, die zaken die het verband der kerken als geheel raken, zoals jeugdzorg, gezinszorg, bejaardenzorg e.d. op kerkelijk-diaconaal terrein, oftewel kortweg genoemd: kerkelijk maatschappelijk werk.

Bij het kerkelijk maatschappelijk werk dient ook te worden gedacht aan de uitwerking van vraagstukken verbonden aan de kinderbescherming, hulpverlening aan vluchtelingen, toepassing van de sociologie, de gevolgen van de vervanging van de huidige armenwet, de subsidieregeling voor de oprichting van bejaardentehuizen en tal van onderwerpen, waarmede het kerkelijk maatschappelijk werk nu en in de toekomst in aanraking brengt.

Het is niet de bedoeling, dat het deputaatschap zelf de zorg voor bepaalde groepen of bepaalde gevallen ter hand neemt. Er is trouwens allerlei zorg, die niet rechtstreeks van de kerken behoeft uit te gaan, maar die via bepaalde organen vorm krijgt. Wel dienen de diakenen het initiatief te nemen met betrekking tot de aanpak van bijzondere taken.

Uiteraard dient er voor gewaakt te worden, dat deputaten niet treden in het werk van de plaatselijke diaconie (kerkeraad) en van de meerdere vergaderingen.

Daar de arbeid van deputaten stellig kosten zal meebrengen, geeft uw commissie U in overweging hen te machtigen een bijdrage te vragen van de kerkeraden uit de gelden, die de diaconie ter beschikking staan. Indien deze zaak gemotiveerd onder de aandacht der kerkeraden wordt gebracht, zal een poging in die richting zeker resultaten hebben.

Omtrent het aantal deputaten waren de meningen in uw commissie verschillend. Ds. Bilkes stelde voor U in overweging te geven het deputaatschap te doen bestaan uit een predikant, een ouderling en twee diakenen. Enkelen der commissie waren van mening dat een oneven aantal over 't algemeen voor elk deputaatschap praktisch beter is, terwijl de diakenen in een deputaatschap als dit gerust de meerderheid mogen hebben. Zij stellen daarom voor: een predikant, een ouderling en drie diakenen.

Tenslotte bieden zij U het volgende concept voor de instructie voor deputaten voor algemene diaconale en sociale aangelegenheden aan:

- Art. 1. De generale synode stelt een deputaatschap voor algemene diaconale en sociale aangelegenheden in.
- Art. 2. Het getal der deputaten is 4 (5), te weten 1 predikant, 1 ouderling en 2 (3) diakenen.
- Art. 3. De taak der deputaten is:
- a. het geven van voorlichting en adviezen inzake diaconale en sociale aangelegenheden;
  - b. de bevordering van kerkelijk maatschappelijk werk;
  - c. het onderhouden van contacten met bestaande organisaties in eigen kerkelijk leven of daarbuiten en voorzover nodig met overheidsinstanties en andere instellingen;

- d. de vertegenwoordiging van de kerken bij bespreking van bovenbedoelde taken in interkerkelijk overleg of overleg van andere aard.
- Art. 4. Deputaten kunnen de generale synode voorstellen doen voor de nadere organisatie van het kerkelijk maatschappelijk werk, de onderlinge hulpverlening der diaconieën enz.
- Art. 5. Deputaten mogen niet treden in het werk van de plaatselijke diaconie (kerkeraad) en van de meerdere vergaderingen.
- Art. 6. Deputaten hebben het recht de diaconieën een bijdrage te vragen uit haar ter beschikking staande gelden tot bestrijding van de uit de vervulling van hun taak voortvloeiende kosten.
- Art. 7. Deputaten brengen ter generale synode rapport uit van de verrichte werkzaamheden.

B. Geestelijke verzorging van doofstommen.

Betreffende het ingekomen stuk, in het agendum vermeld onder 6 letter o, rapporteert uw commissie, dat zij met belangstelling dit schrijven heeft gelezen. Zij is zeer getroffen door de intentie van dit schrijven, waarin br. B. Bruining van Rotterdam de aandacht van de synode wil vestigen op de noodzaak van de geestelijke verzorging van doofstommen. Gezien de wijze waarop deze broeder, die voorzover uw commissie bekend is, zelf doofstom is, deze zaak aan de orde stelt, meent uw commissie te moeten adviseren hem te verwijzen naar zijn eigen kerkeraad. Voor het overige zal uw commissie deze zaak gaarne mondeling ter synode toelichten.

U de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

Apeldoorn, 16 oktober 1956.

Voor de commissie voornoemd,
ds. M. Drayer, rapporteur.

BIJLAGE LXXIII. art. 210

RAPPORT VAN COMMISSIE VIII OVER PUNT F. ART. 70 D.K.O. (ECHTSCHIEDING EN TWEEDE HUWELIJK).

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Uw commissie, aangewezen voor punt F. handelend over art. 70 D.K.O., heeft de eer U het volgende te rapporteren over de instructie van de part. synode van het zuiden: „De generale synode spreke uit hoe te handelen met iemand, die na echtscheiding en tweede huwelijk begeert tot de gemeenschap der kerk voor het eerst of bij vernieuwing te worden toegelaten”.

Uw commissie ontveinst zich niet dat in deze instructie een zeer netelige kwestie aan de orde gesteld wordt. Allereerst is het van belang te weten, op welke gronden een echtscheiding heeft plaats gehad. Een huwelijk toch met een wettig gescheiden man of vrouw is in het algemeen geoorloofd. Wanneer een huwelijk door hoererij niet alleen feitelijk, maar ook wettelijk door scheiding verbroken is, geeft Matth. 19 : 9 vrijheid een nieuw huwelijk aan te gaan en mag zulk een huwelijk ook kerkelijk bevestigd worden.

Moelijker wordt echter de zaak, wanneer de echtscheiding niet heeft plaats gehad op gronden aan Gods Woord ontleend, en de kerk heeft moeten overgaan tot behandeling met de kerkelijke tucht. De praktijk van het kerkelijk leven is veelal zo geweest, dat dergelijke personen niet tot de gemeenschap der kerk werden toegelaten.

Toch bestaat hierover in de verschillende kerken geen communis opinio. In de Chr. Ref. Church van Amerika en Canada heeft men bijv. deze zaak opnieuw in studie genomen.

Uw commissie is van mening, dat deze materie zo ingewikkeld is, dat zij zich niet competent acht om thans hierover een uitspraak te doen. Ernstige studie is hier vereist.

Daarom stelt uw commissie aan uw vergadering voor, dat er op deze synode een commissie benoemd wordt die de hele zaak van de echtscheiding in studie neemt en daarover op de volgende synode rapport uitbrengt.

Namens uw commissie,
ds. M. W. Nieuwenhuijze, rapporteur.

BIJLAGE LXXIV.
art. 215

RAPPORT VAN COMMISSIE III INZAKE INSTRUCTIE C 3.
(PREDIKANTSTRACTEMEN-
TEN).

Aan de generale synode der Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland, in vergadering bijeen te Apel-
doorn, 11 september 1956 en volgende dagen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Uw commissie heeft, gehoord de besprekingen, zich opnieuw over de instructie inzake de normen voor de predikantstractementen beraden en stelt nu voor:

De generale synode aanvaardde de instructie, zij benoeme een commissie, die

- a. een onderzoek instelt naar de predikantstractementen;
- b. kerkeraden en classes adviseert en, zo nodig, stimuleert, om te geraken tot een verantwoord minimum-tractement in deze tijd voor een dienstdoend predikant van f 6000,- plus vrije woning, kinderbijslag, premie voor ouderdomsverzorging en vrijstelling van belasting over bovengenoemde bedragen.

Voor de commissie,
ds. A. C. Noort, rapporteur.

BIJLAGE LXXV.
art. 218

CONCEPT-BEGROTING GENERALE SYNODE 1956.

UITGAVEN

		1956	1953
Reiskosten etc. 1e zittingsweek	702,54		
Reiskosten etc. 2e zittingsweek	644,17		
Geraamd voor 3e zittingsperiode	750,-		
	<hr/>		
	2.096,71	2.100,-	
Verblijfkosten 1e en 2e zittingsweek	1.563,38		
Geraamd voor 3e zittingsperiode	800,-		
	<hr/>		
	2.363,38	2.400,-	
Stencilkosten rapporten etc. voor zover tot nu toe bekend	1.081,79		
Geraamd voor verdere kosten	300,-		
	<hr/>		
	1.381,79	1.400,-	
Geraamde kosten regelingscommissie Apeldoorn (inr. kerk, kosterij, broodmaaltijden etc.)		1.700,-	
Diverse overige synodekosten (telegrammen etc.)		100,-	
		<hr/>	
		7.700,-	4.921,-
Drukken Acta		5.000,-	3.425,-
Kosten deputaatschappen 1956/59		2.500,-	1.763,-
Administratiekosten 1956/59		250,-	160,-
Voor deputaten Eenh. van Ger. Belijders en correspondentie met Buitenlandse Kerken		5.000,-	-,-
Ned. Zeemanscentrale		250,-	-,-
Uitvoering overige synodebesluiten 1956		6.000,-	-,-

Terugbetaling leningen:			
Theologische School (oude lening)	1.000,-		
Bijzondere noden (lening 1956)	5.000,-		
	<hr/>	6.000,-	4.000,-
Te reserveren kosten volgende synode (gedeelte)		7.500,-	-,-
Onvoorzien		2.300,-	1.338,-
		<hr/>	
		42.500,-	
		<hr/>	

ONTVANGSTEN

Saldo bij overname kas	4.125,-	-,-
Lening (Dep. Bijzondere Noden; 1953 Theologische School)	5.000,-	3.500,-
Verkoop Acta	275,-	193,-
Bijdragen part. synodes	33.100,-	11.640,-
	<hr/>	
	42.500,-	
	<hr/>	

TOELICHTING.

Bijgaande begroting is, wat de uitgaven betreft, zoveel mogelijk gebaseerd op de tot nu toe bekende kosten. De bedragen onder het hoofd „1953” zijn ter vergelijking opgenomen.

Omtrent de bijdrage aan de ICCC moet nog een beslissing worden genomen; het te voteren bedrag kan bestreden worden uit de post voor deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken. Deze post heeft voorts betrekking op diverse te verwachten vertegenwoordigingen (Schotland, Canada, e.v. algemene vergadering ICCC).

De geraamde post „Uitvoering overige synodebesluiten 1956” houdt verband met de in Comité genomen beslissing. Het opgenomen bedrag is slechts een globale raming, daar zoals bekend elke basis voor een nauwkeurige raming tot heden ontbreekt.

Een in drie jaren te dekken bedrag van f 33.100,- (waarin dan een reservepost zit van f 7.500,- om bij de volgende synode niet zonder middelen te zitten) betekent een omslag van f 0,18 à f 0,19 per ziel gedurende de eerstkomende drie jaren (uitgaande van 58.500 zielen; $58.500 \times f 0,56$ is f 32.760,-). Gedurende de laatste jaren was deze bijdrage f 0,08.

A. L. de Bruyne, quaestor.

17 oktober 1956.

REGISTER

De cursief gedrukte pagina-nummers verwijzen naar de bijlagen.

A.	art.	bijlage	pag.
Acta G.S. 1953	21		15
Administratie, dep. voor Kerkel.	113	XXXI, XXXIII	47, 177, 178, 179
Admissie-examen, attesten v. h.	39		21
Afgevaardigden, lijst van	2, 99, 150		8, 42, 63, 64
Afscheiding, herdenking v. d.	203	LXX	83, 264
Afvaardiging, bezwaar tegen	8, 16, 20		11, 13, 14, 15
telegram leden kerk v. Zwolle	72		32
schrijven Ds. L. Holtrigter	72		32
Agenda, aanvulling van de	10		11, 12
Archief, synodaal			
rapp. v. d. archivaris	40	XII	22, 115
rapp. v. dep. voor controle	41	XIII	23, 116
bewaring van het	40, 41	XII, XIII	22, 23, 115, 116
Atoombomproeven, schrijven v. h.			
comité tot stopzetting van	153		64
A.V.R.O., spreken voor de	204, 208	LXXI	84, 85, 264
B.			
Begroting G.S.	218	LXXV	91, 267
Belegging v. kerkel. gelden	111	XXX, XXXI	46, 173, 176
Benoemingen	128, 219		52, 92
Bergh van Eysinga, schrijven van mej. E. v. d.	153		64
Besluiten G.S., mededeling van	23		15
Bezwaarschriften			
T. de Haas-Ferwerd	193, 206		81, 85
G. Schalk, T. v. Dalen-Assen	198	LXVII, LXVIII	82, 260
J. Wolting-Hoogeveen	192, 206		81, 85
Bibliotheek Theol. School	39		21
Bidstond voor de G.S.			3
Bond tegen het vloeken, schrijven van de	153		64
Bruining, schrijven van B.	209	LXXII	86, 266
Buitenlandse zending			
rapp. van de deputaten	165	LI, LIa, LII	70, 219, 223, 224
zelfstandigheid Toradjakerk	165		71
zendingsterrein	165	LI, LII	70, 71, 219, 224
Bijbelvertaling			
rapp. van deputaten	57	XVII	29, 121
Nieuwe Vertaling	57, 177	LXIV	29, 78, 257
Bijzondere Noden			
rapp. van deputaten	169, 170	LIII, LIV, LV	72, 73, 225, 230, 232
bouwaangelegenheden	170		74
dank aan Bouw- en Rest. Comm.			
Ned. Herv. Kerk	170		74
C.			
Catechetisch onderwijs			
rapp. van deputaten voor	176	LXII, LXIII	78, 244, 255
Christian Reformed Church			
rapp. v. d. dep. voor corresp. met buitenlandse kerken	136, 140, 142	XVIII, XLIV	55, 58, 59, 126 196
bepaling bij art. 5 D.K.O.	142	XLIV	59, 197, 199
bezwaarschrift Enschede	136	XLIV, XLV	55, 197, 200
bezwaarschrift Enschede-Oost	136	XLIV, XLVI	55, 197, 200

	art.	bijlage	pag.
schrijven Free Chr. Ref. Church	136	XLI, XLIV	55, 197
Classicale indeling			
schrijven v. d. cl. Utrecht . . .	25	II	17, 102
wijziging i. d. P. S. v. h. Noorden	25	I	16, 100
Collecterooster			
rapp. v. d. deputaten	28	V	18, 105
Commissies van rapport	11, 47		12, 24
Comité-notulen			
generale synode 1953	67		31
vaststelling van de	191		81
Controle, boeken			
waarn.-quaestor 1953	217		91
comm. Fonds Steun Kerkbouw	171	LIX	76, 242
Convent, Gereformeerd	65	XVIII, XIX	31, 123, 137
Correspondentie met buitenl. kerken			
rapp. van deputaten voor	130-136 140-142	XVIII, XL, XLI XLII, XLIII XLIV	53-57, 123, 190 58, 59, 192, 194 196
votering van gelden voor	218	LXXV	92, 267
D.			
Dagkalender			
rapp. van deputaten	37	VIII	20, 107
eigendomsrecht uitgave van	38	IX	20, 108
Diakenen, plaats in de kerkeraad	116, 119	XXXVI	48, 49, 183
dep. voor nadere regeling	119		50
Diakonale en sociale aangelegenh.			
instelling van deputaatschap	114, 205	XXVII, XXXIV	47, 84, 162, 182
instructie voor deputaten	205	LXXII	84, 265
D.K.O.			
rapp. dep. voor herziening van	29		18
art. 5 sub B	136, 140, 142		55, 58, 59
schrijven Ds. L. Holtrigter	197	LXVI	82, 259
Doofstommen, geestel. verz. van	209	LXXII	86, 266
E.			
E.B.P., Kas Opleiding			
rapp. van deputaten	27	IV	18, 103
Echtscheiding en tweede huwelijk	210	LXXIII	86, 266
Eenheid van geref. belijders			
rapp. van deputaten	63-66 74, 144	XVIII, XIX XLIV	30, 31, 121, 137 33, 61, 199
bezwaren tegen vervang. form.		XVIII/1	129
antwoord op bezwaren tegen ver-			
vang. form.		XVIII/2	132
votering van gelden voor	218	LXXV	92, 267
Eenheid van de geref. belijders			
Vereen. tot herstel van de			
schrijven aan	145	XLIV	61, 199
schrijven van	66	XIX, XX	31, 138, 140
Emeritaatsvoorziening			
andere wijze van	81	XXIII	38, 151
Emeritikas ad art. 13 D.K.O.			
rapp. van deputaten	76	XXII, XXIII	33, 147, 150
geestel. verz. militairen en	77	XXIII	36, 150
verz. ongehuwd predikant en	82, 84	XXIII	38, 151
wijziging reglement van de	76	XXIII	34, 150
Emigratie			
rapp. van deputaten	143	XLIV, XLVII	61, 199, 201
predikanten naar Australië	143, 195	XLIV, XLVII	61, 81, 199, 202

	art.	bijlage	pag.
Evacuatie en Oorlogsschade			
rapp. van deputaten	169	LIII, LIV	72, 225, 230
Evangelieverkondiging o. Israel			
rapp. van deputaten	163	XLIX, L	69, 206, 218
instructie voor deputaten	163, 211	XLIX, L	70, 86, 217, 218
orde voor de	163, 211	XLIX, L	70, 86, 214, 218
Evangelisatie			
rapp. van deputaten	102, 106, 109	XXVIII, XXIX	43, 45, 82, 163
	196		171
arbeid in België	102	XXVIII, XXIX	44, 169, 171
schrijven kerkeraad Overschie . .	102	XXVIII, XXIX	44, 169, 171
uitbreiding deputaatschap	175	LXI	78, 244
F.			
Financiële controle			
rapp. van deputaten	111, 171	XXX, XXXI	47, 171, 176
Centraal Kerkelijk Bureau	113	XXXI, XXXIII	47, 177, 179
benoeming v. deputaten	128		52
fin. gegevens ter G.S.	27, 111	XXXI	18, 46, 176
girorekeningen en privé-bezit . . .	111	XXXI	46, 176
Fonds Steun Kerkbouw			
rapp. van de comm. F.S.K.	171	LVI, LIX	74, 234, 240
controle boeken F.S.K.	171		76
instructie voor deputaten	171, 214	LIX	76, 89, 242
schrijven kerkeraad Overschie . .	171	LVIII, LIX	74, 239, 241
schrijven P. S. v. h. Oosten	171	LVII, LIX	74, 239, 240
Free Christian Ref. Church			
afvaardiging van	5, 48		10, 24
schrijven van de cl. East	130	XLI	53, 192
verhouding tot de Old Chr. Ref. Church	130	XVIII, XL, XLI XLII, XLIII	53, 123, 190, 192 194, 195
verhouding tot de Chr. Ref. Ch.	142		60
Free Church of Scotland			
afvaardiging naar	131	XVIII, XL	54, 124, 191
afvaardiging van	33, 48		19, 24
G.			
Geref. Bond i. d. Ned. Herv. Kerk	64	XVIII, XIX	30, 122, 137
Geref. Kerken	63, 144	XVIII, XIX, XLIV	30, 61, 122, 137 199
Geref. Kerken (ond. art. 31 K.O.)			
antwoord aan	194		81
schrijven van	74	XVIII, XIX, XXI	33, 122, 138 141
Geref. Sociologisch Instituut	115	XXVII, XXXV	48, 163, 183
H.			
Hongaarse lectuur			
comité uitgave van	153		64
I.			
Interkerkelijk Prot. Ziekenhuisbur.	153		64
Intern. Raad v. Chr. Kerken	135, 218	XVIII, XL	55, 92, 128, 191
J.			
Jaarboek			
rapp. van deputaten	36	VII	19, 106
contact-comm. met drukker van . .	38		20
eigendomsrecht uitgave van	38	IX	20, 108
Jerusalem Kirche, Hamburg			
groet van de	100		43

	art.	bijlage	pag.
Jeugdbonden			
rapp. van deputaten	146	XXXVII, XLVIII	62, 185, 203
Chr. Geref. Studentenbond . . .	146	XXXVII	62, 186
Bond v. Chr. Geref. Zangvereen.	146	XXXVII, XLVIII	62, 186, 205
Jeugdprobleem, bezinning op het .	147	XXXVII	62, 186
Jeugdraad, de Stichting			
rapp. van dep. evangelisatie . . .	106, 109	XXVIII, XXIX	45, 165, 167, 171
comm. van onderzoek naar . . .	128, 196	LXV	53, 82, 257
Jubileumgave 1834-1934			
rapp. van deputaten	202	LXIX	83, 261
uitgave catech. preken	202	LXIX	83, 263
K.			
Kanselboodschap 1953	198	LXVII, LXVIII	82, 260
Kas G.S.	112	XXXI, XXXII	46, 176, 178
Kerkbouwaangelegenheden			
instelling deputaatschap	171	LVI, LIX	76, 234, 240
instructie voor deputaten	171, 214	LIX	76, 89, 240
Kerkelijk Bureau, Centraal	113	XXXI, XXXIII	47, 177, 179
Kerkrechtelijke positie			
Ds. L. Kleisen	94, 96, 212		41, 42, 87
Kerkvisitatie			
aanvulling reglement op de	54		28
Koopvaardij			
rapport van de deputaat	122	XXVII, XXXIX	51, 162, 188
instelling zelfst. deputaatschap .	122	XXVII, XXXIX	51, 162, 188
L.			
Lectoren Theol. School	129		53
Liefdebeurten, vragen van	24		16
M.			
Marine Koninklijke	123	XXVII	52, 162
Militairen, geest. verz. van			
rapp van deputaten	53	XV	27, 118
emeritering legerpredikanten . . .	77	XXIII	36, 150
vragen bij kerkvisitatie	54		28
Moderamen gen. synode	4		10
N.			
N.C.R.V., attentie van de	75		33
Ned. Herv. Kerk, schrijven van de	153		64
O.			
Old Christian Ref. Church			
schrijven van de classis der	130	XLII	53, 194
schrijven rev. J. Hamstra	130	XLIII	53, 195
verhouding tot Chr. Ref. Church	142		60
verhouding tot de Free Chr. Ref. Church	130	XVIII, XL	54, 123, 190
Opening G.S.	1		5
Ouderdomsvoorziening, Algemene			
en emeritikas	76	XXII, XXIII	34, 149, 151
en pred.tractementen	76, 80	XXIII	34, 37, 151
Overheid, de Hoge			
rapport van dep. v. corr. met	55, 56	XVI	28, 119
P.			
Pers, de			
toelating van	14		13
dank aan	221		96

	art.	bijlage	pag.
Praeadviseurs der synode	3, 150		10, 64
Predikanten-tekort	39		21
Predikantstractementen			
Alg. Ouderdomswet en de	76, 80	XXIII	34, 37, 151
dep. voor onderzoek naar	215		91
normen voor de	79, 215	XXIII, LXXIV	37, 90, 151, 267
Polders, steun aan kerken in de rapp. van deputaten	88	XXIV, XXV	39, 151, 157
Psalmberijming			
rapp. van deputaten voor overleg	30	VI	18, 106
Interk. Commissie voor de	30	VI	19, 106
Q.			
Quaestor van de G.S.			
begroting van de -1956	218	LXXV	91, 267
benoeming van de -1956	4, 13		10, 13
comm. controle boeken waarn.- quaestor 1953	112, 128, 217		47, 53, 91
rapport van de -1953	112	XXXI, XXXII	46, 176, 178
R.			
Radio-kerkdienstuitzendingen			
rapp. van deputaten	26	III	17, 102
Reformatorisch beginsel			
rapp. van dep. tot versterking en verdediging van het	175	LX, LXI	77, 243, 244
opheffing v. h. deputaatschap	175		78
Reformed Churches of Australia			
afvaardiging van	73		32
bezwaarschrift Ds. L. Holtrigter	133	XL	54, 191
correspondentie met	132	XVIII, XL	54, 124, 191
emigratie naar	143, 195	XLIV, XLVII	61, 81, 199, 202
Reformed Churches of New Zealand	134	XVIII, XL	55, 126, 191
Roepende kerk	1, 220		5, 95
S.			
Schippers, ambt. bearbeiding van			
rapp. van deputaten	93, 120, 213	XXVI, XXVII	40, 50, 87, 158 161
instructie voor deputaten	213		87
instructie schipperspredikant	213	XXVII	88, 162
overeenkomst dep. en zend. kerk	213		88
schippersattesten	121	XXVII, XXXVIII	51, 162, 187
schippersouderlingen	93, 120	XXVI, XXVII	41, 50, 160, 161
schipperspredikant	93, 96, 212	XXXVII	185
schipperspredikant	93, 96, 212	XXVI, XXVII	41, 42, 87, 158
schipperspredikant	93, 96, 212	XXXVII	161, 185
Scribae van de G.S.			
vrijstelling ambtelijke arbeid	15		13
Sluiting G.S.	221		96
Sonnevanck, attentie van	75		33
Statistiek v. d. collecten		XXX	173
T.			
Telegrammen			
aan Ds. P. de Groot	22		15
aan H. M. Koningin Juliana	22		15
aan H.K.H. Prinses Wilhelmina	22		15
aan Toradjapred. - Ds. Geleijnse	72		32
van Ds. P. de Groot	46		23
van H.M. Koningin Juliana	100		43

	art.	bijlage	pag.
van H.K.H. Prinses Wilhelmina	100		43
van Toradjapred. - Ds. Geleijnse	42		23
Televisie			
aanvragen van zendtijd voor . . .	26	III	17, 103
Dienst des Woords en de . . .	26		17
Theol. School			
rapp. van het curatorium . . .	39, 49, 50	X, XI	21, 25, 108, 113
benoemingen	128		52
collecten voor de	49	X, XI	25, 111, 113
gering aantal studenten a. d. . .	39	XI	21, 114
verlenging studietijd aan de . . .	39	X, XI	21, 113, 114
wijziging reglement art. 2 . . .	39	X, XI	22, 112, 114
wijziging reglement art. 11 . . .	110	X, XI	45, 112, 114
wijzigingen reglement, machtiging tot	129		53
Toradjakerk, zelfstandigheid van de	165		71
V.			
Ven, begrafenis Ds. C. S. v. d. . . .	5		11
Vergadertijden G.S.	12, 87		13, 39
Vertegenwoordiging der kerken . . .	56, 62	XVI	28, 29, 120
W.			
Watersnoodschade			
rapp. van deputaten	170	LIV, LV	73, 231, 232
Wekker, De			
rapp. comm. van redactie	50	XIV	25, 116
inhoud van	50, 51	X, XI, XIV	26, 112, 116
redactie-wisseling van	50, 52	X, XI	26, 113, 114
Westerloo, zaak-P.			
appêlschrijven cl. Groningen . . .	154, 158		65, 66
idem H. Locht c.s.	154, 158		65, 66
idem B. Kunnen- H. Dragt Jr.	154, 158		65, 66
bezwaarschrift kerkeraden Onst- wedde e.a.	154, 158		65, 66
protestschrijven H. Bontkes e.a.	154, 158		65, 66
schrijven H. Korringa	154		65
schrijven Ds. L. Holtrigter	154, 158		65, 66
verzoek cl. Groningen aan de roepende kerk	154		65
Wezen-Hoogendoorn, verzorging van commissie tot regeling van	78, 172, 173	XXIII	36, 76, 77, 150
Wouters, schrijven van L.	153		77 64
Z.			
Zeemanscentrale, de Nederl.	122	XXVII, XXXIX	51, 162, 188
Zendingsorde, revisie van de	165	Lla, LII	71, 223, 225
Zierikzee, attentie van de kerkeraad	100		43